

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ

КИЇВСЬКА МІСЬКА
ОРГАНІЗАЦІЯ СОЮЗУ ЮРИСТІВ
УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД НАУКОВО-
ЕКОНОМІЧНОГО
ТА ЮРИДИЧНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА

УКРАЇНСЬКО-ТУРЕЦЬКИЙ
КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР «СЯЙВО»

МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ
СТУДЕНТІВ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

РОЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Матеріали
всеукраїнської підсумкової
науково-практичної конференції
(Київ, 12 березня 2015 року)
Частина 1

(секції: «Адміністративне право і процес, управління в органах внутрішніх справ»; «Теорія та історія держави і права, конституційне та міжнародне право»; «Соціальні та психологічні аспекти»; «Господарське право і процес»)

Київ 2015

УДК 340.12
ББК Х0

Редакційна колегія

Відповідальний редактор: **В.В. Черней** – ректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент.

Заступники відповідального редактора:

А.М. Колодій – професор кафедри конституційного та міжнародного права НАВС, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Академії правових наук України, заслужений юрист України;

Ю.В. Опалінський – начальник ННІЗН НАВС, кандидат юридичних наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Л.А. Безуглий – начальник факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС, кандидат юридичних наук;

С.Г. Братель – начальник кафедри адміністративної діяльності НАВС, кандидат юридичних наук, доцент;

В.В. Василевич – начальник кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС, кандидат юридичних наук, доцент;

В.К. Весельський – начальник кафедри криміналістики та судової медицини, кандидат юридичних наук, професор;

А.М. Завальний – начальник кафедри теорії держави та права НАВС, кандидат юридичних наук, доцент;

Ю.О. Заїка – завідувач кафедри цивільного права і процесу НАВС, доктор юридичних наук, професор;

С.О. Заїка – заступник начальника ННІЗН НАВС, кандидат юридичних наук, доцент;

С.М. Зав'ялов – декан юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС, кандидат юридичних наук;

М.В. Костицький – професор кафедри філософії та юридичної логіки НАВС, доктор філософських наук, професор, заслужений юрист України;

О.В. Кузьминець – завідувач кафедри історії держави та права НАВС, доктор юридичних наук, професор;

О.В. Кузьменко – начальник кафедри адміністративного права та процесу НАВС, доктор юридичних наук, професор;

В.М. Кравець – начальник кафедри філософії та юридичної логіки НАВС, кандидат філософських наук, доцент;

О.І. Кудерміна – завідувач кафедри юридичної психології НАВС, доктор психологічних наук, доцент;

І.І. Мотиль – заступник начальника ННІЗН НАВС, кандидат юридичних наук, доцент;

А.В. Савченко – начальник кафедри кримінального права НАВС, доктор юридичних наук, професор;

Д.Й. Никифорчук – начальник кафедри оперативно-розшукової діяльності НАВС, доктор юридичних наук, професор;

Л.Д. Удалова – начальник кафедри кримінального процесу НАВС, доктор юридичних наук, професор.

Відповідальний секретар:

Лов'як С.С. – старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідницької роботи НАВС.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою НАВС від 11 лютого 2015 року (протокол № 6).

Матеріали подано в авторській редакції. Організатори конференції не несуть відповідальності за його зміст.

Р **Роль** правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України [Текст]: матеріали Всеукр. підсумк. наук.-практ. конф. Частина 1 (Київ, 12 берез. 2015 р.) – К: Нац. акад. внутр. справ. – 2015. – 396 с.

ББК Х0

© Національна академія внутрішніх справ, 2015

ВСТУПНЕ СЛОВО

Черней Володимир Васильович, доктор юридичних наук, доцент, ректор Національної академії внутрішніх справ

Реформування ОВС: сучасний стан та перспективи

На сьогоднішній день, інтеграція до європейського політичного, економічного та правового простору визначена в державних та міжнародних документах стратегічним курсом нашої країни. Важливою подією в цьому процесі стало підписання 27 червня 2014 року у Брюсселі «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони». Підписи цього дня під угодою поставили голови держав і урядів Європейського Союзу та Президент України Петро Порошенко. Наступним кроком стала одночасна ратифікація Угоди Верховною Радою та Європейським парламентом, яка відбулась 16 вересня 2014 року.

Угода про асоціацію за своїм обсягом і тематичним охопленням є новаторським документом і першою угодою, що ґрунтується на політичній асоціації між ЄС та будь-якою з країн-учасниць Східного партнерства. Це найбільший міжнародно-правовий документ за всю історію України та найбільший міжнародний договір з третьою країною, коли-небудь укладений Європейським Союзом. Також, ця Угода є безпрецедентною з точки зору свого обсягу і глибини. Вона визначає якісно новий формат відносин між Україною та ЄС на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» і слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні. Передбачена Угодою поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС визначає правову базу для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, частково робочої сили між Україною та ЄС, а також регуляторного наближення, спрямованого на поступове входження економіки України до спільного ринку ЄС.

Окрім політичного та економічного співробітництва, ця Угода значну увагу приділяє інтеграції України з Європейським Союзом у правовій сфері. Так, третій розділ відповідної Угоди передбачає, що в рамках співробітництва у правовій сфері «Сторони надають особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема» [1]. Співробітництво повинно бути спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки повинно відбуватись на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод.

Але підписання та ратифікація Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, не призвело до моментального перетворення нашої держави на процвітаючу, демократичну, правову країну. Для втілення цього ідеалу в життя потрібна наполеглива та чесна праця, яка буде запорукою подолання кризових явищ в економіці, досягнення європейського рівня соціальних благ, охорони здоров'я, освіти, пенсійного забезпечення та побудови правової держави.

Сьогодні, коли проти України ведеться війна, побудова правової держави та проблема забезпечення прав людини набуває особливого значення. У центрі

уваги держави і суспільства опинилися співгромадяни, права яких нині грубо й цинічно порушуються. Насамперед це ті, хто потерпає від терористів на захоплених територіях Донецької та Луганської областей, зазнає утисків в окупованому Криму. У своєму зверненні до Українського народу з нагоди Міжнародного дня прав людини Президент України Петро Порошенко зазначив, що «українська влада докладе максимальних зусиль, аби засади Загальної декларації прав людини були провідними в усіх сферах життя громадян. Разом ми створимо сучасну правову державу, головною цінністю якої буде людина, її права і свободи» [2].

Особлива роль в розбудові правової держави належить правоохоронним органам України, і центральне місце в системі правоохоронних органів займають органи внутрішніх справ.

Сьогодні система МВС переживає момент реформування. Європейська інтеграція України передбачає забезпечення ефективного функціонування інститутів, які гарантуватимуть верховенство права, додержання прав і свобод людини і громадянина, їх ефективний захист. У зв'язку з цим одним з ключових завдань є перетворення МВС на цивільний орган європейського зразка.

На даний час система центральних органів виконавчої влади з правоохоронними та правозастосовними функціями, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ, не відповідає реальним і потенційним загрозам національній безпеці. Для вирішення цієї проблеми 22 жовтня 2014 року Кабінетом Міністрів України було схвалено Концепцію першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ. Реалізувати відповідну Концепцію передбачається двома етапами протягом 2014–2016 років [3].

Основною метою Концепції є: визначення пріоритетних напрямів, очікуваних результатів та засобів перетворення МВС на правоохоронний багатопрофільний цивільний орган європейського зразка; демілітаризація МВС; зменшення кількості органів, підрозділів і служб, що виконують аналогічні завдання і функції; забезпечення ефективної координації діяльності та злагодженої взаємодії Національної поліції, Національної гвардії, міграційної, прикордонної, пожежно-рятувальної служб, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ; визначення на законодавчому рівні оновленої загальної структури МВС, структури, чисельності, завдань та повноважень органів внутрішніх справ, умов їх діяльності, пріоритетами якої має стати виконання соціально-сервісних функцій; деполітизація діяльності органів і служб, підпорядкованих МВС, їх розумна автономізація та оптимізація; усунення дублювання функцій апарату МВС, підприємств, установ та організацій, які належать до сфери його управління; запровадження європейської системи підготовки та підвищення кваліфікації працівників органів внутрішніх справ, застосування єдиних уніфікованих стандартів підготовки для забезпечення ефективної взаємодії з органами внутрішніх справ держав-учасниць Європейського Союзу; визначення дієвих засобів та механізмів контролю за діяльністю органів внутрішніх справ та правоохоронців; підвищення рівня довіри населення до органів внутрішніх справ, а також авторитету їх працівників; підвищення ролі інститутів громадянського суспільства та органів місцевого самоврядування в забезпеченні прав і свобод людини і громадянина; налагодження ефективної співпраці з населенням та місцевими громадами.

Реалізація Концепції дасть змогу сформувати функціональну та ефективну систему органів внутрішніх справ європейського зразка, якісно вдосконалити

правоохоронну діяльність, підвищити ефективність та забезпечити своєчасність реагування на сучасні виклики та загрози.

Одночасно з Концепцією першочергових заходів реформування системи МВС, Міністерством розроблено Стратегію розвитку органів внутрішніх справ України. Запропонована Стратегія орієнтована на задоволення вимог суспільства до поліції, наприклад: пріоритетним напрямком роботи поліції має бути служіння як потребам окремих громадян, так і суспільним групам; поліція повинна відповідати перед законом, а не перед урядом; поліція повинна захищати права людини, особливо ті, які є необхідними для вільної політичної діяльності в демократичному суспільстві; поліція має бути прозорою у своїх діях.

Проведення реформи в системі МВС обов'язково включає в себе питання проведення реформи в системі навчальних закладів МВС України. Це питання також розглянуто в Коаліційній угоді, яка в розділі IV «Реформа органів правопорядку» передбачила цілий підрозділ щодо системи підготовки поліцейських кадрів. Відповідно до нього вона повинна бути трирівнева: кількомісячна загальна базова підготовка для комплектування початкових посад; спеціалізована підготовка для комплектування посад середнього керівного складу та спеціалізованих посад кримінальної міліції на базі бакалавра; підготовка магістрів Академією поліції для комплектування посад вищого складу. Метою реформування освітніх закладів системи МВС України є запровадження сучасної європейської моделі освіти, ступеневої підготовки працівників органів внутрішніх справ та оптимізації мережі підпорядкованих МВС навчальних закладів з дотриманням принципу їх регіонального та пропорційного розміщення. [4]

Резюмуючи викладене, зазначимо таке. Для нормального та ефективного функціонування в правовій державі повинна бути створена авторитетна, підпорядкована закону, підконтрольна, високопрофесійна і відповідальна поліція. Правова держава в результаті еволюційного розвитку трансформується з поліцейської, подолавши і залишивши у минулому такі риси поліції, як адміністративне свавілля, недбале ставлення до прав і свобод окремої людини як до чогось другорядного, безвідповідальність за свої дії, діяльність на основі, головним чином, підзаконних актів та інструкцій. Аристотель сказав: «Людина – це суспільна тварина». Суспільно-людське джерело в ній переважає і панує, а тваринне приборкується, підкоряючись розуму. Аналогічне можна сказати про правову державу: це – держава, яка зберегла поліцейський апарат, але апарат більш високого професійного рівня, який діє на підставі закону. Без поліцейського апарату правова держава не може існувати. Чудово висловився аргентинський вчений Г. Маріньон, який підкреслив роль поліції в сучасній правовій державі: «Вона воістину стала одним з наріжних каменів держави. Глобальну силу кожної країни можна виміряти за можливостями її поліції. Державу майбутнього можна представити у мріях без армії, але з поліцією ще більш могутньою, ніж нинішня».[5] Дійсно, ні правова держава, ні громадянське суспільство ні сьогодні, ні завтра, ні в самому далекому майбутньому не зможуть існувати без поліції.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони від 27.06.2014 // Офіційний вісник України: зб. нормат.-правових актів. -№ 75, том 1. - стор. 83.

2. Звернення Президента до Українського народу з нагоди Міжнародного дня прав людини [Електронний ресурс] / П.О. Порошенко – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/31752.html> – Назва з екрану.

3. Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ. Затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118-р // Урядовий кур'єр. - 10.12.2014. - № 230.

4. Стратегія розвитку органів внутрішніх справ [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1221365> – Назва з екрану.

Опалинський Юрій Володимирович, кандидат юридичних наук, доцент, начальник ННІЗН НАВС

Окремі питання застосування статті 204 Кримінального кодексу України

Наприкінці грудня 2014 року судьями Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України (<http://www.scourt.gov.ua/>) було проаналізовано судову практику застосування зворотної дії закону про кримінальну відповідальність у часі та норм закону про кримінальну відповідальність щодо незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів

Зазначимо, актуальність проведення зазначеного аналізу обумовлена тим, що наслідками приведення норм Кримінального кодексу України (далі – КК) у відповідність до норм міжнародного права стало внесення численних змін до статей КК, якими окремі дії було декриміналізовано, у деяких статтях змінено редакцію диспозиції та/або санкцію та пом'якшено покарання за злочини, не пов'язані з заподіянням шкоди життю та здоров'ю особи, введено альтернативні позбавленню волі види покарання – штрафи, громадські роботи; за деякими статтями було посилено відповідальність, зокрема за корупцію.

Враховуючи неоднозначне тлумачення, і як наслідок, неоднакове застосування судами норм ст. 58 Конституції України, статей 4, 5, 74 КК, метою проведення цього аналізу було з'ясування складних як теоретичних, так і практичних питань застосування положень чинного законодавства стосовно зворотної дії закону про кримінальну відповідальність у часі, який скасовує злочинність діяння, пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи та надання пропозицій щодо шляхів розв'язання існуючих проблем.

В аналізі висвітлені актуальні питання судової практики, зокрема визначення закону, який поліпшує становище особи, якщо після вчинення особою діяння, передбаченого КК, закон про кримінальну відповідальність змінювався декілька разів; закриття провадження у справах на підставі набрання чинності законом, яким скасовано кримінальну відповідальність (п. 4 ч.1 ст. 284 КПК); перекваліфікації протиправних дій і зміни вироку в частині призначеного покарання (при приведенні у відповідність до нового закону) тощо.

На цій же нараді Судова палата у кримінальних справах Верховного Суду України обговорила проведений аналіз застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність щодо незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (окремі проблемні питання (ст. 204 КК).

Аналіз судової практики висвітлив практичну проблему у застосуванні поняття «підакцизні товари» та похідного від нього «підакцизні алкогольні напої», визначених у чинному КК. Неоднакове тлумачення цих понять призвело до того, що в багатьох випадках органи досудового розслідування і суди не

встановлюють відповідність вилученої продукції до групи підакцизного товару. Проте доведеність саме того факту, чи являється вилучений товар підакцизним, є одним із основних критеріїв правильної кваліфікації вчиненого злочину.

В аналізі висвітленні й інші актуальні питання, які виникають при розгляді справ цієї категорії. Непоодинокими є випадки, коли ознака незаконності виготовленої підакцизної продукції не знаходить належної кримінально-правової оцінки, хоча вона є обов'язковою для суб'єктивної сторони складу злочину; часто у формулюванні обвинувачення не зазначається мета вчинених дій, передбачених ч. 1 ст. 204 КК, тобто збут; неоднакове тлумачення термінів, уживаних у ч. 2 ст. 204 КК, «підпільний цех», «обладнання, що забезпечує масове виробництво» призводить до неправильної кваліфікації злочинних дій; окремі суди допускають помилки при застосуванні такої ознаки, як незаконне виготовлення алкогольних напоїв, тютюнових виробів або інших підакцизних товарів, вчинене особою, яка раніше була засуджена за цією статтею; по-різному суди оцінюють дії винних осіб, що вчинили злочин, передбачений ч. 3 ст. 204 КК, коли йдеться про встановлення факту створення «загрози для життя і здоров'я людей», що також зумовлює неправильну кваліфікацію вчиненого.

Проблемні питання визначення осіб, які беруть участь у справах про визнання спадщини відумерлою

Бичкова С.С., доктор юридичних наук, професор, заступник начальника кафедри цивільного права і процесу НАВС

Справи про визнання спадщини відумерлою розглядаються у порядку окремого провадження. Незважаючи на наявність окремої глави у ЦПК України, присвяченої особливостям провадження у справі про визнання спадщини відумерлою, у теорії та на практиці виникає багато питань при тлумаченні і застосуванні відповідних законодавчих положень. При цьому більшість проблем пов'язана з визначенням заявника і заінтересованих осіб у відповідних справах.

Згідно ч. 1 ст. 1277 ЦК України, ст. 274 ЦПК України заявником у справах про визнання спадщини відумерлою є орган місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини.

Достатньо часто в інтересах держави в особі органу місцевого самоврядування до суду з відповідною заявою звертається прокурор. Це дало підстави деяким науковцям стверджувати, що суди припускаються помилки, коли відкривають провадження у справі про визнання спадщини відумерлою у разі подання заяви прокурором. Пояснюють свою позицію вчені тим, що заявником в аналізованій категорії цивільних справ може бути тільки визначений законом орган місцевого самоврядування [2, с. 781].

Ми не можемо погодитися з таким поглядом, виходячи з того, що заявником у справах окремого провадження є особа, в інтересах якої відкрито провадження у цивільній справі. Прокурор же належить до іншої групи осіб, які беруть участь у справі, – органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Останні ніколи не стають заявниками у справах окремого провадження при зверненні до суду з заявами в інтересах інших осіб. Однак право на таке звернення має здійснюватися лише у випадках, передбачених законом.

І хоча у гл. 9 розділу IV ЦПК України спеціально не обумовлено право органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, на звернення до суду з заявою про визнання спадщини відумерлою, не можна стверджувати і про його відсутність. Право таких органів та осіб передбачено у ч. 2 ст. 3 ЦПК України, а також у нормах спеціальних законів.

Зважаючи на те, що із заявою про визнання спадщини відумерлою може звернутися не лише орган місцевого самоврядування, але і його представник (адже у ч. 1 ст. 38 ЦПК України встановлено виняток щодо участі у цивільній справі представника тільки для справ про усиновлення), і органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, необхідно внести зміни до ст. 276 ЦПК України. Тому пропонуємо, врахувавши сказане, викласти цю норму у такій редакції: «Суд відмовляє у відкритті провадження у справі про визнання спадщини відумерлою, якщо заяву подано до спливу одного року з часу відкриття спадщини».

Слід також розрізнити участь у цивільному процесі органу місцевого самоврядування у разі, коли він є заявником у справі, й у разі, коли він належить до органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. А тому роблять помилку автори, які аргументують свою позицію щодо повноважень органу місцевого самоврядування на звернення до

суду про визнання спадщини відумерлою нормами, присвяченими органам та особам, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб [4, с. 339].

Заінтересованими у розгляді справи є особи, на права та обов'язки яких може вплинути рішення у справі. Так, заінтересованими особами в аналізованій справі можуть бути, зокрема, співвласники спадкового майна, відказоодержувачі, сервітуарії [2, с. 783–784], кредитори і боржники спадкодавця, особи, у яких зберігаються речі спадкодавця або які претендують на речі, що знаходилися у спадкодавця на праві користування, володіння або оренди [3, с. 752], особи, які є потенційними спадкоємцями, спадкоємці, які пропустили строк для прийняття спадщини, та ін.

Науковці вважають, що до заінтересованих осіб у такому разі належить і нотаріус. Обґрунтовують вони свою позицію тим, що саме нотаріус несуть обов'язки з приводу охорони спадкового майна, ведуть спадкові справи, тому вони зацікавлені в тому, щоб спадщина не залишалась відкритою тривалий строк [3, с. 752]. Така позиція не пояснює повною мірою, чому нотаріус має визнаватися заінтересованою особою, адже він не може придивитися подання до суду заяви про визнання спадщини відумерлою, а також сам процес розгляду і вирішення відповідної цивільної справи.

На погляд В. М. Кравчука та О. І. Угриновської, нотаріус, який учиняв нотаріальні дії за місцем відкриття спадщини, виконавець заповіту, управитель спадщиною можуть бути залучені судом як свідки [1, с. 604].

Ми частково приєднуємося до позиції указаних науковців, оскільки нотаріус не може бути заінтересованим у результатах розгляду і вирішення справи про визнання спадщини відумерлою (що є обов'язковою ознакою осіб, які беруть участь у справі, до яких належать, відповідно до ч. 2 ст. 26 ЦПК України, і заінтересовані особи у справах окремого провадження), а отже, може залучатися до цивільного процесу у разі необхідності тільки як свідок.

Однак, зважаючи на те, що відповідно до ч. 4 ст. 39 ЦПК України права, свободи та інтереси спадкоємців особи, яка померла або оголошена померлою, якщо спадщина ще ніким не прийнята, захищає виконавець заповіту або інша особа, яка живає заходів щодо охорони спадкового майна, такі особи є заінтересованими у результатах розгляду справи про визнання спадщини відумерлою, адже рішення суду вплине на їх матеріальні права та обов'язки.

Список використаних джерел:

1. Кравчук В. М. Науково-практичний коментар до Цивільного процесуального кодексу України / В. М. Кравчук, О. І. Угриновська. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Х.: Фактор, 2010. – 800 с.
2. Курс цивільного процесу: [підруч.] / [В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін.]; за ред. В. В. Комарова. – Х.: Право, 2011. – 1352 с.
3. Фурса С. Я. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар: у 2 т. / С. Я. Фурса, С. І. Фурса, С. В. Щербак; за заг. ред. С. Я. Фурси. – Т. 1. – К.: Вид. Фурса С. Я.; КНТ, 2006. – 912 с. – (Серія «Процесуальні науки»).
4. Цивільний процес України: [підруч.] / [Ківалов С. В., Мінченко Р. М., Погрібний С. О. та ін.]; за ред. Р. М. Мінченко, І. В. Андропова. – Х.: Одисей, 2012. – 496 с.

Кримінологічна ювенологія: поняття, предмет, система

Джужа О.М., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС

Термін «ювенальний» (лат. *juvnalis* – юний) означає статевозрілі [1]. Виходячи з класичного, загальноприйнятого визначення кримінології – науки про злочинність, можна зробити висновок про кримінологічну ювенологію як

про галузь кримінологічної науки, що вивчає злочинність неповнолітніх та заходи щодо її запобігання. Відомий кримінолог-компаративіст В.В. Лунев зазначає, що протидія девіаціям неповнолітніх – найголовніша кримінологічна проблема суспільства [2].

Точка зору більшості зарубіжних кримінологів з цієї проблеми збігається з позицією вітчизняних авторів. У третьому міжнародному виданні курсу «Кримінологія» автори зазначають, що з усіх факторів, що впливають на вчинення правопорушень, вік злочинців є одним з найбільш вагомих. Більшість злочинів, а особливо тих, які практично в будь-якому суспільстві вважаються тяжкими (вбивства, зґвалтування, розбій, грабїж), учинюються в основному неповнолітніми або дуже молодими людьми [3; 4].

Визначення сутності ювенальної напрямку в кримінології на початку ХХІ ст. стало істотним просуванням вперед в плані формування концепції кримінологічної ювенології. Безсумнівно, Кримінологічна ювенологія проходила шлях становлення в якості складової частини загальної кримінології. Джерелом її розвитку служили психолого-педагогічні теорії про виховання дітей та юнацтва.

У рамках кримінологічної ювенології викристалізуються методи віктимологічної профілактики злочинів проти неповнолітніх. З'явилася підгалузь кримінологічної ювенології – ювенальна віктимологія – сукупність знань про жертву, потерпілого неповнолітнього (дитячого) віку.

Звідси, предмет кримінологічної ювенології складається з кількісних та якісних характеристик злочинності неповнолітніх, сукупності злочинів та їх учасників віком молодше 18 років:

- причин і умов (детермінант) криміналізації підліткового середовища;
- методів кримінологічних досліджень злочинності неповнолітніх;
- спектра боротьба із злочинністю, профілактики, запобігання та припинення злочинів неповнолітніх;
- ювенальної віктимології в якості підгалузі кримінологічної ювенології і загальної віктимології;
- розроблення заходів ювенальної віктимологічної профілактики злочинів неповнолітніх і проти неповнолітніх.

Кримінологічна ювенологія при всіх своїх особливостях успадкувала багато з материнських властивостей загальної кримінології, що стосуються предмета, цілей, завдань, методів дослідження і т.п.

Кримінологічна ювенологія має специфічними ознаками, на основі яких вона виділяється із загальної кримінології:

- особливим об'єктом кримінологічного дослідження – особа неповнолітнього правопорушника з її специфічними ознаками:
 - а) рухливістю у зв'язку з фізичним, фізіологічним та соціальним розвитком неповнолітнього;
 - б) соціально-правовим статусом;
 - в) неадекватністю в конфліктних ситуаціях, завищеними або, навпаки заниженими віковими рольовими очікуваннями – тобто особливостями поведінки неповнолітнього;
- особливого мікросередовища з його впливом на особу і поведінку неповнолітнього. Тут і родина, і школа, і найближче оточення, дозвілля, робота, велике значення виховання та впливу дорослих [5];
- розроблення суб'єктами правоохоронної системи заходів запобігання девіантній поведінці, бездоглядності та правопорушенням неповнолітніх.

Превентивна частина кримінологічної ювенології безпосередньо пов'язана з ювенальною юстицією [6; 7] в рамках її запобіжного впливу на особистість і поведінку неповнолітніх.

Досліджуючи причини та умови злочинності неповнолітніх, особливо злочинного рецидиву, кримінологічна ювенологія широко використовує матеріали судової та кримінально-виконавчої практики. Ювенальний кримінальний процес, ювенальні суди і ювенальні пенітенціарні установи в своїй роботі широко використовують матеріали кримінологічних досліджень причин та умов ювенальної злочинності, особистості неповнолітнього злочинця і потерпілого.

Об'єднання зусиль науки і практики у вивченні та усуненні факторів, що детермінують злочинність неповнолітніх, головна умова боротьби зі злочинністю. Цьому сприяє спеціалізація слідчих, суддів, співробітників підрозділів, органів внутрішніх справ у справах дітей, їх підготовка і перепідготовка в ювенальних центрах вищих навчальних закладів.

Кримінологічна ювенологія – наука прикладна. Вона не може розвиватися у відриві від потреб практики в конкретній державі, в певний, історично обумовлений час. Представляється можливим виділити наступні завдання національної кримінологічної ювенології в Україні:

- вивчення стану та особливостей злочинності неповнолітніх;
- прогнозування злочинності неповнолітніх на найближчу перспективу;
- вивчення особистості неповнолітніх девіантів і злочинців;
- дослідження криміногенних і антикриміногенних чинників, що створюють передумови для зростання або зниження ювенальної злочинності;
- захист неповнолітніх від злочинного посягання дорослих осіб та їх підбурювальної діяльності;
- вивчення та впровадження позитивного регіонального досвіду щодо запобігання ювенального рецидиву, його практична апробація за участю та науковому супроводі кримінолога-ювенолога.

Кримінологічна ювенологія в Загальній частині дає кримінологічну характеристику злочинності неповнолітніх в цілому, а в Особливій частині може бути представлений кримінологічний аналіз та особливості запобігання її різним видам і категоріям (груповій, корисливо-насильницькій, рецидивній, наркозлочинності і т.п.).

Вирішення цих завдань залежить від спільних зусиль і взаємодії державних і громадських інститутів, професійно грамотно розробленої і послідовно здійснюваної кримінологічної (профілактичної) політики у сфері боротьби з ювенальною злочинністю.

Список використаних джерел:

1. Ювенальный словарь / под ред. В. Ф. Воробьева, Е. Д. Волоховой, А. В. Заряева. – Воронеж : ВИМВД, 2001. – С. 17.
2. Лунеев В. В. Курс мировой и российской криминологии : [учебник]. – [в 2 т.; Т. II : Особенная часть. – М. : Юрайт, 2011. – С. 736.
3. Криминология / под ред. Дж. Ф. Шелли; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2003. – С. 161.
4. Криминологическая характеристика убийств. – М., 1997. – С. 8.
5. Рошка М. Я. Неповнолітні потерпілі від злочинів: психологічний аспект // Державна політика у сфері захисту прав потерпілих від кримінальних правопорушень в Україні : матеріали круглого столу (25 квіт. 2013 р. / редкол.: В.І Борисов (голова ред.), Б. М. Головкін (заст. голов. ред.) та ін. – Х. : Право, 2013. – С. 309–310.
6. Мельникова Э. Б. Ювенальная юстиция: Проблемы уголовного права, уголовного процесса и криминологии : [учеб. пособие] / Мельникова Э. Б. – М. : Дело, 2000. – С. 272.
7. Пронин А. А. Ювенальное право : [учеб. пособие] / Пронин А. А. – Ростов н/Д : Феникс, 2011. – С. 127.

Особливості захисту порушеного права у кредитних зобов'язаннях

Заїка Ю.О., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

Розвиток українського суспільства і прагнення побудови правової держави зумовлює і потребу істотних змін у вітчизняному законодавстві, та належному тлумаченні тих чи інших його положень.

У ринковій економіці важливим фактором розвитку є банківське кредитування, яке задовольняє потреби підприємців у грошових ресурсах і тим самим сприяє розвитку підприємницької діяльності та задоволенню потреб споживачів.

Однією із найскладніших проблем практичного характеру є порядок обрахування строків для захисту порушеного права в кредитних зобов'язаннях. Якщо суб'єктивне цивільне право порушене, оспорується іншою особою або не визнається – воно підлягає захисту.

У судовій практиці досить поширеною є категорія справ, коли кредитна установа вимагає дострокового повернення кредиту і сплати відсотків за його користування у зв'язку із несвоєчасними виплатами боржником.

Проте суди по-різному обраховують початок строків позовної давності за основними і додатковими зобов'язаннями, які виникають при укладанні кредитного договору з видачею платіжної картки. За умовами таких договорів кредитна установа надає клієнту в користування платіжну картку з визначеним строком дії, на яку при належному виконанні договірних зобов'язань клієнту переховуються кошти.

Як зазначено в одному із судових рішень по такій категорії справ «на підставі умов кредитного договору строк дії платіжної картки та строк дії кредитного договору поновлюється кожного разу зі закінченням терміну дії картки», тобто, наявність у клієнта платіжної картки на руках, суд розцінив як пролонгацію договору, і, відповідно, обрахування позовної давності розпочалося із дня переукладення договору, а не з моменту фактичного порушення умов договору клієнтом банку.

Обґрунтованість таких рішень викликає сумнів.

Відповідно до ч.1 ст. 631 ЦК України строком договору є час, протягом якого сторони можуть здійснювати свої права і виконати свої обов'язки відповідно до договору. Залежно від строку дії договору залежить можливість застосування засобів цивільно-правової відповідальності в тому числі і у вигляді санкцій за неналежне виконання договірних зобов'язань.

Згідно ч. 4 ст. 631 ЦК закінчення строку договору не звільняє сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії договору.

Пролонгація договору передбачає продовження строку дії договору, після виконання його умов, і переукладання договору на тих же самих умовах, на яких він був укладений. При пролонгації договору на сторони покладається виконання всіх тих обов'язків, які передбачені в умовах договору при його укладанні (орендодавець продовжує надавати у користування майно, а орендар – користується майном відповідно до укладеного договору і сплачувати за користування. Постачальник на тих же умовах продовжує поставляти продукцію чи товари, а замовник за них сплачувати і т. і.).

Кредитний договір є двостороннім договором, і відповідно, права та обов'язки виникають у кожного контрагента. Такими обов'язками боржника є обов'язок повернути кредит і сплатити відсотки за користування кредитом,

водночас, обов'язками банку є надати грошові кошти (кредит) позичальнику у розмірі та на умовах, встановлених договором (ст.1054 ЦК).

Боржником зобов'язання за договором не виконані, оскільки в установлені строки належні з нього платежі він не здійснював.

Тобто, кредитна установа, зважаючи на порушення її права, пов'язаного із несвоєчасними виплатами, зобов'язана звертатися за захистом до суду.

Підстави вважати, що договір між сторонами переукладений на тих же умовах, відсутні, оскільки по закінченню строку договору банк клієнту нових грошових коштів не нараховував і нової платіжної картки не надавав.

Умова кредитного договору, за якою він « автоматично пролонгується на такий же строк» і за якою виконання обов'язків покладається лише одну із сторін, штучно перетворює строковий кредитний договір на безстроковий, а сплата процентів за користування кредитом, за своєю правовою природою є замаскованими штрафними санкціями, яка дозволяє банку додатково нараховувати проценти на проценти, без врахування строку позовної давності, який встановлений як для стягнення суми основного боргу (кредиту та процентів на кредит), так і для стягнення штрафних санкцій, які позивач намагається видати за «плату за кредит».

Оскільки боржником не виконані зобов'язання за договором, а перебіг позовної давності, відповідно до ст. 261 ЦК України починається від дня, коли особа довідалася або могла довідатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила, а обставини, які можуть бути підставою для переривання чи зупинення перебігу позовної давності по таким категоріям справ відсутні, стягнення основного боргу та інших нарахувань можливе лише у межах загальних і спеціальних строків позовної давності, початок перебігу якої починається з моменту, коли боржник своєчасно не вніс черговий платіж.

Нормотворчий процес прийняття люстраційного законодавства України

Зеркаль М.М., доктор історичних наук, професор кафедри історіографії, джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін Навчально-наукового інституту історії політології та права Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського

Фактично з березня 2014 року різні політичні сили намагалися провести свої законопроекти про очищення влади. В принципі таких проектів було—шість[15]. Всі вони різнилися як за стратегією застосування, так і за метою.

Аналізуючи саму назву закону мимоволі приходиться думка про певне запізнення «очисних» процесів в Україні. В пострадянських країнах люстраційні процеси відбулись відразу після падіння комуністичних режимів. Завдяки люстрації було регламентовано доступ до державних посад для осіб пов'язаних у минулому з комуністичним апаратом. В нашій державі склалась така ситуація, що практично все радянське керівництво залишилось на нових керівних посадах, а відповідно і було ініціатором гальмування люстрації.

Ідеологічно процес люстрації легітимізує нову владу шляхом рішучого відмежування від старої злочинної влади. Існує думка, що сучасний парламент здійснює спробу викоренити з державного апарату представників колишньої влади. Причому специфіка люстрації в Україні полягає в тому, що робиться спроба одночасно здійснити перевірку співпраці зі спецслужбами Радянського Союзу. Здійснити цей процес в умовах збереження таємниці над фондами СБУ майже неможливо. Сам факт потреби проведення на законодавчих підставах в

Українській державі люстрації не викликає сумніву у всіх українців. Затримка з цим породила так звані «народні люстрації», коли суспільний контроль виходить за межі і перетворюється на вуличне свавілля. Це безумовно є протиправним діянням, але демонструє бажання населення до євроінтеграції.

Нарешті 16 вересня 2014 року Верховною Радою України з третьої спроби був ухвалений Закон України «Про очищення влади», підписаний Президентом П.Порошенком 3 жовтня 2014р. та опублікований в офіційному виданні(газета «Голос України», «Урядовий кур'єр») і який набрав чинності 16 жовтня 2014 року.

Далі, 18 жовтня 2014 року Служба зовнішньої розвідки України звернулася до Конституційного Суду України з проханням надати тлумачення положень пункту сьомого частини першої статті 3, пункту другого частини другої статті 3, частини третьої статті 4 та частини першої статті 2 Прикінцевих та перехідних положень Закону у співвідношенні із частиною другою статті 1 Закону про люстрацію, а також тлумачення статті 19 Конституції України в контексті вищезазначених положень Закону про люстрацію та статті 64 Конституції України. 17 листопада 2014 року Верховний Суд України звернувся до Конституційного Суду України, оскаржуючи конституційність пункту 6 частини першої, пункту 2 частини другої, пункту 13 частини другої, частини третьої статті 3 Закону про люстрацію. Закон, який стосувався люстрації суддів (Закон про відновлення довіри до судової системи України) був раніше прийнятий Верховною Радою 8 квітня 2014 року. Вказаний закон отримав експертну оцінку Радою Європи і наразі залишається чинним.

Сам термін «люстрація» є латинським і бере свій початок із античних часів. Так у греко-римській міфології він мав значення очищення від моральної скверни. Вона могла застосовуватися у разі скоєння якогось злочину. З плином часу в період афінської демократії слово застосовувалося у сучасному розумінні з метою подолання негативних наслідків попередніх політичних режимів авторитарного спрямування. Багато науковців сьогодні застосовують наступну дефініцію цього поняття: люстрація становить систему політичних рішень, що приймаються відразу ж після переходу від авторитаризму у відношенні до індивідів на основі того, що було ними вчинено або що було вчинено щодо них за часів минулого режиму [10, с.66]. Люстрація визначається як очищення влади (люстрація), тобто встановлена цим Законом або рішенням суду заборона окремим фізичним особам обіймати певні посади (крім виборних посад) в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

Таким чином, метою люстрації з одного боку є захист української демократії, досягнення правди та засудження винних у політично-вмотивованих злочинах. З іншого ж боку – юридичне забезпечення ретроспективної або перспективної справедливості. Аналізуючи ці два види «очищення влади» слід зазначити, що вони є принципово протилежними. Ретроспективна люстрація націлена на покарання осіб, які визнаються винними у минулих злочинах при колишніх режимах. Люстрація, що спрямована на досягнення перспективної справедливості передбачає заборону доступу до управління тим особам, які становлять загрозу належному функціонуванню демократичного режиму. На таких підвалинах і ґрунтується ЗУ «Про очищення влади» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 44, ст.2041).

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996р. із змінами та доповненнями//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141). -[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про очищення влади» від 16 вересня 2014р. №1682-VII//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2014, № 44, ст. 2041.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>

3. Деякі питання реалізації Закону України «Про очищення влади» від 16 жовтня 2014р. №563. Постанова Кабінету міністрів України.
4. Про затвердження плану проведення перевірок відповідно до Закону України «Про очищення влади» від 16 жовтня 2014р. №1025-р.-Розпорядження Кабінету міністрів України.
5. Про затвердження Порядку проведення перевірки достовірності відомостей, передбачених пунктом 2 частини п'ятої статті 5 Закону України «Про очищення влади», та форми висновку про результати такої перевірки. Наказ міністерства фінансів України від 03.11.2014., №1100. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04 листопада 2014 р. за N 1385/26162
6. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади» Наказ міністерства юстиції України від 16.10.2014., №1704/5. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 16 жовтня 2014 р. за N 1280/26057
7. Венеціанська комісія. Попередній висновок щодо Закону України «Про очищення влади» (Закон про люстрацію)(28 листопада 2014 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.hai-zhnyk.in.ua/doc/2014%2811%2928.venetsianska_komissiya.php
8. Всеукраїнський тиждень права. Круглий стіл «Люстрація як основний метод очищення влади від корумпованих елементів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfnuvs.sumy.ua/naukovadijaln/39-science/547-vseukrajinskij-tizhen-prava-kruglij-stil-lyustratsiya-yak-osnovnij-metod-ochishchennyavladiv-vid-korumpovanikh-elementiv.html>
9. Закон про люстрацію. Що доведеться змінити? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://meest-online.com/ukraine/policy/zakon-pro-lyustratsiyu-scho-dovedetsya-zmynity/>
10. Шевчук, С.В. Люстрація та ретроактивна справедливість: європейські стандарти захисту прав людини при переході до демократичного правління / С.В. Шевчук // Юридичний журнал. – 2006. – №2. – с. 65-81.
11. Косвінцев, О.М. Люстрація: як українцям очистити владу від «накипу» / О.М. Косвінцев [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zaxid.net/news/showNews.do?lyustratsiya_ukr_ukrayintsyam_ochistiti_vladu_vid_nakipu&objectId=1286662.
12. Перестороги з боку Венеціанської комісії не лякають сучасних «очисників влади». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://verhovenstvo.com/view/7976>
13. Сахно, О. Що таке люстрація? З досвіду країн колишнього союзу / О. Сахно [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://podrobnosti.ua/opinion/2005/01/24/175185.html>.
14. Опренко Марія Вакцина від люстрації, або Чому врахування іноземного досвіду при очищенні державної влади є життєво необхідним для України? №38 (1180) 20.09– 26.09.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://zib.com.ua/ua/101523-chomu-vrahuvannya_inozemnogo_dosvidu_pri_ochischenni_derzhav.html
15. Лавриненко, І. Якщо неправильно проводити люстрацію, вона переростає в репресії / І. Лавриненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.racurs.ua/470-yakscho-nepravylno-provodity-lustraciu-vona-pererostaie-v-represiyi>.

Про стан забезпеченості життєдіяльності деяких об'єктів установ виконання покарань

Колб О.Г., доктор юридичних наук, професор, директор ННІПП НАВС
Ліховицький Я.О., здобувач Ужгородського національного університету

Постановка даного питання у зазначеній площині обумовлена тим, що, по перше, таким чином можна визначити вузькі місця в діяльності прокуратури, що пов'язана із здійсненням прокурорського нагляду у сфері виконання покарань України, та її потенційні резерви і можливості у цьому напрямку, а, по-друге, наблизити її функціонування до вирішення існуючих проблем виконання та відбування покарань в якості учасника кримінально-виконавчих правовідносин, зокрема тих, що пов'язані із забезпеченням безпеки суб'єктів і учасників діяльності у сфері виконання кримінальних покарань.

Додатковим аргументом з цього приводу виступає та обставина, що в нормативно-правових актах, що стосуються організації прокурорського нагляду, предмет якого визначений в ст. 26 Закону України «Про прокуратуру» [1], не досить чітко виписана процедура та питання, які підлягають перевірці при здійсненні зазначеного нагляду в ДКВС України. Зокрема, в наказі Генеральної прокуратури України від 02 квітня 2012 р. № 7 гн «Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового

характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян» визначені у загальних рисах наступні питання:

1. Пріоритетні напрями наглядової діяльності прокуратури, до яких віднесено додержання:

- конституційних прав і свобод людини, громадянина, іноземців та осіб без громадянства під час їх перебування у місцях тримання затриманих, установах попереднього ув'язнення, виконання покарань та інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи;

- режимних вимог, порядку та умов тримання затриманих і взятих під варту осіб, відбування покарань засудженими;

- законодавства, спрямованого на запобігання катуванням та іншому жорсткому поводженню із затриманими, взятими під варту та засудженими;

- законів під час провадження оперативно-розшукової діяльності в установах ДПіТС України;

- законів при виконанні покарань, не пов'язаних з позбавленням волі;

- законів у сфері запобігання і протидії корупції у піднаглядних органах та установах;

- законодавства про звернення громадян, забезпечення гарантій належного розгляду та вирішення заяв, клопотань, скарг та пропозицій ув'язнених і засуджених.

Виходячи із змісту визначених у наказі пріоритетів, слід зробити висновок про те, що до їх змісту не ввійшли такі суттєві проблеми, які мають місце у діяльності органів і установа виконання покарань та обумовлюють необхідність підвищення стану безпеки у ДКВС України, як:

а) правовий статус засуджених, основи якого (ст. 7 КВК), основні права (ст. 8) та обов'язки (ст. 9 КВК, а також право на особисту безпеку (ст. 10 КВК) визначені у чинному кримінально-виконавчому законодавстві України (ст. 2 КВК) та в повній мірі враховують конституційні положення з означеного питання [2, с.104-113];

б) крім цього, щодо кожного із ув'язнених під варту та засуджених як об'єктів прокурорського нагляду, мова про які ведеться у наказі Генеральної прокуратури України № 7 гн від 02 квітня 2012 року (громадяни України, іноземці та особи без громадянства), нормативно-правовими актами України визначені особливості як відбування, так і виконання кримінальних покарань, які, без сумніву, мають скласти предмет прокурорського нагляду у сфері кримінально-виконавчої діяльності.

Враховуючи зазначене, логічно було б цим положенням (пріоритетом) доповнити не тільки п. 2 вказаного наказу, але й ч. 1 ст. 26 Закону України «Про прокуратуру», що не тільки б на практиці кореспондувалось би з правовими засобами діяльності прокуратури, які встановлені в ст. 2 даного Закону, але й підвищило б рівень безпеки життєдіяльності в місцях позбавлення волі.

2. У системі прокуратури України визначені не тільки структурні підрозділи, на які покладено функції прокурорського нагляду за додержанням законів при виконання судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, але й посадові особи, на яких покладена відповідальність за стан організації роботи на даному напрямку (від заступника Генерального прокурора України до заступників територіальних та прирівняним до них прокурорам).

Поряд з цим, у наказі Генеральної прокуратури України № 7 гн від 02.04.2012 жодного слова не має про взаємодію з питань прокурорського нагляду між

прокуратурою та іншими органами державної влади та місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами та організаціями, зокрема, по питаннях забезпечення безпеки суб'єктів та учасників кримінально-виконавчої діяльності, що важливо з огляду реалізації можливостей прокуратури щодо вирішення існуючих проблем у сфері виконання покарань. Тим більше, що в чинній редакції Закону України «Про прокуратуру» (ч. 2 ст. 25) на органи прокуратури покладено обов'язок координувати діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності [1].

Виходячи з цього, слід було б зазначений наказ Генеральної прокуратури України доповнити саме цим положенням. Більш того, враховуючи, що в ч. 2 ст. 25 даного закону мова ведеться про те, що порядок організації роботи з координації діяльності правоохоронних органів, взаємодії органів прокуратури із суб'єктами протидії злочинності визначається положенням, що затверджується спільним наказом Генеральної прокуратури України та керівниками інших правоохоронних органів, варто було б у наказі Генеральної прокуратури України, що регулює питання прокурорського нагляду в ДКВС України, визначили й ці пріоритети.

Список використаних джерел:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697- VII // Голос України. – 2014. – № 206 (5956). – 25 жовт. – С. 1-21.
2. Бородавська Н.О. Забезпечення правового статусу засудженого до позбавлення волі [Текст] / Н.О. Бородавська // Прокуратура. Людина. Держава. – 2004.- №9. – С. 104-113.

Проблеми визначення малозначності діяння у провадженні

Кузнецов В.В., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права НАВС

У судовій та слідчій практиці існує цілий комплекс (матеріальних та процесуальних) проблем щодо визначення малозначності діяння. Спочатку розглянемо матеріальні дискусійні питання розуміння вказаного поняття.

По-перше, існують проблеми щодо змісту критеріїв малозначності діяння. У ч. 2 ст. 11 Кримінальним кодексом України (КК) визначені законодавчі критерії малозначності: 1) у діянні формально є усі об'єктивні та суб'єктивні ознаки певного злочину, передбаченого КК; 2) у силу своєї малозначності воно не становить суспільної небезпеки; 3) з суб'єктивної сторони малозначне діяння не повинно бути спрямоване на заподіяння істотної шкоди [1, с. 38–39]. У кримінально-правовій науці є різні спроби визначення інших критеріїв (або конкретизації наявних) малозначності діяння. Цілком слушною є думка Т.Є. Севастьянкової, що запропоновані вченими критерії малозначності діяння або недостатні, або зводяться до об'єктивних та суб'єктивних чинників, що характеризують малозначне діяння [2, с. 43].

Розглянемо проблемність щодо визначення окремих ознак малозначності діяння. Зокрема, законодавець не дає визначення поняття «істотна шкода», тому судові та слідчі органи вимушені самостійно тлумачити цю ознаку. Вважаємо сумнівною позицію слідчих та судів, при якій істотність завданої шкоди визначається суб'єктивно без врахування наявних чітких законодавчих меж злочинних наслідків. Наприклад, у судовій практиці почастишали випадки закриття провадження на підставі ч. 2 ст. 11 КК при крадіжках чужого майна на суму, що перевищує 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян. Суди беруть до уваги наступні обставини, що на їх думку, свідчать про малозначність діяння: незначний розмір завданої шкоди, відшкодування збитків (відсутність претензій з боку потерпілого), незакінчену злочинну діяльність (винний не мав

можливості розпорядитися викраденим майном), індивідуальні характеристики особи (вчинення злочину вперше, скрутне матеріальне становище, позитивна характеристика, працевлаштування винного, визнання вини, щире каяття, утримання родичів тощо). На нашу думку, відбувається підміна таких понять як «малозначність» та «обставини, які пом'якшують покарання». Слід погодитися з Т.С. Севастяною, що посилення на обставини, що характеризують особу винних, але не характеризують при визначенні діяння малозначним є неприпустимим [2, с. 147]. Безперечно, поняття «малозначність діяння» є оціночним, однак при наявності чітких законодавчих меж для злочинних наслідків, вважаємо сумнівною позицію слідчих та судів, які ігнорують їх та приймають доволі суб'єктивні рішення. У теорії кримінального права є різні перспективні варіанти вирішення цієї проблеми. Один з варіантів – це відмова від вказаного терміну, інший – збереження вказаного поняття, проте застосування його лише щодо формальних складів злочинів, які через малозначність діяння не є суспільно небезпечними [3, с. 63]. Вважаємо такі пропозиції дискусійними. Варіант відмови від такого поняття, зважаючи на стан кримінального законодавства та існуючі тенденції його застосування, є, на нашу думку, передчасним. Також не погоджуємося із застосуванням вказаного поняття лише щодо формальних складів злочинів, оскільки окремі матеріальні склади злочинів не передбачають конкретизованих наслідків (наприклад, ст. 236, 249, 252, 271, 356 КК тощо) та не мають чітких орієнтирів виокремлення з вказаної нормативної шкоди саме істотної. Тому, вважаємо перспективним удосконалити ст. 11 КК через доповнення новою частиною 3 у такій редакції: «Малозначність діяння не встановлюється при завданні злочином достатніх та визначених фізичних та майнових наслідків для відповідного складу».

Іншою проблемою є, на нашу думку, невизначеність нормативного терміну «істотна шкода», адже цей термін уживається в деяких кримінально-правових нормах Особливої частини КК, що призводить до колізії між нормами. Наприклад, якщо незаконне використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації не заподіяло істотної шкоди, дії винної особи слід кваліфікувати за ч. 1 ст. 359 КК, якщо була *загроза завдання істотної шкоди* – за ч. 2 ст. 15 і ч. 3 ст. 359 КК, а якщо *істотна шкода завдана* – за ч. 3 ст. 359 КК. Отож, дії передбачені ч. 1 ст. 359 КК можуть визнаватися малозначними, оскільки згідно з ч. 2 ст. 11 КК не є злочином дія чи бездіяльність, які хоча формально й містять ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становлять суспільної небезпеки, тобто не заподіяли та не могли заподіяти істотної шкоди фізичній або юридичній особі, суспільству чи державі. Найпростіший варіант вирішення такої проблеми це заміна відповідного терміну в диспозиціях норм Особливої частини КК на інший: наприклад, на поняття «значна шкода».

Процесуальною проблемою є відсутність серед підстав для закриття кримінального провадження – малозначності діяння (ст. 284 Кримінального процесуального кодексу України (КПК)). Виникає питання, а чим керуються слідчі та суди при закритті таких проваджень. Аналіз матеріалів слідчої та судової практики дозволив встановити такі умови: слідчі закривають провадження за відсутності в діянні складу кримінального правопорушення (п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК); суд – у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності (п. 1 ч. 2 ст. 284 КПК). Така практика, на нашу думку, не відповідає положенням теорії кримінального права та нормам КК. По-перше, з'ясуємо обгрунтованість постанов слідчих. При визначенні малозначності діяння, насправді ми маємо, хоча й формально, склад злочину. Відсутність, на

думку слідчого, істотної шкоди (чи її загрози) при такому діянні, цілком можна пояснити, але наявність реальної шкоди (чи загрози її завдання), яка нормативно визначена при крадіжці – не заперечує наявність відповідного складу злочину. По-друге, дослідимо чи є малозначність діяння видом звільнення від кримінальної відповідальності. Судова практика має негативну відповідь на це питання: Пленум Верховного Суду України у п. 2 своєї постанови «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності» від 23 грудня 2005 р. № 12 не визначав такий вид звільнення особи від кримінальної відповідальності. В теорії кримінального права загальноприйнятою є аналогічна позиція. Відомий фахівець з вказаного питання Ю.В. Бауліна також не відносить малозначність до видів звільнення від кримінальної відповідальності [1, с. 174]. Викладене свідчить про невідповідність законодавству рішень суду про закриття провадження у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності через малозначність діяння. Тому є необхідним закріпити нову умову для закриття провадження в п. 9 в ч. 1 ст. 284 КПК «встановлена малозначність діяння».

Викладене дозволяє запропонувати певні нормативні напрями удосконалення проблеми розуміння та застосування поняття малозначності діяння: 1) передбачити в ст. 11 КК нову ч. 3 у такій редакції: «Малозначність діяння не встановлюється при завданні злочином достатніх та визначених фізичних та майнових наслідків для відповідного складу»; 2) заміна терміна «істотна шкода» в диспозиціях норм Особливої частини КК на інший – «значна шкода»; 3) доповнити ч. 1 ст. 284 КПК пунктом 9 такого змісту: «встановлена малозначність діяння».

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / [за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна]. – 5-те вид., допов. – Х.: Право, 2013. – Т. 1 : Загальна частина / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.]. – 2013. – 376 с.
2. Севастьянова Т. Є. Малозначність діяння за кримінальним законодавством України: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Севастьянова Тетяна Євгенівна. – Запоріжжя, 2002. – 183 с.
3. Маломуж С. І. Напрями удосконалення малозначного діяння / С. І. Маломуж // Часопис Академії адвокатури України. – 2014. – №3 (24) ; том 7. – С. 61–64.

Інформаційна диверсія та інформаційний саботаж – інструменти кібертероризму

Кузьменко Б.В., доктор технічних наук, професор, професор кафедри автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій Академії муніципального управління

Серед всієї множини злочинів у галузі в інформаційно-комп'ютерній сфері одними з найнебезпечніших є інформаційний (комп'ютерний) саботаж та інформаційна (комп'ютерна) диверсія, які є важливими інструментами кібертероризму. Комп'ютерний саботаж (QS) складають наступні види злочинів: QSH - саботаж з використанням апаратного забезпечення; введення, зміна, знищення комп'ютерних даних або програм; втручання в роботу комп'ютерних систем з наміром перешкодити функціонуванню комп'ютерної або телекомунікаційної системи. QSS - комп'ютерний саботаж з програмним забезпеченням: знищення, пошкодження, погіршення або стримування комп'ютерних даних або програм без права на те. До інших видів комп'ютерних злочинів (QZ) відносяться: QZB - використання електронних дошок об'яв (BBS) для зберігання, обміну і розповсюдження матеріалів, що мають відношення до злочинної діяльності. QZE - розкрадання інформації, що є комерційною

таємницею: придбання незаконними засобами або передача інформації, що становить комерційну таємницю, без права на те або іншого законного обґрунтування з наміром заподіяти економічного збитку або одержати незаконні економічні переваги. QZS - використання комп'ютерних систем або мереж для зберігання, обміну, розповсюдження або переміщення інформації конфіденційного характеру.

«Внесення, зміна, пошкодження або знищення комп'ютерних даних або програм, а також втручання в комп'ютерну систему, з наміром перешкоджати функціонуванню комп'ютера або телекомунікаційної системи». Головна мета в цьому злочині - перешкоджати звичайному функціонуванню комп'ютера або телекомунікаційної системи. Це є ширшим, ніж пошкодження комп'ютерних даних. Комп'ютерний саботаж включає всі види втручання в комп'ютерну систему. Зокрема введення неправильних даних, для того, щоб порушити роботу системи. Сюди також відносяться всі види фізичного пошкодження комп'ютера, а також такі дії, як виключення напруги. Хакери можуть також досягти цієї мети за допомогою модифікації системних файлів. Відомий також комп'ютерний (інформаційний) саботаж програмного забезпечення. «Внесення, зміна, пошкодження або знищення комп'ютерних даних або програм, а також втручання в комп'ютерну систему, з наміром перешкоджати функціонуванню комп'ютера або телекомунікаційної системи». Головна мета в цьому злочині - перешкоджати звичайному функціонуванню комп'ютера або телекомунікаційної системи. Це є ширшим, ніж пошкодження комп'ютерних даних. Комп'ютерний саботаж включає всі види втручання в комп'ютерну систему. Зокрема введення неправильних даних, для того, щоб порушити роботу системи. Сюди також відносяться всі види фізичного пошкодження комп'ютера, а також такі дії, як виключення напруги. Хакери можуть також досягти цієї мети за допомогою модифікації системних файлів. QSH - саботаж з використанням апаратного забезпечення: введення, зміна, знищення комп'ютерних даних або програм; втручання в роботу комп'ютерних систем з наміром перешкодити функціонуванню комп'ютерної або телекомунікаційної системи.

Злочини проти основ національної безпеки – найбільш тяжкі злочини, відомі кримінальному законодавству. Шкоду, яку вони можуть заподіяти, не можна недооцінювати. Державна зрада, шпигунство, диверсія, можуть спричинити знищення об'єктів, що мають важливе економічне і військове значення, дезорганізацію роботи державних або громадських організацій, і що найголовніше – до загибелі великої кількості людей. Безпосередньо диверсійні акти заподіюють державі не тільки серйозний матеріальний збиток але і негативно впливають на психологічний стан населення, можуть викликати паніку та інші негативні явища. У сучасних умовах, з урахуванням створення нових засобів масового ураження величезної руйнівної сили, хімічної і бактеріологічної зброї великої потужності, небезпека диверсії ще більше зростає. Тому відповідні органи держави спрямовують свої зусилля на попередження диверсії ще на ранніх стадіях здійснення цього злочину. На жаль, рамки статті 113 КК України не дозволяють здійснити більш детальний аналіз сучасних форм та видів диверсійної діяльності залежно від способів та засобів її здійснення. Тому наше наукове дослідження має бути спрямоване саме на вивчення нових форм диверсійних актів в умовах сучасності. Особливим видом диверсії, який з'явився відносно недавно, є так звана інформаційна диверсія - кібердиверсія (диверсія, що має відношення до комп'ютерів та комп'ютерних мереж). Швидкий розвиток Інтернету відкрив широкий спектр можливостей як у сфері пропаганди, так і безпосередньо у сфері озброєної боротьби. Способи

здійснення комп'ютерних злочинів можна поділити на три групи: 1) способи безпосереднього доступу до комп'ютерної інформації; 2) способи віддаленого доступу до комп'ютерної інформації; 3) способи розповсюдження технічних носіїв інформації, які вміщують у собі шкідливі програми для ЕОМ.

Будь-яке індустріально розвинене суспільство характеризується високим ступенем залежності від комп'ютерних мереж. Водночас чимала кількість американських дослідників намагається переконати у зворотному. Мовляв, загроза вторгнення є мінімальною, і кіберзлочинці здатні застосувати хіба що «зброю не масового ураження, а зброю масового роздратування». Один із аргументів такої позиції ґрунтується на тому, що кібератаки, за досвідом, дуже рідко спричиняють фізичні збитки, що потребують довготривалого ремонту. Дж. Льюїс зазначає, що «в контексті макроекономіки збої в системах водопостачання, електроенергії та повітряного руху, так само інші сценарії кібертерору, видаються стандартними подіями». Стандартними, тобто такими, що не торкаються системи національної безпеки країни. На думку цього автора, для національної економіки, де десятки чи навіть сотні систем забезпечують роботу найважливіших інфраструктур, збої в системах, коли обслуговування споживачів припиняється на години та навіть дні – є «стандартним випадком на регіональному рівні».

Інформаційна диверсія та інформаційний саботаж є небезпечними інструментами, зокрема, кібертероризму. Кібертероризм – це один з напрямків тероризму, в якому об'єктом деструктивної дії для досягнення цілей використовують інформаційно-обчислювальну техніку, комплекси та мережеві сегменти, які підтримують критично важливі, з точки зору національної безпеки, системи. Як предмет дії використовують засоби обчислювальної техніки та їх програмне забезпечення. Для України нині ця проблема постає гостро, а з приєднанням до глобального інформаційного простору потенційна загроза посилюватиметься. І поки кібертероризм з розряду «потенційної» загрози переходить до розряду реальної загрози, слід застосовувати всю множину заходів для недопущення його становлення. Основою забезпечення боротьби з кібертероризмом повинно бути створення ефективної загальнонаціональної системи заходів із запобігання, виявлення та припинення такого виду злочинних посягань.

Європеїзація прокуратури України: доктринально-правові засади та інституційно-функціональна трансформація

Проневич О.С., доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу наукового забезпечення організації роботи та управління в органах прокуратури Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України

Європейська інтеграція є невід'ємною складовою глобалізації як процесу становлення ґрунтованих на загальноцивілізаційних засадах структур, зв'язків і відносин у різних сферах людської життєдіяльності. Розбудова незалежної української держави здійснюється у контексті європейської інтеграції, що передбачає реалізацію системних реформ відповідно до норм і стандартів Європейського Союзу. Євроінтеграційний вибір України об'єктивно зумовлений прагненням забезпечити належний рівень захисту прав і свобод людини та громадянина, створити умови для ствердження класичної моделі ринкової економіки та інтенсифікації зовнішньоекономічного співробітництва,

консолідації зусиль у виявленні та усуненні реальних і потенційних загроз для охоронюваного блага тощо.

Однією з найсуттєвіших перешкод на шляху євроінтеграції України є архаїчність та неефективність вітчизняної правоохоронної системи. В означеному контексті традиційно особлива увага приділяється проблемам реформування прокуратури як стрижневого правоохоронного органу, уповноваженого на реалізацію низки особливо соціально значущих конституційних функцій. Зобов'язання щодо реформування прокуратури відповідно до європейських стандартів були взяті Україною при вступі до Ради Європи. Упродовж останнього часу в означеній царині відбулися суттєві зрушення, пов'язані з ухвалою Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року (цей Закон набуває чинності через шість місяців з дня його опублікування 25 жовтня 2014 року, крім пункту 5 розділу XII (крім підпунктів 3, 5, 8, 9, 12, 20, 42, 49, 63, 67), розділу XIII цього Закону, які набрали чинності з дня, наступного за днем його опублікування). Підготовка цього закону здійснювалася з урахуванням чинних європейських стандартів інституційно-правового забезпечення діяльності прокуратури як державного органу публічного обвинувачення. Виняткове значення для формування нової філософії прокурорської діяльності та коригування парадигми організації роботи та управління в органах прокуратури мали висновки та рекомендації Європейської комісії за демократію через право (Венеціанської комісії), що є функціонуючим у рамках «часткової відкритої угоди» консультативно-дорадчим органом при Раді Європи з питань конституційного права. Висновки та рекомендації Венеціанської комісії ґрунтуються на аналізі законів та законопроектів держав-учасниць щодо стану дотримання суб'єктами законотворчої діяльності «європейських стандартів в сфері демократії». Аналітики наголошують, що упродовж 2001-2013 років європейськими експертами 7 разів надавалися висновки щодо Закону України «Про прокуратуру», законопроектів про внесення змін до закону або нової редакції закону.

Ретроспективний аналіз сформульованих Венеціанською комісією та іншими профільними європейськими інституціями висновків і рекомендацій щодо вітчизняних законопроектів про прокуратуру дає підстави стверджувати, що міжнародні експерти послідовно наголошували на обов'язковості законодавчого закріплення низки правових постулатів концептуального характеру щодо артикуляції соціальної місії та визначення правосуб'єктності прокуратури, а саме: трансформації вітчизняної прокуратури в класичну європейську службу публічного обвинувачення, уповноважену на забезпечення безпеки та свободи суспільства «шляхом охорони верховенства права, захисту громадян від кримінальних посягань на їхні права і свободи, забезпечення дотримання прав і свобод осіб, підозрюваних або обвинувачених у вчиненні кримінальних правопорушень, і шляхом здійснення нагляду за належним функціонуванням органів, відповідальних за розслідування і обвинувачення»; скасування функцій загального нагляду як ознаки тоталітарної радянської моделі прокуратури; максимального обмеження правових підстав для представництва прокурорами інтересів держави та громадян у суді; посилення незалежності органів прокуратури; нормативно-правового закріплення достатніх правових гарантій незалежності прокурора органу прокуратури при виконанні ним процесуальних повноважень; вичерпного визначення компетенції прокурорів вищого рівня при виконанні ними адміністративних повноважень; закріплення децентралізованого порядку добору кандидатів на посаду прокурора та їх призначення на посаду прокурора місцевої прокуратури; запровадження інституту прокурорського самоврядування; регламентації процедури притягнення прокурора до

дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження та оскарження рішення, прийнятого за результатами дисциплінарного провадження, тощо.

У новій редакції Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року критичні зауваження європейських експертів було враховано значною мірою. Новелізація законодавства про прокуратуру полягає у позбавленні прокуратури функцій загального нагляду та слідства, формальному закріпленні вичерпного переліку демократичних засад діяльності прокуратури, удосконаленні системи прокуратури (у першу чергу шляхом запровадження місцевих прокуратур), закріпленні гарантій незалежності прокурора (зокрема, обмеженні підпорядкування прокурорів керівникам виконанням письмових наказів адміністративного характеру, пов'язаних з організаційними питаннями діяльності прокурорів та органів прокуратури), запровадженні децентралізованого порядку конкурсного добору кандидатів та їх призначення на посаду прокурора місцевої прокуратури, визначенні порядку призначення прокурора на адміністративну посаду, запровадженні прокурорського самоврядування для самостійного колективного вирішення прокурорами питань внутрішньої діяльності прокуратури, інституціоналізації Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів тощо.

Резюмуючи, зазначимо, що в Україні створено необхідне правове підґрунтя для європеїзації прокуратури. Очікуваний ефект від започаткованої інституційно-функціональної трансформації прокуратури полягає у суттєвому звуженні компетенції прокуратури, коригуванні системи прокуратури, посиленні гарантій незалежності прокурорів, запровадженні низки демократичних процедур вирішення основоположних питань організації та діяльності органів прокуратури.

Роль ефективної антикорупційної політики у формуванні правової держави

Телешун С.О., доктор політичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, директор Інституту державної служби та місцевого самоврядування Національної академії державного управління при Президентіві України, завідувач кафедри політичної аналітики і прогнозування

Рейтерович І.В., кандидат політичних наук, доцент, заступник завідувача кафедри політичної аналітики і прогнозування Національної академії державного управління при Президентіві України

Тіньков А.Л., кандидат наук з державного управління

Корупція представляє собою злочинні дії у сфері державного управління, політики, економіки, що полягають у використанні державними посадовими особами, політичними і громадськими діячами довірених їм прав і владних повноважень з метою реалізації вузькокорпоративних (кланових) інтересів, а також власного збагачення. Корупція не є самостійним складом злочину. Складовими Корупції можуть бути хабарництво, зловживання службовим становищем, надання спеціальних послуг, протекціонізм у просуванні тих чи інших проєктів, тіньове фінансування громадсько-політичних проєктів, кадровий лобізм на засадах особистої чи корпоративної відданості, непрозоре кредитування, привілейований доступ до матеріальних і сировинних ресурсів тощо. У резолюції «Практичні заходи боротьби з корупцією», поширеній на VIII Конгресі ООН із запобігання злочинності (Гавана, 1990 р.), корупція визначається як «порушення етичного (морального), дисциплінарного,

адміністративного, кримінального характеру, що проявляється у протизаконному використанні свого службового становища суб'єктом корупційної діяльності». Інший документ ООН (Довідковий документ про міжнародну боротьбу з корупцією) формулює це поняття як «зловживання державною владою для одержання вигоди в особистих цілях». Загалом корупція (як, до речі, й тероризм) не є традиційним злочином, а є насамперед соціальним, політичним і економічним феноменом, який виявляє себе в конкретних злочинних акціях, за які в національних законодавствах і міжнародному праві передбачена кримінальна відповідальність. У стандартних випадках наявні чотири складники корупції: державний службовець або політичний діяч, який, діючи заради власного зиску, порушує чинне законодавство і норми державної установи, завдає шкоди інтересам громадськості й суспільної моралі або догоджає третій стороні (її форми можуть мати різні ознаки), яка винагороджує державного чи політичного діяча матеріальними благами чи іншими послугами за доступ до фінансово-матеріальних ресурсів і важелів влади [1, с. 349 – 350]

В цілому корупція в сучасному світі становить серйозну загрозу державі, демократії, правам людини та соціальній справедливості. Вона стримує економічний розвиток держави, створює небезпеку для розвитку демократичних інститутів і підриває моральні підвалини суспільства. Більше того, в умовах глобалізації корупція перетворюється в інтернаціональну проблему, оскільки незаконні корупційні відносини торкаються інтересів та добробуту більшості країн світу.

Вкрай актуальною є ця проблема і для України, в якій рівень корупції та неефективність діючої системи запобігання й протидії цьому небезпечному явищу свідчать про наявність цілої системи суспільних практик, яка підживлює та стимулює корупційну поведінку на всіх рівнях суспільних відносин. Фактично в державі було створено такі умови, за яких сформувалися нові види політико-економічних і правових відносин, які не відповідають принципам конкурентної цивілізованої ринкової економіки і засадам громадянського суспільства. Закон застосовують залежно від політичної та економічної доцільності [1, с. 349–350]. Відповідно нагальною потребою є створення ефективної та дієвої системи запобігання та протидії корупції на всіх рівнях.

В Указі Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» антикорупційна реформа визначена як одна з пріоритетних поряд з реформою системи національної безпеки і оборони, судовою реформою та реформою правоохоронної системи, децентралізацією та реформою державного управління. Перші кроки у даному напрямку зроблені, зокрема, відбувається процес формування Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства України з питань запобігання корупції, оптимізація діючого законодавства тощо.

Водночас ефективне запобігання та протидія корупції значною мірою залежить від того, наскільки глибоко пізнані теоретичні аспекти цієї проблеми – природа самого явища корупції. Інакше кажучи, від правильного розуміння її сутності залежать як подальші науково-практичні пошуки щодо природи корупції, її характерних особливостей, так і формування відповідних механізмів запобігання й протидії, визначення засобів їх реалізації та інституційного забезпечення.

На сьогодні у громадсько-політичному дискурсі корупцію переважно розглядають виключно у кримінальному контексті, фактично зводячи її до хабарництва або організованої злочинності. Відповідно, домінуючою як у вітчизняному політикумі, так і громадському секторі є теза про те, що подолати корупцію можливо виключно за умови суттєвого посилення «репресивної», а не

профілактичної складової. Так, згідно результатів соціологічного дослідження, проведеного на замовлення ZN.UA Київським міжнародним інститутом соціології 4 – 19 грудня 2014, 47,3% українців вважають, що рівень корупції зберігся в країні, 31,8% – що підвищився, 5% відчули зниження корупційного пресу, 15% не змогли визначитися з оцінкою масштабів корупції. При цьому більш, ніж кожен третій громадянин України вважає, що «найкращий спосіб боротьби з корупцією – розстрілювати (як в Китаї)». 16% в цьому переконані абсолютно, 19,5% – скоріше згодні. Найбільш радикальних настроїв припадає на Миколаївську, Чернівецьку та Донецьку області.

У свою чергу, наприклад, Генеральна прокуратура України постійно виступає з ініціативами посилити відповідальність за корупційні правопорушення (остання новачка, зокрема, стосується внесення поправок у Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси, які повинні заборонити відпускати підозрюваних у вчиненні корупційних правопорушень під заставу /законопроект №1871/).

Таким чином, головна увага зосереджується на покаранні за вчинені корупційні діяння, у той час як профілактичній складовій (запобігання корупції) увага фактично не приділяється. Разом з тим, саме врахування так званих «вузьких місць», легалізація різноманітних «схем» тощо в розвинутих країнах світу дозволили суттєво зменшити «привабливість» корупції (при чому як на державному, так і побутовому рівні).

В останні десятиліття більшість дослідників розглядають проблему корупції та протидії цьому явищу в органах державної влади через призму структурно-функціонального підходу, де значна увага приділяється впливу корупції на різноманітні сторони суспільного життя, а сама корупція розглядається як самостійне явище. Аналіз сучасних поглядів на цю проблематику дає змогу стверджувати, що в означеному контексті корупція часто інтерпретується як складне негативне суспільне явище, зумовлене внутрішніми політичними, економічними, культурними й адміністративними чинниками. Це значно ширше тлумачення, ніж «просто» зловживання владою чи посадовим становищем, учинене з будь-яких особистих (корисливих) мотивів для задоволення індивідуального чи групового інтересу, що, по суті, є формою девіантної поведінки, яка зводиться більшістю авторів до низки кримінально-правових діянь. Представники цієї позиції вбачають у корупції цілу систему зі складною структурою взаємопов'язаних елементів соціального, політичного, правового, ідеологічного та морального характеру.

Так, на думку відомого спеціаліста у цій сфері С.В.Невмержицького, корупція – це, в першу чергу, соціально-політичне явище, головною особливістю якого є використання посадовими особами законодавчої, виконавчої та судової влади, а також громадських об'єднань, установ і організацій господарського управління всіх форм власності свого службового становища для одержання матеріальних цінностей, послуг чи пільг для себе або третіх осіб [2, с. 44]. При цьому дослідник слушно наголошує, що корупція охоплює економіку, політику, культуру, етику, мораль, усю соціальну сферу, тобто за своєю сутністю це багатоскладове соціально-політичне явище, важливою ознакою якого є обумовлена цими обставинами поведінка суб'єкта правопорушення [3, с. 362].

Фактично дана група поглядів абсорбує різноманітні підходи на природу корупції та її складових. Зокрема, вона включає:

а) тлумачення корупції як суто правової структури, тобто як протиправної діяльності чи бездіяльності суб'єктів корупції, яка органічно пов'язується з організованою злочинністю;

б) ідентифікацію корупції як економічної категорії, форми економічної злочинності або своєрідного захисного механізму приватного сектору від надмірного втручання державної бюрократії;

в) розуміння корупції як процесу розкладання або свідчення неефективної діяльності органів державної влади (їх посадових осіб), що зачіпає інтереси більшості членів суспільства і який пронизує всі сфери життєдіяльності суспільства. Сюди ж відносить корупцію і в політичній сфері, враховуючи тісний зв'язок державної служби із політичною діяльністю.

З цього випливає, що дати однозначне визначення поняттю корупції досить складно. Тому слід погодитись із позицією деяких дослідників, які вважають помилковим прагнення законодавців вмістити всі форми прояву корупції в одну норму права [3], оскільки будь-які спроби укласти це поняття в усталені рамки призведуть до того, що частина корупційних діянь виявиться за межами чинності закону. Корупція – це не стільки юридична, скільки соціальна, політична, економічна та культурна проблема. Як правова категорія корупція – збірне правове поняття, яке охоплює сукупність взаємопов'язаних правопорушень [4, с. 37].

Отже, у розмаїтості підходів до вивчення корупції проявляється багатогранність проблеми. Корупція – багатоскладове явище. Вона присутня в багатьох суспільствах, але її масштаби й форми прояву, роль і вплив різні. Більшість дослідників вважають корупцію джерелом дезорганізації суспільства в усіх сферах його життєдіяльності. Так, в економічній сфері на рівні держави корупція означає обмеження конкуренції, недостатній рівень стягнення податків, зростання тіньового сектору економіки й скорочення інвестицій. Усе це деформує розподіл національного продукту, провокуючи зростання соціальної і майнової нерівності в суспільстві.

У соціальній сфері корупція сприяє спотворенню морально-етичних цінностей суспільства шляхом сприйняття активною частиною дорослого населення корупційних правил, як природних і нормальних. Не варто забувати і про той факт, що корупція, зокрема, слугує ефективним інструментом, здатним забезпечити вертикальну мобільність тим соціальним групам, точніше, її представникам, для яких закриті інші можливості. Однак, як правило, цим каналом користуються злочинні угруповання.

Проте найбільша небезпека корупції криється в політичному впливі, який можуть справляти політики й урядовці на державні органи влади, судову й правоохоронну системи. Відсутність прозорих правил, що обмежують політичний вплив на бюрократичні інститути, а також недостатній поділ влади між правлячим режимом і судовою системою сприяють розквіту корупції [5, с. 125]. Корупція в політичній сфері може бути чинником загострення відносин між елітними групами, а також вести до політичної дестабілізації. Встановлення влади, яка мотивована бажанням зберегти привілеї й корупційні платежі, спотворює пріоритети економічної й соціальної політики, коли проголошені цілі й стратегії розвитку лише незначним чином відповідають інтересам країни [6, с. 26].

Таким чином, ефективні запобігання та протидія корупції в Україні можливі лише за умови комплексного поєднання політичних, економічних, соціальних та правових заходів на стратегічному та тактичному рівнях, які передусім будуть мати профілактичний характер, а вже потім – правоохоронний і репресивний. Тобто, головна увага повинна бути у найближчий час зосереджена на причинах корупції. При цьому розробляти й застосовувати зазначені механізми повинні як органи державної влади, так й інститути громадянського суспільства.

Першочергові заходи передбачають проведення реформ у масштабах країни, зокрема, йдеться про:

- реформування виборчого законодавства у напрямі збільшення його прозорості, демократичності, забезпечення усвідомленого вільного волевиявлення громадян та об'єктивного встановлення результатів голосування. Зокрема, це передбачає розробку механізмів (у тому числі на рівні законодавчого забезпечення) протидії інформаційним маніпуляціям, використання технічних кандидатів і партій, використання адміністративного ресурсу тощо [7]. Крім того, необхідно передбачити в Кримінальному кодексі України відповідальність за купівлю-продаж голосів (що є поширеною практикою в Україні) у виборних (представницьких) органах, у тому числі в органах місцевого самоврядування;

- відокремлення бізнесу від влади, що потребує, по-перше, інституціоналізації лобістської діяльності в Україні, по-друге, обмеження впливу груп інтересів великого капіталу на партійну систему. При цьому необхідно законодавчо упорядкувати ті парламентські процедури, які пов'язані із забезпеченням прозорості результатів голосувань у законодавчому органі, що вимагає внесення відповідних змін у Регламент Верховної Ради України (наприклад заборона пакетного голосування або голосування чужою карткою – в останньому випадку мова повинна йти не про формальну заборону, яка прописана в чинному законодавстві, а про розробку ефективних механізмів протидії даному явищу);

- запровадження дієвого громадського контролю за діяльністю політичних суб'єктів та забезпечення політичної та правової відповідальності за їх антисуспільні та протизаконні дії, розширення прав громадських організацій в контексті громадського контролю;

- більш широке залучення інститутів громадянського суспільства до вироблення та реалізації механізмів запобігання та протидії корупції в Україні. Світовий досвід засвідчує, що ефективні антикорупційні програми базуються на комплексному застосуванні примусових, запобіжних та просвітницьких процедур. Це, у свою чергу, потребує спільної участі в цьому процесі органів влади та інститутів громадянського суспільства, адже громадські організації можуть і повинні виконувати функції зворотного зв'язку між владою (і політичною, і державною) та самим суспільством. Громадські організації відіграють важливу роль у протидії корупції. Насамперед ця роль полягає в сприянні прозорості функціонування владних структур, що, у свою чергу, створює сприятливі умови для запобігання корупції, виявлення фактів корупційних правопорушень і притягнення винних осіб до відповідальності [8, с. 254];

- упорядкування системи та структури функцій органів державної влади, яка є найбільш уразливою з точки зору політично вмотивованих корупційних практик. Зокрема, це передбачає:

- а) обґрунтування критеріїв для визначення оптимальної структури і чисельності органів державної влади, оскільки за змінами їх структури, статусу і функцій часто стоять вузькокорпоративні, а не загальнодержавні інтереси;

- б) усунення інституціональних причин для конфлікту інтересів (зокрема йдеться про створення такої системи і структури органів державної влади, щоб в одному органі не поєднувалися функції визначення правил, контролю та надання публічних послуг);

- в) декоммерціалізація державної та муніципальної діяльності, у тому числі шляхом делегування певних публічних соціальних і правових послуг

недержавним організаціям (що є загальноприйнятою практикою в країнах-членах Європейського Союзу);

г) забезпечення відповідного рівня інформаційної прозорості процесів ухвалення рішення органів державної влади, використання ними бюджетних коштів, у тому числі через доступ до визначених на законодавчому рівні фінансових документів державних органів з боку громадських організацій та засобів масової інформації;

д) впровадження механізмів громадського впливу на діяльність органів державної влади (зокрема йдеться про незалежну експертизу суспільно важливих проєктів рішень тощо) [9, с. 11].

– реформа системи державного управління. Передусім мова повинна йти про зміну принципів державної служби і контроль за майновим станом представників влади (що у більшості країн є частиною адміністративної реформи). Для запобігання та протидії корупції він надзвичайно важливий, оскільки від того, наскільки високим є статус державного службовця, рівень оплати його праці, правові та соціальні гарантії діяльності, багато в чому залежить мотивація чесного служіння [9, с. 12];

– удосконалення чинного антикорупційного законодавства. Зокрема, необхідно чітко визначити у відповідних нормативно-правових актах поняття, види та сфери прояву політичної корупції. Крім того, імплементація положень міжнародних антикорупційних документів, присвячених політичній корупції (передусім йдеться про ЄС) не повинна обмежуватися сферою кримінального законодавства. Принципово важливе приведення у відповідність із міжнародними нормами положень інших галузей права;

– реформа судової системи, оскільки незалежні та неупереджені суди є надзвичайно дієвим та ефективним антикорупційним інструментом;

– створення системи ефективного фінансового контролю за діяльністю суб'єктів політики. Фінансовий контроль повинен здійснюватися як відносно представників органів державної влади та місцевого самоврядування, так і відносно претендентів на виборні державні посади у вигляді постійного декларування доходів. На думку деяких фахівців, ефективним загальносоціальним запобіжним заходом поширення корупції в сучасному суспільстві є постійний державний та суспільний фінансовий контроль за господарсько-економічною діяльністю політичних партій, рухів, передвиборчих блоків. Такий контроль досягається шляхом надання відомостей про надходження та витрату коштів на передвиборну пропаганду і агітацію з виборчих фондів претендентів (кандидатів) на державну посаду [10].

Кінцевий результат зазначених ініціатив повинен сприяти удосконаленню політичної системи сучасного українського суспільства, розвитку економіки та покращенню життєвого рівня громадян, що саме по собі є своєрідним видом загального соціального запобігання корупції.

Список використаних джерел:

1. Телешун С. О. Корупція // Енциклопедичний словник з державного управління [уклад. Ю. В. Ковбасюк, В. П. Трошинський, Ю. П. Сурмін, А. М. Михненко, В. Д. Бакуменко та ін.]. – К.: НАДУ, 2010. – С. 349-350.

2. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : монографія / Є. В. Невмержицький. – К.: КНТ, 2008. – 368 с.

3. Невмержицький Є. В. Корупція як соціально-політичний феномен : дис. ... д-ра політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Невмержицький Є. В.; НАН України, Ін-т політ. і етносоц. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – К., 2009. – 408 с.

4. Мельник М. Корупція влади / М. Мельник. – К.: Юрид. думка, 2004. – 398 с.

5. Goudie A. W. A Framework for the Analysis of Corruption / A. W. Goudie, D. A. Stasavage // Crime, Law & Social Change. – 1998. – Vol. 29. – P. 113–159.

6. Коррупція і боротьба з нею: роль громадянського суспільства / под ред. М. Б. Горного. – СПб. : Норма, 2000. – 265 с.
7. Невмержицький С. В. Правові проблеми боротьби з економічною злочинністю і корупцією : навч. посіб. / С. В. Невмержицький. – К. : АПСВ, 2005. – 415 с.
8. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії) : монографія / М. І. Мельник. – К. : Юрид. думка, 2004. – 400 с.
9. Запобігання та протидія проявам корупції (для працівників органів державної влади та місцевого самоврядування I-VII категорій посад) : посібник / С. Г. Братель, В. В. Василевич, Н. І. Золотарьова та ін. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. – 376 с.
10. Юдин Ю. А. Финансирование политических партий в зарубежных странах (правовая регламентация) / Ю. А. Юдин // Государство и право. – 1996. – № 6. – С. 140.

Принцип свободи особи як складова доктрини правової держави

Тимошенко В.І., доктор юридичних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України

У філософському сенсі свобода – це здатність людини діяти відповідно до своїх інтересів, спираючись на пізнання об'єктивної необхідності. Свобода тут є незалежністю від будь-чого, можливість робити все, що завгодно, незв'язаність нічим, за винятком законів природи. Справжня свобода потребує як усвідомлення мети, так і твердої волі, щоб обрати шлях досягнення цієї мети. Можна сказати, що свобода людини – це свобода її волі, думок і дій. Уявлення про свободу має величезне значення для визнання індивіда суб'єктом права, що самостійно діє, має можливість вибору відповідно до своєї волі, мети та інтересів. Воля ж у праві є вільною волею, яка протистоїть сваволі. Вольовий характер права зумовлюється саме тим, що право – це форма свободи людей або свобода їх волі. Саме так вказану проблему розглядали прихильники доктрини правової держави, в основу якої покладено принцип вільного розвитку особи, її захищеності державою.

Свобода слугує критерієм розвитку правових відносин. Водночас право виконує роль міри свободи. Якщо немає права, то немає реальної можливості захистити свободу, надати їй форму, завдяки якій свобода може перетворитися із можливості на реальність. Отже, право є гарантом реалізації свободи. Свобода не може бути реальною, якщо вона не має правової форми [1, с.142].

Про свободу особи у правовій державі можна говорити у тому випадку, якщо особа має не лише мету діяльності, засоби її досягнення, а й реальні можливості усунення перешкод. Ключовим питанням доктрини правової держави є характер відносин між громадянином і державою. У правовій державі досягається юридична рівність громадянина і держави. Державна влада визнає за особою не тільки обов'язки, а й певні права, претензії стосовно держави. Держава, підкоряючись праву, має як суб'єктивні права, так і обов'язки: але вона має права лише остільки, оскільки має відповідні обов'язки населення, і відповідно має обов'язки лише в межах прав населення.

У правовій державі створюються умови для юридично забезпеченої свободи особи, своєрідний механізм правового забезпечення і стимулювання поведінки громадянина, в основі якого лежить принцип «дозволено все, що не заборонено законом». Цей принцип, по суті, свідчить про існування невичерпної множини діянь, які для закону взагалі байдужі. «Все» - це діяння, які не зачіпають індивідуальну свободу інших осіб. У правовому значенні цей принцип нічого не прояснює. Невід'ємні права особи до досягнення суспільством правового стану належать до іншої сфери, яка законом регламентована. Переміщення грані в один або інший бік між діяннями, які для закону байдужі, і діяннями, що

регламентовані законом, свідчить про прогрес або регрес суспільства. Чим менша множина діянь, які потребують регламентації законом, тим ближче суспільство до правового стану. При цьому розуміння свободи особи як можливості робити все, що не завдає шкоди іншим особам, свідчить про абсолютну автономію людини, про її незалежність від держави.

Людина залишається залежною від інших осіб, від суспільства. Отже, значення вказаного принципу можна зрозуміти, якщо співставити його з цінностями суспільства, в якому даний принцип реалізується. Свобода особи означає не лише впевненість у неможливості втручання влади у власні справи, а й впевненість у неможливості втручання у ці справи іншої особи, цькування однієї особи іншою. Це дуже важливо для представників творчих професій, адже свобода є для них обов'язковою умовою професійної діяльності.

Свобода особи у правовій державі зазвичай пов'язується з демократичними перетвореннями, що супроводжуються утвердженням гуманістичних цінностей громадянського суспільства. Це породжує проблему зв'язку між правовою державою і демократією. Чи обов'язково кожна правова держава є демократичною, чи кожна демократія є правовою державою? Можлива ситуація, коли навіть в умовах демократії народ прагне обмеження на законодавчому рівні індивідуальних прав і свобод для всіх. За таких умов закон, прийнятий демократично, може виявитись таким, що порушує природні та невід'ємні права і свободи людини. Не кожне обмеження свободи має антидемократичний характер. Такий характер є притаманним лише законам, що скасовують або виходять з її зміст. Але у такому випадку політичний режим вже не може називатись демократичним. Таким чином, питання про його відповідність ідеалам правової держави знімається само собою [2, с.302].

Істотним фактором, що визначає можливість досягнення свободи особи, є ефективність влади у державі. Надзвичайно небезпечною для людини, її свободи є ситуація буття в умовах недовісти закону, відсутності або руйнації влади. Така ситуація може призводити до катастрофічних наслідків, до соціального хаосу, який відкриває дорогу до повної деградації і втрати сутнісних якостей людини і суспільства, до поширення цинізму та агресивності у стосунках між людьми. Деградація особистості та руйнація влади виявляються явищами взаємопов'язаними.

Свобода особи перебуває у прямому зв'язку з її відповідальністю. Відповідальність передбачає усвідомлення закону, який дає чіткі вказівки, в яких випадках особа за свої вчинки може бути притягнута до відповідальності. Не можна не погодитись зі словами Ф.Гаєка, що аргументи на користь свободи стосуються лише тих, хто здатний бути відповідальним [3, с.85].

Таким чином, існує прямий зв'язок між можливістю забезпечення прав і свобод особи і її правосвідомістю. Спосіб, у який людина використовує свою свободу, не повинен бути порушенням чинних правових норм і перешкодою у реалізації законних інтересів інших людей. Людина мусить чітко уявляти ту міру свободи, яка є оптимальною у цивілізованому суспільстві і яка може бути реалізована у сучасній державі.

Список використаних джерел.

1. Черненко А.К. Теоретико-методологические проблемы формирования правовой системы общества. – Новосибирск: Наука, 2004. – 296 с.
2. Рулан Н. Историческое введение в право. – М.: NOTA BENE, 2005. – 672 с.
3. Гаек Ф.А. Конституция свободы / пер. з англ. – Л.: Літопис, 2002. – 556 с.

Застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою в ході досудового розслідування

Топчій В.В., доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України, професор кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Національного університету державної податкової служби України

Право на свободу та особисту недоторканість проголошено у ст. 29 Конституції України, ст. 12 КПК України, а також багатьох міжнародних нормативних актах. Належне забезпечення цього права є обов'язком кожної правової та демократичної держави, її судових і правоохоронних органів. Разом з цим, захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень неможливий без застосування до осіб, які не бажають виконувати приписи законів, примусових заходів, серед яких важливу роль відіграють запобіжні заходи.

Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року встановив нові стандарти щодо забезпечення законності застосування попереднього ув'язнення, як того вимагає міжнародне законодавство та практика Європейського суду з прав людини. Змінився процесуальний порядок застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, а також продовження строків його дії. Більш докладно унормовані підстави, умови, а також обставини, які враховуються при обранні цього запобіжного заходу.

Однак в практичній діяльності органів досудового розслідування, все ж таки, виникають певні труднощі, пов'язані з правильним тлумаченням і застосуванням нового кримінального процесуального законодавства, особливо у частині правової регламентації заходів забезпечення кримінального провадження.

Тримання під вартою – це запобіжний захід, який полягає в обмеженні свободи підозрюваного, обвинуваченого або засудженого шляхом поміщення його до спеціальної установи.

Тримання під вартою застосовується з метою, яка є загальною для всіх запобіжних заходів, – забезпечити виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігти спробам:

- 1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;
- 2) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;
- 3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;
- 4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;
- 5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується (ч.1 ст.177 КПК України).

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про попереднє ув'язнення» метою попереднього ув'язнення також є забезпечення виконання вироку та видачі особи (екстрадиції) або її транзитного перевезення

Тримання під вартою, як і інші запобіжні заходи, може обиратися тільки за наявності відповідної підстави.

Підстава обрання запобіжного заходу складається з двох взаємопов'язаних обов'язкових елементів:

- 1) наявність обгрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення;

2) наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені ч.1 ст.177 КПК, тобто він може:

- переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;
- знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;
- незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;
- перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;
- вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

При вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім вищенаведених ризиків, слідчий суддя на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів повинен оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі ті, які передбачені ст. 178 КПК. Ці обставини слідчому необхідно обґрунтовувати в клопотанні про застосування запобіжного заходу, а тому розглянемо їх більш докладно.

1. *Вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним кримінального правопорушення.* У справі Нечипорук і Йонкало проти України Європейський Суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) вказує, що термін «обґрунтована підозра» означає, що існують факти або інформація, які можуть переконати об'єктивного спостерігача в тому, що особа, про яку йдеться, могла вчинити правопорушення. За відсутності обґрунтованої підозри особа не може бути за жодних обставин затримана або взята під варту з метою примушення її зізнатися у злочині, свідчити проти інших осіб або з метою отримання від неї фактів чи інформації, які можуть служити підставою для обґрунтованої підозри [3].

2. *Тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється.* Тяжкість злочину повинна прийматися до уваги, оскільки чим суворіше покарання загрожує особі, тим вище ризик того, що вона спробує уникнути притягнення її до кримінальної відповідальності. Проте тільки цією обставиною не може бути обґрунтоване застосування найсуворішого запобіжного заходу.

У рішенні Руденко проти України ЄСПЛ, оцінюючи обґрунтованість тривалого тримання під вартою заявника, вказав: «...національні суди в основному посилалися на тяжкість висунутих проти нього обвинувачень і на ймовірно існуючий ризик того, що він ухилятиметься від слідства, належним чином не оцінюючи жодні інші обставини його конкретної справи, Суд вважає, що підстави такого тримання не були відповідними і достатніми» [4].

Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» від 07.10.2014 стаття 176 КПК України доповнена частиною п'ятою. Відповідно до якої запобіжні заходи в вигляді особистого зобов'язання, особистої поруки, домашнього арешту, застави не можуть бути застосовані до осіб, які підозрюються або обвинувачуються в вчиненні злочинів, передбачених статтями 109-114¹, 258-258², 260, 261 КК України. Хоча вказана норма, на перший погляд, не відповідає рішенням ЄСПЛ, однак такі зміни до КПК продиктовані необхідністю здійснення ефективної протидії терористичним озброєним угрупованням, які окупували частину східних регіонів України.

3. *Вік та стан здоров'я підозрюваного.* Оцінюючи вік особи, слід пам'ятати, що тримання під вартою може застосовуватися до неповнолітнього лише у разі, якщо він підозрюється у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, за умови, що застосування іншого запобіжного заходу не забезпечить запобігання ризикам, зазначеним у статті 177 КПК.

Вивчаючи стан здоров'я підозрюваного чи обвинуваченого, слід звернути увагу на присутність таких факторів: наявність психічного захворювання; група інвалідності; наявність захворювань, які унеможливають (ускладнюють) тримання особи під вартою; інші захворювання; фізичний стан [5, с. 78].

Лише у крайніх випадках дозволяється застосовувати тримання під вартою до осіб, які страждають від захворювань, що наведені у «Переліку захворювань, які є підставою для подання в суди матеріалів про звільнення засуджених від дальшого відбування покарання», затвердженого Наказом Державного департаменту України з питань виконання покарань та Міністерства охорони здоров'я України від 18.01.2000 № 3/6 [6].

У справі Охрименко проти України встановлено, що взяття під варту було застосовано до обвинуваченого в умисному вбивстві, який вже на момент затримання мав четверту стадію раку нирок із метастазами в легенях, тобто страждав від шаленого болю і майже не міг рухатися. Після застосування Європейським судом правила 39 Регламенту Суду (термінові заходи), його було переведено із слідчого ізолятора до лікарні, де йому надається необхідна медична допомога [7, с.20].

4. *Міцність соціальних зв'язків підозрюваного в місці його постійного проживання, у тому числі наявність в нього родини й утриманців.* Соціальні зв'язки характеризують взаємодію особи з іншими індивідами поза матеріальним виробництвом. Вони можуть бути культурного, інформаційного, політичного, демографічного типу (членство особи в політичних партіях, рухах, громадських організаціях, органах місцевого самоуправління, спортивних командах та ін.). Не менш важливим, для прийняття обґрунтованого рішення про обрання запобіжного заходу, є вивчення родинних зв'язків підозрюваного. У цьому питанні слід враховувати сімейний стан, тривалість подружнього життя, якість стосунків між подружжям, наявність і кількість неповнолітніх дітей (вагітність дружини), наявність утриманців похилого віку.

5. *Наявність у підозрюваного постійного місця роботи або навчання.* У цьому аспекті основну роль грає термін роботи чи навчання, займана посада, характеристика за місцем роботи або навчання, попередня трудова діяльність. Не менш вагомим фактором є наявність освіти та здобутої спеціальності.

6. *Репутація підозрюваного.* Репутація – це соціальна оцінка особи з боку групи осіб. Таким чином, репутація складається з характеризуючих даних про підозрюваного, обвинуваченого з місця проживання, роботи, навчання, від професійних і громадських організацій, в яких він бере участь. Крім того, репутацію складають дані про факти притягнення особи до адміністративної відповідальності, звільнення від кримінальної відповідальності за неереабілюючими підставами, інформація від служб правоохоронних органів, які здійснювали профілактичні заходи.

7. *Майновий стан підозрюваного.* Відповідно до ч. 3 ст. 183 КПК слідчий суддя, суд, при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, зобов'язаний визначити розмір застави, достатньої для забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим процесуальних обов'язків, після внесення якої він може бути звільнений з-під варті. Розмір застави визначається з врахуванням майнового стану особи: наявності коштів на

банківських рахунках, розміру регулярних доходів, наявності рухомого та нерухомого майна, майнових прав та ін. Застава, у багатьох випадках, є дієвою альтернативою триманню під вартою. Крім того, слід враховувати той факт, що підозрюваний, обвинувачений, опинившись в ізоляції, може втратити можливість вести власний бізнес, отримувати законні доходи, охороняти приватне майно, наглядати за тваринами (наприклад, фермер залишить без догляду худобу, яку вирощує).

8. *Наявність судимостей у підозрюваного.* До уваги береться лише та судимість, яка не є знятою чи погашеною у встановленому законом порядку (ст. 89-91 КК). У протилежному випадку особа вважається такою, що не має судимості.

ЄСПЛ у справі Мюллер проти Франції вказав, що ризик повторного вчинення злочину не може оцінюватися виключно на підставі вказівок на минуле особи. Посилання тільки на наявну судимість, як достатню підставу для обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, залишає невирішеним питання, які ж конкретні обставини із достатньою достовірністю дозволяють спрогнозувати негативну поведінку обвинуваченого у випадку залишення його на волі [8, с. 52].

9. *Дотримання підозрюваним умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше.* Вивчаючи цю обставину, до уваги слід брати як виконання особою умов попереднього запобіжного заходу у кримінальному провадженні за яким вноситься до суду відповідне клопотання, так і дотримання покладених процесуальних обов'язків за іншими кримінальними провадженнями. При цьому порушення умов раніше обраного запобіжного заходу не є безумовною підставою для застосування тримання під вартою особи. За наявності певних обставин, необхідно розглядати можливість обрання щодо підозрюваного більш суворого запобіжного заходу, не пов'язаного з ув'язненням, покладення додаткових обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК, або встановлення застави у суттєво більшому розмірі, ніж було внесено до цього.

10. *Наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення.* Слідчий в клопотанні може аргументувати необхідність тримання особи під вартою, оскільки їй вже повідомлялося про підозру в іншому кримінальному провадженні, яке може перебувати на стадії досудового розслідування або судового розгляду. Вирішальним фактором при розгляді такого клопотання є час вчинення іншого кримінального правопорушення. Якщо особа вчинила його після обрання щодо неї запобіжного заходу, то це вагомий аргумент на користь ізоляції підозрюваного, оскільки він грубо порушив умови заходу забезпечення кримінального провадження.

11. *Розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється особа, або розмір доходу, в отриманні якого наслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини.* Аналізуючи ці обставини, необхідно оцінити можливість підозрюваного з урахуванням наявних у нього коштів, майна, регулярного доходу компенсувати завдану шкоду, а також бажання останнього здійснити відповідні дії. Однак не можна використовувати тримання під вартою як засіб «вибиття» коштів для потерпілого.

Перелік обставин, які наведені у ст. 178 КПК, не є вичерпним. Слідчий суддя, суд мають право при обранні запобіжного заходу враховувати й інші обставини, які свідчать про наявність або відсутність ризиків, передбачених ст. 177 КПК. До інших обставин можна віднести: наявність випадків неявки за викликом до

слідчого, прокурора, суду без поважних причин; здійснення приводу підозрюваного; відшкодування шкоди потерпілому; перебування під адміністративним наглядом; зловживання алкогольними напоями, наркотичними засобами; відношення до військового обов'язку та ін. [5, с. 80-81].

Таким чином, однією з умов для обрання підозрюваному тримання під вартою є наявність достатніх доказів, що більш м'які запобіжні заходи не зможуть досягти мети, яка на них покладена. На думку Л.М. Лобойка: «Запровадження даного правила у законодавство сприятиме убезпеченню громадян від несправедливого обрання щодо них заходів, що є суворішими від тих, на які вони «заслужують», виходячи із конкретної ситуації провадження» [9, с.84].

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ у своєму інформаційному листі наголошує: «При розгляді клопотання про обрання або ж продовження застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою обов'язково має бути розглянуто можливість застосування інших (альтернативних) запобіжних заходів...» [10].

В 2014 році слідчими ОВС оголошено про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень 145500 особам, з них за вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів-45 тис. особам. Тримання під вартою обрано відносно 14800 осіб, з них за скоєння тяжких та особливо тяжких правопорушень -13 тис. осіб. Для порівняння, в 2011 році слідчими ОВС було заарештовано 35000 осіб, а за скоєння тяжких та особливо тяжких злочинів-28100 осіб.

Викликає стурбованість, що за вчинення тяжких та особливо тяжких правопорушень сьогодні міра запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою обирається тільки приблизно відносно кожної третьої особи, якій оголошено про підозру у вчиненні таких правопорушень.

Для обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою слідчий за згодою прокурора або сам прокурор звертаються з клопотанням до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, незалежно від місця вчинення злочину або виявлення його ознак.

Закон не встановлює чітких вимог щодо форми клопотання слідчого або прокурора, а тільки вказує на його зміст. Наукові та практичні працівники підтримують єдину позицію, що клопотання, подібно до постанови, має складатися з трьох взаємопов'язаних частин: вступної, описово-мотивувальної (мотивувальної) та резолютивної, а також з додатків.

Копія клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу, надається підозрюваному не пізніше, ніж за три години до початку розгляду клопотання.

До нього додаються:

- 1) копії матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує доводи клопотання;
- 2) перелік свідків, яких слідчий, прокурор вважає за необхідне допитати під час судового розгляду щодо запобіжного заходу;
- 3) підтвердження того, що підозрюваному надані копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу.

Підводячи підсумок, слід підкреслити, що слідчому та прокурору при ініціюванні питання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою слід користуватися не тільки відповідними положеннями глави 18 КПК, але й враховувати норми міжнародних правових актів, практику Європейського суду з прав людини, роз'яснення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Основні тенденції реформування державної служби в контексті удосконалення діяльності МВС України

Федоренко В.Л., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри державної служби та кадрової політики Національної академії державного управління при Президентові України

Виклики і реалії сьогодення зумовлюють необхідність проведення в Україні масштабних реформ. Однією з таких реформ є й реформування діяльності центрального органу виконавчої влади у сфері внутрішніх справ, яким на сьогодні є МВС України. Не вдаючись до детального аналізу реформування системи управління в сфері внутрішніх справ, відзначимо підтримку ідеї, коли МВС перестане бути «міністерством міліції», а стане центром напрацювання законопроектів, стратегій і програм, спрямованих на реалізацію державної політики у сфері внутрішніх справ. Натомість, поліційна функція буде здійснюватися новостворюваною поліцією, що буде знаходитись у сфері спрямування та координації Міністерства внутрішніх справ.

Такий важливий і очікуваний крок у реформування діяльності МВС України має своїм наслідком, із поміж іншого, збільшення кількості у цьому міністерстві державних службовців. Водночас, державна служба на сьогодні також перебуває в стані свого реформування. Це вимагає розуміння основних тенденцій реформування державної служби.

Однією з визначальних ознак розвитку та удосконалення державної служби у незалежній Україні є нагальна необхідність її удосконалення з метою приведення у відповідність до принципів єдиного європейського адміністративного простору, кращих практик організації та діяльності інститутів державної служби у державах-членах ЄС, Норвегії, Швейцарії та в ін. зарубіжних країнах.

Зазначене зумовлює основні тенденції (від лат. *tendo* – направляю, прагну) розвитку державної служби в Україні, тобто ймовірні та бажані напрямки генезису інституту державної служби у 2015 році та у наступні роки.

Основними тенденціями розвитку та реформування державної служби в Україні на сьогодні є:

- приведення вітчизняної моделі державної служби у відповідність до принципів і стандартів єдиного європейського адміністративного простору, цілей і завдань Угоди про асоціацію України і ЄС, інших міжнародних зобов'язань України у сфері публічного врядування та публічної служби;
- розроблення та прийняття якісно нового Закону України «Про державну службу», програм і стратегій розвитку державної служби і кадрової політики в Україні;
- оптимізація корпусу державної служби у контексті скорочення адміністративного апарату держави і коштів на його утримання;
- очищення та оновлення корпусу державної служби, шляхом залучення на державну службу соціально активних представників інститутів громадянського суспільства та бізнесу;
- осучаснення системи професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, запровадження програм довготривалого стажування за кордоном та навчання за подвійними магістерськими програмами та ін.

При цьому, магістральною функцією розвитку державної служби є, в першу чергу, її комплексне реформування шляхом прийняття нового Закону України

«Про державну службу». Потреба у такому законі є очевидною, оскільки нині чинний і діючий Закон України «Про державну службу» 1993 року [3], ні Закон України «Про державну службу» 2011 року [4], що так і не був введений в дію, не спроможні вирішити проблеми, що нині постали перед корпусом вітчизняної державної служби.

Концентрація зусиль Національного агентства України з питань державної служби, представників інститутів громадянського суспільства та науково-експертного середовища, включно з вченими із Національної академії державного управління при Президентові України, а також широке залучення громадськості для розробки і експертизи проекту нового Закон України «Про державну службу», сприяло не лише результативності, а й транспарентності відповідних законопроектних робіт. Згаданий Законопроект пройшов складний шлях із часу його презентації 26 вересня 2014 року на Рішельєвських читаннях і до сьогодні, коли законопроект, після його представлення 23 лютого 2015 року на слуханнях у Комітеті Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування, готується після ухвалення Урядом України до подання на розгляд парламенту.

Проект Закону «Про державну службу» [5] ставить амбітні цілі та завдання й пропонує шляхи їх конструктивної реалізації, а саме:

- запроваджує європейські цінності та новітню філософію сервісної державної служби;
- чітко розмежовує політичні посади в органах державної влади та посади, які займатимуть державні службовці. Це забезпечить політичну неупередженість державної служби, сприятиме її професіоналізації;
- здійснює безумовне забезпечення реалізації конституційного права громадян на рівний доступ до державної служби шляхом запровадження єдиного для всіх конкурсного підходу для зайняття посади на державній службі;
- заміщує архаїчний і мало ефективний інститут кадрового резерву інституту відкладеного права другого за переможцем кандидата на вакантну посаду державної служби правом призначення на цю ж посаду протягом року з моменту проведення конкурсу, якщо вона стає вакантною;
- унормовує правовий статус і процедуру формування вищого корпусу державної служби;
- запроваджує процедуру щорічного оцінювання службової діяльності державних службовців, як обов'язкову умову їхнього кар'єрного зростання;
- модернізує систему категорій і рангів державних службовців України, запроваджує прозорість просування по службі;
- суттєво удосконалює систему управління державною службою, визначає правові засади діяльності Комісії з питань вищого корпусу державної служби;
- визначає підстави і види відповідальності державного службовця, порядок здійснення дисциплінарного провадження тощо.

Разом із тим, законопроект «Про державну службу» [5] не позбавлений і певних дискусійних аспектів. Зупинимося на окремих, найбільш гострих із них.

1) Стаття 13 «Центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби» Законопроекту. Правовий статус відповідного ЦОВВ не може бути предметом регулювання Закону «Про державну службу», тим більше в частині «завдань і повноважень» відповідного ЦОВВ.

Відповідно до частини третьої статті 3 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади»: «Положення про міністерства, інші центральні органи виконавчої влади затверджує Кабінет Міністрів України» [6]. Тобто, саме

Уряд України, а не Верховна Рада України має дискретне право визначати завдання, функції та повноваження ЦОВВ.

2) Частина друга статті 13 Законопроекту визначає: «Керівника центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби, призначає на посаду та звільняє з посади Кабінет Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України в порядку, передбаченому для призначення на посади категорії «А»».

Керівник центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби, призначається на посаду строком на п'ять років з правом повторного призначення на ще один термін».

Ці положення суперечить пункту 9-2 частини першої статті 116 Конституції України, відповідно до якої Уряд України має дискретне право «призначати на посади та звільняти з посад за поданням Прем'єр-міністра України керівників ЦОВВ, які не входять до складу Кабінету Міністрів України» [2].

3) Цікавим, але не зрозумілим є припис частина 4 статті 13: «Політичну відповідальність за діяльність центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби, несе член Кабінету Міністрів України, якому доручено здійснення державного управління у сфері державної служби» [5]. Зокрема, з огляду на те, що нині Нацдержслужба знаходиться у сфері спрямування та координації Кабміну.

4) Законопроект у своїх прикінцевих і перехідних положеннях, які складають 1/6 від його загального обсягу, передбачає внесення змін у такі системні закони, як закони України «Про центральні органи виконавчої влади», «Про Кабінет Міністрів України», «Про дипломатичну службу», «Про місцеві державні адміністрації» та ін. При цьому, відповідні зміни і доповнення до названих законів змінюють їх сутність і зміст та, по-суті, формують наскрізну вертикаль державної влади в системі органів державної влади. Ці зміни мають більш радикальний характер, ніж зміни у правове регулювання самої державної служби, порівняно з чинними законами «Про державну службу» 1993 і 2011 років, й потребують додаткового вивчення.

Натомість, узгодження набуття чинності новим Законом «Про державну службу» із Законом України «Про службу в органах місцевого самоврядування» в Законопроекті відсутнє. Хоча, порушення синхронності в розробці та прийнятті цих двох взаємопов'язаних законів стало причиною фіаско Закону України «Про державну службу» 2011 року.

5) Виникає проблема визначення організаційної форми Комісії з питань вищого корпусу державної служби. Запропоноване у Законопроекті визначення цієї Комісії як «постійно діючого колегіального органу, що працює на громадських засадах» (частина перша ст. 14), не узгоджується з такими серйозними функціями цієї Комісії як «здійснення дисциплінарного провадження щодо державних службовців, які займають посади категорії «А»» та ін. (частина перша ст. 15).

До того ж, організаційна залежність Комісії від центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби наводить на думку, що Комісія де-факто замінить собою Колегію відповідного ЦОВВ.

6) Доволі суб'єктивний критерій щодо кандидатів у члени Комісії встановлює частина четверта статті 15 Законопроекту: «Членом Комісії може бути громадянин України з досвідом діяльності або фаховими знаннями у сфері державної служби або у сфері управління людськими ресурсами, який готовий

представляти інтереси суспільства, а також забезпечувати політично неупереджену і професійну роботу Комісії». Застосування терміну «готовність», за відсутності чітких критеріїв її визначення, матиме оціночний характер. Нормативно не визначеним є й словосполучення «інтерес суспільства». Чинне законодавство не визначає правосуб'єктність суспільства і, відповідно, його інтереси, на відміну від таких суб'єктів здійснення публічної влади як народ, держава, територіальна громада.

7) Законопроект не повною мірою вирішує питання мотивації державної служби. Пільгове кредитування придбання житла, медичне обслуговування держслужбовців і членів їх сімей, і навіть право до 2020 року «в позаробочий час виконувати на умовах цивільно-правових договорів іншу оплачувану роботу, у тому числі наукову, викладацьку, творчу роботу, надання консультативних та інших послуг, за умови інформування керівника державної служби про місце та характер такої роботи» (пункт 13 Прикінцевих і перехідних положень) не дають жодних нових і реальних мотивів для державної служби. Усі вони, у тій чи іншій правовій інтерпретації, уже закріплені в чинному законодавстві. Але, за браком коштів у Державному бюджеті, не реалізуються, або здійснюються вибірково.

Натомість, стаття 87 Законопроекту ґрунтовно демотивує держслужбовців щодо продовження служби: «Пенсійне забезпечення державних службовців здійснюється на загальних засадах відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»» [5].

Хоча, свого часу, ще в кінці XIX століття, відомий правознавець О.Д. Градовський, який значну частину свого життя досліджував державну службу та служив чиновником на Харківщині, писав: «Із службового становища посадових осіб витікають їх особливі права: 1) на утримання та винагороду; 2) на захист їх безпеки і гідності; 3) на різноманітні почесні преференції» [1]. Тому, сучасний державний службовець нині, як і 150 років тому, потребує не лише «утримання і винагороди», а й забезпечення належного соціального статусу та гарантій безпеки і збереження гідності.

Очевидно, що прийняття нового Закону України «Про державну службу» має синхронізуватися з розробкою та прийняттям Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування». Ці закони, у свою чергу, мають отримати своє логічне продовження та розвиток у стратегіях та програмах розвитку публічної служби та державної кадрової політики в Україні. При цьому, при реформуванні діяльності МВС України важливим буде врахування новацій чинного законодавства про державну службу.

Список використаних джерел:

1. Градовский А.Д. Существо государственных должностей и учение о службе гражданской // Градовский А.Д. Начала русского государственного права : в 2 т. / А.Д. Градовский ; под ред. и с предислов. В.А. Томсинова. – М. : Издательство «Зерцало», 2006. – Т. 2 : Органы управления. – С. 1-194.
2. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Про державну службу : Закон України від 16 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
4. Про державну службу : Закон України від 17 листопада 2011 року // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 26. – Ст. 273.
5. Про державну службу : проект Закону України, підготований Національним агентством України з питань державної служби, станом на 16.02.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://guds.gov.ua/govservice/control/uk/publish/article?art_id=670376&cat_id=87284.
6. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. - № 38. – Ст. 385.

**Органи МВС як суб'єкти реалізації державної політики України у сфері
внутрішніх справ: крок у майбутнє**

Авакян Т.А.

Перед нинішньою українською державою безперервно постає велика кількість різноманітних викликів, пов'язаних зі складним внутрішнім соціально-політичним та неоднозначним зовнішнім геополітичним середовищами [3, с. 3]. Докорінна переорієнтація державної політики України шляхом інтеграції її у європейський правовий простір супроводжується широкомасштабним реформуванням правової системи України, зокрема й у сфері внутрішніх справ.

Подальший розвиток демократії, якість охорони, захисту та забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів громадян безпосередньо пов'язані з підвищенням ефективності діяльності органів внутрішніх справ, що є одним із ключових аспектів у реформуванні державної політики [4, с. 3].

При цьому не менш важливим постає питання щодо правових засад реалізації такої політики, а саме наявність таких факторів як: нормативно-правова база та суб'єктна складова. І якщо із першим фактором, більш-менш, зрозуміло, то от питання щодо суб'єктів залишається відкритим для наукових дискусій. Це зумовлено, насамперед, оновленням ключових інститутів української влади, а також зміною настроїв світової спільноти. Процеси реалізації державної політики не можуть відбуватися без активної діяльності вищих державних органів влади, посадових осіб, органів місцевого самоврядування, науки та громади. Їх діяльність не може перебувати в суперечності з державними інтересами, закріпленими в Конституції України та низці інших нормативних актів.

Одним із безпосередніх суб'єктів, що здійснює реалізацію державної політики у сфері внутрішніх справ є МВС України із відповідними підрозділами на місцях. Однак, враховуючи реалії сьогодення вони потребують певних змін щодо своєї структурної складової.

Так, відповідно до затвердженої Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України, у найближчому майбутньому відбудеться рушійні зміни щодо самої структури МВС України. Наприклад, планується, що МВС України буде політичним органом управління ряду окремих служб, до складу яких можуть входити Національна поліція, Національна гвардія, прикордонна та міграційна служби, служба з надзвичайних ситуацій та інші служби (у разі їх утворення). Головною умовою побудови управлінських взаємовідносин між МВС України та службами буде фінансова та організаційно-управлінська самостійність кожної зі служб (як окремого центрального органу виконавчої влади), отримана в результаті реформування та розроблення власної стратегії розвитку [2]. Таким чином, передбачається, що зазначені органи будуть мати відповідні зв'язки координації і не залежать один від одного.

У свою чергу, відповідно до Коаліційної угоди 2014р., передбачається створення інституту детективів, що поєднують в собі функції слідчих та оперативних співробітників, а також розмежування оперативно-розшукової діяльності поза рамками кримінальних проваджень (контррозвідка Служби безпеки України, розвідувальні органи, УДО, Адміністрація

Держприкордонслужби, ДПТС) та у рамках кримінальних проваджень – гласних і негласних слідчих (розшукових) дій.

Також, запропоновано створення Національної поліції (центрального органу виконавчої влади у системі МВС України, що реалізує політику у сфері протидії злочинності та забезпечення громадського порядку) з наступною структурою:

- поліція громадської безпеки (єдина патрульна служба та служба ліквідаційних інспекторів);
- кримінальна поліція (оперативно-слідчі органи);
- підрозділи поліції спеціального призначення (уніфіковані підрозділи швидкого реагування, вичерпний перелік функцій яких встановлено законом);
- судова поліція.

Передбачається, що таким чином відбудеться удосконалення функціональної структури поліції, спрямованого на розмежування компетенції, усунення дублювання повноважень, визначення функцій та оптимальної чисельності Національної поліції. Саме для цього відбудеться спрощення або ліквідація деяких із структурних підрозділів МВС України, наприклад:

- ліквідація підрозділів транспортної міліції з передачею їх функцій територіальним органам Національної поліції;
- ліквідація спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю з покладенням їх функцій на підрозділи ДБР;
- ліквідація ветеринарної міліції, що дублює функції ветеринарних та фітосанітарних служб;
- ліквідація ДАІ та передача функцій забезпечення безпеки дорожнього руху до єдиної патрульної служби;
- зміна статусу міліції у справах дітей відповідно до вимог міжнародного права та демократичних стандартів;
- ліквідація Державної служби охорони МВС [1].

Отже, як висновок можемо зазначити, що під впливом останніх подій, в Україні відбувається поступова переорієнтація цінностей та остаточне закріплення європейського вектору правового розвитку. Зокрема, це проявляється у реформуванні державної політики у сфері внутрішніх справ, реалізація якої здебільшого залежить від безпосередньої діяльності відповідних суб'єктів. Одним із таких суб'єктів реалізації є МВС України, що нині перебуває на етапі докорінного оновлення у відповідності до європейських та міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Коаліційна угода VIII скликання 2014 [Електронний ресурс] : Угода Верховної ради України : за станом на 17 лют. 2015 р. // Блок П. Порошенка «Солідарність» : офіц. сайт. – Режим доступу : http://solydarnist.org/wp-content/uploads/2014/11/the_coalition_agreement_1.pdf
2. Стратегія розвитку органів внутрішніх справ [Електронний ресурс] : Роз'яснення Міністерства внутрішніх справ України : за станом на 17 лют. 2015 р. // Міністерство внутрішніх справ України : офіц. сайт. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1221365>
3. Петренко І. І. Експертно-аналітичне забезпечення державної політики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / І. І. Петренко. – Київ, 2011. – 20 с.
4. Ковальська В. В. Міліція в системі правоохоронних органів держави (адміністративно-правові аспекти) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В. В. Ковальська. – Київ, 2009. – 37 с.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції зарубіжних країн: порівняльний аналіз при здійсненні поліцейської реформи в Україні

Басс В.О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС

Розглядаючи сутність адміністративно-юрисдикційної діяльності міліції України та поліції зарубіжних країн, необхідно, насамперед, дати етимологічне визначення цього терміна.

Одним з основних пріоритетних напрямів адміністративно-юрисдикційної діяльності є те, що вона включає в себе певні особливості, які унеможливають її ототожнення з іншими видами діяльності органів виконавчої влади. При цьому для визначення таких особливостей важливим є з'ясування поняття «юрисдикції» як одного з головних у визначенні природи діяльності органів виконавчої влади [1, с. 6-8].

Юрисдикція (від лат. *jurisdictio* – судочинство) в науковій літературі тривалий час ототожнювалася із судочинством, правосуддям та підсудністю, межами компетенції того чи іншого судового органу, а також з повноваженнями вирішувати справи і застосовувати санкції. З часом розуміння юрисдикції зазнало певних змін, і сьогодні вона визначається як сукупність повноважень відповідних державних органів вирішувати правові спори і справи про правопорушення [2, с. 203].

Юрисдикційна діяльність органів виконавчої влади може полягати в розгляді скарг громадян і юридичних осіб органами виконавчої влади, хоча і така діяльність повинна супроводжуватися прийняттям рішень про усунення порушень режиму законності й застосування, за необхідності, державно-примусових заходів до правопорушника[3]. У свою чергу адміністративно-юрисдикційна діяльність тісно пов'язана з адміністративно-наглядовою, адміністративно-управлінською та адміністративно-розпорядчою діяльністю і разом з ними утворює єдину систему адміністративної діяльності міліції України [4].

У порівнянні з Україною така діяльність поліції західних країн має зовсім інший зміст. У більшості західних країн адміністративна діяльність не визначається в тому розумінні, яке вона має. Для поліції західних країн «адміністративна діяльність» – це підготовка матеріалів до суду та управлінська діяльність з організації діяльності поліції.

Юридичний словник Блека дає визначення адміністративної діяльності як практичного управління та керування різними органами та агенціями, які не належать до органів державної влади [5]. Інший юридичний словник - Гарнера визначає адміністративну діяльність як діяльність, яка визначає разом з адміністративним законодавством відносини між законодавцями, судовою владою та громадянами [6].

У діяльності поліції Великобританії термін «адміністративна діяльність» застосовується досить часто. Але на практиці адміністративна діяльність, яка охоплюється цим терміном, визначає діяльність поліції в таких сферах: 1) підготовка протоколів, довідок, свідчень та інших матеріалів для розгляду в суді; 2) перевірка протоколів, проведення запитів, додаткових оглядів місць правопорушення, виявлення додаткових обставин учинення правопорушення, якщо такі спостерігаються; 3) допити свідків, правопорушників, опитування населення та інші дії з метою встановлення найбільш повної картини скоєння правопорушення [1].

У порівнянні з класифікацією, прийнятою в Україні, ми можемо констатувати, що вона є складовою внутрішньоорганізаційної адміністративно-юрисдикційної діяльності. Але адміністративно-юрисдикційна діяльність міліції

України передбачає також прийняття рішень у справах, їх перегляд у випадку оскарження та виконання.

Необхідно наголосити на тому, що на відміну від України, адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції в зарубіжних країнах (як правило муніципальної поліції) – це підготовка матеріалів до суду та управлінська діяльність з організації діяльності поліції, що передбачає: підготовку протоколів, довідок, свідчень та інших матеріалів для розгляду в суді, перевірку протоколів, проведення запитів, додаткових оглядів місць правопорушення, виявлення додаткових обставин скоєння правопорушення (якщо такі існують), допити свідків, правопорушників, опитування населення тощо.

Відповідно до класифікації, прийнятої в Україні, це частина адміністративно-юрисдикційної та внутрішньоорганізаційної діяльності. Водночас адміністративно-юрисдикційна діяльність міліції України передбачає також прийняття рішень у справах, їх перегляд у випадку оскарження та їх виконання. До компетенції поліції зарубіжних країн такі дії не належать.

Тому адміністративно-юрисдикційна діяльність майбутньої поліції місцевого самоврядування, або муніципальної поліції України повинна включати в себе лише підготовку різних матеріалів і мати проактивний характер, а приймати рішення за фактом правопорушення повинна державна міліція.

Список використаних джерел:

1. Заросило В. О. Порівняльний аналіз адміністративної діяльності міліції України та поліції зарубіжних країн (Великобританії, США, Канади та Франції): дис. ... канд. юрид. наук / В. О. Заросило. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2002. – 250 с.
2. Авер'янов В. Б. Реформування українського адміністративного права: черговий етап / В. Б. Авер'янов // Право України. – 2000. – № 7. – С. 6–8.
3. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: [монографія] / Комзюк А. Т.; за заг. ред. проф. О. М. Бандурки. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – 336 с.
4. Адміністративні проступки, підвідомчі міліції: кваліфікація, доказування, особливості провадження: Навчальний посібник. Видання третє. – К.: ПП «Дірект Лайн». – Київ. – 2014. – 256 с.
5. Garner B.A. A Dictionary of Modern Legal Usage, 2nd edition, Oxford University Press, New York, 1995, p. 28. – 259 p.
6. Black H. C. Black's Law Dictionary, 5th edition, West Publishing Company, Saint Paul, Minnesota, 1990, p. 97. – 368 p.

Правова детермінація феномена «потерпілий в адміністративно-деліктному процесі»

Беринець М.М., студент 6-КМ курсу юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Шевченко Л.В.*

Аналізуючи наявні наукові джерела щодо інституту потерпілого від адміністративного проступку, можна зазначити, що вчені-адміністративісти здебільшого зосереджували свою увагу на дублюванні нормативних засад участі потерпілого в адміністративно-деліктному процесі, або ж виокремлювали групу осіб відповідного процесу, щоправда, пропонуючи різні критерії, до якої відносили потерпілого, та фрагментарно пояснювали, чому саме до цієї групи відносили його. Такі тенденції доктринального дослідження феномена потерпілого в адміністративно-деліктному процесі прослідковувалася в наукових працях вітчизняних учених у різні історичні періоди.

Так, наприклад, О.М. Якуба, висвітлюючи засади адміністративного провадження, взагалі оминає увагою такого суб'єкта, як потерпілого, на відміну від, скажімо, захисника, перекладача, лише роблячи вказівку на визначеність

правових засад участі осіб у відповідному провадженні в чинному на той час законодавстві [1, с. 190–192].

П.Т. Василенков, виокремлюючи суб'єктів адміністративного процесу, пропонує їх поділ на сторони та учасники, при цьому саме до останніх уважає за доцільне віднести потерпілого. Крім того, вчений уточнює свою позицію і пропонує розглядати потерпілого саме у провадженні у справах про адміністративні правопорушення як третю особу – учасника відповідного провадження [2, с. 200].

Л.В. Коваль хоча й приділяє свою увагу значній кількості питань матеріально-правового та процесуально-правового характеру, на жаль, взагалі поза увагою залишає всіх суб'єктів адміністративного провадження, у тому числі й потерпілого [3].

Дещо змінилися пріоритети доктринального дослідження відповідного та суміжних правових питань у 90-х рр. ХХ ст. Так, наприклад, Є.В. Додін, досліджуючи виконання постанов про накладення адміністративних стягнень, зосереджує, хоча й дещо епізодично, свою увагу на потерпілому в контексті розгляду питань відшкодування майнової шкоди, завданої

В.К. Колпаков, характеризуючи суб'єктів адміністративного процесу взагалі, пропонує їх класифікаційний розподіл за кількома критеріями, у тому числі за характером процесуального статусу, що дає змогу вченому виокремити, серед інших, і так званих «допоміжних учасників процесу», до яких він і відносить потерпілого (шоправда, вчений використовує в цій роботі термін «постраждалий») [4, с. 327].

Характеризуючи новітні наукові дослідження вітчизняних учених-адміністративістів, присвячені, тією чи іншою мірою, проблематиці правового статусу потерпілого в адміністративно-деліктному процесі, варто акцентувати увагу на дисертаційних роботах І.Л. Бородіна і М.Р. Сиротяка, які аналізують адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина й зазначають, що перелік відповідних прав і свобод повинен відображати потреби суспільства, стимулювати розвиток державно-правових відносин, правової культури громадян [5, с. 26–27].

Аналізуючи загалом адміністративно-правові засади захисту прав і свобод людини та громадянина, вчені зосереджують увагу й на адміністративно-деліктному процесі, на засобах захисту відповідних прав і свобод його учасників, яким виступає і потерпілий.

М.Р. Сиротяк зупиняється на співвідношенні понять «охорона прав», «правова охорона», «захист прав», «правовий захист» і формулює висновок про потребу розмежування відповідних понять із використанням кількох критеріїв – факту порушення норм права, приналежності до понять «прав в об'єктивному розумінні», «прав в суб'єктивному розумінні», прив'язки до норм матеріального і процесуального права [6, с. 7], виділяє визначення «адміністративно-правова охорона», «адміністративно-правовий захист», зосереджує увагу на змісті адміністративно-правового захисту потерпілого у провадженні у справах про адміністративні правопорушення. Ми поділяємо думку М.Р. Сиротяка стосовно того, що потерпілий є суб'єктом адміністративного процесу, суб'єктом адміністративно-юрисдикційного процесу, суб'єктом провадження у справах про адміністративні правопорушення, а також учасником правозастосовної діяльності, що здійснюється компетентним адміністративно-юрисдикційним органом (посадовими особами) у межах провадження у справах про адміністративні правопорушення. Слід також погодитися з науковцем стосовно того, що потерпілим від адміністративного проступку може бути не тільки

фізична, а й юридична особа, що вимагає відповідного нормативного врегулювання. Слушними вбачаються й рекомендації щодо розширення прав потерпілого в адміністративно-деліктному процесі. Водночас автор досить детально розглядає особливості захисту майнових і немайнових прав потерпілого, порушених адміністративним проступком, та роль у цьому процесі органів адміністративної юрисдикції й інших учасників відповідного провадження.

Отже, історичний аналіз доктринального дослідження відповідного питання дає змогу стверджувати про наявність певної тенденції наукового розгляду вказаного питання, а саме про поступову спеціалізацію наукового пошуку, звуження предмета дослідження, що, безперечно, варто враховувати в сучасних умовах й дещо відкоригувати з акцентом на пріоритети та потреби сучасної нормотворчої, зокрема кодифікаційної, діяльності.

Список використаних джерел:

1. Якуба О. М. Советское административное право (Общая часть) / Ольга Мироновна Якуба. – К. : Вища шк., 1975. – 232 с.
2. Советское административное право : [учебник] / под ред. В. Т. Василенкова. – М. : Юрид. лит., 1990. – 576 с.
3. Коваль Л. В. Відповідальність за адміністративне правопорушення : [монографія] / Леонід Васильович Коваль. – К. : Вища шк., 1975. – 158 с.
4. Колпаков В. К. Адміністративне право України : [підручник] / Валерій Костянтинович Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 736 с.
5. Бородин І. Л. Адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І. Л. Бородин. – Х., 2004. – 38с.
6. Сиротяк М. Р. Захист прав потерпілого в провадженні в справах про адміністративні правопорушення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М. Р. Сиротяк. – Х., 2007. – 20 с.

Офіційне попередження, як один із спеціальних заходів, щодо неприпустимості вчинення насильства в сім'ї в умовах євроінтеграції України: до питання адміністративної відповідальності

Білик В.М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС

Під профілактикою сімейно-побутових конфліктів необхідно розуміти складний комплекс різноманітних по характеру, змісту, часу, сфері застосування і цілям заходів, що здійснюються державними органами, громадськими організаціями і громадянами по завчасному корегуванні й усуненні криміногенних явищ і процесів, що породжують та сприяють виникненню сімейно-побутових конфліктів [1].

Відповідно до Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» передбачаються спеціальні заходи із попередження насильства в сім'ї серед яких:

- офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї (ст. 10);
- взяття на профілактичний облік та зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї (ст. 12);
- захисний припис (ст. 13);
- стягнення коштів на утримання жертв насильства в сім'ї у спеціалізованих установах для жертв насильства в сім'ї (ст. 14) [2].

Проте зупинимося на тому заході, який найчастіше застосовуються на практиці:

Першим безпосереднім реагуванням на насильство в сім'ї є офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї [3, с. 95].

Офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства у сім'ї виноситься осудній особі, яка на момент його винесення досягла 16-річного віку, службою дільничних інспекторів міліції або кримінальною міліцією у справах дітей члену сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, за умови відсутності у його діяч ознак злочину. Про що його повідомляється під розписку. У разі вчинення особою насильства в сім'ї, після отримання нею офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, ця особа направляється до кризового центру для проходження корекційної програми, а також щодо неї відповідними службами за погодженням з начальником відповідного органу внутрішніх справ і прокурором може бути винесено захисний припис. Проходження корекційної програми для такої особи є обов'язковим [2]. Офіційне попередження є найпоширенішим заходом, який вживають правоохоронні органи у разі насильства в сім'ї.

Підставами для винесення офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї може бути:

– заява про допомогу жертви насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї;

– висловлене жертвою насильства в сім'ї або членом сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, бажання на вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї у разі, якщо повідомлення або заява надійшли не від нього особисто;

– отримання повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення стосовно дитини, яка є членом цієї сім'ї, чи недієздатного члена сім'ї [2].

Після винесення офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї кривдника можуть поставити на профілактичний облік у райвідділі міліції за місцем проживання. З такими кривдниками повинна вестися профілактична робота, однак законодавство не розкриває змісту цього поняття, а відтак не покладає жодних обов'язків на органи внутрішніх справ щодо здійснення такої на перший погляд не складної процедури.

Отже, вважати профілактичний облік ефективним засобом попередження повторного насильства важко, оскільки непоодинокі випадки, коли особа роками перебуває на такому обліку. А це означає, що кривдник вчиняє повторно насильство щодо членів своєї сім'ї, оскільки з профілактичного обліку знімають особу, яка не вчиняла насильства в сім'ї протягом року.

Список використаних джерел:

1. Головін Б.М. Сімейно-побутові конфлікти в системі детермінації умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень: Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Б.М. Головін ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. – Х., 2003. – 20 с.

2. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 лист. 2001 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

3. Правові та кримінологічні засади запобігання насильству в сім'ї : Навч. посібник / За заг. ред. О.М. Джужи, І.В. Опришка, О.Г. Кулика. – К. : НАВСУ, 2005. – 124 с.

Протидія зловживанню владою або службовим становищем та іншим злочинам, учиненими працівниками ДАІ МВС України

Боднар В.Є., здобувач наукової лабораторії з проблем досудового розслідування ННІФПСКМ НАВС

Сьогодні правоохоронна діяльність є об'єктом постійної уваги українського суспільства, оскільки вона повною мірою уособлює реалізацією принципу верховенства права та забезпечення режиму законності в державній системі управління. При цьому додатковим об'єктом уваги постають такі ризики, як системні недоліки функціонування органів кримінальної юстиції, криза довіри громадян до правових інституцій, поширення кримінальних проявів серед працівників правоохоронних органів, слабкість громадського контролю за діяльністю державних органів влади [1, с. 5].

Протидія корупції є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, розв'язання якої для багатьох країн є надзвичайно важливою і складною справою. Це повною мірою стосується й України, для якої корупція стала чинником, що реально загрожує національній безпеці конституційному ладу держави.

Зважаючи на рівень зацікавленості проблемою корупції, зловживанню владою або службовим становищем у підрозділах ДАІ суспільством нашої держави, можна стверджувати, що рівень корупції у вказаних підрозділах далеко зайшов за кордон допустимості та терпимості зі сторони суспільства, тим більше держави.

Аналіз сучасного стану протидії корупції, зловживанню владою або службовим становищем у підрозділах ДАІ дозволяє стверджувати, що вказана проблема має дві сторони впливу: по-перше, це керівництво підрозділів ДАІ, а по-друге, це учасники дорожнього руху та інші зацікавлені особи, які, так чи інакше, пропонують матеріальну винагороду працівникам ДАІ [2, с. 305].

Отже, якщо на суспільство в цілому важко вплинути, та на його відношення до певних категорій, у нашому випадку до корупції в ДАІ, то на працівників ДАІ через керівництво вплинути можна та необхідно, розробивши та впровадивши такі заходи, які б максимально зменшували, а то й унеможлилювали заохочувальний вплив осіб, які зацікавлені у «вирішенні питань» зі працівниками ДАІ.

Факторами, що сприяють корупції, зловживанню владою або службовим становищем в підрозділах ДАІ:

- низький загальний рівень службової дисципліни й дотримання законності працівниками зазначених підрозділів у процесі їх службової діяльності, допущення ними вчинків, несумісних з перебуванням на займаних посадах.

- неефективна організаційно-управлінська діяльність у напрямку попередження корупції, зловживанню владою або службовим становищем, зокрема вади цілеспрямованого організаційного, нормативно-правового, дисциплінарного, морально-психологічного впливу на персонал тощо.

- корупційний патронат і протекціонізм із боку окремих керівників підрозділів ДАІ, зокрема щодо призначення підлеглих працівників на посади, які передбачають первинне виявлення й документальне оформлення матеріалів про порушення водіями автотранспортних засобів правил дорожнього руху, допуску працівників до оформлення, службового й обліково-реєстраційного проходження матеріалів про вказані правопорушення.

- приховування фактів корупції, зловживанню владою або службовим становищем, виявлених у процесі службових перевірок заяв, повідомлень і інших сигналів про корупційні дії підлеглих працівників.

- прорахунки в підборі й призначенні працівників на посади, пов'язані з провадженням адмінсправ та дізнання за фактами виявлених правопорушень та

прийняттям особистих рішень щодо притягнення громадян до адміністративної й іншої правової відповідальності й т. ін.

На основі вище викладене, слід розробити конкретні пропозиції з метою протидії корупції, зловживанню владою або службовим становищем та іншим злочинам, учиненими працівниками ДАІ МВС України.

Такими заходами протидію є:

власна протидія корупційним діянням силами зазначених підрозділів, у тому числі:

- очищення від працівників, які порушують службову дисципліну й законність, допускають вчинки, несумісні з перебуванням на займаних посадах, безвідповідально ставляться до виконання службових обов'язків, порушують законні права й свободи громадян;

- ефективне використання організаційно-управлінського потенціалу з метою попередження корупції, зловживанню владою або службовим становищем, як то: створення організаційних, нормативно – правових, дисциплінарних, моральних умов, що перешкоджають цим діянням;

- ефективний контроль з боку керівних ланок за виконанням поточних (щоденних) службових завдань підлеглими працівниками й ін.

Зовнішня протидія корупційним діянням працівників підрозділів ДАІ ОВС з боку Служби внутрішньої безпеки (СВБ) УБОЗ УМВС України, у тому числі шляхом:

- формування якісного професійного ядра СВБ, здатного здійснювати ефективну оперативну-службову діяльність за напрямками оперативної профілактики, попередження, припинення й викриття корупційних проявів, зловживанню владою або службовим становищем у підрозділах ДАІ;

- організації системного збору, накопичення й використання оперативної інформації, що дозволяє вчасно виявляти, попереджувати, припиняти й розкривати корупційні прояви в зазначених підрозділах;

- систематичного проведення спеціальних оперативно-профілактичних заходів щодо виявлення й припинення корупційних діянь, здійснюваних працівниками підрозділів ДАІ, з активним застосуванням при цьому оперативно-технічних можливостей;

- запобігання проявам корупції в зазначених підрозділах, зокрема, виявлення осіб, які імовірно вчиняють корупційні діяння або можуть їх вчинити, оперативного спостереження за їхньою поведінкою та попередження таких діянь;

- виявлення й усунення корупційних зв'язків, що можуть мати окремо працівники підрозділів ДАІ у вище стоячих ОВС, а також у органах виконавчої, судової влади тощо; - виявлення й усунення зовнішнього впливу на працівників ДАІ, у тому числі їх підкупку представниками різних владних структур, а також перешкоджання притягненню правопорушників до відповідальності;

- виявлення посадових осіб різних рівнів ОВС, які перешкоджають виконанню працівниками СВБ службових обов'язків щодо встановлення й документування фактів корупції, зловживанню владою або службовим становищем серед персоналу підрозділів ДАІ ОВС, а також застосовують відносно них психологічний й інший вплив з метою відповідного корегування процесу та результату цієї роботи і т. ін.

Поряд з основними організаційно-управлінськими заходами, щоб не допустити корупційних проявів на ранніх етапах свого прояву ми пропонуємо запровадити практику перевірки кандидатів на посади працівників ДАІ за

допомогою поліграфа, розробивши відповідні методики та відомчу нормативну базу. Тим паче, використання поліграфа у правоохоронних органах цілком законне та виправдане, адже його використання зацікавило департамент роботи з персоналом МВС України, який наказом МВС України № 842 від 28.07.2004 р. затвердив «Інструкцію про використання комп'ютерних поліграфів при роботі з персоналом органів внутрішніх справ України». Тим паче, що приватні структури, які піклуються про якість свого персоналу вже тривалий час використовують поліграф у перевірці кандидатур на вакантні посади, а данні, отриманні при перевірці, вважаються ключовими при вирішенні питання про прийняття на роботу [2, с. 315].

Таким чином, вище вказана діяльність, яка буде направлена на запобігання злочинам та іншим правопорушенням, що вчиняються працівниками ДАІ, на сучасному етапі свого розвитку потребує досконалих, структурних змін, що дозволяло здійснити якісний крок на шляху реформування МВС, як системи правоохоронних органів, що в свою чергу покращить імідж всієї системи ОВС.

Список використаних джерел:

1. Мартиненко О.А., Шарікова В.П. Злочинна шкода, що вчиняється працівниками ОВС України при виконанні службових обов'язків. – Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2013. –220 с.

2. Бочковий О.В. Попередження та виявлення корупційних дій серед працівників ДАІ МВС України / О.В. Бочковий / Норма та девіація у правоохоронній діяльності : кримінологічні дослідження : вип. 6 / редкол.: С. Гнатенко та ін.; [гол. ред. канд. філос. наук В.І. Поклад]; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка; – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О Дідоренка, 2012. – с. 304-316.

Координація по запобіганням автотранспортних злочинів

Борисова О.Я., слухач ННІЗН НАВС

Спільна діяльність правоохоронних органів передбачає певну координацію зусиль, направлену на виявлення, розкриття і розслідування автотранспортних злочинів. Під координацією розуміється взаємозв'язок, узгодження. Ефективність розкриття і розслідування злочину залежить від того, наскільки специфічна діяльність слідчого з органом дізнання належним чином скоординована. Така координація сприяє формуванню стабільних зв'язків при плануванні по виявленню, розкриттю і розслідуванню злочинів і вирішенню проблем, що виникають при здійсненні взаємодії слідчого і органа дізнання, здійснюючи оперативно-розшукову діяльність.

Завданнями запобігання автотранспортної злочинності перш за все є: зменшення кількості вчинених злочинів; створення обстановки, що перешкоджає або виключає можливість вчинення злочинів певною категорією осіб; виявлення і усунення обставин, які сприяють вчиненню таких злочинів.

До основних цілей і завдань запобігання автотранспортної злочинності, відносяться: спільний аналіз стану злочинності, її структури і динаміки, прогнозування тенденцій її розвитку; вивчення практики виявлення, розслідування, розкриття, запобігання і припинення злочинів; розробка спільно з іншими державними органами, а також науковими установами пропозицій по запобігання злочинам, підготовка і напрям в необхідних випадках інформаційних матеріалів з питань боротьби із злочинністю державним органам і органам місцевого самоврядування; виконання регіональних, місцевих програм боротьби зі злочинністю.

Для досягнення ефективності запобігання автотранспортних злочинів, правоохоронним органам необхідно розробляють і здійснювати наступні заходи: реалізовувати заходи, направлені на запобігання злочинам, в рамках

комплексних оперативно-профілактичних операцій; створювати робочі групи для проведення комплексних заходів профілактичної спрямованості; розробляти міжвідомчі цільові програми по запобіганню злочинності, направлені на максимальне використання попереджувальних потенціалів правоохоронних органів, організацію спільних дій; складати спільні плани по запобіганню злочинності; брати участь в профілактичних заходах органів виконавчої влади (органів місцевої самоврядності).

Запобігання злочинам забезпечується перш за все виявленням і вживанням заходів по усуненню причин, що їх породжують, шляхом проведення комплексних цільових перевірок із залученням фахівців контрольноючих органів.

Створені правоохоронними органами робочі групи по питаннях боротьби і запобіганню злочинності повинні планувати свою роботу, регулярно обговорювати поточні і перспективні питання, виносити пропозиції для розгляду на нараді, готувати відповідні аналітичні матеріали і узагальнення.

В роботі, присвяченій проблемам попередження злочинності, необхідно приймати участь всім правоохоронним органам відповідного рівня. Запрошувати також голови судів, представників органів виконавчої і законодавчої влади, органів місцевого самоврядування, контрольноючих органів, суспільних об'єднань.

В цілях забезпечення профілактики злочинів використовувати можливості засобів масової інформації, виступів перед населенням керівників охоронних і інших державних органів. Проводити певну роботу по правовій освіті, вченню і вихованню, сприяти підвищенню рівня правової культури і правосвідомості суспільства.

Реформування системи Міністерства внутрішніх справ в умовах євроінтеграції України

Борець Т.О., кандидат юридичних наук, науковий співробітник наукової лабораторії з проблем кримінальної міліції ННПФПСКМ НАВС

Європейська інтеграція України зобов'язує нашу державу забезпечити ефективне функціонування інститутів, які гарантуватимуть верховенство права, додержання прав і свобод людини і громадянина, їх ефективний захист. Одним із таких завдань є утворення МВС України як цивільного органу європейського зразка.

У своїй діяльності Міністерство повинно керуватися положеннями Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, з іншої сторони, що визначає якісно новий формат відносин з ЄС на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» та є стратегічним орієнтиром системних реформ в Україні й перебудови системи правоохоронних органів, зокрема.

Інтеграція до європейських інституцій відкриває Україні шлях до більш широкої участі в структурах міжнародної безпеки, забезпечує можливість спільних дій України та ЄС щодо боротьби зі злочинністю. У цьому контексті ефективна та цілеспрямована діяльність Міністерства внутрішніх справ з розгалуженою системою представників МВС за кордоном стає важливим чинником стабільності й безпеки.

Зважаючи на викладене, МВС упродовж 2014 року ужито ряд заходів щодо реформування органів внутрішніх справ України:

1) в апараті Міністерства наказом МВС від 24.09.2014 № 990 утворено робочу групу з опрацювання питань реформування органів внутрішніх справ України (далі – робоча група);

2) робочою групою розроблено проект Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ (далі – Концепція), а також (за участі Експертної ради з питань захисту прав людини в системі органів внутрішніх справ та реформування відомства) проект Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України, які схвалені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 року № 1118-р. Зокрема, Концепцією передбачено:

- утворення центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ (Національна поліція, Національна гвардія); збереження статусу центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ (Державна міграційна служба, Державна прикордонна служба, Державна служба з надзвичайних ситуацій);

- утворення в установленому порядку територіальних органів МВС лише на обласному рівні, які будуть забезпечувати координацію діяльності відповідних органів і служб у межах адміністративно-територіальної одиниці;

- ліквідацію підрозділів транспортної міліції з передачею їх функцій територіальним органам Національної поліції;

- ліквідацію спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю з передачею їх функцій підрозділам кримінальної міліції;

- ліквідацію ветеринарної міліції, що дублює функції ветеринарних та фітосанітарних служб;

- позбавлення підрозділів державної автомобільної інспекції невластивих функцій та утворення після впровадження автоматичної фіксації порушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху єдиної служби в містах на базі таких підрозділів та підрозділів патрульної служби;

- перегляд статусу міліції у справах дітей відповідно до вимог міжнародного права у сфері ювенальної юстиції;

- формування ефективних управлінських структур органів внутрішніх справ та оптимізації кількості підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління МВС та інших центральних органів виконавчої влади і виконують аналогічні завдання і функції;

- упровадження механізму сталості професійного складу центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ, згідно з яким відставка Кабінету Міністрів України або Міністра внутрішніх справ не призведе до звільнення з посад керівників таких органів;

- упровадження сучасної європейської моделі освіти, ступеневої підготовки працівників органів внутрішніх справ та оптимізації мережі підпорядкованих МВС навчальних закладів з дотриманням принципу їх регіонального та пропорційного розміщення;

- застосування в діяльності органів внутрішніх справ сучасних автоматизованих інформаційних, телекомунікаційних та інших систем, зокрема упровадження:

- єдиної системи електронного документообігу із сучасними механізмами її захисту, уніфікованими базами даних, системою планування поточної діяльності та дистанційного контролю за якістю роботи окремих виконавців;

- створення сприятливих правових умов для максимально широкого залучення населення та інститутів громадянського суспільства до прийняття

управлінських рішень, а також розвитку форм демократичного цивільного контролю тощо;

3) фахівцями Міністерства внутрішніх справ розроблено:

- проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України. Метою цього законопроекту є оптимізація структури МВС, усунення дублювання функцій підрозділами ОВС, удосконаленням їх діяльності та позбавленням невласливих функцій. Зокрема, передбачено ліквідацію підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю, транспортної та ветеринарної міліції. Зазначений законопроект 12.02.2015 вже прийнятий Верховною Радою України;

- проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до розділу 1 опису і зразків форменого одягу та знаків розрізнення осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, які мають спеціальні звання міліції»;

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.10.2014 № 1113-р «Про позбавлення підрозділів державної автомобільної інспекції функцій з надання адміністративних послуг, запровадження автоматичної фіксації порушень правил дорожнього руху, надання патрульній службі міліції повноважень державної автомобільної інспекції із забезпечення безпеки дорожнього руху та контролю за дотриманням правил дорожнього руху в населених пунктах».

Крім того відповідно до наказів МВС:

а) від 01.07.2014 № 622 у період з 01.07.2014 до 31.03.2015 проводиться експеримент з удосконалення діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ ГУМВС України у Львівській області;

б) від 18.11.2014 № 1245 у період з 01.11.2014 до 30.06.2015 проводиться експеримент з об'єднання нарядів патрульної служби Хмельницького міського відділу міліції та нарядів дорожньо-патрульної служби відділення ДАІ з обслуговування м. Хмельницького УМВС України в Хмельницькій області в єдину патрульну службу для спільного несення служби та запобігання вчиненню правопорушень.

Також розпочато і перші практичні кроки з реалізації запланованих заходів щодо реформування підрозділів Дорожньо-патрульної служби Державної автомобільної інспекції та патрульної служби. Зокрема у місті Києві перші патрулі з'являться влітку 2015 року. Передбачається, що патрульні переберуть на себе функції, притаманні як ДПС ДАІ, яку реорганізують, так і дільничним інспекторам міліції.

На сьогодні ж триває процес детального відбору кандидатів, адже з майже 30 тисяч претендентів необхідно відібрати 2 тисячі найкращих курсантів, які стануть працівниками новоствореного підрозділу.

Реалізація запропонованої реформи суттєво вдосконалив діяльність системи МВС, надасть можливість своєчасно та ефективно реагувати на сучасні виклики і загрози, підвищить якість надання послуг громадянам та рівень довіри суспільства до МВС.

Шляхи реформування правоохоронної системи України

Братель С.Г., кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри адміністративної діяльності НАВС

Правоохоронна сфера в усі часи була однією з умов формування правової держави. Вона є гарантом створення чіткого механізму контролю за правопорядком та законністю в суспільстві. Європеїзація суспільства, прагнення

інтеграції в європейський простір, захист прав, свобод громадян, демократизація зумовлюють необхідність побудови якісно нової моделі правоохоронних органів, які відіграють визначальну роль у захисті прав і свобод людини та громадянина. Поширеність корупції в усіх ешелонах влади, зокрема і в самій правоохоронній сфері свідчить про недосконалість та неефективність функціонування цих органів. «Телефонне право», лобізм інтересів, порушення Європейської конвенції з прав людини, низький професійний рівень вимагають негайної розробки державної політики щодо реформування, вдосконалення та оптимізації правоохоронних органів, зокрема, органів внутрішніх справ.

Необхідність реформування правоохоронної системи закріплена на законодавчому рівні. Відповідно до ст. 8 Закону України «Про основи національної безпеки України», «реформування правоохоронної системи з метою підвищення ефективності її діяльності на основі оптимізації структури, підвищення рівня координації діяльності правоохоронних органів, покращення їх фінансового, матеріально-технічного, організаційно-правового і кадрового забезпечення» є одним із основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України у сфері державної безпеки [1].

Звертаючись до досвіду зарубіжних країн, зауважимо, що в країнах, де діє загальне право, існує принцип здійснення правоохоронної діяльності за домовленістю, а це передбачає, що дії поліції є легітимними та відповідають верховенству права. У Франції Іспанії та США це поєднання наглядю з боку місцевого та центрального управління та має вигляд окремих служб поліції, які діють на місцевому державному рівні, а інші – на федеральному.

Цікавою є система правоохоронних органів у Іспанії, де існує потрійна система правоохоронних органів та органів безпеки, яка включає в себе дві служби державної поліції (Корпус Національної поліції та Цивільну поліцію), три автономні та муніципальні служби. Державні та автономні служби відповідають за виконання різноманітних функцій та розслідують злочини, в той же час муніципальні служби поліції відповідають за вирішення адміністративних питань і здійснюють контроль за дорожньо-транспортним рухом. Діяльність автономних та державних служб контролюється з центру, а муніципальними керує Місцевий комітет з питань безпеки та Координаційна комісія.

Поліція Франції має дещо іншу структуру управління. Так, роботу Національної поліції контролює Міністерство внутрішніх справ, і вона підпорядковується цивільному законодавству, а національна жандармерія підпорядковується Міністерству оборони. Крім цього існують дрібні муніципальні служби, які не мають повноважень на накладення арешту та проведення розслідування, але забезпечують громадський порядок та виконання розпоряджень місцевих органів виконавчої влади [2].

Таким чином, досвід інших країн демонструє багаторічне вдале функціонування поліції та ефективність існування саме такого зразка поділу її функціональних обов'язків.

Демілітаризація передбачає формування духу демократизму та громадянської свідомості серед працівників, а також викорінення архаїзмів радянської епохи, таких як «тривожні валізи», стройова підготовка, огляди, парадів. Усі ці «статутні» речі згаують час, який повинен бути спрямований на розслідування правопорушень, підвищення кваліфікації та розвитку нових технологій збирання доказів. Авторитарність в управлінні та демонстрування непотрібного для громадського загалу «міліцейського шоу» не може бути

присутнім у сучасних правоохоронних органах, які перш за все зобов'язані слідувати за дотриманням прав і свобод людини та недопущення їх порушень.

Головну мету міжнародної правоохоронної діяльності вбачають в охороні права та підтриманні світового порядку. Ми погоджуємось з точкою зору А.М. Кучука, який зазначає, що метою правоохоронної діяльності є охорона прав і свобод людини і громадянина; забезпечення громадського порядку та громадської безпеки; підтримання правопорядку; втілення в життя принципу верховенства права [3, с. 68].

Слушно у свій час зазначив В.В. Чумак, що реформа правоохоронної системи є передумовою будь-яких інших реформ в Україні; реформи у правоохоронних органах повинні бути скоординовані та інтегровані з відомчими планами та програмами; завдання реформування полягає в тому, щоб була відповідність між завданнями і функціями, структурою та людьми і ресурсним забезпеченням [4].

У 2013 р. ОВС України нараховували 261 тис. осіб, включаючи персонал внутрішніх військ, курсантів та цивільних службовців. Така кількість у 1,5 рази перевищувала середній європейський показник (300 поліцейських на 100 тис. населення) та була майже вдвічі більшою, ніж передбачають рекомендації ООН – 222 поліцейських на 100 тис. населення. При 21 млн. 840 тис. осіб економічно активного населення це означало, що кожний 83-й працюючий громадянин отримував зарплату від МВС України [13]. Наслідком боротьби політиків за вплив на призначення в МВС «своїх людей» стало звільнення за роки незалежності понад 300 перших керівників обласного рівня, в тому числі 17 керівників ГУМВС у Львівській області, 15 – у АР Крим, 13 – у м. Києві.

Отже, реформування правоохоронних органів повинно відбуватися за такими основними напрямками: оптимізація структури МВС; верховенство права; деполітизація; демілітаризація; децентралізація; робота з громадськістю; прозорість та підзвітність; кадрова робота. Міністерство повинно бути незалежним від решти відомств, мати цивільний характер та бути відкритим. Міністерство слід реорганізувати в так званий «Home office», складовою частиною якого повинна стати Служба національної поліції. Міністерство повинно включати наступні підрозділи: Національної поліції; Національної гвардії; Державної міграційної служби; Державної прикордонної служби; Державної служби з питань надзвичайних ситуацій.

Також діяльність МВС України повинна спрямовуватися на задоволення потреб населення на рівні територіальних громад через запровадження інформаційно-телекомунікаційних ресурсів. Крім того, у сфері нормативного забезпечення слід регулярно проводити оновлення нормативної бази з урахуванням нових міжнародних документів, імplementованих Україною, рішень Європейського суду з прав людини, а також рекомендаційних документів міжнародних інституцій з метою гармонізації законодавства для запозичення кращих закордонних зразків. Покращувати кадровий потенціал Міністерства необхідно через запровадження деталізованого спектру завдань, функцій та повноважень, які повинні відображатися у рекомендаціях, інструкціях, постановах і наказах для прогнозування дій в екстремальних ситуаціях. Кандидати на керівні посади регіонального рівня повинні проходити двоступеневу процедуру конкурсного відбору, що містить оцінку загальної компетентності та компетенції у спеціальних галузях.

Список використаних джерел:

1. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 черв. 2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 39. – Ст. 351
2. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: підручник / В.Т. Білоус, О.С. Захарова, В.С. Ковальський та ін.; відп. ред. В.Т. Малренко. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 376 с.

3. Кучук А. Правоохоронна діяльність: стан наукової розробки проблеми/ А. Кучук // Господарство, підприємництво і право. – 2005. – №72. – С. 68-72.

4. Чумак В. Реформування правоохоронної системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.icps.com.ua.doc.chumak_reform.doc.

Протидія корупції у системі освіти – запорука європейської інтеграції

Бурак М.В., кандидат юридичних наук, науковий співробітник наукової лабораторії з проблем кримінальної міліції ННІПФПСКМ НАВС

Корупція в Україні набула більш системного явища, яке поширює свій негативний вплив на всі сфери суспільного життя, все глибше укорінюючись у повсякденному житті як основний, швидкий і найбільш дієвий протиправний засіб вирішення питань, досягнення певних цілей.

На перший погляд може здатися, що феномен корупції можливий лише в державних та економічних секторах. На жаль, треба визнати, що корупція існує в системі освіти. І тут виникає велика проблема щодо контролю за діяльністю інститутів, який має законодавчі прогалини в сфері вищої освіти [1].

Багаторічні дослідження показують, що основними причинами розповсюдженості корупційних явищ у вищих навчальних закладах є: загальносуспільний рівень, спричинений економічними, правовими, організаційно-управлінськими та соціально-психологічними чинниками; менталітет українців; формальна необхідність диплому при працевлаштуванні; низька цінність саморозвитку; низька ринкова вартість праці викладачів тощо.

Проте, не слід забувати і про той факт, що дуже часто, головним чинником виникнення корупції в вищих навчальних закладах, виступає саме небажання студентів вчитись. Більшість з них вважають корупцію нормою сучасного життя, так би мовити, благом, що полегшує тягар навчання. Водночас, поведінка викладачів служить мотивом вступу у корупційні відносини, тобто, вони не звертають уваги на знання студентів. Ними рухає або, дійсно, меркантильні погляди, або неприязнь до конкретного студента. В обох випадках більшість студентів, зіткнувшись із проблемою, зволіє краще віддати гроші, замість того, щоб відстоювати свої права з офіційною заявою у міліції.

Аналіз корупційних проявів у навчальних закладах свідчить про неефективність заходів, що здійснюються Міністерством освіти і науки України, місцевою владою і правоохоронними органами.

Резюмуючи викладене вище, вважаємо, що для протидії корупції у вищих навчальних закладах необхідно:

1. Забезпечити виконання Закону України “Про засади запобігання і протидії корупції» та “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення», постанови Кабінету Міністрів України від 04.09.2013 р. № 706 “Про питання запобігання та виявлення корупції»[2].

2. Забезпечити роботу офіційного сайту вищих навчальних закладів.

3. Здійснювати звіт ректорів вищих навчальних закладів перед батьківською громадськістю.

4. Дотримання Правил внутрішнього трудового розпорядку працівниками вищого навчального закладу.

5. Забезпечити практичну реалізацію Законів України “Про звернення громадян»[3], “Про доступ до публічної інформації»[4], “Про захист персональних даних»[5]. Оперативно реагувати на звернення громадян, юридичних осіб щодо порушень антикорупційного законодавства, вживати

відповідних заходів щодо усунення причин і умов, які сприяють корупційним проявам у навчальному закладі.

6. Дотримуватись Закону України «Про благодійництво та благодійні організації», забезпечення прозорості у використанні благодійних та спонсорських внесків» [6].

7. Розглядати питання щодо неприпустимості вчинення корупційних діянь на нарадах при ректоріві.

8. Організувати та проводити заходи з поширення знань про антикорупційне законодавство серед учасників навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі.

9. Поширювати знання про антикорупційне законодавство серед батьківських колективів, учнівської молоді шляхом проведення виховних годин, анкетування, тематичних занять з питань протидії корупції, виховних заходів з метою формування негативного ставлення учнівської молоді до корупційних проявів.

Список використаних джерел:

1. Конвенція Організації Об'єднаних націй проти корупції // Відомості Верховної Ради України. - 2007.
2. Про засади запобігання і протидії корупції. Закон України № 3206-VI від 07 квітня 2011 року.
3. Про звернення громадян. Закон України № 393/96-ВР від 02 жовтня 1996 року.
4. Про доступ до публічної інформації. Закон України № 2939-VI від 13 січня 2011 року.
5. Про захист персональних даних. Закон України № 2297-VI від 01 червня 2010 року.
6. Про благодійництво та благодійні організації. Закон України № 531/97-ВР від 16 вересня 1997 р.

Адміністративна відповідальність за порушення виборчого законодавства України та її ознаки

Буплака О.О., слухач 6 В-С курсу факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Козодой Л.М.*

Адміністративне порушення законодавства про вибори – це протиправне, винне діяння індивідуального чи колективного суб'єкта у формі дії чи бездіяльності, яке посягає на реалізацію прав суб'єктів, що беруть участь у виборчому процесі, і яке встановлюється законодавчими актами України та за яке законодавством передбачається адміністративна відповідальність.

Особливими ознаками, які характеризують адміністративну відповідальність за порушення законодавства про вибори юридичну відповідальність зокрема є:

По-перше, підставою адміністративної відповідальності в усіх випадках є адміністративне правопорушення (адміністративний проступок), котрим визнається суспільно-шкідливе діяння (дія чи бездіяльність), що посягає на суспільні відносини, які складають об'єкт адміністративно-правової охорони (виборчі правовідносини), що вчинюється винно (умисно чи необережно) осудною особою, яка досягла віку адміністративної відповідальності, і за яке може бути накладене адміністративне стягнення [1, с. 51-52].

По-друге, суб'єктами адміністративної відповідальності виступають фізичні особи. Це громадяни України, що володіють ознаками осудності та досягнення адміністративно-деліктного віку. Спеціальний суб'єкт адміністративної відповідальності характеризується у складі адміністративного проступку поряд із загальними ознаками (осудність і досягнення певного віку) додатковими ознаками, що належать до службового становища, роду занять, правового статусу тощо. Законодавство передбачає такі види спеціальних суб'єктів: посадові та службові особи, голови та члени виборчих комісій, кандидати,

представники виборчих блоків, творчі працівники засобів масової інформації та ін.

Міжнародні стандарти щодо прав людини на мирні зібрання

Баривода В.І., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності НАВС

До основних міжнародних документів з прав людини на мирні зібрання відносяться: Конвенція про захист прав і свобод людини 1950 року та додаткові протоколи до неї, Пакти про громадянські і політичні права та Факультативний протокол Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року, Міжнародний пакт про цивільні і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього; Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини; Європейська соціальна хартія; Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації; Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання та інші.

Таким чином, відповідно ст. 20 Загальної Декларації прав людини від 10.12.1948 «Кожна людина має право на свободу мирних зборів і асоціацій; ніхто не може бути примушений вступати до будь-якої асоціації».

На основі зазначеної Декларації, ООН підготувала і в 1966 р. відкрила для підписання та ратифікації Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, які було ратифіковано Україною в 1973 р. Ці документи є міжнародно-правовими документами, які ратифікували держави-члени ООН, або приєдналися до них, тим самим вони взяли на себе зобов'язання їх виконувати, тобто надати їм чинності.

У Римі 4 листопада 1950 року було прийнято Європейську конвенцію з прав людини і основних свобод, яка вступила в силу 3 вересня 1953 р. Через 25 років учасниками конвенції стали всі члени Ради Європи. Загальноновизнаним є той факт, що система контролю, встановлена Європейською Конвенцією про захист прав людини й основних свобод є субсидіарною (один з основоположних принципів Європейського Союзу) по своїй суті.

У рамках Ради Європи діють понад 150 міжнародних багатосторонніх конвенцій, угод і протоколів, обов'язкових для виконання. Крім Європейської конвенції з прав людини і основних свобод, найбільш відомими є Європейська соціальна хартія, Європейська конвенція щодо запобігання тортур і тілесних ушкоджень та жорстокого поводження і приниження людської гідності, Європейська конвенція з питань культури. До більшості з цих угод можуть приєднуватися всі без винятку європейські держави. Тільки 10 конвенцій передбачають участь виключно держав-членів Ради Європи, як, наприклад, Європейська конвенція з прав людини і основних свобод. Держави-учасники цієї конвенції зобов'язалися гарантувати кожній людині, яка підлягає їхній юрисдикції, права і свободи, чітко визначені в першому розділі.

На Всесвітній конференції з прав людини (Відень, 1993 р.) представники 171 держави, в тому числі й України, підтвердили універсальність та загальнообов'язковість міжнародних стандартів прав людини і наголосили, що їх виконання є важливим чинником існування демократичного суспільства в будь-якій країні. Загальне визнання міжнародних стандартів обумовлює

зобов'язання всіх держав світу погодитись на міжнародний контроль за додержанням цих стандартів у національній правовій системі.

Відповідно до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Факультативного протоколу до нього 1966 р., Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р., Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., Конвенції про права дитини 1989 р., Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р. Україна, ратифікувавши їх, взяла на себе зобов'язання надавати конвенційним органам доповіді про дотримання прав і свобод, передбачених цими конвенціями, і виконувати зауваження цих органів, а також брати участь у інших формах міжнародного контролю.

Приєднавшись до Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 р., Україна взяла на себе зобов'язання щодо імплементації цього документа в національне законодавство. Особливістю цієї конвенції є встановлення механізму міжнародного контролю, найважливішим елементом якого є діяльність Європейського суду з прав людини, який розглядає заяви будь-яких осіб, неурядових організацій або груп осіб про порушення положень конвенції або Протоколів до неї.

Таким чином, Україна взяла на себе зобов'язання брати участь у міжнародних засобах імплементації універсальних і європейських конвенцій у галузі прав людини.

Для ефективності захисту прав і свобод людини відповідно до міжнародних конвенцій створено спеціальні органи. Комітет з прав людини ООН створений на основі резолюції Генеральної Асамблеї ООН 2200А (XXI) від 16 грудня 1966 року й у відповідності зі ст. 28 Пакту про громадянські та політичні права 1966 року і Факультативного протоколу до цього Пакту. Фактично Комітет є самостійним міжнародним органом і складається з вісімнадцяти експертів, що виступають в особистій якості. Члени Комітету обираються від громадян держав-учасниць Пакту терміном на 4 роки і можуть бути переобрані. Кворум утворює присутність дванадцяти членів Комітету, а постанови Комітету приймаються більшістю голосів присутніх членів.

Таким чином, у кожній державі основні права людини закріплюються в Основному її законі, тобто в Конституції. У поточних законах та в інших нормативно-правових актах передбачаються юридичні процедури, порядки, тобто «механізми» здійснення, реалізації на практиці основних прав людини закріплених у розділі II Конституції України, зокрема у ст. 21 визначено, що «Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними».

Пріоритетні заходи протидії наркотизації населення України

Гаркуша А.В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Національного університету державної податкової служби України

Небезпека наркоманії полягає в тому, що вона дуже швидко й безповоротно руйнує фізичне і психічне здоров'я людини. Звідси, простежується зв'язок наркотизації населення зі злочинністю, який проявляється у наступних аспектах:

1) під безпосереднім впливом наркотичних засобів та психотропних речовин на організм людини послаблюються стримуючі та контролюючі механізми в

структурі особистості, що обумовлює підвищений ризик вчиненням злочинів зокрема, агресивно-насильницької та корисливої спрямованості;

2) задоволення потреби у систематичному вживанні: наркотичних засобів передбачає значні витрати на їх придбання, що також є потужним фактором вчинення злочинів корисливої спрямованості;

3) необхідність у задоволенні хворобливих потреб в наркотичних засобах передбачає наявність попиту на останні та продукує відповідну пропозицію. Таким чином, наркотизація безпосередньо сприяє збільшенню рівня виробництва (виготовлення) та збуту наркотичних засобів, їх контрабанди, тобто вчинення злочинів, передбачених статтями 305, 307, 309 КК України. В свою чергу ринок наркотичних засобів пов'язаний із іншими, найбільш небезпечними формами злочинності, передовсім організованою, транснаціональною.

Серед пріоритетних заходів протидії наркотизації населення України слід виділити наступні:

1. Співпраця на міжнародному рівні з метою викриття наркотрафіків та притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності.

2. Посилення державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів: оптимізація контрольних механізмів у системі установ МОЗ України; удосконалення політики у сфері ліцензійної діяльності, зокрема, на фармакологічному ринку.

3. Створення такої організаційної моделі механізму протидії наркозлочинності, що включала б, по-перше, підвищення статусу Національної координаційної ради боротьби з наркоманією при Кабінеті Міністрів України; по-друге, організаційні ланки в структурі виконавчої влади регіонального рівня, які забезпечували б на даному рівні організацію антинаркотичної діяльності, особливо поза сферою роботи правоохоронних органів; по-третє, координаційні ланки, що структурно забезпечують (за напрямками): оперативно-розшукову діяльність, зовнішню розвідку, досудове слідство, адміністративну діяльність у сфері контролю за легальним обігом наркотиків, забезпечення єдиної інформаційної бази з питань обігу наркотиків і протидії наркозлочинності. інші напрями протидії, зумовлені характером складної оперативної обстановки.

4. Активізація державної підтримки та реформування процесу надання медичної допомоги наркозалежним. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 1238 від 6 листопада 1997 р. «Про обов'язковий профілактичний наркологічний огляд і порядок його проведення» здійснюється огляд осіб із груп ризику. Але в цілому форми надання допомоги хворим на наркоманію у медичних закладах як загального, так і закритого типу, потребують удосконалення, як організаційного так і законодавчого.

А звідси протидія наркотизації населення має ґрунтуватися на:

- комплексному правовому забезпеченні у виді відповідних програм, цільового призначення щодо оздоровлення населення;
- укріпленні морально-виховних засад існування українського суспільства;
- підвищенні ефективності протидії безпритульності та зміцненні фундаменту соціальної допомоги бідним верствам населення по безробіттю;
- сприянні соціальній адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, а також випускникам дитячих будинків;
- підвищенні ефективності протидії наркозлочинності.

Перспективи створення муніципальної поліції в умовах реформування міліції України

Побудова громадянського суспільства зумовлює необхідність створення сил правопорядку, максимально наближених до населення, які найбільш повно враховують інтереси мешканців територіальних громад, активно взаємодіють з ними та діють під їх постійним контролем. Саме такими якостями можуть і повинні володіти муніципальні органи охорони громадського порядку [1, с.61].

Наразі активно обговорюється необхідність створення муніципальної поліції в Україні. Необхідність запровадження муніципальної поліції зумовлена, в першу чергу, тим, що в Україні на початку 2014 року, органи міліції майже втратили народну довіру, а також можливість забезпечувати безпеку громадян України. Функції з підтримки правопорядку виконують органи самоорганізації населення, які достойно несуть службу, але не мають жодного законодавчого забезпечення своєї діяльності. Способом вирішення проблем підтримки законності і правопорядку в Україні може стати створення муніципальної поліції. Отже, розглянемо деякі аспекти визначення муніципальної поліції. Дане аналізоване поняття, вимагає, на нашу думку, всебічного історико-правового аналізу.

З позицій етимології, «поліція» - термін грецького походження, й спершу означало управління державою, адміністрація, місто-державу (міська адміністрація) тощо. Колискою державного початку в Греції було місто - «polis», в якому зосереджувалося все державне управління, що називалося «politeia». З часом він латинізувався та став звучати як «politia» [2, с.111].

З середньовічної латині з кінця XIV ст. слово «politia» входить в лексику європейських держав. Аналізований термін почали використовувати в XV ст.. спочатку у Франції, а потім в Німеччині в дещо іншому сенсі: під французьким терміном «police» або німецьким - «polizei» стали розумітися сукупність різних елементів громадського порядку, суспільного благополуччя, а потім і урядову діяльність, спрямовану до досягнення цього благополуччя. Поступово розглянутий термін став представляти собою всю сукупність справ світського управління «res policas» і в цьому широкому сенсі увійшов у вжиток спочатку в офіційну мову законодавства і адміністрації, а потім проник і в наукову літературу [2, с.111].

Слід відзначити, що термін «поліція» втратив своє початкове широке значення. Воно стало звужуватися і з ним почали порівнювати не всю діяльність держави в галузі внутрішнього управління, а лише його окрему галузь - правоохоронну.

Також, коротко розглянемо й термін «міліція», для порівняння в нашому дослідженні з терміном «поліція» в подальшому. Термін «міліція» походить від латинського слова «militia», «militaris» – «військо», «військовий», яке з часом набуло значення озброєних добровольців, які виконують допоміжну функцію збройної охорони території, населення [3].

Отже, порівнюючи, ці два терміни «міліція» й «поліція» та враховуючи вище викладене, доцільно використовувати в Україні, як європейської держави саме термін поліція, так як саме поняття розкриває демократичні засади існування громадського суспільства.

Переходячи до поняття «муніципальна поліція», слід відзначити, що на законодавчому рівні воно не закріплено, але існують проекти законів «Про муніципальну поліцію». Так, згідно одного з таких проектів від 10.07.2014 № 4276 а, муніципальна поліція - озброєний орган місцевого самоврядування, який створюється сільською, селищною, міською радою з метою захисту життя,

здоров'я, прав і свобод членів відповідної громади, їх власності, природного середовища, інтересів громади від протиправних посягань [4].

У світі напрацьовано значний досвід створення й функціонування муніципальних правоохоронних формувань. Так у Японії в перші роки після Другої світової війни замість загальнодержавної поліції, були створені дві нові функціонуючі на основі самоврядування служби поліції: міська і сільська. Основними проблемами, що виникли після децентралізації поліції, з'явилися: розпилення сил поліції; складності з утриманням сільської поліції; відсутність чіткого поділу відповідальності за стан правопорядку між державними органами влади і незалежною від них комунальною поліцією. Нерозв'язність цих проблем у Японії призвела до ліквідації в 1954 році поділу поліцейських сил на міську і сільську - їх об'єднали в поліцію префектур. Координація діяльності цих поліцейських утворень була покладена на центральні органи: Комісію громадської безпеки Японії і Національне агентство поліції [5, с. 248]. Розглянемо також організацію муніципальної поліції в Італії. Муніципальна поліція Італії відіграє дещо меншу роль, ніж інші підрозділи. Функціями італійської муніципальної поліції є здійснення контролю за дорожнім рухом і забезпечення виконання вимог нормативних актів місцевої влади [5, с. 121].

Отже, необхідно дійсно підходити з позиції того, що муніципальна поліція створена для народу, тобто для суспільства. Одним з головних завдань реорганізації поліції на даний час є пошук та здійснення найбільш ефективних заходів по організації охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю. В такому стані органи внутрішніх справ можуть стати перешкодою демократичним реформам, що проводяться на цей час в Україні, тому необхідно шукати шляхи вдосконалення засобів по підтриманню громадського порядку на належному рівні, і цим засобом, безсумнівно, може стати муніципальна поліція [6].

Актуальність створення муніципальної поліції не викликає сумніву, про що явно свідчить активне обговорення цієї теми, як серед посадовців, так і серед громадськості.

Список використаних джерел:

1. Португаев Д.О. Муніципальна міліція в Україні: переваги та недоліки / Д.О. Португаев // Проблеми становлення України як демократичної та правової держави: матеріали круглого столу (17 жовтня 2014 р.) [Текст]. – К. : Нац. акад. внутр. справ. – 2014. – с. 61-62.
2. Шадрин В.М. Полицейская деятельность как объект исследования (историко-правовой аспект) / В.М. Шадрин // Вестник Челябинского государственного университета. – 2003. – № 1. – Т.9. – с. 111-117.
3. Історія органів внутрішніх справ. Науково-бібліографічний довідник // Всеукраїнський Юридический Портал: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakoni.com.ua/node/358>.
4. Проект ЗУ «Про муніципальну поліцію» від 10.07.2014 № 4276а // ліга законів: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG3AS68A.html.
5. Фененко Ю.В. Муніципальные системы зарубежных стран: правовые вопросы социальной безопасности / Ю.В. Фененко. - М. : МГИМО-Университет, 2004. - 401 с.
6. Громадське обговорення. Проект Закону України «Про муніципальну поліцію» // Новини Європейської партії України: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.epu.in.ua/news_view.php?id=1077.

Становлення Національної поліції в умовах кризи правоохоронних органів: до питання адміністративної діяльності

Гора М.І., студент ННІЗН НАВС.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Луговий І.О.*

Правоохоронні органи, в принципі як і політики, чиновники і загалом еліта нашої країни, і як все суспільство, переживають кризу, яка негативно позначається на їхній діяльності. Кризові явища посилюються надмірно

перевантаженістю, що певною мірою пов'язано з виконанням органами внутрішніх справ багатьох функцій, які безпосередньо не стосуються охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю. У зв'язку з цим чисельність працівників МВС досить значна: на їх утримання витрачається багато коштів, тоді як реальною роботою, пов'язаною із захистом життя, здоров'я, прав і свобод громадян, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань, займається менша їх частина.

Тому зараз потрібно активно проводити реформування всієї системи правоохоронних органів не лише по горизонталі, а й по вертикалі, так як корупція проникла усюди. Але швидко реформувати МВС досить важко, так як вся структура органів внутрішніх справ і організація управління нею надто громіздка. Найбільшим недоліком МВС є велика чисельність підрозділів з питань організації контролю, перевірок, що збереглося ще з радянських часів. Численні підрозділи і ланки управління дублюють одна одну, через що мають місце неузгодженість та паралелізм у виконанні функцій. Звідси низький вплив управлінських структур на ефективність діяльності держави.

Тому, якщо ми рухаємося європейським курсом ми не можемо жити в системі радянських часів, що дає підстави для проведення реформ в системі МВС. Зараз дуже багато реформаторів пропонують приклади реформ інших країн. Проте більшість інновацій ми маємо розробити самі, використовуючи досвід як свій, так й інших країн. Сьогодні ведеться багато дискусій, різних круглих столів з залученням громадськості, фахівців. Колишній міністр МВС Юрій Луценко, враховуючи свій досвід роботи в цьому міністерстві, розробив проект Закону «Про Національну поліцію», і він вважає, що за шість місяців можна створити таку поліцію. Звичайно, розробити сучасну, ефективну структуру МВС дуже складно, а ще складніше втілити її в життя. Але не можна робити реформи, не вірячи у них. Незалежно від того, яка хороша у вас стратегія, який у вас план, які кваліфіковані у вас кадри – якщо ви не вірите, що зміни можливі, змін не буде. Інколи в це просто треба вірити. Ми не знаємо, скільки стратегій та програм зараз буде написано, скільки триватиме паралельних процесів діалогу. Але це нікуди не веде, це фруструє людей, які конкретно хочуть щось робити. Процес дуже важливий – без нього не буде справжньої демократії, не буде прозорості, не буде контролю над владою. Але процес може бути безкінечною фазою, яка ні до чого не приведе, якщо немає завдання. немає делайнв і немає бажання щось робити прямо зараз.

Зокрема. йдеться про необхідність «демлітаризувати» міліцію. створивши Національну поліцію та поставивши її в один ряд із міграційною, прикордонною і пожежно-рятувальною службами. Перейти від карального до сервісного сенсу діяльності органів внутрішніх справ, орієнтованого на розв'язання проблем населення.

До складу Національної поліції входить служба дільничних інспекторів та патрульної поліції, які концентруватимуть до 70% персонал всієї Служби. Решту 30% складатиме персонал чергових частин, служби детективів з розкриття загальнокримінальних злочинів, служб інформаційного та логістичного забезпечення. Одночасно поліція буде поділятися на адміністративну та кримінальну поліцію. Також, за рішенням місцевої влади, буде створюватися місцева (муніципальна) поліція, контроль за якою матиме як влада, так і Служба національної поліції. Тож, потрібно виділити основні пункти, які є позитивними з прийняттям закону про «Національну поліцію», а саме:

1) Політичним інтересам – ні. Мається на увазі повна деполітизація МВС та підконтрольних йому органів.

2) Прозорість та контроль. Тобто у реформованому МВС будуть максимально активно спілкуватись з громадськістю, що дасть їм змогу ефективніше взаємодіяти.

3) Поліція і населення – друзі. У Стратегії реформування йдеться про те, що правоохоронці мають взаємодіяти з громадянами виключно на партнерських засадах у межах загальнодержавного у світі підходу community policing.

4) 911: створиться загальнодержавна служба порятунку по типу 112.

5) Кадрова політика. Цією реформою заплановане поступове скорочення персоналу. Проте у міністерстві обіцяють не кидати людей напризволяще, а навпроти - допомагати з отриманням додаткової професійної освіти.

б) Зникнення ДАІ та український SWAT. Тобто створиться, нарешті, першокласний спецназ по американському типу, ліквідуючи натомість «Сокіл», «Грифон», «Омега» та інші спецпідрозділи.

Тож, на нашу думку, прийняття закону «Про Національну поліцію» буде позитивним і ключовим моментом в реформуванні правоохоронних органів у процесі формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України.

Щодо проблематики визначення строків адміністративного затримання

Горбач О.Ю., студент 6 МК-1Б курсу юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС

Стаття 29 Конституції України закріплює право кожної людини на свободу та особисту недоторканність [1]. Однак, при цьому законодавець, у разі необхідності захисту особистих або суспільних інтересів, допускає можливість обмеження останніх.

Так, відповідно до статті 260 КУпАП з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення допускається застосування ряду примусових заходів, одним з яких є адміністративне затримання особи [2]. Адміністративне затримання - це примусове короточасне обмеження свободи дій і пересування особи, яка вчинила адміністративне правопорушення.

Генеza дослідження правової природи та строків адміністративного затримання в адміністративно-деліктному провадженні, дає змогу виділити наступні види затримання:

- затримання на місці вчинення протиправного діяння;
- затримання із доставленням особи, яка вчинила проступок до відповідних органів та установ для встановлення особи та складення протоколу про адміністративне правопорушення;
- затримання із доставленням особи, яка вчинила проступок до відповідних органів та установ не лише для встановлення особи та складення протоколу про адміністративне правопорушення, а й для забезпечення повного, об'єктивного та своєчасного розгляду справи.

У зв'язку з вищевказаним, визначалися наступні строки адміністративного затримання: 3 години, 3 доби, 10 діб, до розгляду справи по суті (1 доба), а також зазначалося, що у разі затримання особи у нетверезому стані, строк її адміністративного затримання, розпочинався з моменту витверезення. Однак, відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2011 року

№ 10-рп/2011, дані положення КУпАП були визнані такими, що не відповідають положенням Конституції України [3], з наступним внесенням змін щодо можливих строків затримання особи, а саме:

- адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більш як три години;

- осіб, які незаконно перетнули або зробили спробу незаконно перетнути державний кордон України, порушили порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, порушили прикордонний режим, режим в пунктах пропуску через державний кордон України або режимні правила у контрольних пунктах в'їзду - виїзду, вчинили злісну непокору законному розпорядженню або вимозі військовослужбовця чи працівника Державної прикордонної служби України або члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а також іноземців та осіб без громадянства, які порушили правила перебування в Україні або транзитного проїзду через територію України, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення - до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання;

- осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи, проведення медичного огляду, з'ясування обставин придбання вилучених наркотичних засобів і психотропних речовин та їх дослідження - до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання.

Загалом, ми погоджуємося з даною позицією законодавця, але при цьому виникає цілком логічне запитання, як необхідно вирішувати питання у разі затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, у нетверезому стані, яку не можна доставити до медичної чи спеціалізованої установи, і яка не може ясно дати пояснення з приводу її затримання та назвати свої дані. Інший аспект, на скільки можна затримати особу, яка вчинила адміністративний проступок, і не має при собі жодних документів, що можуть підтвердити її особу, або ж остання умисно називає не свої особисті дані. Вважаємо, що вирішити ці питання, можна шляхом внесення змін до чинного КУпАП, передбачивши, можливість застосування строків адміністративного затримання до 3-х діб у подібних ситуаціях.

Є проблемним питання також і щодо розмежування строків доставлення та адміністративного затримання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. На думку, деяких вчених-адміністративістів, процедура доставлення, за своїм змістом, прирівнюється до адміністративного затримання, оскільки в обох випадках особа правопорушника позбавляється волі. Таким чином, слід включити тривалість доставлення особи порушника у загальний строк адміністративного затримання. Ми не можемо погодитись з даною позицією, оскільки вважаємо, що в даному випадку не враховується час, який може бути затрачений на доставлення особи правопорушника до відповідного органу публічної адміністрації (залежно від територіальної віддаленості від місця вчинення правопорушення).

Отже, на сьогодні залишаються неврегульованими ряд питань, пов'язаних із практичним застосуванням положень Кодексу України про адміністративні правопорушення та метою застосування заходів адміністративного примусу в адміністративно-деліктному провадженні.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 – (Електронний ресурс). – Режим доступу до тексту нормат. докум. : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 січня 2015 року: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014. – 284 с. – (Кодекси України)
3. У справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 263 Кодексу України про адміністративні правопорушення та пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію» (справа про строки адміністративного затримання): Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011 (Електронний ресурс). – Режим доступу до тексту нормат. докум. : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-11/page2>

До проблеми управління в органах внутрішніх справ через формування рольової поведінки курсантів

Коцюба Р.Р., студентка 6-КМП курсу ННІЗН НАВС

Горбенко С.Л., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки ННІПП НАВС

Сучасна ситуація в українському суспільстві висуває нові соціокультурні завдання та вимоги до працівників правоохоронних органів та психологів, їх професіоналізму, компетентності та правосвідомості. Проблема підвищення професійної діяльності курсантів Національної академії внутрішніх справ безпосередньо пов'язана з правильним засвоєнням та адекватним відтворенням соціальних ролей. Практичне виконання даних ролей, реальні вчинки молоді визначають психологічні особливості їх рольової поведінки.

Дана тема є актуальною не лише в теоретичному, а й у практичному відношенні, оскільки правильне розуміння особливостей особистості курсанта, специфіки їх рольової поведінки, дасть змогу розвивати концепцію психолого-педагогічного впливу на курсанта під час його навчання у вузі, задля формування майбутнього зразкового працівника органів внутрішніх справ. Саме тому у своєму дослідженні ми ставили за мету виявити наявність та характер зв'язку між особливостями рольової поведінки та особистісними властивостями курсантів [1].

Особистісні властивості ми вивчали відповідно до структури особистості О.Г. Ковальова, що представлені у спрямованості, самосвідомості, темпераменті, характері та здібностях. Водночас, у контексті нашого дослідження було з'ясовано, що серед особливих здібностей, якими повинен володіти курсант вузу МВС, найчастіше виділяють комунікативні та організаторські. Рольова поведінка вивчалася нами відповідно до її структури, а саме таких компонентів як: змістовий, емоційно-мотиваційний та поведінковий.

На емпіричному етапі дослідження для вивчення рольової поведінки курсантів було використано: метод опитування (анкетування), методику «Діагностика умінь здійснення рольової поведінки» П.Я. Пригунова], метод експертної оцінки; для дослідження особистісних властивостей: «Тест-опитувальник Г. Айзенка», «Характерологічний опитувальник» К. Леонгарда, С. Шмішека, «Короткий орієнтувальний тест (КОТ)» В. Н. Бузіної, Е. Ф. Вандерлік, «Тест – опитувальник КОС» В. В. Синявського, В. А. Федорошина, методику «Діагностика спрямованості особистості» Б. Басса, «Тест – опитувальник самовідношення» В. В. Століна, С. Р. Пантелеєва [2].

Щодо рольової поведінки, то отримані під час дослідження дані свідчать про те, що серед курсантів змістовий та поведінковий компоненти рольової поведінки сформовані на високому рівні, а емоційно-мотиваційний на

середньому. Такі показники уміння здійснення рольової поведінки як: предметна пластичність, комунікативність та схильність до перевтілення у курсантів сформовані як риса характеру; показник «соціальна пластичність» знаходиться на середньому рівні сформованості. На основі методу експертної оцінки було виявлено, що 86% курсантів виконують свою конвенційну роль «курсант» на відмінно і лише 14% на оцінку «добре».

На основі аналізу результатів дослідження особистісних властивостей виявлено, що серед курсантів домінуючим є сангвінічний тип темпераменту (73%); гіпертичний (80%) та екзальтований (40%) типи акцентуації характеру. У 60% курсантів рівень розвитку загальних розумових здібностей – середній; комунікативні здібності знаходяться на дуже високому рівні (79%), а організаторські на середньому (33%) та високому (33%) рівнях. Серед типів спрямованості у курсантів найбільш вираженими є спрямованість на спілкування (47%) та на справу (40%). Яскраво вираженими шкалами самовідношення є інтегральна, самоповаги, аутосимпатії, самоінтересів, самовпевненості, відношення інших, самоприйняття, самокерівництва, самоінтересу та саморозуміння. Вираженою є шкала очікуваного відношення від інших; не вираженою – шкала самозвинувачення.

На основі співставлення даних та кореляційного аналізу виявлена наявність яскраво вираженого зв'язку між рольовою поведінкою та особистісними властивостями курсантів. Тобто, особистісні властивості зумовлюють собою той чи інший прояв рольової поведінки. У свою чергу рольова поведінка також зумовлює собою прояв певних особистісних властивостей особи у відповідних для того умовах, вона впливає на їх розвиток та вдосконалення, якщо цього вимагає конкретна ситуація.

Отримані результати проведеного нами дослідження дають змогу вказати на практичну користь роботи та пропозиції щодо подальшої її розробки, а саме більш глибоке дослідження та проведення формуючого експерименту на одній із досліджуваних груп, що дасть змогу більш повно розкрити суть даної теми, її практичного застосування та внесення нових знань до розвитку проблеми управління в органах внутрішніх справ.

Список використаних джерел:

1. Мухіна Г.В. Про особливості соціального статусу курсанта вищого навчального закладу МВС України / Мухіна Г.В., Потопа К.Л. // Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. – 2011. - №3. – С. 108 – 112.
2. Пашукова Т.И., Допира А.И., Дьяконов Г.В.(сост.) Психологические исследования. Практикум по общей психологии для студентов педагогических вузов. Учеб. пособие. – М.: Издательство «Институт практической психологии», 1996. – 127с.

Проблеми імплементації європейських стандартів дисциплінарної відповідальності прокурорів в Україні

Горзов А.П., провідний науковий співробітник відділу вивчення проблем кадрового забезпечення органів прокуратури Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України
Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор *Подолька А.М.*

Євроінтеграційний курс України зумовлює вдосконалення правової основи функціонування прокуратури України. У підпункті 11 Висновку №190 (1995) від 26 вересня 1995 року Парламентської асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи зазначається, що «роль та функції прокуратури будуть змінені шляхом перетворення цієї інституції в орган, який відповідатиме стандартам Європи» [1]. Цей процес реформування стосується адміністративно-

правового статусу прокурора, зокрема, й функціонування правового механізму його дисциплінарної відповідальності.

Європейськими стандартами дисциплінарної відповідальності прокурорів є такі положення: дисциплінарні процедури регулюються законом та реалізуються незалежними дисциплінарними органами, що повинні включати прокурорів всіх рівнів [2, с. 7].

Керівні принципи ООН щодо ролі державних обвинувачів (прокурорів) прийняті Конгресом Організації об'єднаних Націй з профілактики злочинності і поведіння з правопорушниками від 27 серпня–7 вересня 1990 року визначають, що дисциплінарні порушення прокурорів повинні ґрунтуватися на праві або правових актах, розглядатися невідкладно і неупереджено згідно з відповідною процедурою. Прокурори повинні мати право на справедливий розгляд і оскарження рішення. Крім того, дисциплінарні провадження щодо прокурорів повинні гарантувати об'єктивну оцінку і прийняття об'єктивного рішення. Вони проводяться відповідно до права, кодексу професійної поведінки, інших встановлених стандартів та етичних норм.

Наразі з прийняттям Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року європейські стандарти враховані у Розділі 5 Дисциплінарна відповідальність прокурора, а також у Розділі 8 «Прокурорське самоврядування та органи, що забезпечують діяльність прокуратури», Главі 3 «Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів», зокрема визначено механізм дисциплінарної відповідальності прокурора та незалежного колегіального органу, який вирішує питання дисциплінарної відповідальності прокурорів. Крім того, у зв'язку з прийняттям вказаного закону змінилися правові засади дисциплінарної відповідальності прокурорів, коло повноважень прокурорів, керівників прокуратур та запроваджено органи прокурорського самоврядування, зокрема Кваліфікаційно-дисциплінарну комісію прокурорів.

Таким чином, сформувалась нормативно-правова база, яка регламентує питання дисциплінарної відповідальності прокурорів, та складається з: документів міжнародного характеру; національного законодавства України; відомчих правових актів. Незважаючи на ґрунтовну правову регламентацію вказані правові акти мають певні недоліки.

Слід звернути увагу, що прокурори притягаються до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження з таких підстав: невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків; необґрунтоване зволікання з розглядом звернення; розголошення таємниці, що охороняється законом, яка стала відомою прокуророві під час виконання повноважень; порушення встановленого законом порядку подання декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру; вчинення дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності та непідкупності органів прокуратури; систематичне або одноразове грубе порушення правил прокурорської етики; порушення правил внутрішнього службового розпорядку; втручання чи будь-який інший вплив прокурора у випадках чи порядку, не передбачених законодавством, у службову діяльність іншого прокурора, службових, посадових осіб чи суддів, у тому числі шляхом публічних висловлювань стосовно їх рішень, дій чи бездіяльності, за відсутності при цьому ознак адміністративного чи кримінального правопорушення; публічне висловлювання, яке є порушенням презумпції невинуватості [3]. Втім, дослідивши вказані підстави, їх можна класифікувати, за такими категоріями за порушення: службових (посадових) обов'язків прокурора; за порушення норм етики прокурора; а також за притягнення до адміністративної чи кримінальної

відповідальності. Таким чином, у ст. 43 Закону України «Про прокуратуру» необхідно визначити зазначені категорії підстав притягнення до дисциплінарної відповідальності, а також правовий механізм щодо накладення дисциплінарних стягнень з урахуванням результатів дисциплінарного провадження, обставин вчинення проступку або правопорушення та правових наслідків. Крім того, невизначеними залишаються поняття – дисциплінарний поступок, дисциплінарне правопорушення, а також правові проблеми розмежування понять професійної помилки, яка не тягне за собою відповідальності, і дисциплінарного проступку, який є підставою для дисциплінарної відповідальності.

Актуальною проблемою у правовому забезпеченні органів прокуратури України також залишається невизначеність важливого питання щодо заходів дисциплінарного впливу. Оскільки, на нашу думку, вказані питання також впливають на формування службової й етичної поведінки прокурора, недопущення вчинків і проступків, за які прокурорів можна притягнути до дисциплінарної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Рекомендації Rec(2000)19 щодо ролі прокуратури в системі кримінального судочинства, ухвалені Комітетом міністрів Ради Європи 6 жовтня 2000 року. [Електронний ресурс]– Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1568277&Site=DC>.

2. Статус органів публічного обвинувачення: міжнародні стандарти, зарубіжне законодавство і пропозиції щодо реформування в Україні/за. Заг. Редакцією О.А. Банчука. – К.: Атака, 2012. – 624 с.

3. Про прокуратуру: Верховна Рада України; Закон, від 14.10.2014 № 1697-VII// Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/page2>.

Реформування державної служби в Україні та Польщі: порівняльно-правові аспекти

Грайнер С.В., студент юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС
Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор *Константинов С.Ф.*

Реалізація права громадян України на рівний доступ до державної служби, встановленого у ст. 38 Основного Закону, залишається одним із важливих напрямків проведення реформ у сфері державного управління та державної служби. Важливість цього напрямку реформ у 2015 і наступних роках засвідчує й зміст затвердженої Президентом України Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [2]. До того ж, модернізація державної служби на основі кращих європейських моделей є на сьогодні важливою запорукою реалізації Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, укладеної в 2014 році.

Нині не лише філософія державної служби, а навіть її законодавче забезпечення в Україні зберігає архаїчний і колізійний характер. Як відомо, нині державна служба України продовжує регулюватись прогресивним на час прийняття, але доволі застарілим Законом України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року. Натомість, нова редакція Закону України «Про державну службу», прийнята парламентом 17 листопада 2011 року, не вступила в дію. Прикінцеві положення цього Закону в частині його вступу в дію пролонговані до 1 січня 2015 року Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про державну службу» від 19 грудня 2013 року, а вже у грудні 2014 року було прийнято аналогічний закон, що «законсервував» подібну ситуацію до 1 січня 2016 року. Таким чином, державна служба, по-суті, безнадійно очікує свого реформування щонайменше останні 10 років.

Однією з головних причин подібного «законодавчого хаосу» була невизначеність вищого керівництва держави, науково-експертного середовища і

представників інститутів державної служби щодо того, яка ж модель державної служби потрібна Україні на сьогодні, і яку державу з успішною історією модернізації державної служби нині слід взяти за основу?

Утім, на сьогодні бачення такої моделі сформувалося і в Кабінету Міністрів України, і в Національному агентстві України з питань державної служби, і в науково-експертному середовищі та й загалом у громадянському суспільстві. Про це, зокрема, свідчить сутність і зміст, започаткованої в Україні реформи державної служби.

На сьогодні експерти та науковці, що досліджують питання державної служби усе частіше схиляються до думки, що згадуваний Закон 2011 року не вступить в дію взагалі, а на заміну йому буде прийнято новий закон, що якісно вдосконалив інститут європейської служби. Такий проект закону на сьогодні розроблений та презентований 26 вересня 2014 року Національним агентством України з питань державної служби на VI Рішельєвських академічних читаннях у м. Києві. У подальшому він став предметом ґрунтовного аналізу науково-експертного середовища та у доопрацьованому вигляді 12 грудня 2014 року був винесений Національним агентством України з питань державної служби на його офіційному веб-сайті на громадське обговорення. Тривають обговорення цього законопроекту й у фаховому середовищі.

До прикладу, можна назвати обговорення згаданого Законопроекту 5 грудня 2014 року в Національній академії державного управління при Президентові України на круглому столі «Новітні стратегії реформування державної служби в Україні в умовах європейської інтеграції». Під час цього заходу нами наголошувалося, що в основу нового законопроекту про державну службу в 2014 році основу покладена модель державної служби, що нині утвердилась і доволі ефективно діє в Польщі [1, с. 61-62]. Але чи є польська модель державної служби зразковою та безальтернативною для України?

На наш погляд, будь-яка, навіть сама досконала модель державної служби, як самостійний тип законодавчо та інституційно-сформованого режиму функціонування інституту державної (публічної) служби у конкретно взятій державі, не може бути повністю інсталюваною в іншій державі. Запозиченню підлягають, як правило, окремі режими, процедури, механізми, інституту державної служби, що позитивно зарекомендували себе у тій чи іншій державі-учасниці Європейського Союзу. При цьому не слід забувати, що крім позитивів, характерних для конкретної моделі державної служби, для неї властиві й неоднозначні, чи не ефективні для України складники.

Можна провести умовні паралелі між положеннями вище згаданого законопроекту Нацдержслужби і польськими реформами публічної служби, що отримали своє втілення у Законі Республіки Польщі «Про цивільну службу» від 21 листопада 2008 р. у частині ліквідації інституту кадрового резерву. Дійсно, ефективність інституту кадрового резерву в Україні є неоднозначною. Його формалізація обумовила ситуацію, коли особа, включена до кадрового резерву, лише у виняткових випадках може її зайняти. Сам же інститут кадрового резерву став сумнівним способом заходження на державну службу поза конкурсом. Тобто, функція кадрового рекрутингу, що мала втілитись в інституті кадрового резерву, на сьогодні не діє. Але, чи означає це необхідність відмови держави від потенціалу кадрового рекрутингу? На наш погляд, інститут кадрового резерву не вичерпав свій потенціал і може бути модернізованим до вимог сьогодення.

Утім, законопроект про державну службу, розроблений на сьогодні в Україні не може вважатися й дзеркальним відтворенням польської моделі державної служби. Адже згадуваний польський Закон 2008 року виділяє вищі чиновницькі

посади на цивільній службі, у тому числі генеральних директорів установ, директорів департаментів і організаційних одиниць та їх заступників, визначає умови, яких мають дотримуватися кандидати на ці посади, а також формулює принципи відкритого набору і відбору на конкурентних засадах на ці посади. До групи вищих посад цивільної служби віднесені посади: генерального директора установи; керуючого департаментом або рівноцінною одиницею в канцелярії голови Ради Міністрів, офісі міністра, обслуговуючій установі головуючого комітету, що входить до складу Ради Міністрів, установі центрального органу урядової адміністрації, а також керуючого відділом або рівноцінною одиницею у воєводській установі та заступники цих осіб; воєводського ветеринарного лікаря та його заступника; керуючого організаційною одиницею в установі бюро лісового насінництва та заступників цієї особи. Натомість вітчизняні реформатори мають на меті максимальне виведення поза межі корпусу державних службовців а) політичні посади; б) посади, не пов'язані з безпосереднім виконанням державно-управлінських, зокрема, і керівників державних установ, організацій, закладів і підприємств.

Ці та інші приклади зайве підтверджують тезу про неможливість беззастережної імплементації конкретних моделей державної служби конкретних країн ЄС в Україні, а також про багатоманітність таких моделей і безперспективність спроб визначити серед них «правильні» й «не вірні».

Список використаних джерел:

1. Грайнер В.С. Реформування державної служби в Україні: питання вибору дієвої моделі // Новітні стратегії реформування державної служби в Україні в умовах європейської інтеграції / За аг. ред. проф. - ів Ю.В. Ковбасюка і В.Л. Федоренка; матеріали круглого столу за міжнародною участю (м. Київ, 05 грудня 2014 р.). – К. : Ліра-К, 2014. – С. 60-63.

2. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.

Завдання та напрями діяльності служби дільничних інспекторів міліції

Гусар Р.О., слухач ННІЗН НАВС

Визначальне місце у сфері попередження та профілактики злочинів і адміністративних правопорушень, охорони громадського порядку та громадської безпеки належить дільничним інспекторам міліції тому, що саме на них покладено основний обсяг правоохоронних функцій міліції втілюваних на території адміністративних ділянок. Однак здійснювані ними заходи щодо попередження і припинення злочинів та правопорушень в зазначеній сфері малоефективні, внаслідок чого дільничні інспектори міліції недостатньо впливають на рівень та динаміку останніх.

Діяльність дільничних інспекторів міліції, на відміну від працівників інших служб, є багатфункціональною і забезпечує у визначеному обсязі всі напрями і види адміністративної діяльності. Цим визначається їх особливе місце, роль та значення у вирішенні завдань правоохоронних функцій міліції органів внутрішніх справ. До основних завдань служби дільничних інспекторів міліції відносяться: всебічне, повне й об'єктивне дослідження причин й умов, які сприяють вчиненню правопорушень, внесення пропозицій щодо їх усунення, підвищення ефективності організації роботи дільничних інспекторів міліції, забезпечення правопорядку, інформування населення з цих питань у своїх виступах та через засоби масової інформації; розроблення й реалізація заходів щодо зміцнення дисципліни й законності серед працівників служби дільничних інспекторів міліції; вивчення, узагальнення й рекомендації до впровадження позитивного досвіду роботи дільничних інспекторів міліції; забезпечення добору, розстановки й виховання

працівників служби дільничних інспекторів міліції, підвищення їх кваліфікації та професійної майстерності; організація відповідно до законодавства України розгляду і вирішення звернень громадян, які надходять для виконання служби дільничних інспекторів міліції; участь у розкритті злочинів, скоєних на адміністративних дільницях.

В Положенні про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України, затвердженому наказом МВС України № 550 від 11.11. 2010 р, визначені такі основні завдання дільничних інспекторів міліції:

1. Проведення загальної та індивідуальної профілактичної роботи серед жителів адміністративної дільниці. Охорона громадського порядку та забезпечення громадської безпеки на території, що обслуговується.

2. Робота з населенням та громадськими формуваннями на адміністративній дільниці щодо охорони громадського порядку та громадської безпеки, профілактики правопорушень та боротьби зі злочинністю.

3. Участь разом з іншими службами та підрозділами органів внутрішніх справ у виявленні, попередженні, припиненні адміністративних правопорушень та злочинів, а також у розкритті злочинів, учинених на території адміністративної дільниці [1].

Виходячи із змісту завдань діяльності дільничних інспекторів міліції служб ДІМ в цілому можна визначити як таку, що регламентується сукупністю норм різних галузей права, у першу чергу адміністративного права, виконавчо-розпорядчу підзаконну діяльність окремих підрозділів, їхнього особового складу щодо організації і практичного вирішення комплексу поставлених завдань.

Служба дільничних інспекторів міліції має особливості, зумовлені тими завданнями, які покладені на неї, що дозволяє розглядати її з позиції окремого органу (підрозділу) міліції. Ці завдання відрізняються складністю і виконуються в процесі охорони громадського порядку на адміністративних дільницях. Вона має за своєю суттю особливу функціональну природу: з одного боку, як адміністративна служба, а з іншого боку – як служба, спеціально призначена для ведення загальної і індивідуально-профілактичної, виховної роботи з особами, схильними до вчинення злочинів і адміністративних проступків.

Сутність адміністративної діяльності дільничних інспекторів міліції полягає в діяльності, яка спрямована на охорону громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, здійснення дозвільної системи, адміністративного нагляду, попередження та припинення правопорушень, виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, виховання громадян у дусі додержання законів тощо.

Зміст діяльності, спрямованої на охорону громадського порядку, складають такі адміністративно-правові відносини: по-перше, відносини в середині підрозділу дільничних інспекторів у процесі організації і практичного вирішення завдань щодо забезпечення громадського порядку і безпеки; по-друге, відносини, які виникають під час повсякденної безпосередньої охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки силами і засобами дільничних інспекторів міліції і громадськості.

Список використаних джерел:

1. Наказ МВС України № 550 від 11 листопада 2010 р. «Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України».
2. Тучак М.О. Деякі проблеми здійснення дільничними інспекторами міліції адміністративно-юрисдикційних повноважень // Вісник Університету внутрішніх справ. 2000. – Вип. 11. – С. 142 – 145.
3. Тучак М.О. Форми адміністративної діяльності дільничних інспекторів міліції // Вісник Національного університету внутрішніх справ. 2001. Вип. 16. – С. 138 – 143.
4. Про міліцію: Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст.20

5. Наказ МВС України № 137 від 17 лютого 2012 р. «Про затвердження Програми вдосконалення організації роботи дільничних інспекторів міліції, покращання їх матеріально – технічного забезпечення та підняття іміджу служби на 2012-2014 роки».

Принципи кодифікації адміністративно-деліктного законодавства України

Довженко М.С., слухач курсу з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю «Правознавство» ННІЗН НАВС

Вперше питання принципів кодифікації адміністративного законодавства, як і права, привернули увагу А. Коренева [1], однак його фундаментальні роботи з плином часу дещо застаріли і можуть лише у певній частині бути використані у процесі сучасних доктринальних досліджень. Серед найновіших досягнень вітчизняної адміністративно-правової доктрини у визначенні та дослідженні принципів кодифікації адміністративного законодавства слід виділити положення, сформульовані в Академічному курсі з адміністративного права, в яких вчені-адміністративісти змогли запропонувати наступний перелік таких принципів, хоча і з дещо фрагментарним аналізом кожного із них: відповідність цілей і характеру кодифікації рівню соціально-економічного розвитку суспільства; наукова обґрунтованість кодифікаційних робіт; пріоритет прав, свобод громадян у правовому регулюванні управлінської діяльності; гармонізація національних адміністративно-правових норм із загальноновизнаними міжнародно-правовими нормами; повнота (його детально досліджує у своїх роботах І.Голосніченко) [2], всебічність, комплексність, безперервність та поетапність кодифікації [3, с. 151-152]. Хоча перелік принципів кодифікації адміністративного права і не можна вважати вичерпним, однак існуючі доктринальні положення цілком можливо у поєднанні із тезами стосовно принципів адміністративного права та законодавства використовувати як основу для визначення та характеристики принципів кодифікації адміністративно-деліктного (як складової адміністративного) законодавства, додавши до цього результати новітніх правових досліджень, присвячених принципам кодифікаційної діяльності взагалі. А саме: запропоновані у дисертаційному дослідженні Є. Погорелова принципи: плановості, системності та систематичності проведення кодифікаційних робіт, наукової обґрунтованості кодифікованих актів, забезпечення верховенства права та закону, врахування системно-структурних властивостей об'єктивного юридичного права та законодавства, техніко-юридичну досконалість кодифікованих актів, наближення кодифікаційної діяльності в Україні до «європейських стандартів», зумовлених особливостями континентальної правової системи [4], а також у науковій роботі О. Рогача – законність, наступність, публічне обговорення та участь в обговоренні представників громадськості, трудових колективів, окремих громадян, виважений, старанний підхід до підготовки проєктів кодифікованих актів [5].

Узагальнюючи зазначене, можна запропонувати наступні принципи кодифікації адміністративно-деліктного законодавства України:

1. Законність, що означає, що всі дії по підготовці та прийняттю кодифікованого адміністративно-деліктного акту, а також сам підсумковий адміністративно-деліктний кодифікований акт повинні базуватися на положеннях Конституції та законодавства України й відповідати їм.

2. Плановість, що сприяє удосконаленню всієї нормотворчої, а не тільки кодифікаційної діяльності. Планування кодифікації адміністративно-деліктного законодавства зумовлюється, насамперед, вимогами «координації правотворчі

діяльності з перспективними планами економічного та соціального розвитку країни ..., викликане закономірностями функціонування самого адміністративно-деліктного законодавства, з одного боку, та його динамізмом, - з іншого, вимогами скорочення необґрунтованого багатоманіття нормативних актів, підвищення їх узгодженості, посилення у регульованні суспільних відносин ролі закону» [135, С.9].

3. Відповідність цілей та характеру кодифікації адміністративно-деліктного законодавства рівню соціально-економічного розвитку суспільства (його називають ще у правовій науці принципом об'єктивності [135, С.6]), тобто адміністративно-деліктне законодавство повинно відповідати сучасним умовам життя, рівню розвитку суспільних відносин.

4. Наукову обґрунтованість кодифікаційних робіт – кодифікація повинна ґрунтуватися на наукових засадах, які опрацьовані як у теорії права, так і адміністративно-правовій доктрині (теоретичні положення щодо адміністративно-деліктного права та його парадигми, адміністративно-деліктного законодавства, окремих його джерел, нормотворчості, систематизації, кодифікації та її механізму, кодифікаційної техніки, історії формування адміністративно-деліктного законодавства, генезису дослідження кодифікації адміністративно-деліктного законодавства у правовій науці, кількість яких останнім часом істотно збільшилася) й полягати у розробці численних наукових, науково-методичних рекомендацій щодо кодифікації адміністративно-деліктного законодавства України.

5. Пріоритетність прав і свобод громадян у правовому регулюванні адміністративно-деліктних відносин, тобто у процесі кодифікації необхідно реалізувати положення ч. 2 ст. 3 Конституції України стосовно головного обов'язку держави по утвердженню та забезпеченню прав, свобод людини.

6. Публічне обговорення, участь в обговоренні проектів кодифікованих адміністративно-деліктних актів громадськості, науковців, юристів-практиків, що дозволить виділити найбільш проблемні аспекти і самої нормотворчості і практики застосування, усунути їх на стадії розробки та прийняття кодифікованих актів.

7. Гармонізацію національних адміністративно-деліктних норм із загальновизнаними міжнародно-правовими нормами передбачає потребу узгодження норм, що мають бути встановлені під час кодифікації адміністративно-деліктного законодавства, із міжнародно-правовими, в тому числі і європейськими стандартами, гармонізацію правил поведінки у адміністративно-деліктній сфері відносин.

8. Повноту, всебічність, комплексність, безперервність, систематичність кодифікації адміністративно-деліктного законодавства.

9. Виважений, старанний підхід до проектів кодифікованих адміністративно-деліктних актів, оскільки прискорена процедура прийняття будь-якого акту, як свідчить чимала нормотворча практика нашої держави, дає, у більшості своїй, негативні результати;

10. Врахування системності законодавства на всіх рівнях кодифікаційної діяльності, тобто при здійсненні кодифікаційної діяльності кожна адміністративно-деліктна норма повинна бути співвіднесена з іншими нормами відповідної підгалузі, з нормами галузі в цілому та всього вітчизняного законодавства.

11. Техніко-юридичну досконалість проектів кодифікованих адміністративно-деліктних актів, яка виділяється окремо лише останнім часом у вітчизняній правовій науці завдяки численним вадам саме технічного характеру,

притаманних як кодифікованим, так і законодавчим актам, прийнятим в Україні за останні роки.

Отже, основоположним підґрунтям кодифікації адміністративно-деліктного законодавства є її принципи, які в подальшому зумовлюють її сутність, призначення та кінцевий результат. Принципів кодифікації адміністративно-деліктного законодавства існує певна кількість, всі вони існують у взаємозв'язку між собою утворюючи певну систему.

Список використаних джерел:

1. Коренев А.П. Кодификация советского административного права: теоретические проблемы. – М.: Юридическая литература, 1970. – 133с.
2. Голосніченко І. Проблеми кодифікації норм, що встановлюють адміністративну відповідальність // Право України. – 2002. - № 10. – С. 20-24.
3. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина/ Ред.колегія: В.Б.Авер'янов (голова). – К.: Видавництво «Юридична думка», 2004. – 584с.
4. Погорелов С.В. Кодифікаційна діяльність в правовій системі України (загальнотеоретичний аспект): Автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.01. – Харків: Національний університет внутрішніх справ України, 2000. – 18 с.
5. Рогач О.Я. Кодифікаційні акти в системі законодавства України: Автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.01. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2003. – 18 с.

Зміст та складові гарантій законності як основоположної категорії юридичної науки

Долгий О.О., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України

Акцентуючи увагу на необхідності єдиного розуміння категорії «законність», в першу чергу, як режиму, адже, як доведено в теорії, визначення законності як режиму є найповнішим (ним охоплюється поняття законності як методу і як принципу), слід усвідомлювати існування різнохарактерних підходів до тлумачення змісту та особливостей гарантій законності. У нашому дослідженні виділимо два таких підходи. За одним [1, с. 524-525] його прихильники вважають, що під гарантіями законності слід розуміти наявність в державі загальних умов забезпечення режиму законності та спеціальних засобів забезпечення режиму законності. При цьому до загальних умов забезпечення режиму законності відносять передумови: політичні, економічні, ідеологічні та організаційні. За іншим підходом [2, с. 501-502] під гарантіями законності розуміють загальносоціальні та спеціально-соціальні (юридичні) умови, засоби, способи, що закріплені в чинному законодавстві та спрямовані на забезпечення режиму законності. До загальносоціальних гарантій прибічники останнього підходу відносять економічні, політичні, соціальні та ідеологічні (духовні) умови, що визначають зміцнення режиму законності.

Висвітлені в теорії підходи щодо вихідного розуміння характерних особливостей складових елементів гарантій режиму законності та їх поділ відрізняються. Ці відмінності, іноді на рівні протилежностей, на нашу думку, є принциповими. Розглядаючи систему гарантій режиму законності, слід розрізняти власне гарантії від самих умов, які є необхідними для, так би мовити, забезпечення «життєдіяльності» цих гарантій. Тобто, відповідні гарантії режиму законності можуть мати місце і бути дієвими тільки за наявності певних умов. Виходячи із цього, можна виділити наступний важливий аспект досліджуваної проблеми: виокремлення із загальних умов режиму законності окремих передумов його забезпечення. Не вдаючись до аналізу етимологічних особливостей понять «умова» та «передумова», підкреслимо юридичний аспект

тлумачення цих категорій, викладений у наукових, енциклопедичних та довідкових виданнях правового спрямування. За результатами вивчення низки таких видань привертає увагу недостатність висвітлення змісту досліджуваних термінів. Вони або не згадуються взагалі – про це свідчать вивчені джерела, або згадуються, і лише термін «умова», в обмеженому вигляді. Між тим, виданий в Україні ще 1994 року «Словник юридичних термінів» (м. Київ, видавництво «Юрінком») налічує 42 (!) терміни та термінологічних словосполучення, де використовується поняття «умова». Зокрема, й «умова законності».

Такий стан справ вимагає вироблення єдиного підходу щодо розуміння, тлумачення та застосування категорій «умова» та «передумова» в теорії права та юридичній практиці. Спираючись на викладене, можна цілком виправдано стверджувати про існування комплексу передумов та умов (політичних, економічних, фінансових, ідеологічних, психологічних, організаційних, правових, у тому числі – адміністративно-правових, та інших), що впливають на забезпечення режиму законності. У площині гарантій режиму законності, на наш погляд, умови характерні для його конкретного стану в той чи інший проміжок часу, а передумови – це обставини, що формують можливість настання/ненастання такого стану режиму законності.

Проведене дослідження надає підстави ще раз підтвердити обґрунтованість висвітленого в теорії твердження [3, с. 41], що законність – це фундаментальна категорія всієї юридичної науки і практики. Її рівень та стан мають слугувати не чим іншим, як головними критеріями оцінки правового життя суспільства та, зокрема, його громадян. Така ключова роль законності пов'язується з тим, що вона відображає універсальний правовий принцип, згідно до якого всі суб'єкти суспільних відносин повинні точно й неухильно дотримуватись приписів закону та підзаконних нормативно-правових актів. Адже дійсно, як доведено в теорії, ця вимога безпосередньо впливає з такої властивості права, як його загальнообов'язковість. А останнє поширюється як на населення, суб'єкти підприємницької та іншої господарської діяльності, бізнесові й громадські структури, так і на всі гілки державної влади. Розбіжності у підходах до розуміння поняття «законність» в теорії права зумовлюють складність і багатогранність цієї категорії, її особливу роль у забезпеченні балансу публічного і приватного інтересів. Як правовий режим, законність утверджується внаслідок забезпечення правової врегульованості суспільних відносин, котрі можуть піддаватися і піддаються правовій регламентації, та в результаті реалізації нормативних приписів. Це може вказувати на певну двоїстість досліджуваного, власне, єдиного явища. Зрештою, режим законності досягається завдяки дотриманню вимог законності, її гарантіям, засобам, сформованим нормативно-правовим шляхом, в умовах, що створені державою і є характерними для того чи іншого стану суспільства.

Список використаних джерел:

1. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
2. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник / Скакун О. Ф. – 3-тє видання. – К. : Алерта, 2012. – 524 с.
3. Дондоков Ц. С. «Законність» или «нормативность» / Ц. С. Дондоков // Вестник Читинского государственного университета. – 2011. – № 5 (72). – С. 41-44.

Муниципальная полиция: проблемы реформирования правоохранной системы Украины в условиях евроинтеграции

Дроздова І.В., кандидат юридичних навк, доцент, доцент кафедри адміністративних та цивільно-правових дисциплін Прикарпатського факультету

НАВС

Демократична держава покликана забезпечувати громадський порядок та громадську безпеку, створюючи сприятливі соціально-політичні умови для існування і розвитку своїх громадян, а також діяльність усіх державних і приватних підприємств, установ і організацій. Україна, як і кожна демократична країна, формує правопорядок в державі, виходячи з двох основних взаємопов'язаних факторів - громадянського суспільства та держави, їх базових законів та тенденцій розвитку. Обов'язок охороняти та підтримувати громадський порядок покладається на спеціально створені державні органи, які здійснюють правоохоронні та правозастосовні функції. Серед них, особливе місце посідають органи внутрішніх справ, які забезпечують дотримання встановлених правил поведінки, громадський спокій, нормальні умови життєдіяльності людини і суспільства.

Світовий досвід правоохоронної діяльності засвідчує, що кожна країна, залежно від сукупності соціально-політичних, економічних, територіальних, кримінологічних чинників, історичних, національних і інших місцевих традицій, створила свою систему охорони громадського порядку. Існуючі відмінності між різними державами зумовлюються лише мірою усвідомлення суспільством причин виникнення правопорушень як особливого соціального явища, а також якістю роботи держави і суспільства по усуненню негативних соціальних проявів. В умовах реформування системи правоохоронних органів для України залишатиметься актуальним та цінним досвід Європи та США щодо правового забезпечення та організації діяльності поліцейських органів, що надають правоохоронні послуги на місцевому рівні, безпосередньо працюють з населенням.

За висновками науковців, континентально-європейську модель поліцейської організації представляє декілька самостійних, деполітизованих, із особливим правовим статусом правоохоронних поліцейських організацій різної підпорядкованості, що володіють взаємопов'язаними повноваженнями в сфері забезпечення громадської безпеки: національна поліція та жандармерія. При цьому, маючи достатнє широке коло повноважень, перша виконує суто поліцейські функції, друга – вирішує різноманітні внутрішні, соціальні та адміністративні проблеми [1]. У ряді держав функції по боротьбі з правопорушеннями виконуються декількома поліцейськими формуваннями, що підпорядковуються як центральним державним відомствам, так і органам місцевого самоврядування.

У Франції в сфері правоохоронної діяльності провідною силою державної влади залишається Національна жандармерія. На відміну від цивільних поліцейських установ, жандармерія має таку ж саму організацію, форму, звання та дисципліну, як і французька армія. Багатоманітність покладених на жандармерію завдань визначає її подвійну підпорядкованість, з одного боку - Міністерству внутрішніх справ, а з іншого, - Міністерству юстиції. Відповідно до Положення про жандармерію, вона покликана забезпечувати громадську безпеку, підтримувати порядок та піклуватися про безперешкодну реалізацію законів. У Франції в місті Париж, патрулюванням, охороною громадського порядку та розкриттям злочинів займається поліція. В той же час в Парижі ряд особливо важливих об'єктів охороняється жандармерією, що можна порівняти з діяльністю Внутрішніх військ МВС України. При виникненні надзвичайних ситуацій дві правоохоронні організації діють разом [2].

За офіційною інформацією ОБСЄ щодо правоохоронних органів держав-учасників та партнерів [3], поняття охорони громадського порядку, звичне для нас, у Англії носить назву «охорона королівського порядку». Регулярна поліція складається з поліції, яка носить форму, і поліції «у цивільному». При цьому, чіткого розмежування між ними щодо охорони громадського порядку та попередження правопорушень не існує. Пріоритетним завданням атестованої поліції визначається попередження злочинів, регулювання вуличного руху, охорона життя та власності населення. Переважна більшість поліцейських належить саме до даної категорії поліції, і тому саме на них покладається найважливіша робота з попередження злочинності та правопорушень, охорони громадського порядку та громадської безпеки, а саме – несення патрульної служби займає понад 55-60 % всього робочого часу поліції Англії. При цьому, першочерговими обов'язками патрульних в Англії є виявлення порушень закону, а також втручання в інциденти, які можуть призвести до правопорушень. У Лондоні та інших великих містах створені спеціальні підрозділи патрульної служби, несення служби вони здійснюють цілодобово. Ієрархічна структура вибудовується з підпорядкування своєму безпосередньому керівництву та черговим частинам в оперативному плані, що спрямовують свої зусилля на охорону громадського порядку та громадської безпеки.

У Німеччині, існує служба так званого «оперативного втручання», яка складається з найбільш досвідчених співробітників мобільних підрозділів, оснащених озброєнням, спеціальним транспортом і засобами зв'язку, призначеними для боротьби із масовими безладами. Ці підрозділи беруть участь також в проведенні операцій по затриманню злочинців, охороні громадського порядку під час проведення масових заходів, надають допомогу населенню при стихійних лихах. Поліція по охороні громадського порядку спеціалізується на патрулюванні і стаціонарній охороні державних об'єктів і території, супроводі повітряного і залізничного транспорту, а також супроводі важливих вантажів і поштових перевезень, перевірці документів, на водних комунікаціях виконує функції охорони громадського порядку на воді. На прикладі Німеччини, структурна організація поліції (в усіх федеральних землях) включає: поліцію охорони громадського порядку (патрульну службу); кримінальну поліцію землі; воднотранспортну поліцію; поліцію готовності; поліцейську школу та поліцейський коледж з підготовки управлінських кадрів. При цьому провідним завданням поліції землі є: запобігання злочинам у співпраці з Федеральною кримінальною поліцією і забезпечення безпеки дорожнього руху. В обов'язки також входить: підтримка громадського порядку під час масових заходів або під час стихійного лиха. В такій схемі функції поліції охорони громадського порядку (патрульної служби): запобігання та припинення правопорушень; розслідування дрібних злочинів, порушень правопорядку; дорожній нагляд, регулювання вуличного руху, переслідування порушників дорожнього руху та інші. Посилення охорони громадського порядку здійснюється шляхом створення у землях «поліції готовності», в відповідності до ст. 9 Конституції ФРН, яка передбачає, що в випадку небезпеки, загрози існуванню або вільному демократичному устрою союзу чи окремої, Федеральний Уряд може підпорядковувати своїм безпосереднім вказівкам поліцейські сили однієї чи кількох земель.

У Сполучених Штатах Америки в сфері охорони громадського порядку значні повноваження має влада штатів. На підставі Конституції США власні поліцейські формування створені в усіх штатах. В силу розподілу компетенції

федерації і штатів, що історично склався на базі Конституції США, у сфері кримінального і адміністративного законодавства поліцейські формування штатів виконують загальні поліцейські завдання і несуть відповідальність за забезпечення громадської безпеки і підтримку правопорядку на території всієї федерації. Головними завданнями таких формувань є загальна охорона громадського порядку і безпеки; виявлення і затримання кримінальних злочинців; захист життя і майна громадян; виявлення викраденого і загубленого майна; регулювання і контроль вуличного руху; участь в організації цивільної оборони; попередження і припинення злочинів.

Нині в Україні громадський і професійний інтерес до роботи поліції країн Західної Європи і Сполучених Штатів Америки по охороні громадського порядку неухильно зростає. В першу чергу, це обумовлено бажанням знайти ефективні шляхи рішення власних проблем у сфері охорони правопорядку, які сьогодні мають надзвичайно гострий характер. Поза сумнівом, зарубіжний досвід містить багато елементів, які можуть виявитися корисними в роботі органів внутрішніх справ України. Така можливість закладена в демократичній формі правових інститутів, що регламентують діяльність поліції країн Західної Європи і США, а також у схожості завдань, які стоять перед нею і нашою міліцією. Очевидний інтерес зі сторони громадськості (приблизно півтора мільйони кліків на день за рік функціонування системи) підсилюється після розширення функцій ресурсу: став можливим перегляд інформації як за конкретними об'єктами, наприклад, вокзалами, торговельними центрами, парками, паркінгами чи цілими вулицями, так і за окремими видами правопорушень. Новий підхід до інформації про правопорушення вже оцінили як вагомий внесок в наближення поліції до місцевої громади. Police.uk є і корисним інструментом для прийняття рішень з убезпечення: якщо ресурс і надалі буде розвиватися, а збір та публікацію інформації буде стандартизовано, його можна буде використовувати для ризик-аналізу і планування заходів з безпеки [4].

Стратегічні завдання поліції по охороні громадського порядку в регіонах визначаються, передусім, бажанням населення кожного конкретного регіону боротися з правопорушеннями в цілому, тому населення бере участь у визначенні пріоритетів роботи поліції. Ефективність дій поліції визначається ступенем кооперації з населенням по рівню обслуговування його потреб і вирішення проблем громадян. Саме Концепція комунального поліціювання (районна, місцева чи зональна охорона порядку та громадської безпеки), розроблена в США як альтернатива традиційному патрульному напрямку охорони громадської безпеки, проголошує головний принцип діяльності так званої муніципальної поліції: поліція та громадяни повинні співпрацювати разом, щоб допомогти вирішувати проблеми громади. Система комунального поліціювання передбачає постійну наявність поліцейського в зоні обслуговування. Крім того, концепція відповідає вимогам громадськості зарубіжних країн щодо підвищення контролю за роботою поліції з метою зменшення фактів порушення прав людини та корупційних діянь. Поліцейські підрозділи почали рідше вживати слово «сила» і додали в обіг слово «обслуговування» з усіма корпоративними атрибутами. Однак, за висновком фахівців, що досліджували проблему, ідея обслуговування не знайшла загального сприйняття всім персоналом поліції, крім того, організаційна культура все ще значною мірою підтримує дух «контролю та сили» [5].

Принцип спільного з громадськістю вирішення проблем у сфері забезпечення правопорядку проголошується і Концепцією реформування

правоохоронної системи [6], проект якого активно обговорюється суспільством. Відповідно до розділу 2 « Місцева поліція – для місцевої громади», виключно громади повинні мати повноваження забезпечувати порядок і безпеку на території населених пунктів і об'єктів місцевого значення (автошляхи, озера, парки, ліси). Держава ж повинна залишити за собою розслідування правопорушень і забезпечення безпеки на об'єктах регіонального і державного значення. Місцева поліція має складатись з підрозділів, що безпосередньо працюють з населенням: служби дільничних інспекторів та служби патрулювання. Основні процедурні повноваження місцевої поліції в кримінальному провадженні обмежуватимуться затриманням підозрюваних осіб і передаванням їх Кримінальній поліції; зберіганням слідів кримінального правопорушення до прибуття Кримінальної поліції; виконанням доручень Кримінальної поліції та інших уповноважених органів в межах, передбачених КПК. У сфері реалізації адміністративного законодавства місцева поліція вирішуватиме справи про адміністративні правопорушення.

Важливими, на наш погляд, є положення, проголошені розділом 4 «Поліцейський – не військовий», відповідно до якого держава повинна змінити статус поліції і перетворити її з воєнізованого формування у службу, яка надає суспільству послуги щодо забезпечення безпеки і правопорядку. Поліцейські повинні визнаватися державними службовцями, а не військовослужбовцями, а завданнями поліції мають бути не залякування і терор, а надання поліцейських послуг із: забезпечення публічного правопорядку; охорони і забезпечення безпеки; об'єктів спеціального значення і посольств; учасників кримінального провадження у випадках, передбачених законом; державного кордону; провадження у справах про адміністративні правопорушення; участь в розслідуванні справ про кримінальні правопорушення.

Зрозумілим є те, що вичерпний перелік повноважень поліцейських та розширений перелік їх обов'язків має закріплюватись у Законі. Законопроект «Про муніципальну поліцію», зареєстрований 10.07.2014 № 427, який сьогодні активно обговорюється суспільством [7], потребує, на наш погляд уточнень та доповнень в частині регламентації правового статусу муніципальної поліції.

Розділом 1 законопроекту, муніципальна поліція визначатиметься як озброєний орган місцевого самоврядування, який створюється сільською, селищною, міською радою з метою захисту життя, здоров'я, прав і свобод членів відповідної громади, їх власності, природного середовища, інтересів громади від протиправних посягань. Муніципальна поліція села, селища, міста є підзвітною і підконтрольною відповідній раді, яка її утворила, підпорядкована її виконавчому комітету, відповідному сільському, селищному, міському голові. Положення про муніципальну поліцію затверджується відповідною радою.

Умови та межі застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї регламентуються окремими статтями законопроекту без традиційних посилянь на Закон України, що регламентує діяльність та повноваження поліції/міліції. Таким чином, проголошується правова та організаційна самостійність муніципальної поліції як окремого правоохоронного органу., працівники якого матимуть правоохоронні обов'язки (стаття 8) та права (стаття 9 відповідно).

Водночас, статтею 6 законопроекту передбачено можливість залучення працівників муніципальної поліції до виконання завдань, які покладаються на органи внутрішніх справ лише за згодою відповідної ради на заздалегідь обумовлений строк. При цьому, до яких саме завдань можуть залучатись

працівники муніципальної поліції, невідомо, оскільки правоохоронні завдання, які можуть виконуватись ними в межах визначених законопроектом повноважень, вписані у повному обсязі. Мабуть, законодавець мав на увазі проведення спільних комплексних чи цільових оперативно-профілактичних відпрацювань, спеціальних операцій. Таким чином, законопроектом в частині визначення напрямків взаємодії з Міністерством внутрішніх справ має бути прописані положення, що дозволяють працівникам муніципальної поліції приймати участь у спільних спеціальних заходах, однак в межах визначених Законом України «Про муніципальну поліцію» повноважень. Тільки при такій умові місцеві ради матимуть підстави давати згоду про залучення працівників муніципальної поліції до виконання завдань органів внутрішніх справ.

Не зрозумілим також є положення в законопроекті про те, що у селах, селищах, містах, в яких утворено муніципальну поліцію, за рішенням, погодженим з відповідною місцевою радою, може бути скорочено штатну чисельність працівників міліції, повноваження яких поширюються на територію відповідного села, селища, міста (стаття 6). Якщо фінансування, матеріально-технічне забезпечення муніципальної поліції здійснюватиметься за рахунок місцевого бюджету, то рішення про штатну чисельність має прийматися місцевою радою із врахуванням стану оперативної обстановки на території обслуговування, потреб у силах, що забезпечуватимуть громадський порядок та можливостей місцевого бюджету.

Проблемним також залишатимуться питання забезпечення правового і соціального захисту працівників муніципальної поліції, оскільки стаття 18 законопроекту передбачає, що соціальний захист та пенсійне забезпечення працівників муніципальної поліції визначається рішеннями відповідної ради. Хоча під час виконання працівниками муніципальної поліції завдань, які покладені на органи внутрішніх справ, на працівників муніципальної поліції поширюються права і обов'язки, гарантії правового і соціального захисту та відповідальність відповідних працівників органів внутрішніх справ відповідно до статті 6 законопроекту. За нашим висновком, питання правового та соціального захисту працівників муніципальної міліції як озброєного органу є дуже важливим і потребує детальної та прозорої регламентації, а не обмежуватись загальним положенням.

Отже, за нашим висновком, реформування правоохоронних органів матиме комплексний характер, і вимагатиме дійсно комплексу законодавчих актів, які б чітко регламентували порядок утворення, підпорядкування, правовий статус органів та повноваження їх працівників в чітко окресленій законом сфері правоохоронної діяльності, а також організаційно-правовий механізм взаємодії муніципальної поліції із органами місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1.Тюріна О.В. Сучасні системи правоохоронних органів (порівняльно-правове дослідження): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень». Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2001. – 18 с.; Федченко О. Структура поліцейських органів держав ЄС та правове регулювання їх діяльності // Актуальні проблеми управління та службово-оперативної діяльності органів внутрішніх справ в сучасний період розвитку державності України: матеріали Всеукр. наук. – практ. конф., Київ, 26 жовт. 2007 р. – К.: МП Леся, 2008. – С. 74–75.

2. Міжнародний досвід діяльності патрульної служби у забезпеченні охорони громадського порядку Методичні рекомендації // Костюк В.Л., Молотай В.А., Пелагеша О.Г., Сивухін В.С. -К.: Нац. Акад. внутр. справ, 2011.- 28 с.

3. Правоохранительные органы государств-участников и партнеров. Режим доступу: http://polis.osce.org/countries/details?item_id=73&lang=ru.

4. Аутсорсинг, сер! Про реформування Британських органів внутрішніх справ. Режим доступу: http://security-ua.com/index.php?option=com_k2&view= item&id=3055&Itemid=574&lang=ru.

5. Демократичне поліціювання: збірка наукових статей / за заг. ред.О.М. Бандурки та Дж. Перліна. – Львів: Астролія, 2011. – 492 с.

6. Концепція реформування органів правопорядку в Україні. Режим доступу: http://police-reform.info/?page_id=13.

7. Проект Закону України «Про муніципальну поліцію» від 10.07.2014 № 427. Режим доступу: http://www.zakonoproekt.org.ua/viewhtml.aspx?hn=Proekt_Zakonu_10_07_20141.

Особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності органів внутрішніх справ

Дунов Р.А., слухач ННІЗН НАВС

Будучи різновидом юрисдикційної діяльності в цілому, адміністративна юрисдикція зберігає всі головні її ознаки. Водночас вона є складовою виконавчо-розпорядчої діяльності відповідних органів державної виконавчої влади. Отже, адміністративна юрисдикція в переважній більшості випадків є одночасно і різновидом адміністративної (управлінської) діяльності уповноважених органів державної виконавчої влади (зауважимо, що значні повноваження в галузі адміністративної юрисдикції зараз мають також судді). У процесі здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності відповідні органи державної виконавчої влади й інші уповноважені суб'єкти забезпечують захист суспільних відносин, що складаються у сфері державного управління, ведуть боротьбу з найбільш численним різновидом порушень права, якими є адміністративні правопорушення. Отже, предметом і змістом адміністративно-юрисдикційної діяльності є переважно розгляд справ про адміністративні правопорушення й ухвалення за ними відповідних рішень.

Аналіз науково-юридичної літератури та практичної діяльності органів і підрозділів МВС України дозволяє виокремити такі особливості їх адміністративно-юрисдикційної діяльності:

1.Передусім, адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ певною мірою зумовлена завданнями, функціями і характером управлінської діяльності органів внутрішніх справ, є частиною їх виконавчо-розпорядчої діяльності. Останню, як відомо, з урахуванням конкретизації її завдань і змісту в адміністративно-правовій науці визначають як адміністративну діяльність органів внутрішніх справ.

2.Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ, як і будь-яка інша їх діяльність, є підзаконною. Вона ґрунтується на суворому дотриманні чинного законодавства. Компетентні посадові особи органів внутрішніх справ, які реалізують надані їм адміністративно-юрисдикційні повноваження, зобов'язані діяти в рамках законів та інших нормативних положень. Відступ від цих положень призводить, як правило, до порушень принципу законності і, як наслідок, до скасування постанови (рішення) за справою. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ не тільки базується на суворому дотриманні норм права, але й реалізовується шляхом застосування таких норм, тобто є діяльністю правозастосовною. За своїм головним призначенням вона також є діяльністю правоохоронною.

3.Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ здійснюється в офіційному порядку від імені держави в особі того або іншого працівника органу внутрішніх справ. Предметом адміністративної юрисдикції органів внутрішніх справ є головним чином розгляд та вирішення підвідомчих їм адміністративних спорів. Її зміст характеризує збирання, дослідження та оцінка інформації щодо певної події, а також ухвалення рішення за справою в

установлених законом формах і порядку. Установлення й доведення події та інших обставин правопорушення, їх юридична оцінка, винесення постанови за справою та її виконання відбуваються в рамках адміністративно-процесуального регламенту. Тому адміністративно-юрисдикційні норми, а також адміністративно-юрисдикційні правовідносини ділять на матеріальні та процесуальні.

4. Юрисдикція органів внутрішніх справ завжди є адміністративною, здійснюється спеціально уповноваженими органами і посадовими особами. Отже, до її здійснення тією або іншою мірою причетна значна кількість працівників органів внутрішніх справ. Наприклад, правом розгляду справ про адміністративні проступки, застосування до винних осіб адміністративних стягнень відповідно до чинного законодавства наділено цілу низку посадових осіб органів внутрішніх справ (їх перелік буде наведено у другому розділі роботи). А розглядати справи про дисциплінарні проступки та скарги мають право в порядку підлеглості уповноважені посадові особи структурних підрозділів органів внутрішніх справ, які таким правом наділені. Крім того, значна частина посадових осіб органів внутрішніх справ виконує великий обсяг дій юрисдикційного характеру на підготовчій стадії провадження.

5. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ характеризується тим, що завжди має виключно державно-владний характер і здійснюється тільки офіційним порядком. Для її здійснення органи внутрішніх справ наділяються широким колом повноважень, у рамках яких вони реалізують право, що їм належить, щодо вирішення адміністративних спорів. Органи внутрішніх справ є одним з основних суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності. Це пояснюється тим, що ніякий інший орган адміністративної юрисдикції, крім суду, не наділений таким великим обсягом юрисдикційних повноважень. З урахуванням визначеного обсягу повноважень можна стверджувати, що органи внутрішніх справ є одними з головних виконавчих і правозастосовних органів щодо реалізації норм адміністративного законодавства.

6. Головним у здійсненні юрисдикційних повноважень органів внутрішніх справ є виконання ними в особі уповноважених органів і посадових осіб правоохоронних функцій, що впливає, передусім, з призначення цих органів. Так, головними завданнями міліції відповідно до ст. 2 Закону України «Про міліцію» є: забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів; забезпечення безпеки дорожнього руху; захист власності від злочинних посягань; виконання кримінальних покарань і адміністративних стягнень тощо [1]. Таким чином, адміністративно-правова охорона зазначених вище об'єктів є визначеним законом функціональним обов'язком органів внутрішніх справ, зокрема міліції. При цьому захист суспільних відносин, що охороняються законом, забезпечується і неюрисдикційними охоронними діями органів внутрішніх справ, зокрема здійсненням їх працівниками офіційного нагляду з метою попередження і виявлення порушень встановленого адміністративного режиму: запобіжні дії постових і патрульних працівників міліції, дільничних інспекторів міліції, інспекторів дорожнього нагляду; різноманітні інструктажі, консультації; затримання правопорушників, установлення й опитування потерпілих, свідків, усунення протиправних ситуацій тощо.

7. До особливостей адміністративної юрисдикції органів внутрішніх справ варто віднести тільки одноособове її здійснення. Якщо деякі органи

адміністративної юрисдикції мають виключно колегіальні повноваження (адміністративні комісії, виконавчі комітети селищних, сільських рад), то системі органів внутрішніх справ властива тільки одноособова форма адміністративної юрисдикції. У загальних випадках адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ щодо розгляду індивідуально-конкретних справ з метою доступності та зрозумілості реалізується за нескладною формою і змістом. Вона не пов'язана зі здійсненням великої кількості процесуальних дій. Тут не залучається багато учасників процесу, як під час здійснення кримінально-процесуальної юрисдикції (збір доказів у справі, висунення обвинувачення, складання обвинувального висновку, оформлення значної кількості необхідних процесуальних документів тощо) [2, с. 13].

8.В адміністративно-юрисдикційній діяльності органів внутрішніх справ спостерігається відповідна спеціалізація. Вона дозволяє більш якісно і диференційовано підходити до планування й організації цієї діяльності в окремих службах та підрозділах органів внутрішніх справ, деталізувати аналітичну й профілактичну діяльність, у цілому підвищувати ефективність боротьби з різними адміністративними правопорушеннями, правильна юридична оцінка котрих, зазвичай, вимагає належного рівня спеціальної та професійної підготовки.

Таким чином, адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ – це різновид їх адміністративної діяльності, що полягає у розгляді та вирішенні адміністративно-правових спорів, справ про адміністративні правопорушення у встановлених законом порядку та формах, а також у здійсненні інших адміністративно-юрисдикційних дій забезпечувального характеру у межах їхніх повноважень.

Список використаних джерел:

1. Про міліцію: Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
2. Додин Е. В. Адміністративна юрисдикція органів внутрішніх справ / Е. В. Додин: Учебное пособие. – К.: КВШ МВД УССР, 1981. – 136 с.

Особливості оформлення адміністративних матеріалів за керування транспортними засобами особами, які перебувають у стані алкогольного сп'яніння

Здор С.А., слухач 6-ВС курсу ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Братков С.І.*

Водії та інші особи, які керують транспортними засобами, стосовно яких є достатні підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, підлягають відстороненню від керування цими транспортними засобами та огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (частина перша статті 266 КУпАП).

Ознаками алкогольного сп'яніння є:

а) запах алкоголю з порожнини рота; б) порушення координації рухів; в) порушення мови; г) виражене тремтіння пальців рук; г) різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя; д) поведінка, що не відповідає обстановці.

Огляд проводиться:

уповноваженою особою Державтоінспекції МВС на місці зупинки транспортного засобу з використанням спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ та Держспоживстандартом;

лікарем закладу охорони здоров'я (у сільській місцевості за відсутності лікаря - фельдшером фельдшерсько-акушерського пункту, який пройшов спеціальну підготовку).

У разі відмови водія транспортного засобу від проходження огляду на стан сп'яніння на місці зупинки транспортного засобу або його незгоди з результатами огляду, проведеного уповноваженою особою Державтоінспекції МВС, огляд на стан сп'яніння проводиться в найближчому закладі охорони здоров'я, якому надано право на проведення такого огляду.

У разі наявності ознак сп'яніння уповноважена особа Державтоінспекції проводить огляд на стан сп'яніння за допомогою спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ та Держспоживстандартом.

Огляд на стан алкогольного сп'яніння водія транспортного засобу здійснюється уповноваженими особами Державтоінспекції, які мають спеціальні звання та пройшли відповідну підготовку.

Уповноваженими особами Державтоінспекції МВС використовуються спеціальні технічні засоби, які мають, зокрема, свідоцтво про державну реєстрацію та свідоцтво про повірку.

Огляд на стан сп'яніння проводиться з дотриманням інструкції з експлуатації спеціального технічного засобу та фіксацією результатів на паперових та електронних носіях, якщо спеціальний технічний засіб має такі функції.

Перед проведенням огляду на стан сп'яніння уповноважена особа Державтоінспекції інформує особу, яка підлягає огляду на стан сп'яніння, про порядок застосування спеціального технічного засобу та на її вимогу надає свідоцтво про державну реєстрацію та свідоцтво про його повірку.

Огляд на стан сп'яніння на місці зупинки транспортного засобу проводиться в присутності двох свідків. Не можуть бути залучені як свідки працівники міліції або особи, щодо неупередженості яких є сумніви.

Встановлення стану алкогольного сп'яніння здійснюється на підставі огляду, який проводиться згідно з вимогами цієї Інструкції уповноваженими особами Державтоінспекції з використанням спеціальних технічних засобів, показники яких після проведення тесту у видихуваному повітрі мають цифровий показник більше 0,2 проміле алкоголю в крові.

З метою забезпечення достовірності результатів огляду водіїв транспортних засобів, які мають бути оглянуті в закладах охорони здоров'я, уповноважена особа Державтоінспекції забезпечує направлення (доставлення) цих осіб до найближчого закладу охорони здоров'я не пізніше ніж протягом двох годин з моменту виявлення підстав для проведення огляду.

Процедура направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду, як уже зазначалося раніше, здійснюється відповідно до Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2008 року № 1103 Інструкції про виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських

препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції затвердженої наказом МВС і МОЗ України від 9 вересня 2009 року №400/666.

Результати огляду, проведеного в присутності двох свідків, працівником Державтоінспекції з використанням спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ і Держспоживстандартом, зазначаються в протоколі про адміністративне правопорушення.

У разі проведення огляду в закладах охорони здоров'я висновок про його результати долучається до протоколу про адміністративне правопорушення.

У разі відмови водія транспортного засобу від проведення огляду в закладі охорони здоров'я посадова особа Державтоінспекції в присутності двох свідків складає протокол про адміністративне правопорушення, у якому зазначає ознаки сп'яніння і дії водія щодо ухилення від огляду.

Особливості форм взаємодії правоохоронних органів

Золотарьова Н.І., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності НАВС
Безверха Л.М., слухач ННІЗН НАВС

Зміст взаємодії правоохоронних органів виражається у певних формах, які є важливим елементом механізму спільної узгодженої діяльності цих органів. Форма – це спосіб організації чого-небудь, зовнішній вияв явища, пов'язаний з його сутністю, змістом. В юридичній науці під формою взаємодії розуміють способи співробітництва, що забезпечують узгоджений характер діяльності, конкретні способи зв'язку між взаємодіючими суб'єктами. Ми вважаємо, що форма взаємодії має два прояви: внутрішній та зовнішній. Тому форми взаємодії правоохоронних органів повинні розумітися не тільки як окремі способи вираження та існування спільної узгодженої діяльності. Необхідно при характеристиці форм також враховувати систему зв'язків та правовідносини між суб'єктами взаємодії. Ці правовідносини, зв'язки взаємодіючих елементів та комплекс певних процедур, які урегульовані нормами права, становлять внутрішній зміст форми взаємодії. Форма взаємодії правоохоронних органів – це зовнішній прояв зв'язків взаємодіючих елементів, що виражаються комплексом однорідних дій та процедур, які обмежені рамками спільної мети та спрямовані на її досягнення. На відміну від форм управлінської діяльності, через які відбувається реалізація функцій управління окремого суб'єкта, форми взаємодії обмежені рамками спільної мети та спрямовані на її досягнення. Спільна мета визначає зовнішню форму взаємодії. Визначити, які саме форми необхідно застосовувати при взаємодії правоохоронних органів можна через усвідомлення суті процесів, що відбуваються на кожному етапі спільної узгодженої діяльності. Важливе значення відіграє також обізнаність у питаннях організаційних та правових меж, в яких будуть відбуватися дії сторін. Правильно підібрана форма у процесі взаємодії завжди сприяє прояву як внутрішньої суті зв'язків, та і вдалому виконанню поставленої мети.

Різноманітність завдань, динаміка і варіативність конкретних умов, в яких функціонують правоохоронні органи, визначають різноманітність їх форм взаємодії. В юридичній літературі виділяють процесуальні та організаційні форми взаємодії. При цьому зазначають, що процесуальна взаємодія регламентована кримінально-процесуальним законом, а організаційна – відомчими нормативними актами. Ми вважаємо, що організаційні форми взаємодії передбачаються також законами України, які регламентують діяльність правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю. Процесуальні

форми взаємодії більш сталі та формально визначені, організаційні – більш динамічні, не завжди нормативно закріплені та врегульовані. Ми зосередимо свою увагу перед усім на організаційних формах взаємодії. Науковці вважають, що організаційні форми взаємодії – це засоби створення міжвідомчих структур та фактичного забезпечення їх взаємодії. Основними властивостями організаційних форм взаємодії правоохоронних органів є наступні:

- вони органічно пов'язані з цільовим призначенням взаємодії;
- вони безпосередньо виражаються у зв'язках між суб'єктами взаємодії;
- в них знаходять своє вираження спільні дії суб'єктів взаємодії;
- вони використовуються суб'єктами взаємодії для реалізації ними функцій;
- в них знаходять своє відображення взаємні інтереси та воля суб'єктів взаємодії;

- вони в ідеалі повинні мати правове закріплення;
- вибір конкретної форми прямо залежить від характеру правоохоронного завдання та від організаційно-правового статусу учасників спільних дій.

Успіх взаємодії правоохоронних органів залежить від правильного вибору форм взаємодії, використання найбільш ефективних з них. Зауважимо, що питання вибору форми взаємодії пов'язане з практичним досвідом взаємодії правоохоронних органів і є найменш дослідженим в теорії. У сучасних наукових розробках пропонуються деякі обов'язкові вимоги до вибору форм взаємодії та їх використання: збалансованість форми, оптимальність, ефективність. Ми вважаємо, що вибір форми взаємодії повинен ґрунтуватись на дотриманні таких положень:

1. Відповідність форми взаємодії меті й завданням. Характер взаємодії та масштаб цілей, специфіка завдань об'єктивно зумовлюють необхідність вибору заходів, необхідних для їх вирішення, це насамперед стосується вибору тієї чи іншої форми взаємодії:

- оперативний, поточний, повсякденний характер мети завдань обумовлює вибір та використання таких форм взаємодії, які дозволяють швидко об'єднати керівників (в разі потреби) та мобілізувати виконавців;

- чим більш актуальна, складна та масштабна мета та завдання, тим вищий ранг керівників та більша кількість задіяних співробітників;

- надзвичайний, особливий характер мети, завдань, які відповідають певним умовам, обстановці, ситуації, вимагає створення особливих форм взаємодії. Ці форми використовуються, поки не нормалізується ситуація, не буде досягнута мета.

2. Комбінаторність, можливість сполучності з іншими формами діяльності як в режимі взаємодії, так і в автономному. Особливості певних напрямів діяльності вимагають вибору різнопланових форм взаємодії. Чим більш різноманітні форми будуть застосовуватись при взаємодії правоохоронних органів, тим більш відчутними будуть результати взаємодії. Цю залежність можна назвати «ефектом різноманітності форм».

Для того щоб вибір форм взаємодії зумовлювався характером поставлених завдань та був незалежним від суб'єктивних моментів та випадкових впливів, необхідно періодично повторювані форми закріпити нормативно. Одночасно необхідно продовжувати пошук нових, таких, що позитивно себе зарекомендували на практиці, форм узгодженої діяльності, які б відповідали сучасним вимогам та сприяли виконанню завдання захисту економічних інтересів держави і громадян України та боротьби з економічною злочинністю. Тільки органічна єдність всіх форм узгодженої діяльності надає необхідної продуктивності співробітництву, робить його ефективним.

Підсумовуючи викладене, варто наголосити, що ефективність механізму взаємодії залежить не лише від ступеня організованості процесу взаємодії, але й

від якості та раціональності спільно здійснюваних заходів. Це вимагає застосування оптимальних форм взаємодії як важливого елементу її механізму. Резерви для нарощування взаємодії правоохоронних органів, на нашу думку, полягають у подальшому розвитку форм спільної діяльності, їх організаційних та функціональних основ, нормативному закріпленні найбільш доцільних з них.

Адміністративно-правові форми забезпечення громадського порядку

Іркабаєв О.А., слухач магістратури ННІЗН НАВС

Сучасна Україна розвивається відповідно до конституційно закріплених засад суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Існування такої країни без ефективної системи охорони прав людини та громадянина є неможливим. Одним із найважливіших показників рівня цивілізованості суспільства є реальність забезпечення прав і свобод людини. Саме тому більшість країн світу значну увагу приділяє вдосконаленню організації та діяльності правоохоронних органів.

Адміністративно-правові форми забезпечення громадського порядку мають державно-владний характер, який полягає у здійсненні суб'єктами охорони заходів від імені держави у межах їх компетенції і повноважень, визначених законами та іншими нормативно-правовими актами. Адміністративне забезпечення громадського порядку носить розпорядчий характер, оскільки органи державної влади мають право видавати розпорядження та вказівки, обов'язкові для виконання всіма, кого вони стосуються, а у разі необхідності застосовувати передбачені законом заходи примусу.

Під охороною громадського порядку слід розуміти зумовлений закономірностями розвитку суспільства та здійснюваний правоохоронними органами та іншими державними органами й громадськими організаціями за активною участю громадян комплекс заходів, спрямованих на забезпечення дотримання правил, які регулюють стосунки між людьми у сфері суспільного, політичного, приватного життя та побуту, профілактику і припинення правопорушень, притягнення до відповідальності винних у порушенні встановлених законом правил, захист прав і свобод людини і громадянина, інтересів держави і суспільства від злочинних та інших антигромадських посягань.

Охорону громадського порядку необхідно сприймати як діяльність компетентних органів влади спільно з громадськістю щодо забезпечення належного морально-правового стану суспільства, захисту конституційних прав і свобод громадян, здійснюваного шляхом реалізації заходів на основі й у порядку, передбачених законом.

Охорону громадського порядку можна визначити і як стан якісної захищеності суспільних відносин, прав і законних інтересів особистості, суспільства і держави від протиправних посягань у конкретних історичних і природних умовах.

Адміністративно-правові форми охорони громадського порядку здійснюються шляхом заснованої на законі виконавчо-розпорядчої діяльності державних органів і громадських організацій щодо встановлення обов'язкових правил поведінки в сфері громадського порядку; зі створення умов для реалізації прав і свобод громадян та їх охорони; зі створення умов громадського спокою в громадських місцях і живання до порушників заходів впливу [1, с. 20].

Форми і методи охорони громадського порядку визначаються організаційною структурою суб'єктів охорони, змістом їх діяльності та їх

функціями. Залежно від характеру і правових наслідків діяльності суб'єктів охорони громадського порядку виділяють дві головні групи форм діяльності з охорони громадського порядку:

– загальноорганізаційні; не мають юридичного характеру і без правових наслідків;

– правові; встановлюють правила поведінки і спричиняють виникнення, зміну, реалізацію, припинення адміністративно-правових відносин або певних правових наслідків.

Метою охорони громадського порядку є забезпечення соціального благоустрою, нормального розвитку суспільства, стабільності політичної та економічної систем, ефективності правових форм регулювання суспільних відносин у різних сферах життя.

Список використаних джерел:

1. Еропкин М.И. Административно-правовая охрана общественного порядка / М.И. Еропкин, Л.И. Попов. – М., 1973. – 520 с.

2. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : [підруч.] / [Братель С. Г., Константинов С. Ф., Лошицький М. В. та ін.]; за ред. В. В. Коваленка, [Ю. І. Римаренка]. В. І. Олефіра. – К. : ПП Директ Логін, 2012. – 816 с.

3. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ. Особлива частина : [підруч.] / [Братель С. Г., Константинов С. Ф., Лошицький М. В. та ін.]; за ред. В. В. Коваленка, [Ю. І. Римаренка]. В. І. Олефіра. – К. : ПП Директ Логін, 2012. – 672 с.

4. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ. Спеціальна частина : [підруч.] / [Братель С. Г., Константинов С. Ф., Лошицький М. В. та ін.]; за ред. В. В. Коваленка, [Ю. І. Римаренка]. В. І. Олефіра. – К. : ПП Директ Логін, 2012. – 528 с.

5. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ у питаннях та відповідях [навч. посіб.] / [Братель С. Г., Константинов С. Ф., Луговий І.О. та ін.]. – [2-е вид.]. – К. : ПП «Директ Лайн», 2014. – 236 с.

До питання забезпечення законності в діяльності органів внутрішніх справ України

Іванник О.Ю., слухач 3-В курсу факультету підготовки спеціалістів-правознавців ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Луговий І.О.*

Одним із пріоритетних напрямів, визначених керівництвом МВС України, є зміцнення законності й дисципліни в діяльності органів внутрішніх справ, попередження злочинних проявів та інших надзвичайних подій серед особового складу.

В умовах побудови демократичної правової держави діяльність міліції повинна базуватись на безумовному дотриманні законності. Володіючи особливою компетенцією в сфері адміністративно-наглядової діяльності, працівники міліції несуть підвищену відповідальність за застосування нормативно-правових актів. Одним із важливих способів забезпечення законності виступає громадський контроль за діяльністю органів внутрішніх справ.

На сучасному етапі розвитку України одним з найактуальніших питань є залучення громадськості до процесу здійснення контролю і, як результат цього, ефективності та прозорості діяльності органів внутрішніх справ.

Актуальність дослідження базується на необхідності подолання протиріччя між потребою застосування світових та європейських стандартів забезпечення прав і свобод людини та відсутністю належного теоретико-методологічного й науково-прикладного підґрунтя реалізації нових підходів до проблем забезпечення законності в діяльності органів внутрішніх справ.

Що стосується діяльності органів внутрішніх справ, то можна визначити дві сфери законності. По-перше, професійна діяльність (наприклад, з профілактики

правопорушень, охорони громадського порядку, розкриття і розслідування злочинів), яка спрямована на забезпечення суворого, обов'язкового дотримання, виконання громадянами, посадовими особами, організаціями і установами норм права, що охороняють суспільство від злочинних посягань, забезпечують порядок у громадських місцях тощо. Це є зовнішня сфера законності, яка є основною ціллю функціонування. По-друге, внутрішня сфера законності (наприклад, відповідність закону діяльності органів внутрішніх справ, їх підрозділів, окремих працівників). Цю сферу можна визнати засобом досягнення основної мети діяльності ОВС [1].

На жаль, й досі спостерігається значна кількість порушень законності працівниками органів внутрішніх справ, які вчинюють злочини, як правило, використовуючи своє службове становище.

Серед протиправних дій найчастіше зустрічаються: перевищення влади та службових повноважень; посадові злочини та злочини проти правосуддя; зловживання службовим становищем, враховуючи отримання хабара, примушення до давання показань [2, с. 612]. Особливу загрозу мають випадки співробітництва з організованими злочинними угрупованнями, які виявляються у тому, що працівники перебувають на утриманні організованих кримінальних структур чи навіть беруть безпосередню участь у злочинній діяльності.

Корисливе використання працівниками ОВС свого службового становища, крім загальнокримінальних злочинів, фіксується на фоні таких фактів неприйняття законних заходів до викриття злочинців, як: незаконне припинення кримінальних проваджень; укриття кримінальних правопорушень від обліку; перекручення звітів про результати протидії злочинності; фальсифікації матеріалів попередньої перевірки органів слідства.

Окремі факти вчинення злочинів працівниками органів внутрішніх справ підривають довіру населення до діяльності всієї системи правоохоронних органів.

Саме тому законність – один з найважливіших принципів діяльності ОВС України. Цей принцип виражається як у правоохоронному характері самої діяльності ОВС, так і в тому, що ця діяльність здійснюється на основі чіткого та неухильного дотримання законів і підзаконних нормативних актів.

Отже можна зробити висновок, що законність у діяльності органів внутрішніх справ виявляється, по-перше, у тому, що їх структура та компетенція визначені у законах та підзаконних нормативних актах, а по-друге, у тому, що неухильне дотримання законності у діяльності є показником рівня та результатом роботи правоохоронних органів.

Підкреслимо, що зміцнення законності в діяльності ОВС досягається засобами матеріального, організаційного, психологічного та юридичного характеру, щоб, з одного боку, не допустити дій, що порушують права і свободи громадян, а з іншого – забезпечити ефективне виконання працівниками ОВС своїх професійних обов'язків.

Список використаних джерел:

1. Бондар Ю. Законність у діяльності органів внутрішніх справ / Ю. Бондар // Міжнародна поліцейська енциклопедія. – У 10-ти т. – Т. I. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – С. 224.

2. Смаворинський Б. Органи внутрішніх справ (порушення законності) / Б. Смаворинський // Міжнародна поліцейська енциклопедія. – У 10-ти т. – Т. II. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – С. 611–612.

Реформа міліції як вагомий крок до євроінтеграції України

Іскрижицька Л.М., студент юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент *Котирло О.О.*

В умовах розвитку України як суверенної, незалежної, самостійної та правової держави, система органів внутрішніх справ потребує глобального реформування, яке б отримало позитивні відгуки експертів міжнародних організацій та здійснювалось відповідно до вимог громадянського суспільства. Так, відповідно до реформи МВС, в 2015 році планується провести функціональне та організаційне перетворення апарату МВС, ліквідувати структурні підрозділи, що мають схожі функції, а також прийняти законодавчу базу щодо зменшення чисельності органів внутрішніх справ, що є обов'язковим в умовах євроінтеграції.

Перш за все, уряд має ухвалити та впровадити в дію нову законодавчо-нормативну базу, яка регламентує діяльність міністерства, провести функціональні та інституційні перетворення. Реформи МВС планується проводити за рахунок коштів державного бюджету, а також за рахунок технічної і матеріальної допомоги зарубіжних партнерів. В даному питанні скептичне відношення деяких необізнаних членів суспільства отримав той факт, що в такій нелегкій для України час, доцільніше було б використовувати значну частину бюджетних коштів на потреби армії, захисту мирного населення тощо. Але одночасно не відкидається розуміння того, що реформа міліції є однією з ключових для України, адже вона саме і спрямована на забезпечення правопорядку в країні.

Автори законопроекту, який стосується реформування міліції, мають свою відповідь, адже законопроект передбачає заходи, які суттєво зменшать видатки з державного бюджету. Зокрема, передбачено:

1) істотне скорочення чисельності поліцейських, в тому числі за рахунок зменшення кількості адміністративних посад, позбавлення поліції невласних її функцій, а також за рахунок відокремлення поліцейських посад від персоналу поліції;

2) ліквідацію окремих правоохоронних структур;

3) передання функції утримання місцевої поліції до компетенції місцевих бюджетів відповідних громад (після набрання чинності закону «Про адміністративно-територіальний устрій України»).

Тож, вирішити проблеми української міліції можна лише шляхом впровадження принципово нового, об'єктивного і прозорого підходу до процедур кадрових призначень на всіх рівнях, а також запровадження реально діючого і з залученням громадськості механізму розгляду скарг на порушення працівниками міліції прав громадян. Вирішивши ці дві проблеми та, на додачу, підвищивши заробітну плату міліціонерам, можна, як результат, отримати професійних правоохоронців та зниження рівня корупції в їхніх лавах.

Зрештою, згідно реформи, у МВС входить п'ять підрозділів: Національна поліція, Національна гвардія, Державна міграційна служба, Державна прикордонна служба та Державна служба з надзвичайних ситуацій. При цьому планується ліквідація наступних підрозділів МВС: зокрема, управління із боротьби з організованою злочинністю, транспортну і ветеринарну міліції. У рамках експерименту відбудеться об'єднання сил підрозділів ДАІ та патрульної служби в єдиний підрозділ. Основним завданням МВС при цьому є підготовка законодавчої бази для цього об'єднання в цілому в країні.

Так, «міліція» буде перейменована на «поліцію» і зазнає значних структурних змін. На місцевому рівні буде створена муніципальна поліція, яка буде підпорядковуватися місцевій владі та МВС, і виконуватиме виключно функції охорони порядку на вулицях і контролю за благоустроєм. Будуть

ліквідовані всі спецпідрозділи, натомість з'явиться один універсальний на кшталт американського SWAT. Також, після реформи в МВС обіцяють громадський контроль за поліцією, а також доступність інформації про стан та результати розгляду поданих до поліції заяв.

В січні 2015 р. вже розпочато тестування для відбору кадрів до патрульно-постової служби, яке проходить на базі спеціалізованих навчальних закладів МВС. При прийомі на роботу поліцейських тестують і на детекторі брехні, а усі діючі працівники органів внутрішніх справ підлягатимуть тотальній переатестації.

Так, подальша підготовка фахівців до лав поліції також повинна здійснюватись у відповідних навчальних закладах, на кшталт Національної академії внутрішніх справ, де майбутні фахівці зможуть отримати спеціальні знання, необхідні для повноцінного забезпечення діяльності органу поліції в цілому та забезпечення законних прав та свобод громадян.

Таким чином, Україна нарешті отримала якіснv основу для повноцінної реформи міліції, що дозволить перебудувати валянськv систему міліції на європейськv поліцію як професійний державний правоохоронний орган, покликаний забезпечувати правопорядок, уникаючи при цьому каральних функцій.

Повноваження органів державної фіскальної служби України як органів адміністративної юрисдикції: деякі проблемні питання

Іщенко В.В., викладач кафедри публічного права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

Протягом 2012-2014 рр. відбулися кілька кардинальних реорганізацій системи податкових органів України, внаслідок чого виникли певні проблемні питання щодо регулювання повноважень їх правонаступників як органів адміністративної юрисдикції. Так, постановою Кабінету Міністрів України «Про утворення Державної фіскальної служби» від 21 травня 2014 р. № 160 було утворено Державну фіскальну службу України (далі – ДФС) як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України, шляхом реорганізації (перетворення) Міністерства доходів і зборів України, утвореного, в свою чергу, шляхом реорганізації Державної митної служби України та Державної податкової служби України указом Президента України «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» від 24 грудня 2012 р. № 726/2012.

Відповідно до п. 1 Положення про Державну фіскальну службу України (затвержене постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236) ДФС є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску. Згідно абз. 24 п. 4 зазначеного Положення ДФС відповідно до покладених на неї завдань здійснює у випадках, передбачених законом, провадження у справах про порушення митних правил та у справах про адміністративні правопорушення. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання Державної фіскальної служби» від 17 липня 2014 р. № 651-р на ДФС було покладено функції і повноваження Міністерства доходів і

зборів, що припиняється, зокрема, і його повноваження як органу адміністративної юрисдикції.

Відповідно до ч. 1 ст. 234² КУпАП органи доходів і зборів (нині – органи державної фіскальної служби) мають право розглядати справи про адміністративні правопорушення та накладати адміністративні стягнення за ст.163¹³ (порушення порядку приймання готівки для подальшого її переказу), 163¹⁵ (порушення порядку проведення готівкових розрахунків та розрахунків з використанням електронних платіжних засобів за товари (послуги)), 164¹ (порушення порядку подання декларації про доходи та ведення обліку доходів і витрат), ч. 3-6 ст. 166⁶ (порушення порядку припинення юридичної особи), ст. 188²³ (перешкоджання уповноваженим особам органів доходів і зборів у проведенні перевірок) КУпАП. При цьому в ч. 1 ст. 234² КУпАП, незважаючи на те, що всю ст.234² КУпАП Законом України від 4 липня 2013 р. № 406-VII було викладено в новій редакції, згадується назва ст. 164¹ КУпАП в редакції, що діяла до 16 лютого 2005 р., а тому необхідно узгодити зміст ч. 1 ст. 234² КУпАП зі ст. 164¹ КУпАП (в редакції Закону України від 12 січня 2005 р. № 2322-IV). Крім цього, відповідно до ч.1 ст.522 МК України саме органи доходів і зборів нині розглядають справи про порушення митних правил, передбачені ст. 468-470, 474, 475, 477-481, 485 МК України, які раніше розглядали митні органи.

Посадові особи органів державної податкової служби України (нині – органи державної фіскальної служби України) відповідно до ч. 2 ст. 255 КУпАП на даний час мають право складати протоколи про ті адміністративні правопорушення, справи про винчнення яких вони розглядають (ст. 163¹³, 163¹⁵, 164¹, ч. 3-6 ст. 166⁶, ст. 188²³ КУпАП), а крім цього, згідно з п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП – також про всі адміністративні правопорушення у сфері оподаткування (ст. 155¹, 163¹ – 163⁴, 164⁵, 177² КУпАП), деякі адміністративні правопорушення у сфері фінансів та підприємницької діяльності (ст. 51², 162¹, 162², 163¹², 164, 164¹⁶, 166¹⁶, 166¹⁷ КУпАП), про всі адміністративні корупційні правопорушення (ст. 172⁴ – 172⁹ КУпАП), а також про всі порушення митних правил (ст. 468-485 МК України). Відповідно до підп.350.1.10 п.350.1 ст.350 Податкового кодексу України (далі – ПК України) податкова міліція складає протоколи та розглядає справи про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом. Оскільки згідно з п.348.1 ст.348, п.349.1 ст.349 ПК України та абз.2 п.7 до п. 1 Положення про Державну фіскальну службу України підрозділи податкової міліції входять до складу ДФС України, то: по-перше, підрозділи податкової міліції мають право розглядати справи про ті ж адміністративні правопорушення, що й органи доходів і зборів (ст.163¹³, 163¹⁵, 164¹, ч.3-6 ст.166⁶, ст.188²³ КУпАП); по-друге, посадові особи податкової міліції мають право складати протоколи про ті ж адміністративні правопорушення, що й органи доходів і зборів (ст.51², 155¹, 162¹, 162², 163¹ – 163⁴, 163¹², 164, 164⁵, 164¹⁶, 166¹⁶, 166¹⁷, 172⁴ – 172⁹, 177² КУпАП).

Від імені органів доходів і зборів (нині – органів державної фіскальної служби України) розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право керівники органів доходів і зборів (нині – органів державної фіскальної служби України) та їх заступники (ч.2 ст.234² КУпАП), а від імені митниць справи про порушення митних правил розглядаються керівниками цих митниць або їх заступниками (ч.1 ст.523 МК). Систему територіальних органів державної фіскальної служби України визначено постановою Кабінету Міністрів України «Про утворення територіальних органів Державної фіскальної служби та визнання такими, що

втрапили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України» від 6 серпня 2014 р. № 311, а систему органів податкової міліції – в п. 349.1 ст. 349 ПК.

Таким чином, текст КУпАП потребує узгодження зі структурою органів державної фіскальної служби України шляхом внесення наступних змін: в назві та тексті ст. 163³, 166⁶, 188²³, 234² КУпАП слова «орган доходів і зборів» необхідно замінити словами «орган державної фіскальної служби» у відповідному відмінку та числі, а в п.1 ч.1 ст. 255 КУпАП слова «органів державної податкової служби» замінити словами «органів державної фіскальної служби».

Особливості здійснення прокурором захисту інтересів держави в суді за новим Законом України «Про прокуратуру»

Казак О.А., здобувач Національної академії прокуратури України
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Наулік Н.С.*

Прокуратура України з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави виконує функції, покладені на неї державою, однією з яких є представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом.

14 жовтня 2014 року Верховною Радою України прийнято новий Закон України «Про прокуратуру», який набуде чинності 25 квітня 2015 року [1]. Його прийняття спрямоване на законодавче вдосконалення засад організації діяльності прокуратури України з метою імплементації європейських стандартів, позбавлення прокуратури надмірних повноважень щодо здійснення нагляду за дотриманням законів, закріплення положень, покликаних підвищити професіоналізм прокурора і його незалежність, а також передбачити участь органів прокурорського самоврядування у вирішенні питань, пов'язаних з діяльністю прокуратури.

У новому Законі реалізація функції представництва прокурором інтересів держави в суді зазнала суттєвих змін. Новацією Закону є законодавче закріплення умов, за наявності яких прокурор здійснює представництво законних інтересів держави в суді. Так, частиною 3 статті 23 Закону України «Про прокуратуру» передбачено, що у разі порушення або загрози порушення законних інтересів держави прокурор має право на їх захист у суді, якщо цього не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу [1].

Таким чином, процесуальні та інші дії, спрямовані на захист державних інтересів, вчиняються прокурором у разі:

- коли орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, не здійснює захист законних інтересів держави;
- коли такий орган неналежним чином здійснює захист законних інтересів держави;
- коли відсутній орган, який мав би відповідні повноваження здійснювати захист інтересів держави у певній сфері.

У новому Законі України «Про прокуратуру» міститься ще одна новація при здійсненні прокурором представництва законних інтересів держави у суді. Зокрема, у частині 3 статті 24 Закону зобов'язано прокурора при зверненні з

апеляційною чи касаційною скаргою на незаконні рішення у цивільній, адміністративній або господарській справі надати суду письмову згоду органу державної влади, органу місцевого самоврядування чи іншого суб'єкта владних повноважень на здійснення ним представництва [1].

Тобто при оскарженні судового рішення прокурор має надати суду письмову згоду на це органу державної влади, органу місцевого самоврядування чи іншого суб'єкта владних повноважень на оскарження незаконного судового рішення, що стосується інтересів держави, однак не визначено, ким саме має надаватись така згода. Аналіз чинного процесуального законодавства України дає змогу дійти висновку, що згоду на здійснення прокурором представництва у суді мають надавати керівник відповідної установи, організації чи суб'єкта владних повноважень або уповноважена в установленому законом порядку особа, до компетенції якої віднесені відповідні повноваження щодо захисту інтересів держави.

Доцільність отримання згоди на здійснення прокурором представництва інтересів держави в уповноваженого органу (органу державної влади, місцевого самоврядування або іншого суб'єкта владних повноважень), який сам мав би здійснювати у суді захист державних інтересів, сумнівна. Адже сьогодні найчастіше прокурор звертається до суду, коли такі органи або взагалі бездіють, або, ще гірше, коли їх посадові особи умисно, зловживаючи своїм становищем, не заявляють позови про відшкодування збитків чи не оскаржують незаконні судові рішення, які стосуються державних інтересів.

З огляду на викладене вважаємо, що Закон містить ряд новел, які покращують діяльність прокурора щодо представництва інтересів держави в суді. Однак, негативним моментом, який потребує удосконалення, є необхідність отримання згоди відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування чи інших суб'єктів владних повноважень на оскарження незаконних судових рішень. Це позбавляє прокурора права самостійно визначати підстави для представництва законних інтересів держави в суді для ефективної реалізації цієї конституційної функції з метою реального захисту порушених чи оспорюваних державних інтересів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

Правові засади діяльності органів внутрішніх справ у сфері боротьби з правопорушеннями серед дітей

Квітка Я.М., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності НАВС

Правове регулювання діяльності ОВС у сфері профілактики правопорушень серед дітей спирається на силу державного примусу, але головним його призначенням є організаційна та виховна діяльність, зміцнення морального авторитету юридичних норм.

Джерела, в яких закріплюються норми права, що регулюють діяльність ОВС у сфері профілактики правопорушень серед дітей, є дуже різноманітними. Важливу роль у регулюванні цієї діяльності відіграють міжнародно-правові акти, ратифіковані Україною: Загальна декларація прав людини, Керівні принципи ООН для попередження злочинності серед неповнолітніх, Мінімальні стандартні правила ООН, що торкаються відправлення правосуддя відносно неповнолітніх, Конвенція про права дитини та ін., які відповідно до ст. 9

Конституції України є частиною національного законодавства України.

Відповідно до Указу Президента України від 12 січня 2011 року № 24/2011 «Про План заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що впливають з її членства в Раді Європи», Закону України «Про Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2016 року», охорона дитинства в Україні визнана стратегічним загальнонаціональним пріоритетом і є важливою складовою державної політики.

Для правового регулювання діяльності ОВС по профілактиці правопорушень серед дітей першочергове значення мають такі законодавчі акти, як: закони України «Про міліцію» «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про охорону дитинства» тощо.

Провідну роль у аспекті, що нами розглядається, має Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», який визначив повноваження всіх органів, що здійснюють діяльність у сфері профілактики правопорушень серед дітей.

Згідно Закону здійснення соціального захисту дітей і профілактики правопорушень серед них покладається в межах визначеної компетенції на: центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері сім'ї та дітей, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері сім'ї та дітей, відповідні структурні підрозділи обласних, Київської міських, районних державних адміністрацій, виконавчих органів міських і районних у містах рад; уповноважені підрозділи органів внутрішніх справ; приймальники-розподільники для дітей ОВС; школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації органів освіти; центри медико-соціальної реабілітації дітей закладів охорони здоров'я; спеціальні виховні установи Державної пенітенціарної служби України; притулки для дітей; центри соціально-психологічної реабілітації дітей; соціально-реабілітаційні центри тощо.

Діяльність кримінальної міліції у справах дітей (далі – КМСД) врегульована також Указами Президента України, Постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України та відомчими нормативними актами МВС України. До них можна віднести постанову КМУ від 08.07.1995 р. № 502 «Про створення кримінальної міліції в справах дітей», указ Президента України від 24.05.2011 р. № 597/2011 «Про концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні», накази МВС України від 22.05.2012 р. N 456 «Про затвердження Положення про Управління КМСД МВС України», від 13.07.1996 р. №384 «Про затвердження Положення про приймальники-розподільники для неповнолітніх ОВС», від 19.12.2012 р. № 1176 «Про затвердження інструкції з організації роботи підрозділів КМСД» тощо.

Проаналізувавши сучасне правове регулювання діяльності ОВС щодо боротьби правопорушеннями серед дітей, можемо зазначити, що спостерігається тенденція до переорієнтації профілактичної діяльності ОВС серед дітей з репресивної на охоронно-захисну, приведення її у відповідність до міжнародно-правових актів і таких загальноприйнятих принципів діяльності суб'єктів профілактики, як законність, гуманізм, охорона прав і свобод дітей. Про це свідчить інформація керівника уповноваженого підрозділу з профілактики правопорушень серед дітей Олексія Лазаренка, на 1 січня 2015 року на обліку (категорія «дитина-правопорушник») перебуває майже 6,7 тисяч дітей. Він також наголосив на тому, що завдяки новим видам роботи за останні 3 роки дитяча злочинність в Україні знизилась на 16-17 відсотків.

Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування ОВС», яким скорочується, для усунення дублювання функцій, уповноважені ОВС у справах дітей, які фактично виконують функції, що належать до компетенції блоку кримінальної міліції та міліції громадської безпеки, маючи при цьому власні управлінські апарати.

Вважаємо недоцільним ламати налагоджену систему профілактики правопорушень серед дітей яка приносить позитивні результати.. Пропонуємо залишити у структурі МВС України управління КМСД. Майбутнє цивілізованої держави неможливо уявити без впровадження сучасних технологій та інноваційних проєктів, а все це вдало застосовується даним підрозділом.

Завдання міліції з охорони громадського порядку під час проведення масових заходів

Кондратій Я.В., слухач 2-В курсу факультету підготовки спеціалістів-правознавців ННІЗН НАВС

В умовах розбудови демократичного та правового суспільства, сучасна політика української держави, на сучасному етапі, потребує удосконалення переважної більшості суспільних відносин і, в першу чергу, відносин, що складають зміст громадського порядку. Вирішення проблеми попередження і припинення правопорушень, що вчиняються в громадських місцях, в значній мірі залежить від рівня організації і безпосереднього стану охорони громадського порядку правоохоронними органами держави, насамперед, міліцією. Реальна дійсність сьогодення свідчить про бурхливі зміни у повсякденному житті країни, що супроводжуються виникненням різного роду надзвичайних ситуацій, а також явищ соціально-політичного характеру (проведення різноманітних масових заходів, виникнення групових порушень громадського порядку і масових заворушень).

Основними завданнями міліції по забезпеченню громадського порядку в період масових заходів є забезпечення спільно з організаторами заходів необхідних умов безпеки учасникам і глядачам, дотримання встановлених правил поведінки в місцях проведення масових заходів; попередження та припинення злочинів, порушень громадського порядку; забезпечення безпеки дорожнього руху і пожежної безпеки; недопущення ослаблення охорони громадського порядку на території, де безпосередньо заходи не проводяться.

На забезпечення громадського порядку при проведенні масових заходів впливають наступні фактори:

- характер заходу, що проводиться;
- скучення великої кількості людей на обмеженій території (фактор натовпу);
- динаміка і різка зміна подій, що відбуваються;
- швидка зміна оперативної обстановки;
- специфічний контингент присутніх осіб (представники опозиційних партій, агресивно налаштовані угруповання вболівальників, особи у нетверезому стані тощо);
- особливості розташування спортивно-видовищних та інших об'єктів проведення масових заходів;
- необхідність призупинки роботи підприємств або змінити рух міського транспорту на час проведення масового заходу;

– обов'язкове врахування погодних умов на момент проведення масового заходу.

Необхідно мати на увазі, що потенційно, кожне скупчення людей на обмеженій території за певних умов може стати поштовхом до різного роду групових порушень, що в свою чергу, відволікає значні сили підрозділів охорони громадського порядку від виконання повсякденних завдань.

Список використаних джерел:

1. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : [підруч.] / [Братель С. Г., Константинов С. Ф., Лошицький М. В. та ін.] ; за ред. В. В. Коваленка, [Ю. І. Римаренка](#), В. І. Олефіра. – К. : ПП Директ Логін, 2012. – 816 с.
2. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ. Особлива частина : [підруч.] / [Братель С. Г., Константинов С. Ф., Лошицький М. В. та ін.] ; за ред. В. В. Коваленка, [Ю. І. Римаренка](#), В. І. Олефіра. – К. : ПП Директ Логін, 2012. – 672 с.
3. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ. Спеціальна частина : [підруч.] / [Братель С. Г., Константинов С. Ф., Лошицький М. В. та ін.] ; за ред. В. В. Коваленка, [Ю. І. Римаренка](#), В. І. Олефіра. – К. : ПП Директ Логін, 2012. – 528 с.
4. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ у питаннях та відповідях [навч. посіб.] / [Братель С. Г., Константинов С. Ф., Луговий І.О. та ін.]. – [2-е вид.]. – К. : ПП «Директ Лайн», 2014. – 236 с.
5. Закон України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 р. [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=565-12>.
6. Наказ МВС України № 404 від 28 липня 1994 р. «Про затвердження Статуту патрульно-постової служби міліції України» [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0213-94>.

Окремі аспекти реформування правоохоронної системи України

Король В.В., студент 6-КМ курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент *Кузнецов В.В.*

Важливою складовою руху України на шляху до правової європейської держави є реформування правоохоронної системи. Даний процес повинен відбуватись комплексно, однак головною його складовою має стати реформування системи органів внутрішніх справ.

Проект реформи правоохоронної системи України, на мою думку, може бути реалізований в таких напрямках.

Першим чином планується створити інститут детективів, який буде поєднувати в собі функції слідчих і оперативних працівників. Крім того, розмежуванню підлягає оперативно-розшукова діяльність поза межами кримінального провадження та в його межах. Згідно з проектом планується створення поліції (громадської безпеки, кримінальної поліції, спеціальних підрозділів, а також судової поліції).

Оновлене відомство МВС України будуть складати наступні відомства: Державна прикордонна служба, Державне бюро розслідувань, Державна міграційна служба, Державна служба з надзвичайних ситуацій. Створення муніципальної поліції є реалізацією політики децентралізації й передачі регіонам більших повноважень. Однак, повноваження муніципальної поліції, на мою думку, не є достатніми: ведення адміністративних проваджень у сфері компетенції органів місцевого самоврядування, порушення правил паркування, правил благоустрою, громадського порядку.

Проектом реформ передбачено також створення на базі Військової служби правопорядку у Збройних силах України поліції, яка буде здійснювати провадження, пов'язані з кримінальним розслідуванням правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби, а в умовах воєнного часу – усіх кримінальних проваджень, вчинених військовослужбовцями. В цілому

загальні положення реформи зводяться до деполітизації правоохоронних органів, їх демілітаризації та децентралізації.

Важливим фактором реформи стає кардинальна зміна, за європейським зразком, системи підготовки кадрів. Функціонування нової системи охорони правопорядку буде базуватися на трирівневій системі підготовки кадрів. Кількамісячна базова підготовка для комплектування низових посад; спеціалізована підготовка для заміщення керівного складу і спеціальних посад в поліції на базі бакалавра; загальне скорочення відомчих ВНЗ, створення єдиної Поліцейської академії для цих потреб; підготовка магістрів Академією поліції для комплектування вищих посад. Паралельно буде йти робота по скороченню штатів силового відомства з 376 міліціонерів на 100 000 населення до 300 поліцейських згідно з існуючими стандартами ООН. Наразі у 2015 р. МВС України вважає скорити штат до 120 тис. співробітників міліції.

Також будуть розроблені дієві механізми контролю за діяльністю правоохоронних органів з боку громадськості, підвищена роль інститутів громадянського суспільства та органів місцевого самоврядування у заходах щодо забезпечення прав і свобод населення. Одним з важливих критеріїв новаторського підходу до реформи, є той факт, що тепер в Україні повинні будуть відмовитися від «системи роботи поліції за статистичними показниками і перехід до нової системи оцінок, де головним фактором буде рівень довіри населення конкретної території».

Важливим аспектом реформи є матеріальне забезпечення правоохоронної діяльності та відповідна фінансова винагорода працівників МВС України. Зараз мінімальна зарплата складає 1800 грн., що є, безумовно, вкрай низьким окладом для того, щоб вимагати від міліціонера (майбутнього поліцейського) належного виконання своїх професійних обов'язків. Реформа передбачає, що рядовий майбутній поліцейський буде отримувати п'ять мінімальних розмірів заробітної плати, однак будуть усунені премії, які сьогодні, на думку експертів, дають значні можливості для зловживань.

Слід зауважити, далеко не всі експерти впевнені, що реформування системи МВС є можливим. Проте, перші рішучі кроки, які були так необхідні для реформування існуючої правоохоронної системи, уже зроблені. Зокрема слід підтримати діяльність першого заступника міністра внутрішніх справ Е. Згуладзе по створенню поліцейської патрульної служби. Однак, без необхідного створення профільного законодавства та належного фінансового забезпечення нової правоохоронної структури, інших системних змін, зокрема й в судовій системі, така реформа може залишитися без реалізації.

Принципи діяльності міліції відповідно до міжнародних стандартів

Коруля І.В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри управління та роботи з персоналом НАВС

Сучасне суспільство не може нормально функціонувати і розвиватися поза державою, незалежно від її цілеспрямованого впливу на розвиток найважливіших суспільних відносин. Побудова в Україні громадянського суспільства, курс на розвиток і зміцнення правової держави та стратегічний напрямок – Європейське Співтовариство вимагають нових підходів до професійної підготовки персоналу органів внутрішніх справ, зокрема міліції, й потребують переорієнтації силової діяльності на встановлення партнерських

стосунків із громадянами, налагодження для них системи консультативної допомоги.

Так, в Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ зазначено, що основними причинами необхідності реформування МВС є:

відсутність дієвого механізму захисту прав, свобод та законних інтересів громадян;

низький рівень довіри громадян до правоохоронців;

недосконалість організації управління та завищений відсоток управлінського персоналу;

надмірна централізація, мілітаризація, бюрократизм та заполітизованість, корупція.

Тому, одним з ключових чинників інтеграції України до Європейського та світового співробітництва є створення надійної системи захисту прав і свобод людини і громадянина, забезпечення комплексної протидії організованої злочинності та тероризму, а також приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних норм та найкращих іноземних стандартів.

У багатьох міжнародних актах перелік основних принципів неоднаковий, але збігається у найбільш авторитетних універсальних актах, якими є Статут ООН та прийнята Генеральною Асамблеєю Декларація про принципи міжнародного права 1970 року. В цих документах перераховані наступні принципи: незастосування сили або загрози сили; мирного розгляду спорів; співробітництва; рівноправ'я; суверенної рівності держав тощо [1, с. 9].

Водночас, щодо принципів, що висувуються до працівників міліції, слід віднести наступні:

За основу необхідно брати принцип законності. Діяльність міліції, відповідно до ст. 3 Закону України «Про міліцію» будується на принципах законності, гуманізму, поваги до особи, соціальної справедливості, взаємодії з трудовими колективами, громадськими організаціями й населенням. Вона є гласною, виконується неупереджено у точній відповідності із законом.

Принцип гуманізму проголошує, людину, її життя і здоров'я вищими цінностями, захист яких становить сенс і моральний зміст правоохоронної діяльності. Гуманізм у діяльності міліції виражається у поєднанні вимогливості і довіри, поваги до людини, в правовій культурі самих працівників міліції, чіткому дотриманні норм законодавства у своїй діяльності.

Соціальна справедливість є загальновизнаною цінністю сучасного демократичного суспільства, то вона виступає одним із ключових принципів діяльності органів державної влади. Соціальна справедливість як принцип діяльності міліції знаходить своє вираження в об'єктивності, доброзичливості, неупередженості при притягненні до відповідальності кожного, хто вчинив злочин або правопорушення, в правильному застосуванні правових норм, у вірному визначенні відповідності шкідливості протиправного вчинку заходам стягнення тощо.

Принцип поваги до людини. Серед основних положень цього принципу можна назвати такі: права людини повинні охоронятися владою закону; держава зобов'язана гарантувати особі, права якої порушені, ефективні засоби правового захисту; кожна людина несе обов'язки стосовно інших людей і того суспільства і держави, до яких вона належить; держава зобов'язана забезпечити право людини знати свої права і поступати відповідно до них. У зв'язку з цим у Законі України «Про міліцію» окремо виписані основні засади діяльності міліції та права громадян (ст. 5).

Можна стверджувати, що сьогодні, працівнику міліції необхідно дотримуватися й таких принципів як: обов'язковості дотримання і захисту прав і свобод людини і громадянина, верховенства законності при виконання покладених обов'язків і реалізації наданих прав; єдиноначальності і субординації; взаємодії з громадськими об'єднаннями і громадянами; обов'язкового професійного відбору до служби в міліцію.

Список використаних джерел:

1. Касараба Ю.Я. Адміністративно-правове забезпечення впровадження міжнародно-правових стандартів у діяльність органів міліції України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12. 00. 07/ Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України КМУ. – Київ, 2009. – 18 с.

Реформування служби боротьби з економічною злочинністю в умовах євроінтеграції

Косенчук В.О., Ярошенко Р.В., слухачі Миколаївського відділення ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат наук з державного управління *Сірий Ю.М.*

В умовах сьогодення та євроінтеграції органи внутрішніх справ України переживають не найкращі часи. Це стосується як всієї міліції загалом, так і одного з підрозділів кримінального блоку – державної служби боротьби з економічною злочинністю.

16 березня 1937 року наказом наркома внутрішніх справ СРСР Єжова № 0018 в складі Головного управління робітничо-селянської міліції НКВС СРСР було сформовано відділ по боротьбі з розкраданням соціалістичної власності та спекуляцією. Дана служба стала основою для формування в умовах незалежності України Державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України (далі ДСБЕЗ), що затверджено постановою КМУ № 510 від 05 липня 1993 року. Після створення служба ДСБЕЗ перейняла функції та повноваження радянського ОБХСС та її діяльність регулювалася нормативними документами радянських часів, які вже в 1990-х роках були застарілими. Пізніше, в 2012 вищевказана постанова КМУ втратила чинність, а подальша діяльність ДСБЕЗ окрім загальних нормативних документів регулюється наказом МВС України № 769 від 03.09.2012 «Про організацію діяльності підрозділів державної служби боротьби з економічною злочинністю Міністерства внутрішніх справ».

За весь період існування ДСБЕЗ функції та повноваження співробітників не вдосконалювалися. З часом повага до підрозділу «білих комірців», як і в цілому до міліції, знизилась. Шлях повернення іміджу структури частково полягає в запровадженні більш жорстких санкцій за вчинення правопорушень в сфері економіки, при цьому не втративши довіру з боку громадськості. Хотілось би отримати більше повноважень та самостійності у залученні спеціалістів і фахівців різних галузей при проведенні перевірок з метою ефективного та швидкого виявлення правопорушень у сфері економіки. Також однією із пропозицій є збільшити фінансування працівників ДСБЕЗ, та як наслідок використати внутрішню корупцію. До теперішнього часу основні завдання служби полягають в попередженні, виявленні і розкритті злочинів у сфері економіки, у тому числі з протидії злочинам в органах державної влади, проти власності, у сфері інтелектуальної власності, викриття фактів хабарництва та корупції, розкрадання бюджетних коштів а також забезпечення відшкодування завданих зазначеними злочинами збитків. Не дивлячись на спрямованість підрозділів ДСБЕЗ в даніх напрямках роботи, незалежно від працівників в

повсякденній діяльності існує ряд проблем та труднощів, «породжених системою», які негативно впливають на кінцевий результат. Основними є залучення працівників на місцях до виконання задач, не пов'язаних з боротьбою в сфері економіки, а які більше стосуються блоку громадської безпеки МВС України – патрулювання, участь в припиненні масових заворушень, охорона громадського порядку, чергування на контрольно-пропускних пунктах на автомагістралях, конвоювання злочинців та інші завдання. Також однією з проблем хотілось би відмітити залежність від органів прокуратури, що полягає у відсутності порозуміння між наглядовим прокурором з однієї сторони, та слідчим і працівником ДСБЕЗ, з іншої. Існують випадки, коли наглядовий прокурор, побоюючись можливих наслідків за виправданий вирок суду, вагається погодити повідомлення про підозру по кримінальному провадженні, незважаючи на наявність в діях тієї чи іншої особи складу кримінального правопорушення. Недосконалою та несправедливою є система оцінювання діяльності працівників ДСБЕЗ. Критерії оцінки полягають у формуванні «сухих» цифр в таблицях Excel, що є пережитком радянської системи. Доречніше б було оцінювати діяльність ДСБЕЗ по рівню довіри населення та розвитку держави поза механізмом розкрадання бюджетних коштів та корупційних проявів.

З моменту незалежності України та до сьогодні факти розкрадання бюджетних коштів та корупції набувають все більших обертів. З недавнього часу, з моменту зміни влади в країні, у співробітників ДСБЕЗ з'явилася можливість працювати в оновленій структурі, проте скорочення штату співробітників до 50 % є безглуздом, оскільки корупція в державі до кінця не викоринена та економіка переживає не найкращі часи.

Актуальним є питання відносин між ДСБЕЗ МВС та представниками малого та середнього бізнесу. Не є секретом той факт, що до 2011 року перевірки малого та середнього бізнесу працівники ДСБЕЗ проводили за наявності «припису». В зв'язку з недосконалістю законодавства щодо отримання дозвільних документів для ведення господарської діяльності, працівниками ДСБЕЗ в більшості випадків виявлялися ті чи інші порушення. Таким чином з одного боку відбувалося посилення контролю щодо дотримання вимог законодавства, фіскальної дисципліни, з іншого боку послаблення контролю – розуміючи складність по усуненню недоліків в веденні підприємницької чи господарської діяльності, співробітники ДСБЕЗ йшли на зустріч підприємцям та надавали час для виправлення становища. В разі виникнення труднощів у підприємців, які полягали в тиску з боку чиновників та створення умов, які б нашоувхували підприємця на давання неправомірної вигоди, дані чиновники відразу привертати увагу співробітників ДСБЕЗ та відносно них проводилися оперативні заходи. Дієвим кроком було б запровадження державою спрощення доступу суб'єктів малого та середнього бізнесу до фінансово кредитних ресурсів на пільгових умовах, при цьому покласти контроль за цільовим використанням державних коштів на працівників ДСБЕЗ.

Стосовно реформування системи МВС та створення нових підрозділів, на яких буде покладено функції боротьби з економічною злочинністю та корупцією, слід в умовах євроінтеграції переймати досвід зарубіжних країн, рівень корупції яких в рази менше, ніж в Україні. Були б доцільні наступні нововведення – створення солідної нормативно-правової бази з однозначною підтримкою її суспільством, заклавши принципи попередження та застереження вчинення злочинів у кожному нормативно-правовому акті, що визначають конкретну сферу діяльності; знищення матеріальної, насамперед фінансової бази злочинних угруповань, запровадити обов'язок банківських установ надавати

правоохоронним органам інформацію про операції з грошима у розмірі понад 100 тис. грн. за умов, що ця інформація буде використана виключно для встановлення джерела походження коштів; створення реєстру корумпованих фірм, суть якого полягає в тому, що фірма та особи, які причетні до її діяльності, яка включена до такого реєстру, позбавляється права виконувати будь-які державні замовлення, стає об'єктом більш пильної уваги з боку правоохоронних органів; задіяння громадськості у боротьбі з корупцією.

Концептуальні підходи до реформування правового регулювання управління державною власністю

Кравчук О.О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри господарського та адміністративного права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

З урахуванням сутнісних особливостей держави як власника, реалізація її права власності (володіння, користування, розпорядження певними майновими об'єктами) завжди здійснюється не безпосередньо номінальним власником (державою), а державними органами, підприємствами, організаціями, установами, які перебувають між собою в субординаційних та координаційних взаємозв'язках, і здійснюють безпосередньо відповідні правомочності як результат особливого об'єктивно необхідного організуючого владного впливу, що являє собою публічну управлінську діяльність – управління державною власністю. З гносеологічної точки зору, це дозволяє розглядати державну власність як об'єкт управління, а відповідно управління державною власністю – як об'єкт адміністративно-правового регулювання.

З метою реалізації основних засад внутрішньої і зовнішньої політики, забезпечення повномірної реалізації прав і свобод людини і громадянина, належної реалізації всіх завдань і функцій сучасної держави, державна політика у сфері управління державною власністю в Україні має спрямовувати свої пріоритети на зміцнення і розбудову цієї форми власності поряд із іншими її формами. На сьогодні існує нагальна потреба реформування управління державною власністю, в якості одного з напрямків здійснення якого пропонується впровадження в життя комплексу адміністративно-правових заходів, покладених в основу Концепції реформування адміністративно-правового регулювання державної власності, яка передбачає послідовну реалізацію таких основних груп заходів: визначення на адміністративно-правовому рівні основних заходів з підвищення якості управління державною власністю та порядку їх реалізації; створення сучасного адміністративно-правового інституту управління державною власністю; впровадження та реалізація у відповідній управлінській діяльності ґрунтового системного підходу; належне визначення в правових нормах адміністративно-правового статусу об'єктів державної власності та суб'єктів управління, впровадження, належна організація та здійснення адміністративно-правової охорони державної власності.

Основними заходами з підвищення якості управління державною власністю, що потребують адміністративно-правового визначення, є наступні:

– перегляд стратегічних галузей економіки, які мають розвиватися на базі державної власності та створення на цій основі належних умов для організації та діяльності державних підприємств та організацій, що забезпечують стабільні надходження до Державного бюджету у вигляді відрахувань частки прибутку;

- використання державної власності виключно для забезпечення публічних потреб;
- впорядкування процедури створення, ліквідації, реорганізації державних підприємств, організацій, установ, віднесення цього питання до виключної компетенції Кабінету Міністрів України;
- організація належного обліку об'єктів державної власності, звітності про його використання, та відповідного державного контролю;
- послідовна реалізація принципів відкритості та прозорості в управлінні державною власністю, його доступність для громадського контролю, в т.ч. шляхом оприлюднення докладної інформації про наявність, стан та рух державного майна;
- реприватизація об'єктів, які були передані суб'єктам інших форм власності з порушеннями чинного законодавства, щодо яких приватизаційні зобов'язання не виконуються, або приватизація яких проведена помилково;
- удосконалення системи правового регулювання державних закупівель на основі максимального її спрощення та наближення до ринкових вимог із покладанням на керівників замовників особистої відповідальності за кожну закупівлю та максимізації поточного контролю;
- збільшення бюджетних асигнувань для створення професійно підготовлених та боєздатних Збройних Сил України;
- перегляд підходів до оподаткування доходів, недопущення значного зменшення податків з крупних підприємств, перекладення їх на представників середнього класу суспільства.

У межах сучасного адміністративного права України слід виокремлювати адміністративно-правовий інститут управління державною власністю, який має включати норми:

- щодо загальних засад управління державною власністю, в т.ч. принципів такого управління;
- які визначають адміністративно-правовий статус центрального органу виконавчої влади, відповідального за вироблення та реалізацію державної політики у сфері управління державною власністю, та інших органів управління, їх посадових осіб;
- стосовно порядку створення, реорганізації, ліквідації підприємств, організацій, установ державної власності;
- щодо порядку передачі об'єктів державної власності, в т.ч. в межах одного органу управління, порядку закріплення державного майна;
- які регулюють порядок здійснення обліку державного майна та контролю за його використанням та збереженням;
- стосовно порядку використання громадянами та юридичними особами об'єктів виключної власності народу та об'єктів права державної власності для задоволення індивідуальних потреб;
- що встановлюють винятковість і врегульовують порядок вирішення організаційних питань щодо використання державного майна для задоволення індивідуальних потреб у таких випадках як надання його в оренду, відчуження та приватизація, а також процедури реприватизації державного майна, повернення державі цілісних майнових комплексів, що перебували в оренді.

Основним концептуальним підходом, що впливає з конституційних приписів, має бути введення адміністративно-правового регулювання управління державною власністю на законодавчий рівень, тобто розміщення переважної частини правил, що встановлюють повноваження та способи дії органів виконавчої влади, інших органів державної влади в процесі управління

державною власністю, в законах України.

Юрисдикційні повноваження органів виконавчої влади щодо захисту прав промислової власності

Кривенко Я.А., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Можаровська Н.О.*

Вступ України до СОТ та прагнення інтегруватись у Європейське Співтовариство (ЄС) зобов'язує до виконання досить жорстких вимог щодо захисту прав на торговельні марки, визначених в Угоді TRIPS [1] та директивах Ради ЄС. Прагнення удосконалити норми національного законодавства пов'язане також із необхідністю врахувати на законодавчому рівні інтереси як власників прав на знаки, так і третіх осіб, задіяних на внутрішньому і зовнішньому ринках товарів і послуг.

Правову основу функціонування повноцінної системи захисту промислової власності має визначати спеціальне законодавство, метою якого повинно бути законодавче оформлення механізмів, особливо в частині здійснення захисту прав на об'єкти промислової власності. Основна мета полягає в тому, що необхідно безпосередньо створити законодавчі умови у здійсненні права на захист через спеціально створені органи, які будуть зобов'язані вирішувати всі спори, що випливають із правовідносин у сфері промислової власності. Це дозволить об'єктивно вирішувати спори, сприяти чіткому виконанню повноважень державними органами, покладеними на них Законом.

Коло проблемних питань, пов'язаних із об'єктами промислової власності, актуальність яких нині не викликає сумніву, дуже широке. Це стосується і питань правового захисту прав, юридичної відповідальності за правопорушення, що мають місце на стадії розгляду заявок та експертизи, і механізму розгляду справ, що виникають у процесі створення та використання об'єктів промислової власності. Ця проблема вимагає адаптації чинного законодавства відповідно до норм Паризької Конвенції з охорони промислової власності [2] та статей Угоди Світової організації торгівлі про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода TRIPS) [1]. Усе це свідчить про необхідність удосконалення чинного законодавства щодо захисту прав на об'єкти промислової власності.

Захист промислової власності здійснюється в передбаченому законом порядку, тобто в належній процесуальній формі, шляхом застосування відповідних засобів і способів захисту. Він становить зміст юрисдикційної діяльності уповноважених державних органів. Суть цієї діяльності полягає у тому, що особа, інтереси якої порушені неправомірними діями, звертається за захистом до відповідних державних органів, які уповноважені визнати і поновити порушене право, а також припинити правопорушення.

В Україні діє юрисдикційна форма захисту прав, яка передбачає діяльність уповноважених державою органів щодо захисту порушених прав на об'єкти промислової власності або прав, що оспоруються. Суть юрисдикційної форми полягає у зверненні особи, права та законні інтереси якої порушено, за захистом до державних або інших компетентних органів, які уповноважені вживати необхідні заходи для відновлення порушеного права та припинення правопорушення.

Органом державної влади, покликаним здійснювати юрисдикційні повноваження щодо адміністративно-правового захисту промислової власності є Антимонопольний комітет України. Правовий статус АМКУ визначається

Законом України «Про Антимонопольний комітет України» [3]. Згідно із законом Комітет є державним органом, покликаним забезпечувати відповідно до його компетенції державний контроль за дотриманням антимонопольного законодавства, захист інтересів підприємців та споживачів від його порушень.

Діяльність щодо виявлення, попередження та припинення порушень антимонопольного законодавства здійснюється Антимонопольним комітетом України, адміністративними колегіями, державними уповноваженими та головами територіальних відділень Комітету з додержанням процесуальних засад, визначених законодавчими актами України.

Згідно з чинним законодавством України розгляд та перегляд справ про порушення антимонопольного законодавства, в тому числі про захист від недобросовісної конкуренції, та прийняття рішень за результатами розгляду віднесено до компетенції Антимонопольного комітету України, його територіальних відділень.

Враховуючи, що Україна взяла на себе зобов'язання, які випливають із міжнародних угод з питань охорони прав на об'єкти промислової власності, Антимонопольний Комітет України повинен вжити рішучих заходів щодо захисту прав і законних інтересів споживачів, а також вітчизняних та іноземних підприємців, зацікавлених у діяльності на українському ринку. Так, Антимонопольний Комітет України відповідно до Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [4] накладає штрафи на суб'єктів господарювання за вчинення дій, визначених як недобросовісна конкуренція.

Як висновок слід зазначити, що створення системи захисту прав у порядку адміністративного провадження слід було б проводити з урахуванням досвіду розвинутих європейських країн, який свідчить про необхідність розробки відповідної нормативної бази, яку можуть скласти, насамперед, законодавство про єдині адміністративні процедури. До складу такого законодавства слід віднести і правові акти, які визначають статус спеціалізованих органів, їх завдання, сферу дії, функції та повноваження, склад і структуру, порядок здійснення функцій, гарантії забезпечення їх діяльності по вирішенню справ, що випливають з адміністративно-правових відносин.

Список використаних джерел:

1. Угода Світової організації торгівлі про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода TRIPS).
2. Парижская конвенция по охране промышленной собственности. От 20 марта 1883 года, пересмотренная в Брюсселе 14 декабря 1900 г., в Вашингтоне 1 июня 1911 г., в Гааге 6 ноября 1925 г» в Лондоне 2 июня 1934 г., в Лиссабоне 31 октября 1958 г., в Стокгольме 14 июля 1967 г. Официальный русский текст. Женева, 1995.
3. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26 листопада 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 50. – Ст. 473.
4. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – Ст. 164.

Діяльність правоохоронних органів в умовах євроінтеграції

Крижна В.В., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем кримінальної міліції ННІФПСКМ НАВС

Європейська інтеграція для України - це подальше політичне та інституційне зближення з ЄС та еволюційне просування до кінцевої мети інтеграції до Європейського Союзу, адаптування українського законодавства до норм ЄС та Ради Європи як ключовий інтеграційний елемент, поглиблення відносин України з НАТО як однією з основних складових всеохоплюючої системи європейської стабільності та безпеки.

Україна послідовно й неухильно будує свою зовнішню політику на основі беззастережного дотримання принципів міжнародного права, Статуту ООН та інших міжнародно-правових актів.

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом окреслює новий алгоритм взаємодії між Україною та ЄС. Вкрай важливе реформування правоохоронних органів і системи ОВС та їхньої адаптації до стандартів Європейського Союзу.

Важливий фундамент співпраці між Україною та ЄС – утвердження верховенства права та зміцнення відповідних інституцій, зокрема у сфері правоохоронної діяльності. Основний масив норм щодо співпраці з питань юстиції, свободи та безпеки зосереджено у розділі угоди, які можна згрупувати у п'ять основних блоків питань:

1. Верховенство права та повага до прав і свобод людини як ключовий напрям співпраці з питань юстиції, свободи та безпеки.

2. Захист персональних даних відповідно до європейських та міжнародних стандартів.

3. Мобільність громадян (режим в'їзду і перебування громадян сторін на їхніх територіях, а також міграція, притулок, управління кордонами).

4. Запобігання та боротьба з різноманітними злочинами, що зачіпають співпрацю сторін.

5. Правова співпраця в цивільному та кримінальному полі.

Пріоритетне завданням європейського співтовариства – запобігання та боротьба зі злочинністю міжнародного характеру, що становить важливу частину розділу угоди щодо співпраці з питань юстиції, свободи та безпеки. Сторони зобов'язуються надавати взаємну допомогу із запобігання злочинності та переслідування злочинців згідно з визначеними стандартами (якими переважно виступають універсальні міжнародні конвенції).

На тлі налагодження інституційної співпраці з європейськими правоохоронними агенціями та окремими країнами ЄС вкрай важливе здійснення багатовекторних внутрішніх перетворень у системі ОВС, починаючи з перегляду відповідних навчальних програм у відомчих навчальних закладах й закінчуючи необхідністю запровадження структурних змін разом зі зміною підходів у роботі, критеріїв оцінки діяльності правоохоронців та необхідністю забезпечення громадського контролю за діяльністю правоохоронців.

Для реалізації цього завдання буде доцільним актуалізувати співпрацю з Європейським поліцейським коледжем (CEPOL – European Police College). Ця інституція координує та об'єднує старших офіцерів національних поліцій країн ЄС для професійної підготовки до боротьби із транскордонною злочинністю, гарантування громадської безпеки і правопорядку, координує діяльність навчальних закладів для підготовки майбутніх правоохоронних кадрів для підвищення кваліфікації та модернізації знань, що відповідає викликам глобального світу.

Угода про асоціацію слугуватиме стратегічним орієнтиром для проведення соціально-економічних трансформацій в Україні, які вже давно стали квінтесенцією українського суспільства. У забезпеченні підписання і ратифікації

Угоди про асоціацію з ЄС саме наявність розвинутого українського громадянського суспільства стала тим вирішальним чинником, який здійснював системний та аргументований вплив на зближення з ЄС, довівши, що європейський напрям для України – її стратегічний вимір, а тому постає важливим імперативом підтримувати й всіляко розвивати почуття належності наших громадян до загальноєвропейського простору, безперечною частиною якого є й Україна.

Особливості організації діяльності територіальних органів внутрішніх справ України

Куций Ю.І., слухач курсу з підготовки фахівців ступеня вищої освіти «Магістр» за спеціальністю «Правознавство» ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Доценко О.С.*

Метою діяльності територіальних управлінь МВС України є поточне керівництво підлеглими структурними та територіальними підрозділами в ієрархічній системі управління органами внутрішніх справ. Зазначені територіальні управління створені та функціонують з метою підтримання правопорядку та боротьби із злочинністю на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці – регіоні.

Місце територіальних управлінь МВС України в системі органів внутрішніх справ формує і коло їх завдань. Завдання територіальних управлінь МВС України визначаються метою створення таких органів, та включають в себе як завдання у сфері забезпечення правопорядку в державі та дотримання прав і свобод громадян, так і завдання у сфері організації діяльності підпорядкованих служб та підрозділів.

Функція територіальних управлінь МВС України вказує на головний напрям його діяльності, шлях до досягнення загальної мети. Для вирішення конкретних завдань, що постають на цьому шляху, за регіональним управлінням МВС України юридично закріплюються певні потенційні можливості, які окреслюються через компетенцію. Отже, можна зробити висновок, що функції є напрямками реалізації (застосування) компетенції на шляху до поставленої перед територіальним управлінням мети. Тобто, компетенція управління є похідною від його функцій, вона за змістом є більш рухомою, динамічною, пристосованою до частіших змін.

Компетенція територіального управління МВС України – це закріплені нормативно-правовими актами права та обов'язки, які здійснюються у відповідних суспільних відносинах визначеними законодавством суб'єктами та в межах відповідної території. Зважаючи на вищезазначене, елементами компетенції територіальних управлінь МВС України є повноваження (сукупність прав та обов'язків), предметна підвідомчість та територіальні межі дії (територіальна підвідомчість). Компетенція територіального управління МВС України має багатоплановий характер, виражається у правах та обов'язках відповідного управління, а також повноваженнях його посадових осіб. Важливими елементами компетенції територіальних управлінь МВС України є їх територіальні межі дії, а також предметна підвідомчість, тобто зміст суспільних відносин, регулювання яких здійснюють ці органи внутрішніх справ.

Організаційно-штатна структура територіальних управлінь МВС України визначена як узгоджена сукупність підрозділів та служб органу внутрішніх справ, передбачених штатом, які співпрацюють на регіональному рівні та

налагоджують безперервну взаємодію з метою більш ефективного виконання покладених на них обов'язків, відповідно до яких вони виконують свої правоохоронні функції.

Під час оптимізації структури територіальних управлінь МВС України слід враховувати майбутні умови їх функціонування, зміни соціально-економічних характеристик зовнішнього середовища і стану злочинності, що прогнозуються. Це передбачає експериментальні перевірки ефективності організаційно-структурних змін. Експериментальні моделі відповідних структур дають змогу здобути інформацію про те, як нова організаційна структура може забезпечити виконання завдань, що покладаються на неї, виявити недоліки та прорахунки, допущені при розробці, виправити їх і в результаті вибрати найкращі варіанти структурних та функціонально-організаційних змін.

Всі складові елементи територіального управління МВС України є взаємопов'язаними і взаємозалежними. Зміна характеру функцій одних елементів веде до змін внутрішніх взаємозв'язків, що потребує відповідної організаційно-структурної перебудови. Для успішного виконання завдань, поставлених перед органами внутрішніх справ, організаційно-структурна побудова їх системи повинна відповідати її функціям. Порушення даної вимоги об'єктивно буде обумовлювати виникнення проблем у процесі управління і власне функціональної діяльності територіального управління МВС України.

При визначенні нормативів штатної чисельності структури територіальних управлінь МВС України доцільно враховувати: фактичні витрати часу на успішну реалізацію трудових операцій по тій чи іншій категорії посад; об'єктивні фактори, що впливають на обсяг роботи; прогресивні зміни та шляхи подальшого удосконалення діяльності органів внутрішніх справ на основі позитивного досвіду та нової техніки. Основними напрямками удосконалення функціонально-організаційної структури територіальних управлінь МВС України є: забезпечення єдності управління системою; приведення організаційно-штатної структури територіальних управлінь МВС України у відповідність з новими соціальними пріоритетами; активізація кадрової політики в органах внутрішніх справ; налагодження належного фінансового та матеріально-технічного забезпечення ОВС.

Імідж територіального управління МВС України визначено як цілеспрямовано сформований образ, враження, уявлення щодо окремого працівника міліції (зовнішнього вигляду, мови, темпераменту, інтелекту, характеру дій, вчинків), органу внутрішніх справ, системи МВС України в цілому і якості виконуваних професійних завдань, функцій, з метою популяризації, створення позитивного стереотипу у масовій свідомості громадян.

Зроблено висновок, що комплексним критерієм, який буде формувати позитивний імідж територіальних управлінь МВС України має бути якісна оцінка професійної діяльності органів внутрішніх справ, що включає в себе такий найважливіший компонент як контроль та нагляд за їх діяльністю. Основне призначення контролю та нагляду полягає не лише в тому, щоб забезпечити законність і дисципліну в діяльності територіальних управлінь МВС України та на основі вивчення стану справ виявити недоліки в роботі, але й знайти шляхи їх усунення, а в разі необхідності – допомогти розробити та здійснити конкретні заходи щодо покращання відповідної ситуації, надати методичну допомогу у виробленні та прийнятті управлінських рішень.

Метод стимулювання особового складу, як фактор ефективного управління в ОВС

Лазебна А.С., старший психолог відділу кадрового забезпечення Деснянського РУ ГУМВС України в місті Києві, слухач ННІЗН НАВС
Науковий керівник: доктор психологічних наук, доцент *Александров Д.О.*

Одним із напрямів діяльності керівництва ОВС є стимулювання працівників. Держави, в яких органи внутрішніх справ дієво використовують на практиці методи стимулювання, мають, як правило, позитивний імідж серед населення. Однак система стимулювання праці є дієвим інструментом управління тільки в тому випадку, якщо вона грамотно розроблена та включає вплив матеріальних, моральних та морально-психологічних стимулів.

Моральні стимули засновані на усвідомленні співробітником необхідності своєї праці як етичного боргу перед колективом, як справи совісті та честі, вірності і принциповості, готовності нести відповідальність, прагненні заслужити особистий авторитет і довіру в колективі. Арсенал морального стимулювання працівників ОВС, передбачений Дисциплінарним статутом, включає чималий перелік позицій (оголошення подяки, нагородження нагрудним знаком ОВС, дострокове привласнення чергового спеціального звання, дострокове зняття раніше накладеного стягнення і ін.).

При використанні важелів матеріального стимулювання керівництво впливає на матеріальний інтерес співробітника, забезпечуючи тим самим його зацікавленість в ефективній праці, у досягненні кращих результатів. Матеріальне стимулювання може здійснюватись за допомогою грошових коштів (оплата за тарифами і окладами, премії, доплати, штрафи тощо), а також використовуючи матеріальні блага (квартири, предмети побуту і ін.).

Звертаємо вашу увагу на те, що поряд із вищезазначеними видами з кожним днем зростає роль морально-психологічного стимулювання, яке актуалізує значення особистості в трудовій діяльності. До морально-психологічних стимулів, які, на нашу думку, доцільно використовувати в органах внутрішніх справ, можна віднести досягнення та визнання.

Потреба в досягненні визначається як потреба в успішній діяльності, в особистих трудових внесках високої якості. Стимулювання досягненням може відбуватися за рахунок надання правоохоронцям можливості виконувати функціональні обов'язки використовуючи власні ідеї, удосконалюючи навички та здібності.

Визнання є одним із найбільш емоційно забарвлених спонукальних стимулів. Людям необхідно знати не тільки те, наскільки добре вони досягли своєї мети або виконали свою роботу, але також і те, що їх досягнення оцінені належним чином. Визнання може бути висловлене керівником підрозділу, який виражає вдячність за внесок людини у спільну справу. Також даний стимул проявляється у просуванні по службі, у отриманні більш престижної або керівної посади. Публічне визнання виражається в широкому поширенні інформації про досягнення мільйонера у відомчих газетах, на спеціальних стендах («Дошка пошани»), нагородженні нагрудними знаками, грамотами, внесеннями їх імен у спеціальні книги. Нерідко публічне визнання супроводжується преміями, цінними подарунками і т. Водночас стимули у вигляді духовних і соціальних благ виступають додатковим джерелом задоволення широкого спектра потреб працівника і його родини, сприяють розвиткові особистісних і професійних якостей.

На нашу думку, комплексне використання методів стимулювання дає змогу впливати на трудову діяльність в інтересах як працівника ОВС, так і керівництва.

До питання управління у сфері внутрішніх справ

Леута Р.В., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Лазаренко Л.А.*

Сфера внутрішніх справ держави є багатоструктурною. Вона включає ряд складних груп суспільних відносин, які пов'язані із захистом прав, свобод та інтересів особи, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань; попередженням і припиненням злочинів та інших правопорушень; здійсненням оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства; забезпеченням безпеки дорожнього руху; здійсненням ліцензійно-дозвільної діяльності; забезпеченням реєстраційної та міграційної роботи; охороною власності за договорами і т. ін.

Як наслідок, правоохоронна діяльність охоплює не якийсь певний вид суспільних відносин, а систему зв'язків та відносин, виникаючих у різноманітних галузях соціуму, котрий закономірно та цілеспрямовано прагне правопорядку і задовольняє свої потреби в останньому за допомогою відповідного управління. Таким чином, головна особливість правоохоронної діяльності полягає в її багатооб'єктній спрямованості^{1,1}.

Специфічні якості суспільних відносин, що формуються у сфері внутрішніх справ держави, обумовлюють існування управління внутрішніми справами як особливої сфери, котра відрізняється від інших сфер та галузей державного управління. Управління в сфері внутрішніх справ спрямовано на втілення в життя законів і підзаконних актів; профілактику правопорушень; створення громадянам, державним органам, підприємствам, установам, організаціям умов для реалізації їх прав і покладених на них обов'язків; виховання у громадян правосвідомості, поваги до норм права і загальнолюдських моральних підвалин.

Більшість суб'єктів управління у сфері внутрішніх справ виступають як представники влади, що наділені правом надавати в межах своїх повноважень розпорядження, висувати вимоги, обов'язкові для всіх громадян і посадовців. Вони володіють повноваженнями щодо застосування заходів адміністративного примусу (адміністративно-запобіжних заходів, заходів адміністративного припинення і адміністративно-процесуального забезпечення та адміністративних стягнень). Ряд суб'єктів управління в цій сфері можуть здійснювати оперативно-розшукові, кримінально-процесуальні дії.

Управлінські відносини в сфері внутрішніх справ переважно є відносинами «влади-підкорення». Разом з тим існують численні відносини, що характеризуються рівністю їх учасників. Наприклад, відносини органів внутрішніх справ з іншими державними органами, з якими здійснюється взаємодія щодо охорони громадського порядку та зміцнення законності, з громадськими формуваннями, що беруть участь в охороні правопорядку. Більшість відносин характеризуються рівністю сторін при здійсненні міліцією функцій з обслуговування населення, наприклад з надання невідкладної допомоги громадянам, потерпілим від нещасних випадків або від злочинних посягань тощо. Управління внутрішніми справами характеризується високою службовою дисципліною, наявністю єдиноначальності та колегіальності та іншими особливостями.

Характер завдань, вирішуваних в процесі управління внутрішніми справами, обумовлює динамічність цієї діяльності. Кожний етап розвитку нашої держави, як правило, супроводжуються змінами в структурі управління, направленими на поліпшення роботи. Тому динамічність управління в певній мірі сприяє оптимальному вирішенню завдань у сфері внутрішніх справ.

Управління в сфері внутрішніх справ характеризується також тим, що більшість суб'єктів управління не тільки організують, а й безпосередньо практично здійснюють правоохоронну діяльність.

Діапазон, сфера діяльності органів внутрішніх справ, як було сказано вище, настільки широкі та за своїм профілем багатоманітні, що об'єктивно виникає постійна потреба в створенні, удосконаленні, реформуванні органів внутрішніх справ, особливо їх спеціалізованих підрозділів, що здійснюють діяльність по боротьбі з організованою злочинністю, економічною злочинністю, незаконним обігом наркотичних засобів, торгівлею людьми та за іншими актуальними правоохоронними напрямками. Тобто йдеться про безперервну еволюцію організації і управління в сфері внутрішніх справ держави.

Управлінська діяльність здійснюється як усередині самої системи органів внутрішніх справ, так і в зовнішньому середовищі, сфері її діяльності, у взаємовідносинах з органами, підприємствами, установами, громадськими об'єднаннями, посадовцями і громадянами. Управлінські форми використовуються для вирішення внутрішньоорганізаційних питань, керівництва всередині самої системи МВС, для керівництва нижчестоящими за підлеглистю органами і окремими працівниками, а також для реалізації зовнішньоорганізаційної діяльності, тобто в ході здійснення спеціальних (основних) функцій управління. Оскільки зовнішня діяльність спрямована на вирішення державних завдань у сфері внутрішніх справ, то в процесі її здійснення найбільш широко використовується правозастосовча форма діяльності взагалі і її різновид – правоохоронна – особливо.

Управління внутрішніми справами як галузь державного управління базується на його загальних принципах і, в той же час, у цій сфері діють принципи, що належать до окремих напрямів діяльності у сфері внутрішніх справ.

На підставі вищевикладеного можна сформулювати наступне визначення: управління органами внутрішніх справ – це цілеспрямований, організуючий та регулюючий владний вплив на систему цих органів та її структурні підрозділи з метою підвищення ефективності їх функціонування і розвитку для успішної реалізації державної політики в сфері внутрішніх справ.

Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України

Лім В.Ю., курсант ННІПФЕКП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Марков М.М*

В умовах розбудови України як правової держави, формування і розвитку правоохоронної системи як самостійного складного міжгалузевого утворення та організаційної основи суспільної безпеки, неможливо не звернути увагу на роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України.

Визначені компоненти значною мірою обумовлюють порядок здійснення, ефективність, спрямованість і причинність правоохоронної діяльності, а також дають змогу говорити про існування певної правоохоронної системи, яка

нагадує цілий комплекс найрізноманітніших теоретичних напрямів осмислення явища, складає комплексне уявлення про формування правової держави правоохоронними органами.

Оцінюючи стан правоохоронної системи на сьогоднішній день, можна зазначити, що суб'єкти цієї системи не бачать в громадянах потенційних правопорушників, а навпаки залучають громадян до участі у вирішенні суспільних справ в тому числі і в сфері правоохоронної діяльності.

Важливою особливістю правоохоронних органів є те, що їх діяльність є відкритою. Вони інформують органи влади і управління, громадські організації, населення і засоби масової інформації про свою діяльність, стан громадського порядку та заходи, що вживаються для цього. Правоохоронна система тісно взаємодіє з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, населенням. Цей критерій є одним з умов підвищення ефективності діяльності суб'єктів правоохоронної системи та здійснення реального демократичного цивільного контролю над правоохоронними органами.

В правоохоронній системі працюють спеціалісти-професіонали, які володіють спеціалізованими правовими знаннями, відповідними навичками роботи, кваліфіковано виконують юридично значущі дії, що визначають зміст їх роботи. Складність життєвих ситуацій, що вирішуються правоохоронцями, висока вимогливість правової процедури, особливість формально-абстрактного мислення і термінології юридичного спілкування передбачають, що цю роботу повинні здійснювати лише спеціально підготовлені фахівці.

Основними об'єктами, які повинні захищатись системою державних органів, є особистість - її права та свободи; суспільство - його матеріальні і духовні цінності; держава - її конституційний лад, суверенітет і територіальна цілісність. Також слід зазначити, що одне з центральних місць у різноманітній та багатоплановій діяльності держави займає виконання завдань із забезпечення правопорядку та законності, охорони прав та свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів державних та недержавних організацій, протидії правопорушенням. Таким чином правоохоронні органи мають значний вплив на формування правової держави, а саме : забезпечуючи права та свободи людини і громадянина; охороняючи інтереси суспільства і держави від протиправних посягань; сприяючи дієвості всієї системи права України, національного законодавства; забезпечуючи громадський порядок і громадську безпеку; протидіє злочинності; вживає заходи щодо усунення причин та умов, які сприяли вчиненню правопорушень.

Отже, правоохоронна системи відіграє важливу роль у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України, здійснюючи свою активність у соціально-економічній і політичній сферах суспільного життя, під час забезпечення громадського порядку та громадської безпеки; у процесі провадження досудового слідства; здійснення адміністративно-правової юрисдикції; під час проведення оперативно-розшукових заходів; у профілактичній діяльності; у зв'язку з виконанням адміністративних і судових рішень.

Особливості провадження за зверненнями громадян

Листушенко Р.В., курсант ННПФПСКМ НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент Стрельченко О.Г.

Громадяни України мають право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських об'єднань, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення. Право громадян на звернення є конституційним. Поряд з іншими правами і свободами людини і громадянина воно зафіксовано у розділі II Основного Закону України.

Тому аналіз дослідження особливостей провадження за зверненням громадян є на сьогоднішній день досить актуальним.

Метою є дослідження законів та інших нормативно правових актів, які регламентують провадження за зверненнями громадян, а також особливості таких проваджень.

Під зверненням громадян законодавець розуміє викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги. Аналіз цих норм та ст. 40 Конституції України дає можливість зробити висновок, що законодавець класифікує звернення громадян за такими ознаками:

- а) залежно від форми – письмові та усні;
- б) залежно від змісту – пропозиції (зауваження), заяви (клопотання), скарги;
- в) залежно від кількісного складу суб'єктів – індивідуальні та колективні;

Письмовим є звернення, яке надіслане поштою чи передане особисто громадянином або через уповноважену ним особу до органів владних повноважень чи їх посадових осіб та підписане заявником (заявниками) із зазначенням дати, прізвища, імені, по батькові та місця проживання [1].

Усним є звернення, яке викладене громадянином (заявниками) на особистому прийомі (зборах) у органі владних повноважень чи їх посадових осіб та записано посадовою особою органу владних повноважень [1].

Пропозиція (зауваження) – це звернення, в якому висловлюються думки у вигляді порад, рекомендацій щодо діяльності органів владних повноважень, їх посадових осіб та удосконалення суспільних відносин і правової основи з метою покращення умов життя громадян, діяльності держави і суспільства у всіх сферах життєдіяльності [3].

Заява (клопотання) – це звернення громадян, у якому викладаються: а) прохання про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством своїх прав та інтересів; б) прохання (клопотання) у письмовій формі про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод; в) повідомлення про порушення чинного законодавства; г) повідомлення про недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, органів державної влади, їх посадових осіб, депутатів усіх рівнів, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності [3].

Скарга – це звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, їх об'єднань, установ та організацій, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб [3]. Щоправда, за змістом ч. 4 ст. 3 Закону України «Про звернення громадян» суб'єктом звернення зі скаргою може бути громадянин, тобто законодавець не передбачає можливість колективного звернення зі скаргою. Однак на практиці колективні скарги досить часто мають місце. Наприклад, неправомірні дії органів владних повноважень щодо забудови окремих земельних ділянок, надання комунальних послуг (опалення,

водопостачання), порушення графіку руху транспортних засобів громадського користування тощо. Отож, наявність законодавчого визначення дефініцій не виключає науково-практичних підходів до змісту понять і визначень.

Індивідуальним є звернення, подане окремою особою, громадянином або через уповноважену ним особу (якщо ці уповноваження оформлені відповідно до чинного законодавства), до органів владних повноважень, їх посадових осіб. Наприклад, звернення на захист прав і законних інтересів недієздатної особи [1].

Колективним є звернення, подане групою осіб, певним колективом громадян, працівників, членів громадських формувань до органів владних повноважень, їх посадових осіб. Під групою осіб слід розуміти (за принципами кримінального, адміністративного права) дві і більше осіб, якими подано відповідне звернення [1].

Особливості провадження за пропозиціями (зауваженнями) характеризуються тим, що: а) підставою виконання такого провадження є внесення громадянином пропозиції (зауваження) з порадою покращення діяльності органів владних повноважень, врегулювання суспільних відносин життя громадян; б) розгляд пропозицій може бути здійснений тільки в адміністративному порядку, а не в судовому; в) за змістом цього провадження навіть не виникає питання оскарження прийнятого рішення; г) особі, що подала пропозицію (зауваження), лише повідомляються результати розгляду.

Особливості провадження за заявами (клопотанням) полягають в тому, що: а) такі звернення пов'язані з реалізацією через відповідні органи особистих прав і законних інтересів; б) вони розглядаються лише в адміністративному порядку; в) встановлюється особливий порядок відповідей за результатами розгляду – така відповідь дається обов'язково тим органом, який отримав ці заяви і до компетенції якого входить задоволення вимог, викладених у заяві, доводиться до відома громадянина в письмовій формі з посиланням на Закон і викладенням мотивів відмови, а також із роз'ясненням порядку оскарження прийнятого рішення [4].

Особливості провадження за скаргами полягають у тому, що законодавець: по-перше, вказує на інстанції подання скарг – у порядку підлеглості вищому органу чи посадовій особі або у разі відсутності такого органу чи незгоди громадянина з прийнятим за скаргою рішенням безпосередньо до суду [3]. Метою встановлення такого порядку оскарження, на мою думку, було певним чином розвантаження судових органів. Проте, відповідно до Конституції України, громадянин має право звертатися до суду безпосередньо; по-друге, скарги на рішення загальних зборів акціонерних товариств, колективних сільськогосподарських підприємств, юридичних осіб, створених на основі колективної власності, а також на рішення вищих державних органів вирішуються безпосередньо в судовому порядку; по-третє, встановлюється можливість подання скарги в інтересах громадянина за його повноваженнями, оформленої у встановленому законом порядку іншою особою, трудовим колективом або організацією, яка здійснює правозахисну діяльність, тоді як пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) подаються від особи безпосередньо і лише передання їх до відповідного органу, установи може бути здійснене через уповноважену особу; по-четверте, до скарги додаються наявні у громадянина рішення або копії рішень, які приймалися за його зверненням, а також інші документи, необхідні для розгляду скарги. Законом України «Про звернення громадян» звернення Героїв Радянського Союзу, Героїв Соціалістичної Праці, інвалідів Великої Вітчизняної війни розглядаються першими керівниками державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій особисто. Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо

забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» від 7 лютого 2008 року № 109/2008 розширює перелік пільгових категорій осіб, розгляд звернень яких керівники відповідних органів беруть під особистий контроль та забезпечують проведення їх першочергового особистого прийому. Це насамперед жінки, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня», інваліди Великої Вітчизняної війни, Герої Соціалістичної Праці, Герої Радянського Союзу, Герої України. Також необхідно приділяти особливу увагу вирішенню проблем, з якими звертаються ветерани війни та праці, інваліди, громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, багатодітні сім'ї, одинокі матері та інші громадяни, які потребують соціального захисту та підтримки.

Особливості розгляду звернень народних депутатів та депутатів місцевих рад регулюються нормами Законів України «Про статус народного депутата України» та «Про статус депутата місцевої ради», де визначено, що депутатське звернення – це викладена в письмовій формі пропозиція народного депутата чи депутата місцевої ради, звернена до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян здійснити певні дії, дати офіційне роз'яснення чи викласти позицію з питань, віднесених до їх компетенції. Для розгляду звернень депутатів встановлено скорочений строк розгляду, а саме десятиденний строк для розгляду порушеного у зверненні питання та надання відповіді, а в разі необхідності додаткового вивчення чи перевірки надання відповіді заявнику не пізніш як у місячний строк. Депутат, який направив звернення, може бути присутнім при його розгляді, про що він повідомляє відповідний орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, яким адресовано депутатське звернення. Посадова особа, відповідальна за розгляд звернення народного депутата, зобов'язана завчасно, але не пізніше ніж за день народного депутата та п'ять днів депутата місцевої ради, повідомити про час і місце розгляду звернення. Вмотивована відповідь на депутатське звернення повинна бути надіслана депутату не пізніш як на другий день після розгляду звернення. Відповідь надається в обов'язковому порядку і безпосередньо тим органом державної влади чи органом місцевого самоврядування, до якого було направлено звернення, за підписом його керівника чи посадової особи, керівником підприємства, установи та організації, об'єднання громадян [5,6].

Отже, провадження за зверненнями громадян полягає у тому, що звернення громадян є необхідним елементом побудови демократичної держави з громадянським суспільством, тобто такої держави, де суспільство брало б активну участь в управлінні державними справами, шляхом звернення з порадами, рекомендаціями щодо вдосконалення правової основи та організації діяльності органів управління, умов життя громадян, забезпечення законності в органах державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, в засобах масової інформації.

Звернення громадян в державні органи є одним із демократичних інститутів в які громадяни звертаються з вимогою щодо поновлення прав і захисту законних інтересів, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, посадових осіб.

Список використаних джерел:

1) Про звернення громадян : Закон України від 02 жовтня 1996р №393/96 (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 14 жовтня 2014 р.) // Відомості Верховної Ради України – 1996. - № 2 - 3. – Ст. 12.

2) Конституція України : Закон України від 28 червня 1996р №254 к/96 (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 21 лютого 2014 р.) // Відомості Верховної Ради України – 1996. - № 30. – Ст. 141.

3) Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. / Е.Ф. Демський. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 496 с.

4) Адміністративне право України : підручник. / В.Б. Авер'янов. – Видавництво «Юридична думка», 2004. – 645 с.

5) Про статус народного депутата України : Закон України від 17 лютого 1996 р № 2790-ХІІ (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 28 лютого 2014р.) // Відомості Верховної Ради України – 1993. № 3. – Ст.17.

6) Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11 липня 2002р № 93-IV (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 14 жовтня 2014р.) // Відомості Верховної Ради України – 2002. № 40. – Ст 290.

Реформування органів внутрішніх справ в умовах євроінтеграції України

Мазниченко А.А., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Пастух І.Д.*

Створення незалежної України стало результатом втілення багатовікових традицій державотворення українського народу. Але її подальша розбудова пов'язана з розв'язанням складних проблем внутрішньої і зовнішньої політики, а також прагненнями України до інтеграції в Європейський Союз.

Саме євроінтеграційний процес зумовлює необхідність реформування правоохоронних органів, які є ключовими в системі органів виконавчої влади. Дане питання є актуальним для України і закріплене на законодавчому рівні в Законі України «Про основи національної безпеки України».

Невідкладного реформування в контексті цього питання потребують органи внутрішніх справ - це правоохоронні органи державної виконавчої влади, які беруть участь в здійсненні функцій держави, спрямованих на забезпечення законності та правопорядку, захист від протиправних посягань на життя, здоров'я, права та свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства держави.

Враховуючи, що правоохоронні органи в сучасній Україні повинні бути насамперед сервісними службами, що допомагають суспільству влаштувати безпечний та законний добробут в власній країні, пропонується запровадити Стратегію розвитку органів внутрішніх справ, яка передбачає формування МВС України як інституту європейського зразку та формування поліції як основного виконавця щодо забезпечення безпеки населення.

Головними вимогами, які ставляться до органів внутрішніх справ є :

- служіння як потребам окремих громадян, так суспільним групам і суспільству в цілому;

- поліція повинна відповідати перед законом, а не перед урядом;

- поліція повинна захищати права людини, особливо ті, які є необхідними для вільної політичної діяльності в демократичному суспільстві;

- поліція має бути прозорою у своїх діях;

- партнерські відносини з населенням у межах моделі «community policing»;

- професіоналізм персоналу, скорочення його чисельності, вироблення професійної етики;

- постійний зв'язок з поліцейськими підрозділами інших держав.

На початку реформування основною цілю є проведення функціонального та організаційного перетворення апарату МВС, ліквідування структурних

підрозділів, що мають схожі функції, а також прийняття законодавчої бази щодо зменшення чисельності органів внутрішніх справ.

На другому етапі планується ухвалити нову законодавчу базу, яка регламентує діяльність міністерства, провести функціональні та інституційні перетворення МВС і вжити низки організаційних заходів для стійкості нової структури відомства.

На мою думку, дані заходи мають проводитись за рахунок коштів державного бюджету, а також за рахунок технічної і матеріальної допомоги зарубіжних партнерів.

Також планується ліквідація низки підрозділів МВС, зокрема, управління із боротьби з організованою злочинністю, транспортну і ветеринарну міліцію, в той час як в Державній прикордонній службі вже відкинули скорочення кількості прикордонників через її перепідпорядкування МВС.

Зрештою у МВС входить п'ять підрозділів: Національна поліція, Національна гвардія, Державна міграційна служба, Державна прикордонна служба та Державна служба з надзвичайних ситуацій.

На шляху до євроінтеграції Україна обов'язково повинна враховувати подібний позитивний досвід країн-членів ЄС і НАТО. Відповідне завдання випливає з прийнятих вищим керівництвом держави рішень, міжнародних домовленостей та нормативно-правових актів України. Основні принципи побудови системи контролю над службами внутрішньої безпеки і правоохоронними органами визначені рекомендаціями ПАРС 1402 (1999), 1713 (2005).

Важливим кроком у реформуванні, я вважаю, є приведення законодавчої бази до європейського рівня, створення окремого нормативного акту, який би регулював лише внутрішню діяльність міліції, що не стосується прав громадян, а також її ресурсне забезпечення, організаційні структури. А також Закон України «Про органи внутрішніх справ», закони, що регулюють відносини МВС з іншими центральними та місцевими органами влади тощо.

Шляхами вдосконалення стану справ щодо відомчих нормативних актів органів внутрішніх справ мають стати: кодифікація, консолідація, публікація офіційних інкорпорованих збірників, підвищення якості обліку нормативно-правових актів в державних органах та установах, створення автоматизованої електронної бази даних про нормативно-правові акти МВС України, якою мали би змогу користуватися працівники міліції.

Підсумовуючи потрібно сказати, що реформування правоохоронних органів є важливим кроком в становленні України як міцної демократичної держави на шляху входження нашої держави до Європейського Союзу.

Сім'я, дитинство, материнство як об'єкти адміністративно-правового захисту

Малицька Н.М., студент 6-КС курсу юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Плуґатир М.В.

Сім'я – найдавніший інститут людської взаємодії, унікальне явище, її унікальність полягає в тому, що декілька людей найтіснішим чином взаємодіють на протязі довгого часу, що налічує десятки років, тобто впродовж більшої частини людського життя. У такій системі інтенсивної взаємодії не може не виникати суперечок, конфліктів і кризових явищ. На сучасному етапі

адміністративно-правовою наукою розроблено чимало рекомендацій щодо врегулювання відносин усередині сім'ї з метою попередження розвитку негативних ситуацій.

Актуальність питань адміністративно-правового регулювання діяльності органів виконавчої влади щодо запобігання і припинення правопорушень, пов'язаних з учиненням насильства у сім'ї пов'язана насамперед із тим, що не всі питання стосовно насильства було розкрито повною мірою, й отже вони вимагають більш детальної уваги з метою чіткого визначення проблем, що виникають у діяльності ОВС та інших державних органів у зв'язку з попередженням конфліктних ситуацій у сім'ї. Це, у свою чергу, дозволить винайти нові шляхи розв'язання проблеми запобігання насильства у сімейно-побутовому ґрунті, а також сформулювати основні пропозиції та рекомендації щодо удосконалення практики діяльності відповідних органів.

Інститут сім'ї, який можна загалом вважати першоосновною суспільства у будь-якій країні, має надзвичайно важливе значення для розвитку кожної особистості. Вплив саме сімейних настанов, особливостей родинного укладу та інших чинників є первісним щодо впливу суспільного оточення будь-якої особистості, і може бути як позитивним, так і негативним.

Сучасні реалії життя свідчать про те, що адміністративні правопорушення, пов'язані з насильством у сімейно-побутовому ґрунті є широко розповсюдженими в Україні та, крім того, мають високий рівень латентності. Це пов'язане, насамперед, з тим, що особа, що чинить насильницькі дії, і ті, хто від них страждає, не бажають, щоб про проблему дізналися оточуючі, тому не в усіх випадках звертаються до правоохоронних органів. Унаслідок цього сімейне насильство, що завжди характеризується тривалістю, з часом набуває все більш загрозливих форм і подальшої жорстокості, призводячи у більшості випадків до тяжких наслідків. Виникнення та існування сімейного насильства було детерміновано, перш за все, культурними та релігійними чинниками, а крім того - особливостями правової системи у різних країнах. Це явище породжувалося з правової нерівності й незахищеності більш слабких і залежних членів сім'ї від переваги більш сильного - патріархальний лад суспільного життя визнавав головою сім'ї лише чоловіка, який мав безумовну владу над іншими. У зв'язку з цим, насильство в сім'ї практично в усьому світі тривалий час визнавалося як належне, а в окремих джерелах соціальних норм було навіть зафіксовано у законодавчих формах. Разом із тим, в деяких правових нормах різних держав зазначалися засади неконфліктного співіснування членів родини та мирного вирішення суперечок, хоча це не виправдовує тогочасної позиції держави, яка не визнавала насильства в сім'ї як правопорушення, й отже, не захищала постраждалих від нього. Лише після ухвалення у 1948 році Загальної декларації прав людини почали створюватися правозахисні механізми для жертв сімейного насильства та відповідні недержавні органи для боротьби з цим явищем і надання допомоги постраждалим від нього.

Забезпечення захисту сім'ї, материнства і дитинства є одним з пріоритетних завдань держави в особі її органів, оскільки лише вони мають найбільш ефективні повноваження для боротьби з насильством у сім'ї - на законодавчому рівні, у компетенції органів виконавчої влади, а також у судовій діяльності. Однак провідне місце в реалізації державної політики в цій сфері належить саме органам виконавчої влади, котрі вповноважені застосовувати широкий спектр методів і засобів реагування на випадки домашнього насильства, включаючи й заходи примусу.

За результатами аналізу змісту та сутності категорії «наси́льство в сім'ї» пропонується включити до законодавчо визначеного його поняття складові, що стосуються наслідків його вчинення, а саме фактичного розпаду нормальних сімейних стосунків і фактичної неможливості їх продовження.

Крім того, основною особливістю, що відрізняє насильство в сім'ї від інших видів правопорушень або кримінальних злочинів є те, що всі насильницькі дії спрямовані й учиняються проти членів однієї родини - осіб, пов'язаних передусім кровною спорідненістю (або спільним веденням господарства), при цьому, на нашу думку, такі ознаки, як спосіб, місце, час, обстановка вчинення правопорушення відіграють стосовно першого лише другорядну роль. З урахуванням цього, у своєму інтегральному співвідношенні поняття «сім'я» та поняття «наси́льство» утворюють категорію, в якій визначними є елемент «наси́льства», а елемент «сім'ї» у значенні саме родинних зв'язків постає як середовище його вчинення.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Офіційне видання. – К. : Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2014. – 304 с.

2. Популярна юридична енциклопедія / Кол. авт. : В.К. Гіжевський, В.В. Головенченко... В.С. Ковальський (кер.) та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 528 с.

Роль правоохоронних органів України у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції

Марков М.М., кандидат юридичних наук, викладач кафедри спеціальної техніки та оперативного-розшукового документування ННІПФПСКМ НАВС

На нинішньому етапі суспільно-політичного розвитку України відбувається кардинальна переорієнтація державної політики на забезпечення передовсім безпеки, прав, свобод та законних інтересів людини, євроінтеграцію, формування в Україні ринкової економіки та інші трансформаційні процеси, що значно змінили умови діяльності правоохоронних органів і викликали необхідність їх реформування. Воно вже почалося й проводиться дедалі активніше з прийняттям нових законів та визначенням механізмів їх реалізації.

Говорячи про реформування системи правоохоронних органів України, найчастіше згадують про зміни у структурі, чисельності особового складу, нормативній базі, оплаті праці й фінансуванні та матеріально-технічному забезпеченні правоохоронних органів. Усе це, безперечно, дуже важливо, але концепція реформування передовсім передбачає досягнення якісних змін у діяльності всієї системи, усіх її органів і підрозділів, кожного окремого правоохоронця.

Високий рівень соціальної небезпеки та стала тенденція до збільшення кількості посягань на життя, здоров'я, честь та гідність працівників правоохоронних органів під час виконання ними завдань з охорони громадського порядку зумовили необхідність підвищення ефективності організаційних заходів з метою поліпшення кримінально-правової охорони та підвищення авторитету представників цих органів.

Завдяки трансформаційним та інтеграційним процесам нині в Україні застосовують досвід світової спільноти щодо посилення безпеки діяльності правоохоронних органів. Зокрема, ця тема була обговорена на I Європейському конгресі з питань управління якістю роботи поліції, який відбувся в Німеччині й визначив вихідні принципи нової моделі діяльності поліції із забезпечення власної безпеки. Основним із них є те, що поліція як правоохоронний орган – це

сервісна служба, котра надає послуги населенню на певній території. Змінюються вимоги до керівників поліції, які нині повинні мислити як підприємці у своїй специфічній сфері, роблячи при цьому акцент не на одержанні фінансової вигоди, а на розв'язанні проблем, що їх порушує населення перед поліцією та які належать до її компетенції [1, с. 75].

Сучасні трансформаційні зміни в суспільстві, зокрема посилення інформаційного впливу на професійну діяльність, потребують від правоохоронних структур перегляду багатьох прийомів і методів діяльності, а також внутрішньої структурної перебудови, орієнтованої на забезпечення особистої безпеки кожного працівника. У цьому контексті особливої актуальності набуває питання підготовки висококваліфікованих кадрів для вітчизняних правоохоронних органів, бо професіоналізм - це запорука безпеки та захищеності. Підготовка та навчання працівників правоохоронних органів на сучасному етапі передбачає широке застосування здобутих знань на практиці як для забезпечення власного життя, так і для ефективного захисту інтересів держави.

Злочинність постійно змінюється, пристосовуючись до нових умов, є потреба постійної якісної професійної підготовки правоохоронців. Саме тому дослідження й використання передового досвіду інших країн набуває особливої актуальності. Але при цьому слід узяти до уваги, що зарубіжна система освіти переважно вузькопрофільна, спрямована на досягнення особливих, спеціальних завдань. Тому в наших умовах не варто переймати деякі західні моделі (як, наприклад, функціонування лише спеціальних навчальних закладів правоохоронної системи), відмовляючись від національної системи вищих навчальних закладів, що готує правоохоронців-юристів широкого профілю. На нашу думку, такий крок неприйнятний. Доцільно було б підвищити вимоги до кандидатів, які прагнуть вступити до спеціалізованих навчальних закладів правоохоронної системи, заснованих на комплексі перевірок, тестів, екзаменів і медичних аналізах, оскільки в майбутньому працівник правоохоронних органів буде наділений широкими повноваженнями, що потребують неабиякої відповідальності за свої дії: право на носіння зброї, затримання злочинця, здійснення арештів, обшуків тощо.

Окрім того, для поліпшення чинної системи оцінювання правоохоронців варто запровадити разом зі складанням теоретичних заліків тестування випускників, яке імітувало б реальні ситуації, що можуть виникнути в житті. Звичайно, необхідно постійно вдосконалювати спеціальне технічне обладнання, що використовується на базі університетів та академій правоохоронного спрямування.

Отже, в умовах сучасного трансформаційного стану суспільних відносин система особистої безпеки працівників правоохоронних органів потребує переосмислення. Основні напрями її вдосконалення такі: встановлення справді партнерських відносин правоохоронців із цивільними інституціями та населенням; покращення фінансування діяльності працівників правоохоронних органів, як це передбачено законопроектом «Про поліцію»; поліпшення соціально-правового захисту працівників поліції під час проходження служби шляхом посилення громадського контролю; модернізація механізму взаємодії між правоохоронними структурами з урахуванням зарубіжного досвіду й міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Про поліцію: Проект закону № 10688 від 3 липня 2012 р.

Європейський досвід протидії нелегальній міграції

Мартиненко Б.С., слухач магістратури ДДУВС

Дуйловський О.В., ад'юнкт ДДУВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Шалгунова С.А.*

З метою організації ефективної протидії злочинам, вчинюваним мігрантами, які незаконно потрапили на територію України, передбачено цілий комплекс заходів, законодавчо закріплених національним законодавством. Всі вітчизняні правові норми ґрунтуються на системі міжнародно-правових актів, вироблених міжнародним співтовариством в процесі регламентації діяльності правоохоронних структур, пов'язаної з попередженням злочинів та їх профілактикою.

Права мігрантів та біженців закріплені Женевською конвенцією про статус біженців від 28.07.1951 року. Положеннями даної конвенції закріплено висилку біженців у судовому порядку по міркуваннях національної безпеки (ст. 32). Відповідно до Нью-Йоркської конвенції про статус апатридів від 28.09.1954 року її положення не поширюються відносно осіб, щодо яких є вагомі підстави вважати, що вони вчинили злочини: а) проти миру, людства або військовий злочин; б) неполітичного характеру поза країною, яка дала їм притулок, і до того, як вони були допущені в цю країну, якщо цей злочин тяжкий (ст. 1). Нью-Йоркська конвенція про скорочення безгромадянства від 30.08.1961 року закріплює пряму надання свого громадянства, що залежить від наявності судимості особи за вчинення злочину проти державної безпеки (ст. 1, ч. 2, п. «с»). При цьому враховуються тільки ті судимості, за якими особа була засуджена до 5 і більше років тюремного ув'язнення.

Конвенція міжнародної організації праці № 143 від 04.06.1975 року закріпила забезпечення працівникам-мігрантам рівних можливостей та поводження і передбачала відповідальність за зловживання в області міграції. Зокрема, кожен член Міжнародної організації праці повинен був припиняти таємний міграційних рух та незаконний прийом мігрантів на роботу (ст. 3) []. Дія даної конвенції поширювалася не лише на незаконних мігрантів, а й на працедавців, які приймали їх на роботу. Заходи впливу на обидві групи порушників застосовувалися різні: адміністративно-правові, цивільно-правові та кримінально-правові, згідно національного законодавства країн, в якій здійснювався такий прийом на роботу мігрантів (ст. 6).

Практика проведення політики відносно вимушених мігрантів та внутрішньої міграційної політики в більшості країн Європи дозволяє виділити наступні основні напрями її реалізації: а) прийом та тимчасове облаштування біженців, б) протидія незаконній міграції, в) прийом та інтеграція в суспільство етнічних громадян, що переселяються в країну походження. Аналогічні правила діють і в країнах Азії, Південної та Північної Америки. Особливу увагу викликає урахування урядами країн регулюванні міграційних трудових потоків.

Дана проблема, в межах розгляду діяльності вітчизняних правоохоронних органів, набуває особливої актуальності останні роки. Попередження злочинів та правопорушень з боку незаконних мігрантів стало однією із сучасних проблем українського суспільства і важливим напрямом роботи. В європейському просторі, до якого так намагається приєднатися Україна, проблема міграції та боротьби зі злочинністю мігрантів стала актуальною останні роки. Вчинення різномірних злочинів мігрантами (як законними, так і незаконними) є найбільш

небезпечним явищем сучасної Європи: крадіжок, грабежів, розбоїв, групових порушень громадського порядку, масових заворушень, терористичних актів. Тому, затягування процедури прийняття України до ЄС пов'язано і з небезпечно неконтрольованого руху до Європейських країн як законних, так і незаконних мігрантів з України. За останні 20 років кількість громадян України, які виїхали до країн Європи, стабільно залишається високою. Метою такого виїзду стало переважно працевлаштування на найбільш некваліфіковані види робіт (доглядальниці, няньки, хатні робітниці), і оплата їх роботи у порівнянні з місцевими мешканцями набагато менша, хоча у порівнянні з заробітками в Україні такої праці – високі. Більшість трудових мігрантів до Європи складають мешканці західних регіонів України, які не мають фахової освіти і роботи. Тим більше, що за останній рік кількість мігрантів до всіх країн, з якими Україна має спільні кордони, зросло внаслідок проведення бойових дій на її території. Із країн ЄС лише Великобританія має найбільш суворі обмеження в прийомі мігрантів і заборона в'їзду на постійне місце проживання усім, хто не має трудової візи. Виключення складають лише ті особи, які мають нерухоме майно на території Великобританії, банківські рахунки у зв'язку із веденням бізнесу, або приїхали на навчання.

В межах самої України також більшість трудових мігрантів складають мешканці західних областей, і сфера їх праці обмежується торгівлею та некваліфікованою або низькокваліфікованою роботою на будівництві. Більшість таких мігрантів не мають ніякої спеціальної освіти, максимум – це робочі спеціальності або загальна середня освіта.

Таким чином, проблема трудової міграції та її регулювання і обмеження є важливою не лише для країн ЄС, а й для самої України. Необхідно зазначити й те, що крім проблем соціально-політичних міграція має і небезпеку в санітарно-епідеміологічному плані, оскільки мігранти із депресивних районів країни несуть із собою інфекційні хвороби, що стрімко поширюються серед мешканців інших районів, для яких такі хвороби не являються звичними. В європейських країнах проблема поширення небезпечних інфекційних хвороб мігрантами особливо важливою стала також, у зв'язку із поширенням на африканському континенті вірусу Ебола та інших хвороб, які завозять переважно трудові мігранти та туристи.

Список використаних джерел:

1. Женевська конвенція про статус біженців від 28.07.1951 року.
2. Нью-Йоркська конвенція про статус апатридів від 28.09.1954 року.
3. Нью-Йоркська конвенція про скорочення безгромадянства від 30.08.1961 року.
4. Конвенція міжнародної організації праці № 143 від 04.06.1975 року.

До проблеми визначення поняття «рекламна діяльність»

Марченко О.В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Для України, яка відносно недавно відмовилася від пануючої радянської ідеології та притаманній їй планової економіки й адміністративних методів управління нею, та обрала шлях демократичної, правової держави, що у своєму функціонуванні спирається на ринкові важелі регулювання економічних процесів, розвиток сфери рекламної діяльності набуває особливого значення.

Рекламна діяльність являють собою складне багатоаспектне соціально-

економічне явище, яке має як низку позитивних моментів (її вплив на економіку є сприятливим, оскільки вона сприяє росту економіки, капіталовкладень, числа робочих місць, підтримує конкуренцію, а також інформує споживачів і розширює ринки для нових товарів [1]), так може призводити і до настанні негативних наслідків (виснаження ресурсів, монополізації, може створювати бар'єри для вступу на ринок, протидіяти конкуренції [1]). Тому дуже важливим є питання державного регулювання сфери рекламної діяльності. У даному контексті слухно є думка З.В. Кузнецової про те, держава не може перебувати осторонь складних процесів, які відбуваються у сфері рекламної діяльності, особливо враховуючи те, що останнім часом зростає насиченість ринку товарами і послугами і маркетингова діяльність підприємств, спрямована на просування їх продукції, стає все агресивнішою [2, с.3]. Головним засобом за допомогою якого держава впливає на сферу рекламної діяльності, як власне кажучи й на інші основні сфери та галузі суспільного життя, є право, нормами якого врегульовується її матеріально-правові та процедурно-процесуальні аспекти.

Незважаючи на зусилля ряду правників, зокрема: І. М. Волков, Ю. Вольдман, Ф. Г. Панкратов, В. Л. Музикант, І. Я. Рожков, Ю. К. Баженов, Л. К. Терещенко, К. Ю. Тотьєв, Н. О. Саніахметова, В. Г. Шахурін, А. І. Черемнова, З. В. Кузнецова, Л. В. Мамчур, А. В. Стрельников, О. Р. Шишка, М. С. Потапенко, Ю. В. Зоріна, Р. М. Лисецкий, Ю. В. Найдеров, Н. В. Пак, Н. М. Медведєва та інших питання рекламної діяльності все ще має доволі просторе коло проблем, що вимагають більш глибокого та змістовного вивчення. Перш за все, це стосується поняття рекламної діяльності. Зазначене у повній мірі визначає актуальність та необхідність у здійсненні нових наукових досліджень у визначеній площині.

Слід погодитися з Н. А. Скрицькою у тому, що основним фактором, який ускладнює гармонічний розвиток рекламної діяльності в Україні, є відсутність концептуального підходу до розуміння суті реклами і рекламної діяльності. В свою чергу, це відбувається на «розмитості» базових визначень і їх неузгодженості із термінологією загального інформаційного законодавства [3, с.204].

Рекламну діяльність, як правило, розуміють як діяльність юридичних і фізичних осіб, спрямовану на створення, розміщення, поширення і просування реклами [4, с.63]. У кожному випадку, рекламна діяльність є різновидом соціальної діяльності, однак при цьому вона (рекламна діяльність) може виступати як видом господарської діяльності, якщо суб'єкт займається нею з метою отримання прибутків, так і не переслідуючи економічних цілей. Слід наголосити, що рекламна діяльність передбачена як окремий вид економічної діяльності фізичних осіб-підприємців, юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів у Класифікаторі видів економічної діяльності [5].

Так, Закон України «Про рекламу» містить визначення реклами, яку слід розуміти як інформацію про особу чи товар, яка розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару [6]. Б. А. Обритько наголошує, що при цьому, дуже важливо аби вони, особи яким адресовано рекламу, зрозуміли, чим саме товар, послуга або ідея позитивно відрізняються від подібних до них, а виробник зміг перетворити цю новацію в капітал [7, с.6].

Визначення ж досліджуваного терміну «рекламної діяльності», на превеликий жаль, вказаний Закон не містить. Беручи до уваги зазначене, а також відсутність концептуального підходу до розуміння суті рекламної діяльності

серед науковців, слід зробити висновок про необхідність визначення як на законодавчому, так і доктринальному рівнях поняття рекламної діяльності.

Отже, у загальному вигляді рекламна діяльність – це різновид соціальної діяльності, здійснюваної на платній чи безоплатній основі з метою створення рекламного продукту та доведення його до відома потенційних споживачів.

Список використаних джерел:

1. В. Фесенко Правове регулювання рекламної діяльності // Юридичний журнал № 1, 2007 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.iustinian.com.ua/article.php?id=2526>.
2. Управління у сфері рекламної діяльності: організаційно-правовий аспект [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Кузнецова Зоя Вікторівна ; Одеський національний ун-т ім. І.І.Мечникова. - О., 2003. - 192 арк.
3. Н.А. Скрицька Реклама: до визначення поняття // Правове регулювання економіки. 2009. № 9, - с.203-212.
4. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про рекламу [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А.В.Стрельников ; Одеська національна юридична академія. - О., 2004. - 198 арк.
5. Перелік кодів видів економічної діяльності за національним класифікатором // [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/perelik-/128651.html>.
6. Закон України «Про рекламу» від 03.07.1996 № 270/96-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1996, № 39, ст. 181.
7. Обритько Б. А. Реклама і рекламна діяльність: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2002. – 240 с.

Реформа правоохоронних органів – первинна ланка у системі реформ в Україні

Мельніченко А.С., слухач магістратури ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Лазнюк Н.В.*

Система правоохоронних органів є надзвичайно важливим елементом державного апарату, оскільки покликана забезпечувати захист прав та свобод громадян. На шляху до євроінтеграції, підвищення ролі України на міжнародній арені та утвердження прав та свобод людини і громадянина перед Україною стоїть нагальна проблема реформування правоохоронних органів у світлі репутації, яку, на жаль, сьогодні останні мають.

Авторитет влади у сфері протидії злочинності залежить не стільки від показників розкриття кримінальних правопорушень, скільки від довіри населення до правоохоронних органів як до захисників індивідуальних та суспільних інтересів, та додержання силовими структурами принципу верховенства права, - зазначається у проекті Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ [2].

На сьогодні маємо справу з нагальною проблемою неспроможності правоохоронних органів України виконувати свою роль в державному апараті, якому, зауважимо, відведено значне і важливе місце. Правовий нігілізм, використання правових механізмів заради задоволення особистих інтересів, корупція, низький професіоналізм, занадто жорстка централізація – все те, що, сьогодні заважає правоохоронним органам відповідати суспільним цілям їх створення. У 2013 році рівень довіри українців до правоохоронних органів склався 3-5%, а після революційних подій показник ще більше знизився. За такого стану справ продуктивність і суспільна користь системи відповідних органів зводиться до нуля. Крім того, побудова сучасної системи правоохоронних органів застаріла і потребує ґрунтовного підходу до реорганізації. На сьогодні в системі ОВС працює близько 260 тис. осіб, що майже вдвічі перевищує європейські показники та рекомендації ООН. Проблема корумпованості, однак, є керівною серед решти. Неможливо побудувати правову державу загального добробуту там, де правоохоронні органи не є об'єктивними та не працюють на благо суспільства.

Після революційних подій влада прийняла позицію щодо радикальних змін. Що охопило систему правоохоронних органів також. У формуванні концепції реформи було взято грузинський досвід. Починаючи з 2004 року завдяки радикальним реформам уряду Саакашвілі, Грузія сьогодні є однією з лідируючих країн за темпами економічного розвитку. Реформи, проведені у Грузії, вражають своєю глибиною та ефективністю. Що знаково, до таких суттєвих і різких перетворень країна прийшла після «революції троянд», що не може не впливати на надії, покладені на реформи в Україні, що розробляються за досвідом Грузії [3, с. 392-393].

Серед змін, які дозволили Грузії вийти з економічної кризи та, які цілком можна перейняти Україні – це:

1. Перш за все, скорочення штату. Переповнені штати знижують продуктивність праці шляхом необ'єктивного розподілу обов'язків, складності по забезпеченню робочими місцями та фінансовими ресурсами. Це дозволить суттєво скоротити бюджетні витрати, за рахунок яких, підвищити оплату праці правоохоронців відповідно до навантаження.

2. Проведення антикорупційної політики всередині системи, звільнення працівників з «темним» минулим без можливості поновлення на посаді.

3. Призначення на посади за конкурсом, в основі якого лежить перевірка на високий професіоналізм та репутацію у минулому.

4. Зміна системи підготовки працівників. Вироблення удосконаленої системи навчання, практики та перевірки відповідності займаній посаді.

5. Децентралізація системи ОВС шляхом надання достатніх повноважень органам на місцях, однак з чіткою відповідальністю за виконані обов'язки.

6. Створення прозорої системи діяльності, можливість громадського контролю за виконанням покладених суспільством обов'язків.

7. Підвищення фінансових гарантій працівникам ОВС, що дасть змогу унеможливити прояви корупційних дій [4, 5].

Україні потрібні негайні та радикальні реформи. Зазначимо, що реформуванню підлягає вся система державного апарату, оскільки остання показала свою неефективність та корумпованість. Варто пам'ятати, що держава створюється для забезпечення інтересів членів суспільства, а не забезпечення ресурсами вузького кола «обраних» за рахунок податків громадян. Органи правопорядку мають забезпечувати безпеку народу, створювати умови для захисту порушених прав та гарантувати громадянам дотримання прав та свобод, що їм належать.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141/
2. Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ [Електронний ресурс]: сайт Міністерства внутрішніх справ України / Проект Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ. – Текст. дані. – 2014. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1221414>
3. Татаров О.Ю., Чернявський С.С. Досвід Грузії щодо реалізації нового кримінально-процесуального законодавства в діяльності органів внутрішніх справ / Татаров О.Ю., Чернявський С.С. // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – №2. – с. 392-395.
4. Зозуля І.В. Реформування системи МВС України: організаційно-правові аспекти реструктуризації його центрального апарату, територіальних у областей і транспортних підрозділів та міськрайлінорганів / Зозуля І.В. // Форум права. – 2010. – № 3. – с. 112-132 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/10zivpim.pdf>
5. Колпаков В.К. Законність та дисципліна в умовах реформування органів внутрішніх справ / Колпаков В.К. // Форум права. -2006. -№ 2. -С.80-82 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/FP/2006-2/06kvkvs.pdf>

Особливості відшкодування шкоди, завданої працівником під час виконання службових обов'язків

Михальченко Ю.С., курсант юридичного факультету ІКВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ІКВС *Скриник Л.М.*

Одним із спеціальних деліктів є відповідальність за шкоду, завдану працівником юридичної або фізичної особи. За загальним правилом, шкоду, що завдано працівником під час виконання ним своїх трудових (службових) обов'язків, відшкодовує юридична чи фізична особа, з якою цей працівник перебував у трудових відносинах.

Особливість цього делікту полягає, насамперед, у тому, що особа має вчинити протиправне діяння лише за таких умов:

1) якщо між нею та відповідною юридичною чи фізичною особою є трудові правовідносини, що визначено трудовим договором, наказом про прийняття на службу, про переведення на тимчасову роботу в певну організацію, актом обрання на виборну посаду, а також наказами керівного органу, або ж рішенням суду та іншими юридичними актами;

2) якщо шкоди завдано безпосередньо під час виконання трудових обов'язків, тобто коли особа здійснює обумовлену трудовим договором, іншим локальним чи адміністративним актом роботу, як правило, на території юридичної чи фізичної особи протягом робочого часу.

Окрім цих ознак, до складу протиправного діяння за цим деліктом можуть належати: а) наявність цивільних правовідносин підряду, за яких працівник діє за дорученням замовника; б) наявність правовідносин участі (членства) в підприємницьких товариствах, за яких учасник здійснює підприємницьку чи іншу діяльність від імені товариства.

Проте найістотнішою особливістю цього деліктного зобов'язання є те, що відмежовано особу, яка фактично завдала шкоди, та особу, яка повинна нести деліктну відповідальність.

Безпосереднім заподіювачем шкоди за ст. 1172 ЦК є:

- працівник (службовець);
- підрядник;
- учасник (член) підприємницького товариства чи кооперативу.

Однак відповідальність за шкоду, якої завдано внаслідок виконання відповідних обов'язків, законодавець покладає відповідно на:

1) юридичну або фізичну особу, з якою він перебуває в трудових (службових) відносинах;

2) замовника за цивільно-правовим договором підряду;

3) підприємницькі товариства, кооперативи, учасником (членом) яких він є.

Шкода уданому разі як умова виникнення обов'язку щодо її відшкодування, якихось особливостей не набуває.

Особливість вбачається у неправомірності поведінки заподіювача шкоди, який при виконанні покладених на нього трудових (службових) обов'язків чи обов'язків за договором підряду за замовленням замовника або здійснюючи представництво (виконуючи доручення) підприємницького товариства чи кооперативу, учасником (членом) яких він є, діяв неналежним чином. А оскільки останній діяв, хоч і неправомірно, але за умов виконання доручень свого роботодавця чи замовника – контрагента за договором підряду чи дорученням підприємницького товариства (кооперативу), то автоматично поведінка останніх набуває ознаки неправомірної.

Для покладання на роботодавця, замовника або підприємницьке товариство чи кооператив обов'язок щодо відшкодування шкоди, завданої працівником, підрядником, учасником товариства або членом кооперативу, необхідно виявити наявність причинного зв'язку між поведінкою заподіювача шкоди і самою шкодою. Слід з'ясувати, що: а) безпосередній заподіювач шкоди дійсно під час її завдання перебував з юридичною чи фізичною особою у трудових (службових) правовідносинах; б) шкода була завдана під час і безпосередньо при виконанні заподіювачем шкоди покладених на нього обов'язків як на працівника за трудовим договором (контрактом).

Юридична або фізична особа відшкодовує шкоду, завдану їхнім працівником під час виконання ним своїх трудових (службових) обов'язків. Замовник відшкодовує шкоду, завдану іншій особі підрядником, якщо він діяв за завданням замовника. Підприємницькі товариства, кооперативи відшкодовують шкоду, завдану їхнім учасником (членом) під час здійснення ним підприємницької або іншої діяльності від імені товариства чи кооперативу.

Фізична або юридична особа, яка завдала шкоди каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичній особі, зобов'язана відшкодувати потерпілому заробіток (дохід), втрачений ним внаслідок втрати чи зменшення професійної або загальної працездатності, а також відшкодувати додаткові витрати, викликані і необхідністю посиленого харчування, санаторно-курортного лікування, придбання ліків, протезування, стороннього догляду тощо.

У разі каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи, яка в момент завдання шкоди не працювала, розмір відшкодування визначається виходячи з розміру мінімальної заробітної плати.

Шкода, завдана фізичній особі каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я відшкодовується без урахування пенсії, призначеної у зв'язку з втратою здоров'я або пенсії, яку вона одержувала до цього, а також інших доходів.

Договором або законом може бути збільшений обсяг і розмір відшкодування шкоди, завданої потерпілому каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я.

Моральна шкода, завдана фізичній або юридичній особі неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю, відшкодовується особою, яка її завдала, наявності її вини. Моральна шкода відшкодовується незалежно від вини органів державної влади, органу влади АРК, органу місцевого самоврядування, фізичної або юридичної особи, яка її завдала:

- якщо шкоди завдано каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок дії джерела підвищеної небезпеки;
- якщо шкоди завдано фізичній особі внаслідок її незаконного засудження, незаконного притягнення до кримінальної відповідальності, незаконного застосування як запобіжного заходу тримання під вартою або підписки про невиїзд, незаконного затримання, незаконного накладення адміністративного стягнення у вигляді арешту або виправних робіт в інших випадках, встановлених законом.

Підстави застосування адміністративного примусу

Мороз Т.Л., курсант ННІФПСКМ НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Стрельченко О.Г.*

Адміністративний примус є одним із видів державного примусу, якому властиві усі риси державного примусу. Разом з тим адміністративний примус, як система заходів, врегульованих нормами права, є також одним із видів правового

примусу (поряд із цивільно-правовим, кримінально-правовим) і полягає в застосуванні до об'єктів управління незалежно від їх волі і бажання спеціальних заходів впливу з метою змусити їх виконувати вимоги правових норм.

В.Б.Аверьянов адміністративний примус трактував як визначені нормами адміністративного права способи офіційного фізичного або психологічного впливу уповноважених державних органів на фізичних та юридичних осіб у вигляді особистих, майнових, організаційних обмежень їх прав, свобод та інтересів у випадках вчинення цими особами протиправних діянь або в умовах надзвичайних обставин в межах окремого адміністративного провадження задля припинення протиправних діянь, забезпечення провадження в справах про правопорушення, притягнення винних осіб до відповідальності, попередження та локалізації наслідків надзвичайних ситуацій [1, с. 395].

Способи фізичного або психологічного впливу уповноважених державних органів і є заходами адміністративного примусу. Традиційно прийнято виділяти наступні групи заходів адміністративного примусу:

- 1) заходи адміністративного попередження (запобігання);
- 2) заходи адміністративного припинення;
- 3) адміністративні стягнення (заходи відповідальності за порушення адміністративно-правових установлень)

Заходи адміністративного попередження (запобігання) – це визначені нормами адміністративного права способи офіційного фізичного або психологічного впливу уповноважених державних органів на фізичних та юридичних осіб в вигляді особистих, майнових обмежень їх прав, свобод та інтересів задля попередження, виявлення протиправних діянь, забезпечення громадського порядку та громадської безпеки, попередження та локалізації наслідків надзвичайних ситуацій. Вони застосовуються для попередження, профілактики правопорушень, для підтримання правопорядку за надзвичайних обставин, оскільки загроза суспільним і особистим інтересам, заповняння їм школи можуть виникнути не тільки внаслідок вчинення правопорушення, а й внаслідок стихійного лиха, дій душевнохворих та малолітніх осіб тощо [5, с. 193].

Найбільш типовими є такі засоби адміністративного попередження: а) вимога припинення окремих дій; б) перевірка документів; в) огляд речей і особистий огляд; г) тимчасове обмеження або заборона доступу громадян до окремих ділянок місцевості або об'єктам з метою забезпечення громадського порядку, суспільної безпеки, охорони здоров'я людей; д) обмеження або заборона руху транспорту й пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних шляхів при виникненні погрози суспільної безпеки; е) закриття ділянок державного кордону; ж) здійснення адміністративного нагляду за особами, у відношенні яких він установлений, а також контролю за засудженими за карні злочини у випадках застосування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі; з) облік і офіційне попередження осіб; і) право входу громадян на територію й у приміщення підприємств, установ і організацій, житлові й інші приміщення громадян; к) введення карантину при епідеміях і епізоотіях; л) медичний огляд осіб і огляд санітарного стану підприємств громадського харчування; м) ревізія майна; н) контроль і наглядові перевірки [3, с. 267].

Застосування цих мір законодавчо регламентовано. Так, наприклад, Законом України «Про міліцію» (ст. 11) міліції для виконання покладених на неї обов'язків надане право жадати від громадян і посадових осіб, що порушують громадський порядок, припинення правопорушень і дій, що перешкоджають здійсненню її повноважень; перевіряти в громадян при підозрі в здійсненні правопорушень документи, що засвідчують особистість, виявляти й вести облік

осіб, що підлягають профілактичному впливу на підставі й у порядку, установленому законодавством, виносити їм офіційне попередження про неприпустимість протиправного поведіння [4].

Заходи адміністративного припинення – це примусове припинення протиправних дій, що мають ознаки адміністративної провини, спрямоване на недопущення негативних наслідків і забезпечення застосування до винної особи адміністративного стягнення, а у виняткових випадках - і карного покарання. Ці заходи умовно можна розділити на дві групи: загального й спеціального призначення [3, с. 295].

До заходів адміністративного припинення загального призначення слід віднести заходи, які застосовуються багатьма суб'єктами у повсякденному житті:

а) самостійні (оперативні) заходи адміністративного припинення, застосування яких забезпечує оперативне вирішення поставлених завдань:

- вимога припинити протиправну поведінку;

- привід осіб, які ухиляються від явки до різних державних органів та установ, не виконують обов'язку з'явитися на виклик останніх. Ці заходи виконують роль засобу забезпечення виконання відповідного обов'язку.

- адміністративне затримання, не пов'язане із здійсненням провадження в справах про адміністративні правопорушення (осіб, які виявили непокору законній вимозі працівників міліції, осіб, які підозрюються у зайнятті бродяжництвом, неповнолітніх віком до 16 років, які залишилися без опіки, а також неповнолітніх, які вчинили суспільно небезпечні діяння і не досягли віку, з якого настає кримінальна відповідальність, осіб, які ухиляються від виконання постанови суду про направлення примусове лікування від хронічного алкоголізму або наркоманії, військовослужбовців, які вчинили діяння, що підпадають під ознаки злочину або адміністративного правопорушення тощо);

- взяття на облік і офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки щодо осіб, які систематично порушують громадський порядок, якщо ці порушення є незначними за своїм характером і не тягнуть за собою юридичної відповідальності;

- зупинка транспортних засобів (у разі порушення правил дорожнього руху, наявних ознак, що свідчать про технічну несправність транспорту або забруднення ним навколишнього середовища, а також наявності даних про те, що він використовується з протиправною метою);

- відбір зразків товарів для проведення експертизи (наприклад, санітарними лікарями та їх помічниками);

- виселення в адміністративному порядку осіб, які самовільно зайняли жили приміщення або таких, які проживають у будинках, які загрожують обвалом;

- заборона чи зупинка певних робіт або експлуатації різних об'єктів (щодо транспортних засобів, технічний стан яких загрожує безпеці дорожнього руху, ремонтно-будівельних та інших робіт на вулицях і автомобільних шляхах, якщо при цьому не додержуються вимоги безпеки, тощо);

б) заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення, спрямовані на створення необхідних умов для притягнення винної особи до адміністративної відповідальності:

- доставлення порушника в міліцію, громадський пункт охорони правопорядку, приміщення виконавчого комітету селищної, сільської ради, службове приміщення воєнізованої охорони;

- адміністративне затримання (примусове короткочасне обмеження свободи дій і пересування порушника) застосовується за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених в ст. 262 КпАП України (дрібно хуліганство,

злісна непокора, порушення правил прикордонного режиму тощо) і лише чітко визначеними органами на визначений термін;

- особистий огляд і огляд речей;

- вилучення речей і документів (примусове припинення володіння, користуванні розпорядження особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, певним предметом чи документом). Вилученню підлягають речі, які є знаряддям або безпосереднім предметом правопорушення чи можуть бути речовими доказами у справі.

- відсторонення водіїв від керування транспортними засобами та огляд їх на стан сп'яніння (застосовується, коли є достатні підстави вважати, що водій перебуває у такому стані, здійснюється захід за допомогою індикатора трубки «Контроль тверезості» або ж у медичних установах) [2, с. 29].

До заходів адміністративного припинення спеціального призначення можна віднести заходи, процедура застосування яких відрізняється певною специфікою, коли застосування інших заходів не дало бажаних результатів, із конкретною спрямованістю цих заходів на особу порушника, завдання йому певної фізичної шкоди і навіть із можливістю позбавлення його життя.

До цієї групи заходів слід віднести:

- заходи фізичного впливу (прийоми рукопашного бою, різні види єдиноборств (самбо, дзюдо, карате, кун-фу, таеквандо, айкідо, вільна боротьба, бокс, кікбоксінг тощо), тобто засоби безпосередньої, так би мовити, «мускульної» дії на супротивника, які застосовуються з метою нейтралізації особи шляхом виконання ударів, блоків кидків, больових прийомів, удушень, захватів, утримань тощо);

- «спеціальні засоби» (різноманітні технічні засоби впливу на правопорушника, а в деяких випадках також на транспортні засоби та інші речі, з метою усунення протиправної ситуації. Ці заходи можна поділити на дві групи: засоби активної оборони (гумові кийки, кийки пластикові типу «Тонфа», наручники, припиняючі пристрої, ручні газові гранати, балончики, патрони, гранати та інші спецзасоби з препаратами сльозоточивої та дратівливої дії на основі природних капсаїциноїдів, морфоліду пералгонової кислоти, ранцеві апарати «Облако», водомети, бронемашини та інші транспортні засоби, пристрої для примусової зупинки автотранспорту «Еж-М», службові собаки, засоби забезпечення спеціальних операцій;

- вогнепальна зброя як крайній захід, застосування якого можливе лише спеціалізованими суб'єктами у чітко визначених законодавством випадках (сім підстав застосування зафіксовані у статті 15 Закону України «Про міліцію» [3, с. 214].

Адміністративне стягнення є мірою відповідальності, правовим наслідком адміністративного правопорушення. Воно застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами [1, с. 412].

Існують такі види адміністративних стягнень: 1) попередження; 2) штраф; 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; 4) конфіскація такого предмета або грошей, отриманих внаслідок вчинення адміністративного правопорушення; 5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину; 6) виправні роботи; 7) адміністративний арешт [3, с. 331].

Отже, необхідно вдосконалювати заходи, які використовуються з метою безпосереднього попередження чи виявлення правопорушень, та заходів, які

застосовуються з метою забезпечення громадського порядку і громадської безпеки за різних надзвичайних обставин; також конкретизувати мету та види заходів адміністративного припинення, нормативні та фактичні підстави їх застосування міліцією.

Список використаних джерел:

1. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В.Б.Авер'янова. – К. : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. - 668 с.
2. Калайнов Д.П., Остюченко СМ., Аносенков А.А. Правова регламентація адміністративного затримання правопорушників міліцією України : Науково-практична розробка. – Вид. 2-е, доп. – Одеса: Одеський ін-т внутр. справ, 2002. – 42 с.
3. Адміністративне право України : Підручник / За заг. ред. С.В.Ківалова. – Одеса: Юридична література, 2003. - 896 с.
4. Про міліцію : Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
5. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. В.Б.Авер'янова. – К. : Факт, 2003. – 384 с

Критерії ефективності управлінської діяльності в ОВС

Москаленко Т.В., студент 3-КП курсу ННІЗН НАВС

Бойко-Бузиль Ю.Ю., кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри психології та педагогіки ННІПП НАВС

У процесі формування правової держави в умовах євроінтеграції підвищується комплекс вимог до управлінської ланки органів внутрішніх справ (ОВС). Підвищення ефективності й якості роботи всіх ланок системи управління, удосконалення її структури, організації та практичної діяльності є складовим елементом загального процесу поліпшення якісних характеристик сучасного суспільного розвитку країни. Відповідно, саме визначення критеріїв ефективності управлінської діяльності, зокрема в системі ОВС, дасть змогу визначити фактори підвищення ефективності саме державного управління як інтегрального цілого в згаданому секторі.

Окремі аспекти проблеми ефективності управлінської діяльності в ОВС представлені в працях В.Андросюка, В.Барка, С.Бочарової, О.Землянської, Н.Казміренко, Ю.Ірхіна, О.Цільмак, В.Медведева, Г.Юхновця, С.Яковенко та ін., проте окремі питання розкриття саме сутності критеріїв ефективності діяльності керівників органів та підрозділів МВС України потребують подальшого удосконалення та розробки.

Зазначимо, що в загальному розумінні ефективність управлінської діяльності виступає засобом зіставлення поставленої мети з досягнутим результатом, з очікуваним або спланованим. Відповідно, ефективність управлінської діяльності, саме в системі ОВС, розуміється нами як індивідуальна професійна самореалізація керівника органів та підрозділів МВС України, що спрямована на професіоналізм діяльності керівника, професіоналізм його особистості, професіоналізм спілкування тощо.

Для визначення ефективності управління потрібно виділити критерій, за яким можна говорити про результативність управлінської діяльності, тобто критерій ефективності. Основним змістом управлінської діяльності є досягнення мети управління. Виходячи з цього, критерій ефективності управління може бути визначено як рівень досягнення цілей управління, ступінь досягнення об'єктом управління бажаного результату.

На нашу думку, критеріями ефективності управлінської діяльності керівників ОВС є: особистісна готовність до виконання управлінської діяльності з метою успішного розв'язання управлінських завдань; позитивне емоційно-

вольове ставлення до компонентів професіоналізму, що виявляються в потребі їх вивчати, осмислювати, трансформувати у власні переконання й реалізацію у практичній управлінській діяльності; творчий підхід до виконання професійних обов'язків з метою забезпечення економічності та результативності діяльності на шляху досягнення управлінської мети; інноваційний підхід та впровадження нових управлінських технологій з метою руху в одному потоці з науково-технічним прогресом; управлінська компетентність, як готовність до прийняття ризикових рішень з метою розв'язання складних завдань, подолання напружених ситуацій заради накресленої мети, до активних дій в екстремальних умовах; вміння створювати працездатні групи людей з метою якісного функціонування підрозділів для виконання поставлених задач та виявлення компетентних, інтелектуальних, творчих особистостей, що мають потенціал та організаційні здібності; сукупність загальнотеоретичних та спеціальних управлінсько-психологічних знань, умінь і навичок з метою досягнення вершин професіоналізму.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в пошуку шляхів активізації ефективності управлінської діяльності керівників ОВС та розробці практичних рекомендацій.

Правова природа адміністративного затримання, що застосовується до неповнолітніх

Москаленко Н.М., слухач курсу з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю «Правознавство» факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Горбач О.В.*

Право кожної людини на свободу та особисту недоторканність є одним з невід'ємних прав, задекларованих як Конституцією України, так і деталізованим в ряді законодавчих актів України. Однак, становлення людини не відбувається без подолання ускладнень і протиріч. В даний час, коли йдуть масштабні процеси соціально-економічних і політичних змін в суспільстві, особливо важко доводиться молоді, яка ще не має сформованого світогляду та певної системи цінностей, що, в свою чергу, нерідко призводить до її неправомірної поведінки. Саме неправомірна поведінка неповнолітньої особи і є підставою, що дозволяє суб'єктам публічної адміністрації, в особі уповноважених підрозділів органів внутрішніх справ, обмежувати вищевказане право.

Так, відповідно до Інструкції з організації роботи кримінальної міліції у справах дітей, затвердженої наказом МВС України № 1176 від 19.12.2012 року, працівник підрозділу кримінальної міліції у справах дітей (надалі, КМСД) має право затримувати і тримати у спеціально відведеному для цього приміщенні дітей віком від 11 років, які:

- підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі до п'яти років або більш м'яке покарання, і які не досягли віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, - до передачі їх під нагляд батьків, осіб, які їх замінюють, або адміністрації навчального чи іншого дитячого закладу, в якому постійно проживає ця дитина, але не більше трьох годин з моменту їх затримання;

- підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, що підпадають під ознаки діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у

виді позбавлення волі понад п'ять років, і які не досягли віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, - до доставлення їх до суду для вирішення питання про поміщення їх у приймальники-розподільники для дітей, але не більше трьох годин з моменту їх затримання.

Подібні положення закріплені і статтею 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24.01.1995 року, де зазначено, що уповноважені підрозділи органів внутрішніх справ мають право:

- затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей, які залишилися без опіки та піклування, - на період до передачі їх законним представникам або до влаштування в установленому порядку, але не більше восьми годин;

- затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей віком від 11 років, які підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі до п'яти років або більш м'яке покарання, і які не досягли віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, - до передачі їх під нагляд батьків, осіб, які їх замінюють, або адміністрації навчального чи іншого дитячого закладу, в якому постійно проживає ця дитина, але не більше восьми годин;

- затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей віком від 11 років, які підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, за які підпадають під ознаки діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі понад п'ять років, і які не досягли віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, - до доставлення їх до суду для вирішення питання про поміщення їх у приймальники-розподільники для дітей, але не більше дванадцяти годин з моменту їх затримання.

Відповідно до положень Закону України «Про міліцію», працівники міліції мають застосовувати адміністративне затримання до:

- осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, для складення протоколу або розгляду справи по суті, якщо ці питання не можуть бути вирішені на місці, - на строк до трьох годин (а суб'єктом адміністративної відповідальності є саме фізична, осудна особа, яка на момент вчинення адміністративного проступку досягла 16-річного віку);

- неповнолітніх віком до 16 років, які залишилися без опікування, - на строк до передачі законним представникам або до влаштування в установленому порядку, а неповнолітніх, які вчинили суспільно небезпечні діяння не досягли віку, з якого настає кримінальна відповідальність, до передачі їх законним представникам або направлення у приймальники-розподільники для дітей, але не більш як на вісім годин.

Проведений аналіз дозволяє виділити на ступні види адміністративного затримання, що застосовується до неповнолітньої особи (дитини):

- адміністративне затримання, що застосовується до дітей віком від 11 років, які вчинили суспільно-небезпечне діяння, передбачене Кримінальним Кодексом України;

- адміністративне затримання, що застосовується до дітей, які залишилися без опіки та піклування;

- адміністративне затримання, що застосовується до неповнолітніх, які вчинили протиправне діяння, передбачене Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Крім того, як вбачається з вищевикладеного, законодавець не встановлює єдиного терміну адміністративного затримання, що може застосуватися до дітей у разі їх неправомірної поведінки. При цьому також, необхідно зазначити, що за одними й тими ж підставами, але закріпленими в різних правових актах, затримання дитини може тривати від 3-х до 8-ми годин. Наявність зазначених суперечностей, може призвести на практиці до порушення прав і свобод дітей, що є неприпустимим, а тому потребує подальшого законодавчого врегулювання, шляхом внесення відповідних змін до адміністративного законодавства України, яким регулюються питання застосування адміністративного затримання до дітей.

Правове забезпечення міграційних процесів в умовах євроінтеграції України: філософсько-правовий дискурс

Муранова В.В., кандидат юридичних наук, науковий співробітник наукової лабораторії з проблем громадської безпеки ННПФПІМГБНГУ НАВС

Проголошення ідей європейської інтеграції було відомо на всіх хронологічних зрізах європейської історії. Так, ще у тезах П'єра Дюбуа вміщено ідею утворення федеративної унії суверенних держав задля забезпечення миру в охопленій війнами Європі [1, с. 11]. У 1975 р. своїми «федералістськими» поглядами були відомі Ж.-Ж. Руссо та І. Кант. У 1846 р. Річард Кобден пропагував ідею формування зони вільної торгівлі у Європі. Ідею федералізму переосмислено у працях французького П'єра Жозефа Прудона («Про федеративний принцип», 1863), Йоганна Каспера Блунтшлі («Організація Спільноти європейських держав», 1878), німця Константина Франца («Федералізм як провідний принцип», 1878) [2, с. 11-12].

Прикметним явищем міжвоєнних десятиліть став прогрес у напрацюванні конструктивних «ринкових» концепцій інтеграції [2, с. 12].

Підсумком багатосотрічних пошуків єдиної Європи стало підписання 1992 р. Маастрихтського Договору – документа, яким утворено ЄС. Завданнями сформованого Союзу є організація відносин між країнами-членами та між народами Європи; досягнення для країн членів чотирьох свобод: вільного руху капіталу, осіб, товарів та послуг; встановлення та реалізацію спільної політики [3, с. 5].

Стосовно нашої держави, то з грудня 1991 р. інтеграція України до європейських структур супроводжується прийняттям відповідних законів та нормативно-правових актів, реалізацією низки програм та заходів, а також відкритістю країни не тільки для економічних, але й для культурних та інформаційних інвестицій, можливістю використання переваг міжнародної кооперації та спеціалізації, що в свою чергу сприяє цілеспрямованому формуванню в масовій свідомості універсальних сучасних цінностей та соціокультурних орієнтацій [3, с. 15].

Зокрема, суттєвим кроком на шляху до лібералізації міжлюдських контактів між Україною та ЄС визнано ПДВЛ, одержаний українською стороною 22.11.2010 р. Цей документ складається з чотирьох блоків у яких подано вичерпний перелік умов та критеріїв, виконання яких Україною, підтверджене відповідними органами ЄС, призведе до скасування з боку останнього візових вимог для громадян України (стосується шенгенських віз, тобто віз для короткострокових поїздок – до 90 днів протягом півроку). Зокрема, це: безпека документів, включаючи біометрику; нелегальна міграція, включаючи реадмісію;

громадський порядок та безпека; зовнішні зносини і фундаментальні права [4, с. 7].

Враховуючи означену тему, розглянемо Блок 1 та Блок 2.

Так, на виконання умов Блоку 1 – 6 грудня 2012 р. набрав чинності Закон України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус». Відповідно до цього Закону в Україні розпочато роботи із запровадження оформлення і видачі паспорта громадянина України, що містить безконтактний електронний носій із біометричними даними власника документа, в регіонах та інфраструктури його функціонування. Водночас з метою запровадження біометричних документів для виїзду за кордон Урядом прийнято Постанову від 7 травня 2014 р. № 152 «Про затвердження зразка бланка, технічного опису та Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, знищення паспорта громадянина України для виїзду за кордон з безконтактним електронним носієм, його тимчасового затримання та вилучення». З січня 2015 р. такі документи. Відповідно до зазначеної постанови, біометричні закордонні паспорти в Україні запроваджено з 1 січня 2015 р. [5].

На виконання умов Блоку 2 – урядом схвалено Концепцію інтегрованого управління кордонами (27.10.2010 р.) та сформовано План заходів щодо її реалізації (05.01.2011 р.); затверджено Кодекс поведінки працівників, до функціональних обов'язків яких належить здійснення управління кордонами (спільний наказ МВС, МЗС, Мінфіну, Адміністрації ДПС України та Головодержслужби № 330/151/809/434/146 від 05.07.2011 р.); Указом Президента від 06.04.2011 р. № 405/2011 затверджено Положення про ДМС, згідно з якого вона входить до системи органів виконавчої влади та утворена для реалізації державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів; затверджено Концепцію міграційної політики України (Указ Президента України від 30 травня 2011 р. № 622/2011) та План заходів щодо її виконання (розпорядження КМУ від 12 жовтня 2011 р. №1058-р); ухвалено Закон про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту (8.07. 2011 р.), що забезпечило встановлення належних процедур розгляду клопотань шукачів притулку та отримання статусу біженця; ухвалено Закон про внесення змін до ЗУ «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» (22 вересня 2011 р.), який загальною відповідає європейським стандартам. Означеним актом регламентовано, підстави і процедури видворення з території України іноземців та осіб без громадянства, перебування яких не відповідає вимогам законодавства [4, с.15-16] тощо.

Підбиваючи підсумки, відзначимо що належне правове забезпечення міграційних процесів є безпелаяційними вимогами на шляху до євроінтеграції. Водночас, основою такої нормативно-правової бази у сфері міграції мають бути міжнародні стандарти, за якими права людини є найвищою цінністю.

Список використаних джерел:

1. Heater D. The Idea of European Unity / Heater D. - Leicester, 1992. - P. 11.
2. Європейська інтеграція : [навч. посіб. для студ. ВНЗ] / С. В. Федонюк та ін. ; за ред. С. В. Федонюка, В. Й. Лажника. - [2-ге вид., переробл. й доп.]. - Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Л. Українки, 2011. - 760 с.
3. Європейська інтеграція України : [навч.-метод. зб.] / Черніг. центр перепідгот. та підвищ. кваліф. працівн. орг. держ. влади, органів місц. самоврядув., держ. п-в, уст. і орг.; [уклад. : С. В. Бутко, А. В. Подкур.]. - Чернігів : ЦППК, 2007. - 64 с.
4. Як Україна виконує План дій з візової лібералізації? Результати громадського моніторингу: інф.-аналіт. вид. / Сушко І., Беліцер Н., Хмара О., та ін. - К. : Європа без бар'єрів, 2012. - 93 с.

Протидія корупції в Україні : сучасний стан на шляху до євроінтеграції

Наврусевич Н.В., курсант ННІПФЕКП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Марков М.М.*

Сьогодні стає все очевиднішим, що основним чинником, який стоїть на заваді соціальному прогресу в Україні є корупція.

Саме корупційна злочинність справляє найбільший руйнівний вплив на правопорядок в Україні, на основі якого лише і може розбудовуватися благополуччя кожного громадянина. Так вже влаштовано суспільне життя людей, що найбільше від корупції страждають пересічні громадяни, а найбільшу вигоду мають ті, хто може скористатися з «благ» корупції. У цьому її особливий зловісний характер[2].

Корупція – це використання особою, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки (пропозиції) такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка (пропозиція) чи надання неправомірної вигоди особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей[1].

Корупція в Україні має особливості, які відрізняють її від корупції в розвинутих країнах. Без виявлення цих особливостей не можна розробити адекватні заходи протидії їй.

Корупція в Україні має ту особливість, що це – корупція кризового типу. Зазначений тип корупції полягає в тому, що це корупція, яка:

а) породжується кризою сучасного українського суспільства (а не лише недосконалістю кримінальної юстиції);

б) здатна поглиблювати кризу українського суспільства, маючи властивість зводити нанівець будь-які політичні, економічні, правові, моральні реформи в Україні. У цьому її загроза для національної безпеки України [1].

Криза українського суспільства – це наслідок кризи соціальної культури громадян, яка включає в себе, зокрема, політичну, економічну, правову, моральну культуру громадян. Існує наступна закономірність: «Яка соціальна культура громадян - таке й суспільне життя». Отже, корупція кризового типу, що вразила сучасну Україну, має своїм фундаментом значний прошарок громадян, позбавлених належної соціальної культури і тому уражених сваволею та ілюзіями, що проявляються у вигляді корупції. Саме відсутність у громадян належної політичної, економічної, правової, моральної культури, яку мають, наприклад, шведи чи громадяни Німеччини, є живильним середовищем для корупції кризового типу в Україні сьогодні. Така корупція являє собою основну загрозу українській нації, зокрема політичним, економічним, правовим, моральним, культурним засадам її розвитку.

Недосконалість існуючої системи антикорупційних органів, а також відсутність чіткої державної антикорупційної політики та державних органів, відповідальних за її реалізацію, є одним із найважливіших чинників складної ситуації з корупцією в Україні.

Досвід країн, яким вдалося декорумпізація, свідчить, що протидія корупції може бути успішною тоді, коли злочинності, у тому числі корупційній злочинності буде оголошена «моральна війна», у поєднанні із застосуванням

антикорупційного законодавства. Крім того, що корупція визнається злочином, вона має бути оголошена також тяжким моральним гріхом, бо вона завжди є отриманням користі за рахунок обкрадання своїх [3].

Для запобігання та протидії корупції в Україні існують спеціально створені для цього уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції, до основних завдань яких віднесено виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень є спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України, податкової міліції, по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, якщо інше не передбачено законом.

Повноваження зазначених суб'єктів визначені в законах України «Про міліцію», «Про Службу безпеки України», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби із організованою злочинністю та корупцією». Слід звернути увагу на те, що органи прокуратури таких повноважень позбавлені. На них покладено здійснення координації діяльності правоохоронних органів з питань протидії корупції[4].

Процес формування демократичної правової, антикорупційної держави та євроінтеграція, до чого ми власне прагнемо, передбачає наявність якісної правової бази, удосконалення законодавства, що регулює відносини у сфері охорони правопорядку та забезпечення громадської безпеки, внесення необхідних змін до нього та фінансове забезпечення такої роботи на достатньому рівні. Для зменшення рівня корупції в Україні потрібне комплексне реформування системи протидії корупції у відповідності до міжнародних договорів та успішних практик іноземних держав. Держава повинна забезпечити проведення першочергових заходів, спрямованих на зменшення рівня корупції та формування бази для подальших антикорупційних реформ.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції» від 13.03.2012
2. <http://ua.press.info/ru/blog/show/ynTWsYSN7oVt6dG/>
3. Дацюк Л. Нинішня корупція – це колишній блат // Новий кур'єр. – 2002. – Трав.
4. Л.М. Доля. Корупція в Україні: стан і проблеми. «Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)» - 2004.

Сучасний стан адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах євроінтеграції

Наруцька А.І., студент Миколаївського відділення ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Муратова Д.Б.*

Разом із здобуттям незалежності Україна отримала певні зобов'язання перед світовою спільнотою.

Невід'ємною частиною політичної, економічної та соціальної сфери суспільного життя стали Євроінтеграційні прагнення України. Саме це посприяло початку практичного втілення міжнародних стандартів в національну правову систему.

В Конституції України відведено цілий розділ визначенню та тлумаченню прав і свобод людини і громадянина. В статті 21 зазначено - всі люди є вільними та рівними у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. В той же час частиною 3 ст. 22 підкреслено, що під час приймання нових законів або внесенням змін до чинних не припустиме звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод[1].

Права людини є універсальними, вродженими та невід'ємними, фундаментальними, але не абсолютними. Тобто діє таке обмеження, що права одного закінчуються там, де починаються права інших людей.

Права людини можуть бути обмежені лише задля захисту певних соціальних цінностей. Під обмеження не можуть підпадати права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27-29, 40, 47, 61, 52, 55-63 Конституції України[1].

Права людини і громадянина підпадають під обмеження у випадках визначених Конституцією України.

Обмеження здійснюється задля: порятунку життя людей/майна; запобігання/припинення злочину; забезпечення інтересів національної безпеки та територіальної цілісності, громадського порядку та економічного добробуту; забезпечення охорони здоров'я й моральності населення, захисту репутації, прав і свобод інших людей; запобігання розголошенню конфіденційної інформації.

В Україні майже відсутні права людини, які б не зазнавали порушень з боку державної політики стосовно забезпечення реалізації цих прав.

До найбільш явних прогалин в реалізації прав людини в нашій країні варто віднести такі: недостатня сформованість громадянського суспільства; бездіяльність органів державного управління; бідність українців; роз'єднаність різноманітних соціально-культурних груп; розповсюдження ксенофобії, антисемітизму, расизму та дискримінації, низький рівень ефективності співпраці державних органів з правозахисниками; недостатня експертиза законотворення і нормотворення стосовно дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Основою національної ідеї демократичних країн світу є забезпечення належного дотримання прав людини. Стрижень національної ідеї мають утворювати людина, її інтереси, права та свободи.

Нажаль, Україні ще росте до рівня провідних демократичних країн світу, про що свідчить досить сумна статистика правопорушень та вчинених злочинів в нашій країні. Україна займає лідируючі позиції у світовому рейтингу по кількості засуджених на тисячу осіб, та терміну продовження досудового ув'язнення. Крім того, українці все дедалі гірше сприймають роботу правоохоронних органів.

Особливо гостро постає питання забезпечення громадянських та політичних прав людини (справедливість суду; дискримінація; свобода думки, віросповідання, слова та преси; приймання участі в громадських організаціях; право голосу; тощо).

Наші співгромадяни, у пошуках правди, все частіше звертаються до Європейського Суду з питань прав людини.

У 2014 році Україна лідувала за кількістю позовів, поданих до Європейського суду з прав людини (13,6 тис. скарг або 19,5%) [2].

За час своєї незалежності Україна встигла ратифікувати більшу частину найвагоміших міжнародних актів, що визначають, забезпечують та регулюють права людини:

- Загальну декларацію прав людини,
- Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Факультативний протокол до нього 1966 р.,
- Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р.,
- Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р.,
- Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р.,
- Конвенцію про права дитини 1989 р.,

- Конвенцію ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р. та інші.

Нажаль більшість, з перелічених вище, актів в нашій країні, можна назвати умовно діючими або номінальними.

В ситуації, що склалася особливо важливою стає робота громадських та правозахисних організацій, що зобов'язані постійно нагадувати владній верхівці про її зобов'язання відносно забезпечення європейських стандартів з прав людини.

Враховуючи євроінтеграційну спрямованість України, для нашої держави стає надзвичайно важливим узгодження своєї правової системи з нормами європейської, а найголовнішим завданням стає забезпечення належного дотримання прав і свобод людини.

Законом України «Про Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», комітету Верховної Ради України з питань євроінтеграції доручається обов'язкова перевірка всіх зареєстрованих законопроектів на їх відповідність та відсутність в них суперечностей законодавчим нормам ЄС [3].

Сліпе клонування зарубіжних правових систем може призвести до повного зруйнування не ідеальної, але відносно успішно діючої правової системи України, що з великою вірогідністю, може спричинити суттєві порушення прав людини.

Отже, першочергово варто зберегти позитивні напрацювання правової системи України й поступово доповнити їх найкращими здобутками європейського права.

В умовах Євроінтеграції права і свободи людини мають стати основою нової європейської України, а саме її істинною національною ідеєю, яка здатна об'єднати громадян України в справжній соціум, де громадяни пишатимуться своєю державою та якістю життя в ній.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : станом на 15 трав. 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Звіт Європейського Суду з питань прав людини аналіз статистики за 2014 рік - http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_analysis_2014_ENG.pdf
3. Про Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 21 листопада 2002 року № 228 // Відомості Верховної Ради – 2003 – № 3 – Ст. 12.

Забезпечення безпеки дорожнього руху як об'єкта адміністративно-наглядової діяльності

Очеретна Т.А., слухач 5-ДЗ курсу ННІЗН НАВС

З поступовим підвищенням показників економічного зростання в Україні, інтенсивності автомобілізації населення посилюються проблеми забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони навколишнього середовища, раціонального розподілу транспортних потоків і впровадження автоматичного регулювання руху. Забезпечення безпеки дорожнього руху з кожним роком викликає все більшу увагу в усьому світі, її гострота визначається тим, що науково-технічний прогрес, одним із проявів якого є інтенсивна автомобілізація, призводить до ускладнення процесу дорожнього руху та зростання аварійності. Отже, особливого значення в цих умовах набула проблема забезпечення безпеки дорожнього руху, яка переросла в одну із найгостріших соціальних проблем.

Специфіка сфери забезпечення безпеки дорожнього руху як об'єкта адміністративно-наглядової діяльності полягає в тому, що відповідна група

суспільних відносин складається саме в процесі руху: 1) транспортних засобів, які визначено як «пристрої, призначені для перевезення людей і (або) вантажу, а також встановлені на ньому спеціальні обладнання чи механізми» і до яких віднесено: «автомобілі, автобуси, самохідні машини, сконструйовані на шасі автомобілів, мотоцикли всіх типів, марок і моделей, причепи, напівпричепа та автоколяски, транспортні засоби військових частин і об'єднань, великотоннажні автомобілі та інші технологічні транспортні засоби, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування, трамваї, тролейбуси, гоночні і спортивні механічні транспортні засоби, трактори, самохідні машини, сільськогосподарська техніка, інші механізми, що підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування»; 2) пішоходів, тобто «осіб, які беруть участь у дорожньому русі поза транспортними засобами і не виконують на дорозі будь-яку роботу. До пішоходів прирівнюються також особи, які рухаються в інвалідних колясках без двигуна, ведуть велосипед, мопед, мотоцикл, везуть санки, візок, дитячу чи інвалідну коляску» [43]; 3) так і інших учасників дорожнього руху (пасажирів, погоничів тварин). Зважаючи на те, що транспортні засоби є об'єктом адміністративно-наглядної діяльності міліції і що на даний час відсутнє їх чітке законодавче визначення та перелік, у чинному Законі України «Про дорожній рух» доцільно закріпити поняття транспортних засобів та навести їх вичерпний перелік.

Безпека дорожнього руху – це система суспільних відносин, яка складається у сфері дорожнього руху з метою задоволення потреб його учасників у переміщенні та відображає ступінь захищеності цих учасників і держави від дорожньо-транспортних пригод та їх наслідків.

Таким чином, забезпечення безпеки дорожнього руху можна визначити як правотворчу, правозастосовну та правоохоронну діяльність державних органів та громадських організацій, наділених контрольно-наглядовими повноваженнями за дотриманням учасниками дорожнього руху, іншими фізичними та юридичними особами загальнообов'язкових правил, нормативів та стандартів, спрямованих на попередження та припинення правопорушень, притягнення правопорушників до відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Правила дорожнього руху: Затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 41.
2. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
3. Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 31. – Ст. 338.
4. Про Положення про Державну автомобільну інспекцію Міністерства внутрішніх справ: Постанова Кабінету міністрів України від 14 квітня 1997 року // Урядовий кур'єр. – 17 квітня 1997 р.

Протидія корупції в ОВС України: проблеми, аспекти, міжнародний досвід

Павленко С.О., науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС

За даними міжнародної неурядової організації Transparency International Україна належить до групи найбільш корумпованих країн світу [1].

Одним із найнебезпечніших видів корупції є корупція в органах внутрішніх справ, оскільки вона не тільки викликає негативний суспільний резонанс, а й підриває засади правової держави, перешкоджає розвитку громадянського суспільства, реалізації принципу рівності всіх перед законом, зацікавленості населення в підтриманні правопорядку.

Факти зловживань із боку працівників міліції негативно відображаються на іміджі всієї системи органів внутрішніх справ України, сприяють зростанню недовіри громадян до здатності правоохоронців забезпечити належний захист їхніх прав і свобод [2, с. 182].

З огляду на це розроблення адекватних та ефективних заходів попередження корупції серед працівників органів внутрішніх справ постає як самостійне науково-практичне завдання. Одним із перспективних заходів щодо протидії злочинності в цій сфері є використання передового світового досвіду.

На думку закордонних фахівців, однією з головних причин корупції в поліції є незадовільне матеріально - фінансове забезпечення правоохоронної діяльності.

Отже, якщо держава зацікавлена у викоріненні корупції серед працівників органів внутрішніх справ, вона, насамперед, повинна забезпечити адекватне фінансування діяльності правоохоронних інституцій. Міжнародна практика переконливо демонструє, що найнижчий рівень корупції серед правоохоронців спостерігається в тих країнах, де для них створено належні соціально-економічні умови праці: Австралії, Данії, Канаді, Новій Зеландії, Норвегії, Нідерландах, Сінгапурі, Швейцарії, Швеції, Фінляндії тощо [2, с. 183].

Передовий закордонний досвід свідчить про те, що запобігання правопорушенням серед працівників поліції, передусім корупції, починається з поліпшення їхнього матеріального становища в частині заробітної платні. У державах, де досягнуто вагомих успіхів щодо протидії корупції, середня заробітна платня працівників поліції (а в деяких випадках і початкова) перевищує розмір середньої заробітної платні по країні. Так, у США середня річна заробітна платня працівника поліції складає 51 410 доларів за середньої заробітної платні по країні лише 42 028 доларів. У Великій Британії це співвідношення виглядає як 23 259 та 22 202 фунтів відповідно, в Австралії – 75 886 і 68 791 австралійських доларів, у Новій Зеландії – 55 900 та 54 000 новозеландських доларів, в Ірландії (після двох років служби) – 34 225 і 34 188 євро, у Грузії (середня місячна) – 600 і 200 доларів США відповідно [2, с. 185].

На відміну від економічно розвинених країн, розмір середнього місячного грошового утримання працівника ОВС України в 2014 р. склав 2500 гривень порівняно із 3328 гривнями середньої заробітної платні по країні [3]. Порівняння середньомісячної заробітної платні працівника міліції України (2500 грн.) з прожитковим мінімумом (1218 грн. у 2014 р. [4]) дозволяє зробити висновок, що держава готова забезпечити мінімальні потреби сім'ї міліціонера лише з двох осіб.

Міжнародна практика доводить, що успішна боротьба з корупцією у правоохоронних органах неможлива без демократизації самих інститутів поліції. Центральною рисою демократичності поліції є громадська підтримка її діяльності. Міжнародні норми зобов'язують поліцію постійно працювати над зміцненням цієї підтримки, яка базується на декількох умовах, головними з яких є прозорість діяльності правоохоронних органів, розвиток діалогу та взаєморозуміння між ними і громадою та їхня підзвітність громадськості [5].

Заходи щодо забезпечення прозорості й діалогу можуть включати розповсюдження серед громадян звітів щодо стану злочинності й діяльності поліції, встановлення механізмів доступу до послуг поліції, створення форумів для відкритого обговорення проблем безпеки, а також впровадження форм роботи поліції, заснованих на взаємодії з громадськістю.

Своєрідною формою залучення громадськості до вирішення проблем протидії правопорушенням серед правоохоронців є публічні розслідування. Досвід країн Співдружності показує, що такі розслідування, крім установлення

істини у складних та резонансних справах, сприяють підвищенню рівня довіри населення до органів правопорядку. Впровадження такої форми роботи у справі зміцнення законності в органах внутрішніх справ України матиме лише позитивний ефект.

Зміцненню довіри з боку населення у країнах із низьким рівнем корумпованості сприяє внесення до щорічних звітів правоохоронних структур розділів про їхнє фінансове становище. Наприклад, у щорічному звіті служб поліції, протипожежної безпеки та надзвичайних ситуацій Північної території Австралійського Союзу за 2009–2010 рік питання фінансового характеру займають 37 із 153 сторінок[2, с. 187].

Отже, можна констатувати, що досвід країн, які досягли значних успіхів у протидії корупції в правоохоронних органах, свідчить, що протидія цьому злочину у поліції повинна бути спрямована на ліквідацію умов, що сприяють її виникненню та розвитку. Ця діяльність повинна мати комплексний характер і здійснюватися через реформування порядку фінансування органів внутрішніх справ, системи їх управління, прийняття та імплементації антикорупційного законодавства, демократизацію поліції.

Список використаних джерел :

1. Corruption index 2013 from Transparency International: find out how countries compare [Електронний ресурс] // The Guardian. – Режим доступу: <http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2013/dec/01/corruption-index-2013-transparency-international# data>

2. Теличкін І. Протидія корупції в органах внутрішніх справ України : використання передового досвіду / І. Теличкін // Публічне право. – 2013. – № 2 (10). – С. 182–188.

3. Средняя зарплата в Украине за 2014 год [Електронний ресурс] // Союз-Информ. Информационно-аналитическое агентство. – Режим доступу: <http://www.souz-inform.com.ua/index.php>.

4. Прожиточный минимум в Украине 2014. <http://www.obzorzarplat.com.ua/costofliving-minimum-ukraine-2013/>

5. Руководство по демократическим основам полицейской деятельности [Електронний ресурс] // Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе. – Режим доступу: http://polis.osce.org/library/details.php?doc_id=2658&lang=ru

Засади реформування системи МВС України: до питання реформування правоохоронних органів

Панченко С.А., слухач факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Варивода В.І.*

Як відомо із змісту проекту Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ, у 2013 році органи та підрозділи Міністерства внутрішніх справ України нараховували 261 тис. осіб, включаючи персонал внутрішніх військ, курсантів та цивільних службовців. Така кількість у 1,5 рази перевищувала середній європейський показник (300 поліцейських на 100 тис. населення) та була майже удвічі більшою, ніж передбачають рекомендації ООН – 222 поліцейських на 100 тис. населення. При 21 млн. 840 тис. осіб економічно активного населення це означало, що кожний 83-й працюючий громадянин отримував зарплату від МВС.

За даними Інституту соціології Національної академії наук України, рівень довіри громадськості до міліції суттєво упав, при цьому довіра самих працівників міліції до влади традиційно не перевищувала 3%. Причиною такої тотальної недовіри владних структур одна до одної, як і вкрай низького кредиту довіри населення до правоохоронців, стали системні недоліки в діяльності ОВС.

Визначальними недоліками є застаріла структура МВС та система відомчого управління, які утримують МВС на стадії непропорційно великого «міністерства міліції». Дублювання функцій різних підрозділів у цьому «міністерстві»

супроводжується завищеним відсотком чисельності управлінського персоналу та внутрішньою конкуренцією між департаментами. Недосконала та повільна система прийняття управлінських рішень не сприяє гнучкому управлінню підрозділами, ефективному реагуванню на ситуацію та відповідальному ставленню керівників місцевого рівня до виконання своїх обов'язків як менеджерів.

За роки незалежності МВС не змінило відступити від мілітаризованої моделі діяльності, що особливо впливало на тактику охорони громадського порядку, орієнтовану переважно на жорстке реагування в умовах масових заворушень. Відповідно процес підготовки особового складу пріоритетними залишає зразки поведінки, притаманні більш військовим, аніж поліцейським підрозділам. Політичний вплив поглиблюється хронічним недофінансуванням МВС, коли цьому озброєному органу виконавчої влади щороку на утримання передбачається фінансування в розмірі лише 40% річної потреби. Водночас за МВС законодавчо закріплюється право отримувати решту коштів за рахунок громадян та інших недержавних джерел фінансування. На практиці це призвело до надання підрозділами МВС широкого спектру адміністративних послуг за необгрунтовано завищеними тарифами за монополістю ціноутворення та відсутності стандартів цих послуг. Відсутність дієвих запобіжників корупції, недбалство посадовців, вимагання «благодійних внесків» перетворили українську міліцію з органу захисту прав споживачів адміністративних послуг на одного з найбільших порушників у цій сфері.

З поглибленням проблем фінансування все більша частина діяльності міліції спрямовується не на виконання покладених на неї обов'язків, а на самозабезпечування і особисте збагачення керівників усіх рівнів шляхом протиправного позбавлення співгромадян належної їм власності. Забезпечення умов праці персоналу МВС залишається вкрай незадовільним: відсутність необхідної кількості приміщень, оргтехніки, навіть меблів, відсутності незабезпечення практичного соціального захисту працівників, недосконала система оплати.

Недоліки управління призводять до непропорційного функціонального навантаження, коли, наприклад, на одного дільничного інспектора міліції в середньому припадає 3 тис. мешканців міста або 2,2 тис. жителів сільської місцевості. Укоренилася невинуватена практика тривалості робочого дня понад 12 годин на добу, невикористання всіх вихідних днів у місяці для значної частини персоналу. Майже третина працівників не відпочиває у вихідні дні.

Ураховуючи, що в сучасній Україні правоохоронні органи повинні бути, насамперед, сервісними службами, що допомагають суспільству влаштувати безпечний та законний добробут у власній країні, пропонується запровадити Стратегію розвитку органів внутрішніх справ України, яка передбачає формування МВС як інституту європейського зразка та формування поліції як основного виконавця завдання щодо забезпечення безпеки населення.

Запропонована Стратегія орієнтована на задоволення таких вимог суспільства до поліції:

1. Пріоритетним напрямком роботи поліції має бути служіння як потребам окремих громадян, так і суспільним групам (ці вимоги до змісту поліцейської діяльності в сучасному демократичному суспільстві сформульовані у 2001 році американським поліцейським Д.Бейлі на підставі проведеного аналізу широкого кола нормативних приписів);

2. Поліція повинна відповідати перед законом, а не перед урядом;

3. Поліція повинна захищати права людини, особливо ті, які є необхідними для вільної політичної діяльності в демократичному суспільстві;

4. Поліція має бути прозорою у своїх діях, керуватись наступними принципами:

- верховенство права;
- деполітизація;
- демілітаризація;
- децентралізація;
- підзвітність та прозорість у роботі;
- тісна співпраця з населенням та місцевими громадами;
- професійна підготовка персоналу.

Проблеми визначення та дії принципу верховенства права в адміністративному праві

Пасєка Л.Г., старший інспектор факультету підготовки спеціалістів-правознавців ННІЗН НАВС

Принцип верховенства права, як і законності та дисципліни являється головною ознакою любого демократичного суспільства і правової держави. Адже, користуючись основним законом нашої держави права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Це становить ефективним здійснення людиною належних їй прав і свобод. Сьогодні це ствердження є аксіомою сучасного цивілізаційного прогресу, який протікає в сучасному адміністративному баченні. Відтак у системному реформуванні українського права людини, мають стати не якимось похідним чи другорядним завданням здійснюваних перетворень, а їх найголовнішою метою, яка покликана принципово змінити історичну парадигму стосунків між державою і людиною. Вирішальна роль у правовому забезпеченні такої зміни належить адміністративному праву.

Адже, саме адміністративне право є необхідною умовою і засобом функціонування публічної влади, щодо забезпечення прав та свобод людини і громадянина шляхом виконання законів та інших правових актів держави. Адміністративно-правові норми посідають особливе місце у системі права держави. Вони не тільки конкретизують визначені Конституцією України права і свободи, а й встановлюють порядок реалізації цих прав і свобод, чітко окреслюють їх гарантії, доповнюють їх будь-якими численними правами, а за певних умов і обов'язками, які не зазначені в Конституції. Це обумовлюється колом суспільних відносин, які підлягають регулюванню за допомогою цих норм. Адміністративно-правові норми забезпечують регулювання суспільних відносин, які виникають у різних сферах діяльності органів виконавчої влади, включаючи виконання ними управлінських, право-забезпечувальних та правоохоронних функцій.

Водночас слід усвідомлювати, що донедавна характерною ознакою українського адміністративного права була істотна деформація його ролі. Точніше кажучи, абсолютизувалися два аспекти суспільного призначення адміністративного права: насамперед, як засобу управлінського впливу держави на суспільні процеси, тобто як права «адміністрування», а також - як права «примусу», що забезпечувало застосування державою у відносинах з

громадянами різноманітних засобів адміністративного примусу. В наведеному розумінні верховенство права на сьогодні посідає провідне місце серед інших форм нормативного регулювання управлінських відносин: норм моралі, звичаїв, статутних норм об'єднань громадян тощо.

Актуальність і дослідження даної статті визначають значення принципу верховенства права обумовлюється потребами перегляду вітчизняної системи принципів адміністративного права, адже врахування принципу верховенства права як фундаментального (засадничого) в системі принципів адміністративного права України дозволить вирішити низку теоретико-правових та методологічних проблем розвитку вітчизняної адміністративно-правової галузі в цілому.

Принцип верховенства права вперше отримав доктринальне тлумачення як центральний елемент британської Конституції у роботі відомого англійського вченого-конституціоналіста кін. XIX – поч. XX ст.ст. Альберта Венна Дайсі «Вступ до науки». Зокрема, А. Дайсі відзначив, що для досягнення максимального ефекту від застосування ідеї верховенства права, необхідно відізнати три близькі за своїм змістом концепції:

- панування права – ніхто не може бути зобов'язаний нести негативні наслідки у встановленому законом порядку сам або своїм майном, окрім як у випадку прямого порушення закону, в передбаченому законом порядку, в суді загальної юрисдикції;

- верховенства права – не лише те, що жодна людина не може бути над законом, але й те (і це важливий момент), що до кожної людини, незалежно від посади або умов застосовуватиметься один (загальний, звичайний) закон, а справа підлягає розгляду в одному (загальному, звичайному) суді;

- панування духу законності – проникність змісту Конституції верховенством права завдяки загальним конституційним принципам (наприклад, право на особисту свободу, право на публічні збори), які є результатом судових рішень, що визначають права індивідів у окремих справах, розглянутих судами, та оскільки у багатьох іноземних конституціях надаються гарантії прав індивідів, які виникають, або можливо виникли з загальних принципів конституції.

Втілення в життя Конституції України вимагає принципово нового погляду на суспільну цінність адміністративного права у демократичному суспільстві, який полягає в тому, що, на противагу колишній доктринальній традиції, сучасне адміністративне право має розглядатися як засіб забезпечення належного дотримання та дієвого захисту прав і свобод людини: громадянина у сфері функціонування виконавчої влади держави. Отже, тепер нове визначення суспільної цінності адміністративного права потребує суттєвого реформування всього змісту цієї правової галузі. Враховуючи сьогодення та наукові світоглядні погляди наших вчених, основу сучасного реформування українського адміністративного права треба покласти на передбачений Конституцією України (ст. 8) принцип верховенства права, котрий означає, що в Україні визнається і діє цей принцип.

Доречно зауважити, що верховенства права за своїм змістом значно ширший, ніж принцип верховенства закону, оскільки не кожний закон здатний відобразити справжні потреби повноцінної реалізації або захисту прав людини. Тому втілення а життя принципу верховенства права повинно бути спільною турботою усіх гілок державної влади. А, Конституція виступаючи, як основний закон виступає гарантом додержання прав та свобод людини і громадянина.

З огляду на це є всі підстави вважати, що в концептуальному утвердженні і фактичному запровадженні принципу верховенства права як базового критерію визначення суспільної цінності адміністративного права лежить глибинний сенс і кінцева мета реформи наукової доктрини і практики реалізації українського адміністративного права на сучасному етапі. Але, треба зауважити, що без нової реформи, враховуючи економічні, соціальні та інші потреби громадян нашої держави, стає дедалі важче контролювати, забезпечувати всі гілки влади.

У ході реформування адміністративного права, перш за все, потребує більш ґрунтовного усвідомлення і сприйняття не тільки представниками влади, а й всіма верствами населення фундаментальна конституційна формула, яка прописана в статті 3 Конституції України «Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави». Але, для цього Конституції та її дотримання не достатньо, як і в будь-якій демократичній державі повинно бути формування демократичної правової держави, яке пов'язане з висвітленням зміцнення законності і правопорядку, підвищення ефективної роботи правоохоронних органів, без чого неможливі жодні прогресивні зміни у суспільстві. Забезпечення належного громадського порядку в країні, який відповідав би вимогам сучасного періоду, є однією з важливих функцій держави. У здійсненні цієї функції беруть участь всі державні органи, посадові особи та громадяни.

Важлива роль у забезпеченні виконання цієї функції відводиться органам внутрішніх справ, для яких, згідно з їх правовим положенням, громадський порядок в країні - є головне завдання.

Активізація діяльності ОВС щодо протидії кіберзлочинності в умовах реформування України як правової держави та її євроінтеграції

Підюков П.П., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення навчально-виховного процесу ННІПП НАВС

Варлакова Є.О., кандидат психологічних наук, науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення навчально-виховного процесу ННІПП НАВС

За даними Департаменту інформаційних технологій МВС України, відсоток нерозкритих справ, пов'язаних із кіберзлочинами, щороку зростає. Його фахівці пояснюють це низкою причин, серед яких основними є:

- 1) швидкоплинність і прихованість, переважно транскордонний характер таких злочинів;
- 2) високий рівень технічної оснащеності кіберзлочинців, залучення ними до протиправних операцій у кіберпросторі висококваліфікованих фахівців-професіоналів;
- 3) неузгодженість процедур обміну оперативною інформацією стосовно кіберзлочинів та їх суб'єктів між правоохоронними органами, насамперед зарубіжних країн;
- 4) недовіра до правоохоронних органів з боку потерпілих юридичних і фізичних осіб, зумовлена нерідко і небажанням можливого широкого розголосу фактів вдалих посягань на їхні комп'ютерні системи, що може призвести до втрати ними власних прибутків через зниження довіри партнерів до рівня їх фаховості, ділової репутації й т. ін.;

5) практична відсутність профільних вузів (факультетів) з інноваційними навчальними програмами і методиками підготовки фахівців у цій досить специфічній галузі (які, окрім юридичної освіти та певного фахового досвіду в цій сфері мають володіти сучасними спеціальними знаннями в галузі системотехніки та програмування), і як результат – досить низький рівень професійної кваліфікації особового складу та спеціального оснащення правоохоронних структур порівняно з підготовкою, кваліфікацією та комп'ютерним оснащенням кіберзлочинців;

6) брак соціальної привабливості та належного фінансування праці співробітників спецпідрозділів з протидії кіберзлочинності, що значно ускладнює і навіть унеможливує залучення до їх складу вже підготовлених висококваліфікованих фахівців і обдарованої молоді з числа цивільних осіб;

7) прояви нездорової конкуренції між підрозділами по боротьбі з кіберзлочинністю різних відомств (нерідко СБУ передає за підвідомчістю до спецпідрозділів МВС оперативні матеріали за фактами виявлення тих кіберзлочинів, які вважаються безнадійними й безперспективними для розкриття);

8) наявність антипатії - чи, принаймні, потенційної недовіри правоохоронних органів до професіоналів цивільних установ чи бізнес-структур у галузі комп'ютерних технологій [1].

Для того, щоб успішно здолати кіберзлочинність у нашій країні, бажано невідкладно вжити заходів, серед яких першочерговими мають бути:

1. Розробка порядку взаємодії правоохоронних та інших зацікавлених міністерств і відомств держави, а також обмін інформацією в боротьбі з незаконним використанням високих технологій у злочинних цілях.

2. Узагальнення прокурорсько-слідчої і судової практики у справах про кіберзлочини і на цій основі розробка інноваційних методичних рекомендацій, їх запровадження на місцях.

3. Організація і проведення науково-практичних конференцій за участю іноземних фахівців і практичних співробітників із проблем запобігання та активізації протидії комп'ютерній злочинності.

4. Підготовка методичних рекомендацій щодо запобігання, виявлення, припинення і розслідування злочинів у сфері високих технологій.

5. Створення у складі експертно-криміналістичних установ підрозділів для проведення спеціальних (комп'ютерних) експертиз у кримінальних провадженнях про кіберзлочини.

6. Порівняльний і системний аналіз чинного національного законодавства стосовно боротьби з кіберзлочинністю з метою підготовки проектів відповідних законодавчих актів, у тому числі про внесення доповнень у діюче законодавство.

7. Створення міжвідомчого науково-практичного центру для дослідження проблем досудового провадження по злочинах, що вчиняються з використанням комп'ютерних та інформаційних систем, достовірності й повноти даних протоколів реєстрації користувачів та іншої службової інформації;

8. Розробка й запровадження навчальних комплексів і програм підготовки на базі ВНЗ МВС кадрів для подальшої діяльності в спецпідрозділах, пов'язаних із сферою високих технологій, введення до існуючих навчальних програм відомчих ВНЗ циклу лекцій з проблем боротьби кіберзлочинністю та підготовка серії профільних навчальних посібників, у тому числі для фахівців відповідних спеціальних підрозділів ГУ-УМВС за цим напрямом [2].

Запровадження запропонованих вище заходів значно підвищить ефективність діяльності правоохоронних органів щодо більш активної протидії

та подолання кіберзлочинності, що неодмінно позитивно позначиться як на економічній безпеці, так і на інтеграції України у європейський і світовий простір.

Список використаних джерел:

1. Кіберзлочинність в Україні: перспективи протидії / Тижневик «Україна. Бізнес. Ревю», № 5-6, від 11.02.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrbizn.com/vlast_biznes/632-kberzlochinnst-mozhna-zupiniti-tlki-splnimi-zusillyami.html

2. Шапочка С.В. Історичні та соціальні передумови виникнення шахрайства, що вчиняється з використанням комп'ютерних мереж // «Вісник Вищої ради юстиції». – 2012. – № 2 (10). – С. 108-121.

Використання міжнародного досвіду боротьби з фінансуванням тероризму в контексті розбудови України як правової держави та її інтеграції в європейський і світовий простір

Осипенко Р.І., здобувач кафедри оперативного-розшукової діяльності НАВС
Підюков П.П., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення навчально-виховного процесу ННПП НАВС

Тероризм традиційно вважається одним із найнебезпечніших різновидів політичної злочинності. Водночас, його правова природа, нерідко має економічні, релігійні й інші складові, що зумовлює дослідження цього соціально-правового явища також у контексті економічної кримінології, кримінології та інших галузей сучасної науки. При цьому варто, як нам здається, констатувати той факт, що проблема боротьби з фінансуванням тероризму залишається серед них поки що однією з найменш досліджуваних науковцями, не зважаючи на своє вже понад 20-річне визначення в міжнародному праві.

Дія вітчизняної правової науки означена проблема набуває ще більшої актуальності у зв'язку із загальновідомими подіями в східних регіонах України, наслідками яких стали захоплення заручників, цивільних та військових об'єктів, загострення суспільно-політичної обстановки та людські жертви, що неминуче й закономірно загострили невідкладну необхідність виявлення й позбавлення осіб, пов'язаних із терористичною та сепаратистською діяльністю, джерел фінансування.

Отже, поняття «фінансування терористичної діяльності» вперше було нормативно закріплено в міжнародному праві у 1994 році в прийнятій ООН Декларації про заходи щодо ліквідації міжнародного тероризму (затверджена Резолюцією 49/60 Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1994 року). У цьому документі Організацією Об'єднаних Націй було закріплено обов'язок країн-учасниць «утримуватись від організації терористичної діяльності, підбурювання до неї, сприяння її здійсненню, фінансування, заохочення чи проявлення терпимості до неї та приймати належні практичні заходи щодо забезпечення того, щоб їхні відповідні території не використовувались для створення терористичних баз чи навчальних таборів для підготовки та організації терористичних актів, спрямованих проти інших держав та їх громадян».

У 1996 році ООН закликала всі держави світу (підпункт (1) пункту 3 Резолюції 51/210 Генеральної Асамблеї від 17 грудня 1996 року) «здійснити кроки, з тим, щоб запобігати й протидіяти відповідними внутрішніми заходами фінансуванню терористів і терористичних організацій, незалежно від того, здійснюється таке фінансування прямо чи опосередковано через організації, які також мають або стверджують, що мають на меті благодійні, суспільні чи культурні цілі, або також залучені у заборонені види діяльності, як незаконне постачання зброї, незаконний

обіг наркотиків та вимагательства, включаючи використання осіб з метою фінансування терористичної діяльності». Майже через рік потому, в Резолюції 52/165 Генеральної Асамблеї від 15 грудня 1997 року Організація Об'єднаних Націй знову закликала держави світу розглянути, зокрема, питання про здійснення заходів, передбачених у Резолюції 51/210 від 17 грудня 1996 року, а Резолюцією 53/108 Генеральної Асамблеї ООН від 8 грудня 1998 року – постановила, що Спеціальному Комітету, створеному згідно з резолюцією 51/210, слід розробити проект Міжнародної Конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму, що має доповнити відповідні чинні міжнародні документи, зокрема, визначити, які діяння мають розглядатись як його злочинне фінансування. Протягом року таку Конвенцію було розроблено і вже 10 січня 2000 року вона була відкрита для підписання країнами у Нью-Йорку.

Нарешті, Резолюцією 1373 Ради Безпеки ООН по боротьбі з тероризмом від 28 вересня 2001 року, Організація Об'єднаних Націй, визначаючи необхідність того, щоб держави у доповнення до міжнародного співробітництва вживали додаткові заходи з метою запобігання та протидії на своїх територіях, з використанням усіх законних засобів, фінансування та підготовки будь-яких актів тероризму, постановила, що всі держави повинні:

- а) запобігати й протидіяти фінансуванню терористичних актів;
- б) ввести кримінальну відповідальність за навмисне надання чи збір засобів, будь-якими методами, прямо чи опосередковано, їх громадянам або на їх території з намірами, щоб такі засоби використовувались – чи при усвідомленні того, що вони будуть використані, - для здійснення терористичних актів;
- в) невідкладно заблокувати кошти та інші фінансові активи чи економічні ресурси осіб, які скоюють або намагаються скоїти терористичні акти, або беруть участь у здійсненні терористичних актів чи сприяють їх здійсненню; організацій, які прямо чи опосередковано перебувають у власності або під контролем таких осіб, а також й осіб та організацій, що діють від імені або за вказівкою таких осіб;
- г) утримуватись від надання у будь-якій формі підтримки – активної чи пасивної – організаціям або особам, причетним до терористичних актів, у тому числі шляхом запобігання вербовки членів терористичних груп та ліквідації каналів постачання зброї терористам;
- д) відмовляти в укритті тих, хто планує, фінансує, надає допомогу або скоює терористичні акти, чи надає укриття терористам і скоюваним ними злочинам;
- ж) не допускати, щоб ті, хто фінансує, планує, надає допомогу або скоює терористичні акти, використовували свою територію з цією метою проти інших держав або їх громадян;
- з) забезпечувати, щоб будь-яка особа, яка бере участь у фінансуванні, плануванні, підготовці або здійсненні терористичних актів чи в підтримці терористичних актів, притягалася до судової відповідальності, й забезпечити, щоб, окрім будь-яких інших заходів щодо цих осіб, такі терористичні акти кваліфікувалися як серйозні кримінальні правопорушення у внутрішньодержавних законах і положеннях та щоб покарання належним чином визначалося небезпечністю таких терористичних актів;
- и) надавати одна – одній усіяке сприяння щодо кримінального провадження чи кримінального переслідування, що мають відношення до фінансування або підтримки терористичних актів, включаючи сприяння в отриманні наявних у них доказів, необхідних для такого переслідування.

Зрозуміло, що зазначені вище міжнародно-правові документи стали основоположними і в подальшому були імplementовані та отримали свій

розвиток у зарубіжному та вітчизняному законодавстві з означеного напрямку державної політики, що є окремою, не менш актуальною тематикою наступних наукових публікацій, обговорень та дискусій науковців і практиків.

Вимоги до кадрового забезпечення органів внутрішніх справ

Плохінова К.О., слухач факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Коруля І.В.*

Проведення в Україні значної кількості реформ передбачає кардинальну трансформацію у сфері органів внутрішніх справ. Базовим принципом реформування залишається дотримання і забезпечення прав і свобод людини з боку держави та її органів управління, передусім органів внутрішніх справ, оскільки саме від них залежать практичні результати втілення державної політики в життя [1, с. 1].

Відповідно актуалізується потреба ефективного правового регулювання органів внутрішніх справ, від якого прямо залежить ступінь забезпечення потреб та інтересів суспільства. Тому будь-які позитивні зрушення неможливі без належним чином підготовлених кадрів.

Отже, провідного значення для ефективного функціонування всієї системи органів внутрішніх справ набуває якість підготовки їх кадрового потенціалу, насамперед у напрямках його формування, підвищення ефективності його діяльності та управління ним, це по-перше.

По-друге, надзвичайна складність проведення реформи органів внутрішніх справ вимагають радикальної зміни форм і методів їх роботи, що об'єктивно зумовлює кількісне зростання вимог до професійного рівня підготовки працівників органів внутрішніх справ, запровадження сучасних освітніх і кадрових технологій, удосконалення системи управління органами внутрішніх справ.

І, по-третє, відсутність у кадрів певної кваліфікації висуває на передній план стратегічне завдання створення нового корпусу правоохоронців, зокрема органів внутрішніх справ, що володіють ґрунтовними науковими досягненнями, навичками та вміннями, готових до ефективного втілення цілей і функцій держави у своїй практичній діяльності.

Отже, важливим напрямком вирішення зазначених проблем є належне кадрове забезпечення органів внутрішніх справ, взагалі та якісний професійний відбір на службу в органи внутрішніх справ в цілому.

Таким чином, на нашу думку, вимоги, які ставляться до персоналу органів внутрішніх справ повинні відображати два напрями: основний і організаційний.

Основні вимоги повинні відображати особу як взагалі здатну виконувати покладені на неї завдання і повинні визначати риси особи як майбутнього правоохоронця. До таких вимог можна віднести такі як: дотримання принципу верховенства права як основи діяльності органів внутрішніх справ; пріоритетів інтересів держави, прав і свобод людини і громадянина перед особистими інтересами; ввічливість, коректність, добросовісність; висока загальна правова культура й культура спілкування; високі моральні якості.

Що стосується організаційних вимог, то вони ставляться до особи вже призначеної на відповідну посаду. Вони повинні виступати як нормативно закріплені правила, якими працівник органів внутрішніх справ повинен керуватися у своїй діяльності. А саме, забезпечувати діяльність органу або його структурного підрозділу згідно із сучасними економічними, політичними і соціальними умовами та вимогами; володіти сучасною методологією

обґрунтування управлінських рішень; аналітично мислити, розуміти сучасні проблеми управління; володіти стилістикою офіційних документів тощо.

Отже, до вимог, що мають бути дотримані при прийнятті на службу в органи внутрішніх справ необхідно віднести: служіння народу України; демократизм і законність; гуманізм і соціальна справедливість; пріоритет прав людини і громадянина; професіоналізм, компетентність, чесність, відданість справі; персональна відповідальність за виконання службових обов'язків і дисципліни.

Список використаних джерел:

1. Кагановська Т.Є. Адміністративно-правові засади кадрового забезпечення державного управління в Україні: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право»/ Т.Є. Кагановська – К., 2012. – 32 с.

Особливості адміністративно-правового статусу центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом

Поліщук С.Л., студент 4-К курсу ННІЗДН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Стрельченко О.Г.*

Після проголошення державної незалежності в Україні обсяги управлінської діяльності зросли у деяких сферах у 20-30 разів, а окремі з них (оборона, зовнішня політика) були утворені заново. Тому характерний для радянських часів метод реформування апарату управління шляхом його скорочення сьогодні не можна розглядати як ефективний. Був потрібен системний підхід, який дозволяє визначати оптимальні для потреб України кількість та структуру органів виконавчої влади.

Проголосивши у 2010 році курс на модернізацію, Українська Держава стала на шлях докорінних перетворень. У стислі терміни була здійснена адміністративна реформа, що полягала не лише в оптимізації державної управлінської структури, але й у забезпеченні відкритості й прозорості процесу ухвалення державних рішень і діяльності органів влади.

У рамках відновленої Конституції 1996 року, розпочалося реформування системи органів виконавчої влади, державної служби, адміністративної та дозвільної систем, запровадження важливих для України основ антикорупційної політики.

9 грудня 2010 року Президент України дав старт першому етапу адміністративної реформи. Указом Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 09.12.2010 № 1085/2010 діяльність розпочало 16 міністерств, 53 органи виконавчої влади та 3 органи виконавчої влади зі спеціальним статусом. Систему органів виконавчої влади було досить суттєво оптимізовано шляхом: усунення конфлікту функцій та дублювання, запровадження європейського підходу до типології центральних органів виконавчої влади та чіткого визначення зони їх відповідальності. Зменшено загальну кількість органів виконавчої влади зі 111 до 74, ліквідовано 46 урядових органів, реформовано систему прийняття урядових рішень, внесено зміни до Закону України «Про Кабінет Міністрів України», зменшено кількість членів Кабінету Міністрів України з 36 до 16, скорочено чисельність працівників Секретаріату Кабінету Міністрів України на 50%, ліквідовано урядові комітети, реформовано систему контролю і нагляду (кількість контролюючих органів скорочено з 69 до 11).

Важливе місце було відведено центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом як новому виду органів виконавчої влади, який входить до групи центральних органів виконавчої влади, але особливістю якого є те, що всі

питання їх правового статусу та взаємовідносин з іншими органами вирішуються шляхом прийняття законів, що визначають повноваження і порядок діяльності саме цих органів виконавчої влади. Питання діяльності зазначених органів у Кабінеті Міністрів України передбачено представляти Прем'єр-міністру України. [2].

У червні 2011 року як правонаступник Державної служби зв'язку України і Державної адміністрації зв'язку - урядового органу, що діяв у складі Міністерства транспорту та зв'язку України була утворена Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. На ряду із Антимонопольним комітетом України, Державним комітетом телебачення і радіомовлення України, Фондом державного майна України, Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України стала четвертим центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом.

У липні цього ж року було реорганізовано Головне управління державної служби України, створено Національну державну службу України із завданням забезпечити формування та реалізацію єдиної державної політики у сфері державної служби, здійснення функціонального управління державною службою. До уже існуючих центральних органів зі спеціальним статусом було приєднано Національне агентство України з питань державної служби.

На 2012 рік припав основний етап реформування державної служби, підґрунтям для якого є новий закон «Про Державну службу», який має набрати чинності 01 січня 2016 року. У відповідності до наданих повноважень, Нацдержслужба, як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом координує роботу різних органів влади з нормативного та організаційного забезпечення впровадження нового закону.

Протягом 2012-2015 років Нацдержслужбою для забезпечення своєї основної функції виконувалась робота щодо:

перегляду усього масиву документів технічного забезпечення впровадження Закону;

організації навчання кадрів;

актуалізації систему підготовки та перепідготовки державних службовців;

реалізації завдання щодо популяризації державної служби;

продовження підвищення кваліфікації з питань нового антикорупційного законодавства.

Програма економічних реформ на 2010-2016 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» передбачає реалізацію адміністративної реформи, яка має усунути, перш за все, бюрократичні перешкоди для розвитку економіки та створити ефективну систему надання фізичними та юридичними особам адміністративних послуг. Президентом України констатовано, що недостатня ефективність системи державного управління наразі залишається однією з найбільших проблем України, що перешкоджає належному розвитку нашої держави [3].

Прогнозуючи успішність проведення запланованих заходів, реформа державної служби безумовно суттєво наблизить усю існуючу систему державного управління до європейських стандартів, модернізує і професіоналізує її, підготує до здійснення масштабних реформ, передбачених у Програмі економічних реформ «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава».

Список використаних джерел:

1. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні. Указ Президента України від 22.07.1998 № 810/98 // Офіційний вісник України від 11.06.1999 - 1999р., №21, стор. 32.

2. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 р. - № 3166-VI (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 27.03.2014 р. - № 1170-VII) // Відомості Верховної Ради України. – 2014 р. – № 22. – Ст. 816.

3. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році. Щорічне Послання Президента країни до Верховної Ради України. – К. : НІДС, 2012, - 256 с.

4. Газета Центральних органів виконавчої влади України «Урядовий кур'єр» №96 (4740). Спеціальний випуск. 31.05.2012.

Сутність юридичного забезпечення права власності на надра України

Полигенько І.В., студент 6-КС курсу юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Шевченко Л.В.

Конституція України у ст. 13 [1] визначає надра поряд із землею, атмосферним повітрям, водними та іншими природними ресурсами, які знаходяться у межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони як об'єктів права власності українського народу.

Від імені українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією.

У правовій літературі склалося декілька поглядів щодо визначення суб'єкта права власності на надра і, відповідно, на інші природні ресурси, віднесені нормами права до об'єктів права власності українського народу. Так, у коментарі до ст. 324 ЦК України зазначається, що право власності українського народу не є самостійною формою власності і за своєю природою є державною власністю, суб'єктом якої є держава Україна (ст. 2 ЦК України). Водночас український народ виступає суб'єктом права власності об'єктів, перелічених у ст. 13 Конституції України. У цьому випадку до таких об'єктів права власності належать не та чи інша певна земельна ділянка, конкретна частина земельних надр чи континентального шельфу, а в цілому земля як частина земної кулі, як територія з усіма розташованими на ній природними багатствами, оскільки земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави (ст. 14 Конституції України).

Як вважає Н. І. Ткаченко, держава від імені народу наділяється низкою повноважень, які випливають із прав власності. На її думку, державна власність на надра має сенс, оскільки зумовлює певні переваги: по-перше, стає можливою розробка комплексних програм розвитку галузі з обов'язковим контролем за їх реалізацією, по-друге, державні органи влади повинні займатися створенням відповідної системи законодавчих актів у сфері надровикористання, по-третє, отримання додаткового джерела доходів – рентних платежів має сформувати на державному рівні ефективну систему рентовилучення та перерозподілу; по-четверте, лише державні органи влади зможуть забезпечити належний контроль за ефективністю використання надр, за повноту сплати ренти до Державного бюджету тощо [2].

В.В. Носік пише, що земля як об'єкт права власності українського народу пов'язана з тим, що суверенітет України поширюється на всю її територію, а носієм суверенітету і єдиним джерелом влади є народ. Конституція України, закріплюючи верховенство народу на всій території, яку займає Україна і яка обмежується кордонами з іншими країнами, відображає ставлення (право) українського народу до землі як до території держави, як до об'єкта природи, а не як до конкретних ділянок, розмежованих на земельній території держави для спеціального використання. Конституція визначає просторові межі суверенітету

українського народу, закріплює право верховенства народу на земельну територію як вираження політичного панування над певною частиною земної кулі [3].

Схожої позиції про походження загальнонародної власності на природні ресурси дотримується і М. В. Шульга, який зазначає, що встановлення виключної власності народу України на природні ресурси необхідно розуміти як перехід їх до України – самостійної суверенної держави, а державна власність виступає як категорія тотожна загальнонародному привласненню й означає приналежність природних ресурсів народу в особі обраних ним представницьких органів державної влади [4].

Як зазначає Я. М. Шевченко, визначення права власності українського народу начебто є складнішим. Ст. 320 ЦК України вказує лише на об'єкт права власності українського народу, а власне право не визначається, йдеться лише про те, що від імені українського народу права власника здійснюють органи державної влади. З цього можна зробити висновок, що правомочності власника – володіння, користування й розпорядження здійснюють уповноважені на те особи – органи державної влади, які водночас здійснюють ті ж самі правомочності відповідно до закону від імені держави (згідно з п. 5 ст. 113 Конституції України). Тобто, відмінність у діяльності органів державної влади щодо здійснення прав власника залежить не від того, хто здійснює ці права, а від того, від імені кого вони здійснюються. В обох випадках орган, який здійснює право власника, є єдиним – це органи державної влади. Розмежування відбувається відповідно до об'єктів права власності. Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності українського народу, а щодо цих об'єктів право власності органи державної влади здійснюють від імені українського народу.

Я. М. Шевченко робить висновок, що за змістом (правомочності власника) – так, але за суб'єктивним складом – ні, бо поняття «державна» і «народ» не є тотожними [5].

На підставі аналізу наукових поглядів на походження та сутність форми права власності на надра України можна дійти висновків про наявність певних, спільних для більшості точок зору ознак права власності на надра, а саме:

а) надра як природний ресурс є об'єктом права власності українського народу, що є унікальним з точки зору порівняння законодавства, яке регулює відносини власності на надра України з відповідним законодавством інших держав;

б) конституційне закріплення приналежності права власності на надра та інші природні ресурси українському народу фактично означає юридичне забезпечення на рівні нормативно-правового акту, що має найвищу юридичну чинність, суверенного права українського народу на всі природні ресурси, що перебувають у межах території України, її континентального шельфу й виключної (морської) економічної зони.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Ткаченко Н. І. Основні проблеми перерозподілу прав власності на надра в гірничозбагачувальній галузі при рентаорієнтованій поведінці суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] / Н. І. Ткаченко. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Bio/puvgr/ekon/2009_3_2/v47ek096.pdf
3. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
4. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях / М. В. Шульга. – Х.: Фирма «Консум», 1998. – 224 с.

5. Шевченко Я. М. Проблеми вдосконалення правового регулювання права приватної власності : монографія / Я. М. Шевченко, М. В. Венецька, І. М. Кучеренко. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. – 104 с.

Основні причини та умови поширення злочинності серед молоді

Прохоренко С.М., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

Злочинність являє собою специфічну форму антигромадських явищ. Ціна злочинності величезна. Злочини заподіюють шкоду особистості, економіці, екології, громадському порядку, суспільній безпеці, державній владі та іншим об'єктам посягання. Аналіз статистичних даних МВС України свідчить про те, що у структурі злочинності молоді домінує місце належить групі злочинів проти власності – крадіжкам, грабежам, розбоям, шахрайствам, вимаганням.

Вивчення причин девіантності серед молоді відбувалося в різні періоди розвитку нашого суспільства. Так, Г. М. Мінковський, ще у 1968 р. зазначав, що «... психологія підліткового та юнацького віку має суттєві особливості: нестача життєвого досвіду, спадковість, невміння правильно оцінювати окремі явища, емоційна збудливість, недостатній розвиток системи навичок соціального гальмування і ін.». До того ж до цих особливостей додається прагнення молоді особи до самостійності, демонстрації сміливості, схильність ставити себе на місце авторитетних героїв фільмів тощо. Це твердження актуальне і тепер, і багато в чому зумовлює високий ризик виникнення й укорінення у молоді антигромадських поглядів та звичок, що цілком природно може спонукати до скоєння правопорушень.

Необхідно відзначити, що протягом 60–80-х років ХХ століття пояснювали схильність підлітків до протиправної поведінки лише «вадами виховання у сім'ї». Причому таке пояснення було цілком доречним, оскільки на той час функціонувало чимало культурно-оздоровчих закладів, відповідних організацій, що займалися роботою з молоддю, проводилася ідеологічна та пропагандистська робота.

Українські кримінологи виділяють ряд негативних обставин, що відіграють вирішальну роль у формуванні підлітків, здатних у певній ситуації вчинити злочин.

О. М. Джужа вважає незадовільні умови виховання в сім'ї однією із причин формування у повнолітнього девіантної поведінки. Сім'я належить пріоритетне місце у процесі формування і розвитку особистості від моменту її народження і вона є одним з найстародавніших соціальних інститутів. Вона являється першим вихователем дитини і середовищем передачі духовного багатства, культурних традицій, формування ціннісних орієнтацій, практичних навичок і умінь, тому, безперечно, основну причину корисливо-насильницької злочинності слід шукати в особливостях сімейного оточення.

У сучасних умовах економічної кризи в нашій державі дедалі помітніше стає криза сім'ї як соціального інституту суспільства, шляхи виходу з якої поки що невідомі. Криза виявляється в тому, що сім'я дедалі гірше реалізовує свої основні функції – організацію подружнього життя, народження і виховання (соціалізацію) дітей, відтворення населення і робочої сили. Причиною того, що батьки дуже рідко проводять дозвілля разом з дітьми, є не лише брак вільного часу. Важливим компонентом реалізації виховного потенціалу сім'ї є батьківський контроль і взаємини між дітьми та батьками.

Наступним чинником злочинності молоді у сучасних умовах є негативний вплив у найближчому оточенні – побутовому, навчальному, виробничому з боку

однolitків чи дорослих. Нестача спілкування, емоційна вседозволеність, яку діти нерідко відчувають у власних родинах, потреба у належності до референтної групи можуть бути частково компенсовані уважним доброзичливим ставленням педагогів.

Поширення злочинності серед молоді сприяє відсутності цілеспрямованої профілактичної діяльності адміністрації вищих навчальних закладів.

Як наслідок, інституції, на які покладено обов'язок дбати про виховання підростаючого покоління, нині часто діють ізольовано, не одержують практично ніякої допомоги з боку громадськості, держави, суспільства, опинившись сам-на-сам із всіма труднощами процесу виховання, вони нерідко почувають себе безсилими перед виконанням складних завдань загальновиховного і профілактичного характеру.

Також, однією з причин злочинності молоді є їх незайнятість та непрацевлаштованість після закінчення навчального закладу. Для підприємств, багато з яких перебуває у важкому економічному стані, основне завдання нині – вжити й зберегти кістяк кваліфікованих працівників.

У свою чергу багато хиб спостерігається у роботі правоохоронних органів і судів у профілактиці злочинності молоді. Іноді безпідставний лібералізм, своєрідну «данину моді» виявляють судді, коли не беруть під варту під час провадження досудового слідства обвинувачуваних підлітків, які вчинили тяжкі злочини, коли виносять невинуватого м'які вироки, якщо покарання не пов'язане з позбавленням волі, хоча це явно потрібно.

Досить часто правопорушники серед причин, які штовхнули їх на скоєння злочину, називають перегляд відповідних відеоматеріалів. Телеекрани сучасного телебачення заповнили сцени насилля, безкарність злочинця, еротики тощо, що є однією з причин криміналізації молоді. Вказаним негативним тенденціям сприяє відсутність у сучасного підлітка позитивного героя з відповідними ідеалами для наслідування. Оскільки в нього ще не сформовані свої принципи поведінки, він переймає їх у більш «сильної» особистості, у тому числі, що пропагується з телеекрану, викликаючи деформацію духовного життя підростаючого покоління.

Окрім телебачення, комп'ютерних ігор на поведінку молодої людини негативно впливає використання Інтернет-технологій, через які юнаки та дівчата (добровільно чи неупереджено) дізнаються про секс і сексуальність засобом доступу до порнографічних матеріалів. Також існують випадки потрапляння в сексуальне рабство через спілкування з особами, які пропонують знайомства, просять надіслати фотокартки, а потім використовуючи монтаж, розміщують їх на порносайтах.

Крім того, останнім часом серед студентів стало популярним розповсюдження відео- та фото зображень з допомогою мобільного зв'язку із насильницьким та аморальним змістом: побиття однolitків, статеві акти, різноманітні форми приниження, так званого буллінгу (англійською – *bullying*, від *bully* – хуліган, забіяка, грубиян, гвалтівник). Це поняття означає залякування, фізичний або психологічний терор стосовно особистості з боку групи дітей, молоді, спрямований на те, щоб викликати в неї страх і тим самим підкорити її собі. Використання мобільних телефонів, чатів, Інтернет сайтів як інструментів буллінгу отримало назву «кібербуллінг».

Неконтрольований доступ до Інтернет ресурсів, що пропагують насильство, порнографію, жорстокість, інші асоціальні явища в закладах такого типу, негативно впливає на молоде покоління, розбещує несталу свідомість, призводить до ускладнення криміногенної ситуації в містах, незважаючи на

потребу виховання у дітей і молоді належної моральності та духовності в умовах сьогодення.

Кадрове забезпечення професійної діяльності ОВС: стан та напрями удосконалення

Пустовідко А.Л., студент 6-КМ курсу юридично-психологічного факультету
ННІЗН НАВС

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент Охріменко І.М.

Європейська інтеграція України зобов'язує нашу державу забезпечити ефективне функціонування інститутів, які гарантуватимуть верховенство права, додержання прав і свобод людини і громадянина, їх ефективний захист. Одним із таких завдань є проведення кардинальних реформ в правоохоронній системі, які в свою чергу потребують удосконалення кадрового забезпечення. Адже ефективність своєчасного та дієвого функціонування органів внутрішніх справ залежить від якості кадрового складу. І в цьому напрямку була проведена так звана адміністративна реформа 2010-2013 років яка залишила МВС фактично міністерством міліції, на відміну від сучасних європейських моделей міністерств внутрішніх справ, де поліція є однією із складових поряд з міграційною, прикордонною, пожежно-рятувальною службами.

Проведений нами теоретичний аналіз професійної діяльності поліцейських зарубіжних країн дає можливість стверджувати, що одним із важливих напрямів удосконалення кадрового забезпечення є система соціального захисту поліцейських. Так, зокрема, поліцейський Німеччини має безкоштовну страховку, пільги на житло, право на безкоштовний проїзд в міському транспорті. При цьому мінімальна зарплата працівника поліції – самого молодшого чину 2500 євро на місяць. Також важливим є те, що в поліції Німеччини прийнята така філософія: «Беруфсбеамтентум» – опіка держави над своїм чиновником. В основі – повна довіра сторін. Він зобов'язується захищати інтереси держави, а вона, в свою чергу, турбується про нього та його сім'ю.

Разом із тим, поліцейський Польщі має право на державну пенсію після 15 років служби, мінімальна пенсія – 40% від останньої зарплати, максимальна – 75%. Грошове утримання складає 700 євро, що для Польщі є економічно обґрунтованим й забезпечує створення конкурсної системи при працевлаштуванні на службу до поліції, а саме – 9-10 кандидатів на одне місце.

Щодо майбутніх поліцейських Франції, то до них також висуваються певні критерії відбору, а саме: вік від 18 до 35 років, високий рівень фізичної та психологічної підготовки. Адже виконання професійних обов'язків французьких поліцейських здійснюється у відповідності до Кодексу поведінки. Порушення вимог цього Кодексу призводить до звільнення з поліції. Поліцейський Франції забезпечений гарантіями соціально-правового захисту, однією з яких є початковий рівень грошового утримання в розмірі 1600-1650 євро.

Отже, слід зауважити, що окремі позиції досвіду іноземних країн у забезпечення кадрової політики серед персоналу підрозділів поліції можуть бути використані й адаптовані в Україні.

У межах окресленої проблематики доцільно виділити й низку основних кадрових проблем, що за сучасних умов набувають актуальності: 1) проблема якісного комплектування кадрів; 2) їх професійна підготовка; 3) політизований характер кадрової політики на найвищому рівні держави; 4) труднощі з утриманням в ОВС кваліфікованих працівників; 5) відставання технологій управління персоналом, їх нормативне та технічне забезпечення від сучасних

вимог та вже існуючих стандартів сьогодення; 6) забезпечення працівників ОВС житлом, їх оздоровлення, низька зарплата й ін.

Потрібно зосередити увагу й на іміджі ОВС у суспільстві та державі, на формування якого здійснюють вплив проблеми, що накопичились у сфері кадрового забезпечення. Для того, щоб їх позитивно вирішити варто застосувати науково обгрунтовані підходи, різноманітний досвід поліцейських систем інших країн, які вирішували такі ж самі проблеми.

В зв'язку з останніми насиченими подіями у нашій державі аналіз результатів різних соціологічних досліджень, вказує на те, що образ працівників ОВС у громадській свідомості на даному етапі залишається поки що негативним. Мова йде про зловживання службовим становищем, нежиття належних заходів до правопорушників, грубість, байдужість, низьку загальну культуру та культуру спілкування тощо. Дуже важливим негативним фактором розвитку ОВС є прояви корупції, котрі, нажаль, набули системного характеру. ОВС – це авторитетний орган державної влади, а тому він має бути професійним, ефективним і стабільним.

Головні напрями вдосконалення діяльності кадрів ОВС мають бути пов'язані з підвищенням її ролі у суспільстві, довірою, укріпленням контактів з населенням, забезпечення раціонального ступеня стабільності та мобільності персоналу. Дуже велике значення, а іноді й вирішальне для забезпечення трудової адаптації працівника має особистість керівника, його рівень загальної культури, вміння професійного управління тощо. Адже непоодинокими є випадки байдужого ставлення керівника до молодого фахівця, що в подальшому призводить до негативних наслідків.

Держава має забезпечити стимулювання персоналу ОВС, різні додаткові соціальні гарантії, індивідуальні пільгові послуги, програми допомоги працівникам. Також слід звернути увагу на велике навантаження працівників ОВС: емоційне, фізичне, інформаційне, що в свою чергу зменшує їх результативність та продуктивність праці. Проблема безпеки персоналу ОВС тісно пов'язана із проблемою професійного ризику. Мають бути ілюстративними трагічні випадки під час несення служби в ОВС, нанесення тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, майбутня доля сімей, що втратили своїх годувальників.

Таким чином, в основу сучасної моделі управління кадрів ОВС мають бути покладені принципи дєздатності та ефективності, професіоналізму й компетентності, високої моральності та дисциплінованості, прозорості та підзвітності, політичної нейтральності та відданості справі, корпоративної єдності та злагоди, змагальності та конкурентності.

Генезис реформування публічної влади в Україні

Розум В.В., студент 4-К курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Стрельченко О.Г.*

Сьогодні в державі відбуваються зміни, що стосуються різних сфер життєдіяльності суспільства. В умовах фінансової кризи загострюються не так питання економічного розвитку країни, як потреба комплексної відповіді уряду на виклики за допомогою удосконалення системи державного управління та мобілізації із цією метою всіх можливих ресурсів. Держава стала на шлях реформування політичної системи в цілому. Головна мета цих перетворень - модернізація публічних відносин, створення дієвої системи державного забезпечення та захисту конституційних прав і свобод людини,

гідних умов її життя, наближення діяльності публічної адміністрації до потреб населення [1, с 73].

Метою будь-якого реформування системи публічної влади насамперед має бути прагнення до усунення протиріч та конфліктів між державними інституціями, забезпечення їх тісної співпраці та запровадження реальної відповідальності влади за результати своєї діяльності в цілому.

Однак аналіз конституційного закріплення вітчизняної системи поділу державної влади в цілому та системи стримувань та противаг зокрема не дозволяє вважати діючу модель організації державної влади збалансованою та ефективною. Насамперед це зумовлено невизначеністю місця та ролі в державному механізмі Президента України та відсутністю реальної влади у Кабінету Міністрів України [2, с. 7].

Відповідно до чинної Конституції України, Президент України посідає особливе місце в системі державних інституцій. Статтею 102 Конституції України закріплено, що Президент України визнається главою держави та виступає від її імені [1]. Президент України має широкі державно-владні повноваження. Як глава держави, він представляє Україну в міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України. На нього покладається підписання та офіційне оприлюднення законів [4, с. 23].

Саме тому, для забезпечення балансу у взаємовідносинах гілок державної влади, насамперед необхідно здійснити реформування власне місця та ролі в державному механізмі України інститутів президентства та уряду в Україні. При цьому здійснення такого реформування можливо двома, фактично протилежними шляхами:

- якщо кінцевою метою адміністративно-правового реформування системи публічної влади є перехід до парламентської форми правління, тоді слід позбавити Президента України більшості з його повноважень, закріпивши їх за Прем'єр-міністром України. Це дозволить з одного боку суттєво підняти роль уряду в публічному управлінні в цілому, створити передумови для його відповідальності за результати своєї діяльності, а з іншого - фактично збалансувати систему стримувань та противаг;

- перехід до президентської форми правління. Цей шлях є більш простим тому, що для його досягнення не потрібно радикально змінювати систему та структуру державної влади. Для його запровадження достатньо ліквідувати посаду Прем'єр-міністра України, а його повноваження закріпити за Президентом України, або ж навіть залишивши посаду Прем'єр-міністра, визнати Президента України і главою держави, і главою виконавчої влади. Внаслідок такого реформування, фактично було б запроваджено відповідальність Президента України за результати діяльності уряду в цілому, що в кінцевому результаті й дозволило б створити відповідальну владу.

Указом Президента України від 18.07.2011 № 769 створено Національне агентство України з питань державної служби, як єдиний орган, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державної служби.

Так, підготовлено і прийнято новий Закон «Про державну службу», також прийняті нормативні документи, спрямовані на підвищення ефективності перепідготовки і підвищення кваліфікації держслужбовців та реформування Національної академії державного управління, тощо.

Комплекс заходів щодо удосконалення системи державної служби буде забезпечено через прийняття Державної цільової програми розвитку державної

служби на 2012-2016 роки, Концепцію якої Нацдержслужбою України вже розроблено.

У 2015 році заплановано проведення основного етапу реформування державної служби, базою для якої є новий Закон «Про державну службу», підписаний Главою держави 10 січня 2012 року. Закон має набрати чинності з 1 січня 2016 року.

Чинне законодавство, що регламентує державну службу, зокрема Закон України «Про державну службу», не відповідає сучасному рівню розвитку українського суспільства, європейським принципам функціонування публічної адміністрації. Йому характерні:

1. Слабка спроможність державної служби забезпечувати ефективне виконання завдань щодо реалізації структурних реформ.
2. Недостатня якість надання адміністративних послуг.
3. Недостатній професійний рівень державних службовців для виконання масштабних завдань.
4. Непrestiжність державної служби та невисокий статус державного службовця.
5. Низька ефективність механізму запобігання проявам корупції.
6. Відсутність прозорого механізму прийняття та просування на державній службі.
7. Відсутність реальної оцінки діяльності державних службовців та визначення професійних компетентностей.

Головна проблема для державної служби – нестабільність, а її інтегрований показник – плинність кадрів. У період з 2009 – 2014 років плинність кадрів на державній службі – на рівні 15 %. Проблема забезпечення стабільності апарату, наступності та збереження інституційної пам'яті є чи не найбільш актуальною для державного управління. Плинність кадрів вкрай негативно впливає на якість надання адміністративних послуг.

Інша проблема – навчання та підвищення кваліфікації. Статистика свідчить, що у період з 2009 – 2014 рр. частка державних службовців, які підвищили кваліфікацію, коливалась на рівні 15,1 %. Водночас важливість завдань і функцій, що виконують державні службовці, вимагає постійного системного професійного удосконалення, а також нових підходів до навчальних програм і системи підвищення кваліфікації загалом.

Завдяки адміністративній реформі, розпочатій в Україні наприкінці 2010 року, структурно оптимізовано систему органів виконавчої влади на центральному рівні і таким чином усунуто конфлікт функцій та дублювання, запроваджено європейський підхід та чітко визначено зони відповідальності: міністерство формує державну політику, державна служба надає послуги, державна інспекція забезпечує контроль та нагляд, державне агентство керує майном.

У процесі реформування перебуває місцева влада. Найближчим часом буде проведено другий етап адміністративної реформи – реформу системи місцевих адміністрацій та територіальних органів ЦОБВ. Очікувані від таких дій результати: децентралізація завдяки ліквідації надлишкових функцій місцевих ОВВ, реструктуризації або приватизації держпідприємств, усуненню дублювань між місцевими держадміністраціями й територіальними органами ЦОБВ; узгодженість державного управління з ринковою економікою завдяки аутсорсингу державних функцій, конкуренції у сфері надання держпослуг, скороченню кількості заступників губернаторів та чиновників, об'єднанню посад для чіткішого розмежування повноважень, розподілу функцій органів місцевого самоврядування; інституціоналізація служби в органах місцевого

самоврядування завдяки становленню інституту служби після прийняття Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», розмежуванню повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері надання держпослуг.

Отже, за своїм змістом адміністративна реформа є цілісним комплексом узгоджених заходів, спрямованих на суттєве підвищення рівня керованості життєво важливих процесів у суспільстві шляхом науково обґрунтованого створення ефективного механізму державного управління.

Як на мене, то я прихильниця президентської форми правління на сучасному етапі розвитку державності в Україні при розвиненому громадянському суспільстві. Останнє поки що розвивається значно повільніше ніж того вимагає час. Тому сильна і діюча вертикаль державної влади повинна функціонувати як об'єднуючий і цементуючий чинник державності України.

Список використаних джерел:

1. Бельський К.С. О функциях исполнительной власти / К.С. Бельский // Государство и право. – 1997. – №3. – С. 15
2. Бондаренко А.С. Административно-правовой статус органов исполнительной власти субъектов Российской Федерации в условиях административной реформы : дис. на соиск. уч. степ. к. ю. н.: спец. 12.00.14 – административное, финансовое, информационное право / А.С. Бондаренко; Институт государства и права Российской академии наук – М., 2006. – 205 с.
3. Грицяк І.А. Державне управління: централізація і децентралізація / І.А. Грицяк – К.: Вид-во УАДУ, 1997. – 487 с.
4. Про затвердження Порядку проведення функціонального обстеження органів виконавчої влади : Наказ Головного управління державної служби України від 29 липня 2005 р., № 189 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 33. – Ст. 2005.
5. Про затвердження порядку проведення функціонального обстеження органів виконавчої влади : Наказ Головного управління державної служби України від 30 березня 2010 р., № 84 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 35. – Ст. 1216.
6. Современное управление. Энциклопедический справочник. – М.: «Издат. центр», 1997. – 584 с.
7. Тихомиров Ю.А. Теория компетенции – М.: Юриформцентр, 2001. – 352 с.

Сучасна парадигма боротьби з хабарництвом у судовій системі України

Рощина І.О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Національного авіаційного університету

З моменту незалежності України на всіх рівнях влади констатують, а громадяни щодня відчують, що в країні процвітає корупція, і, особливо, в судовій системі. А в корумпованій державі, як загальновідомо, грубим і відкритим чином порушуються права і свободи громадян.

Підтвердженням корумпованості судової влади України є кількість звернень громадян України до Європейського суду з прав людини у зв'язку з порушенням їх прав і свободи. За кількістю заяв на 10 тисяч жителів України посідає друге місце в світі [1, с. 11].

Для успішної та реальної боротьби з корупцією у судовій системі України, за нашу думку, необхідно провести наступні заходи.

1. Прийняти закон, який зобов'язує слідчого відкривати кримінальне провадження без будь-яких застережень чи посилаянн проти судді після того, як Європейський суд з прав людини встановив порушення прав і свобод громадянина України у справі, по якій цей суддя прийняв рішення.

Порушення кримінальних справ цих категорій має кваліфікуватися за ч. 3 ст. 364 КК України «Зловживання владою або службовим становищем». З цією метою необхідно ч. 1 ст. 364 КК України, після слів «або інтересам юридичних осіб» доповнити наступними словами «а також встановлення Європейським судом з прав людини порушення прав і свобод громадянина суддею України».

Характерно, що проведене нами анкетування громадян і суддів України з питання: «Чи мало б попереджувальних значення для боротьби з хабарництвом у судовій системі України, если б суддів притягали до кримінальної відповідальності за ч. 3 ст. 364 КК України» свідчить, що приблизно 93% громадян вважає за необхідне притягати суддів до кримінальної відповідальності за ч. 3 ст. 364 КК України. У той час, тільки 11, 9% опитаних суддів загальної юрисдикції вважають, що притягнення до кримінальної відповідальності в таких випадках суддів матиме попереджувальне значення.

В даний час в Україні підбір і призначення суддів, а також їх роботу організують: Вища рада юстиції України, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Рада суддів відповідних судів України, конференція суддів відповідних судів України, з'їзд суддів України та Державна судова адміністрація. А якщо є така кількість установ, які повинні організувати належну роботу судів, а корупція в суддівському корпусі, як показує практика з кожним роком зростає, то не важко зробити висновок про те, що всі ці установи або не здатні організувати діяльність судів як того вимагає закон, або ці установи самі корумповані, як і суди. Тому необхідно скоротити Вищу раду юстиції та Ради суддів відповідних судів України.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України має складатися з учених та представників громадськості в кількості не менше 19 осіб. Вчені повинні давати оцінку порушенням закону суддями, а громадськість здійснювати контроль за роботою цієї комісії. Якщо Вища кваліфікаційна комісія складатиметься тільки з самих суддів, то ніколи об'єктивної оцінки будь-яким порушенням закону суддями, або навіть вчинення ними злочинів, цієї комісією не буде дано. Підтвердженням сказаному є суцільна корупція всієї системи України.

Має рацію академік В.Г. Гончаренко, що для поліпшення роботи судової системи України необхідно також:

а) ліквідувати Державну судову адміністрацію як орган, який створює відносини залежності, коли господарська, а непрямо – і виробнича діяльність судів багато в чому підпорядкована волі виконавчої бюрократії;

б) внести в державний бюджет України кожний суд окремим рядком, що зніме найменшу фінансову залежність судів від чиновницького апарату;

в) запровадити порядок, за яким суддям надавалося б житло із спеціального фонду зразу ж після обрання або призначення на посаду і без всякого дозвільного втручання у цей процес чиновників [2, с. 137].

Діючий в даний час в Україні порядок підбір і призначення суддів суперечить не тільки здоровому глузду, але і ст. 5 Конституції України. Згідно зі ст. 371 КПК України суд ухвалює вирок іменем України. Отже, судова влада здійснює свою діяльність від імені народу. А якщо це так, то тільки народ має вирішувати, кому довіряти від його імені ухвалювати вироки. Тому суддів має обирати народ. Народ також має право бути ініціатором звільнення з посади судді.

Підсумовуючи вищесказане слід погодитися з думкою член-кореспондента НАПрНУ Т.В. Варфоломеевої, що реформа судової системи в Україні давно назріла і є очікуваною усіма громадянами, оскільки безлад, який останніми роками запанував у правовій системі, суттєво порушує конституційні права громадян, обмежує їх можливості на судовий захист, фактично усуває доступність правосуддя, перекреслює прозорість правосуддя, ставить під сумнів його ефективність [3, с. 130].

Список використаних джерел:

1. Литвин В. Європейська конвенція з прав людини: уроки й перспективи / В. Литвин // Право України. – 2010. – № 10. – С. 4–17.
2. Гончаренко В.Г. Проблемні питання судово-правової реформи в Україні / В.Г. Гончаренко // Вісник Академії адвокатури України. – 2010. – № 2(18). – С. 137.

Особливості систематизації функцій органів публічної адміністрації

Рудніцька В.М., студент 4-К курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Стрельченко О.Г.*

Доступність, прозорість та якість державної влади є метою реформування державної служби й виконавчої влади. Органи виконавчої влади покликані надавати адміністративні послуги, здійснювати державний нагляд (контроль), проводити управління об'єктами державної власності, тощо. Все перераховане вимагає чіткого розподілу функцій та повноважень між різними рівнями виконавчої влади. В Україні для покращення роботи органів виконавчої влади втілювалися різнопланові перетворення, вдосконалення існуючих елементів, водночас система державного управління вимагає і донині комплексних реформ.

Реформування, означеної системи має проводитися, орієнтуючись і гарантуючи підтримку цілісності держави і забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Цілісність системи органів виконавчої влади досягається з допомогою таких функцій управління як організація, планування, регулювання, контроль, координація. Однак, досягти системності в процесі реформування органів влади дуже непросто в силу складності їх функцій, що забезпечують організаційні структури (органи і посадові особи, державні службовці).

Незважаючи на усвідомлення науковцями необхідності розв'язання проблем реформування органів виконавчої влади, нині немає єдиного підходу щодо стратегії та тактики розподілу функцій між різними рівнями виконавчої влади, відсутній механізм ефективного контролю громадськості за виконанням функцій державних органів, потребують подальшого вдосконалення організаційні виміри безпосередньої реалізації перетворень, особливо на місцевому рівні. Це, у свою чергу, обумовлює необхідність аналізу функцій органів виконавчої влади України в контексті реформування системи державного управління.

Метою дослідження є напрацювання механізму систематизації функцій органів виконавчої влади, задля ефективного перерозподілу предметів відання та повноважень між різними рівнями та структурами системи державного управління.

Реформи системи публічного адміністрування є складовою частиною модернізації української держави. За останні роки створено робочу групу з питань оптимізації системи органів виконавчої влади; Координаційний центр з впровадження економічних реформ при Президентові України; щороку в Національному плані дій щодо впровадження Програми економічних реформ «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» визначається детальний перелік завдань та заходів реформи державного управління, а також строки їх виконання. Відбулася структурна реорганізація органів виконавчої влади на центральному рівні, визначена необхідність розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування різних рівнів, місцевими органами виконавчої влади, територіальними управліннями центральних органів виконавчої влади. Тобто, варто продовжувати пошук теоретико-методологічних, організаційних механізмів перерозподілу функцій в системі органів виконавчої влади та подальшого впровадження реформ в системі державного управління.

Крім того, в цьому процесі домінуючими для визнання певних сукупностей органів виконавчої влади у якості системи або підсистеми повинні бути наступні ознаки: функціональна спільність; єдність цілей, завдань, що реалізуються в різних варіаціях, і багатогранність конкретних повноважень; стійкі організаційні та інші подібні відносини і зв'язки; діяльність систем (підсистем) як самостійних утворень.

Щоб продовжувати реформи, варто здійснити реформування системи публічної адміністрації в цілому, визначивши наступні параметри: назва системи, її складові частини (елементи); ознаки і призначення системи. На основі зазначеного, відмітимо, що система органів виконавчої влади, перш за все, є складовою частиною (підсистемою) єдиної державної влади в Україні і виконує відповідні суспільні функції держави. Не виникає сумніву, що функції органів виконавчої влади тісно пов'язані із суспільними функціями держави. На різних етапах розвитку держави змінюються підходи до функцій держави. Це пояснюється декількома загальнозрозумілими факторами: зміною умов функціонування держави і вимогах до неї зі сторони суспільства, з переходом до нової фази їх життєвого циклу; змінами в економічному і соціально-політичному устрої; кризовими періодами, що вимагають посилення урядової регламентації; розвитком наукового пізнання закономірностей циклічної динаміки держави і права та інше.

Своєрідним різновидом способу дослідження виконавчих органів є їх розгляд крізь призму функцій управління. Такий підхід дозволяє більш точно встановити причинно-наслідкові зв'язки суб'єкта і об'єкта в різних системах управління. Функції виконавчих органів розглядаються в якості їх управлінських впливів, які забезпечують об'єкти управління цільовою орієнтацією, ресурсами і сприяють досягненню ним цих цілей. В свою чергу вони поділяються на підфункції, дії і операції, які можливо класифікувати за різними критеріями [1, 56-57]. Кожна функція виконавчої влади характеризується самостійністю, однорідністю і повторюваністю. Кожна функція має свою сферу дії і здійснюється певними методами [2, 15].

Структурна складність і особливості органів виконавчої влади спонукають нас до висновку про необхідність постійної оптимізації функціонування системи публічної адміністрації. Адже діяльність органів виконавчої влади покликана служити громадянському суспільству, створювати умови для суспільного саморозвитку із застосуванням при необхідності засобів державного примусу, правозахисних засобів тощо. Органи виконавчої влади діють постійно, цілеспрямовано, в різних сферах суспільного життя. Практичні, організуючі, координуючі, контролюючі і інші дії вказаних органів покликані виконувати прямі функції держави незалежно від будь-яких обставин та ситуацій.

Одним із головних негативних факторів на шляху перетворення України в сучасну, стабільну правову державу є відставання процесу реформування органів виконавчої влади від змін в суспільному житті держави, нових економічних і політичних відносин. Низька ефективність управління в державі обумовлена і тим, що система виконавчої влади до нинішнього часу залишається недореформованою. Несумісність такої системи виконавчої влади і нових реалій життя обумовлює відчутну втрату ефективності управління державою. Це стосується нечіткості у визначенні функцій і сфер відповідальності різних управлінських елементів, непрозорості функціонування державного апарату, недооцінки сучасних інструментів планування і аналізу діяльності, використання не правових механізмів прийняття управлінських рішень,

нерационального використання коштів і матеріальних ресурсів. Крім того, не повністю вирішене питання структурно-функціональної характеристики органів виконавчої влади. Його вирішення тісно пов'язане з проблемою розмежування повноважень у цій системі. Наслідком цього є обмежена здатність системи до виконання функцій державного управління і надання суспільних послуг.

На сьогодні важливо розробити методику формування переліку функцій органів виконавчої влади, орієнтуючись на попередній досвід України та держав світу. Розглядаючи функціональну природу діяльності публічної адміністрації, варто проводити постійний моніторинг соціально-економічної і політичної ситуації в державі. Механізм моніторингу соціально-економічної і політичної ситуації являє собою комплекс заходів щодо формування об'єктивної бази та забезпечення оперативного і інформаційного реагування.

Отже, кожний із органів публічної адміністрації володіє значними функціональними особливостями, а також специфікою організаційної будови, форм і методів діяльності. Між усіма органами публічної адміністрації поряд із загальними рисами і ознаками є вельми специфічна різниця як по місцю і ролі в системі державних органів, так і по організаційній структурі і формах діяльності (способами і формами організації своєї роботи, специфікою виданих даними органами правових актів). Лише скоординованість у роботі різних елементів системи, забезпечення їх стійкої взаємодії дає можливість говорити про позитивні наслідки реформування української держави.

Список використаних джерел:

1. Тихомиров Ю.А. Теория компетенции – М.: Юринформцентр, 2001. – 352 с.
2. Бельський К.С. О функциях исполнительной власти / К.С. Бельский // Государство и право. – 1997. – №3. – С. 15
3. Бондаренко А.С. Административно-правовой статус органов исполнительной власти субъектов Российской Федерации в условиях административной реформы : дис. на соиск. уч. степ. к. ю. н.: спец. 12.00.14 – административное, финансовое, информационное право / А.С. Бондаренко; Институт государства и права Российской академии наук – М., 2006. – 205 с.
4. Грицяк І.А. Державне управління: централізація і децентралізація / І.А. Грицяк – К.: Вид-во УАДУ, 1997. – 487 с.
5. Современное управление. Энциклопедический справочник. – М.: «Издат. центр», 1997. – 584 с.

Окремі питання забезпечення законності в Україні, як європейської держави

Салата О.В., слухач 5-В курсу факультету підготовки спеціалістів-правознавців ННІЗН НАВС

Сьогодні законність є основою нормальної життєдіяльності цивілізованого суспільства, всіх ланок його політичної системи. Охоплюючи своїми діями важливі сфери людського життя (приватну і публічну), законність вносить в нього відповідну гармонію, забезпечує справедливу диференціацію інтересів людей [1, с. 4].

Проблемі забезпечення законності в правозастосовчій практиці міліції в українській державі в юридичній науці приділено значну увагу, хоча рівень забезпечення законності сьогодні в Україні дещо знизився. Цьому процесу сприяє як загалом низький рівень законності в країні, так і штучне віднесення проблем законності до менш конкретних в умовах економічної кризи. Проблема співвідношення доцільності та законності знову повертається, стає негативним фактором формування нових викликів для української духовності, ігнорування яких загрожуватиме її існуванню. Тому важливим напрямом державно-правової політики є забезпечення належного рівня законності у країні.

Актуальність проблеми законності очевидна як у теоретичному, так і в практичному плані. Проблема забезпечення законності у сфері правозастосовчої практики міліції має комплексний характер, тому необхідно вивчати різні об'єктивні фактори, під впливом яких формується реальна обстановка, в умовах якої здійснюється застосування права. Необхідним є проведення комплексу взаємозалежних заходів, спрямованих, насамперед, на:

- 1) подальше вдосконалення чинного законодавства;
- 2) забезпечення раціональної організації діяльності правозастосовчих органів;
- 3) підвищення ефективності контрольно-наглядової діяльності.

Проблема забезпечення законності передбачає необхідність, по-перше, врахування широкого кола детермінантів, які впливають на ефективність у правозастосовчій практиці, і по-друге, вмиле використання існуючих науково-обґрунтованих засобів, способів, а також розробку нових, які спрямовані на попередження, своєчасне виявлення та припинення порушень законності, виявлення винних і притягнення їх до відповідальності.

Отже, для забезпечення законності необхідна належна правозастосовно-законодавча база, що в свою чергу, потребує швидкого подальшого оновлення всієї системи законодавства. Реформування правової системи України, зокрема її законодавства, вимагає подальших теоретичних досліджень, ключових категорій у юридичній навці. Зокрема, це стосується детального аналізу проблеми забезпечення законності у правозастосовчій практиці ОВС. Даній проблемі в юридичній навці приділено досить значну увагу, оскільки завдання демократизації Української держави, подальший розвиток ринкових відносин, формування правової держави передбачають інтенсивну роботу, пов'язану з вдосконаленням законодавства та практикою його застосування, де основним принципом цієї діяльності є законність.

Побудова дієвої загальнодержавної системи забезпечення законності вимагає від правоохоронних органів України чіткого визначення державної політики у цій сфері та випереджального реагування на всі динамічні зміни, що відбуваються у світі у (цьому напрямку) сфері забезпечення законності у сфері правозастосовної практики ОВС.

Останнім часом розпочалися процеси щодо унормування даної проблеми та пошуку шляхів її вирішення, зокрема через створення відповідних нормативних документів. У такій якісній законотворчій роботі сприяє участь фахівців з України в проведенні міжнародних конференцій. У свою чергу, дослідження чинного законодавства та правозастосовної практики ОВС дозволяє дійти висновку про існування в Україні низки суттєвих проблем із точки зору правового забезпечення законності у правозастосовчій практиці ОВС.

Входження правової системи України у європейський правовий простір та її трансформації відповідно до європейських правових вимог, а також співвідношення міжнародного та національного права у відповідних сферах права України потребують створення певної системи забезпечення законності.

Отже, розглядаючи правовий режим певної європейської держави для забезпечення законності, можна виділити дві сторони втілення вимог законності. Перша міститься в чинному законодавстві у вигляді юридичного закріплення вимог чіткого, точного та неухильного дотримання правових приписів. Друга відображається в практиці щоденної реалізації права, в соціальній діяльності державних органів з охорони права від порушень.

Говорячи про шляхи та засоби впровадження законності в усі сфери державного життя, слід звернути увагу на механізми, котрі повинні керувати цими процесами. Це соціальний механізм впровадження законності та юридичний механізм.

Тільки реальний поділ влади, існування не залежних від правлячої партії, держави засобів масової інформації, партій, децентралізація державних структур можуть стати справжніми гарантами режиму законності.

Велике значення для існування законності і правопорядку має правова культура посадових осіб та громадян, правосвідомість, засновані на визнанні абсолютної цінності основних прав людини. Велике значення має добре здійснюване переконання, а також вмiло організоване заохочення.

На стан законності суттєво впливають такі організаційні фактори, як структура апарату, кваліфікація службовців, ефективність функціонування системи підготовки персоналу, чіткий і раціональний поділ повноважень тощо. Не остання роль для створення умов по зміцненню і підтримці режиму законності належить організаційним заходам щодо зменшення рівня таємності, створення відомчих центрів інформації і зв'язків з громадськістю, вдосконалення дозвільної системи, ліквідації апаратних надмірностей тощо.

Слід відмітити, що для підвищення ефективності правового механізму взаємодії Ради Європи, Євросоюзу та України важливим є формування такої системи правових засобів та заходів, які б забезпечували інтеграційні процеси на кожній стадії відповідними способами.

Органи внутрішніх справ є важливим гарантом здійснення вимог законності у державі, саме тому що реальний характер законності має місце тоді, коли вимоги закону не тільки проголошуються, а й впроваджуються в життя. Якісна і ефективна робота цих органів – необхідний засіб і умова, за допомогою яких держава забезпечує повне і послідовне здійснення законності.

Тому заходи, що розробляються з метою зміцнення законності, повинні бути комплексними і включати в себе заходи цільового характеру, спрямовані на загальне вдосконалення діяльності відповідного органу або підрозділу [2, с. 273].

Отже, з'ясовано, що правова система України в даний час перебуває на стадії входження та остаточної адаптації до правової системи Ради Європи (хоча правовий механізм взаємодії цих систем є недостатньо сформований) та на стадії наближення і попередньої адаптації до правової системи Євросоюзу (на якій важливою умовою є гармонізація законодавства України з джерелами права Євросоюзу, як передумова формування правового механізму взаємодії України та Євросоюзу).

Список використаних джерел:

1. Скакун О.Ф. Теория права и государства / О.Ф. Скакун, Н.К. Подберезський. - X.: [б. и.], 1997. - 476 с.
2. Гурковський М.П. Законність застосування правових норм у діяльності ОВС / М.П. Гурковський // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. — Львів : 2010. – с. 264-274

Щодо адміністративно-правового забезпечення сучасних методів забезпечення законності та дисципліни у державному управлінні економікою України

Свиридюк Н.П., кандидат юридичних наук, доцент, докторант НАВС

Сучасна правова держава у своєму розвитку передбачає налагоджене, ефективне функціонування та взаємозв'язок усіх сфер суспільного життя, зокрема, сфера економіки, яка є суттєвою основою структури суспільства, тобто

рушійною силою суспільних відносин, в основі чого лежить матеріальне виробництво. Органи державної влади виконують у цьому контексті особливу роль, основним завданням яких є дотримання законності та дисципліни з метою захисту прав і законних інтересів громадян, підприємств, установ і організацій. Тому питання удосконалення діяльності державного апарату у сфері господарства, визначення та реалізація основних методів забезпечення дисципліни та законності в державному управлінні економікою вкрай актуальні та поступово стали пріоритетними у формуванні основних програм та концепцій державного розвитку України.

Сьогодні у ході розвитку світового співтовариства та посилення процесів глобалізації та інтеграції світової економіки економічна безпека набуває все більшого значення, у зв'язку з чим аналогічного значення набувають й питання правової урегульованості сфери економічних відносин, їх узгодженості, сталості, законності здійснення, що відповідним чином корелюється з проблематикою забезпечення дисципліни.

Досвід економічного розвитку сучасних країн свідчить, що високий рівень ефективності та результативності економіки залежить від умов ринкової саморегуляції та реалізації регулятивної функції держави у сфері господарювання. На державу покладаються обов'язки щодо гарантування економічного, політичного і соціального розвитку суспільства, що набуває особливого значення з точки зору забезпечення стабільності у кризові періоди. У цьому контексті важливим видається досягнення у державному регулюванні економіки компромісу між цілями та інтересами найрізноманітніших представників суспільства, які, у свою чергу, об'єктивно не завжди можуть бути задоволені у повному обсязі.

Аналіз статистичних даних щодо стану та структури злочинності в економічній сфері України за останні роки свідчить про її достатньо високий рівень, що вказує на терміновість та загальну пріоритетність розв'язання проблематики державного управління національною економікою, забезпечення правоохоронними органами належного рівня законності та правопорядку. Досягнення основних цілей та завдань щодо реалізації державної політики у цій сфері забезпечується шляхом використання ряду специфічних адміністративно-правових методів. Такі методи являють собою сукупність способів та форм діяльності органів державної влади, за допомогою яких вони реалізують покладені на них функції з регулювання економічних процесів. Іншими словами, це сукупність способів, прийомів та засобів державного впливу на соціально-економічний розвиток країни.

До зазначених вище методів, як правило, відносять дозвіл, заборону та примус, що використовуються у таких сферах як контроль над монополями на ринках, захист національних інтересів у світових (міжнародних) господарських зв'язках (ліцензування експорту, державний контроль за імпортом капіталу, робочої сили, товарів тощо), соціальний захист населення, визначення і гарантування мінімально допустимих життєвих параметрів - встановлення соціальних стандартів (гарантований прожитковий мінімум, регламентація умов праці тощо) та ін.

Ведучи мову про методи забезпечення законності та дисципліни, не можна забувати й про принципи, на яких ґрунтується законність. Іншими словами, методи адміністративно-правового регулювання мають чітко узгоджуватися із провідними ідеями режиму законності, відповідати меті та цілям правового регулювання, спрямовуватися на досягнення найбільшого ефекту державно-правового впливу. Разом з цим, принципи законності, взяті за основу при

формуванні того чи іншого сектору державної економічної політики, виступають свого роду методологічною основою визначення способів та засобів реалізації управлінської функції влади. Так, наприклад, принцип невідворотності відповідальності може виступати окремим методом здійснення державної економічної політики, особливо при вирішенні завдань очищення влади, подолання корупційних механізмів її здійснення. Принцип верховенства закону також може бути визначений як особливий метод, як специфічна методика вирішення кадрових, бюджетних, інвестиційних питань, проблем колізійності нормативно-правового регулювання, коли пріоритет визнається за юридичною силою закону, а підзаконний акт, спрямований на реалізацію завдань економічної політики держави, виконуючи роль конкретизуючого документа.

З іншого боку, реалізація принципу невідворотності відповідальності в економічній сфері забезпечується шляхом застосування методів контролю та нагляду, нехтування якими породжує безвідповідальне ставлення до справи, формує середовище для породження правопорушень, що по суті є дуже серйозною перепорою на шляху реалізації економічної політики держави. Зазначені методи є методами широкого вживання та застосовуються на практиці у поєднанні із групою спеціальних, вузькопрофільних, галузевих або прикладних методів, що разом дозволяє досягати очікуваного економічного результату. Найбільш актуальними для висвітлення у такому контексті слід назвати методи стимулювання, реструктуризації, рекапіталізації та дерегуляції, хоча законодавець користується й іншими методами для здійснення правового впливу на окремі сектори національної економіки.

Окрім названих, законодавець звертається й до інших методів посилення фінансової спроможності банківської системи України, зокрема, методів уповноваження (встановлюються повноваження Міністерства фінансів України щодо управління корпоративними правами держави у статутному капіталі банку, що набуті відповідно до цього Закону); заборони (встановлення мораторію на розподіл чистого прибутку банку та на викуп банком розміщених ним акцій); звільнення від заборон (спрощений порядок проведення процедур, пов'язаних із капіталізацією та реструктуризацією банків) та ін.

Одним із сучасних методів управління, спрямованих на забезпечення законності та дисципліни в економічній сфері України, є метод дерегулювання (дерегуляції), тобто зменшення державного регулювання, який було взято за основу під час розробки Проекту Концепції дерегулювання економіки України на 2014-2020 рр., розроблений Навково-дослідним центром індустріальних проблем розвитку НАН України. Правовою основою використання методу дерегуляції також є Програма діяльності Кабінету Міністрів України. Даним документом законодавець визначив дерегуляцію в якості одного з напрямів нової політики державного управління. Отже окремий метод управління в економічній сфері набуває ознак провідного способу адміністрування та перетворюється у напрям державної діяльності.

Таким чином, на підставі викладеного видається можливим зауважити, що забезпечення законності та дисципліни у процесі державного управління є визначальним фактором розвитку сфери державного господарства, правові основи якого визначені Основним Законом України. Реалізація основних напрямів та цілей державної економічної політики можлива за умови використання ряду ефективних методів, під якими розуміється комплекс способів та форм діяльності органів державної влади, через які реалізуються покладені на них функції щодо регулювання економічних процесів.

Адміністративно-правова природа прав дитини

Стрельченко О.Г., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права і процесу НАВС

Семенюк О.П., студент 4-К курсу ННІПП НАВС

Минуло багато часу, доки люди дійшли до усвідомлення необхідності формування поняття прав дитини. Однією із актуальних питань є захист прав дитини які почали усвідомлюватися й чітко визначатися лише у ХХ столітті. Людство пройшло довгий шлях, щоб усвідомити, визнати й сформулювати права дитини, як невід'ємну частину суспільного життя. О.Ф. Скакун вважає, що система прав дитини є складовою прав людини, і дає визначення поняття «права дитини». Так, на її думку, «права дитини» – це можливості (свободи) дитини, необхідні для їх існування, виховання та розвитку. Численні права дитини збігаються з правами людини (право на життя, ім'я, отримання громадянства, вільне висловлювання думки тощо).

Ми вважаємо за необхідне дати власне визначення поняття «права дитини» як специфічні потреби та інтереси особливої соціально-демографічної, найбільш незахищеної та уразливої групи населення із соціальною і психологічною незрілістю, особливим психологічним сприйняттям навколишнього середовища, які необхідні для їх існування, виховання та розвитку.

Так, міжнародне право проголошує деякі специфічні «дитячі» громадянські права – на ім'я, на реєстрацію про народження, на набуття громадянства з моменту народження (ст. 7 Конвенції).

Тому ми вважаємо за необхідне здійснити характеристику індивідуальних (громадянських, приватних) прав. До яких слід віднести: право на ім'я та громадянство (ст. 7) і право на самобутність (ст. 8), право на життя, виживання та розвиток (ст. 6) і принципи недискримінації (ст.2), заборона тортур (ст. 37), право на захист від фізичного насильства (ст. 19 та 34), право на захист від свавільного арешту (ст. 37 та 40), право на захист особистого життя (ст. 16) тощо.

А тепер слід розглянути зазначену групи прав дітей більш детально. Сутність права дитини на ім'я та громадянство (ст. 7) полягає в тому, що батьки невідкладно, але не пізніше одного місяця від дня народження дитини зобов'язані зареєструвати народження дитини в державному органі реєстрації актів цивільного стану.

Підставою набуття громадянства України є народження дитини на території України, батьки або один з батьків якої на час її народження були: громадянами України; іноземцями, які на законних підставах проживають на території України (якщо вона не набула за народженням громадянства жодного з батьків); особами без громадянства, які на законних підставах проживають на території України; особами, яким надано статус біженця або притулок (якщо вона не набула за народженням громадянства жодного з батьків); народження дитини за межами України від осіб без громадянства, які на законних підставах проживають на території України (у випадку, коли вона не набула за народженням громадянства іншої держави).

Крім того, діти набувають громадянства України внаслідок встановлення над ними опіки чи піклування, усиновлення, внаслідок встановлення батьківства та у зв'язку з перебуванням у громадянстві одного чи обох батьків дитини. Новонароджена дитина, знайдена на території України, обоє батьків якої невідомі, є також громадянином України.

Сутність права дитини на самобутність (ст. 8) полягає в тому, що дитина, яка досягла шістнадцяти років, має право на власний розсуд змінити своє прізвище та (або) власне ім'я.

Суть права дитини на життя, виживання та розвиток (ст. 6) полягає в тому, що згідно зі статтею 6 Закону України «Про охорону дитинства» кожна дитина має право на життя з моменту визначення її живо народженою та життєздатною за критеріями Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Суть принципу недискримінації (ст. 2) полягає в тому, що законодавство України будується на принципі відсутності дискримінації. Відповідно до Конституції та нормативно-правових актів України всі діти на території України, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я та народження дітей і їх батьків (чи осіб, які їх замінюють) або будь-яких інших обставин, мають рівні права і свободи.

Суть права дитини не бути підданим катуванню або іншим жорстоким, нелюдським чи таким, що принижують гідність, видам поведження чи покарання, у тому числі тілесному покаранню (п.а) ст. 37). Право не бути підданим катуванню або іншим жорстоким, нелюдським чи таким, що принижують гідність, видам поведження чи покарання гарантується законодавством країни. За порушення цього права передбачена кримінальна відповідальність.

Суть права дитини на захист від фізичного насильства (ст. 19 та ст. 34), полягає в тому, що соціальна і психологічна незрілість дітей ставить їх у повну залежність від дорослих, а також нездатність захистити себе, робить їх особливо уразливими перед різними проявами насильства.

Сутність права на захист особистого життя (ст. 16) полягає в тому, що регулювання сімейних відносин здійснюється з урахуванням права на таємницю особистого життя їх учасників, їхнього права на особисту свободу та недопустимості свавільного втручання у сімейне життя.

Таким чином індивідуальні права дитини є особливими та їх не можна співвідносити із правами дорослої людини, так як це є права як специфічні потреби та інтереси особливої соціально-демографічної, найбільш незахищеної та уразливої групи населення із соціальною і психологічною незрілістю, особливим психологічним сприйняттям навколишнього середовища.

Правоохоронні органи в умовах євроінтеграції України

Сиволап В.Ю., студент Полтавського відділення ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Андрущенко І.Г.*

Сутність і призначення держави проявляються в його основних функціях. Особливе місце серед них займає правоохоронна функція, яка реалізується в діяльності держави по охороні правопорядку, прав, свобод і законних інтересів громадян, має на меті зниження рівня злочинності та кількості кримінальних правопорушень.

Конституція України проголосила, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним

обов'язком держави [1]. З цього виходить, що захист прав і свобод громадян є конституційним обов'язком держави, всіх його органів, установ і організацій.

Правоохоронну діяльність можна розглядати у широкому та вузькому значенні. Правоохоронна діяльність в широкому значенні є формою здійснення функції держави, зміст якої полягає в охороні норм права від порушень. У цьому сенсі кожен державний орган, так чи інакше, займається правоохоронною діяльністю в межах своєї компетенції. Так правові акти державних органів є обов'язковими для виконання підпорядкованими органами. Крім того, будь-який державний орган вирішує свої задачі у такий спосіб, як видання рішень, винесення актів, укладення договорів, і таким чином контролює і свою діяльність, і діяльність підлеглих посадовців. Коли порушуються ці норми, відповідний державний орган застосовує заходи впливу, державного примусу, юридичної відповідальності.

У вузькому значенні – правоохоронна діяльність держави є спеціалізованою діяльністю по правовій охороні, яку здійснюють створені для цього правоохоронні органи держави. Для них ця діяльність є головною, основною.

Слід наголосити, що правоохоронна система держави, в яку входять система правоохоронних норм і система державних органів, які забезпечують законність і правопорядок, є предметом вивчення багатьох юридичних дисциплін, зокрема: адміністративне право, фінансове право, конституційне право та багатьох інших [2, с.237].

Дане питання виникає у зв'язку з тим, що останніми роками багато дискусій точиться навколо деполітизації правоохоронних органів. За часів тоталітарного режиму правоохоронні органи розглядалися як помічник політики комуністичної партії. Водночас, з ліквідацією однопартійної монополії і поширенням у суспільстві багатопартійності стало очевидним, що правоохоронні органи не можуть знаходитися під впливом якоїсь однієї чи навіть декількох партій. У останньому випадку вони просто втратили б здатність виконувати покладені на них функції і перетворилися на арену міжпартійних дискусій або ж боротьби різних партійних інтересів. Виходячи з даного припущення, правоохоронні органи повинні знаходитися поза політикою різних партій та інших політичних груп. З метою створення правової держави та громадянського суспільства в Україні (враховуючи перспективи вступу України до Європейського Союзу), скорочення рівня злочинності та кількості кримінальних правопорушень, що зросла останнім часом, необхідно:

- 1.підготувати та ухвалити ряд нових законодавчих та інших підзаконних актів, направлених на протидію злочинності та зменшення кількості правопорушень;

- 2.вдосконалити систему діяльності правоохоронних органів та розмежувати їх повноваження і компетенцію;

- 3.визначити нові юридичні та науково-технічні засоби, методи та прийоми протидії злочинності та зменшення кількості правопорушень;

- 4.покласти обов'язок сприяти правоохоронним органам у боротьбі із злочинністю на інші державні органи, громадські та приватні організації, а також населення зі встановленням меж їх участі у такій діяльності;

- 5.розвивати фінансову та матеріально-технічну базу для діяльності правоохоронних органів з метою протидії злочинності та зменшення загальної кількості правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, ВВР, 1996, № 30, ст. 141, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року.

2. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.

Реформування Служби безпеки України в умовах євроінтеграції України

Сігнаєвська К.І., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент Пастух І.Д.

Питання реформування правоохоронних органів зараз є надзвичайно актуальним для України. Це визнано на найвищому рівні і вказано в Законі України «Про основи національної безпеки України» [3, ст. 8].

Євроінтеграційні прагнення України, зумовлюють необхідність подальшого реформування Служби безпеки України як одного з основних суб'єктів забезпечення державної безпеки з урахуванням позитивного досвіду функціонування відповідних органів безпеки країн Європейського Союзу.

Мета реформування СБ України визначена у Концепції реформування Служби безпеки України, а саме: створення ефективної, в управлінні, укомплектованої високопрофесійними фахівцями, забезпеченої сучасними матеріальними і технічними засобами спеціальної служби, приведення завдань, функцій і напрямів її діяльності у відповідність із сучасними потребами забезпечення національної безпеки у сфері державної безпеки, захисту людини і громадянина, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз у контексті реалізації державної політики національної безпеки та інтегрування в європейські структури.

Концепція також закріпила основні напрями реформування СБ України: підвищення рівня довіри суспільства до Служби безпеки України як ефективного, демократичного державного органу; удосконалення системи стратегічного планування; чітке визначення пріоритетів діяльності регіональних органів та органів військової контррозвідки Служби безпеки України на національному та регіональному рівнях; надання пріоритету співробітництву з громадянами та іншими особами, в тому числі на договірних засадах, та здійснення їх правового і соціального захисту; надання пріоритету попередженню правопорушень, виявленню негативних тенденцій з метою своєчасного запобігання протиправним посяганням на національну безпеку; підвищення ефективності міжнародного співробітництва СБ України [4].

Я вважаю, що закріплені Концепцією мета та напрями реформування органів державної безпеки є актуальними у сучасних умовах, які склалися у суспільно-політичній, зовнішньополітичній сферах життєдіяльності України.

Враховуючи політику України на шляху до євроінтеграції, вагомим значення набуває потреба врахування відповідного позитивного досвіду країн-членів ЄС і НАТО. Відповідне завдання випливає з прийнятих вищим керівництвом держави рішень, міжнародних домовленостей та нормативно-правових актів України [2].

Як свідчать результати наукових досліджень, спеціальні служби та правоохоронні органи країн ЄС і НАТО не є однотипними і відрізняються за порядком створення, підпорядкування, законодавчою регламентацією їх діяльності, структурною побудовою тощо. Основні принципи побудови системи контролю над службами внутрішньої безпеки і правоохоронними органами визначені рекомендаціями ПАРЄ 1402 (1999), 1713 (2005). При вирішенні проблем сектору безпеки, країни ЄС і НАТО, крім зазначених рекомендацій, керуються національними інтересами, власним законодавством, традиціями та історичним досвідом [2].

Відповідно до Конституції України, Закону «Про Службу безпеки України» та інших правових актів, на сьогодні створено систему контролю за діяльністю СБ України. Основними її рівнями можна виділити: парламентський контроль, контроль Президента України і судовий контроль.

З огляду на те, що СБ України виконує найбільший у порівнянні з іншими суб'єктами обсяг завдань щодо безпосередньої протидії загрозам державній безпеці, вчені пропонують визначити її статус як спеціально уповноваженого органу державної влади у сфері забезпечення державної безпеки та надати повноваження здійснювати координацію дій інших суб'єктів під час практичної діяльності щодо виконання завдань у цій сфері. Це сприятиме підвищенню стійкості системи забезпечення державної безпеки в Україні та її здатності оперативно та дієво реагувати на нові загрози та виклики. Такої думки дотримуються відомі фахівці у сфері безпекознавства. Як зазначають Белов О.Ф., Литвиненко О.В., «законодавче покладання координаційної функції у сфері державної безпеки на СБ України, створення чітких і дієвих процедур її реалізації дозволить суттєво підвищити ефективність функціонування українських органів сектору безпеки, насамперед служб внутрішньої безпеки, розвідувальних органів, поліції і жандармерії, із відвернення та нейтралізації актуальних і потенційних загроз національній безпеці, відповідно із реалізації життєво важливих національних інтересів України, серед яких чільне місце посідає «європейська інтеграція» [1, с.104].

Список використаних джерел:

1. Белов О.Ф. Система стратегічного управління сектором безпеки України: стан, проблеми і перспективи розвитку / О.Ф. Белов, О.В. Литвиненко // Стратегічні пріоритети. – К.: Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – 2011. – № 1. – С.104.
2. Демократичний контроль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=65649&cat_id=83189
3. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 № 964-IV
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про Концепцію реформування Служби безпеки України»: Указ Президента України від 20 березня 2008 року № 249 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.

Вплив професійної діяльності працівників ОВС на сімейні стосунки та особливості виховання дітей

Сіра К.Ю., психолог Чорноморського державного університету імені Петра Могили

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор *Кудерміна О.І.*

Будь-яка професійна діяльність висуває до людини певні вимоги та накладає своєрідний відбиток на її особистість та стиль життя. До особливостей професійної діяльності працівників внутрішніх справ належать:

- 1) правова регламентація;
- 2) наявність владних повноважень;
- 3) постійна боротьба та протидія зацікавлених осіб;
- 4) широка комунікативність;
- 5) дефіцит часу та перевантаження на роботі;
- 6) негативні емоції.

Нами було проведено дослідження впливу особливостей професійної діяльності на виховання дітей у працівників ОВС, які мають досвід роботи в органах внутрішніх справ від 3 до 24 років та мають дітей віком від 2 до 22 років. У результаті анкетування було встановлено, що у середньому працівники ОВС приділяють 57% свого часу роботі, 35% - сім'ї і лише 8% особисто собі, на власний саморозвиток. Таким чином, внаслідок ненормованого робочого дня

працівники ОВС мають змогу приділити сім'ї значно меншу кількість часу. В свою чергу в них майже не залишається часу на власне самовдосконалення, отримання нових знань та активності спрямованої на профілактику та подолання стресу. Внаслідок цього психологічна напруга лише збільшується. За результатами психодіагностичної методики «Тест батьківського ставлення» (А.Варга, В.Столін) у дитячо-батьківських стосунках працівників ОВС прослідковується тенденція до відсутності зацікавленості у справах та планах дитини. Батьки рідше допомагають дитині у виконанні домашніх завдань, рідше грають з дитиною, рідше спілкуються. Така ситуація спричинена не лише нестачею часу, а перш за все нестачею психологічних ресурсів працівників.

К.М. Пермогорська у своєму дослідженні зазначає, що у порівнянні з представниками цивільних професій у працівників міліції негативний вплив психологічного дистресу проявляється у сімейних стосунках, а саме у якості незадоволеності шлюбом, проблемах у вихованні дітей, вирішення особистих проблем за рахунок дитини.

За результатами проведеного тестування було встановлено, що працівники ОВС прагнуть до зменшення емоційної дистанції з дитиною, до надто близьких стосунків. Батьки відчують себе з дитиною одним цілим, намагаються задовольнити всі її потреби, відмежувати від труднощів та неприємностей життя. Це співпадає з дослідженням М.І.Прасол, яка стверджує, що матері, які працюють в органах внутрішніх справ постійно відчують тривогу за дитину, дитина їм здається маленькою і беззахисною, їх тривога підвищується, коли дитина починає автономізуватися через обставини, оскільки по своїй волі вони не надають їй самостійності. За результатами дослідження М.І.Прасол матері-працівники ОВС не дуже вимагають від своїх дітей слухняності і дисциплінованості, проте вони прагнуть нав'язати дитині в усьому свою волю, а також вони не в змозі оцінювати ситуацію з погляду дитини. За результатами нашого дослідження контроль у вихованні дітей серед працівників міліції знаходиться у межах норми, проте існує певні тенденції до авторитаризму. Батьки вимагають від дитини слухняності та дисципліни, часто нав'язують їй свою волю.

Вато зазначити, що за іншими показниками виховання дітей працівниками ОВС є досить гармонійним. Вони схильні до прийняття дитини такою як вона є, у процесі виховання враховують її індивідуальні особливості, сприймають дитину адекватно її віку та прагнуть до взаєморозуміння. Віддають перевагу авторитетному стилю виховання (за результатами психодіагностичної методики «Стратегії сімейного виховання»), а саме усвідомлюють свою важливу роль у становленні особистості дитини, проте визнають її право на саморозвиток. Вони чітко розуміють, які вимоги є обов'язковими, а які необхідні обговорювати, у певній мірі готові переглянути свої позиції. Проте батьки проявляють твердість, піклуються про справедливість та послідовне дотримання дисципліни.

К.М. Пермогорська стверджує, що не тільки професійна діяльність негативно впливає на сімейні стосунки, а й проблеми у сім'ї (незадоволеність шлюбом, проблеми у вихованні дітей) знижують ефективність роботи, утруднюючи процес подолання посттравматичного стресового розладу, який виникає у працівників у результаті професійної діяльності в екстремальних умовах. В.П.Макаренко також зазначає, що підвищення рівня сімейної тривожності (переживання стосовно сімейних протиріч, докори сумління з приводу того, що часто не бувають вдома, мало допомагають подружжю тощо) негативно впливає на професійну діяльність. Закономірність: «конфлікт в сім'ї – проблеми на роботі» являється універсальною для всіх людей, незалежно від професії, проте

само у працівників міліції негативний психологічний стан може привести до непоправних наслідків.

Незважаючи на позитивні аспекти у вихованні дітей працівниками ОВС, такі особливості як недостатня увага до дитини, відсутність емоційної дистанції та авторитаризм у дитячо-батьківських стосунках сприяють виникненню конфліктних ситуацій. Таким чином, задля покращення якості професійної діяльності працівників ОВС, необхідним є реформування умов праці. Важливим є створення можливості більше часу приділяти сімейним стосункам для профілактики сімейних конфліктів та особистісному саморозвитку з метою протидії дистресам, що виникають у процесі професійної діяльності.

Проблеми становлення адміністративного судочинства

Сіденко В.В., курсант юридичного факультету ІКВ

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Шкарупа К.В.*

Принцип розподілу влади на законодавчу, виконавчу і судову в сучасних демократичних державах характеризується наявністю механізму стримування і противаг, який запобігає узурпації влади і концентрації її в одній з трьох гілок. Одним із елементів цього механізму є судовий контроль за діяльністю виконавчої влади. Його завданням, виходячи із завдань правової держави, є захист прав громадян та організацій від зловживань з боку влади. Такий судовий контроль полягає у вирішенні судом спорів, які виникають у сфері реалізації виконавчої влади та місцевого самоврядування, і одержав назву «адміністративна юстиція».

У світі склалися два основні варіанти організації судового вирішення адміністративних спорів. Один з них втілений у більшості розвинутих країн континентальноєвропейської (статутної) системи права і передбачає існування у межах судової влади окремої спеціалізованої гілки адміністративних судів (Франція, Німеччина, Італія, Польща, Туреччина) або спеціалізованих адміністративних палат у структурі загальних судів (Іспанія, Нідерланди, Швейцарія). Безумовною перевагою такої моделі є професіоналізм і досвідченість професійних суддів, виходячи з їхньої чіткої спеціалізації. Особливість цієї моделі полягає також в існуванні особливої процедури розгляду справами адміністративних справ.

Закордонний досвід функціонування цього важливого юридичного інституту дозволяє виділити два його основних види: 1) здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності загальними судами; 2) здійснення такої діяльності спеціальними адміністративними судами.

Деякий острах перед ідеєю створення в Україні адміністративних судів можна пояснити нерозумінням їхнього завдання. Назва «адміністративний суд» у багатьох асоціюється з розглядом справ про адміністративні проступки. Однак, такий стереотип є хибним. У адміністративних судах не будуть притягати громадян до адміністративної відповідальності, навпаки - вони покликані захистити.

Незважаючи на позитивні зрушення у галузі судового захисту прав людини, судовий порядок оскарження суттєво обмежувався різними законодавчими актами, оскільки діяло загальне правило, що не могли бути оскаржені дії органів державного управління і посадових осіб, щодо яких встановлений інший порядок оскарження. Це стало основною причиною того, що судовий механізм захисту використовувався рідко, оскільки найчастіше законодавство

передбачало адміністративний порядок оскарження. Виключався судовий захист від незаконних дій державних органів у сфері найбільш значних соціально-економічних і громадянських прав, наприклад, у сфері соціального забезпечення, індивідуальної трудової діяльності тощо. Такі обмеження практично паралізували право громадян на судовий захист від незаконних дій органів управління.

Необхідність кардинального реформування системи адміністративно-юрисдикційних органів обумовлена певними факторами, насамперед, це недостатньо високий якісний рівень розгляду справ про адміністративні правопорушення колегіальними органами (адміністративними комісіями, виконкомми сільських і селищних рад). Навряд чи можна говорити про високий професіоналізм їхніх членів, які працюють у цих органах на громадських засадах.

Результатом реалізації ідеї адміністративної юстиції має стати відчуття впевненості і захищеності людини у її відносинах з владою. Діяльність адміністративних судів повинна стимулювати чиновників до відповідального і добросовісного ставлення у здійсненні владних повноважень.

Природа правової та соціальної протидії насильству в сім'ї

Стрельченко О.Г., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права і процесу НАВС

Смороз І.О., студент 4-К курсу юридично-психологічного факультету ННІЗ НАВС

В Україні однією із нагальних проблем сучасності є проблема боротьби із вчиненням насильства в сім'ї, яке є одним з найбільших порушень конституційних прав людини – права на життя та особисту недоторканість.

Насильство в сім'ї є величезною проблемою державного значення. Її масштаби і прояви вражають. Про гостроту проблеми насильства в сім'ї свідчать результати соціологічних досліджень, міжвідомча статистика та дані громадських організацій, хоча тривалий час ця проблема вважалася прерогативою усталених звичаїв та традицій і залишалася поза сферою правового регулювання. Будь-яке втручання у сімейні стосунки з боку держави та суспільства вважалося порушенням таємниці приватного життя та категорично не припускалося. Таке становище призвело до певного свавілля у сфері сімейних відносин та перетворення їх на область латентних правопорушень, які залишалися поза увагою компетентних органів державної влади. Вперше на світовому рівні проблема сімейного насильства була актуалізована завдяки активним спільним діям міжнародного руху на захист прав жінок, оскільки саме жінки склали найбільш уразливу та незахищену групу, що страждала від насильницьких дій з боку членів своєї родини (батьків, чоловіків, братів тощо). Отже, на початковому етапі запобігання насильству в сім'ї увійшло в поле зору світової спільноти як складова подолання насильства щодо жінок в цілому.

На сьогодні побічно судити про масштаби проблеми в Україні можна за деякою статистикою Міністерства внутрішніх справ та Міністерства охорони здоров'я. Наприклад, було встановлено, що від 30 до 40 відсотків усіх телефонних дзвінків, що надходять до відділення міліції, пов'язані з домашнім насильством, у тому числі фізичним. Підраховано, що в Україні домашнє

насильство є причиною 100 000 днів госпіталізації, 30 000 звернень до відділень травматології й 40 000 викликів лікаря.

Неможливо не визнати, що сьогодні повної та відбиваючої реальності статистики про масштаби та частоту випадків насильства в сім'ї не існує ні в країні, ні в окремих регіонах за досить зрозумілими причинами: зачиненість сім'ї як системи; взаємозв'язок жертв та насильників; відсутність доступу в сім'ю для соціальних працівників; недостатність інформації з медичних закладів та правоохоронних органів, що не дозволяє робити висновки про розміри даного явища. Одночасно існують фактори, які створюють перепони для звернення реальних чи потенційних жертв в міліцію. Це обґрунтована занепокоєність жертв, що злочинець не буде заарештований, недовіра до правової системи, небажання відкривати свою таємницю суспільству та багато іншого. Таким чином, можна стверджувати, що насильство в сім'ї характеризується високим ступенем латентності.

Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» визначає чотири форми сімейного насильства – фізичне, сексуальне, психологічне та економічне насильство, найбільш поширеними з яких є фізичне та психологічне насильство, на які разом припадає близько 95% випадків.

Серед загальної статистики вчинення насильства в сім'ї переважає фізичне насильство над жінками з боку чоловіків або співмешканців – 55%, наступну сходинку займає фізичне насильство над дітьми – 14%, психологічне насильство над дітьми – 12%, психологічне насильство над жінками з боку чоловіків – 10%. Має місце також насильство над чоловіками з боку жінок – 9%.

Об'єктом насильства в сім'ї можуть бути різні члени сім'ї. Виходячи з цього, виділяють наступні типи насильства в сім'ї: насильство у відносинах подружжя або осіб, які мають чи мали регулярні інтимні стосунки; насильство з боку батьків щодо неповнолітніх дітей; насильство з боку дорослих дітей щодо батьків; насильницькі стосунки між дітьми в одній сім'ї; насильство між іншими членами сім'ї.

Держава виконує свої зобов'язання щодо захисту від насильства в сім'ї із дотриманням гарантованого Конституцією України права на особисте життя, принципу невтручання держави у сімейне життя особи. Тому, заходи з попередження насильства у сім'ї, розпочинають за заявою жертви насильства про допомогу або за умови висловленого нею бажання. Отже, втручання держави у сімейне життя відбувається виключно за ініціативою та бажанням особи, яка потребує допомоги та захисту з боку держави. Лише у випадку отримання інформації про насильство в сім'ї стосовно дитини чи недієздатного члена, втручання держави виконується без згоди таких осіб.

Таким чином, держава приймає під свій захист осіб, рівень фізичного чи психічного розвитку яких не дозволяє повною мірою усвідомлювати небезпеку, що їм загрожує.

Держава повинна ефективно реагувати на випадки насильства в сім'ї та забезпечувати повну реабілітацію тих, хто пережив це насильство. Однак, з цього задача держави не починається та цим вона не обмежується. На нашу думку, головна задача сьогодні – це не ліквідація наслідків насильства, а попередження насильства в сім'ї. Необхідними заходами з попередження насильства в сім'ї, насамперед, повинні бути популяризація Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», стимулювання як громадськості, так і органів влади та місцевого самоврядування до його більш широкого застосування, і, зрештою, підвищення рівня ознайомленості громадян з їх природними і охоронюваними законом правами.

Отже, аналіз діючого законодавства дозволив зробити висновок про те, що чинна нормативно-правова база України щодо попередження насильства в сім'ї потребує вдосконалення. Разом з тим, слід зазначити, що правове забезпечення попередження насильства в сім'ї та надання допомоги його жертвам, дійсно, є важливим, проте далеко не єдиним елементом в системі заходів, необхідних для ліквідації насильства в сім'ї. Для успішної реалізації програм з попередження насильства в сім'ї, крім вдосконалення законодавства по попередженню насильства в сім'ї, необхідною є ефективна взаємодія всіх органів та установ, які уповноважені здійснювати попередження цього соціально-негативного явища.

Правове регулювання інформаційних послуг в Україні

Стрельцова Н.М., здобувач кафедри економічної безпеки ННІПФІСКМ НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Матвійчук В.В.*

У Конституції України в статті 32 проголошується, що «не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про осіб без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Кожен громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею. Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації».

Слід зазначити, що в Україні створено достатню законодавчу базу для здійснення державної інформаційної політики. Проблема полягає в іншому: 1) в адаптації законодавства України в інформаційній сфері до нових умов суспільного розвитку, передусім пов'язаних з побудовою інформаційного суспільства; 2) в недостатньо ефективних механізмах впровадження і реалізації цих законів. Пропонуємо розглянути основні Закони України щодо регулювання інформаційної сфери.

Об'єктом інформаційних відносин є документована або публічно оголошувана інформація про події та явища в галузі політики, економіки, культури, охорони здоров'я, а також в соціальній, екологічній, міжнародній та інших сферах. Всі громадяни України, юридичні особи і державні органи мають право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, виконання завдань і функцій.

Закон України «Про державну таємницю» регулює суспільні відносини, пов'язані з віднесенням інформації до державної таємниці, засекречуванням, розсекречуванням її матеріальних носіїв та охороною державної таємниці з метою захисту національної безпеки України.

Під державною таємницею розглядається вид таємної інформації, що містить відомості в сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані в порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою. Відносини у сфері охорони державної таємниці регулюються Конституцією України,

Законом України «Про інформацію», цим Законом, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та відповідними нормативно-правовими актами. Державну політику щодо державної таємниці як складову засад внутрішньої та зовнішньої політики визначає Верховна Рада України. Спеціально уповноваженим органом державної влади у сфері забезпечення охорони державної таємниці є Служба безпеки України.

До державної таємниці у порядку, встановленому цим Законом, може бути віднесена інформація:

1) у сфері оборони: про зміст стратегічних і оперативних планів та інших документів бойового управління, підготовку та проведення військових операцій, стратегічне та мобілізаційне розгортання військ, а також про інші найважливіші показники, які характеризують організацію, чисельність, дислокацію, бойову і мобілізаційну готовність, бойову та іншу військову підготовку, озброєння та матеріально-технічне забезпечення Збройних Сил України та інших військових формувань; про напрями розвитку окремих видів озброєння і військової спеціальної техніки, їх кількість, тактико-технічні характеристики, організацію і технологію виробництва, наукові, науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, пов'язані з розробленням нових зразків озброєння, військової і спеціальної техніки або їх модернізацією, а також про інші роботи, що плануються або здійснюються в інтересах оборони країни; про сили і засоби Цивільної оборони України, можливості населених пунктів, регіонів і окремих об'єктів для захисту, евакуації і розосередження населення, забезпечення його життєдіяльності та виробничої діяльності об'єктів народного господарства у воєнний час або в умовах інших надзвичайних ситуацій; про геодезичні, гравіметричні, картографічні, гідрографічні та гідрометеорологічні дані і характеристики, які мають значення для оборони країни;

2) у сфері економіки: про мобілізаційні плани і мобілізаційні потужності господарства України, запаси і обсяги постачань стратегічних видів сировини і матеріалів, а також зведені відомості про номенклатуру та рівні накопичення, про загальні обсяги поставок, відпуску, закладення, освіження, розміщення і фактичні запаси державного резерву; про використання транспорту, зв'язку, потужностей інших галузей та об'єктів інфраструктури держави в інтересах забезпечення її безпеки; про плани, зміст, обсяг, фінансування та виконання державного замовлення для забезпечення потреб оборони та безпеки; про плани, обсяги та інші найважливіші характеристики добування, виробництва та реалізації окремих стратегічних видів сировини і продукції; про державні запаси дорогоцінних металів монетарної групи, коштовного каміння, валюти та інших цінностей, операції, пов'язані з виготовленням грошових знаків і цінних паперів, їх зберіганням, охороною і захистом від підроблення, обігом, обміном або вилученням з обігу, а також про інші особливі заходи фінансової діяльності держави; про наукові, науково-дослідні, дослідно-конструкторські та проєктні роботи, на базі яких можуть бути створені прогресивні технології, нові види виробництва, продукції та технологічних процесів, що мають важливе оборонне чи економічне значення або суттєво впливають на зовнішньоекономічну діяльність та національну безпеку України;

3) у сфері зовнішніх відносин: про директиви, плани, вказівки делегаціям і посадовим особам з питань зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності України, спрямовані на забезпечення її національних інтересів та безпеки; про військово-науково-технічне та інше співробітництво України з іноземними державами, якщо розголошення відомостей про це завдаватиме шкоди національній

безпеці України; про експорт та імпорт озброєння, військової і спеціальної техніки, окремих стратегічних видів сировини і продукції;

4) у сфері державної безпеки і охорони правопорядку: про особовий склад органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність; про засоби, зміст, плани, організацію, фінансування та матеріально-технічне забезпечення, форми, методи і результати оперативно-розшукової діяльності; про осіб, які співпрацюють або раніше співпрацювали на конфіденційній основі з органами, що проводять таку діяльність; про склад органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, і конкретних осіб, що є негласними штатними працівниками цих органів; про організацію та порядок здійснення охорони адміністративних будинків та осіб, охорона яких здійснюється відповідно до Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб»; про організацію, зміст, стан і плани розвитку криптографічного захисту секретної інформації, зміст і результати наукових досліджень у сфері криптографії; про системи та засоби криптографічного захисту секретної інформації, їх розроблення, виробництво, технологію виготовлення та використання; про державні шифри, їх розроблення, виробництво, технологію виготовлення та використання; про організацію режиму секретності в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, державні програми, плани та інші заходи в сфері охорони державної таємниці; про організацію, зміст, стан і плани розвитку технічного захисту секретної інформації; про результати перевірок, здійснюваних згідно із законом прокурором у порядку відповідного нагляду за додержанням законів, та про зміст матеріалів дізнання, досудового слідства та судочинства з питань, зазначених у цій статті сфер; про інші засоби, форми і методи охорони державної таємниці.

Основні принципи реформування системи МВС України

Сулима В.М., слухач факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Варивода В.І.*

Для більшості європейських поліцейських систем досягнення означених вимог стало можливим за умови реформування, яке відбувалося за декількома провідними принципами. Перелік принципів реформування дещо відрізнявся в кожній країні, що залежало як від політичної ситуації, так і від ступеня готовності державних структур до реорганізації власної діяльності. В узагальненому вигляді на сьогодні маємо такі принципи реформування органів внутрішніх справ: верховенство права; деполітизація; демілітаризація; децентралізація; підзвітність та прозорість у роботі; тісна співпраця з населенням та місцевими громадами; професійна підготовка персоналу.

З метою реалізації принципу верховенства права, МВС України повинно оновити нормативну базу з урахуванням нових міжнародних документів, імплементованих Україною, рішень Європейського суду з прав людини, а також рекомендаційних документів міжнародних інституцій. У нормативній базі МВС необхідно закріпити максимально деталізований спектр завдань, функцій та повноважень, що зменшує ризик довільних дій правоохоронців та автоматично мінімізує ризик порушення закону з боку персоналу МВС. Дії посадових осіб повинні бути регламентовані та деталізовані нормативно-правовими актами, настановами, рекомендаціями, інструкціями, що передбачають усі можливі варіанти поведінки персоналу в стандартних та

нестандартних ситуаціях, за прикладом європейських кодексів поведінки поліції Police Code of Conduct. Персонал МВС повинен подаватиме приклад у дотриманні законів, застосування яких він забезпечує.

Принцип деполітизації повинен реалізуватися шляхом запровадження системи менеджменту та механізму виконавчого контролю (розмежування компетенції, усунення дублювання повноважень), які зведуть до мінімуму можливість прийняття керівництвом рішень безпосередньо під впливом політичних сил або ж під впливом власних політичних уподобань. Прийняття рішення керівництвом повинне мати такі обов'язкові елементи, як збирання інформації, аналіз аргументів та контраргументів, обговорення, колегіальність при розробленні варіантів рішення.

У разі виявлення фактів або виникнення аргументованої підозри щодо дій посадової особи МВС в інтересах представників політичних сил така посадова особа повинна бути відсторонена від виконання обов'язків тощо. На рівні МВС сфери політичного та фахового керівництва обов'язково розмежуватимуться з метою забезпечення стабільності професійного складу ОВС.

Принцип демілітаризації передбачає, що Міністерство внутрішніх справ повинно перетворитися в цивільний орган. Структурні підрозділи МВС повинні бути цивільними службами, персонал яких, хоча й частково, може виконувати службові обов'язки в уніформі, проте не має спеціальних звань, аналогічних військовим, та не використовує військову атрибутику чи символіку.

Поряд з цим у службі Національної поліції, Національній гвардії, службі з надзвичайних ситуацій та прикордонній службі атестованими працівниками (особами рядового і начальницького складу та військовослужбовцями) повинні бути лише працівники тих підрозділів, які безпосередньо виконуватимуть завдання з охорони громадського порядку, гасіння пожеж, боротьби зі злочинністю, охорони державного кордону, державних органів та важливих об'єктів тощо.

Децентралізація передбачає, що територіальні органи та підрозділи повинні мати право самостійно вирішувати питання планування поточної діяльності, кадрової політики та розподілу наданого бюджету, несучи повну відповідальність за прийняті рішення перед місцевою громадою та керівництвом МВС.

Планування поточної діяльності територіальних підрозділів здійснюється на підставі рекомендацій, спрямованих апаратом МВС, з урахуванням особливостей регіональної ситуації та потреб місцевих громад.

Бюджетування МВС врегульовується таким чином, що дозволить територіальним підрозділам може використовувати ресурси, надані місцевими органами самоврядування.

Підзвітність та прозорість в роботі реалізується шляхом такої інформаційної політики, яка забезпечить широкий багатоканальний зворотний зв'язок з різними категоріями громадян (листування, особисті прийоми, соціальні мережі, електронне листування, телефонні консультації), а також переконання в тому, що рішення та дії правоохоронців є максимально прозорими та відкритими для населення.

Нормативна база МВС, повинна бути розміщена в інтернет-ресурсах та постійно оновлювана, є вільною для доступу громадян у частині відкритих документів відповідно до чинного інформаційного законодавства.

Тісна співпраця з населенням та місцевими громадами. Основним пріоритетом у роботі МВС повинно бути встановлення виключно партнерських

засад взаємодії з громадами в межах загальноновизнаного у світі підходу communitypolicing.

Професійна підготовка персоналу МВС вдосконалити критерії та процедури відбору кандидатів на службу. Зокрема, крім фізичних якостей кандидата, повинні оцінюватися розумові здібності, особливості мотивації і самоконтролю; обачність, знання власних переваг і недоліків; здатність розуміти почуття інших і вміння впливати на них; уміння будувати і підтримувати робочі взаємовідносини; уміння працювати в групі, здатність засвоювати нові знання і вміння.

Поняття доказів в адміністративному судочинстві

Тарасюк О.В., студент 6-КС курсу юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Шевченко Л.В.

Поняття доказів належить до основних, вихідних у теорії доказів і доказовому праві. Тому, правильне визначення поняття доказу є необхідною умовою досягнення істини, забезпечення законності й обґрунтованості рішень адміністративного суду.

Сучасні процесуальні науки поняття доказу і достовірного знання про факти мають різні значення і використовуються судом не одночасно, а на різних етапах досягнення істини. У цивільному процесі знання про факти спочатку треба отримати (зібрати фактичні дані), перевірити і лише після цього використати як аргумент при побудові логічного висновку.

Ланкою між загальним поняттям доказу, даним у законі, й одиничним доказом виступає відповідний вид доказу: пояснення сторін, висновок експерта тощо. Пояснення сторони є загальними щодо одиничного пояснення сторін й особливими щодо доказу.

Водночас поняття доказу в адміністративному судочинстві є особливим щодо поняття доказу в науковій і практичній діяльності. Поняття доказу, надане в Кодексі адміністративного судочинства України, включає тільки найбільш істотні ознаки, характерні для доказів в адміністративному судочинстві загалом і для кожного самостійного виду доказів. Перелік же всіх ознак особливого в загальному понятті неможливо зробити не тільки через велику їх кількість, але й тому, що воно може втратити значення загального поняття.

На думку В.К.Колпакова та О.В.Кузьменко інформація може розглядатися як доказ за наявності двох умов: по-перше, якщо вона містить дані про наявність або відсутність адміністративного правопорушення, винуватість особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи; по-друге, якщо вона одержана в порядку та з джерел, передбачених законом [1, с.299].

На думку А.І.Міколенко у справах про адміністративні правопорушення доказами є відомості (інформація) про факти.

Е.Ф. Демський вважає, що доказами є не факти і обставини, а фактичні дані, на підставі яких суд, орган (посадова особа) чи уповноважений суб'єкт встановлюють наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення осіб, які беруть участь у справі. Тобто фактичні дані – це інформація, відомості про акти, дії чи бездіяльність за допомогою яких можна встановити обставини, що мають значення для правильного вирішення адміністративної справи [2, с. 147].

Теорія доказів найбільш розвинута у кримінальній процесуальній науці. Оскільки значна частина її умовиводів знаходить підтвердження і в адміністративному судочинстві, необхідно детальніше проаналізувати зазначену теорію. Зокрема, М.С. Строгович зазначає: «Розглядаючи докази, на підставі яких вирішують кримінальні справи, неважно побачити в них дві сторони, два моменти. Перш за все, докази виступають як встановлений з певного джерела факт, що служить підставою для висновку про інший, той, що підлягає встановленню, факт..., звідси і впливає подвійне значення самого поняття доказу: доказ означає джерело відомостей про ті факти, що підлягають встановленню, та доказ означає той факт, з якого робиться висновок про інший факт» [3, с. 81–82].

На думку О.Чучукало, між доказуванням та отриманням інформації в інших галузях пізнання існує суттєва відмінність, обумовлена тим, що діяльність зі встановлення обставин, які мають значення для правильного вирішення справи, регламентована нормами права та має правову форму. Процесуальна форма визначає всі основні сторони доказування: його мету, предмет, джерела, способи та порядок отримання і перевірки інформації про обставини, які підлягають встановленню у справі, основні правила оцінки доказів, коло суб'єктів доказування, їх права та обов'язки тощо. Вона покликана вказати найбільш ефективний, оптимальний шлях пізнання, а також належним чином забезпечити зацікавленим особам реалізацію їх прав. Дотримання цієї форми – важлива гарантія достовірного встановлення всіх обставин справи, а також одна зі сторін реалізації принципу законності [4].

Отже, джерело і фактичні дані окремо один від одного не становлять доказу. Наприклад, пояснення сторони (джерело), які не містять відомостей про конкретні факти щодо справи, не є засобом пізнання того, що сталося насправді, а тому не можуть розглядатись як доказ. Не може бути доказами предмет, який не має певних ознак, що цікавлять суд по даній справі, хочапри виявленні й вилученні предмета передбачалося, що ці ознаки є. До того ж не можуть бути доказами в адміністративному судочинстві фактичні дані, що розглядаються окремо від законного джерела.

Таким чином, самостійними доказами є «джерело», і «доказовий факт», тому кожне із двох доказів має бути і належним, і допустимим. Однак окремо «джерело» і «доказовий факт» такої сукупності властивостей не мають. Джерело може бути допустимим (мати встановлену форму), але не належним (відсутність змісту), а факт – відносним (наявність змісту), але не допустимим (відсутність встановленої форми). Звідси і характеристика доказу «як джерела відомостей про факт» тільки з боку однієї його властивості – допустимості, а доказу «як факту» – з боку належності.

Джерелом фактичних даних виступають об'єкти, які не можуть бути самі збережені й служити засобом збереження інформації про дію чи подію. Хоча вилучити і зберегти такі об'єкти неможливо, інформація, яку вони містять, може бути процесуально закріплена, перенесена на інші матеріальні носії (фотознімки, акти, схеми, протоколи) і використана в доказуванні. Процесуальними носіями фактичних даних є об'єкти, які можуть бути засобом фіксації, збереження, перенесення доказової інформації у просторі й у часі, і тому виступати джерелом інформації у справі для суб'єктів процесу та його учасників на будь-якій стадії процесу. Це такі матеріальні об'єкти: акти, документи, висновки експертів, кіно-, відеозапис та інші фактичні результати технічного документування.

Заслугує на увагу також ще одна точка зору, що наполягає навіть не на подвійному, а на потрібному визначенні поняття доказу (вона фактично

підтверджує вищевказану концепцію про подвійний характер доказу). Так, В.З.Лукашевич щодо доказів у кримінальному процесі зазначає, «... що доказами, по-перше, є факти, які можуть бути безпосередньо встановлені... суддями... по-друге, доказами є відомості про факти, що підлягають доказуванню... по-третє, доказами є доказувані у справі факти» [5, с. 118]. Однак і в першому, і в третьому випадках доказами називаються достовірні знання про факти, отримані при безпосередньому пізнанні фактів або за допомогою доказів.

Ця концепція може бути вжита також і до адміністративного судочинства. Докази, що використовуються в судовому доказуванні у процесі розгляду справ у порядку адміністративного судочинства, також мають зміст (відомості, інформацію про відомості) та процесуальну форму, регламентовану законом (засоби доказування, передбачені ст. 69 Кодексу адміністративного судочинства України). Слід звернути увагу на особливість другої складової доказу: на відміну від кримінального процесу, в якому головна увага акцентується на правильності процесу збирання та закріплення інформації про відомості, в адміністративному судочинстві – це вимога «формування» інформації в певну процесуальну форму (рішення, акт, договір та ін.).

Таким чином, погляди сучасних вчених, відрізняються одні від одних, інколи характеризуються подвійним, а то й потрійним визначенням поняття доказу. Згідно з концепцією подвійного доказу, останній розкривається як фактичні дані та їх джерела, що окремо одне від одного не становлять доказу. Потрійне визначення поняття доказу розкривається як факти, що безпосередньо можуть бути встановлені суддями, як відомості про факти, що підлягають доказуванню та як доказувані у справі факти.

Процесуальними носіями фактичних даних є об'єкти, які можуть бути засобом фіксації, збереження, перенесення доказової інформації у просторі йу часі, і тому виступати джерелом інформації у справі для суб'єктів процесу та його учасників на будь-якій стадії процесу.

Отже, судовими доказами в адміністративному судочинстві є фактичні дані (відомості), які здатні прямо чи опосередковано підтвердити факти, що важливі для вирішення судової справи, виражені в передбаченій законом процесуальній формі (засобах доказування), отримані й досліджені в точно встановленому процесуальним законом порядку.

Список використаних джерел:

1. Колпаков В. К, Кузьменко О. В. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 528 с.
2. Демський Є. Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. / Є. Ф. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 496 с
3. Строгович М. С. Уголовно-процессуальное право в системесоветского права // Сов. Гос. и право. – 1957. – № 3. – С. 102–109.
4. Чучукало О. Встановлення істини як мета доказування / О. Чучукало // Право України. – 2006. – №1 – 160 с.
5. Лукашевич В. З. О понятия доказательства в советском уголовном процессе / В. З. Лукашевич // Правоведение. – 1963. – № 1. – С. 116–119.

Формування іміджу органів внутрішніх справ України в умовах євроінтеграції

Телешун Я.С., студент освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю «Політологія» філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, студент освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю «Правознавство» ННІЗ НАВС

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент *Заяць Н.В.*

Якщо останніми роками в колах експертів, науковців та політиків час від часу обговорювалася необхідність впровадження реформ в усіх сферах суспільного життя, то сьогодні це вже не необхідність - це умова подальшого існування України, як суверенної і незалежної держави. Потреба впровадження реформ зумовлена соціально-політичною кризою: конфлікт на сході України, що посилений зовнішньою інтервенцією, зневіра громадян до органів державної влади і суспільних інститутів; а також економічною кризою: проблеми з ціноутворенням та постачанням іноземних енергоносіїв в Україну, залежність від капіталів зовнішніх кредиторів тощо. За нинішніх обставин важливим кроком для провадження системних державних реформ є реформування системи правоохоронних органів. Звичайно, питання реформування Міністерства внутрішніх справ України - це питання не одного дня. Адже проведення реформ в МВС, кількісний склад, яких згідно із чинним Законом України «Про загальну структуру і чисельність Міністерства внутрішніх справ України», становить (за винятком Внутрішніх військ) 324,4 тисячі осіб [1], - це довготривалий процес. Одночасно, впровадження реформ ускладнюється ще і високим рівнем недовіри населення до органів внутрішніх справ. Зокрема, про це свідчать результати європейського соціологічного дослідження, що проводилося у 2011-2012 роках у багатьох країнах, включаючи Україну. Рівень довіри до міліції в Україні істотно поступається рівню довіри до поліції у країнах Європейського Союзу. Так, відповідаючи на питання: «Якою мірою Ви довіряєте міліції (поліції)?», де відповіді давалися за 11-бальною шкалою – від «0» («зовсім не довіряю») до «10» («повністю довіряю»), громадяни України оцінювали свій рівень довіри до правоохоронців у середньому 2,5 бала. А, наприклад, жителі Великобританії – 6,2 бала, Бельгії – 6,0 бала, Франції – 5,6 бала, а сусідньої з нами Польщі – 5,4 бала [5]. За таких умов важливим елементом реформування органів МВС України є питання щодо іміджової роботи в органах і підрозділах міліції.

Імідж (від латинського *imago* та *imitari* - імітація та імітувати) - уява громадськості про структуру, товар, послугу, людину, що цілеспрямовано формується в масовій свідомості за допомогою PR-заходів, пропаганди та реклами [4, с. 49].

В свою чергу можна виділити такі чинники що впливають на формування іміджу міліції:

- дотримання законності та прав людини співробітниками міліції під час виконання ними своїх обов'язків
- ефективність діяльності окремих служб, органів та підрозділів міліції
- відкритість та прозорість діяльності міліції для громадськості - споживачів послуг міліції, співпраця з населенням та
- активне сприяння діям з боку громадськості щодо контролю за своєю діяльністю.

В. І. Оліфер зазначає, що, формуючи імідж, необхідно його особисті якості підводити під ті уявлення про «стражів правопорядку», які вже «записані» у пам'яті аудиторії. При цьому слід приділяти увагу переходам від раціонального до емоційного впливу. У зв'язку з цим імідж здатний «дописуватися» у реальні події характеристики, яких немає насправді. У цьому контексті В.І. Оліфер пропонує варіанти символічних переносів впливів. «Перенос на найбільш високий ієрархічний контекст». «Перенесення на історичний контекст». «Міфологізацію», тощо [2].

Варто зазначити, що експерти виділяють два типи іміджу: зовнішній і внутрішній.

Внутрішній імідж формується за допомогою:

- наукової організації праці;
- підвищення рівня корпоративної культури та ідеології;
- постійного покращення показників по службі.
- Зовнішній імідж передбачає:
 - постійне не-адресне нагадування про існування та діяльність МВС;
 - спонукання суспільства до активної взаємодії з органами МВС;
 - щоденна робота з громадянським суспільством.

Українська дослідниця Порфімович О.Л. [3] пропонує наступну організаційну модель побудови іміджу органу державної виконавчої влади України, зокрема і Міністерства внутрішніх справ України, та його першої особи – міністра:

- I етап - креативний. Передбачає вироблення філософії продукту, визначення цільової аудиторії, дослідження існуючої громадської думки щодо об'єкта позиціонування. А також має на меті пошук методів впливу на цільову аудиторію.

- II етап - аналітико-управлінський. Передбачає розробку рекламних, PR-заходів, пошук ресурсів, а також створення необхідної матеріально-технічної бази. Затвердження бюджету на певний період і розробка методик контролю та коригування тактичних кроків.

- III етап - формуючий. Має на меті реалізацію тактичних завдань щодо побудови іміджу Міністерства внутрішніх справ України.

- IV етап - констатуючий. На якому відбувається формування зовнішнього та внутрішнього іміджу органу МВС України.

- V етап - аналітико-констатуючий. Передбачає дослідження змін громадської думки щодо об'єкта позиціонування, внесення коректив у стратегічні і тактичні плани щодо реалізації концепції позиціонування Міністерства внутрішніх справ

- VI заключний етап. Етап остаточного контролю, підбиття підсумків і вироблення рекомендацій щодо подальших дій. Розробка стратегічних і тактичних завдань щодо реалізації концепції позиціонування Міністра і Міністерства внутрішніх справ України.

Отже, можна зробити висновок, що в процесі розбудови правової держави в умовах євроінтеграції України відіграють важливу роль правоохоронні органи, зокрема і їх імідж. І одним із найважливіших принципів реформування органів внутрішніх справ є зміцнення зв'язків міліції з громадськістю, доступність для населення інформації про діяльність органів внутрішніх справ у встановленому в законодавстві порядку.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про загальну структуру і чисельність Міністерства внутрішніх справ України» // Голос України від 09.02.2002 № 27.
2. Оліфер В.І. формування позитивного іміджу співробітника ОВС // Науковий вісник НАВСУ. - 2003. - Вип.2. - с. 266-273.
3. Порфімович О. Л. Імідж органів внутрішніх справ України (Організація. Управління) : Моногр. / О. Л. Порфімович. - К. : ТОВ «Червона Руга-Турс», 2004. - 282 с.
4. Ситник О.І. Консерватизм: генеза ідей / Волинський ін-т економіки та менеджменту. - Луцьк : Надстиря, 2000. - 62 с.
5. ESS Round 5: European Social Survey Round 5 Data (2010). Data file edition 2.0. Norwegian Social Science Data Services, Norway - Data Archive and distributor of ESS data [Електронний ресурс] // European Social Survey. – Режим доступу : <http://www.europeansocialsurvey.org/>

Місце та роль громадськості у сприянні міліції під час забезпечення та дотримання прав людини при проведенні масових заходів

Терещенко В.В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС

Основним пріоритетом у роботі міліції громадської безпеки є встановлення виключно партнерських засад взаємодії з громадами в межах законодавства України щодо протидії правопорушенням, а також вирішення всього комплексу проблем які має населення у сфері дотримання законів.

Згідно зі ст. 36 Основного Закону, громадянам України надається право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації для здійснення й захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів. Водночас у ст. 27 визначено, що кожен має право захищати своє життя й здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

Законом України «Про міліцію» передбачено, що міліція для виконання покладених на неї завдань має право залучати громадян за їх згодою до співробітництва у порядку, встановленому законами, що регулюють профілактичну та оперативно-розшукову діяльність. Примусове залучення громадян до співробітництва з міліцією забороняється (ст. 6).

Громадяни України відповідно до Конституції України мають право створювати в установленому Законом України «Про участь громадян у охороні громадського порядку й державного кордону» громадські об'єднання для участі в охороні громадського, у запобіганні та припиненні адміністративних правопорушень, злочинів, захисті життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, а також у рятуванні людей і майна під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин.

Згідно із зазначеним Законом, громадські формування з охорони громадського порядку можуть створюватися на засадах громадської самодіяльності у вигляді:

- зведених загонів громадських формувань;
- спеціалізованих загонів (груп) сприяння міліції;
- асоціацій громадських формувань (ст. 1).

Громадські формування з охорони громадського порядку та профілактики правопорушень створюються за місцем роботи, навчання або проживання. Проте, як свідчить практика, такі громадські формування створюються не лише за формально визначеними законом підставами, а й за спільністю інтересів їх членів. Існує чимало прикладів, коли громадяни об'єднуються з метою охорони присадибних ділянок, дачних територій, садівницьких чи городніх товариств.

Створення відповідних громадських формувань оформляється рішенням громадян, прийнятим на їх зборах (конференціях). Місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та ОВС повинні всіляко сприяти такій ініціативі громадян, підтримувати, заохочувати та надавати їм необхідну допомогу у створенні таких формувань.

При спільній охороні громадського порядку й профілактики правопорушень працівники ОВС повинні дотримуватися вимог закону, яким визначено, що членами громадських формувань можуть бути громадяни України, які досягли 18-річного віку, добровільно виявили бажання брати участь у зміцненні правопорядку та здатні за своїми діловими та моральними якостями й станом здоров'я виконувати взяті на себе зобов'язання. Членами зазначених громадських формувань не можуть бути особи, які порушують громадський порядок, особи, судимість яких не знята і не погашена у встановленому законом

порядку, та раніш засуджені за умисні злочини, визнані у судовому порядку недієздатними чи обмежено дієздатними, ті, які зловживають спиртними напоями, наркомани та інші особи у випадках, передбачених чинним законодавством України. Як вже зазначалося нами вище, членами цих громадських об'єднань не можуть бути й особи молодше 18 років.

Основними завданнями громадських об'єднань у сфері охорони громадського порядку є: надання допомоги ОВС у забезпеченні громадського порядку й громадської безпеки, запобігання адміністративним проступкам і злочинам; інформування ОВС про вчинені злочини або ті, що готуються, місця концентрації злочинних угруповань; сприяння ОВС у виявленні та розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх вчинили, захисті інтересів держави, підприємств, установ, організацій, громадян від злочинних посягань; участь у забезпеченні безпеки дорожнього руху та боротьбі з дитячою бездоглядністю й правопорушеннями неповнолітніх. Члени громадських формувань можуть залучатися до патрулювання, виставлення постів на вулицях, майданах, залізничних вокзалах, в аеропортах, морських і річкових портах, у місцях компактного проживання громадян, розташування підприємств, установ і організацій, навчальних закладах.

Закон надає право членам громадських формувань застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби індивідуального захисту та самооборони, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії.

Порядок придбання, видачі та зберігання спеціальних засобів індивідуального захисту та самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, членів громадських формувань з охорони громадського порядку визначається Кабінетом Міністрів України та МВС України.

До спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, дозволених до виготовлення, реалізації (продажу), придбання, реєстрації, обліку, зберігання (носія) і застосування, належать: упаковки з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії (газові балончики); газові пістолети і револьвери та патрони до них калібру 6,8 і 9 міліметрів, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії.

Інші спеціальні засоби, що застосовуються ОВС при охороні громадського порядку забороняється видавати членам громадських формувань з охорони громадського порядку.

Місце правоохоронних органів у процесі реформування державної влади в умовах євроінтеграції України

Тимошук Н.П., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент *Заяць Н.В.*

На мою думку, європейська інтеграція є процес складний і довготривалий для нашої держави, який вимагає докорінних змін у всіх сферах влади. Насамперед це стосується процесу ефективного забезпечення функціонування інститутів виконавчої влади в умовах додержання прав людини і громадянина.

Авторитет влади в суспільстві визначається здібністю цієї влади захищати суспільні і індивідуальні інтереси, додержуючись принципів верховенства права в правоохоронних органах та силових структурах. На практиці ми можемо відстежити той факт, що саме рівень довіри і поважного відношення суспільства до правоохоронних органів визначає правопорядок в будь-якій державі. За даними Інституту соціології Національної академії наук України рівень довіри

громадян до міліції після подій Євромайдану упав до 0,8 % опитаних, порівняно з попереднім максимальним у 3-5 %. Ця, нажаль, сумна статистика дуже зрозуміло вказує нам на проблему, в якій ми маємо боротися.

Ставлення українського населення до органів охорони порядку переважно має формуватися на основі якості надання відповідних послуг населенню. Можна сперечатися стосовно того, що якісно формування позитивної громадської думки на 90 % залежить від добрих вчинків і лише на 10 % – від поширення інформації.

Однієї з головних причин неякісного виконання своїх обов'язків працівниками міліції є бюрократія. Її характерною рисою є прагнення до таємниці, засекречування діяльності. Антиподом і найдієвішим способом боротьби з бюрократизмом служить демократія. Постійний демократичний контроль за всіма ланками державного механізму, звітність і змінюваність працівників державних органів, гласність і критика - надійні ліки проти цієї хвороби. [1]

Необхідність змін також обумовлена наявністю в апараті Міністерства внутрішніх справ та центральних органів виконавчої влади низки структурних підрозділів з тотожними завданнями і функціями, повільне впровадження сучасних технічних засобів контролю і документообігу - все це призводить до бюрократизації діяльності та не сприяє ефективному використанню людських ресурсів і бюджетних коштів. Дублювання повноважень окремих органів та підрозділів супроводжується завищеним відсотком управлінського персоналу та породжує внутрішню конкуренцію. [2]

Картину активних змін в органах державної влади в сучасній Україні нам ілюструє сучасний період реформ. З моєї точки зору дуже правильним і необхідним наразі є реформування системи Міністерства внутрішніх справ. Концепція першочергових заходів реформи МВС якісно відрізняється від раніше проведеної адміністративної реформи 2010-2013 років, яка так і залишала МВС фактично міністерством міліції на відміну від європейської моделі, де поліція є лиш однією складовою з поза інших служб. Метою даної Концепції є визначення пріоритетів, основних напрямів, очікуваних результатів та засобів перетворення МВС на правоохоронне багатопрофільне цивільне відомство європейського зразка. [2]

Згідно з концептом, МВС очікують ряд радикальних змін. Перша з них – міліція буде перейменована у поліцію «міліція є рудиментом радянської епохи і означає «озброєне народне ополчення». Натомість поліція – це професійний державний орган, покликаний забезпечити правопорядок, уникаючи каральних функцій», – сказано у ролику міністра МВС Авакова. [3].

Реалізація основних функцій закладених цією реформою повинна суттєво змінити апарат правоохоронних органів та повернути кредит довіри населення до органів влади в цілому. Та власне я вважаю, що жодна реформа поки що не дала нам відповіді на те, як примусити конкретного державного службовця сумлінно виконувати свої посадові обов'язки, дотримуючись прописаних у законі правил незалежно від рангу. В тому і є проблема народу України, що за весь час незалежної держави ми і наша влада змінюємо країну лиш по формі, а не за змістом. Як доказ тому – наша історія і місце на світовій арені.

Список використаних джерел:

1. С.С. Алексєєв. Теорія держави і права / в електронному вигляді
2. офіційний веб-сайт МВС : www.mvs.gov.ua
3. веб-сайт газети Українська правда : www.ppravda.com.ua

Особливості формування позитивного іміджу міліції України

Ткачук Є.А., слухач 4-А курсу факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Коруля І.В.*

На сучасному етапі рівень демократизації суспільства передбачає формування адекватної системи органів внутрішніх справ, здатних забезпечити реалізацію прав та свобод людини і громадянина, ефективно протидіяти злочинності. Саме органом, на який покладено завдання забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів; запобігання правопорушенням та їх припинення; охорона і забезпечення громадського порядку; виявлення і розкриття злочинів, розшук осіб, які їх вчинили, є міліція – державний правоохоронний орган [1, с. 241].

В умовах модернізації Міністерства внутрішніх справ України проблема довіри населення до міліції та формування позитивного іміджу органів внутрішніх справ стає однією з найбільш важливих у політичному та соціально-економічному житті українського суспільства. Пояснюється це насамперед тим, що працівники міліції в умовах реформування та розвитку усіх сфер в державі стають об'єктом особливої уваги з боку всього суспільства, і рівень довіри населення до них і їх діяльності обумовлює найбільшою мірою соціальну стабільність суспільства і його готовність до серйозних реформ.

Тому сьогодні питання іміджу міліції в Україні є серед найголовніших питань поставлених до розгляду фахівцями з управління.

Імідж міліції є одним із важливих напрямів комунікативної діяльності держави, однією із складових системи органів внутрішніх справ в умовах розвитку інформаційного суспільства. Він має змінюватися відповідно до динаміки та тенденції суспільного розвитку[2, с. 452]. Саме імідж є цілісним уявним зібранням, що складається з багатьох елементів, одним із яких є професіоналізм міліції.

Насамперед, варто виділити наступні фактори, що впливають на формування іміджу міліції, а саме: забезпечення результативності діяльності міліції в інтересах суспільства; прозорість дій і відкритість до діалогу з громадянами; підконтрольність діяльності міліції і її висвітлення у ЗМІ; високі моральні якості тощо.

Слід наголосити, що особливого значення набуває ефективна підготовка та перепідготовка кадрів органів внутрішніх справ. Час вимагає нових різнобічних знань. Формування якісно нового покоління міліціонерів, з новими знаннями, вміннями, досвідом сприятиме розвитку нового рівня управління органів внутрішніх справ, який суттєво впливатиме на імідж держави.

Отже, на нашу думку, діяльність з позитивного іміджу міліції повинна носити системний, плановий, організаційно-фінансовий характер. У зв'язку з цим до основних напрямів формування позитивного іміджу міліції слід віднести:

- підготовку нормативних правових актів по формуванню позитивного іміджу міліції;

- підвищення професійного рівня фахівців, що займаються вирішенням проблем формування іміджу;

- систематичне, планомірне інформування громадськості з актуальних питань діяльності міліції;

- систематизація діяльності прес-служби, власних засобів масової інформації органів внутрішніх справ.

Список використаних джерел:

1. Коруля І.В. Сучасний керівник органів внутрішніх справ як особистість: вимоги до нього / І.В. Коруля // Підготовка фахівців у галузі знань «Державне управління»: вимоги до змісту та відповідність сучасним викликам : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за між нар. Участю (Київ, 6-7 листопа. 2014 р.) / за заг. Ред.: Ю.В. Ковбасюка, М.М. Білинської, В.М. Сороко. – К. : НАДУ, 2014. – С. 241 – 243.

2. Бабич О. Основні засади створення корпоративної культури як інструменту управління / О. Бабич // Вісн. УАДУ. – 2003. - № 2. – С. 449 – 456.

Правове регулювання охорони громадського порядку

Топчий Н.С., слухач ННІЗН НАВС

Правове регулювання охорони громадського порядку – це цілеспрямований організаційно-нормативний вплив на суспільні відносини в сфері охорони громадського порядку за допомогою правових засобів (юридичних норм, індивідуальних приписів, правовідносин тощо) з метою їх упорядкування, закріплення, охорони й розвитку. Правове регулювання охорони громадського порядку охоплює специфічну діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських організацій та окремих громадян, пов'язану з розробленням юридичних настанов, встановленням певних правил поведінки та визначенням юридичних засобів забезпечення громадського порядку. Правове регулювання охорони громадського порядку створює умови для різноманітної діяльності нормотворчих органів держави, яка пов'язана з вибором типу, методів, способів регламентації, визначенням співвідношення нормативних та індивідуальних засобів регулювання, тобто формулювання юридичного механізму охорони громадського порядку. Механізм правового регулювання – це система всіх державно-правових (юридичних) засобів, за допомогою яких держава здійснює владно-розпорядчий вплив на суспільні відносини в сфері охорони громадського порядку.

Право регламентує найважливіші суспільні відносини в сфері громадського порядку: між державними органами, між громадянами, між громадянами і державними органами, між державними органами і громадськими організаціями, між громадськими організаціями і органами державної влади тощо.

Важливе місце в урегулюванні суспільних відносин і встановленні правового статусу в сфері громадського порядку посідають норми адміністративного і кримінального права. Найнебезпечніші посягання на громадський порядок українське законодавство розглядає як злочин і встановлює кримінальну відповідальність відповідно до Кримінального Кодексу України. Інші правопорушення, які не мають ознак кримінального злочину, кваліфікуються як адміністративні правопорушення, за які Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачено адміністративну відповідальність.

Правове регулювання охорони громадського порядку – це, насамперед, гарантії правильного застосування правових норм; система правових, економічних, ідеологічних, моральних вимог, умов і засобів, спрямованих на законне й обґрунтоване застосування права, охорону прав та інтересів усіх суб'єктів правозастосовчої діяльності. Юридичні гарантії – це різні правові акти, правозабезпечувальна і попереджувально-виховна діяльність державних органів, громадських організацій і громадян тощо. Серед них можна виділити наступні: нормативна урегульованість правовими актами тих суспільних відносин, які потребують правової регламентації; своєчасне вдосконалення законодавства; засоби попередження правопорушень; засоби виявлення правопорушень (затримання, арешт, обшук тощо); заходи захисту і відновлення порушених прав, усунення наслідків правопорушень; юридична відповідальність; процесуальні засоби забезпечення прав і свобод громадян; організаційні заходи

(діяльність соціальних органів, які контролюють додержання нормативних приписів). Кожна правова норма закону – це не тільки будь-яке певне твердження, що встановлює правило поведінки, або надає дозвіл, чи розкриває суть явища, це ще й важіль впливу в тій або іншій формі на суспільні відносини. За допомогою застосування права держава спрямовує і контролює поведінку суб'єктів.,

Правові норми регламентують найбільш складні та важливі суспільні відносини, але багатогранність суспільного життя не дає можливості врегулювати нормами права всі суспільні відносини. Значна кількість суспільних відносин має нескладний характер, вона не потребує законодавчого регулювання, а може цілком бути врегульована, деталізована підзаконними актами виконавчих органів влади. У сфері охорони громадського порядку реалізація цілої низки нормативних положень законодавчих актів доповнюється відомчими актами.

Аналіз законодавства, що регулює відносини в сфері охорони громадського порядку, показує, що його можна розділити на дві групи:

– норми, що визначають правовий статус фізичних та юридичних осіб у сфері охорони громадської безпеки;

– норми, що встановлюють статус суб'єктів охорони громадського порядку – спеціальних державних органів та їх посадових осіб, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань та інших суб'єктів охорони.

Охорона громадського порядку адміністративно-правовими засобами здійснюється шляхом регулювання нормами адміністративного права суспільних відносин у сфері громадського порядку, здійснення заходів організаційного характеру, реалізації адміністративно-правових норм; застосування адміністративно-правових засобів попередження та запобігання загрози порушень громадського порядку, припинення правопорушень, що посягають на громадський порядок, притягнення винних до адміністративної відповідальності.

Поняття та види спеціальних установ органів внутрішніх справ

Торган В.Б., слухач ННІЗН НАВС

Спеціальні установи органів внутрішніх справ України – це особливі інституції, що структурно входять до системи органів внутрішніх справ України, діяльність яких здійснюється відповідно до спеціального адміністративно-правового режиму, направлена на тимчасове обмеження правосуб'єктності фізичних осіб, з використання засобів адміністративно-правового характеру забезпечують безпеку громадян та суспільства в цілому.

Розкриття сутності спеціальних установ органів внутрішніх справ неможливе без визначення того, які саме установи органів внутрішніх справ є спеціальними, тобто їх видів. До таких слід віднести підрозділи, які призначені для утримання в них осіб, підданих адміністративному арешту, охорони і конвоювання затриманих і взятих під варту осіб та тимчасового тримання окремих категорій дітей, яких необхідно ізолювати.

Згідно зі структурою МВС спеціальні установи органів внутрішніх справ підпорядковані: відділу, відділенню кримінальної міліції у справах дітей – приймальник-розподільник для дітей та управління, відділу, відділенню охорони громадського порядку – ізолятор тимчасового тримання органів

внутрішніх справ, спеціальний приймальник для утримання осіб, підданих адміністративному арешту.

Характеризуючи названі спеціальні установи органів внутрішніх справ слід відмітити низку спільних для них ознак, в тому числі і тих які притаманні саме цій організаційно-правовій формі юридичної особи. До загальних ознак притаманних спеціальним установам органів внутрішніх справ можна віднести те, що дані установи, по-перше, здійснюють правоохоронну, соціальну та інші некомерційні функції і не мають господарських цілей; по-друге, створюються для досягнення за рахунок належного їм майна некомерційної мети, що визначається засновником; по-третє, фінансується державою повністю або частково тощо. Ці установи створюються на підставі індивідуального або спільного установчого акта, складеного засновником (засновниками). В установчому акті установ органів внутрішніх справ вказується їх мета, визначаються майно, яке передається установі, необхідне для досягнення цієї мети, структура управління установою [1].

Серед численних ознак установ органів внутрішніх справ найсуттєвішою є та, що дала підставу об'єднати низку установ органів внутрішніх справ під назвою «спеціальні», – вони можуть обмежувати права і свободи громадян, а саме обмежувати їх особисту свободу, свободу пересування, утримувати осіб. Серед установ органів внутрішніх справ обмежувати свободу осіб та утримувати їх, у зв'язку із виконанням покладених на них функцій, мають право (чи обов'язок) приймальники-розподільники для дітей, ізолятори тимчасового тримання органів внутрішніх справ, спеціальні приймальники для утримання осіб, підданих адміністративному арешту. Відповідно ці спеціальні установи виконують функції охорони і конвоювання затриманих і взятих під варту осіб (ІТТ ОВС), підданих адміністративному арешту та тимчасового тримання окремих категорій дітей.

Таким чином, найсуттєвішою рисою, що послужила підставою об'єднання в якості спеціальних установ органів внутрішніх справ є те що їх діяльність тісно пов'язана з обмеженням основних конституційних прав та свобод громадян. Попри визначення Конституцією України, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави, саме обмеження цих прав і свобод є одним із завдань досліджуваних спеціальних установ органів внутрішніх справ. Тобто певні права і свободи людини зазнають обмежень у визначених законом випадках.

Правовий статус спеціальних установ органів внутрішніх справ визначається через їх компетенцію, тобто їх права і обов'язки, зафіксовані в чинному законодавстві. Від повноти юридичної фіксації повноважень даних установ залежить ефективність їхньої діяльності. Інакше кажучи, правовий статус спеціальних установ органів внутрішніх справ визначається виключно як їх компетенція, що закріплена у нормативно-правових актах, присвячених установам, а також в установчих документах цих юридичних осіб [2, с. 17].

Правовою основою діяльності спеціальних установ органів внутрішніх справ є Конституція України, ціла низка законодавчих актів України, постанов Верховної Ради України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, нормативних актів МВС України як загального (Закон України «Про міліцію»), так і спеціального характеру (Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», наказ МВС України від 18 серпня 1992 року № 552 «Про затвердження Положення про спеціальний приймальник-розподільник для утримання осіб, підданих адміністративному арешту», наказ МВС України від 13 липня 1996 № 384 «Про

затвердження Положення про приймальники-розподільники для дітей ОВС», наказ МВС України від 20 січня 2005 року № 60 «Про затвердження Інструкції про роботу ізоляторів тимчасового тримання органів внутрішніх справ України та Інструкції з організації конвоювання затриманих і взятих під варту осіб в органах внутрішніх справ України» тощо).

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Голос України. – 2003. – № 45–46 (3045–3046), 47–48 (3047–3048).

2. Лещенко Д.С. Правовий статус установ в цивільному праві України: дис... канд. юрид. наук : 12.00.03; – Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2005. – 199 с.

Воєнна безпека України в умовах євроінтеграції

Харечко Н.В., кандидат юридичних наук, науковий співробітник наукової лабораторії з проблем кримінальної міліції ННПФПСКМ НАВС
Буківська А.В., студент ННІЗН НАВС

Глобалізація світової економіки, виклики сучасності, будь то техногенні загрози або міжнародний тероризм, об'єктивно вимагають об'єднання зусиль і проведення скоординованої міжнародної політики. Хорошим прикладом ефективної континентальної координації є Європейський Союз. Для України, як європейської держави, участь у діяльності всіх інститутів даної організації, в значній мірі, відповідає національним інтересам.

Процес європейської інтеграції посідає особливе і надзвичайно важливе місце в системі міжнародних відносин. Його не слід розглядати лише як інституційне входження до складу ЄС - він охоплює весь спектр участі держави в європейській системі партнерства і взаємовигідного співробітництва, включаючи соціально-економічну інтеграцію, фінансову кооперацію, створення загального політико-правового простору і гуманітарної взаємодії. Євроінтеграційна стратегія це, в першу чергу, реалізація довгострокових національних інтересів, заснованих на глибокому і всебічному розумінні гео економічної та геополітичної перспективи.

Зміни, що відбулися в Україні, стосувалися не стільки окремих напрямів політики попереднього керівництва країни, скільки її характеру, способів та механізмів проведення. Тому одним із першочергових пунктів для України було формування принципово нової природи державної політики, як внутрішньої, так і зовнішньої, яка відображала б реалію сучасних міжнародних відносин, відповідає національним інтересам країни і висловлювала думку більшості населення. І вибір був зроблений у напрямку Європи.

Європейська інтеграція України - багатоаспектний процес, що припускає насамперед, внутрішні перетворення. Проголошення керівництвом країни курс на вступ до Європейського союзу, в цілому, продемонстрував неготовність, як держави, так і суспільства до його реалізації. Надмірна політизація цього процесу призвела до погіршення відносин з найбільшим торговим партнером - Російською Федерацією і ставить під загрозу територіальну цілісність країни.

При інтеграції та вступі в Європейський союз, військова галузь України має надзвичайно важливе значення для всіх країн Європи, адже умовою євроінтеграції України є також безвізовий режим з країнами Шенгенської зони, тому військова та терористична загроза в Україні може бути загрозою для всієї Європи.

Слід зазначити, що забезпечення воєнної безпеки України є найважливішим напрямом діяльності держави. Головні цілі забезпечення воєнної безпеки - запобігання, локалізація і нейтралізація воєнних загроз України. Україна розглядає забезпечення своєї воєнної безпеки в контексті євроінтеграції,

будівництва демократичної правової держави, здійснення соціально-економічних реформ, взаємовигідної співпраці і добросусідства в міжнародних відносинах, послідовного формування загальної і всеосяжної системи міжнародної безпеки, збереження і зміцнення загального миру. Україна має відновити статус ядерної держави для стримування (запобігання) агресії проти неї (або) її союзників, надавати пріоритетне значення зміцненню системи колективної безпеки в рамках Євросоюзу на основі розвитку і зміцнення відповідних договорів.

Важливий не тільки захист від зовнішніх агресорів, але й внутрішні та прикордонні війська, оскільки, при вирішенні такого важливого питання для всієї країни можуть виникнути радикально налаштовані групи громадян України або інших держав, які не згодні з курсом, обраним Україною, і вони можуть стати засобом дестабілізації ситуації в країні в руках зовнішнього агресора.

Також зазначимо, що вступ України до Європейського союзу неможливий без наявності військового та економічного потенціалу, тому що без розвитку даних галузей Україна стане для ЄС баластом.

Викладені вище фактори дають підстави припустити, що повномасштабна суспільно-політична легітимізація євроінтеграційної політики України залишається спірною. Багато в чому стратегічно обґрунтована позиція керівництва країни про необхідність участі в даному процесі, не стала близькою для суспільного сприйняття ідеєю, ще більш загостривши міжрегіональні протиріччя. Для українського політичному євроінтеграція так і не перетворилася на вагомий стимул для проведення внутрішніх реформ, підвищення рівня життя населення країни і впровадження ефективного (правового) державного управління. З метою досягнення позитивного результату в подальшому, необхідно проведення більш вивіреною, цілеспрямованою інтеграційної державної політики. Оскільки невірно визначений характер і спосіб інтеграції означатиме неприйняття її значною частиною населення України і, можливо, її неспроможність у майбутньому.

Особливості створення благодійних організацій

Хоменко М.М., курсант ННІПФПСКМ НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Стрельченко О.Г.*

Згідно зі ст. 36 Конституції громадяни України мають право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей [1].

У 2013 році набрав чинності Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», який визначає загальні засади благодійної діяльності в Україні, забезпечує правове регулювання відносин в суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, забезпечує сприятливі умови для утворення і діяльності благодійних організацій [2].

Він передбачає спрощення процедури реєстрації благодійних організацій, запровадження нових інструментів благодійної діяльності, які дадуть благодійникам значно ширші можливості для розвитку.

Відповідно до вищезазначеного закону благодійні організації набувають прав та обов'язків юридичної особи з моменту їх державної реєстрації. Державну

реєстрацію благодійних організацій проводять державні реєстратори за місцезнаходженням благодійних організацій відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» [3].

Метою благодійних організацій не може бути одержання і розподіл прибутку серед засновників, членів органів управління, інших пов'язаних з ними осіб, а також серед працівників таких організацій.

Благодійна організація може бути створена як благодійне товариство, благодійна установа чи благодійний фонд з урахуванням особливостей, визначених чинним законодавством [2].

Так, благодійним товариством визнається благодійна організація, яка створена не менше ніж двома засновниками та діє на підставі статуту [2].

Разом з тим, благодійною установою визнається благодійна організація, установчий акт якої визначає активи, які один або кілька засновників передають для досягнення цілей благодійної діяльності за рахунок таких активів та доходів від таких активів. Установчий акт благодійної установи може міститися в заповіті. Засновник або засновники благодійної установи не беруть участі в управлінні благодійною установою. Благодійна установа діє на підставі установчого акта [2].

А, благодійним фондом визнається благодійна організація, яка діє на підставі статуту, має учасників та управляється учасниками, які не зобов'язані передавати цій організації будь-які активи для досягнення цілей благодійної діяльності. Благодійний фонд може бути створено одним чи кількома засновниками. Активи благодійного фонду можуть формуватися учасниками та іншими благодійниками [2]. Відповідно до Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» метою благодійних організацій не може бути одержання і розподіл прибутку серед засновників, членів органів управління, інших пов'язаних з ними осіб, а також серед працівників таких організацій.

Благодійні організації мають право створювати відокремлені підрозділи, бути засновником та учасником інших благодійних організацій, а також спілок, асоціацій, інших добровільних об'єднань, здійснювати спільну благодійну діяльність, а також мати інші права.

Слід відзначити, що державну реєстрацію благодійних організацій відтепер проводять державні реєстратори за місцем знаходження такої організації, відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців». Для проведення державної реєстрації юридичної особи відповідно до ст. 24 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» засновник або уповноважена особа повинні подати державному реєстратору (особисто, надіслати поштовим відправленням з описом вкладення або, в разі подання електронних документів, подати опис, що містить відомості про надіслані електронні документи, в електронній формі): заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації юридичної особи: примірник оригіналу (ксерокопію, нотаріально засвідчену копію) рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення юридичної особи в випадках, передбачених законом; два примірники установчих документів (в разі подання електронних документів – один примірник); документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи; інформацію з документами, що підтверджують створення власності засновників – юридичних осіб, яка дає змогу встановити фізичних осіб – власників істотної часті цих юридичних осіб [4].

У разі державної реєстрації юридичної особи, засновником (засновниками) якої є іноземна юридична особа, додатково подається документ про

підтвердження реєстрації іноземної особи в країні її місцезнаходження, зокрема витяг із торговельного, банківського або судового реєстру.

Особа, яка подала документи реєстратору, пред'являє паспорт, а також документ, що підтверджує його повноваження [2].

Отже, благодійна організація - недержавна організація, головною метою діяльності якої є здійснення благодійної діяльності в інтересах суспільства або окремих категорій осіб. Благодійна організація є юридичною особою і має всі ознаки, властиві юридичній особі: відокремлене майно, може від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав, нести обов'язки, бути позивачами і відповідачами в суді, арбітражному суді або в третейському суді. Треба також зазначити, що питання правового регулювання існування і діяльності благодійних організацій, які належать до так званого «третього», неприбуткового сектору є надзвичайно важливим і проблемним для України. Оскільки лише державний, комерційний та неприбутковий сектор у співпраці можуть забезпечити існування стабільної, демократичної, правової держави і громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996р № 254к/96 (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 21 лютого 2014 р.) // Відомості Верховної Ради України – 1996. - № 30. – Ст. 141.
2. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 5 липня 2012р. - № 5073-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2013, № 25, ст. 252.
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців : Закон України від 15 травня 2003р., № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003, № 31-32, ст. 263.
4. Адміністративне право України: підручник. / В.Б. Авер'янов. – Видавництво «Юридична думка», 2004. – 645 с.

Створення місцевої міліції - шлях до європейської інтеграції

Чабан Б.В., студент 1-КА курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Ищенко Ю.В.*

Реальне забезпечення принципів верховенства права, законності, правопорядку, захист прав, свобод і законних інтересів особи від протиправних посягань, покладається суспільством на органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, які діють на рівні муніципальних утворень (сіл, селищ, міст, районів).

Закони, що приймаються, виконуються незадовільно і не забезпечують своєчасного вирішення назрілих потреб регулювання та охорони суспільних відносин, недостатньо використовуються можливості правового впливу.

Серед найважливіших шляхів перетворення у державно-правовій сфері в умовах побудови правової держави стає, заснована на засадах Конституції України, реформа публічної адміністрації, яка стосується усіх ланок виконавчо-розпорядчих структур, у тому числі й діяльності органів внутрішніх справ.

На сучасному етапі розбудови державності в Україні спостерігаються тенденції до демократизації суспільства, тобто діяльність державних органів спрямована на розширення та забезпечення прав і свобод людини й громадянина, та дослідження адміністративно-правових засад створення місцевої міліції як органу забезпечення прав і свобод громадян та охорони громадського порядку має актуальне значення та сприятиме розвитку системи органів внутрішніх справ у відповідності до вимог сучасності. Що підтверджується новим поглядом на суспільне призначення міліції як правоохоронного органу і ґрунтується на визначенні Конституцією України головним обов'язком держави – «утвердження і забезпечення прав і свобод людини» (ст.3).

На сучасному етапі реформування органів внутрішніх справ виникає нагальна необхідність об'єктивного вивчення суспільних відносин, що виникають в процесі створення місцевої міліції, а також форм і методів діяльності підрозділів місцевої міліції в процесі розбудови правової держави.

Суть реформ полягає у побудові такої системи, яка відповідала б демократичним стандартам, забезпечила перехід від карального до соціального, обслуговуючого змісту її діяльності. Це означає, що функції міліції повинні бути підпорядковані забезпеченню конституційних прав і свобод громадян, охороні їх життя і здоров'я, правопорядку та безпеки в суспільстві.

Доцільним, на наш погляд, слід врахувати ряд проблемних питань, функціонування місцевої міліції, а саме конкретні принципи і напрями її реформування:

1) принцип фінансування - місцева міліція фінансується виключно з місцевого бюджету;

2) принцип призначення керівників - керівник місцевої міліції по горизонталі призначається відповідною радою за поданням начальника підрозділу з організації діяльності місцевої міліції обласного рівня згідно з наказом МВС України «Про створення підрозділів з організації діяльності місцевої міліції»;

3) розподіл компетенції згідно із законами. Основними завданнями місцевої міліції є забезпечення охорони громадського порядку, прав і свобод громадян, охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, нагляд за дорожнім рухом, виконання охоронної функції, конвоювання, дозвільної, паспортно-візової систем, профілактики правопорушень, децентралізація управління підрозділами міліції, яка має змінити обсяг повноважень і структуру управління вищої та середньої ланок міліції;

4) відкритість для населення діяльності посадових осіб місцевої міліції. Керівники місцевої міліції мають звітувати про результати роботи перед місцевими органами влади, громадськістю, а думка населення щодо їх ефективності повинна враховуватися керівниками місцевого самоуправління при призначенні відповідних керівників місцевої міліції;

5) принцип верховенства права, незалежності, соціально-правової захищеності працівників міліції та підпорядкування їх виключно закону.

Таким чином, місцева міліція виступає елементом двох систем. Системи органів внутрішніх справ України та органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №30. – Ст.141. - 23 лип.
2. Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. - №4. – С. 20 – 22 січ.
3. Офіційний вісник України. – 2001. - №4. – С. 59. – Ст. 112. - 9лют.
4. Відомості Верховної Ради України. – 2004. - №23. – Ст. 323; 2005. - № 7-8. – Ст. 162. № 17-19. – Ст. 267; 2006. - № 9-11. – Ст. 96.
5. Офіційний вісник України. – 1999. - №21. – С. 32. – 11 черв.
6. Відомості Верховної Ради України. – 1997. - №24. – Ст.170. –25 черв.
7. Відомості Верховної Ради України. – 1999. - №20. – Ст.190. –28 трав.
8. Відомості Верховної Ради України. – 2001. - №37. –Ст.189. –21 верес.
9. Центр громадських зв'язків МВС України. Брифінг з проблем місцевої міліції. – 2004. - 12 берез. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=5245032.
10. Офіційний вісник України. – 2004. - №32. –С.31. –Ст.2140. –27 серп.
11. Відомості Верховної Ради України. – 2007. - №7-8. – С. 188. – Ст. 66. – 23 лют.
12. Офіційний вісник України. –2006.-№40.– С.106.– Ст.2687.–18 жовт.
13. Відомості Верховної Ради України.– 2002.- №16.– Ст. 115.– 19 квіт.
14. Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2008. - №2. – Ст.

264.

Класифікація рішень співробітників підрозділів МВС України, що забезпечують безпеку дорожнього руху, в адміністративно-деліктному провадженні

Червінчук А.В., кандидат юридичних наук, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем діяльності підрозділів ОВС Донецького юридичного інституту МВС України

Як передбачено Стратегією розвитку органів внутрішніх справ України, нова патрульна служба має стати фундаментом для побудови сучасної української поліції. До повноважень патрульного належатимуть між іншим і функції забезпечення безпеки дорожнього руху, зокрема притягнення осіб до відповідальності за правопорушення у цій сфері.

Досліджуючи діяльність працівників підрозділів МВС України, що забезпечують безпеку дорожнього руху (Далі – Підрозділів) в адміністративно-деліктному провадженні, необхідно відзначити широке коло її проявів. Незважаючи на це, всі вони є результатом свідомої, цілеспрямованої діяльності розглядуваних суб'єктів, які наділені владними повноваженнями.

Спробуємо навести класифікацію рішень, які можуть бути прийняті працівниками Підрозділів в розглядуваному провадженні. У правовому розумінні, визначальним у даному питанні мають бути два компоненти: перший – реалізація владних повноважень публічною адміністрацією, другий – нормативно закріплена форма такої реалізації (відповідний документ).

Спочатку розглянемо рішення у його широкому розумінні, тобто не тільки як підсумковий документ у справі, але й як інші форми діяльності Підрозділів в адміністративно-деліктному провадженні, що мають значення у справі та є творчими інтелектуально-вольовими актами їх діяльності. Так, крім найбільш визнаних рішень (протокол про адміністративний проступок, постанова по справі) у справі про адміністративні проступки посадові особи Підрозділів мають право приймати й інші рішення, що впливають на обсяги, строки та порядок провадження, статус його учасників. Такі рішення спрямовані на забезпечення виконання основного завдання адміністративно-деліктного провадження – своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законом, забезпечення виконання винесеної постанови та ін. Ми назвемо їх «забезпечуючими», допоміжними. Вони приймаються працівниками Підрозділів за необхідності, виходячи із обставин справи на всіх стадіях адміністративно-деліктного провадження. Такими відповідно до КУпАП можуть бути наступні види рішень:

- 1) пов'язані із необхідністю забезпечення провадження по справі на стадії її порушення;
- 2) пов'язані із залученням до провадження окремих його учасників та про визнання їх правового статусу;
- 3) ті, що забезпечують належний розгляд справи:
 - а) рішення про місце розгляду справи;
 - б) рішення, що приймаються посадовою особою Підрозділів у порядку підготовки справи до розгляду;
 - в) рішення, що приймаються під час розгляду справи про адміністративний проступок: про факт вчинення проступку; про винність (невинуватість) особи в його вчиненні; чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що її пом'якшують і обтяжують; чи заподіяно майнову шкоду; про наявність або відсутність підстав для передачі матеріалів про адміністративне

правопорушення на розгляд громадської організації, трудового колективу, а також рішення про внесення у відповідний державний орган чи орган місцевого самоврядування, громадську організацію або посадовій особі пропозиції про вжиття заходів щодо усунення цих причин та умов;

4) рішення, які приймаються у випадках, коли постановою про адміністративні правопорушення переглядається у зв'язку з її оскарженням;

5) рішення, які забезпечують виконання постанови по справі.

Одразу слід зауважити, що на відміну від кримінального процесу, яке є більш детально урегульованим нормативно, для рішень деліктного провадження законом не завжди передбачено складання окремого документу, який би фіксував його форму. Така ситуація цілком логічно обумовлена оперативністю та економічністю даного провадження, а також тим, що такі неформалізовані рішення у кінцевому рахунку проявляються у підсумкових документах, які приймаються у справі. Наприклад, результати рішень, що приймаються під час розгляду справи про адміністративний проступок (про факт вчинення проступку, про винність особи в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність тощо) відображаються у постанові по справі про адміністративний проступок. Таким чином, рішення, що приймаються працівниками Підрозділів у провадженні в справах про адміністративні проступки, складаються із низки так званих проміжних рішень, які в кінцевому рахунку набувають свого зовнішнього прояву у відповідних протоколах, постановою та інших передбачених нормами права документах. Головною їх ознакою має бути спрямованість на встановлення, зміну, припинення правовідносин, підтвердження відповідних прав й обов'язків учасників деліктного провадження.

Реформування Міністерства внутрішніх справ, як суб'єкта публічної адміністрації

Чернявська О.О., студент 6-МК курсу ННПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Стрельченко О.Г.*

Міністерство внутрішніх справ України – центральний орган виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. МВС України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань формування і реалізації державної політики у сфері захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, ведення боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, безпеки дорожнього руху, охорони та оборони особливо важливих державних об'єктів.

Органи внутрішніх справ України, що є частиною державної виконавчої влади, на сьогодні за своєю організацією та діяльністю не повною мірою відповідають вимогам соціально-політичної, економічної та криміногенної ситуації в країні.

Якісне реформування публічної адміністрації в Україні можливо лише у результаті системного і цілеспрямованого створення якісно нового наукового забезпечення діяльності органів публічної адміністрації. Необхідне проведення реформування публічної адміністрації в Україні з урахуванням наукових підходу, врахуванням точок зору науковців з цього приводу, їх пропозицій та рекомендацій.

Підкреслимо, що виважене врахування пропозицій та рекомендацій науковців сприятиме ефективному реформуванню публічної адміністрації в Україні та виведенню діяльності органів публічної адміністрації на якісно новий рівень у відповідності до європейських стандартів належного адміністрування.

Діяльність усіх керівних інституцій Європейського Союзу та органів державної влади його країн-членів відбувається виключно при суворому дотриманні принципів демократії та верховенства права, пріоритету прав людини і громадянина у відносинах з органами державної влади.

До числа основних принципів належного урядування відносяться такі: демократія, верховенство права, належне законодавство, законність, участь, відкритість, прозорість прийняття рішень, доступ до інформації, належна організація, належний персонал, належний фінансовий та бюджетний менеджмент, ефективність, відповідальність, нагляд. На нашу думку, саме застосування усіх зазначених вище принципів належного урядування органами внутрішніх справ України, що є складовим елементом публічної адміністрації, сприятиме узгодженню і формуванню спільної та зрозумілої для усіх політики у правоохоронній сфері.

До основних принципів належного управління, дотримання яких Україною призведе до впорядкування діяльності усіх органів публічної адміністрації, у тому числі органів внутрішніх справ, відносяться такі принципи:

- законності;
- рівності;
- пропорційності,
- заборони зловживання владою;
- об'єктивності;
- врахування та відповідності законним очікуванням;
- інформування та консультування;
- справедливості;
- етичності;
- використання простої та зрозумілої мови;
- повідомлення про отримання документів;
- обов'язкової передачі документів уповноваженим органам;
- розумного проміжку часу для прийняття рішень;
- повідомлення про прийняте рішення;
- захисту даних та поваги приватної інформації;
- дотримання вимог конфіденційності інформації під час виконання запитів;
- прозорості адміністративних дій;
- спрощення організації органів публічної влади, адміністративних процедур та вимог щодо оформлення документів;
- удосконалення внутрішніх правил органів публічної влади; належної підготовки державних службовців;
- раціоналізації організації адміністрації;
- гнучкості у роботі практичних органів;
- доступності адміністративної влади та публічних послуг, електронного урядування та використання електронної пошти.

Отже, надзвичайно високий суспільний запит на якісну реформу органів внутрішніх справ України на сучасному етапі державотворення є логічним наслідком революційних подій 2013-14 рр.. Правоохоронна система, безперечно, потребує реформування. Не косметичного – за окремими напрямками, а комплексного, системного, ґрунтового. Цей процес науково, організаційно та

економічно місткий. Однак очікуваний результат виправдовує зусилля, яких докладає держава та громадськість для реформування правоохоронних органів.

Початок минулого року ознаменувався для України низкою кардинальних змін у зовнішній та внутрішній політиці держави, у ході яких пріоритетного значення набуло прагнення України отримати статус повноправного члена Європейського Союзу. Європейський вибір України обумовлюється усвідомленням необхідності загальноєвропейської інтеграції як важливого чинника державної незалежності, безпеки, політичної стабільності, економічного розвитку країни та соціальної злагоди у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Задорожній О. Правова система України в європейському правовому просторі / Задорожній О., Гнатівський М. // Український часопис міжнародного права. – 2002. – № 2. – С. 32.
2. Шемшученко Ю.С. Європейське право: теорія і практика / Шемшученко Ю.С. // Проблеми гармонізації Законодавство України та міжнародне право (проблеми гармонізації). Випуск 4. – К., 1998. – С. 26-28.
3. Бандурка О.М. До проблеми спеціальної підготовки керівників / Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 14 берез. 2014 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2014. – С. 186–187.
4. Уряд затвердив Концепцію і Стратегію реформування МВС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247699642&cat_id=244274160.
5. Стратегія розвитку органів внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/odesa/uk/publish/article/187480>.
6. Концепція реформи органів внутрішніх справ: мета і засоби // Моменти. Додаток до газети МВС України «Імнем Закону». – 2014. - № 10. – С. 5.
7. Реформування поліції в країнах Центральної та Східної Європи. Процес і прогрес / П. Абрахам, Д. Бакрач, А. Бек та ін.; Під. ред. М. Капаріні, О. Мареніна; Передмова О. Ярмиша. – К., 2005. – С. 92–93.

Інтеграція України до європейського адміністративного простору

Шило В.В., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Варивода В.І.*

16 червня 1994 р. було підписано угоду про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною, яку влада України ратифікувала законом України N 237/94-ВР від 10 листопада 1994. Це була перша угода, яка стала початком інтеграції Української держави до європейського адміністративного простору. Після чого наша держава повільними кроками почала прямувати до «Сучасного європейського життя». Не дивно, адже внутрішня та зовнішня політика держав-членів усе більше й більше виробляються у загальноєвропейському контексті, де правила прийняття рішень погоджуються на засіданнях міжурядових конференцій, де кожна держава-член бере ефективну участь в обговоренні питань європейської політики.

Поняття європейського адміністративного простору складається з поняття європейського економічного та соціального просторів. Політико-правові норми ЄС передбачають однаковість забезпечення прав громадян та свободи підприємництва в ЄС, гарантує однорідний рівень якості надання адміністративних послуг. Адже спільний адміністративний простір можливий лише тоді, коли адміністративні принципи, правила, процедури і положення однаково застосовуються на певній території. З цього випливає, що Україна потребує суттєвих і кардинальних перетворень, на нашу думку, Українська держава ще не налаштована на суцільні перетворення. Нажаль, не для кого не є таємницею те, що закріплено законодавчо не завжди виконується належним чином в практичному сенсі. Вважаємо, що це є однією із найголовніших

критеріїв до вступу в ЄС. Адже європейське суспільство відоме неабияким демократизмом, повагою до честі і гідності людини та громадянина.

Звичайно, наша держава також будується на принципах демократії, але в реаліях суспільного життя це не зовсім так. Прогалини спостерігаються у всіх сферах діяльності держави. Наприклад, проаналізуємо правоохоронні органи. В останні роки рівень корупції в Україні залишається високим. Безсумнівно, що на високий рівень корупції у нашій державі впливає цілий комплекс чинників, але серед них важливим залишається низька ефективність діяльності правоохоронних органів із запобігання та протидії корупції. Тому виникає запитання: наскільки сьогодні правоохоронна система в Україні здатна виконувати свої організаційно-правові, охоронні функції? Чому в нашій державі ми спостерігаємо з екранів телебачення все дедалі частіше випадки зловживання службовим становищем, правопорушення, жорстокі вбивства, тощо, скоєні представниками правоохоронних органів? Цікаве те, що багато з них після скоєних протиправних діянь або продовжують свою «правоохоронну діяльність», або не несуть ніякої відповідальності зовсім.

Нажаль, сьогодні народ України зневірився у тому що їх майбутнє у надійних руках, ця проблема є неабиякою актуальною. Сподіваємось, що ті зміни які передбачив законодавець у сфері реформування правоохоронних органів вплинуть на формування якісної виконавчої влади, яка буде відповідати міжнародним стандартам.

Спостерігається, що нашій країні нелегко даються перетворення, які необхідні для входження до спільноти європейських розвинутих країн. Звісно, багато змін відбулося після підписання угоди партнерства. Значні зміни відбулися в соціальній та інших сферах, є позитивні зрушення. Слід наголосити про позитивні перетворення у сфері освіти, впевнено можна заявляти, що рівень освіти виходить на європейський рівень. Проте, економіка України конче потребує сталого зростання, законодавство повинно вирішити низку питань щодо прогалин у сфері розвитку економіки тощо.

Незважаючи на стрімке бажання України щодо входження до Європейської спільноти, розуміємо, що це дуже складний та довгий процес який повинен охопити всі сфери діяльності Української держави. Повинно відбутися повне перезавантаження влади, встановлення жорсткого відбору кандидатів на керуючі посади, безпосередньо повинен здійснюватись постійний контроль над діяльністю відповідних органів, та неодмінно встановлена справедлива, «заохочувальна», «мотивуюча» відповідальність. Механізмів притягнення до відповідальності посадовців нині чимало, однак вони не завжди ефективні. Така ситуація змушує зробити висновки щодо необхідності створення відповідних комісій (органів), до числа яких входили б представники міжнародних організацій з повноваженнями виявлення та розгляду питання щодо порушення діяльності органів виконавчої влади в цілому, та правами притягнення винних до юридичної відповідальності.

Неодмінно хотілось би також створити критерії, щодо суддів та законодавців, адже норма права – загальнообов'язкове, формально-визначене правило поведінки (зразок, масштаб, еталон), встановлене або санкціоноване державою як регулятор суспільних відносин, забезпечується всіма заходами державного впливу, а дотримання її є основною запорукою вступу до європейського простору.

Дотримання вимог щодо врегулювання конфлікту інтересів – один із аспектів забезпечення законності в діяльності органів внутрішніх справ

Шило С.М., начальник курсу факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС

Одним із пріоритетних завдань української держави на сучасному етапі її розвитку є забезпечення режиму законності в суспільних відносинах. Успішне виконання складних і відповідальних завдань, що стоять перед органами внутрішніх справ, знаходиться в прямій залежності від рівня дотримання особовим складом вимог законності і службової дисципліни [2].

Незважаючи на численні вимоги щодо дотримання законності в діяльності ОВС, ситуація у цій сфері потребує значного покращення. Зокрема, існують непоодинокі випадки скоєння працівниками міліції резонансних надзвичайних подій, серед яких злочинні прояви, корупційні діяння тощо.

В Україні про «конфлікт інтересів» вперше було згадано в Загальних правилах поведінки державного службовця від 23 жовтня 2000 року.

Конфлікт інтересів виникає тоді, коли посадовці під час своєї діяльності мають прийняти рішення, яке може вплинути на їхні приватні інтереси. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» конфлікт інтересів – суперечність між особистими майновими, немайновими інтересами особи чи близьких їй осіб та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень [1].

Так, ст. 14 Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» визначено основні, пов'язані з конфліктом інтересів, обов'язки вказаних осіб:

- уживати заходів щодо недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів;
- невідкладно у письмовій формі повідомляти безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів [1].

Питанню врегулювання конфлікту інтересів присвячений також окремий розділ Загальних правил поведінки державного службовця.

Основоположним нормативно-правовим актом, який встановлює вимоги щодо вирішення зазначеної проблеми, є Закон України «Про міліцію». Відповідно до ст. 18¹ зазначеного Закону, у разі виникнення конфлікту інтересів під час виконання службових повноважень працівник міліції зобов'язаний негайно доповісти про це своєму безпосередньому начальникові. Безпосередній начальник працівника міліції зобов'язаний вжити всіх необхідних заходів, спрямованих на запобігання конфлікту інтересів, шляхом доручення виконання відповідного службового завдання іншій посадовій особі, особистого виконання службового завдання чи в інший спосіб, передбачений законодавством [3].

Також, вимоги щодо врегулювання конфлікту інтересів містяться в розділі 6 Правил поведінки та професійної етики осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України.

Так, працівник ОВС зобов'язаний у межах своїх повноважень уживати заходів щодо недопущення конфлікту інтересів, а саме будь-якої можливості виникнення суперечностей між особистими інтересами особи та її службовими повноваженнями, наявність яких може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень.

Обставини, що можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів, повинні бути усунуті до того, як працівник органів внутрішніх справ буде призначений на посаду.

У разі коли обставини, що можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів, склалися після призначення на посаду, працівник органу чи підрозділу внутрішніх справ повинен невідкладно повідомити в письмовій формі свого безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів.

Якщо працівнику органів внутрішніх справ стало відомо про наявність конфлікту інтересів у інших працівників, йому необхідно повідомити про це свого безпосереднього керівника.

Безпосередній керівник зобов'язаний ужити всіх необхідних заходів, спрямованих на запобігання конфлікту інтересів, шляхом доручення виконання відповідного службового завдання іншій посадовій особі, особистого виконання службового завдання чи в інший спосіб, передбачений законодавством.

Керівник не має морального права:

- перекладати свою відповідальність на підлеглих;
- використовувати службове становище керівника в особистих інтересах;
- проявляти формалізм, чванство, зарозумілість, грубість, застосовувати рукоприкладство стосовно підлеглих;
- обговорювати з підлеглими дії вищих начальників;
- позичати гроші у підлеглих працівників, приймати подарунки, використовуючи своє службове становище [2].

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що дотримання вимог щодо врегулювання конфлікту інтересів є одним із важливих аспектів забезпечення законності в діяльності органів внутрішніх справ. Але для цього необхідно об'єднати спільних зусиль та сумлінне відношення кожного працівника – від керівництва до звичайного працівника органів внутрішніх справ.

Список використаних джерел:

1. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 07.04.2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>.
2. Методичні рекомендації Міністерства юстиції України «Запобігання і протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-13/page>.
3. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/565-12>.
4. Про затвердження Правил поведінки та професійної етики осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України: наказ МВС України від 22.02.2012 № 155. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0628>.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

Пенітенціарна служба: проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення

Шкарупа К.В., кандидат юридичних наук, викладач кафедри загальноюридичних дисциплін ІКВС

Перебуваючи на порозі реформування правоохоронної системи Україна повинна сфокусувати свою увагу на недоліках та проблемах, що заважають роботі пенітенціарної системи. Оскільки, вона посідає першу сходинку на шляху до «оздоровлення» засуджених в процесі ресоціалізації. Вивчення досвіду інших країн на ниві кримінально-виконавчого права допоможе деталізувати розбіжності, одночасно охопивши позитивні та негативні аспекти функціонування закладів такого типу.

Пенітенціарна система забезпечує виконання покарань як пов'язаних, так і не пов'язаних із позбавленням волі, а також утримання підслідних з моменту взяття під варту до суду. Пенітенціарна система покликана забезпечити не тільки виконання судових вироків, але й профілактики рецидиву злочинів. У Мінімальних стандартних правилах поводження з ув'язненими, зазначено, що метою та виправданням вироку щодо позбавлення волі є, захист суспільства та запобігання загрозливим для суспільства злочинам.

Попередити виникнення цим злочинам можливо лише тоді, коли раніше засуджені особи при виході з місць позбавлення волі можуть стати на шлях виправлення. Ізоляція від суспільства повинна стимулювати гармонійний розвиток особистості і в закладах закритого типу, що згодом може відобразитися на психічному та соціальному житті особи. З цієї причини в'язнична система не повинна завдавати ув'язненим додаткових страждань.

Наприклад, в США сьогодні покарання у вигляді позбавлення волі здійснюється в у виправних установах, в систему яких входять федеральні в'язниці, в'язниці штатів і місцеві (окружні та муніципальні) тюрми. Сучасна пенітенціарна система США зберегла вплив пенсільвано-оборнської системи: у в'язницях застосовуються жорсткі заходи підтримки порядку, але є також деякі елементи прогресивної системи відбування покарання. Останнім часом пенітенціарна система США зіткнулася з істотним збільшенням чисельності засуджених у виправних установах.

Федеральна пенітенціарна система США складається з установ чотирьох видів: тюрми з мінімальним ступенем безпеки; тюрми із середнім ступенем безпеки; тюрми з посиленою ступенем безпеки; тюрми з максимальним ступенем безпеки.

Тюрмами мінімальної безпеки є установи відкритого типу. Вони не мають озброєної охорони. У цих в'язницях діє полегшений режим, а засудженим надається можливість трудитися за межами установи. Ці в'язниці найчастіше є таборами або фермами, які спеціалізуються на будівництві доріг, виконанні сільськогосподарських та інших суспільно корисних роботах. В'язниці середньої безпеки мають озброєну охорону, але в них немає високих стін. Вони відносяться до установ закритого типу. Засуджені в цих в'язницях можуть виводитися для робіт за межі в'язниці. В'язниці з максимальним ступенем безпеки є виправними установами в класичному розумінні: вони обнесені високими стінами, мають сторожові вишки, посилену охорону, мають жорсткий режим утримання, виходити за межі тюрем забороняється. У подібних закладах містяться найбільш небезпечні злочинці.

Місцеві в'язниці призначені для утримання найменш небезпечних злочинців, засуджених за порушення громадського порядку і дрібні крадіжки.

Пенітенціарна система США має низку проблем сьогодні, зокрема це занадто велика кількість засуджених. Так, штат Каліфорнія найбільше скоротив число ув'язнених (більш ніж на 15 тисяч осіб), проте це не знизило гостроту кризи, в якому знаходиться його пенітенціарна система. В'язниці виявилися настільки перенаселені, що Верховний суд США виніс вердикт про необхідність скорочення числа ув'язнених. Показово, що, згідно з рішенням суду, Каліфорнія не може утримувати у в'язницях понад 110 тисяч осіб (при тому, що на момент вердикту у в'язницях утримувалося 160 тисяч), це становить, тим не менш, 137,5 відсотків від числа ув'язнених, на яких ці в'язниці розраховані

Тому важливо розуміти, що ресоціалізація засудженого повинна розпочинатися із стін закладу, в якому він знаходиться, дотримання міжнародних стандартів у функціонуванні такого закладу сприятиме

виправленню ув'язнених. Досвід США показує, що пенітенціарна система має багато проблем у забезпеченні діяльності закладів такого типу. Тому виконання низки вимог, серед яких виконання вимог Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання; сприяння організації діяльності кримінально-виконавчої інспекції на засадах пробації; забезпечення відкритості діяльності кримінально-виконавчої служби для демократичного цивільного контролю; розвиток матеріально-технічної бази установ виконання покарань та слідчих ізоляторів у рамках міжнародних проектів; адаптація вітчизняного законодавства до стандартів міжнародних документів.

Організаційно-правові засади функціонування правоохоронної системи України в умовах євроінтеграції

Шкрибайло Н.В., студент Тернопільського відділення ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Романенко О.В.*

Останнім часом все гостріше постає питання про необхідність реформування правоохоронної системи нашої держави. Демократизація суспільних відносин, конституційна реформа, активізація процесів євроінтеграції, удосконалення законодавства у напрямку посилення захисту прав та свобод громадянства вимагають насамперед чіткого визначення структури правоохоронної системи, теоретичного обґрунтування сутності правового статусу правоохоронних органів, шляхів і напрямків удосконалення їх діяльності. Необхідність системних реформ правоохоронних органів зумовлена міжнародними зобов'язаннями України, у першу чергу, в рамках членства у Раді Європи. Україна має виконувати цілу низку рекомендацій цієї організації, які стосуються як індивідуального виконання Україною своїх зобов'язань, так і універсальних вимог щодо правоохоронної системи країн-членів. Аналіз сучасного стану діяльності правоохоронних органів засвідчив недооцінку принципів раціонального підбору, підготовки, переміщення й використання кадрів та мотивації праці, єдності впливу всіх методів управління для підтримки цілісності соціальної системи; економічності й ефективності управління; пріоритетності в досягненні стратегічних цілей, науковості і прогнозування соціального управління в діяльності правоохоронної системи. Наслідками нехтування даними принципами є недостатня ефективність діяльності в сфері боротьби зі злочинністю та правопорушеннями, неналежний рівень захисту прав, свобод та законних інтересів учасників суспільних відносин. За своєю структурою правоохоронна діяльність може поділятися на: попередження виникнення умов та причин суспільно небезпечних явищ; припинення процесу їх розвитку; ліквідацію негативних наслідків. Вона спрямована на охорону суспільних відносин, врегульованих правом нормами права, від будь-яких посягань.

Таким чином, правоохоронна діяльність здійснюється в межах охоронних правовідносин і має відповідати принципам правоохоронної системи. У них інтегровані всі принципи права, правового регулювання, принципи правосвідомості і законності стосовно цілей, завдань, засобів і методів правової охорони суспільних відносин.

Важливим питанням у соціально-політичних процесах є так званий бюрократичний чи людський аспект забезпечення прав і свобод людини і громадянина, який полягає в тому, що існує особлива група людей, які

займаються справою управління. Він впливає з технократичного підходу до проблем реалізації державної влади.

Головна причина цього, лежить скоріше не в правовій, а у політичній площині, оскільки суттєві зміни у правовому статусі, підпорядкуванні, структурі правоохоронних органів здатні кардинально вплинути на баланс політичних сил у суспільстві, встановлення якого, як свідчать події останніх років, потребувало значних зусиль з боку всіх суб'єктів політичної діяльності. Однак це не свідчить, що право повинно залишатися осторонь вказаних процесів. На нашу думку, завданням правової науки у сучасних умовах має бути внесення науково-обґрунтованих пропозицій з реформування правоохоронної системи з урахуванням необхідності подолати сховану протидію кардинальним перетворенням діяльності правоохоронних органів та наслідків такого реформування для українського суспільства. Вирішення такого завдання потребує складення ввігідних аналітичних прогнозів того чи іншого варіанту змін правового статусу, структури та підпорядкування правоохоронних органів, однак найбільш важливими, є критерії, базуючись на яких, можливо було б досягти підвищення ефективності діяльності всієї правоохоронної системи.

З метою забезпечення деполітизації правоохоронних органів та оптимізації кадрових процесів у правоохоронних органах необхідно здійснення наступних заходів: а) чітке закріплення на рівні законів, які регламентують діяльність правоохоронних органів, порядку, процедури та умов призначення і звільнення з посади керівників всіх управлінських ланок; б) з метою забезпечення додержання принципу гласності у діяльності правоохоронної системи проводити обов'язкову трансляцію засідань органів влади, до компетенції яких входить звільнення та призначення на посади керівників правоохоронних органів, їх заступників, керівництва правоохоронних органів в областях та на транспорті, по телебаченню і радіо. При цьому процедура звільнення та призначення на посади відповідних працівників має включати висвітлення причин та мотивів прийняття означених управлінських рішень (із врахуванням вимог Закону України «Про державну таємницю»); в) здійснити поступовий перехід до заміщення всіх начальницьких посад у правоохоронних органах на конкурсних засадах, за умов відкритості і прозорості процедури оцінки кандидатів і чіткого визначення критеріїв такої оцінки.

Отож, підводячи підсумки необхідно зазначити, що обов'язок щодо підтримання законності, порядку і внутрішньої безпеки Європейського Союзу лежить саме на країнах-членах. Це є одним з основних загальних правил правоохоронної політики Співтовариства. Основним критерієм, який слід використовувати при визначенні шляхів удосконалення правоохоронної системи України у нинішніх соціально-політичних умовах, є забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Це саме той критерій, крізь призму якого, слід проводити реформування в сучасних умовах. Але при цьому необхідно відійти від декларативності цього принципу та реально втілювати його у життя.

Імідж поліцейських в різних країнах світу та його вплив на взаємодійсину з учасниками дорожнього руху

Шруб І.В., кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри адміністративної діяльності НАВС

Як свідчить проведене нами порівняльно-правове дослідження, працівники дорожньої поліції в різних країнах світу наділені неоднаковим обсягом владних

повноважень. У свою чергу, це суттєво впливає на їх взаємовідносини з учасниками дорожнього руху і, відповідно, формує їх імідж.

«Найжорсткішими» поправу визнаються працівники дорожньої поліції США. Це пояснюється тим, що вони діють за принципом «презуптції винуватості водія», тобто кожен зупинений ними водій розцінюється як потенційно небезпечний злочинець. У зв'язку з цим, тактика дій поліцейського побудована таким чином, щоб не допустити правопорушення та забезпечити особисту безпеку. З цією метою, зупинений транспортний засіб перевіряється ще в патрульному автомобілі (для цього автомобіль оснащується всім необхідним комп'ютерним обладнанням). При спілкуванні з поліцейським, водій зобов'язаний чітко дотримуватись певних правил: тримати руки на рульовому колесі, не робити різких рухів, виймаючи посвідчення водія, заздалегідь попереджати поліцейського про свої дії. Невиконання будь-якого з цих правил дає право поліцейському застосовувати силу, навіть вогнепальну зброю. Крім того, поліцейський має право провести огляд автомобіля лише на тих підставах, що за його внутрішнім переконанням дії водія є підозрілими.

Не меншим авторитетом користуються співробітники дорожньої поліції Німеччини. Специфіка їх взаємовідносин з учасниками дорожнього руху ґрунтується на тому, що в цій країні закони та покарання за їх порушення є однаковими для всіх громадян: від міністра до рядового громадянина. Крім того, звертає на себе увагу надзвичайна деталізація деликтного законодавства (Bussgeldkatalog (Каталог штрафів) включає в себе навіть найдрібніші порушення). Саме тому, будь-яка провокаційна чи груба поведінка водія може стати причиною притягнення його до відповідальності, або ж збільшення розміру штрафу за допущене ним порушення ПДР. Також, варто відмітити надзвичайне розмаїття способів контролю та нагляду за дорожнім рухом: це і камери відеонагляду, і радарні установки, і пересувні поліцейські пости, і приховані екіпажі. На відміну від поліцейських США, в Німеччині працівники дорожньої поліції більш ввічливі у взаємовідносинах із водіями. Вони хоч і мають право вимагати від будь-якої особи пред'явити документи, однак повинні обґрунтувати причину такої вимоги. Під час зупинки транспортного засобу, водій зобов'язаний надати поліцейському для перевірки лише водійський атестат і технічне свідоцтво на автомобіль. Якщо з будь-яких причин зазначені документи відсутні, поліцейський не поспішає виписувати штраф. Водій можете поїхати за ними в супроводі поліції і залагодити всі формальності.

У Великобританії дорожні поліцейські теж мають широкі повноваження. У зв'язку з тим, що на них, крім безпосереднього виконання функцій із забезпечення безпеки дорожнього руху, покладено також обов'язки боротьби з тероризмом, вони мають право перекривати дорожній рух, зупиняти автомобілі та оглядати їх, якщо є підозри в скоєнні злочину чи підготовки до нього з використанням транспортних засобів. Дорожні поліцейські також здійснюють регулювання дорожнього руху з метою забезпечення пропуску спеціального транспорту та безперешкодного проїзду високопоставлених чиновників, а також контролюють швидкісний режим. Інші питаннями організації дорожнього руху віднесено до компетенції інспекції дорожнього руху, яка підконтрольна місцевому муніципалітету.

Досить детально врегульовані взаємовідносини між поліцейськими та водіями в Польщі. Водія для перевірки може зупинити не лише поліцейський у формі, але також і в цивільному (однак лише в межах населеного пункту). Намір про зупинку працівник міліції може сигналізувати рукою, щитом для зупинки, а у разі поганої видимості – ліхтариком або щитом з відображаючим світлом.

Водій, отримавши сигнал про зупинку, повинен зупинити транспортний засіб у визначеному поліцейським місці. Після зупинки водій повинен покласти руки на кермо та очікувати приходу поліцейського. Йому категорично забороняється виходити з автомобіля. Ця заборона стосується також і пасажирів. Перевірка розпочинається з привітання, представлення та повідомлення причини зупинки. Поліцейський може вимагати від водія виключити двигун й увімкнути аварійну сигналізацію. Поліцейські у Польщі наділені досить широкими повноваженнями: починаючи з перевірки дійсності водійського посвідчення, реєстраційного свідоцтва, страхування транспортного засобу, перевірки водія на стан сп'яніння, аж до заборони подальшої поїздки у випадку перебування водія в стані сп'яніння, наявності технічних несправностей транспортного засобу або відсутності необхідних документів.

На відміну від проаналізованих вище країн, в Італії на дорожню поліцію покладено найбільше функцій з надання соціальної допомоги громадянам. Зокрема, поліцейські там відвозять потерпілих в лікарню, доставляють до місця пригоди лікарів, кров для переливання, спеціальну апаратуру тощо. Більше того, працівники дорожньої поліції зобов'язані мати навички реанімації та надання першої медичної допомоги. Соціальна спрямованість діяльності поліції Італії не могла не позначитись і на її взаємовідносинах з водіями, які ґрунтуються на принципах паритетності та рівноправності.

Як бачимо, в кожній проаналізованій нами країні взаємовідносини між працівниками дорожньої поліції та водіями суттєво відрізняються від тих, що ми маємо в Україні. А тому, для формування позитивного іміджу українських поліцейських в умовах реформування системи ОВС, необхідно поступово зробити цілу низку кроків, спрямованих на зміцнення адміністративно-правового статусу працівників ДАІ, подолання корупції та підвищення рівня їх освіченості, удосконалення адміністративно-деліктного законодавства, а також покращення матеріально-технічного та фінансового забезпечення діяльності у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Вимоги та напрями до реформування системи органів внутрішніх справ в умовах євроінтеграції України

Ющук А.Д., слухач Рівненського відділення ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Співак М.В.*

С. Котляревський у своїй роботі «Влада і право. Проблема правової держави» 1915 року писав, що «Ідея правової держави увійшла в звичай сучасних цивілізованих держав у сукупності тих сподівань, які звертає член державного союзу до керівників останнього. Правова держава постала як одне із політичних завдань. Багато разів відзначалися криза правосвідомості, втрата віри у всемогутність права і установ. Наявність розчарувань, які тут переживають, невідніме у цих прагнень наполегливості і виразності: впевненість, що держава повинна набути рис правової держави, зостається непохитною» [1, с. 147].

На сучасному етапі правова держава виступає як держава, в якій юридичними засобами реально забезпечено максимальне здійснення, охорона і захист основних прав людини.

Трансформаційні процеси в українському суспільстві передбачають створення дієвого механізму забезпечення правопорядку та протидії злочинності. Органи внутрішніх справ України, як частина цього механізму,

виконують відповідальні завдання щодо негайного реагування на порушення прав і свобод людини, посягання на інтереси фізичних і юридичних осіб та держави. Дані процеси супроводжуються переформатуванням ціннісних орієнтирів світосприйняття, засад взаємодії влади та громадянського суспільства та створення дієвого механізму забезпечення правопорядку та протидії злочинності як магістрального шляху розвитку соціально-демократичної правової держави, яка стоїть на сторожі прав людини.

Фундаментальними щодо проблематики правоохоронної діяльності вважаємо розроблення таких правознавців, зокрема В. Б. Авер'янова, С.С. Алексєєва, Ю. П. Битяка, С.В. Бобровник, С.Д. Гусарева, А.Е. Жалінського, Р. А. Калюжного, В.Н. Карташова, Н.М. Пархоменко, О.Д. Тихомирова, О.В. Тюріної, О. Ярмиша та ін.

Питання прав і свобод людини та громадянина нині є найважливішою проблемою внутрішньої і зовнішньої політики всіх держав світової співдружності. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод людини, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому [2, с. 5].

Конституція України встановила, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Основним чинником, який слід використовувати при реформуванні органів внутрішніх справ України за нинішніх соціально-політичних умов, є забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Саме крізь призму цього чинника, слід проводити реформування ОВС України, щоб досягти поставленої мети.

За даними Інституту соціології Національної академії наук України рівень довіри громадян до міліції становить 3-5 %, а після подій Євромайдану цей показник упав до 0,8%, при цьому довіра самих працівників до влади не перевищує 3%. Причиною такої тотальної недовіри владних структур одна до одної, як і вкрай низького рівня довіри населення до правоохоронців, стали системні недоліки в діяльності органів внутрішніх справ[3].

Вищезазначені соціологічні дані, аж ніяк не відповідають ustalеним вимогам правової держави, де довіра до органів державної влади, апriorі, має бути, не кажучи вже про наближення роботи ОВС до європейських стандартів в цілому.

Це пояснюється наявністю визначальних недоліків, ними є: застаріла структура МВС та система відомчого управління, які утримують МВС на стадії непропорційного великого так званого «міністерства міліції», дублювання функцій різних підрозділів у цьому міністерстві супроводжується завищеним відсотком чисельності управлінського персоналу та внутрішньою конкуренцією між департаментами. Недосконала та повільна система прийняття управлінських рішень не сприяє гнучкому управлінню підрозділами, оперативному реагуванню на ситуацію та відповідальному ставленню керівників місцевого рівня до виконання своїх обов'язків.

Ситуація на сході України, та ще раніше – при захопленні території АРК показала нездатність МВС комплексно реагувати на загрози громадської безпеки без узгоджених дій з підрозділами МНС, прикордонної служби, оперативно впливати на ситуацію ресурсами територіальних управлінь. А МВС у планування та реалізації своєї діяльності залишається під значним впливом політичних сил, а саме боротьби політиків на призначення у МВС так званих «своїх людей».

В Україні, на жаль, не вироблена узгоджена, загальновизнана в наукових та фахових колах ідеологія реформування не лише правоохоронної системи, а і

всього силового блоку держави. Навіть, поки що не вироблено єдиного розуміння стратегії розвитку нації та держави, на підставі чого можна було б визначити відповідні ризики, небезпеки, виклики і загрози національній безпеці та життєво важливим інтересам українського суспільства.

Як влучно відзначив М. Корнієнко, реформування будь-якої системи починається зі структурних змін. Саме структурні формування – її основний елемент. Ось чому «до системи МВС основною структурною ланкою має ввійти національна міліція» [4, с. 14]. Міліція в Україні є кісткою системи Міністерства внутрішніх справ. Це та ланка, яка здійснює запобігання злочинам, їх розкриття, займається розслідуванням, виконує адміністративні функції, охорону громадського порядку та вирішує цілий ряд інших життєво важливих питань. Саме на міліцію покладається здійснення функції державного примусу, що є важливою формою забезпечення виконання приписів законодавчої влади. Перед нею поставлено певні завдання й визначено основні принципи діяльності – справедливість, законність, гласність, гуманізм.

Розглянемо вимоги суспільства до міліції у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України, які є нагальними:

1) пріоритетний напрямок діяльності міліції: служіння потребам як окремих громадян, так і суспільним потребам в цілому, а саме готовність і здатність міліції оперативно та ефективно реагувати на заяви окремих громадян, на дотримання принципу «жодна із заяв та скарг громадян не залишиться незареєстрованою та своєчасно нерозглянутою, незалежно від наявності чи відсутності у заявника будь-якого роду привілеїв». Водночас виконання вищезазначеного обов'язку супроводжується високим рівнем толерантності працівників до окремих груп людей (осіб із фізичними вадами тощо);

2) професійна підготовка персоналу: підвищені вимоги та обмеження – від умов прийому на роботу до реалізації працівником своєї функції, а саме виконання рішення у формі примусу та рівня відповідальності, що покладається на кожного виконавця;

3) тісна співпраця з населенням та місцевими громадами: як свідчить практика американських та європейських правоохоронних структур процеси демілітаризації, а, відтак, – відмова від тактики застосування сили та протистояння, на користь співпраці із населенням, адже без зацікавленої підтримки громадян попередження та розкриття злочинів буде малоефективним. По суті, підвищена увага приділяється активній взаємодії правоохоронців із населенням та дослідження підґрунтя вчинення протиправних діянь у конкретній місцевості [5, с. 14];

4) підзвітність та прозорість у роботі: у даному контексті мова йде про розроблення механізму, за яким суспільство зможе контролювати дії правоохоронців (чи діють вони в рамках закону), підзвітність включає наявність державного, відомчого та громадського контролю над діями міліції, а це передбачає в свою чергу її готовність до такого контролю;

5) децентралізація: (однак, за умови стабільності політичної та економічної ситуації в країні) розглядається як управлінський, а не структурний механізм підвищення гнучкості, ефективності органів державної влади. Даний принцип реалізується в існуванні так званих «місцевих (муніципальних) міліцій» в рамках національної системи правоохоронної діяльності;

6) демілітаризація здійснюється шляхом встановлення в міліції духу цивільної служби, а органи внутрішніх справ не розглядаються в ракурсі військової структури;

7) деполітизація: розробка дієвих механізмів, що забезпечать недовторканість і захист системи органів внутрішніх справ від можливого тиску з боку політичних структур, та зроблять мінімальним негативний вплив політичних факторів на ефективність роботи працівників правоохоронних органів;

8) верховенство права: це принцип-вимога, яку проголошує і закріплює Конституція України і яка є найважливішою ознакою правової держави. Згідно цього принципу право слід розглядати як одну найголовніших соціальних цінностей саме тому, що воно «верховенствує» у державі, суспільстві порівняно з іншими цінностями, які сповідує людина: звичаями, особистими переконаннями, уподобаннями тощо. Тим більше, що у демократичній, соціальній, правовій державі сам зміст нормативних правових приписів повинен бути пройнятий духом гуманізму, ідеями свободи, рівності і соціальної справедливості.

Рациональною та ефективною є позиція І.А. Григоренко, яка серед напрямів подальшого реформування системи органів внутрішніх справ виокремлює:

1) пріоритетність роз'яснювально-превентивної діяльності (2 шляхи: цільовий вплив на потенційних правопорушників із метою їх утримання від учинення протиправних діянь та підвищення рівня правосвідомості населення шляхом поновлення справедливості під час розгляду справи (публічний характер судочинства, оприлюднення вироків та можливість висвітлення судового процесу у друкованих засобах масової інформації);

2) посилення зв'язків із населенням;

3) удосконалення підготовки персоналу та виховна робота [6, с. 166].

Таким чином, поетапна реорганізація МВС України передбачає його перетворення на багатофункціональне відомство європейського зразка, на яке покладено реалізацію адміністративно-розпорядчої функції у сфері забезпечення внутрішньої (публічної) безпеки на засадах багатопрофільності, демілітаризації та розумної децентралізації управління, який забезпечуватиме реалізацію наданих йому повноважень та здійснюватиме відповідне обслуговування населення, виходячи з пріоритетності прав і свобод людини і громадянина.

Список використаних джерел:

1. Котляревський С.А. Влада і право. Проблеми правової держави /С. А. Котляревський. –М., 1915. – 417 с.

2. Капля О. М. Органи внутрішніх справ України в умовах її інтеграції в Європейський Союз: автореф. дис. на здобуття навч. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О. М. Капля. – К., 2007 – 20 с.

3. Стратегія розвитку органів внутрішніх справ України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/>

4. Корнієнко М. Актуальні проблеми реформування правоохоронної системи України / М. Корнієнко / Право України. – 2010. – №11. – С. 13-23.

5. Massnahmen zur Praevention von Gewalt an Schulen Bestandaufnahme von Programmen im deutschsprachigen Raum. – Berlin : Deutsche Gesetzliche Unfallversicherung e.V., 2009.

6. Григоренко І. А. Напрями подальшого реформування органів внутрішніх справ у контексті євроінтеграції / А. І. Григоренко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2014. – № 1 (90). – С. 165-175.

Нормативно-правове закріплення поняття адміністративна послуга

Ягужинська К.Д., студент ННІЗН НАВС

Галай В.О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загально-правових дисциплін ННІПП НАВС

Адміністративні послуги є провідним засобом реалізації прав громадян у сфері виконавчої влади, адже абсолютна більшість справ, що вирішуються

органами публічної адміністрації, ініціюються самими громадянами і стосуються їхніх суб'єктивних прав. Іншими словами, підставою надання адміністративної послуги є звернення приватної сторони (громадянина) до публічної (державного або муніципального органу).

Окремі злоботки та напрацювання в даному напрямі дослідження зробили фахівці вітчизняної юридичної науки, серед яких В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, І.Б. Коліушко, В.П. Тимошук, І.І. Бригілевич, Н.В. та інші.

Ідея створення інституту адміністративних послуг була запроваджена Концепцією адміністративної реформи, затвердженою Указом Президента України від 22 липня 1998 р. [1], а у 2006 році було схвалено Концепцію розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади, яка дала сучасне визначення адміністративних послуг як важливої складової державних і муніципальних послуг [2].

Прийнятий у 2012 році Закон України «Про адміністративні послуги» [3] зазначив, адміністративна послуга - це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи.

Перш за все, адміністративна послуга є стандартизованою, уніфікованою, тобто надається однаково для всіх, хто звернувся по неї, маючи відповідне право. Розуміння юридичного змісту такого явища як адміністративні послуги дозволяє впроваджувати нові організаційні форми надання адміністративних послуг - створювати так звані «універсами послуг» [4, с. 35].

Практика «універсамів послуг» набула особливого поширення в європейських країнах. Вона передбачає зосередження представництв багатьох органів в одному приміщенні або створення єдиної приймальної документації, які потім надходять до відповідного адміністративного органу, що приймає рішення [5, с.5]. Тобто на території міста є приміщення, де особа може вирішити усі свої справи, які залежать від влади: вона може одночасно звернутись і за призначенням якоїсь соціальної допомоги, і за паспортом, і за будь-чим іншим, що влада може і зобов'язана їй надати.

Якість адміністративних послуг можна оцінювати за такими критеріями як доступність, результативність, своєчасність, зручність, відкритість, повага до особи, професійність. Якість надання адміністративних послуг буде підвищуватися, якщо: максимально децентралізувати їх надання, забезпечити конкурентоспроможну оплату праці в адміністративних органах, розробити стандарти надання адміністративних послуг, запроваджувати сучасні форми надання адміністративних послуг.

Проектом Адміністративно-процедурного кодексу України визначено, що адміністративна послуга - це прийняття на підставі закону за зверненням конкретної фізичної або юридичної особи адміністративного акта, спрямованого на реалізацію та захист її прав і законних інтересів та/або на виконання особою визначених законом обов'язків (отримання дозволу (ліцензії), сертифікату, посвідчення, інших документів, проведення реєстрації тощо [4, с.34].

Відповідно, Адміністративно-процедурний кодекс України, як загальний законодавчий акт, що повинен урегулювати процедурні відносини між приватними особами і публічною адміністрацією, потребує як найшвидшого розгляду та прийняття. Принципи та правила, викладені в цьому загальному законі, повинні з'єднувати будь - які інші нормативно-правові акти, які стосуються відносин між приватною особою та публічною адміністрацією.

Таким чином, з огляду на історичний та науковий аналіз можна зробити висновок стосовно визначення поняття «адміністративна послуга» - це спрямована на забезпечення (юридичне оформлення) умов для реалізації суб'єктивних прав фізичної або юридичної особи публічно-службова діяльність адміністративного органу, яка здійснюється за заявою цієї особи.

Майбутнє правового регулювання адміністративних послуг тісно пов'язується з доопрацюванням і прийняттям Адміністративно-процедурного кодексу України [6] - масштабного зводу «належного врядування», необхідність якого задекларована ще Концепцією адміністративної реформи 1998 року.

Список використаних джерел:

1. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22.07.1998 № 810/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 № 90-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>
3. Закон України «Про адміністративні послуги» від 04 вересня 2012р. № 5203- VI (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>
4. Адміністративна реформа для людини (науково практичний нарис) / За заг. ред. І. Б. Коліушка – К.: Факт, 2001. – С. 34-35.
5. Кірмач А. Адміністративні послуги – для громадян, а не для підприємців. До пропонованого Урядом Плану заходів щодо вдосконалення системи надання адміністративних послуг / А. Кірмач // Юридична газета. - № 18 (78). - 2006 р. – С.12-15.
6. Проект Адміністративно-процедурного кодексу України № 11472 від 03.12.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>

Рівність усіх учасників перед законом і судом як принцип адміністративного судочинства України

Ярмош О.І., студент 6-КС курсу юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Шевченко Л.В.*

Принцип рівності усіх учасників адміністративного судочинства перед законом і судом є одним із основоположних принципів судочинства, оскільки дає змогу забезпечити рівну можливість сторін у доведенні перед судом своєї позиції, забезпечує справедливість судового розгляду, а отже є основою для прийняття майбутнього правосудного рішення, адже прийняття законного і обґрунтованого рішення суду є неможливим при порушенні прав учасників в ході судового засідання.

В Рішенні Конституційного суду України № 11-рп/2012 зазначається, що засада рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом забезпечує гарантії доступності правосуддя та реалізації права на судовий захист, закріпленого в ч.1 ст.55 Конституції України. Ця засада є похідною від загального принципу рівності громадян перед законом, визначеного ч. 1 ст.24 Основного Закону України, і стосується, зокрема, сфери судочинства. Рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом передбачає єдиний правовий режим, який забезпечує реалізацію їхніх процесуальних прав [1].

Тобто, суд конституційної юрисдикції тлумачить даний принцип, як принцип, який дає змогу усім учасникам реалізувати свої процесуальні права.

Вчені відносять даний принцип до організаційних принципів, тобто тих, які визначають процесуальну діяльність органів (посадових осіб), судів, уповноважених розглядати індивідуальні адміністративні справи. [2, с. 32-40]. Так, визначаючи принцип рівності усіх учасників перед законом і судом Лагода О. С. зазначає, що принцип рівності учасників адміністративної

процедури перед законом визначається у двох аспектах, що розкриває його універсальний зміст, а саме: з першої точки зору, тобто загальної рівності, він належить до загальноправових принципів, з іншої – до галузевих. Таким чином:

- принцип загальної рівності, відповідно до якого приватні особи рівні у правах адміністративної процедури незалежно від умовностей, що підтверджується ст. 24 Конституції України;

- принцип рівності (урівнення) у правах приватних осіб і органів державної влади, тобто «суб'єктів управління» з «об'єктами управління».

Принцип рівності має загально-правовий характер, що підтверджується його визначеністю у Конституції України, а саме, в ст. 24, де передбачено, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Зважаючи на цей факт, не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними та іншими ознаками.

Аналогічне положення закріплене і в ст. 9 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», в якій зазначається, що правосуддя в Україні здійснюється на засадах рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак.

Щодо всіх громадян правосуддя здійснюється в єдиному процесуальному режимі. Жоден громадянин не може бути звільнений від будь-яких встановлених законом процесуальних обов'язків, або навпаки, бути наділеним будь-якими додатковими процесуальними правами. Винятки з цього правила передбачені для осіб, які мають статус недоторканності - Президента України, суддів, депутатів Верховної Ради України.

Тобто, основа цього принципу, як загально-правового закладена в Конституції України, і в цьому контексті він стосується всіх галузей права, як процесуальних, так і матеріальних і всіх сфер життя. А як процесуальний принцип, він розкривається в інших нормативно-правових актах, в тому числі в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» та Кодексі адміністративного судочинства України [4, с. 234].

За переконанням Лазнюка Є. В. зміст принципу правової рівності проявляється насамперед у рівності прав і свобод; рівності юридичних властивостей, у рамках яких суб'єкти права здійснюють свою діяльність, а також рівності перед законом та судом. Правова рівність громадян є розвитком принципу справедливості та однією з характерних рис демократії [5, с. 309].

Попелюшко В.О., визначаючи сутність даного принципу, наголошує на тому, що рівність громадян перед законом означає, що існуючий матеріальний та процесуальний закони не надають нікому будь-яких переваг і не створюють обмежень, а рівність перед судом – що розгляд справ усіма судами стосовно до всіх громадян здійснюється в однаковому процесуальному порядку. Поєднання індивідуальних прав учасників процесу та принципової рівності названих їхніх процесуальних прав щодо здійснення своїх повноважень та відстоювання власних чи представлених інтересів забезпечує сторонам можливість вести спір та доводити свою правоту перед судом на рівних [6, с. 54-55]. Тобто, Попелюшко В.О. розглядає принцип рівності усіх учасників через призму іншого важливого принципу – принципу змагальності судочинства. Крім того, автор визначаючи сутність принципу рівності, говорить про нього як про гарантію принципу змагальності.

Лихачов С. В. зазначає, що принцип рівності на практиці передбачає забезпечення рівності сторін, що беруть участь у справі, надання безперешкодної можливості кожній зі сторін брати участь у всіх стадіях розгляду індивідуальної справи. Йдеться не тільки про положення ст.24 Конституції України. Принцип рівності сторін набуває фундаментального значення в умовах, коли йдеться про принципову зміну парадигмальних уявлень про сутність і призначення адміністративного права. Як зазначалося вище, головне в адміністративному процесі складає те, що він є порядком реалізації громадянами і юридичними особами своїх статусів в адміністративній сфері [7, с. 16].

Таким чином, принцип рівності усіх учасників перед законом і судом є загальним для всіх процесуальних галузей права, як і принцип змагальності, а крім того, є характерним і для матеріальних галузей права.

Список використаних джерел:

1. Демський, Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України: навч. посіб.: Юрінком Інтер, 2008. – 496 с. – Бібліогр.: с. 488-495.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 06.07.2005 № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст. 446.
3. Лагода О. С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національна університет Державної податкової служби України. – Ірпінь, 2007.
4. Міронович У. А. Система принципів, що забезпечують права особи під час здійснення правосуддя в новому законі України «Про судоустрій і статус суддів». – Митна справа. - № 1. – 2012. – с. 232-236.
5. Лазнюк Є. В. Принципи адміністративного судочинства. – Митна справа. - № 1. – 2012. – с. 306-312.
6. Попельюшко В.О. Судовий розгляд кримінальної справи. // Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2006. – 234 с.
7. Лихачов Сергій Васильович. Дозвільне провадження в адміністративному процесі: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національний ун-т внутрішніх справ. - Х., 2001. – 177 с.

Забезпечення права на свободу віросповідання і порушення прав людини

Аванесян Д.Л., курсант юридичного факультету ІКВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Стеблинська О.С.*

Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культу і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. Здійснення цього права може бути обмежене законом лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей, дана теза стосується і громадян України.

Церква є одним із інструментів консолідації населення, у цій сфері Україну можна віднести до демократичних країн, в якій функціонують багато релігій та вірувань. У зв'язку з важливою значимістю свободи світогляду та віросповідання їх гарантія та закріплення знайшли місце у законодавстві України [1]. Але слід пам'ятати, що відповідно до положення ч. 3 ст. 35 Конституції України, відповідно до яких «церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа - від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова».

Зміст права на свободу світогляду і віросповідання визначається безпосередньо у ст. 35 Конституції України, де зазначено, що це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособно чи колективно релігійні культу і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність [2].

Позиція щодо віросповідання активно підтримана низкою нормативно-правових актів: Закон України прийнятий 23 квітня 1991 р. [3]; чинні міжнародні договори, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права [4] і Конвенцію про захист прав людини і основних свобод [5].

Стосовно нашого законодавства існує ряд недоліків: зосередження саме на колективному віросповіданні, неврегульованість приватного релігійного життя та його захист (як приклад слід вказати одноособне відправлення релігійних культів). В той же час, відмітимо окремі аспекти, віросповідання груп та категорій осіб: військовослужбовці, незважаючи на специфічний статус, вправі сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, відправляти релігійні обряди, відкрито висловлювати і вільно поширювати свої релігійні або атеїстичні переконання(єдиний виняток коли виконання загального для всіх громадян військового обов'язку входить у суперечність із приписами тієї релігії, яку громадянин сповідує) ; можливість людині обирати для своїх дітей світську або ж релігійну освіту.

Відповідно до ч. 2 ст. 35 Конституції України право на свободу віросповідання все ж таки може бути обмежене, але обмежене законом та лише у випадках та інтересах захисту громадського порядку, здоров'я моральності, населення захисту. Яскравим прикладом таких обмежень є ст. 181 Кримінального кодексу України, відповідно до якої тягнуть кримінальну відповідальність організація або керівництво групою, діяльність якої здійснюється під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання

релігійних обрядів і поєднана із заподіянням шкоди здоров'ю людей або статевою розпущеністю. Також право на свободу світогляду і віросповідання відповідно до ст. 64 Конституції України може бути обмежено також в умовах воєнного та надзвичайного стану, діяльність релігійної організації може бути припинена у судовому порядку лише у випадках, прямо визначених у Законі України «Про свободу совісті та релігійні організації».

Також наше законодавство передбачає систему заходів кримінально-правових гарантій забезпечення свободи віросповідання, яка зазнала кардинальних змін. Так, до чинного КК включено три нові кримінально-правові норми (ст. 178, ст. 179, ч. 2 ст. 180), виділено кваліфіковані склади злочинів (ч. 2 ст. 181), змінено формулювання диспозицій статей, перебудовано їх санкції тощо. Але ці та інші зміни потребують наукових досліджень для удосконалення кримінального законодавства.

Правовими гарантіями виступає передбачена ККУ кримінальна відповідальність за пошкодження релігійних споруд чи культових будинків, незаконне утримання, осквернення або знищення релігійних святинь, перешкоджання здійсненню релігійного обряду (статті 178-180).

Список використаних джерел:

1. http://pidruchniki.com/14940511/pravo/svoboda_svitoglyadu_virosповідannya
2. Конституція України // Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua
3. Про свободу совісті та релігійні організації : закон України від 23 квіт. 1991 р. №987-XXI // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (ООН, 1996) // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / упоряд. Ю. К. Качуренко. – К. : Юрінформ, 1992. – С. 36-63
5. Конвенция о защите прав и основных свобод (Совет Европы, 1950) // Действующее международное право : в 3 т. Т. 2 / сост. Ю. М. Колосов , Э. С. Кривчикова. - М. : Изд-во Моск. Независимого ин-та. междунар. права, 1997. – С. 108-124.

Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України: до питання конституційного захисту

Биченко Є.Ю., студент Черкаського відділення ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Калиновський Б.В.*

Правова держава – це ідеальна форма життєустрою людського суспільства, так як її основою є справедливість з усіма своїми елементами, перерахованими в Документі Копенгагенської наради Конференції з людського виміру НБСЕ від 29 червня 1990 року [2].

Правова держава – такий державний устрій, в якому «забезпечуються верховенство закону, непорушність основних прав і свобод людини, охорона інтересів особистості, взаємна відповідальність держави та громадян, захист суспільства від свавілля влади. Правова держава перетворює людину на функціонера, свідомого діяча, в особистість».

Те, що в Конституції України держава Україна проголошена демократичною правовою і соціальною державою (ст. 1) [1], саме по собі підказує, в якому напрямку має розвиватися правоохоронна діяльність держави. Це тому, що Конституція є стратегічною основою правового і демократичного розвитку нашої країни.

Дотримання законності не тільки мета діяльності правоохоронних органів, а й одна з функцій держави в цілому. Оскільки охорона правопорядку, прав і свобод громадян – загальна функція держави, про її реалізацію повинні дбати в принципі всі державні органи. У той же час, коли порушення прав і свобод громадян іншими особами або державними органами, установами та

організаціями пов'язано з порушенням конкретних правових норм про відповідальність за злочини чи інші правопорушення, коли виникає необхідність припинення таких дій або відновлення порушених прав – цей обов'язок покладається на правоохоронні органи.

Аналіз світової практики показує, що роль правоохоронних органів та інших державних і громадських структур, безпосередньо пов'язаних з протидією злочинності та іншими правопорушеннями, набагато більш значна, ніж визнавалося в минулі роки.

Більше того, абсолютно ясно, що чим вище рівень діяльності правоохоронних органів, тим більше можливостей для попередження і припинення злочинів, а також їх розкриття, тим більше у держави можливостей для захисту прав і свобод громадян, поновлення порушених прав. Щоб зрозуміти критерії, якими слід було б керуватися при віднесенні тих чи інших державних органів до числа правоохоронних, досить важливо усвідомити ознаки діяльності, що отримала назву правоохоронної діяльності.

Правоохоронна діяльність має ряд істотних ознак:

- здійснюється не будь-яким способом, а лише за допомогою застосування юридичних заходів впливу (до них належать заходи державного примусу і стягнення, регламентовані законом);
- застосовувані в ході її здійснення юридичні заходи впливу повинні строго відповідати розпорядженням закону чи іншого правового акта;
- реалізується в установленому законом порядку, тобто з дотриманням певних процедур;
- її реалізація покладається на спеціально уповноважені державні органи [3, с. 44].

Таким чином, правоохоронна діяльність – це така державна діяльність, яка здійснюється з метою охорони права спеціально уповноваженими органами держави, шляхом застосування юридичних заходів впливу в суворій відповідності з законом і при неухильному дотриманні встановленого ним порядку. Так, Р.Я. Шай правоохоронну діяльність охарактеризував наступним чином:

по-перше, ця діяльність спрямована на охорону права від будь-яких порушень;

по-друге, вона може здійснюватись не в будь-який спосіб, а лише через застосування нормативно-правових актів;

по-третє, ця діяльність повинна відповідати приписам матеріального закону;

по-четверте, вона реалізується з додержанням певних, встановлених у процесуальному законі процедур,

по-п'яте, правоохоронна діяльність безпосередньо пов'язана із застосуванням примусу стосовно осіб, які порушують право;

по-шосте, вона реалізується спеціально уповноваженими на те органами, переважно це відповідно підготовлені службовці, в основному – юристи [4, с. 17].

Варто зазначити, що на сучасному етапі існує тенденція до наближення (інтеграції) відомих у світі національних правових систем, що останніми роками стає дедалі відчутнішою, зумовлює визначення напрямів реформування правоохоронних органів з урахуванням досвіду інших країн, зокрема країн Європейського Співтовариства. Поетапна реорганізація правоохоронних органів України передбачає їх перетворення на багатофункціональне відомство європейського зразка, на яке покладено реалізацію адміністративно-розпорядчої функції у сфері забезпечення внутрішньої (публічної) безпеки на засадах багатопрофільності, демілітаризації та розумної децентралізації управління. Наразі актуальними є перспективи впровадження нової моделі організаційної

роботи правоохоронних органів з їх переорієнтацією на виконання обслуговувальної (сервісної) функції та підвищення культури правоохоронної роботи.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Документ Коллегиального совещания Конференции по человеческому измерению СБСЕ от 29.06.1990 года // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_082.
3. Гуценко К.Ф., Ковалев М.А. Правоохранительные органы : учебник для юридических вузов и факультетов. Издание 9е, переработанное и дополненное / под ред. К.Ф. Гуценко. – М.: ИКД Зерцало – М, 2010. – 440 с.
4. Шай Р. Я. Правоохоронна функція правової держави: теоретико-практичний аспект : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук : 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Роман Ярославович Шай ; Національний університет «Львівська політехніка». - Львів, 2012. - 20 с.

Конституційний захист і гарантії забезпечення в Україні прав та свобод людини і громадянина – головні передумови її євроінтеграції

Бобко Т.В., молодший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення навчально-виховного процесу ННПП НАВС

У теперішній непростий для нашої держави час, на її шляху до євроінтеграції, який передбачає здійснення низки реформ, дослідження реальних змін у всіх гілках влади, характері й механізмі взаємовідносин між суспільством, державою та особистістю, все більшого значення набуває необхідність надійного захисту й забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина як найвищих людських цінностей.

Варто зазначити, що закріплені в Конституції України 1996 року [1] ці найважливіші й невід’ємні суб’єктивні права і свободи кожної людини проголошено й гарантовано українською державою не вперше. Ще на теренах XVIII ст. вони знайшли своє змістовне відображення в Конституції Пилипа Орлика 1710 року [2].

Цілком зрозуміло, що сьогодні права людини порівняно з правами громадянина - більш пріоритетні, оскільки права людини поширюються на всіх і кожного, хто проживає у тій або іншій державі, в той час як права громадянина – лише на тих осіб, які є громадянами певної країни.

Відповідно до чинної Конституції України, основне право громадянина – його можливість здійснювати певні дії для задоволення своїх духовних, моральних і матеріальних інтересів, встановлених державою і закріплених у національному законодавстві та інших нормативно-правових актах країни.

Питання прав і свобод людини і громадянина є важливою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики держави. У демократичному суспільстві саме держава є головним гарантом свободи людини. Саме свободу людини характеризує принцип рівних правових можливостей, правового сприяння і правової охорони, що закріплено Конституцією України. В основному Законі країни визначено низку її основних прав і свобод (громадянські, політичні, економічні, соціальні, екологічні, культурні, сімейні), які разом із конституційними принципами та гарантіями утворюють статус особистості в Україні. У свою ж чергу, цей статус громадянина України визначається і його певними обов’язками перед державою та іншими громадянами [3].

На думку українських вчених, зокрема, С.Д. Гусарева, А.М. Колодія, В.В. Копейчикова, найважливішими обов’язками українських громадян є збереження інтересів держави, додержання Конституції та законів України, захист

Батьківщини, у т.ч. служба у Збройних Силах України, повага до національної гідності та законних інтересів інших осіб.

Сьогодні, здається, як ніколи громадяни України змушені і повинні захищати територіальну цілісність держави від «неоголошеного окупаційного ворога», коли існує постійна загроза життю та здоров'ю кожного громадянина, приниження їх честі та гідності, катування та жорстке поводження з мирним населенням з боку так званих «ополченців» (а також приховуваних воєнків із числа громадян сусідньої держави) [5].

Слід підкреслити, що більше, ніж 20 років тому наша країна підтвердила своє прагнення і постійно демонструє незмінність власного волевиявлення бути незалежною, демократичною, мирною країною, громадяни якої прагнуть розвивати і зміцнювати демократичну, правову державу, одним із основних принципів якої є надійне забезпечення прав і свобод кожної людини.

Підтвердженням цьому стала ратифікація Україною Європейської Конвенції про захист прав і свобод людини, якою проголошено, що права і свободи людини становлять найвищу цінність і належать кожному від народження і до смерті [4]. Забезпечення вимог Конвенції у повному обсязі (включаючи кожен із Протоколів, що додаються до неї) повинні бути пріоритетом, одним із головних завдань її законодавчого органу – Верховної Ради України - як сьогодні, так і на найближчу перспективу (враховуючи ще цілий ряд положень Конвенції очікує своєї імплементації в національному законодавстві). Важливо також, щоб весь процес законотворення відбувався в Україні у руслі вимог зазначеної Конвенції, відповідаючи міжнародним правовим стандартам, інтересам України, як суверенної, унітарної, правової і демократичної держави.

Отже, Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини (та доданих до неї 11 Протоколів) є основою для подальшої законодавчої і нормотворчої діяльності нашої країни. На наш погляд, вони мають важливе і непереврене значення у правовій системі нашої держави та набувають особливої актуальності на її тернистому шляху до євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141).
2. Орленко В.І., Орленко В.В.: «Конституційне право України». – К.: ПАЛИБОДА А.В., 2006. – 152 с.
3. Копейчиков В.В., Колодій А.М.: «Правознавство». – К.: ЮрінкомІнтер. 2006. – 748 с.
4. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів № 11 та з текстами Протоколів №№ 1, 4) [Електронний ресурс] // Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/zo/.
5. Тижневий журнал «Країна» № 49 (252), 18.12.2014.- С. 37-38.

Безпека особи як найвища соціальна цінність

Бойчук Л.В., слухач 4-А курсу факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Власенко В.П.*

Сучасні перетворення у соціальній сфері – трансформація суспільних потреб і цінностей, глобалізаційні процеси, інтеграція держав у світове співтовариство, кризові явища, які виявляються у різних сферах сучасного суспільного життя, обумовлюють виникнення проблем, що актуалізують необхідність дослідження проблемних питань забезпечення безпеки особи, суспільства та держави.

Щодо важливості безпеки особи, свідчить зміст статті третьої Конституції України, де зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність,

недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1].

Одним із стратегічних напрямів державної політики у сприянні розвитку громадянського суспільства в Україні є створення сприятливих умов для утворення та функціонування інститутів громадянського суспільства [5], а ефективне забезпечення безпеки особи, стану захищеності її прав та інтересів є головними напрямками правової держави.

Отже, в контексті вищезазначеного забезпечення безпеки особи претендує на зайняття одного з перших місць в переліку пріоритетних напрямів політики не тільки держави, але й громадянського суспільства.

Поняття «безпека» у сучасній юриспруденції має наступне значення: гарантована конституційними, законодавчими і практичними заходами захищеність і забезпеченість життєво важливих інтересів об'єкта від зовнішніх і внутрішніх загроз; стан захищеності людини, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх небезпек і загроз, який базується на діяльності людей, суспільства, держави, світового співтовариства щодо вивчення, виявлення ідентифікації та аутентифікації, попередження та усунення небезпек та загроз, мінімізації дії негативних наслідків, здатних наразити на небезпеку фундаментальні цінності антропосоціокультурного середовища, зашкодити стійкому розвитку системи безпеки; стан управління небезпеками та загрозами; органічна система організації державної влади щодо реалізації потреб та інтересів людини, що є фундаментальною основою існування будь-якої системи; стан захищеності особи, суспільства, держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, який базується на діяльності людей, суспільства та держави, світового співтовариства народів щодо виявлення (вивчення), попередження, послаблення, усунення (ліквідації) і відбиття небезпеки та загрози, здатних згубити їх, позбавити фундаментальних матеріальних та духовних цінностей, нанести неприйнятну (недопустиму) об'єктивно і суб'єктивно шкоду, перешкодити їх виживанню та розвитку [2, с. 45].

Безпека являє собою одну з найважливіших цінностей, що повинна забезпечувати вільне існування і розвиток особистості, суспільства, людства, створювати гармонію та переборювати суперечності у відносинах «людина – техніка», «людина – навколишнє середовище», у взаєминах між людьми, особою і державою, суспільством, між націями і державами [3, с. 11].

Таким чином, безпеку особи можна охарактеризувати як одну з головних цінностей суспільства, що визначає зміст і спрямованість спільної суспільної державної та недержавної діяльності.

На сучасному етапі проглядається тісний взаємозв'язок і взаємозалежність між державним розвитком та розвитком громадянського суспільства у сфері забезпечення безпеки [4, с. 48-49]. Це твердження ще раз підтверджує те, що забезпечення безпеки особи не можна розглядати як виключно напрям діяльності держави. Така діяльність спільна, у ній беруть участь як суб'єкти державної влади, так і суб'єкти, які такою владою не наділені. Звичайно, держава займає окреме місце в безпековій системі, оскільки, по-перше, реалізуючи свої безпосередні функції (у вузькому значенні обов'язки), володіє відповідним статусом – сукупністю, у першу чергу, обов'язків, та, по-друге, відповідними можливостями (правами), що надають достатньо широкі управлінські та регулятивні можливості в цій сфері. Держава є єдиним та, по-суті, унікальним суб'єктом, в потенціалі якого, поряд з економічними, політичними, ідеологічними засобами непрямого опосередкованого впливу,

закладені можливості прямого владного впливу на суспільні відносини за допомогою правових засобів [4, с. 49].

Володіючи владно-державними повноваженнями, держава, маючи в своєму арсеналі найбільші можливості впливу на суспільні відносини, потенційно є найнебезпечнішим суб'єктом, але, водночас, і основним стимулятором та організатором покращення умов функціонування суспільства. Це покладає на державу особливу відповідальність і висуває найвищі вимоги до якості та ефективності її діяльності в безпековій сфері.

Отже, все зазначене вище дає підстави вважати, що безпека особи виступає однією з найважливіших соціальних цінностей і передбачає гарантування безпечних умов життєдіяльності особи, утвердження її конституційних прав і свобод, створення безпечних умов для вільного розвитку та реалізації творчого потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Конституція України [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996.– Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т. / Відп. ред. Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Тацій, Ю.С. Шемшученко. – К.: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2003. Т.1. 1232 с.
3. Панов М.І. Безпека як фундаментальна категорія в методології правознавства (до постановки проблеми) / М.І. Панов В.П. Тихий // Вісник Академії правових наук України. – 2000. – №3. – С.10-15.
4. Тихомиров О.О. Забезпечення інформаційної безпеки як функція сучасної держави : моногр. / О.О. Тихомиров ; заг. ред. Р.А. Каложний. - Центр навч.-наук. та наук.-практ. Вид. НА СБ України, 2014. – 196 с.
5. Указ Президента України від 24.03.2012 № 212/2012 «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/212/2012>

Правоохоронні органи як основа євроінтеграції України

Власенко Л.А., слухач курсу з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю «Правознавство» факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Філяніна Л.А.*

Інтеграція України до Європейського союзу є пріоритетним напрямком роботи усього державного апарату, і тому без винятку всіх органів влади. Насамперед Європейська інтеграція – це процес політичної, юридичної, економічної (а в деяких випадках – соціальної та культурної) інтеграції європейських держав, у тому числі й частково розташованих в Європі. Прагнення України і її народу – є демократична і права держава. Процес формування такої держави передбачає наявність якісної правової бази, удосконалення та зміни законодавства, що регулює відносини у сфері охорони правопорядку, забезпечення громадської безпеки та соціального забезпечення, та має велике значення для успішної співпраці України на міжнародній політичній арені. Велику роль в забезпеченні даного процесу відіграють правоохоронні органи, головним завданням яких є забезпечення правопорядку та дотримання принципів законності на шляху до євроінтеграції.

Правоохоронні органи - це державні органи, що на підставі Конституції й законів України здійснюють правоохоронну діяльність. Діяльність правоохоронних органів спрямована на забезпечення законності й правопорядку, захист прав та інтересів громадян, соціальних груп, суспільства і держави, попередження, припинення правопорушень, застосування державного примусу або заходів громадського впливу до осіб, які порушили закон та правопорядок.

Серед правоохоронних органів, відокремимо міліцію, як державний озброєний орган виконавчої влади, котрий захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань, оскільки саме працівники міліції безпосередньо втілюють в соціальне життя населення встановлені законом норми поведінки. Саме через недосконалість правової бази та забезпечення органів і підрозділів ОВС, кожен окремо взятий працівник не в змозі виконувати поставлені завдання в повному обсязі.

Реформа МВС є одним з головних проєктів нової влади. Міністр внутрішніх справ України Арсен Аваков 10 листопада 2014 року оприлюднив документи, що стосуються реформи МВС України. Реформу планують провести в два етапи. Зміниться як структура Міністерства внутрішніх справ, так і зовнішній вигляд міліціонерів.

Відповідно до реформи МВС України, до 2015 року планується провести функціональне та організаційне перетворення апарату МВС, ліквідувати структурні підрозділи, що мають схожі функції, а також прийняти законодавчу базу щодо зменшення чисельності співробітників органів внутрішніх справ.

Вважаю прийняте рішення доцільним, оскільки на даний час в системі МВС України функціонують підрозділи, які за своїми обов'язками виконують аналогічні функції, що в свою чергу впливає на видатки з державного бюджету, а також ускладнює процедуру урегулювання всіх питань, які виникають у громадян.

На другому етапі протягом 2015-2016 років планується ухвалити нову законодавчу базу, яка регламентує діяльність міністерства, провести функціональні та інституційні перетворення МВС і жити низки організаційний заходів для стійкості нової структури відомства.

Зрештою у МВС України входить п'ять підрозділів: Національна поліція, Національна гвардія, Державна міграційна служба, Державна прикордонна служба та Державна служба з надзвичайних ситуацій.

На мою думку, вищевказані рішення направлені на підвищення авторитету МВС України серед громадян, оскільки недовіра суспільства до працівників міліції перебуває на надто високому рівні.

Отже рішення нової влади, щодо реформування правоохоронної системи України є правильним, адже для інтеграції України до Європейського союзу перш за все необхідно вдосконалити правоохоронну систему України, із залученням відповідних фахівців країн Європейського союзу, врегулювати всі невідповідності в законодавчій базі що в свою чергу буде покладено в основу Євроінтеграції України.

Особливості формування правової держави в умовах євроінтеграції України

Вдовенко С.М., старший лаборант кафедри філософії права та юридичної логіки, слухач 6-ВС курсу ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук Шевчук Р.М.

Сьогодні Україна переживає складний і неоднозначний процес докорінної зміни правового устрою та його адаптації до нових соціально-політичних та економічних умов. Саме тому потрібно відшукувати принципи і цінності нової соціально-політичної реальності в Україні, яка формується на основі євроінтеграції, демократії, вільного ринку і громадянського суспільства.

Становлення інститутів перехідного суспільства в Україні, утвердження нових соціальних відносин та відповідних духовних, моральних цінностей актуалізують проблему функціонування адекватної цим реаліям правової системи. Саме вона покликана здійснювати істотний вплив на характер суспільних змін, сприяти гуманізації держави і права, вдосконаленню законодавчого процесу, підвищенню ефективності правового регулювання, формуванню високої суспільної та індивідуальної правосвідомості. Правова система є одним з важливих засобів забезпечення динамізму політичної та соціальної стабільності, цілісності суспільства.

Побудова правової держави в Україні має дедалі більшу перспективу і з огляду на засади чинної Конституції, і в світлі реалізації державного курсу на європейську інтеграцію. Європейські прагнення України імперативно вимагають проведення відповідної політики й імплементації та розвитку на національному ґрунті демократичних норм і цінностей, притаманних державам Європейського Союзу [1, с. 212].

На даний час в Україні відбуваються значні трансформаційні зміни, мета яких формування правової європейської держави. І саме для її утвердження слід перш за все провести інвентаризацію всього масиву законодавства та скасувати закони, що суперечать потребам правової держави й відповідного суспільного життя. Крім цього необхідно окреслити та проводити чітку правову політику, розробити відповідні нові нормативні акти, ухвалення яких продиктоване сучасними умовами й об'єктивними потребами правового регулювання, адаптувати вітчизняне законодавство до законодавства ЄС, що передбачено курсом України на інтеграцію в єдину Європу тощо. Результатом усіх цих заходів має стати забезпечення верховенства права, формування законодавства на основі ідеї права, істотне обмеження відомчої. Важливою складовою руху на шляху до правової держави має стати реформування судової системи, чітке впорядкування процесу правотворчості, розмежування правотворчих повноважень органів законодавчої та виконавчої влади.

Практичні зрушення у сфері євроінтеграційних прагнень України потребують переходу від політико-ідеологічних до прагматичних підходів у цій сфері. Євроінтеграція України має сприйматися як інструмент реалізації стратегічних цілей і завдань національного соціально-економічного, громадсько-політичного, культурного розвитку.

Досвід держав розвиненої демократії засвідчує: формування соціальної, правової держави – складний і тривалий процес, котрий має спиратися, окрім іншого, на демократичне законодавство, неухильне додержання й виконання законів усіма суб'єктами суспільства. А положення щодо соціальної держави має спиратися на потужне економічне зростання й відповідне вноормування справедливих соціально-економічних відносин у суспільстві. Для побудови в Україні правової держави потрібно створювати вимоги, які становлять її зміст, реально втілити в життя. А це, своєю чергою, потребує завершення правової, політичної, економічної та соціальної реформ, виходу на засади сталого демократичного розвитку.

Отже, процес входження України в європейський правовий простір «включає набагато ширший комплекс завдань, ніж звичайна адаптація відповідних норм європейського права: йдеться про формування в країні належної інституційної структури, здатної забезпечити ефективне застосування адаптованого законодавства, зміцнити демократичні, політичні, в тому числі державні органи, громадські організації, гарантувати верховенство права, захист прав і свобод людини» [2, с. 25].

Список використаних джерел:

1. Філоненко Р. Ю. Демократизація українського суспільства як складова процесу європейської інтеграції України // Політологічний вісник – 28. – К. – 2007. – С. 212.
2. Чебаненко О., Ковриженко Д. Основні результати і проблеми виконання плану дій Україна – ЄС: У контексті розбудови демократії та втілення в життя принципу верховенства права // Політика і час. – 2007. – № 3. – С. 25.

Шляхи розвитку державно-правової політики України в контексті інтеграційних процесів

Волошина І.П., слухач 6-BS курсу ННІЗН НАВС

За конституційним принципом правова політика може змінюватися з позицій досягнення верховенства права іншими суб'єктами правотворення, зокрема Президентом України, який у межах конституційних повноважень стимулює підзаконними актами саме цю сферу, оскільки вона найбільш наближена до природних прав людини. Прийняті ним акти мають важливі прояви подеколи доповнюють закони, які складають галузеві підсистеми законодавства [1, с.17].

Проте найбільш конкурентоспроможним залишається парламентський нормативізм (законодавча сфера). Пояснюється це тим, що в кожному суспільстві домінуючим є нормативний підхід розуміння законодавства, оскільки природне право і соціологічна основа праворозуміння мають, швидше, рамковий характер, ніж безпосередній вплив на правову політику. Роль і значення Верховної Ради України для побудови правової держави сьогодні унікальні. Але яка при цьому має бути «правова політика»?

Учені-юристи визначають політику як сферу діяльності, пов'язану з відносинами між різними соціальними групами, ядром якої є здобуття, утримання й використання державної влади, для організації соціального життя.

Головним суб'єктом формування правової політики є державна влада. Особливу зацікавленість у правовій політиці виявляють парламент, уряд, Президент. Для них важливо набуття та утримання державної влади, а також здійснення соціально корисної діяльності. Право при цьому здійснює упорядковуючий, регулюючий вплив на політику.[2, с.86].

Зазначений висновок впливає із змісту права як владного нормативного регулятора суспільних відносин та його співвідношення із законодавством як основної форми вираження права. Водночас відносини у сфері політики є одним із видів суспільних відносин, які є одним з напрямів регулюючого впливу права. З давніх часів вважається, що право впорядковує й обмежує діяльність всіх членів суспільства. Правова політика дає змогу суспільству усвідомлювати мету і завдання прийняття тих чи тих законів.

Оцінюючи здобутки України в цій невід'ємній сфері державної політики, можна відмітити декілька головних здобутків. Передусім це стосується утвердження України як незалежної держави та мирне співіснування зі своїми сусідами. Однак, вживаючи спортивну термінологію, відзначимо: мало здобути почесне місце, його треба утримати. Щодо «утримання» незалежності сьогодні, напевне, вже ні в кого не виникає сумнівів. Хоча велика кількість завдань, успішність реалізації яких наповнює зовнішню політику ефективністю, залишається невиконаною [3, с.311].

Слід відзначити декілька напрямів наявного прямого впливу права на політику:

а) закріплення політичного ладу суспільства, порядку формування і функціонування державних органів, виборів, діяльності політичних організацій, визначення політичних свобод громадян;

- б) надання легітимності політичним рішенням;
- в) установлення меж політичної діяльності.

Стосовно політичної діяльності право сьогодні повинно стати її стабілізаційним чинником, установлюючи, визначаючи і закріплюючи в нормах законодавства межі цієї діяльності, але без зазіхання на конституційні права і свободи громадян.

Сьогодні можна, підсумовуючи, переконалися в тому, що складності і стихійність розробки і внесення численних законопроектів для розгляду Верховною Радою України можна було б уникнути, якщо була б прийнята Концепція правової політики, відповідно до якої повинні бути побудовані законотворча діяльність Верховної Ради України та підзаконна нормотворчість. Унесений на виконання конституційних положень проект закону про основні засади внутрішньої і зовнішньої політики має визначити і пряму необхідність розробки Концепції правової політики [4, с.68].

За умови сучасного загострення в Україні багатьох економічних, соціальних, політичних та інших суспільних проблем, конкурування демократичних засад державного життя із правопорядком і законністю, наслідком якого є послаблення правового режиму забезпечення прав і свобод людини, на наш погляд, стабілізаційний вплив Концепції правової політики очевидний.

На жаль, практику нормотворчої діяльності стосовно закріплення концептуальних засад розвитку вітчизняного законодавства та правової політики не можна назвати системною. Так, концепції, прийняті на рівні різних за юридичною силою нормативних актів, стосувалися або питань галузевого розвитку, або окремих питань розвитку вітчизняного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Рабінювич П.М. Загальна концепція правової реформи в Україні: до характеристики вихідних засад // Вісник Академії правових наук України. - 2006. - № 1. С.17.
2. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність / За ред. Ю.С.Шемшученко. - К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2007. - С.86.
3. Воронів І. Правова держава як взаємообумовленість двох формуючих понять: держави і права // Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць. – Випуск 15 /Тол. ред. С.В.Ківалов/. – Одеса: Юридична література. – 2006. – С. 311.
4. Аналіз державної політики в Україні: навчальна дисципліна, сфера професійної діяльності, галузь прикладних досліджень. Збірка документів і матеріалів/ Укл. О.І.Кілієвич, В.В.Тертичка. - К.: «К.І.С.» 2006. - С.68.

Особисті права та свободи людини й громадянина в Україні та їх утвердження і забезпечення у діяльності міліції

Данилюнок Н.Д., курсант ННІФПСКМ НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Барчук Г.І.*

Одним з основних і найважливіших завдань працівників органів внутрішніх справ є забезпечення та утвердження особистих прав і свобод людини й громадянина в Україні. Діяльність міліції підпорядкована загальній меті, як впливає зі ст..1 Закону України «Про міліцію»: «Захист життя і здоров'я, прав і свобод громадян... « та ст..5 «Діяльність міліції та права громадян». Права та свободи людини – це найбільша суспільна цінність, особливо у цей складний та несприятливий період в історії сучасної української держави. Але попри всі надзвичайні події, які відбуваються протягом останніх років, питання захисту прав і свобод людини набуває все більш широкого вираження та осмислення, стає актуальним і розповсюдженим, а їх забезпечення – це найголовніший обов'язок працівників правоохоронних органів, особливою частиною міліції.

«Людина прийшла до суспільства не для того, щоб мати менше прав, ніж вона мала раніше, а для того, щоб ці права краще оберігти» - справедливо наголошував Т.Пейн. Положення Конституції України свідчать про прагнення держави до неухильного забезпечення прав людини та громадянина, про закріплення їх нормою повсякденного життя суспільства і головним напрямком діяльності будь-якого державного органу. Україна як держава виконує функції головного гаранта дотримання й захисту прав та свобод людини, оскільки її конституція проголосила саме це найвищою цінністю. Міліція від імені держави виступає гарантом особистих прав і свобод людини й громадянина.

Вивченню даної теми приділяли увагу значно велика кількість учених, серед яких можна виділити: Нагодченко В., Криштанович М., Андрушко В., Вознюк В., Гамалій І., Горова О., Нижик Н., Ківалов С., Благівісний С., Бородін І., Бесчасний В., Домбровська О. та інші.

Питання прав і свобод людини нині є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики всіх держав світової співдружності. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод особи, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави й суспільства в цілому. На українських теренах питання прав людини та їх захисту порушувалися ще в Конституції Пилипа Орлика 1710 р. Остаточне становлення прав людини і громадянина як абсолютної соціальної цінності пов'язане з поваленням феодалізму й проголошенням за часів буржуазних революцій свободи людини. У Декларації незалежності США 1776 р. підкреслено: «Ми вважаємо за очевидне такі істини: усі люди створені рівними і всі вони обдаровані своїм Творцем деякими невідчужуваними правами, до яких належать: життя, свобода і прагнення до щастя. Для забезпечення цих прав засновані серед людей уряди, що запозичують свою справедливу владу за згодою тих, ким вони керують». У Декларації прав людини і громадянина, прийнятій у Франції 1789 р., проголошувалося: «1. Люди народжуються і зостаються вільними та рівними в правах. 2. Мету кожного державного союзу становить забезпечення природних і невідчужуваних прав людини. Такими є свобода, власність, безпека і опір пригнобленню».

Наша країна перебуває в процесі політичної, юридичної, економічної, соціальної та культурної інтеграції європейських держав, що становить значний вплив на всі сфери розвитку держави. В умовах інтеграції стан і забезпечення особистих прав і свобод людини і громадянина вийшов на нову ланку, яка становить ефективну перспективу «відродження» діяльності держави. На основі досвіду зарубіжних держав в Україні повинна бути вироблена стратегія щодо попередження порушень прав і свобод людини. Тому нагальною є потреба наукового обґрунтування процесу запровадження у вітчизняну правову систему міжнародно-правових стандартів, насамперед щодо утвердження, забезпечення й захисту прав та свобод людини й громадянина, дослідження можливостей їх адаптації в Україні з урахуванням умов перехідного періоду нашої держави й суспільства, національних традицій і менталітету, позитивних здобутків українських правників. Усі держави пов'язані між собою міжнародним правом, і права людини в кожній з них захищаються різноманітними засобами. Ступінь реалізації прав людини в державі багато в чому залежить від неухильного дотримання та виконання законів. Вищезгадані обставини дають підставу звернути увагу на те, що європейські стандарти прав та свобод людини інколи можуть бути безпосередньо спрямовані на регламентацію діяльності міліції.

Загалом, діяльність органів внутрішніх справ щодо захисту прав і свобод людини як важливої умови забезпечення національної безпеки держави буде

відповідати вимогам ефективності за умов її належного законодавчого, організаційного та наукового забезпечення. Головне, щоб кожен співробітник органів внутрішніх справ, як представник державної виконавчої влади був відданим своїй професії, дотримувався Присяги працівника органів внутрішніх справ. А виконуючи всі ці вимоги, міліція вийде на новий рівень розвитку, який не тільки підвищить авторитет органів внутрішніх справ, а й посилить взаємодію з населенням. Що дасть змогу кожному громадянину нашої держави відчути спокій і захищеність, допомогу і небайдужість та гарант забезпечення особистих прав і свобод людини і громадянина, які передбачені Основним Законом нашої Держави.

Сучасна конституційна реформа та децентралізація влади як фактор ефективної євроінтеграції України

Демиденко В.О., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права НАВС

12 лютого 2015 року у Мінську завершилися багатогодинні переговори «норманської четвірки» за участю президентів України, Росії, Франції і канцлера Німеччини. За результатами проведених переговорів сторони намітили низку конкретних кроків, що спрямовані на припинення вогню на Донбасі.

Як оголосив Президент України П.Порошенко, один із кроків має бути спрямований на децентралізацію влади в межах конституційної реформи в Україні.

Зауважу, що проведення конституційної реформи в нашій державі вже давно назріло. Без системних, комплексних заходів в цьому напрямку взагалі не можливий динамічний поступ нашої держави.

Нагадаю, як відомо, Верховна Рада України 21 лютого 2014 року прийняла Закон України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» за № 742-VII. Відповідно до нього в Україні почала діяти Конституція України від 28 червня 1996 року зі змінами, внесеними законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV (щодо повернення до парламентсько-президентської республіки), від 1 лютого 2011 року № 2952-VI (зміна строків повноважень народних депутатів України, Президента України, депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів) та від 19 вересня 2013 року № 586-VII (зміни щодо конституційних повноважень Рахункової палати).

Проте чинна Конституція України (з внесеними змінами та доповненнями до неї) перетворилася на вкрай недосконалий документ, що не дає відповіді на ключові питання щодо формування органів публічної влади, розумного поєднання державної і муніципальної влади щодо здійснення управління, характеру взаємовідносин органів державної влади та органів місцевого самоврядування та фактично до певної міри спрямована на розбалансування апарату держави, перш за все виконавчої гілки влади.

Адже, для прикладу, відповідно до ст. 114 Конституції України Прем'єр-міністр України призначається Верховною Радою України за поданням Президента України. Кандидатуру для призначення на посаду Прем'єр-міністра України вносить Президент України за пропозицією коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, сформованої відповідно до статті 83 Конституції України. Міністр оборони України та Міністр закордонних справ України призначаються Верховною Радою України за поданням Президента України, інші члени Кабінету Міністрів України призначаються Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України.

Проаналізувавши положення вказаної статті постають логічні питання:

В які строки Президент України вносить подання щодо кандидатур на посади Міністра оборони, Міністра закордонних справ України? Внесення подання щодо кандидатури на посаду Прем'єр-міністра України – це право Президента України чи обов'язок? Іншими словами, чи може Президент відхилити кандидатуру, запропоновану коаліцією депутатських фракцій, висунути свою пропозицію і які юридичні наслідки, які санкції конституційно-правової відповідальності будуть застосовані до глави держави у випадку, якщо Президент буде ігнорувати пропозицію коаліції депутатських фракцій і не буде вчиняти будь-яких дій.

В переважній більшості наведених вище питань Конституція України не дає відповіді. Так, якщо строк внесення Президентом України подання щодо кандидатури на посаду Прем'єр-міністра України встановлено Конституцією України не пізніше п'ятнадцяти діб з дня надходження пропозиції від коаліції (п.9 ст. 106 Конституції України та ст.8 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року № 794-VII), то строки внесення подання щодо кандидатур на посади Міністра оборони, Міністра закордонних справ України ні в Конституції України, ні в жодному іншому нормативно-правовому акті не встановлені. Як наслідок, складається дивна ситуація, коли Президент України, для прикладу, не внесе подання щодо Міністра закордонних справ чи Міністра оборони (парламент відповідно не зможе їх призначити). Потім зачекає 61 календарний день з моменту відставки попереднього складу уряду та, мотивуючи свої дії п.2 ст.90 Конституції України, достроково припинить повноваження Верховної Ради України. Нагадаю, п. 2 ст. 90 Конституції України закріплює право Президента України на розпуск парламенту у випадку, якщо останній протягом 60 днів після відставки Кабінету Міністрів не сформував персональний склад уряду.

Зважаючи на це та низку інших об'єктивних фактів пов'язаних з неефективністю як вищої так і місцевої публічної влади (місцевої державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування) є нагальна потреба в їх реформуванні в напрямку децентралізації влади та розширення повноважень територіальних громад.

У контексті протистояння на сході України теза про децентралізацію мала протистояти ідеї федералізації. Як показав час, це не зупинило кровопролиття в східних областях, адже причина протистояння полягає не у внутрішніх суперечностях, а у прямому зовнішньому втручанні держави-агресора - Росії.

Проте, не секрет, що влада в Україні є надзвичайно централізованою. Це спричиняє низку негативних явищ, перш за все пов'язаних з недовістю місцевого самоврядування в Україні, його значною залежністю від державної влади. Розуміючи ці обставини, Президент України 26 червня 2014 року вніс на розгляд Верховної Ради України проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування) за реєстр. № 4178а.

Вказаний законопроект передбачає ліквідацію місцевих державних адміністрацій, створення у регіонах і районах представництв Президента України, що будуть здійснювати нагляд за дотриманням Конституції та законів України. При цьому, районні та обласні ради за поданням обраного голови формуватимуть виконавчий орган ради.

На нашу думку, слабкими місцями запропонованих ініціатив Президента України є відсутність дієвого механізму притягнення до конституційно-правової відповідальності обласних, районних рад, їх голів та виконавчих органів у

випадку порушення Конституції та законів України.

Тобто вважаємо за доцільне продумати ефективну систему забезпечення конституціоналізму в аспекті притягнення до конституційно-правової відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування у випадку порушення Конституції та законів України. Адже вона недієва і громіздка в чинному законодавстві та неефективна в запропонованому Президентом України проекті Закону про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування) за реєстр. № 4178а.

Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права щодо прав людини

Заяць Н.В., доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії держави та права НАВС

Проблема співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права щодо прав людини охоплює питання впливу міжнародного права на формування норм національного права, співвідношення міжнародних договорів та внутрішнього законодавства держави, а також роль міжнародного права у прийнятті конкретних рішень, що ґрунтується на існуючих державних законах, ефективність контролю та можливість санкцій міжнародного права, внутрішньої юрисдикції держави.

Існує три концепції співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права: моністична, що виходить з примату (верховенства) внутрішньодержавного права; моністична, що ґрунтується на верховенстві міжнародного права; та дуалістична, що розглядає міжнародне та внутрідержавне право як дві різні правові системи [1, с. 212].

На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин є визначальною моністична теорія верховенства міжнародного права, хоча вона й зазнала ґрунтовних змін. Саме тому, при визначенні співвідношення міжнародного та внутрідержавного права слід зважати передусім на принципи міжнародного права. Вихідною точкою при цьому, беззаперечно, буде принцип суверенної рівності держав, оскільки підтримка міжнародного правопорядку можлива лише за умови повної поваги юридичної рівності учасників.

Суверенна рівність держав є основою сучасних міжнародних відносин, що відображено в п. 1 ст. 2 Статуту ООН, який проголошує, що «організація заснована на принципі суверенної рівності всіх її учасників». Схоже формулювання містить і Декларація про принципи міжнародного права (1970). Це означає, що кожна держава зобов'язана поважати суверенітет інших учасників системи, тобто їх право в межах власної території здійснювати законодавчу, виконавчу, адміністративну та судову владу без будь-якого втручання з боку інших держав, а також самостійно проводити свою зовнішню політику.

В Заключному акті НБСЄ (1975) держави взяли на себе зобов'язання не лише дотримуватися принципу суверенітету, але й «поважати права, притаманні суверенітету». Тобто у взаємовідносинах держави повинні брати до уваги «різницю в історичному та соціально-політичному розвитку, різноманітність позицій і поглядів, внутрішні закони та адміністративні правила, право визначати і здійснювати на свій розсуд і згідно з міжнародним правом відносини з іншими державами» [2, с. 30]. До елементів принципу суверенної рівності відноситься право держав належати до міжнародних організацій, бути чи не бути учасниками двосторонніх чи багатосторонніх договорів.

Звідси робимо висновок щодо необхідності застосування принципу співпраці між державами. Цей принцип знайшов відображення у Статуті ООН, де закріплено, що держави зобов'язані «здійснювати міжнародну співпрацю у розв'язанні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру», а також «зобов'язані підтримувати міжнародний мир і безпеку і з цією метою застосувати ефективні колективні заходи».[3]

На нашу думку, вирішення питання про співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права повинно базуватися, перш за все, на цих трьох принципах. При правильному розумінні і дотриманні їх змісту, з необхідністю впливає принцип про пріоритет норм міжнародного права, як вияв добровільної згоди держав-учасниць міжнародної співпраці.

Принцип пріоритету норм міжнародного права закріплений у Статуті ООН та Віденській конвенції про право міжнародних договорів. Зокрема у ст. 27 цієї конвенції зазначено: «держава-учасниця не може посилатися на положення свого внутрішнього права як на виправдання невиконання нею договору». Згідно із ст. 46 конвенції «держава не вправі посилатися на ту обставину, що її згода на обов'язковість для неї договору була виражена в порушення того чи іншого положення її внутрішнього права, що стосується компетенції укладати договори, як на підставу недійсності її згоди, якщо тільки дане порушення не було явним і не стосувалося норми її внутрішнього права особливо важливого значення. Порушення є явним, якщо воно буде об'єктивно очевидним для будь-якої держави, що діє в цьому питанні добросовісно і згідно із звичаєвою практикою» [4, с. 69-99].

Варто зазначити, що узгодження норм міжнародного та внутрішньодержавного права практично може відбуватися як на стадії правотворення, так і на стадії правозастосування. На думку проф. В.Г. Буткевича, узгодження міжнародного та внутрішньодержавного права полягає в організаційно-правовій політичній діяльності держав та інших суб'єктів права, що слугує виробленню подібних або загальних форм нормативних приписів та їх реалізації відповідно до норм обох правових систем. Таке узгодження може бути одностороннім або двостороннім. Одностороннє узгодження застосовують у випадку приведення у відповідність норм внутрішньодержавного права до норм міжнародного права. Здебільшого узгодження міжнародного та внутрішньодержавного права є двостороннім [5, с. 210].

Необхідно погодитись з проф. В. Опришко, котрий вважає, що розглядаючи проблеми гармонізації національного законодавства з міжнародним правом, важливо методологічно правильно підійти до з'ясування їх причин і шляхів розв'язання, а саме «до механізму останнього, який би уособлював методи вирішення даного завдання». Найоптимальнішим варіантом, має бути приведення норм національного законодавства до міжнародних стандартів. Отож, є всі підстави розглядати норми та принципи міжнародного права і як правотворчий чинник розвитку внутрішньодержавного законодавства.

Конституція України у ст. 9 містить норму, згідно з якою «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України» [6].

Проте особливої уваги заслуговує Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. Цей закон регулює відносини, що виникають у зв'язку з обов'язком держави виконати рішення Європейського суду з прав людини у справах проти України; з

необхідністю усунення причин порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основних свобод і протоколів до неї; з впровадженням в українське судочинство та адміністративну практику європейських стандартів прав людини; зі створенням передумов для зменшення числа заяв до Європейського суду з прав людини проти України.

Підсумовуючи короткий огляд принципів співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права щодо прав людини, можна зробити висновок про необхідність визнання і широкого застосування принципу верховенства міжнародного права в цій сфері. Застосування цього принципу сприятиме формуванню міжнародного права прав людини як певної універсальної конструкції, що сприяє уніфікації у розумінні змісту та обсягу прав людини, виробленню певних еталонів, принципів чи стандартів, що закріплюють особливе місце і значення людини в суспільстві, а отже повсюдне визнання та захист людської гідності, прав і свобод людини.

Список використаних джерел:

1. Дмитрів А.І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право. – Київ: Юрінком Інтер, 2001. – 638с.
2. Імплементація норм міжнародного права у вітчизняному законодавстві – важливий аспект правової реформи / Підготував А. Поleshko за результатами міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом» (29–30 жовтня 1998 р., Київ) // Право України, 1998, № 12. – с. 24-28.
3. Статут Організації Об'єднаних Націй. Статут Міжнародного Суду. - [Б.М.]: [Б.В., Б.Р.]. – 59с.
4. Венская конвенция о праве международных договоров. // Международное право в документах. М.: Юрид. лит., 1982.
5. Конституція України 28 червня 1996 р.

Народний депутат як суб'єкт трудового права

Іваненко О.В., студент юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Братель О.Г.*

Останнім часом питання діяльності народних депутатів України все більше привертають до себе увагу громадськості. Така зацікавленість обумовлена тим, що від того, як народний обранець здійснює свої повноваження залежить доля громадян України. Саме тому доцільно проаналізувати зміст трудової діяльності народного депутата як суб'єкта трудового права, якому відводиться особливе місце в трудових правовідносинах.

Народний депутат України є державним службовцем державного органу, який наділений законодавчою владою, тобто Верховної Ради України. Варто зазначити, що аналізуючи ст. 9 Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року № 3723-ХІІ можна зробити висновок, що правовий статус народних депутатів має особливості правового регулювання. Так, на даних суб'єктів не поширюється дія вищезазначеного закону і Кодексу законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII, натомість їх статус регулюється Конституцією та спеціальними законами України. До таких законів варто віднести Закон України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 року № 2790-ХІІ, у ст. 24 якого зазначаються обов'язки народного депутата України, зокрема бути присутнім та особисто брати участь у засіданнях Верховної Ради України та її органів, до складу яких його обрано, особисто брати участь у голосуванні з питань, що розглядаються Верховною Радою України та її органами, а також додержуватись вимог трудової дисципліни та норм депутатської етики [1].

Серед інших спеціальних нормативно-правових актів доцільно згадати Регламент Верховної Ради України, затверджений Законом України від 10 лютого 2010 р. № 1861-VI, в якому сказано, що Верховна Рада України проводить своєю

роботу сесійно, і за звичайних обставин першій і третій тижні кожного календарного місяця впродовж сесії відводяться для пленарних засідань Верховної Ради, другий - для роботи в комітетах, тимчасових спеціальних комісіях і тимчасових слідчих комісіях, депутатських фракціях (депутатських групах), четвертий - для роботи народних депутатів з виборцями [2].

Поряд із цим доцільно зазначити, що як була, так і досі залишається проблема належного виконання народними депутатами своїх обов'язків. Так, відсутність депутата під час пленарних засідань, на засіданнях комітетів, комісій тощо є поширеним явищем. Наприклад, за даними письмової реєстрації станом на 15 січня 2015 р. 12 з 15 засідань Верховної Ради пропустили: Д. Добкін, Ю. Солод, О. Пресман, К. Жеваго; 11 засідань пропустили: Д. Шенцев, А. Білецький, М. Добкін; на 10 засіданнях були відсутні: В. Зубик та Д. Ярош.

Згідно з ч. 3 ст. 26 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» підставою для відсутності народного депутата на пленарних засіданнях Верховної Ради, які проводяться відповідно до календарного плану роботи сесії Верховної Ради, є виконання народним депутатом у цей час доручень Верховної Ради та інші поважні причини: тимчасова непрацездатність, відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами, відпустка у зв'язку з народженням дитини, відпустка для догляду за дитиною, відпустка у зв'язку з одруженням, відпустка у зв'язку із смертю рідних, документально підтверджені транспортні перешкоди. Поважними причинами відсутності народного депутата на пленарному засіданні Верховної Ради є й інші обставини, коли згідно з законодавством працівнику надається відпустка [2].

В законодавстві визначено лише один спосіб реагування за нез'явлення депутата на засідання Верховної Ради – це позбавлення останнього виплат, пов'язаних з виконанням депутатських повноважень (ст. 5 Закону України «Про статус народного депутата України»). Тут також доцільно констатувати, що на нормативно-правовому рівні за відсутність депутата на засіданні без поважних причин не закріплено жодного із видів юридичної відповідальності. Для порівняння зазначимо, що у відповідності до ст. 40 Кодексу законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII трудовий договір, укладений на невизначений строк, а також строковий трудовий договір до закінчення строку його чинності можуть бути розірвані власником або уповноваженим ним органом у випадках: систематичного невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника раніше застосовувалися заходи дисциплінарного чи громадського стягнення; прогулу (в тому числі відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин та ін. [3]. Отже маємо таку ситуацію, що депутат, який не з'являється на засідання Верховної Ради не несе відповідальності, а працівник, який допустив прогул, може бути звільнений з роботи, хоча обидва суб'єкти однаково нехтують виконанням своїх функціональних обов'язків, при цьому наслідки прогулу народного депутата не підлягають порівнянню з наслідками прогулу працівника. Тобто можемо констатувати, що небажання народними депутатами вносити зміни до спеціальних законів щодо закріплення юридичної відповідальності за відсутність під час пленарних засідань, на засіданнях комітетів, комісій є прямим нехтуванням ст. 24 Конституції України, яка закріплює, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Список використаних джерел:

1. Про статус народного депутата України [Електронний ресурс] : Закон України від 17 листоп. 1992 р. № 2790-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2790-12&p=1319556226497176>. – Заголовок з екрана.

2. Регламент Верховної Ради [Електронний ресурс] : затв. Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лют. 2010 р. № 1861-VI . – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1861-17&p=1318398932248263>. – Заголовок з екрана.

3. Кодекс законів про працю України від 10 груд. 1971 р. № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08/print1406891114470089>. – Заголовок з екрана.

Співробітництво МВС України з Європейським Союзом у галузі забезпечення міжнародного миру і безпеки

Іващенко О.В., слухач 4-В курсу факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС

Тенденцією сучасного етапу діяльності міжнародного співтовариства з підтримання або відновлення миру є підвищення ролі регіональних організацій, у першу чергу, європейських, у справі врегулювання локальних конфліктів. Активну роль у зміцненні міжнародного миру і безпеки в світі останнє десятиріччя грає Європейський Союз. З урахуванням стратегічного курсу України щодо євроінтеграції виникає низка питань стосовно доцільності її співробітництва з ЄС у галузі підтримання міжнародного миру, стану правового забезпечення цієї співпраці, ефективності системи управління діяльністю, пов'язаної з участю працівників органів внутрішніх справ України в операціях на користь миру під егідою Євросоюзу.

Низка угод, підписаних у Маастрихті 9 і 10 грудня 1991 р., що утворила так званий Договір про Європейській Союз, основний статутний документ об'єднання, мала за мету, зокрема, забезпечення єдиної внутрішньої та зовнішньої політики держав-членів об'єднання. З урахуванням змін, внесених Амстердамським договором 1997 р., ст. 11 (J.1) Договору містить основні принципи єдиної зовнішньої політики та політики в галузі безпеки: схильність до основних принципів діяльності ООН, захист спільних інтересів Союзу, підтримання миру і зміцнення міжнародної безпеки, сприяння міжнародному співробітництву, розвитку демократії, захисту прав людини тощо [4]. П. 2 ст. 17 (J.1) Договору пропонує нетрадиційну класифікацію видів діяльності на користь миру, передбачаючи участь членів Союзу в сумісних операціях гуманітарного і надзвичайного характеру, з підтримання миру (peacekeeping) та «розв'язання криз», фактично, відновлення миру, зокрема примушення до миру. Лондонська конференція з проблем Югославії, проведена в серпні 1992 р., яка спільно очолювалася Генеральним секретарем ООН і Президентом Євросоюзу, була першою спільною акцією цих двох міжнародних організацій у галузі зовнішньої політики. Представники ООН і ЄС у 1992-1995 рр. відіграли значну роль у спробах мирного врегулювання югославського конфлікту [2].

Досвід місії продемонстрував окремі недоліки в діяльності ЄС у галузі підтримання та відновлення міжнародного миру: відсутність механізмів раннього сповіщення і швидкого реагування, а також примушення до миру, що обумовило створення так званого Європейського корпусу, міжнародного військового об'єднання, здатного виконувати функції підтримання миру. Амстердамський договір 1997 р. ознаменував трансформацію Союзу із суто цивільного об'єднання в організацію, яка має значний військовий потенціал. Це було досягнуто за рахунок інтеграції в об'єднання Західноєвропейського Союзу. В галузі військового будівництва метою ЄС є створення сил швидкого реагування чисельністю 50000-60000 чоловік [3]. У своїй діяльності із

забезпечення міжнародного миру та безпеки ЄС підтримує стратегічний союз з НАТО. Основи стратегічного партнерства, які були закладені Амстердамським договором 1997 р., отримали подальший імпульс у Декларації ЄС і НАТО про політику з європейської безпеки та оборони від 16 грудня 2002 р. Як реалізацію на практиці положень Декларації можна розглядувати передачу 31 березня 2003 р. владних повноважень над миротворчим військовим контингентом у Македонії від НАТО Євросоюзу. Операція об'єднання в Македонії «Злагода», на погляд фахівцями, є першою операцією ЄС з підтримання миру, зокрема з використанням ресурсів НАТО. Спільні дії ЄС і НАТО в Македонії розглядаються аналітиками як початок процесу координації зусиль всесвітніх, міжрегіональних та регіональних організацій з підтримки стабільності в зонах взаємних інтересів [1].

У центрі уваги керівництва ЄС знаходяться і правоохоронні аспекти діяльності з підтримання або відновлення миру. На нараді представників поліції спеціального призначення Франції, Італії, Іспанії та Португалії, яка відбулася в Парижі 25-26 січня 1999 р., було визнано доцільним використовувати досвід діяльності Багатонаціональних підрозділів поліції спеціального призначення НАТО в Боснії і з цією метою сформувати напіввійськові Європейські сили безпеки та розслідувань. Ці сили повинні забезпечувати безпеку в зоні відповідальності операції на користь миру в перехідний, від примушення до миру до підтримання миру, період. На засіданні Ради ЄС у м. Санта Марія де Фейра 19-20 червня 2000 р. було прийнято рішення щодо підготовки у межах механізму «подолання криз» п'яти тисяч офіцерів поліції для участі в міжнародних операціях на користь миру [5]. Крім підготовки поліцейських спостерігачів, планується формування Спеціальної поліції, Європейського об'єднаного поліцейського з'єднання. 1 січня 2003 р. згідно з санкцією Ради Безпеки ООН (Резолюція 1396 від 5 березня 2002 р.) ЄС розгорнула «Поліцейську місію Європейського Союзу» (ІМЕС), яка замінила міжнародні поліцейські сили спеціального призначення ООН. До складу нового міжнародного поліцейського формування чисельністю 500 чоловік входять і держави-члени Євросоюзу [1]. З 15 грудня 2003 р. на території Македонії проводиться інша повномасштабна операція ЄС «Поліцейська місія Європейського Союзу в колишньої югославської республіці Македонія» (операція «Проксіма») [4]. Таким чином, за останні роки Європейський Союз перетворився на одного з найактивніших у світі суб'єктів діяльності правоохоронного характеру у галузі забезпечення міжнародного миру і безпеки, поступаючись за масштабами своїх операцій лише Організації Об'єднаних Націй. Ці обставини обумовлюють необхідність координації та співробітництва з Євросоюзом тих країн, які не входять до складу об'єднання, як членів НАТО (наприклад, США, Канада), так і членів СНД.

Керівництво Європейського Союзу усвідомлює, що розв'язання будь-яких регіональних конфліктів у Європі неможливо без участі таких провідних європейських держав, як Україна. За двадцять років участі в міжнародній діяльності з підтримання або відновлення миру Україна перетворилася на одного з найкрупніших контрибуторів персоналу операцій на користь миру. Станом на 31 січня 2014 року за загальною кількістю військовослужбовців, військових спостерігачів та працівників правоохоронних органів, направлених для участі в операціях з підтримання миру, вона займала одинадцяте місце в світі, в той час як за кількістю працівників поліції – шосте. Станом на лютий 2015 року працівники органів внутрішніх справ України приймали участь у семи міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки під егідою ООН: Кіпр-9,

Конго-3, Косово-2, Ліберія-20, Південний Судан-39, Кот-Дівуар-13, Киргизтан-1 Секретаріат ООН-1.

Співробітництво між Україною та Європейським Союзом у галузі забезпечення міжнародного миру і безпеки відповідає стратегічним завданням обох сторін і має важливе значення в умовах євроінтеграції України.

Список використаних джерел:

1. Курко М.Н. діяльність міністерства внутрішніх справ України щодо європейської інтеграції: організаційно-правові засади: Автореферат дис. ... канд. юрид. наук: (12.00.07) / Нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2004. – 21 с.
2. Consolidated Version of the Treaty on European Union <http://www.euobserver.com/nice/nice3.html>
3. Missions in Former Yugoslavia // Joint Center for Lessons Learned. Bulletin. Volume II, Issue 1. 2000. – P. 196-203.
4. European Union Police Mission in the former Yugoslav Republic of Macedonia (PROXIMA) < <http://ue.eu.int/pesd/proxima/index.asp?lang=EN>
5. Security Analysis: an European Police Force for Peace Operations < <http://www.eubusiness.com/news/stories/735/73481.html>

Питання реформування міліції України в науковій спадщині П.П. Михайленка

Іващенко В.А., слухач 5-А курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Кривицький Ю.В.*

Наприкінці 2014 року в Україні розпочато стратегічну реформу міліції, завдяки їй передбачається замість карального органу створення сучасного європейського правоохоронного відомства, місія якого – захищати права та свободи людини і громадянина [1, с.2]. Втілення в життя цього завдання посилить легітимність державної влади та стане важливим кроком останньої назустріч українському народу. Реформування міліції України є складним процесом, який потребує не лише імплементації передового зарубіжного досвіду, а й врахування вітчизняних напрацювань із цього приводу [2, с.8], зокрема наукового доробку академіка Петра Петровича Михайленка.

Про актуальність і важливість наукових положень, викладених П.П. Михайленком у своїх дослідженнях, та їхню значущість для проведення подальших розвідок з історії міліції України, підготовки проектів реформування системи МВС України йдеться у працях багатьох науковців таких як О.М. Джужа, В.А. Довбня, Є.С. Дурнов, Р.А. Каложний, В.С. Ковальський, Я.І. Шинкарук, О.Н. Ярмиш та ін. У найбільш загальному плані погляди П.П. Михайленка стосовно становлення та розвитку міліції України як органу внутрішніх справ і складової частини системи правоохоронних органів, що викладені в його численних монографіях і статтях, полягають у тому, що міліція посідає чільне місце в системі правоохоронних органів, оскільки найближче стоїть до практичного вирішення завдань боротьби зі злочинністю та іншими правопорушеннями [3, с.144].

На переконання Петра Петровича Михайленка, суспільно-політичні перетворення, які відбуваються в незалежній Україні, стратегічна лінія на розбудову правової держави визначають необхідність докорінної зміни відносин між міліцією та громадянами. Протягом тривалого періоду нашої історії міліція сприймалась громадськістю як репресивний державний орган. І для цього були певні підстави. Адже акцент у діяльності міліції робився на захисті державних інтересів. Це було закріплено й у нормах кримінального права. Охорона ж законних прав та інтересів громадян вважалася другорядною проблемою, що певною мірою сприяло відчуженості у відносинах між міліцією та пересічними

громадянами. Нині перед МВС України стоїть важливе завдання: перейти на правоохоронне (його ще іменують поліцейське) обслуговування громадян, утілити в життя принцип «міліція для народу».

У зв'язку з цим, на думку П.П. Михайленка, існують об'єктивні підстави для зміни назви «міліція» на «поліцію». Такі пропозиції ще у 1995 р. внесено до уряду одночасно з проектом Концепції реформи системи органів внутрішніх справ України. Цей документ, зокрема передбачав законодавче визначення поняття органів внутрішніх справ, їх завдань і повноважень, структурної перебудови системи та інших умов їх діяльності; звільнення ОВС від невластивих їм функцій і зосередження їх діяльності на охороні громадського порядку й боротьбі зі злочинністю; головною та вирішальною ланкою системи органів внутрішніх справ є їх підрозділи в районах і містах; скорочення до оптимального рівня штатної чисельності апаратів міністерства, його регіональних управлінь і на транспорті; визначення пріоритетності служб і підрозділів, зменшення чисельності тих працівників, які виконують забезпечуючі функції, розгустування працівників допоміжних служб, ліквідація «зрівнялівки» в оплаті праці та у спеціальних званнях працівників оперативних і неоперативних підрозділів; удосконалення системи прийняття на службу до органів внутрішніх справ і навчання кадрів, збільшення кількості жінок у службах і підрозділах; поетапне здійснення реформи, недопустимість руйнування професійного ядра органів внутрішніх справ і погіршення правового й соціального захисту їх працівників. Нині пропозиція щодо зміни назви «міліція» зумовлена бажанням удосконалення цього найчисельнішого правоохоронного органу, спрямована на зміцнення захисту прав людини, приведення правоохоронних структур держави відповідно до міжнародних стандартів. У нових умовах потрібно змінювати підходи, форми та методи роботи, зміцнювати зв'язки з населенням, громадськістю, формувати психологію, готувати кожного працівника до повсякденної роботи виключно на засадах ввічливого, доброзичливого та чуйного ставлення до людей [4, с.17].

Отже, в наукових працях академіка Петра Петровича Михайленка міститься значний аналітичний масив інформації, присвячений обґрунтуванню пропозицій і рекомендацій щодо реформування міліції України, які є актуальними й на теперішній час і можуть бути використанні в якості вітчизняного досвіду нинішнім керівництвом МВС України.

Список використаних джерел:

1. Зелене світло реформи // Іменем Закону. – 23 жовтня 2014. – № 43. – С. 2.
2. Кривицький Ю. Верховенство права як принцип діяльності міліції: перспективи закріплення та реалізації в умовах реформування МВС України / Ю. Кривицький // Юридична Україна. – 2013. – № 8. – С. 8 – 13.
3. Калиновський В. Академік Петро Михайленко – засновник наукової школи історії органів внутрішніх справ України : [монографія] / В. Калиновський, К. Матвієнко. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2014. – 184 с.
4. Михайленко П. Поліція чи міліція? / П. Михайленко // Міліція України. – 2006. – № 12. – С. 16 – 17.

Всеукраїнський референдум: конституційно-правові основи

Каранда С.Г., студент 4-КА курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Солоненко О.М.*

Відповідно до статті 69 Конституції України: «Народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії». З метою реалізації цього права Верховною радою України був

розроблений механізм здійснення громадянами права народного волевиявлення через всеукраїнський референдум прийняттям 6 листопада 2012 року Закону України «Про всеукраїнський референдум», який замінив собою Закон від 03 липня 1991 року «Про всеукраїнський та місцеві референдуми».

Предметом всеукраїнського референдуму можуть бути будь-які питання за винятком тих, вирішення яких референдумом не допускається Конституцією України, законами України, а саме референдумів щодо питань податків, бюджету та амністії (ст. 74 Конституції України).

Закон встановлює, що предметом всеукраїнського референдуму може бути: схвалення нової редакції Конституції України, внесення змін до Конституції України, скасування, втрату чинності чи визнання нечинним закону про внесення змін до Конституції України; зміна території України; прийняття чи скасування закону України або внесення змін до чинного закону України.

Відповідно до закону, на всеукраїнський референдум можуть виноситися декілька питань з однієї проблеми. Закон встановлює, що президент України проголошує всеукраїнський референдум за народною ініціативою, якщо його ініційовано з додержанням встановлених у Конституції та законів вимог щодо організації і порядку проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою. Такою вимогою є збір підписів не менш ніж 3 мільйонів громадян України, які мають право голосу, за умови, що підписи за проведення такого референдуму зібрано не менш, ніж у 2/3 областей України, і не менш, ніж по 100 000 підписів у кожній області. Збір підписів здійснюється ініціативною групою, яка утворюється на зборах, в яких бере участь не менш як 2 000 громадян України, які мають право голосу. Організаторами зборів можуть бути громадяни України, яким на день проведення зборів виповниться вісімнадцять років, політичні партії України, всеукраїнські громадські організації, зареєстровані відповідно до законодавства України. Ініціативна група має бути зареєстрована у ЦВК перш ніж розпочати збір підписів.

Суб'єктами призначення або проголошення всеукраїнського референдуму є президент і Верховна Рада. Суб'єктами ініціювання всеукраїнського референдуму є український народ і Рада у випадках і порядку, встановленому Конституцією та законами.

Організація та підведення підсумків всеукраїнського референдуму покладається на Центральну виборчу комісію. На неї покладається формування виборчих списків, формування дільниць, підведення та оголошення підсумків. Фінансування референдуму здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Відповідно до закону результати народного волевиявлення, висловлені на всеукраїнському референдумі, є обов'язковими. Правовим наслідком народного волевиявлення на всеукраїнському референдумі за народною ініціативою є остаточними та не потребують затвердження або схвалення будь-якими органами державної влади і є обов'язковими для виконання громадянами України, органами державної влади України, яких воно стосується та до повноважень яких віднесено. Що стосується правових наслідків всеукраїнського референдуму, призначеного Президентом України та Верховною Радою України, то його рішення набирає чинності з дня офіційного оголошення результатів відповідного всеукраїнського референдуму, окрім випадків, коли дата набрання чинності таким Законом прямо передбачена положенням цього Закону.

За законом, в залежності від предмету референдуму, суб'єктами ініціювання всеукраїнського референдуму є Український народ, Верховна Рада України,

суб'єктом призначення (проголошення) є Президент України та Верховна Рада України.

Незважаючи на значну свободу в питаннях, винесених на референдум, існують окрім зазначених в Конституції і інші обмеження щодо проведення референдуму. Так, на всеукраїнський референдум за народною ініціативою не може бути винесене (ініційоване) питання про зміну території України, а також тексти нової редакції Конституції України та законопроектів, що виносяться на конституційний та законодавчий референдум, не повинні скасовувати чи обмежувати зміст та обсяг існуючих прав і свобод людини і громадянина або бути спрямованими на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України.

Прийняття у 2012 році Закону «Про всеукраїнський референдум» є вагомим кроком вперед до встановлення народовладдя в Україні. Незважаючи на ті дискусії, які виникли в політичних колах після його прийняття, Закон надав громадянам важливі важелі впливу на владу безпосередньо. Недосконалість попереднього законодавства призвела до ігнорування волевиявлення народу у 2000 році. Сучасна законодавча база має усунути всі недоліки, які завадили впровадженню в життя волі народу через таку форму безпосередньої демократії як референдум.

Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України

Князев Ю.В., курсант ННІПФПМГБНГУ НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент Завальний А.М.

Правова держава – форма організації державної влади, за якої верховенство в усіх сферах життя належить правовому закону. У правовій державі всі – і державні органи, і громадяни – однаковою мірою відповідальні перед законом. Правова держава є альтернативою авторитаризму, тоталітаризму і анархії. В такій державі реалізуються всі права людини, здійснюється розподіл влади на законодавчу, виконавчу, судову.

Сучасне розуміння сутності правової держави пов'язане з розвитком правової системи, рівнем реалізованості й захисту прав і свобод громадян, розвитком інститутів громадянського суспільства, з принципом взаємовідповідальності особи і держави, верховенством права в усіх сферах суспільного життя, з механізмом стримувань і противаг в органах державної влади. Поширеним серед науковців є й таке розуміння її сутності: це держава, що складається з громадян, котрі мають високий рівень правової культури й формують державну владу, яка є демократично-організованою, із апаратом управління, залежним від суспільства, що за допомогою ефективних законів забезпечує реалізацію суверенних прав і свобод громадян.

Забезпечення, а, відповідно, і захист прав та свобод людини і громадянина, є не просто окремим завданням правової держави, а її цільовою метою, генеральним напрямом діяльності, який має втілюватись в усіх сферах державного управління. Права і свободи людини та громадянина становлять не якийсь абстрактний зміст правової держави, а вимагають від неї розв'язання цілком конкретних завдань – визнання та забезпечення таких прав, свобод і законних інтересів. Саме тому правоохоронним та судовим органам, які здійснюють захист прав і свобод людини і громадянина, контроль за додержанням законодавчими, виконавчими та судовими органами положень

Конституції та інших нормативно-правових актів, належить особлива роль у формуванні правової держави в Україні.

Процес формування правової системи України відповідно до європейських правових стандартів є складним і багатофункціональним, що підтвердили останні політичні події в Україні. У цілому ж така динаміка в Україні є позитивною і закріплена була ще 22 лютого 2013 р. у Заяві Верховної Ради України «Про реалізацію євроінтеграційних прагнень України та укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом».

Водночас слід мати на увазі, що правову державу не можна побудувати, обмежившись прийняттям законів, навіть найдемократичніших. Крім прогресивного законодавства має сформуватися система суворого додержання й виконання законів усіма суб'єктами: державою, державними органами, суспільними організаціями, посадовими особами та громадянами.

Для забезпечення національної безпеки, якнайповніше забезпечення конституційних засад організації та діяльності виконавчої влади, втілення в державне управління принципів верховенства права, гуманізму, демократизму тощо велике значення має реформування правоохоронних органів (органів внутрішніх справ), як одну з основних складових виконавчої влади, яке повинно розпочатись не під тиском обставин чи громадськості.

Процес формування демократичної правової держави, до чого ми всі власне прагнемо, передбачає наявність якісної правової бази, удосконалення законодавства, що регулює відносини у сфері охорони правопорядку та забезпечення громадської безпеки, внесення необхідних змін до нього та фінансове забезпечення такої роботи на достатньому рівні.

На жаль, серед правових факторів слід відзначити падіння регулюючої ролі права, відсутність належної ефективної правоохоронної діяльності, низьку правову культуру насамперед представників влади та правоохоронних органів і загалом, правовий нігілізм. Сучасні тенденції розвитку світового господарства ставлять перед Україною нові проблеми та потребують від неї активної участі в їх вирішенні. Проблема правоохоронних органів це проблема непоодинокі, а системна і характерна вона своєю проблемністю та недоліками для всієї системи державного управління: і законодавчої, і виконавчої, і судової гілок влади, а також органів із спеціальним статусом.

Нині існуюча в Україні модель правоохоронної системи за багатьма критеріями не відповідає зростаючим потребам суспільства та загальноєвропейським міжнародним демократичним стандартам у цій сфері. Це може стати перешкодою для подальшого розвитку правовідносин в економічній, соціально-політичній та інших сферах суспільного й державного життя, формування повноцінного громадянського суспільства.

Аналіз ознак правової держави та напрямів її формування засвідчує, що, хоча у чинній Конституції України проголошена правовою державою, насправді це положення є дещо декларативним. Тому, незважаючи на певні здобутки в справі побудови правової держави, нам необхідно ще докласти чимало зусиль для вирішення цієї проблеми. Нам потрібно докласти ще багато зусиль для того, щоб Україна вийшла на той рівень стандартів суспільного, правового та політичного життя, який дасть їй змогу почувати себе рівною серед інших правових держав.

Щодо питання про готовність правоохоронних органів формувати правову державу, працювати в умовах євроінтеграції, слід сказати, що роботу правоохоронних органів, і зокрема МВС, потрібно поставити під реальний громадський контроль.

Поліція замість міліції: принципи реформування органів внутрішніх справ України: до питання конституційного захисту

Копань Т.М., студент Черкаського відділення ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Солоненко О.М.*

Діяльність органів внутрішніх справ регламентується Конституцією України. деякими кодексами, законами України «Про центральні органи виконавчої влади», «Про міліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність» та іншими законодавчими і підзаконними актами.

Міліція України, як і поліція інших країн, є державним озброєним органом виконавчої влади [2]. Її співробітники в передбачених законом випадках наділені правом застосування фізичної сили, спеціальних засобів, проведення слідчих, оперативно-розшукових та інших правоохоронних заходів.

У 1996 році Україна на конституційному рівні визначилася щодо побудови правової і демократичної держави. Шкода, що переважно на рівні декларацій. Поряд з тим внаслідок Революції гідності в Україні відбуваються складні суспільні трансформаційні процеси, пов'язані з розбудовою демократичної, правової держави та становлення громадянського суспільства. Згідно соціологічних досліджень рівень довіри громадян до міліції вкрай низький (3-5 %), а після Революції гідності цей показник взагалі знизився до 0,8 %, при цьому довіра самих працівників міліції до влади не перевищувала 3 % [5].

Усвідомлюючи недоліки правоохоронної системи України, групою експертів із залученням громадськості, було розроблено і 22 жовтня 2014 року схвалено на засіданні уряду Концепцію та Стратегію реформування ОВС України [5]. Ці документи містять основоположні засади, цілі та напрями реформування органів внутрішніх справ, визначають інституціональні та структурні зміни МВС. Слід підкреслити, що прийняття цих документів вперше відкриває для громадянського суспільства перспективу довгострокової реформаторської діяльності правоохоронної сфери. Зокрема, реалізація Стратегії розвитку ОВС України розрахована на поетапне втілення протягом 2014-2018 рр. Також, Стратегія розвитку ОВС України отримала позитивні відгуки Консультативної місії ЄС та Офісу зв'язку НАТО в Україні [10].

Водночас, у січні 2015 р. Апаратом Верховної Ради України зареєстровано ряд так званих депутатських законопроектів про поліцію, а до початку березня цього року свій законопроект до парламенту має внести і уряд [7].

Мета дослідження полягає в тлумаченні поняття поліції, яка здатна була б ефективно виконувати завдання щодо захисту прав та свобод людини і громадянина; принципи та цілі реформування системи ОВС України; законодавчі ініціативи щодо реформування системи ОВС України та їх перспективи реалізації.

Розуміння поняття «поліція» в українському суспільстві з огляду на історичну ретроспективу є неоднозначним. Позитиву марно очікувати і з огляду на тимчасово втрачені території, війну на Сході України та відверту агресію щодо України як держави з боку влади Російської Федерації.

Звертаючись до історії виникнення терміну «поліція», за словами Аристотеля, він походить від грецького слова *politeia* (*polis* – місто), який іменував, таким чином міське чи державне управління [8]. Згідно Енциклопедичного юридичного словника «поліція» тлумачиться як система спеціальних державних органів для забезпечення захисту суспільного і державного ладу, існуючого порядку з охорони громадського порядку [9].

Дискусії про нагальність реформування системи ОВС України та запровадження поліції на заміну міліції в колах науковців, експертів, політиків точаться вже не один рік.

Нововведеннями згідно законопроекту № 1692 «Про Національну поліцію» [3] (т.зв. проект Ю. Луценка) є створення національної поліції як центрального органу влади, який координуватиме цивільний міністр внутрішніх справ а також ліквідація управлінь внутрішніх справ в областях і районах. Також передбачається розширення участі місцевих рад та громадськості в питаннях кадрового підбору працівників поліції. За структурою поліція має складатись з таких підрозділів: кримінальної поліції, поліції громадської безпеки, транспортної поліції, дорожньої поліції, поліції охорони, судової поліції. В свою чергу, Стратегія реформування ОВС України [5] передбачає поки що лише кримінальну та адміністративну поліцію. Альтернативний законопроект № 1692-1 «Про поліцію і поліцейську діяльність» [4] передбачає формування: національної поліції з поділом на адміністративну і кримінальну поліції зі збереженням частини колишніх спецпідрозділів; прикордонної поліції; фінансової поліції.

Ключовими принципами реформування ОВС України є: оптимізація структури МВС; верховенство права; деполітизація; демілітаризація; децентралізація; підзвітність та прозорість у роботі; тісна співпраця з населенням та місцевими громадами; кадрова політика, професіоналізація персоналу [5].

З огляду на вище зазначене, реформаторам слід пам'ятати, що українське суспільство вже має хронічну втому від імітації реформ а також, що всі реформаторські прагнення повинні пройти через парламент та відповідати Конституції України. Внаслідок чого міліція має перетворитись з воєнізованого формування в службу по наданню ефективних послуг з гарантування безпеки і правопорядку.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про міліцію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/565-12>
3. Проект законів «Про Національну поліцію» від 12.01.2015 р. № 1692 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53287
4. Проект закону «Про поліцію і поліцейську діяльність» від 27.01.2015 р. № 1692-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53719
5. Питання реформування органів внутрішніх справ України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.10.2014 р. № 1118-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/cardnpd>
6. Пояснювальна записка до проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання реформування органів внутрішніх справ України» від 21.11.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1221385>
7. Законопроект про поліцію буде готовий до кінця лютого - Згуладзе [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/~/343988>
8. Енциклопедический юридический словарь / Под общ. ред. В.М. Лебедева, В.Е. Крутских. – М. : Славия, 1999. – 652 с.
9. Юридична енциклопедія / Під. ред. Ю.С. Шемшученко. – М. : К. : «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана, 2002. – 639-640 с.

Євроінтеграція як фактор утвердження правової держави в Україні

Король К.О., студент Черкаського відділення ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Калиновський Б.В.*

Більшість громадян сприймають євроінтеграцію, як суто політичне питання та предмет міжнародних переговорів, проте, реальна, а не декларативна

європейська інтеграція, насамперед, стосується внутрішнього розвитку країни та покращення життя пересічної людини.

Початок третього тисячоліття ознаменувався для України новими реаліями суспільного життя – у внутрішній і зовнішній політиці держави пріоритетного напрямку набуло прагнення України до інтеграції в Європейський Союз, а отже – введення її до архітектури європейської безпеки, гарантування власної безпеки, здійснення політики забезпечення безпеки і добробуту громадян. Цей період визначається створенням атмосфери принциповості і відвертим виявленням недоліків, які негативно впливають на рівень захищеності прав людини, забезпеченням безпеки держави, суспільства й індивіда.

Інтеграція України до європейських структур є головною стратегічною метою держави. Європейський вибір України – це водночас і рух до стандартів реальної демократії, інформаційного суспільства, соціально орієнтованого ринкового господарства, базованого на засадах верховенства права, забезпечення прав та свобод людини і громадянина.

Питання прав і свобод людини та громадянина нині є найважливішою проблемою внутрішньої і зовнішньої політики всіх держав світової співдружності. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод людини, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому. Повага до прав людини є одним із пріоритетів усіх міжнародних організацій. Конституція України встановила, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Саме тому можна зробити висновок, що основним чинником, який слід використовувати при реформуванні органів внутрішніх справ України за нинішніх соціально-політичних умов, є забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Саме крізь призму цього чинника, слід проводити реформування ОВС України, щоб досягти поставленої мети.

На мою думку, правоохоронні органи Української держави потребують структурної перебудови системи правового регулювання діяльності міліції. Однією з найактуальніших проблем сьогодення є забезпечення пріоритету закону в системі нормативних актів, присвячених регламентації організації і функціонування міліції. Саме закон, а не підзаконний акт має бути основним джерелом права у сфері діяльності міліції України. Що стосується відомчих нормативних актів, то їх серйозною проблемою є численність, розрізненість та неузгодженість правових норм, які в них містяться.

Упродовж останніх років постійно виникають труднощі щодо фінансового та матеріально-технічного забезпечення МВС України. А недостатність прямих бюджетних асигнувань є суттєвою особливістю процесу фінансування органів внутрішніх справ України на сучасному етапі розвитку нашої держави.

Проаналізувавши соціально-психологічний фактор забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні, необхідно зазначити, що однією з важливих перешкод на шляху реформування є байдужість громадськості та загальна недоброзичливість до міліції.

Існуюча значна кількість нормативно-правових актів системи МВС України та обсяг відносин, що регламентуються відомчими нормами, детермінують необхідність роботи по їх систематизації. Відомчу нормативно-правову базу доцільно створювати не як просту сукупність нормативних документів з різних питань, а як взаємопов'язану систему кодифікованих актів. Враховуючи швидкість науково-технічного прогресу та розвиток інформаційних технологій, одним із першочергових завдань є створення автоматизованої електронної бази

даних про нормативно-правові акти МВС України, доступної основному користувачеві – працівнику міліції.

Отже, стан реформування органів внутрішніх справ України можна охарактеризувати такою формулою: суспільство бажає реформ, проте стан його правосвідомості та самодисципліни не дозволяє йти шляхом суттєвого скорочення чисельності ОВС. Міліція потребує реформ, проте стан фінансування не дозволяє провести якісні зміни в організації її роботи (коштів не вистачає на те, щоб створити ту критичну масу, яка докорінно могла б змінити ситуацію). Уряд бажає реформ, але не має достатніх коштів на їх якісне проведення та не може піти на скорочення міліції, усвідомлюючи (побоюючись) неконтрольованого збільшення рівня злочинності. Тобто, в країні існує своєрідний статус-кво, що не дозволяє забезпечити належний рівень захисту прав і свобод людини та громадянина. А це, в свою чергу, при розгляді України як країни-кандидата на вступ до Євросоюзу не влаштує останнього.

До питання реформування в сфері внутрішніх справ

Лазаренко Л.А., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загально-правових дисциплін ННІПП НАВС

Органи внутрішніх справ, як і все суспільство, переживають кризу, що негативно позначається на їхній діяльності. Кризові явища посилюються надмірною перевантаженістю, що певною мірою пов'язано з виконанням органами внутрішніх справ багатьох функцій, які безпосередньо не стосуються охорони громадського порядку та боротьби із злочинністю. У зв'язку з цим чисельність працівників МВС досить значна, на їх утримання витрачається багато коштів, тоді як реальною роботою, пов'язаною із захистом життя, здоров'я, прав і свобод громадян, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань, займається менша їх частина.

Структура органів внутрішніх справ і організація управління нею надто громіздка: численні підрозділи і ланки управління дублюють одна одну, через що мають місце неузгодженість та паралелізм у виконанні функцій, звідси - низький вплив управлінських структур на ефективність діяльності системи.

Поняття «сфера внутрішніх справ» у свідомості пересічного громадянина асоціюється насамперед з діяльністю органів внутрішніх справ (міліції) і, відповідно, з діяльністю керівного у вказаній сфері публічного управління державного органу - Міністерства внутрішніх справ України.

Забезпечення громадського порядку, громадської безпеки та спокою належить до сфери завдань публічної влади: Президента України, Кабінету Міністрів України, місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування.

Основними завданнями органів внутрішніх справ (міліції) є: гарантування особистої безпеки громадян; захист їх прав, свобод і законних інтересів; забезпечення охорони громадського порядку; попередження, припинення злочинів та адміністративних правопорушень; своєчасне виявлення, розкриття й розслідування злочинів, розшук осіб, які їх вчинили; забезпечення дорожнього руху; захист власності від злочинних посягань; накладення адміністративних стягнень.

До обов'язків міліції належить участь у наданні соціальної та правової допомоги громадянам і сприяння в межах своєї компетенції державним органам,

підприємствам, установам і організаціям, незалежно від форм власності, в реалізації їх функцій.

На даний час система Міністерства внутрішніх справ України перебуває у стані трансформаційної перебудови.

Загальні засади реформування сфери внутрішніх справ було закладено ще Концепцією розвитку системи Міністерства внутрішніх справ, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 24 квітня 1996 р. №456. Подальші кроки щодо трансформації «карального відомства» в орган державної влади, діючий на основі європейських правових стандартів, здійснювалися відповідно до Концепції адміністративної реформи в Україні, Програми інтеграції України до Європейського Союзу, щорічних програм співробітництва між Україною і Організацією Північноатлантичного договору тощо.

Відповідно до Концепції розвитку системи Міністерства внутрішніх справ розвиток управління в системі МВС здійснюватиметься з метою забезпечення її ефективного функціонування у звичайних умовах та умовах ускладнення оперативної обстановки з урахуванням змін у соціально-політичній та економічній ситуації. Пріоритетним завданням МВС повинно бути забезпечення управління підпорядкованими органами і підрозділами на основі максимально повної інформації про оперативну обстановку, тенденції і перспективи її розвитку. При цьому основну увагу передбачається зосередити на використанні внутрішніх ресурсів і нереалізованих можливостей системи МВС, насамперед у сфері управлінської діяльності.

Удосконалення системи управління органами внутрішніх справ потребує чіткого розмежування і забезпечення максимального співвідношення функцій Міністерства і підпорядкованих йому органів та підрозділів.

В основу цього має бути покладено:

- забезпечення організаційної єдності і керованості системи;
- зміцнення штабної функції з метою підвищення ефективності управління, особливо оперативного, раціональної відмови від дублювання в роботі, зменшення на цій основі витрат на утримання управлінського апарату і посилення служб та підрозділів практичної спрямованості;
- забезпечення оптимального співвідношення функцій штабних, лінійно-галузевих і функціональних підрозділів у структурах управління;
- збереження на рівнях апаратів МВС, ГУМВС-УМВС функцій координації, методичного керівництва, інформаційно-аналітичного обслуговування, контролю та інспектування, безпосереднього планування та організації проведення заходів державного і міжрегіонального рівня, а також організації реагування на надзвичайні ситуації та розкриття тяжких злочинів, що викликали широкий громадський резонанс, тощо.

Метою реформування органів внутрішніх справ є підвищення рівня захисту прав та основоположних свобод людини, посилення боротьби зі злочинністю, забезпечення громадського порядку. Зокрема у Концепції реформування кримінальної юстиції України вказується, що МВС України повинно стати цивільним органом європейського зразка.

Період економічних і політичних реформ в Україні супроводжується об'єктивними труднощами перехідного періоду: безробіття, невиплата заробітної платні, падіння реальних доходів громадян і, як наслідок, – зниження рівня життя і люмпенізація значної частини населення, утворення численних маргінальних груп. Подібне положення цілком закономірно породжує зростання загальної кількості правопорушень, більша частина з яких скоюється організовано. Об'єктами протиправних посягань частіше за все стають особа,

власність, громадський порядок. У подібних умовах демократичні інститути держави піддаються серйозним випробуванням. При цьому особливе навантаження лягає на органи внутрішніх справ, діяльність яких традиційно була направлена на захист громадян, громадського порядку від будь-яких форм протиправних посягань. Тому забезпечення ефективності державного управління внутрішніми справами – одне з найактуальніших завдань української держави.

Права людини у правозастосовній практиці

Логвинова Ю.О., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Пустовіт Ж.М.*

Формування демократично-правової держави неможливе без звернень до здобутків світової культури і правової, зокрема. Правова культура розглядається як система правових цінностей, які відповідають рівню досягнутого в суспільстві і разом з тим відбивають у правовій формі права і свободи людини і громадянина, та інші загально-людські цінності. Світовий досвід показує, що право є основою з основних культурних цінностей і виступає однією з форм культури [3; с. 88].

Українська держава робить крок за кроком, аби побудувати справді демократичне суспільство. Положення ст. 1 Конституції України про те, що Україна є «правова держава», віддзеркалює наше бажання жити в громадянському суспільстві, де юридичними засобами має бути реально забезпечено захист основних прав і свобод людини і громадянина.

Великою проблемою українського сьогодення є неготовність як громадянства, так і представників державної влади жити та взаємодіяти на засадах ідеї права як принципу правової рівності, що є концентрованим виявом європейських стандартів прав людини. Оскільки порушення прав людини в нинішній Україні стало, на жаль, типовим явищем, то, зрозуміло, що такий стан речей гальмує розвиток в нинішній Україні громадянського суспільства та правової держави, є перешкодою на шляху прогресивного розвитку українського суспільства. З огляду на це, існує необхідність науково-теоретичного осмислення цієї ситуації українськими правниками, вироблення на цій основі певних рекомендацій, пропозицій, концепцій з метою поступового подолання її [4; с. 68].

Важливе місце у процесі розбудови держави займає процес застосування норм права, адже сам під час правозастосування виникають певні складнощі з дотриманням прав і свобод людини. Під правозастосуванням необхідно розуміти форму реалізації правових норм, яка полягає у здійсненні їх приписів через владні індивідуальні акти уповноважених органів держави чи громадських організацій та їх посадових осіб [2; с. 103].

Безперечно, що основною гарантією дотримання конституційних прав і свобод, а також рівності усіх людей перед законом має служити справедливе і доступне правосуддя, і основне завдання суду - забезпечити захист прав і свобод людини. Крім того, у відповідності до ст.3 Конституції України держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є її головним обов'язком [4].

До правореалізації як функції судової влади законом висувуються певні вимоги. Зокрема реалізація права судовими органами повинна здійснюватись у відповідності з принципами законності, обгрунтованості, доцільності, справедливості.

До демократичних принципів правосуддя відносяться:

1) здійснення правосуддя лише обраним судом; незалежність суду і підлеглість його лише закону; суворе регламентація процесу судочинства, його колегіальність, гласність, усність, безпосередність, змагальність;

2) відповідальність (покарання) лише за доведену вину, неприпустимість покарання винним і покарання не інакше, ніж за вироком суду, винесеного на основі об'єктивного, всебічного, неупередженого розгляду справи; необхідність встановлення за обставинами справи об'єктивної істини; презумпція невинуватості та добродійності; відповідність покарання тяжкості правопорушення (справедливість);

3) неприпустимість відмови суду в захисті права за мотивами відсутності закону; вирішення скарг громадян на адміністративні акти в порядку загального судочинства; контроль за конституційністю законів, законністю інших нормативних та індивідуальних актів при розгляді конкретних справ; обов'язковість судового тлумачення законодавства та заповнення в ньому прогалин; визнання судової практики джерелом права за умови, якщо вона не протиставляється законові;

4) рівність всіх громадян перед судом і законом, рівні права сторін в судовому процесі; повага гідності та недоторканності особи, загальноприйятих норм моралі; право на захист та на оскарження вироку (рішення); чіткий, загальний для всіх порядок касаційного судочинства, право на клопотання про помилування та про дострокове звільнення від покарання;

5) усвідомлення правосуддя як вищої юридичної гарантії прав і свобод громадян, їх безпеки; суду як засобу захисту суспільства від найбільш небезпечних антисоціальних проявів та забезпечення правопорядку; відповідного об'єктивним потребам існуючих в країні економічних відносин;

6) обов'язковість виховної волі судового процесу та значимість актів правосуддя в попередженні правопорушень; юридична та загальна культура судочинства [6; с. 148].

Підсумовуючи викладене, можна прийти до висновку, що дотриманням визначених принципів здійснення може призвести до підвищення рівня дотримання прав і свобод під час правозастосовного процесу. Також необхідно підкреслити, що підвищення ефективності дотримання прав і свобод людини під час процесу правозастосування можливо і шляхом громадського контролю за ним. Необхідно також зазначити, що на даному етапі розвитку нашої держави виникає об'єктивна необхідність підвищення правозастосовної культури, а саме вироблення у суб'єкта правозастосування відношення до правових норм, як необхідних і найбільш доцільних правил поведінки, усвідомлення своєї соціальної волі в процесі індивідуального регулювання суспільних відносин, своїх посадових прав і обов'язків, що в кінцевому результаті виключає його професійну недбалість, відношення до прав і свобод людини, як до певних ціннісних орієнтирів.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР
2. Головаченко В.В., Головаченко О.В. Правозастосування і захист прав людини в суверенній Україні (монографія). - Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2012. - 328 с.; Бібліогр. в кінці розділів.
3. Еородовенко В.В. Принципи справедливості судової влади: загальнотеоретичні аспекти / В. В. Еородовенко // АДВОКАТ. - №2 (137). - 2012. - С. 20-24.
4. Коваль І. Право на справедливий суд: практика Європейського суду з прав людини щодо України І І. Коваль [Електронний ресурс] Офіційний web-портал Міністерства юстиції України. - Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/7474>
5. Прокопенко О.Б. Право на справедливий суд: концептуальний аналіз і практика реалізації: монографія/ О. Б. Прокопенко. -Х.: ФІНІ, 2011. -248 с.
6. Рабцевич О.И. Право на справедливое судебное разбирательство: международное и внутригосударственное правовое регулирование І О.И. Рабцевич. - М.: Лекс-Книга, 2005. -318 с.

Проблеми забезпечення міліцією конституційних особистих прав і свобод людини та громадянина

Маєрук А.В., слухач магістратури ННІПФПСКМ НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент Демиденко В.О.

Міліція покликана на виконання внутрішніх функцій держави, зокрема, на забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів, запобігання правопорушенням та їх припинення, розкриття та розслідування злочинів.

Хочеться акцентувати увагу на існуючих сьогодні проблемах в діяльності міліції щодо забезпечення особистих прав і свобод людини і громадянина. По-перше загальноновизнаним є той факт, що існуюча сьогодні система підготовки фахівців для здійснення правоохоронної діяльності не завжди відповідає потребам практичних підрозділів та вимогам з боку суспільства. Зміст відомого освіти, не задовольняє повною мірою нагальні потреби практики щодо рівня підготовленості молодих фахівців до ефективного вирішення завдань у сфері правопорядку.

Звичайно, вирішення питання якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах МВС України пов'язане з багатьма іншими проблемами. Це і комплектування як практичних служб та підрозділів міліції так і вищих навчальних закладів кадрами, які за своїми якостями здатні вирішувати правоохоронні завдання. Це і вирішення проблем соціального та правового захисту працівників міліції. Це і необхідність суттєвого покращення грошового утримання працівників міліції. Саме ці причини призводять до того, що кожен п'ятий з молодих фахівців зі стажем роботи до 3-х років звільняється з міліції. Висока плинність працівників міліції зумовлена і відірваністю теоретичних знань випускників від реальної практичної діяльності, недостатнім обсягом практичних навичок і, що найбільш важливо, малим життєвим досвідом випускників навчальних закладів системи МВС України.

Таким чином, вирішення завдань, що ставить перед органами системи МВС України держава та суспільство, можливе лише за умов наявності у працівників міліції високого рівня професійних знань, умінь та навичок та здійснення ними своєї діяльності на деонтологічних засадах в основі яких має бути покладений принцип: розкриття жодного, навіть самого тяжкого злочину не може бути виправданим, якщо при цьому були порушені права та свободи людини і громадянина [1, с. 213].

По-друге недостатня розробка нормативної бази щодо забезпечення правового статусу працівників міліції зумовлює невпевненість окремих працівників у правомірності, доцільності та раціональності своїх дій, призводить до службової інертності, соціальної та професійної апатії, що викликає обрuntuване занепокоєння.

У зв'язку з цим необхідно більш плідно здійснювати законотворчу роботу у напрямі підвищення соціально-правового захисту працівників міліції та їх сімей. Насамперед, урахувавши всі обставини, що пов'язані зі складною економічною ситуацією в державі, треба підвищити персональну відповідальність керівного складу управлінь внутрішніх справ регіональних та транспортних служб та підрозділів міліції усіх рівнів за створення підлеглим належних умов для служби та сприятливого морально-психологічного клімату в колективі. Вимогливе і водночас толерантне ставлення до підлеглих, надання їм необхідної допомоги, турбота про матеріально-технічне забезпечення служби чи підрозділу міліції,

необхідність модернізації, тощо мають стати основою діяльності кожного керівника [1, с.214-215].

Так, згідно із Стратегією сталого розвитку «Україна - 2020» схваленою 24 грудня 2014 року на засіданні Національної ради реформ, одним з пріоритетних напрямків визнається необхідність реформування правоохоронної системи [3, с.2]. Діяльності новоствореної української поліції повинна бути спрямована на служіння народу країни і конкретній людині зокрема. Результатом послідовного дотримання такої формули роботи неодмінно буде обов'язкове покращення ставлення людей до правоохоронної системи [2, с. 6].

Складність завдань, що вирішуються правоохоронними органами, в тому числі службами та підрозділами міліції, насамперед, щодо протидії злочинності, вимагають постійного підвищення рівня професіоналізму кадрів правоохоронних органів, їх глибоких знань, вмінь та навичок.

Від працівників правоохоронних органів взагалі, та міліції зокрема, залежить дієвість механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина, оскільки на них покладено низку функцій: від створення безпечних умов реалізації прав і свобод людини та громадянина в громадських місцях до захисту від злочинів і проступків, що посягають на права та свободи людини і громадянина із застосуванням легальних примусових заходів до правопорушників, а це вимагає від працівників міліції належного рівня підготовки. Розбудова в Україні правової держави та формування громадянського суспільства вимагає проведення якісно нової політики щодо реформування міліції, підвищення заробітних плат та соціально-правового захисту працівників міліції.

Список використаних джерел:

1. Гада Є.О. Деонтологічні засади забезпечення прав і свобод людини та громадянина працівниками міліції у сфері правопорядку [Текст] монографія. – К. : ФОРМ О.С. Ліпкан, 2011. – 476 с.
2. Карпюк Г. У пріоритеті – реформи в секторі громадської безпеки // Іменем Закону – 2015. – №№ 1 - 2. – С. 6-7.
3. Прес-служба Президента України. Глава держави затвердив Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020» // Іменем Закону - 2015. - №№ 1 - 2. – С. 2.

Компетентнісна характеристика особи юриста

Мінченко О.В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії держави і права НАВС

Процеси європейської інтеграції національного правового порядку та глобалізації економічних систем ставлять перед юристом, в його повсякденній юридичній роботі, нові виклики. Закон України «Про вищу освіту» у розділі 1, статті 1 визначає поняття «компетентність», яка є не лише «динамічною комбінацією знань, умінь і практичних навичок», а й «способів мислення, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність» [1].

Робочий інструментарій юриста, як сукупність засобів необхідних для реалізації його професійних обов'язків, включає в себе цілий ряд інструментів - нормативно-правові акти, правові процедури, правові документи, мову тощо.

Мова є робочим інструментом для юриста. Вона виконує роль комунікатора, виступає основним засобом спілкування. Мова служить для формалізації юридичних рішень, всі правові норми формулюються у текстах статей законів, оскільки право опосередковується, виражається, розвивається через мову. Мова служить для фіксації юридичних фактів, навіть якщо хтось уявляє собі право без мови - в сенсі «правові почуття» чи «правова свідомість», повинен все рівно

звертатися до мови, для того, щоб висловити і реалізувати пережитий чи осмислений правовий зміст. Для юристів і юридичної науки перше речення з Євангеліє від Івана дійсно служить закликом до дії: «Спочатку було Слово...» [2]. Без мови не існує право, не існує обов'язків, в тому числі, і професійних обов'язків юриста.

Мова служить для пізнання правової дійсності. Крім того до компетентнісної характеристики професійної діяльності юриста слід віднести також показники його світоглядного розвитку, зокрема, як юрист розуміє право, закон, справедливість, як він може інтерпретувати найбільш важливі категорії прав, обґрунтовувати та обстоювати в дискусіях свою правову позицію. Все разом свідчить про рівень його професійної культури та світоглядну компетентність зокрема. І юридична герменевтика, і теорія інтерпретації допомагають розтлумачити, пізнати істинний зміст норми права, а без цього неможливим є ефективність діяльності юриста.

Високий рівень компетентності охоплює в собі комунікативну, мовленнєву, здатність до соціально-психологічної взаємодії, етикетну компетентності [3]. Комунікативна компетентність (мовна або фахово-лінгвістична) охоплює в собі знання мови і стилю закону, семантики юридичних термінів, труднощів терміно- і слововживання. Мовленнєва компетентність означає вміння говорити, слухати, виступати, брати участь у діалозі, сприймати та відтворювати мовні тексти функціональної спрямованості, практично володіти професійною лексикою і в усному, і у писемному варіантах, здатність послуговуватись офіційно-діловим стилем, творчо використовувати мовні засоби, суворо дотримуватися норм мови, забороняти грубі висловлювання та позанормативну лексику, вільно адаптуватися в конкретній ситуації спілкування. Важливо також вміти наводити переконливі правові аргументи, докази щодо правильності розв'язання спірного питання саме запропонованим шляхом, розуміти зміст певної норми, поширювати її дії на конкретні відносини і розв'язувати на її підставі конкретні життєві ситуації, тобто володіти методикою юридичної аргументації.

Таким чином, сучасна кваліфікаційна характеристика юриста спирається на цілий ряд показників традиційного та інноваційного характеру. Серед традиційних - слід назвати знання, уміння і навички, які загалом характеризують лише наявність або відсутність необхідного обсягу інформації та уміння її представляти у необхідних випадках та ситуаціях. Інноваційні - характеризують з точки зору її продуктивного мислення, що є творчим рівнем оперування отриманими в період навчання знаннями, уміннями і навичками.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту»: чинне законодавство: (офіц. текст) . - К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014. - 100 с. - (Закони України).
2. Євангелія від Івана. // Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/64/43/>
3. М.Б.Яценко Формування комунікативної компетентності майбутніх юристів// Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D1%8F/Downloads/Vnyua_2014_4_7.pdf

Нормативно-правове закріплення права на життя в Україні

Моткова О.Д., студент Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Сінькевич О.В.*

Конституція УНР закріплювала, що «громадянин УНР і ніхто інший на території її не може бути покараний смертю, ані відданий яким-небудь карам по тілу, або іншим актам, які понижують людську гідність...». Аналіз

кримінального законодавства радянського періоду історії України свідчить про відсутність розробленої та визнаної концепції права на життя і вирішення питання смертної кари. 30 січня 1937 р. була прийнята Конституція УРСР, в Розділі Х «Основні права й обов'язки громадян» з'явилася ст. 126: «Громадянам УРСР забезпечується недоторканність особи». У Конституції 1978 р. також з'явився новий розділ «Державна і особа», в якому глава 6 мала назву «Основні права, свободи і обов'язки громадян Української РСР». Стосовно права на життя Конституція 1978 р. повторювала текст Конституції УРСР 1937 р. Проте, закріплення такого положення звучало як нонсенс, бо саме в цей час між буквою закону і практикою його застосування була нездоланна прірва. Лише Конституція України 1996 р. визнає людину, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю (ст. 3). А ст. 27 закріплює положення: «Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини», що є свідченням вибору Україною європейських природно-правових цінностей. Після вступу України до Ради Європи виконання смертних вироків спочатку було призупинено «де-факто», але суди продовжували їх виносити. Лише з прийняттям нового КК України, який набрав чинності з 1 вересня 2001 року, смертна кара як вид покарання остаточно зникла. В Рішенні Конституційного Суду України від 29 грудня 1999 року наголошується, що «Конституція країни не містить будь-яких положень про можливість застосування смертної кари як винятку з положення статті 27 Конституції України про невід'ємне право на життя кожної людини».[1]

Таким чином, право на життя як невід'ємне право кожної людини було закріплено лише у Конституції України 1996 року.

Аналіз наукових праць дозволяє виокремити три підходи щодо галузевої приналежності права на життя та його елементів. Перший підхід полягає у необхідності застосування конституційно-правового механізму забезпечення та охорони права на життя (та його елементів). Представники другого підходу наголошують на приватно-правовій природі такого права та відносять його до предмету цивільно-правового регулювання. Третій підхід зводиться до тези про необхідність закріплення (проголошення) права на життя (та його елементів) у Основному Законі, а деталізація та механізм реалізації усього комплексу прав має місце у цивільному законодавстві.

У національному законодавстві склалася ситуація, яка не дозволяє однозначно вирішити згадану дискусію. Право на життя закріплене у статті 27 Конституції України. Крім того, основні елементи права на життя також проголошені Конституцією України: стаття 48 – право на достатній життєвий рівень; стаття 49 - право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування; стаття 50 – право на безпеку для життя і здоров'я довікля. Положення Цивільного кодексу України закріплюють: право на участь у медичних, наукових та інших дослідках, право на стерилізацію; право на штучне переривання вагітності; право на участь у лікувальних програмах допоміжних репродуктивних технологій; право на донорство. Фактично, у Цивільному кодексі України закріплені права, які є «підкладовими» права на життя. Закони України також містять норми щодо забезпечення, збереження та охорони життя людини. Для прикладу, Основи законодавства України про охорону здоров'я №2801-ХІІ від 19.11.1992, Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» №1007-ХІV від 16.07.1999, Закон України «Про військовий обов'язок та військову службу» №2232-ХІІ від 25.03.1992,

Закон України «Про епідеміологічне благополуччя населення України» №4004-ХІІ від 24.02.1994 тощо.

Кримінальний кодекс України у статті 115 передбачає покарання за вчинення умисного вбивства; стаття 134 встановлює відповідальність за незаконне проведення абортів; стаття 138 – за незаконну лікувальну діяльність; стаття 141 – за порушення прав пацієнта; стаття 142 – за незаконне проведення дослідів над людиною; стаття 144 – за насильницьке донорство; стаття 145 – за незаконне розголошення лікарської таємниці; розділ VIII передбачає кримінальну відповідальність за злочини проти довкілля, якщо такі діяння спричинили загибель людей. Кодекс України про адміністративні правопорушення у главі 5 встановлює відповідальність за правопорушення в галузі охорони здоров'я населення, глава 14 – за правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку.

Таким чином, законодавство України встановлює публічно-правовий порядок притягнення правопорушника до відповідальності за порушення прав, які є елементами права на життя. Зважаючи на це, ми можемо говорити про необхідність закріплення зазначеного комплексу прав людини у актах законодавства, що складають публічну галузь права. Безперечно, такою галуззю повинно бути саме конституційне право.

Погоджуючись із думкою Касса Р. Санстейна, [2] щодо недоцільності закріплення широкого кола прав людини у Конституції, зазначимо, що, на нашу думку, Конституція України повинна закріплювати лише основні права людини, а їх деталізація міститиметься у спеціальному Законі. Зауважимо, що обсяг прав, закріплених у Конституції України, цілком забезпечує реалізацію, збереження та охорону права на життя. Крім того, вважаємо за доцільне розглянути можливість прийняття Закону України «Про права людини» який би деталізував конституційні норми, а також врегулював дискусію щодо галузевої приналежності особистих немайнових прав людини відповідно до їх природи та характеру механізму правового захисту.

Список використаних джерел:

1. Федюк Л. Право на життя у цивільному законодавстві // Право України. – 2004. – № 9. – С. 107–109.

2. Санстейн Касс Р. Против позитивных прав // Рос. бюл. по правам человека. Вып. 6. М., 1995.

Конституційні функції прокуратури України

Наулік Н.С., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Національної академії прокуратури України

На сучасному етапі реформування прокуратури України, найважливішим є визначення її місця в системі органів державної влади та ролі, яку виконує прокуратура. Функції прокуратури безпосередньо пов'язані із здійсненням діяльності прокурора і визначають найважливіші якісні характеристики прокуратури, направленість її діяльності та надають можливість найбільш чітко розкрити сутність політико-правової природи та соціальне призначення прокуратури.

Сутність прокуратури та її видову характеристику в першу чергу визначає функціональний аспект її діяльності. Саме функції є найбільш важливим елементом конституційно-правового статусу будь якого органу чи посадової особи публічної влади та інших суспільних інституцій, являючи собою основні нормативно-регламентовані напрями їх діяльності.

Відповідно до статті 121 Конституції України на прокуратуру України покладаються:

- 1) підтримання державного обвинувачення в суді;
- 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом;
- 3) нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;
- 5) нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами.[1]

Відповідно до статті 2 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року на прокуратуру покладаються такі функції:

- 1) підтримання державного обвинувачення в суді;
- 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом;
- 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [2].

У пункті 1 Розділу XIII Закону визначено, що прокуратура виконує функцію нагляду за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами виключно у формі представництва інтересів громадянина або держави в суді.

Виникає питання: чи може прокуратура виконувати конституційну функцію через форму представництва, яка є також конституційною функцією? Тобто, чи можливе виконання однієї функції через іншу?

Звертаючись до дослідження поняття «функція», слід зазначити, що даний термін, котрий широко застосовується у науковій сфері, походить від слова «functio», що у перекладі з латинської означає «здійснення, виконання, звершення – спосіб діяння речі або елементу системи, спрямований на досягнення певного ефекту» [3, с. 389]. У Тлумачному словнику української мови під поняттям «функція» розуміється: 1) явище, яке залежить від іншого явища, є формою його виявлення і змінюється відповідно до його змін; 2) робота когось, чого-небудь, обов'язок, коло діяльності когось, чогось [4, с. 651].

Якщо розглядати функції прокуратури через призму наукових тлумачень терміну «функція», то функції прокуратури – це здійснення елементами системи прокуратури (прокурорами) своїх повноважень спрямоване на досягнення мети – захисту прав і свобод громадянина, інтересів суспільства та держави.

На перший погляд, реалізація прокурором конституційної функції нагляду за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами у формі представництва є можливою. Однак, чи буде при такій реалізації повною мірою досягнута мета діяльності прокуратури, а саме захист прав і свобод громадянина, інтересів суспільства та держави, якщо такий захист можливий лише в суді? Очевидно, що ні.

Наступним недоліком такого обмеження реалізації прокуратурою конституційної функції є неповага законодавця до Основного Закону України,

норми якого мають найвищу юридичну силу. Оскільки, таке обмеження суперечить статті 121 Конституції України. Тому, пропонуємо усунути прогалини законодавчого регулювання конституційних функцій прокуратури України та привести норми Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року у відповідність до норм чинної Конституції України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
2. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
3. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Голов. ред. Укр. рад. енцикл., 1986. – 800 с.
4. Словник української мови [в 11 томах] / За ред. І. К. Білодіда, А. А. Бурячок та ін. – К.: Наукова думка, 1979. – Т. 10. – 657 с.

Конституційний статус дитини та його забезпечення міліцією в Україні

Нікітюк З.І., слухач факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Халюк С.О.*

Історичний розвиток світового суспільства змусив держави повною мірою застосувати положення щодо захисту прав дитини, які дозволяли б їй розвиватися фізично, розумово, морально, духовно й у соціальному відношенні здоровим та нормальним шляхом. Але ще не запроваджено, на жаль, всіх заходів, які давали б можливість створити таке середовище, в якому дитинна була б захищена від усіх форм небалого ставлення, жорстокості й експлуатації, щоб вона не стала об'єктом торгівлі та експлуатації, в якій би то не було форми. Саме це і дозволяє стверджувати, що державам варто реалізувати політику і програми, спрямовані на подолання розриву між законодавством і його застосуванням на практиці.

В свою чергу проблема забезпечення конституційного статусу людини і громадянина є однією із ключових як у науці конституційного права, так і у безпосередній конституційній практиці. Це пояснюється тим, що у самому понятті «конституційний статус людини і громадянина» відбувається фіксація основ взаємовідносин між людиною, державою і суспільством, окреслюються їхні права і взаємні обов'язки, встановлюється система забезпечення, гарантування і захисту прав усіх учасників зазначених взаємовідносин

Забезпечення та захист прав та законних інтересів дитини, в першу чергу гарантованих Конституцією України, являє собою сьогодні одну з найактуальніших державно-правових проблем. Складні політичні та соціально-економічні умови функціонування держави вплинули на положення дітей. Незважаючи на наявність значної кількості нормативних актів у сфері забезпечення і захисту дитинства, ступінь їх захищеності є незадовільною.

Саме тому, забезпечення конституційно-правового статусу дитини полягає у діяльності державних органів, громадських організацій, посадових осіб і громадян в межах здійснення ними своїх повноважень щодо створення належних умов для здійснення прав та свобод та як результат такої діяльності – фактична реалізація прав та свобод дитини в Україні.

Основне навантаження в діяльності, яка здійснюється в Україні щодо забезпечення прав та свобод людини і громадянина, в тому числі від злочинних посягань, покладається на правоохоронні органи. Закріплення у ст. 3 Конституції України положення про те, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю...», а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним

обов'язком держави», вимагає від держави утворення відповідної системи правоохоронних органів.

Особливу роль у забезпеченні прав та свобод людини і громадянина відіграють органи внутрішніх справ, які відповідають за їх правовий захист. Органи внутрішніх справ та інші правоохоронні органи належать до загальної системи забезпечення прав та свобод людини і громадянина. Нормативною основою діяльності органів внутрішніх справ в цьому напрямі є гарантовані та надані їм Конституцією України, Законом України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 року та іншими нормативно-правовими актами широкі повноваження щодо забезпечення законності, правопорядку та дотримання прав і свобод.

Серед підрозділів органів внутрішніх справ України, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод важливе місце належить передусім міліції. Як нами уже зазначалося діяльність міліції щодо забезпечення конституційних прав та свобод громадян суворо регламентується відповідними правовими документами. Роль міліції в забезпеченні конституційно-правового статусу дитини в Україні визначається обсягом її компетенції. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 року до її основних завдань належать: забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів; охорона і забезпечення громадського порядку; виявлення і розкриття злочинів, розшук осіб, які їх вчинили; забезпечення безпеки дорожнього руху; захист власності від злочинних посягань; участь у наданні соціальної та правової допомоги громадянам, сприяння у межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків.

Крім того, згідно з Положенням про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженим Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 383/2011, до основних завдань Міністерства внутрішніх справ України поряд з іншими належать здійснення профілактичних заходів з дітьми, які перебувають на обліку в органах внутрішніх справ, а також щодо запобігання злочинам та іншим правопорушенням, внесення відповідному державному органу, громадській організації або посадовій особі подання про вжиття заходів для усунення причин та умов, що сприяють учиненню правопорушень; у межах компетенції вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також здійснення розшуку дітей, які зникли безвісти. Також здійснює в межах, визначених законодавством, контроль за дотриманням вимог законодавства щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, здійснює в межах компетенції заходи соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі.

До структури Міністерства внутрішніх справ України належать різні підрозділи, але наша увага буде зосереджена на тому, до компетенції якого належить питання забезпечення прав та свобод дітей, а саме – кримінальної міліції у справах дітей. Кримінальна міліція у справах дітей основну увагу приділяє кримінальним виявам неповнолітніх осіб та захисту їх від негативного впливу дорослих. Відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2012 № 1176 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей» до основних напрямків діяльності кримінальної міліції у справах дітей відносять:

- розкриття злочинів, вчинених неповнолітніми та відносно них;
- виявлення та притягнення до відповідальності дорослих осіб, які вчиняють відносно неповнолітніх протиправні дії;
- організація та проведення профілактичної роботи щодо попередження негативним явищам серед дітей;

- розшук дітей, що зникли безвісти, самовільно залишили сім'ю чи навчально-виховні заклади.

Разом з тим у роботі правоохоронних органів по захисту прав дитини залишаються проблемними питання злочинності серед дітей та захисту дітей, що постраждали від злочинів. Незважаючи на переможні реляції відповідальних органів влади, продовжують зростати підліткова злочинність та кількість злочинів, вчинених проти дітей. Кожний 15-й злочин в державі вчинено неповнолітнім. Серед засуджених та узятих під варгу таких налічується понад 8 тисяч. Це красномовне свідчення слабкої роботи влади з попередження дитячої злочинності. А подекуди ця робота повністю відсутня. Зростання рівня злочинності у підлітковому середовищі певною мірою зумовлене низьким рівнем профілактичної роботи, в т. ч з боку міліції, якою охоплені лише підлітки, що вже вчинили правопорушення.

Держава та громадянське суспільство

Оверченко В.В., курсант юридичного факультету ІКВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ІКВС *Скриник Л.М.*

У XXI сторіччі всі країни увійшли з вагомими протиріччями: між державою та суспільством, владою та народом, центром і регіонами, інтересами окремих олігархічних груп і національними інтересами, між окремими гілками влади, етнічними групами, між «реаліями життя та стереотипами у свідомості та поведінці людей».

У зв'язку з цим, громадянське суспільство вимушене зберігати певну дистанцію і від держави, і від соціуму в цілому, що свідчить про якісну своєрідність існування особистості у цій формі людського співіснування.

Громадянське суспільство та демократична права держава тісно пов'язані між собою, бо саме суспільство тут виступає базисом демократичної правової держави, ініціатором необхідних у ній змін, а також, громадянське суспільство – це соціальний фундамент правової держави та одночасно соціальне середовище, в якому функціонує права держава. Тепер зрозуміло, що обидва інститути становлять єдиний життєдіяльний організм. Чим більш розвинуте громадянське суспільство, тим ефективніший захист і соціальна забезпеченість індивіда, тим ширші можливості його самореалізації у різних сферах життєдіяльності суспільства.

Метою громадянського суспільства є захист людини. З його розвитком наша країна може закріпити та гарантувати своїм громадянам загальнолюдські цінності, які вироблялися століттями.

Держава є похідною від громадянського суспільства, його соціального-економічних, політичних і психологічних відносин.

Значення знань щодо різноманітного розуміння поняття, походження і сутності держави в історії державно-правової думки зумовлюються тим, що вони повинні бути неодмінною складовою світогляду студентів. Адже сьогодні у світі не існує жодного суспільства, в якому не було б держави і права.

Розуміння держави в історії державно-правової думки можна пов'язувати з поглядами софістів, Сократа, Платона, Аристотеля, Цицерона, Гроція, Канта, Гегеля та інших філософів.

Розрізняють два покоління софістів у Стародавній Греції: старші (Протагор, Горгій, Гіппій та ін.) і молодші (Фрасимах, Калікл, Лікофрон та ін.).

Наприклад, Протагор вважав, що демократичний устрій суспільства є правомірним і справедливим, визнавав принципи рівності всіх людей. Закликав усіх державних діячів бути справедливими, розсудливими та благочестивими.

Фрасимах першим сформулював три дуже важливих висновки: про роль насилля в діяльності держави; стосовно авторитарного характеру політики і законів; щодо панування у сфері моралі уявлення тих, у кого сила і державна влада.

Сократ був принциповим критиком софістів. Він відкидав суб'єктивізм софістів, їхню апеляцію до звільненої від моральних засад сили; умотивовував об'єктивний характер моральних оцінок природи, держави і права; розрізняв природне і позитивне право, обстоював законність; обґрунтовував тезу, що керувати суспільством повинні професіонали; критикував тиранію; намагався сформулювати моральні засади сутності держави.

Платон, Аристотель і Цицерон обстоювали правову державність. Для періоду буржуазної науки про державу і право характерні думки й погляди на державу голландського правознавця Гуго Гроція, який розглядав співвідношення війни і права, виступав проти права сили; обґрунтовував патріархальну теорію виникнення держави (батьки сімейств об'єднуються в єдиний народ); розглядав державу як досконалий союз вільних людей, які уклали угоду заради додержання права та загальної користі; вперше із прогресивних позицій розробив положення про міжнародне спілкування; запропонував два основних напрями пізнання державності: розумово-споглядальний і досвідний.

Подальші погляди на державу розвивались у працях Ш. Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, Дж. Локка, О. М. Радищева, Б. Константа, І. Бенґама та ін.

Представником буржуазного лібералізму в поглядах на державу був І. Кант. Його вчення зводиться до таких постулатів:

- людина це абсолютна цінність;
- право має гарантувати соціальний простір моралі, бути загальнообов'язковим і забезпеченим силою держави.

Походження держави філософ виводив із суспільного договору. Він розрізняв три гілки влади (законодавчу, виконавчу, судову) і три форми правління (автократію або абсолютизм, аристократію, демократію); виступав проти повстання й застосування сили, обґрунтовував пасивний опір владі через вимоги реформ; засуджував загарбницькі війни і закликав до вічного миру.

Наявність нового типу культури – громадянське суспільство асоціюється з цінностями довіри, поміркованості й толерантності. Його члени з довірою ставляться до своїх колег по діяльності, до інших людей та до суспільних інститутів, визнають право інших громадян на власну думку, її висловлення та захист.

Завдання формування в Україні громадянського суспільства, розвиток якого відбувається вкрай повільно, фактично зводиться до пошуку ефективних шляхів впровадження раціональної моделі політичної влади, яка є неподільною і належить тільки народу як єдиному її суб'єкту, має слугувати громадянському суспільству, бути його функцією (інструментом), здатною діяти виключно в суспільних інтересах стосовно забезпечення соціальної безпеки. Крім реалізації громадянським суспільством захисної й контрольної функцій, досить важливою є функція апробації та впровадження новітніх соціокультурних форм громадської активності, які мають високий адаптаційний потенціал щодо протидії сучасним викликам і загрозам.

Отже, поєднання громадянського суспільства з державою є ознакою сучасного цивілізованого рівня суспільного буття. Враховуючи різноманітність підходів до співвідношення держави і громадянського суспільства, вважаємо, що

найкраще розглядати їх як результат співпраці та партнерських взаємовідносин, за яким вони існують паралельно і не посягають на чітко обумовлені сфери.

Актуальні питання гармонізації законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС

Олексієнко А.С., студент ННІПІНАВС

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент Заяць Н.В.

Гармонізація українського законодавства об'єктивно прискорює інтеграцію України до Європейського Союзу, водночас цей процес має враховувати характер відносин сторін, що визначає особливі способи та принципи його здійснення.

По суті, процес гармонізації українського законодавства з правом Євросоюзу розпочався ще до набуття чинності УПС, торкнувшись регулювання конкуренції, трудових та соціальних відносин. Цей період можна вважати етапом добровільної гармонізації [1, с. 163]. Його характерними рисами є відсутність конкретних зобов'язань сторін у цій сфері, а також односторонність діяльності України в гармонізації свого законодавства з правом Євросоюзу (за відсутності погодження з європейськими інтеграційними організаціями).

Першим документом, який заклав правові засади гармонізації українського законодавства з правом Євросоюзу ще до набуття чинності УПС, стала Тимчасова угода між Україною та ЄС про торгівлю та торговельне співробітництво, підписана 1 червня 1995 року у Брюсселі [і]. Вона набула чинності 1 лютого 1996 року і лише в травні 1998-го замінена УПС.

Тимчасова угода передбачала різні способи гармонізації законодавства України з правом ЄС у галузях конкуренції (ст. 17) та захисту права на інтелектуальну власність (ст. 18, Додаток III). Зокрема, у сфері конкуренції документ зобов'язував сторони ухвалити та виконувати закони, спрямовані проти обмежень конкуренції із боку підприємств, які перебувають у їхній юрисдикції. Крім того, було передбачено можливість надання технічної допомоги для розвитку та запровадження правил конкуренції. Однак ці положення лише непрямо вказували сторонам на необхідність мати схожі норми антимонопольного регулювання, зорієнтовані на законодавство ЄС як суб'єкта, який, на відміну від України, має досвід у запровадженні правил конкуренції.

Відповідно однією з форм гармонізації у сфері захисту прав на інтелектуальну власність Тимчасова угода також визначила ухвалення національних правових актів, які тісно чи іншою мірою брали б до уваги положення вторинного права ЄС. Тобто перелічені в документі нормативні акти Євросоюзу могли бути використані Україною в процесі гармонізації її законодавства з правом ЄС для створення правового режиму у сфері захисту прав на інтелектуальну власність, аналогічного тому, який існував у межах організації.

Після набуття чинності УПС процес гармонізації українського законодавства з правом Євросоюзу набув не тільки чітких правових засад, а й різноманітніших форм. Окрім приєднання до міжнародних угод, УПС визначила правові засади для здійснення гармонізації шляхом ухвалення внутрішніх правил, приведених у відповідність до норм права Євросоюзу (статті 50, 51, 60, 61, 63, 68, 71, 75, 76, 77).

Однак в УПС практично не йшлося про терміни здійснення гармонізації. Єдиним винятком уважалася сфера захисту прав на інтелектуальну власність, в якій Україна протягом п'яти років мала виконати зобов'язання, взяті на себе відповідно до Угоди.

Як свідчить аналіз положень УПС та інших документів, що стосуються гармонізації, майже всі вони належать до категорії так званого м'якого права, тобто окреслюють переважно наміри, а не чіткі зобов'язання сторін. Цей чинник узалежнив просування гармонізації законодавства від заінтересованості сторін, що, в свою чергу, надало їхнім діям політичного забарвлення.

Отже, головним недоліком гармонізації законодавства України з правом ЄС на основі УПС виявилася відсутність нагляду за цим процесом із боку компетентних українських установ та Європейського Союзу. Крім того, гармонізацію законодавства не було пов'язано з процесом здійснення внутрішніх реформ у нашій державі.

Парафована Україною та ЄС Угода про асоціацію (УА) (30 березня 2012 року) має стати значним кроком у процесі поглиблення співпраці сторін, адже документ відводить першорядну роль гармонізації законодавства України з правом Союзу (тільки у Преамбулі УА термін «зближення законодавства» згадується п'ять разів). Зокрема, згідно з текстом Преамбули зближення законодавства пов'язується із процесом реформ в Україні, чим, відповідно, заохочуються економічна інтеграція та поглиблення політичної асоціації сторін. А загалом гармонізація законодавства охоплює практично всі сфери співпраці України з ЄС. Вона має ширшу мету, ніж здійснення економічної інтеграції, адже передбачає реформування економіки та правової системи нашої держави.

Підсумовуючи викладене можна зробити висновок, що Україна має розробити власні підходи до розв'язання проблеми гармонізації законодавства з правом ЄС [2, с. 105], адже реалізація цього механізму надає можливості для дії норм права Євросоюзу в рамках вітчизняного правопорядку. Це стосується насамперед передбачених УА випадків транспозиції директив ЄС у внутрішнє законодавство України та безпосереднього застосування певних положень права Євросоюзу на національному рівні. Слід, однак, ураховувати, що процес гармонізації законодавства нашої держави з правом європейських інтеграційних організацій має свої особливості, зумовлені рівнем відносин між партнерами. Те, що УА не передбачає підготовки до приєднання України до Європейського Союзу, визначає межі співробітництва сторін у правовій галузі, й зокрема у сфері гармонізації законодавства. З другого боку, як засвідчує практика здійснення гармонізації на рівні ЄС, а також у відносинах спільноти з іншими країнами (особливо з тими, котрі мають з об'єднанням угоди про асоціацію), майже неможливим виявляється чітке визначення меж цього процесу. Тому Україна має достатньо широкі можливості для форсування чи, навпаки, призупинення процесу гармонізації своїх правових норм із правом Євросоюзу. Це стосується безпосередньо цілей, засобів та організаційно-правового механізму гармонізації.

Список використаних джерел

1. Herrnfeld H.-H. Europeans by Law. – Gutersloh, 1996 – P. 104-105.
2. Осятинський Віктор. Введение в концепцию прав человека. [Режим доступу] <http://www.hro.org/editions/karta/nr12/osynk.htm>

Щодо окремих питань реформаторських процесів у сфері правоохоронної діяльності в Україні

Осадчий М.М., заслужений юрист України, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС

Загальновідомо, що «правова держава – ідеальний тип держави, вся діяльність якої підпорядкована праву. Головне призначення правової держави –

максимально повно забезпечити юридичними засобами охорону і захист прав людини і громадянина» [1, с.36].

Правова держава – така суверенна, політико-територіальна організація влади, яка існує і функціонує в громадянському демократичному суспільстві на підставі соціально справедливого права і в якій на його основі реально забезпечується здійснення прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина, окремих груп людей і громадянського суспільства в цілому, де держава і людина несуть взаємну відповідальність згідно з правовим законодавством. [2, с.15].

Слід розуміти, що подальший розвиток України як сильної, правової та демократичної держави значною мірою залежить від ефективності функціонування вітчизняної системи забезпечення національної безпеки й оборони, дієвості правоохоронних органів в Україні.

Поширена на сьогоднішній день в науці та чинному законодавстві категорія «правоохоронний орган» зберігає свою неоднозначність у юридичній теорії та практиці. Помітним залишається прагнення науковців розширити систему правоохоронних органів, залучаючи до її складу все нові й нові органи державної влади – суди, прокуратуру тощо. За останні десятиріччя в тлумаченні цього терміна не відбулося докорінних змін, і майже в усіх навчальних виданнях, присвячених правоохоронним органам, до них відносять суди, прокуратуру, органи внутрішніх справ, органи державної безпеки, податкової служби, митні органи, органи досудового слідства, юстиції, адвокатури, нотаріату, різноманітні контролюючі та правоохоронні структури.

Поняття «правоохоронні органи» набуло широкого вжитку після прийняття Конституції України 1996 року, ч.3 ст.17 якої поклала забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України на «відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом». Таким чином, конституційного значення надано такій функції правоохоронних органів як забезпечення державної безпеки і захисту, проте їх основна функція – забезпечення правопорядку в суспільстві та державі, захист прав і свобод людини від правопорушень – конституційного закріплення взагалі не отримала.

В результаті широкого тлумачення правоохоронних функцій до правоохоронних органів включаються майже всі органи виконавчої влади, які в тій чи іншій мірі займаються правоохоронною діяльністю. Тому не випадково на даний час в українському адміністративному праві налічується від 17-ти до 80-ти правоохоронних органів в залежності від конкретного змісту, який вкладається в розуміння «правоохоронної функції» і заснованих на ній критеріїв класифікації. Отже, критерієм виділення правоохоронних органів не може бути виконання правоохоронних функцій, оскільки такі функції певним чином притаманні всім державним органам, насамперед, органам виконавчої влади. [3, с. 5].

Не може допомогти з поняттям правоохоронних органів чинне законодавство України. В одних випадках воно визначає правоохоронні органи шляхом їх конкретного переліку (органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, військової служби правопорядку, митні органи, органи охорони державного кордону, органи податкової служби, органи виконання покарань). Разом з тим, у цій самій статті Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року цей перелік розширено за рахунок включення до нього й інших органів виконавчої влади –

рибоохорони, державної лісової охорони тощо, які здійснюють не тільки правоохоронні, а контрольні та правозастосовні функції. При цьому слід акцентувати на тому, що «закритий» перелік правоохоронних органів у чинному законодавстві України відсутній.

Як показав аналіз чинного законодавства України та доктринальних підходів до поняття «правоохоронні органи» воно є одним із найбільш невизначених в українському правознавстві, внутрішньо суперечливим і надмірним за обсягом. Як результат виникає конкурентність термінів – «правоохоронні органи», «правозахисні органи», «органи кримінальної юстиції». До системи правоохоронних органів включають різні за своїм статусом та функціональним призначенням органи, що унеможливило чітко визначити цю систему, а тому її закріпити загальні засади її функціонування. Наприклад, віднесення до неї судових органів, що досить часто зустрічається не тільки в доктрині, а і на законодавчому рівні, термінологічно є доступним, але недоцільним з огляду на особливе місце судової влади в правовій системі. Спроба поширити статус правоохоронних органів на прокуратуру та органи досудового розслідування ще більше ускладнює розуміння ситуації з визначенням їх особливостей. Зокрема, прокуратура не є органом виконавчої влади і її діяльність не входить до предмету адміністративно-правового регулювання. Органи досудового розслідування, навіть якщо вони входять до складу органів виконавчої влади (МВС), є їх особливим підрозділом, функцією яких є здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, тому вони мають специфічні повноваження, нехарактерні для інших органів виконавчої влади. [4, с. 4].

Таким чином, здійснення реформаторських процесів у сфері правоохоронної діяльності в Україні та унормування статусу правоохоронних органів в Конституції України, перш за все, потребує з'ясування сутності терміну «правоохоронні органи», виявлення їх функціонального призначення і, виходячи із цього, – визначення системи цих органів та тих загальних положень, що мають значення для всіх них.

Список використаних джерел:

1. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К., 2003.- Т.5. П.-С.- 736 с.
2. Колодій А.М. Громадянське суспільство та правова держава: проблеми і шляхи розбудови // Право України.-2010.- № 7.- С. 15.
3. Коваленко В.В. Модернізація діяльності щодо охорони правопорядку в контексті конституційної реформи в Україні // Збірник матеріалів підсумкової науково-практичної конференції (Київ, 29 квітня 2013 року).
4. Коваленко В.В. Вдосконалення діяльності системи органів Міністерства внутрішніх справ України – вимога сьогодення. Стаття (Друк). Голос України. - 2014.- № 3 (5503).- С.4.

До питання визначення поняття «побутовий споживач електричної енергії»

Походжук Р.В., молодший науковий співробітник відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України

Розвиток законодавства про електроенергетику спрямований на демонополізацію та лібералізацію ринку електричної енергії, відповідно до стандартів Європейського Союзу. У цьому контексті виникає необхідність визначити поняття такого суб'єкта електроенергетики як фізична особа-споживач. Проте, попри лібералізацію регулювання в сфері електроенергетики, захист прав споживачів повинен бути пріоритетним, тому необхідно знайти «золоту середину» між договірним регулювання постачання електричної енергії

та адміністративним елементом, який буде відображати певне імперативне начало, яке буде захищати фізичну особу-споживача, як більш слабку сторону таких відносин.

Правовою формою, що опосередковує процеси споживання електричної енергії фізичною особою виступає договір постачання електричної енергії споживачу. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (далі – ЦК України), передбачає такого суб'єкта договору постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу, як споживач (абонент), проте не надає його законодавчого визначення. У свою чергу, Закон України «Про електроенергетику» від 16.10.1997 № 575 визначає споживачів енергії, як суб'єктів господарської діяльності та фізичних осіб, що використовують енергію для власних потреб на підставі договору про її продаж та купівлю. У свою чергу Закон України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» від 24.10.2013 № 663-VII визначає споживача електричної енергії – як суб'єкта господарювання або фізичну особу, що використовує електричну енергію для власних потреб на підставі договору про постачання електричної енергії з електропостачальником або інших підставах, передбачених цим Законом.

Вітчизняний вчений С. Я. Вавженчук вказує, що до споживачів слід відносити фізичних або юридичних осіб будь-якої форми власності, що здійснюють споживання енергетичних ресурсів [2, с. 90]. У свою чергу І. О. Лук'янцева надає визначення поняттю абонент (споживач) – особа, яка купує у енергопостачальної організації електричну та (або) теплову енергію, що подається по енергетичній мережі на його енергоприймаючий пристрій (пристрої) через приєднану мережу для власних побутових і (або) виробничих потреб, а в передбачених законодавством та угодою сторін випадках також для передачі частини енергії, що купується субабоненту (субабонентам) [10, с. 71]. В. В. Вітрианський зазначив, що абонентами визнаються громадяни або організації, що використовують електричну або теплову енергію [8, с. 141]. Вказані автори розглядають споживача у широкому розумінні.

Фізичною особою-споживачем електричної енергії можна назвати виключно осіб, що споживають електричну енергію для особистого використання та задоволення власних потреб. Тобто таке споживання є характерною особливістю договору постачання електричної енергії, однією із сторін якого є фізична особа-споживач.

У Законі України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» побутовий споживач електричної енергії (побутовий споживач) – це фізична особа, яка використовує електричну енергію для забезпечення власних побутових потреб, що не включають професійну та комерційну діяльність, на підставі договору про постачання електричної енергії з електропостачальником. Звертаючись до Постанови НКРЕ «Про затвердження Правил користування електричною енергією» від 31.07.1996 № 28, можна віднайти наступне визначення «споживача»: населення-споживачі електричної енергії – фізичні особи, які з метою задоволення власних побутових або господарських потреб споживають електричну енергію для потреб електроустановок, що належать їм за ознакою права власності або користування, за винятком електроустановок, які використовуються для здійснення в установленому законодавством порядку підприємницької діяльності.

Не досить доцільно використовувати поняття «побутові потреби», адже Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 № 1023-XII замінив таке поняття, більш вдалим, та таким, що відповідає вимогам часу, а також суспільним

відносинам, що склалися на сьогодні – поняттям «особисті потреби». Останнє є ширшим і включає в себе побутові потреби. На підтвердження вищенаведеної тези можна навести ст. 865 ЦК України, яка передбачає, що за договором побутового підряду підрядник, який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується виконати за завданням фізичної особи (замовника) певну роботу, призначену для задоволення побутових та інших особистих потреб, а замовник зобов'язується прийняти та оплатити виконану роботу. Окремі автори зазначають, що поняття «особистих потреб» охоплює і придбання особою продукції для виробничого використання, якщо вона може придбаватися не з метою здійснення підприємницької діяльності, наприклад, придбання трактора для використання на садовій ділянці [3, с. 18]. Таким чином, доходимо висновку, що особисті потреби включають в себе побутові потреби. У цьому контексті, досить влучною є думка Г. А. Осетинської, яка вказує, що у Законі України «Про захист прав споживачів» мова йде про придбання або замовлення продукції для особистих потреб, а в ЦК України – для особистого, домашнього або іншого використання, для задоволення побутових та інших особистих потреб, що повною мірою відповідає Резолюції 39/248 Генеральної Асамблеї ООН «Керівні принципи для захисту інтересів споживачів» [7, с. 34-35].

Викликає сумніви словосполучення «що не включають професійну та комерційну діяльність» у визначенні побутового споживача наведеного у Законі України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України». Ми переконані, що поняття «побутовий споживач» повинно відображати фізичну особу, що не здійснює підприємницької діяльності та використовує електричну енергію для особистих потреб не пов'язаних з підприємницькою діяльністю. Незрозуміло, яким чином спожита електрична енергія буде забезпечувати власні побутові потреби споживача, що не включають професійну та комерційну діяльність. У такому випадку можна дійти висновку, що фізична особа може використовувати електричну енергію для здійснення підприємницької діяльності. Таке формулювання суперечить законодавству про захист прав споживачів. На побутового споживача, який використовує електричну енергію для здійснення підприємницької діяльності не буде поширюватися законодавство про захист прав споживачів, тобто він буде позбавлений реалізації власного права. Може виникнути суперечлива судова практика, якщо фізична особа-підприємець укладе договір постачання електричної енергії, як фізична особа. Загальновідомо судовий захист прав споживачів здійснюється судами загальної юрисдикції, тому у випадку набуття статусу фізичної-особи підприємця, така особа не зможе захистити своє порушене право у такому суді. Таким чином, фізична особа-підприємець, яка є стороною договору постачання електричної енергії позбавляється права захисту у порядку цивільного судочинства.

На підставі вищенаведеного, для врегулювання розбіжностей та суперечливостей, що існують в законодавстві, пропонуємо внести зміни до Закону України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» та викласти поняття «побутового споживача» у наступній редакції: «побутовий споживач електричної енергії (побутовий споживач) – фізична особа, яка використовує електричну енергію для забезпечення особистих, у тому числі сімейних, домашніх, побутових, фінансових та інших особистих потреб, що не включають професійну та комерційну діяльність, не пов'язаних з підприємницькою діяльністю на підставі договору про постачання електричної енергії з електropостачальником».

Список використаних джерел:

1. Большой экономический словарь. Под. ред. А. Н. Азриляна. – М.: Фонд «Правовая – культура», 1994.
2. Вавженчук С. Я. Основні конструктивні елементи договору постачання енергетичними та іншими ресурсами через придану мережу / С. Я. Вавженчук // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2011. – № 2. – С. 90–93.
3. Білоусов Ю. В., Черняк О. Ю. Цивільно-правовий статус споживача: у контексті адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу : монографія / Ю. В. Білоусов, О. Ю. Черняк. – К. : Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, 2010. – 239 с. – Бібліогр.: с. 214-238.
4. Мачуський В. В., Постульга В. С. Господарське законодавство: Навч. посіб / В. В. Мачуський, В. С. Постульга — Київ.: КНЕУ, 2004. — 275 ст.
5. Корнилов Э. Вопросы совершенствования законодательства о защите прав потребителей // Хозяйство и право. – 1999. – № 4.
6. Кирюшина И. В. Правовой статус потребителя и его реализация в гражданском праве : автор. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 – И. В. Кирюшина. - Томск, 2004. -24 с. [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/>
7. Осетинська Г. А. Цивільно-правовий захист прав споживачів за законодавством України: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Г. А. Осетинська. – К., 2006.
8. Брагинский М. И., Витрянский В. В. Договорное право. Книга вторая: Договоры о передаче имущества. – М: Статут, 2006. – 780 с.
9. Гудима М. М. Захист прав споживачів за договором про надання туристичних послуг: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / М. М. Гудима. – К.: 2012. – 247 с.
10. Лукьянцева И. А. Договор энергоснабжения: теория, законодательство и правоприменительная практика : диссертация ... кандидата юридических наук : 12.00.03 / И.А. Лукьянцева. – Краснодар, 2009. – 212 с.

Конституційно-правовий статус прокуратури в Україні

Попсуй І.С., курсант ННІПФПСКМ НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Барчук Г.І.*

Діяльність органів прокуратури завжди займала особливе місце в державно-правовій системі України. Про значення правового статусу прокуратури свідчить й те, що в Конституції України даній структурі відводиться особливе місце, зокрема розділ VII, де чітко виписано основні конституційно-правові функції прокуратури, а також визначається її конституційно-правовий статус. З моменту проголошення України суверенною і незалежною державою, розпочався новий етап розвитку прокуратури.

Прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому Законом України «Про прокуратуру», здійснює встановлені Конституцією України функції, з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Сьогодні дієвий механізм органів прокуратури є одним з важливих чинників законності та правопорядку, сприяє реалізації принципу верховенства права, адже правоохоронна діяльність прокуратури спрямована на утвердження та забезпечення прав і свобод людини.

Питаннями конституційно – правового статусу прокуратури займається ряд науковців, зокрема: В.Погорілко, А.Колодій, В.Федоренко, А.Гель, Г.Семаков, Н.Шукліна тощо.

Варто зазначити, що прокуратура функціонує у всіх державах. Всі без винятку держави покладають на прокуратуру обов'язки органу кримінальної юстиції. Без сумніву державне обвинувачення в суді в рамках кримінального судочинства є основною функцією прокуратури.

Наразі, прокуратура України, як і прокуратури інших постсоціалістичних держав Східної Європи, переживає складні часи. Криза законності, неналежне забезпечення правового захисту особистості й інтересів суспільства, постійне зростання злочинності, висувають підвищені вимоги до неї.

Саме ці фактори і об'єктивували необхідність прийняття нового закону, який врегулював би статус прокуратури, із врахуванням сучасних політичних та соціально-економічних реалій.

Так, в жовтні 2014 року в Закон України «Про прокуратуру» парламентом були внесені певні зміни. Найбільш суттєвим нововведенням є скасування функцій прокуратури щодо загального нагляду, а також приведення її структури до більш чіткого вигляду. Ліквідація цієї функції наблизить діяльність прокуратури у відповідність до європейського законодавства.

Водночас, позбавляючи прокуратуру вказаних функцій, Закон посилює механізми реалізації основних функцій прокуратури, тобто – нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно – розшукову діяльність. Зокрема, прокуратура може надавати письмові вказівки цим органам, які є обов'язковими для них і підлягають негайному виконанню.

Однією з найбільш суттєвих змін є те, що тепер структура прокуратури буде чітко трирівневою: Генеральна прокуратура України, регіональні прокуратури та місцеві прокуратури.

Отже, можна сказати, що попри певні зміни, Закон України «Про прокуратуру» далеко не досконалий, і новий парламент повинен продовжувати працювати над його вдосконаленням, та іншими актами стосовно покращення діяльності органів прокуратури.

Взаємодія циганських громад з органами влади: досвід національних досліджень

Севрук В.Г., кандидат юридичних наук, науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС

У березні 2008 – лютому 2009 року МБО Ромський жіночий фонд «Чіріклі» виконав проєкт «Вивчення прав людини та боротьба з дискримінацією», в межах якого було проаналізовано стан дотримання прав циганських етнічних груп у Одеській, Черкаській, Донецькій областях та АР Крим, зокрема й порушення прав циган представниками міліції. І хоча проєкт мав більш оглядовий характер, він дав змогу зробити такий висновок щодо МВС:

Аналіз інформації, отриманої під час реалізації проєкту, вказує на те, що порушення прав циган обумовлені, в першу чергу, негативним ставленням до цієї категорії громадян з боку працівників міліції середньої та нижчої ланки, представників державних органів влади. Відтворенню цієї ситуації сприяє низький рівень правової обізнаності серед циган, зневіра у справедливості й законності, а також недостатній професійний рівень деяких працівників органів внутрішніх справ у галузі прав людини.

Разом із тим під час проведення тренінгів і спілкування з міліціонерами та державними службовцями організатори стикалися з тим, що практично всі учасники висловлювали тезу «Винний, тому що циган» і вважали циган однією з найпроблемніших у криміногенному розумінні частиною населення [1, с.8].

Більшість співробітників міліції вказувала, що практичний досвід роботи свідчить про те, що кримінал є частиною циганського менталітету, і це вимагає відповідного жорстокого реагування з боку міліції» [2, с.44].

Минулого року Харківський інститут соціальних досліджень за підтримки МФ «Відродження» виконав дуже важливе, з огляду на нашу тему, соціологічне дослідження: «Вивчення правових потреб ромського населення в Закарпатській і

Черкаській області» [3]. Питання «роми – правоохоронні органи» вже посіло в ньому самостійне місце.

Варто згадати й кілька проектів суто практичного спрямування (насамперед щодо паспортизації), виконаних у 2012 році за підтримки МФ «Відродження»: «Посилення правових можливостей ромів Бессарабії», «Паспортизація ромського населення в Перечинському районі», «Усунення перешкод в реалізації правових можливостей ромського населення», «Посилення правових можливостей ромських громад Полтавщини», на основі яких було видано і практичний посібник [4].

Таким чином, з 1997 року (перша доповідь Європейського центру прав ромів) в Україні вже було створено певну науково-практичну базу з досліджуваної теми. Наш звіт є черговим методологічним і соціологічним внеском до неї, і сподіваємося – вагомим.

Автори та учасники проекту вважають, що наступним кроком циганських організацій України, програми «Роми України» МФ «Відродження» та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини [4] мало б стати комплексне та системне вивчення проблем, з якими стикаються цигани у стосунках із правоохоронними органами. Таке вивчення, безумовно, стане серйозним науковим дороговказом і для МВС України, і для циганського громадянського суспільства, і для держави в цілому на виконання завдань щодо правового захисту циган, визначених у Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року [5].

Список використаних джерел:

1. Дотримання прав ромського населення в діяльності ОВС України / Кол. авт. – Харків: Харківський інститут соціальних досліджень, 2013. – 76 с.
2. Попередження проявів ксенофобії в полікультурному суспільстві: Практичний посібник для державних службовців та працівників правоохоронних органів / кандидат філософських наук доцент М.В.Новикова, магістр філософії Луцьова О.В. – К., 2009. – 70 с.
3. Вивчення правових потреб ромського населення в Закарпатській та Черкаській областях / М.О. Колоколова, С.В. Щербань. – Х.: ХІСД, 2012. – 48 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://khisr.kharkov.ua/fi les/docs/1343999004.pdf>.
4. Ти і міліція (як захистити свої права у міліції): Практичний poradnik. – Полтава, 2012. – 20 с.
5. Звернення Валерії Лутковської з нагоди Міжнародного дня ромів. – 2013, 08 квітня. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.ombudsman.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2591:2013-04-08-09-35-52&catid=14:2010-12-07-14-44-26&Itemid=75.
6. Про Стратегію захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року: Указ Президента України № 201/2013 від 08 квітня 2013 р. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/15628.html>.

Додержання прав і свобод людини та громадянина, як основний критерій модернізації правової системи України

Сенькін О.О., слухач 3-В курсу ННІЗН НАВС

Здійснення ефективної правової політики на сучасному етапі розвитку українського суспільства є однією з визначальних умов його подальшого демократичного реформування, зміцнення в країні інститутів правової держави, конкурентоспроможної ринкової економіки, забезпечення реалізації прав і свобод людини та громадянина [1, с. 6].

Правова політика є особливим видом політики, що ґрунтується і виникає в сфері права, при цьому об'єктивно потребує впорядкування з боку публічної влади. Вона є самостійним політико-правовим феноменом, особливим видом політики держави, формою реалізації політичного курсу держави з власною складною внутрішньою структурою.

Основним критерієм ефективності модернізації правової системи України є гарантованість прав і свобод людини та громадянина. [2, с. 17].

Так, Президентом України 15 жовтня 2014 року було підписано Указ «Про розроблення національної стратегії в сфері прав людини» [3]. Із залученням представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, провідних вітчизняних учених і міжнародних експертів та з урахуванням міжнародного досвіду проекту Національної стратегії у сфері прав людини.

Таким чином до української правової системи успішно імплементовано низку міжнародно-правових інститутів, що перевідені часом і світовою практикою, довели свою ефективність і цінність [1, с. 11]. Однак, аналізуючи таку ситуацію, слід зазначити, що в філософії є методологічний принцип «бритва Оккама», сутність якого полягає в тому, що не слід множити сутності без нагальної необхідності, тобто не варто приймати закони тільки заради їх кількості та загальної звітності, чим інколи намагаються підмінити якість та активність.

З приводу цього доцільно погодитись з Р. Стефанчуком, який зазначає, що в сучасних умовах ми маємо ставитись більш відповідально до питання якості та стабільності законодавства в Україні. Настав час зрозуміти, що кількість законів не завжди переростає у якість [4].

Таким чином правова реформа, що проводилася в Україні протягом тривалого часу, нині поки що не досягла визначених цілей. Навпаки рівень загрози національній безпеці досяг безпрецедентної за своїми масштабами криміналізації суспільних відносин. Особливе занепокоєння викликають випадки порушення прав і свобод людини судовими та правоохоронними органами.

Так, згідно з численними соціологічними даними вітчизняних та зарубіжних експертів, останні чотири роки суди займають перші позиції за рівнем суспільної недовіри та корумпованості. За останні роки Україна стала одним з лідерів у Європейському суді з прав людини за кількістю програних справ проти України [5, с. 17].

Подібний стан справ має місце і в правоохоронних органах зокрема в органах внутрішніх справ про факти порушення прав і свобод людини свідчать дані представників Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, які спільно з громадськими моніторами, постійно виявляють численні порушення в зазначеній сфері а саме:

- не виконання в повній мірі заходів, спрямованих на попередження жорстокого поводження із затриманими;
- формальний підхід до обліку доставлених, відвідувачів та запрошених до органів внутрішніх справ;
- недостатній рівень знань особовим складом органів внутрішніх справ вимог спільних наказів Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства внутрішніх справ України щодо порядку надання відповідної допомоги ВІЛ-інфікованим людям, які приймають антиретровірусну терапію, і наркозалежним, які є учасниками програми підтримуючої терапії та ін.[6].

Таким чином, в сучасних умовах ефективне забезпечення прав і свобод людини в правоохоронній діяльності органів внутрішніх справ вимагає концептуально нових підходів, що обумовлюють докорінні зміни організаційно-правових засад функціонування органів внутрішніх справ, зокрема, гуманізацію діяльності міліції та підвищення її авторитету, побудову відносин між міліцією і народом на засадах партнерства, удосконалення форм, методів та засобів забезпечення прав і свобод людини тощо.

Отже, підсумовуючи вищевикладене є достатньо підстав дійти висновку, що правова реформа, яка проводилася в Україні протягом тривалого часу, нині поки що не досягла визначених цілей. У правовому розвитку України на сьогодні визріла нагальна потреба у формуванні та здійсненні ефективної правової політики. Для цього склалися усі необхідні передумови і об'єктивного, і суб'єктивного характеру, і внутрішні, і зовнішні.

Список використаних джерел:

1. Руднева О. М., Ярмиш О.Н. Правова політика України: стан, проблеми концептуалізації та підвищення ефективності / О.М. Руднева, О.Н. Ярмиш // Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (Київ, 5 груд. 2012 р.) / за ред. О. М. Рудневої, д. ю. н., проф. – К. : НІСД, 2013. – С. 6-26
2. Мороз О. М. Місце і роль громадських об'єднань у політичній системі сучасної демократичної держави / О.М. Мороз // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Юриспруденція.. 2014. – Вип. № 9 (1) С. 50 – 52.
3. Про розроблення Національної стратегії у сфері прав людини Президент України; Указ від 15.10.2014 № 811/2014.
4. Стефанчук Р. Чи існує в Україні правова політика / Р. Стефанчук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://blogs.korrespondent.net/blog/events/3472531/>
5. Бусол О. Люстрація суддів в Україні: проблеми та підходи / О. Бусол // Громадська думка про право творення: додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі» Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів. – К., 2014. – Вип. № 4 (62) С. 17 –23.
6. Громадський форум Хмельниччини у Хмельницькому відділі міліції порушують права людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravo-hm.org.ua/u-hmilnytskomu-viddili-militsiji-porushuyut-prava-lyudyu/>

Конституційна реформа в Україні

Серета Т.М., здобувач кафедри конституційного та міжнародного права НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Тарасенко К.В.*

Україна переживає, мабуть, найбільш тяжкі часи у своїй історії. Головним завданням на сьогодні є відновлення миру та спокою в нашій державі. Проведені загальнонаціональні круглі столи, інші важливі внутрішньодержавні та міжнародні форуми свідчать про те, що і політичне керівництво, і вся громадськість консолідована відносно того, що єдиним можливим варіантом вирішення питання збройного протистояння на сході нашої країни є проведення мирного діалогу, в результаті якого буде знайдено спільне бачення виходу із кризи.

Сучасний етап конституційних перетворень в Україні спрямований на досягнення єдиної мети – це «демократична, правова, високотехнологічна і розвинена держава, яка є невід'ємною складовою європейської цивілізації», шляхом досягнення цієї мети є «реформа та глибока модернізація країни».

Модернізацію України глава держави визначає як стратегічний вибір її подальшого розвитку, що передбачає низку завдань, серед яких «ключового значення набуває завершення конституційної реформи».

При дослідженні сучасних конституційних перетворень в Україні необхідним є звернення до теорії та практики конституційної реформи в Україні, що висвітлюються у працях А. З. Георгіци, С. П. Головатого, А.М. Колодія, В. М. Кампо, С. В. Ківалова, О. В. Марцеляка, О. Г. Мучніка, М. П. Орзіха, М. О. Пухтинського, П. А. Рудика, І. А. Тимченка, В. М. Шаповала, Ю. С. Шемшученка, О. І. Ющика та ін.

Конституційно-правове забезпечення сучасних перетворень в Україні в умовах становлення та розвитку українського конституціоналізму має відбуватися у напрямках: 1) здійснення модернізації Основного Закону та конституційного законодавства в контексті еволюційного розвитку системи

конституціоналізму; 2) усунення існуючих дефектів (зокрема, законодавчих колізій, що існують у Конституції та конституційному законодавстві); 3) усунення прогалин у конституційно-правовому регулюванні, які існують в поточному конституційному законодавстві. Так, до основних сфер відносин, де є прогалини, слід віднести формування ефективної моделі взаємодії між урядом, президентом і парламентом, реформи судоустрою, територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні; 4) здійснення систематизації конституційного законодавства, перш за все, у формі інкорпорації, з розміщенням інкорпорованого матеріалу за предметом правового регулювання, тобто за інститутами конституційного законодавства (конституційно-законодавчі інститути), яка має поєднуватися з переробкою чинних конституційно-правових актів, а також з можливою їх частковою кодифікацією і консолідацією; 5) удосконалення конституційного законодавства України та його розвиток у напрямках (тенденції розвитку конституційного законодавства): інтенсифікації законотворчого процесу за умови дотримання «якості» законів; новелізації законодавства; адаптації законодавства до законодавства Європейського Союзу; демократизації конституційного законодавства та інтеграції загальнолюдських принципів в національне конституційне законодавство України; підвищення людського виміру; соціалізації; гуманізації; удосконалення законодавства у напрямку відповідного конституційно-правового забезпечення розвитку громадянського суспільства в Україні.

У цьому контексті хотілося б також висловити власне бачення щодо питань подальшого державного розвитку та конституційного реформування. До основних положень, які повинні відобразитися в Основному Законі з метою втілення компромісів та забезпечення єдності у суспільстві, необхідно віднести:

- закладення засад децентралізації державної влади;
- розширення компетенції місцевого самоврядування;
- посилення матеріально-фінансової спроможності та самостійності регіонів і громад;
- удосконалення механізму взаємодії центральних і регіональних органів влади;
- збалансування системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- оновлення конституційних засад функціонування судової системи та органів охорони правопорядку;
- посилення механізму захисту прав і свобод громадян.

Особливе значення у процесі проведення децентралізації влади посідає система взаємодії центральних та регіональних органів управління. Це не лише перманентні взаємовідносини, які виникають під час здійснення консультацій у процесі нормотворчої діяльності або під час вирішення бюджетно-фінансових відносин, а на сам перед постійне врахування позиції регіонів у процесі здійснення державних функцій. Одним із найдієвіших способів забезпечення такої взаємодії в розвинених демократичних країнах вважається функціонування двопалатної структури парламенту. Верхня палата такої інституції зосереджується на представленні інтересів регіонів як в нормотворчому, так і в номінаційному, кадровому та інших процесах, що відбуваються у парламенті.

Основним і найбільш прийнятним способом перманентного вдосконалення і розвитку конституції є вдосконалення і розвиток конституційного законодавства. Конституція тільки тоді буде несуперечливою і сучасною (тобто відповідною суспільним відносинам, що постійно розвиваються), коли буде

створено не один «ідеальний» документ – довершена конституція, що теоретично і практично є неможливим, а коли буде створено струнку, науково обгрунтовану, ієрархічну систему нормативних актів, що дають можливість функціонувати конституції, тобто систему конституційного законодавства. У свою чергу, розвиток та модернізація конституційного законодавства забезпечують адекватність Основного Закону реальній дійсності.

Установча функція Верховної Ради України як важливий елемент забезпечення реалізації принципу верховенства права в Україні

Серьогіна К.В., студент 7-КМ-2Б курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Устименко Т.П.*

Одним із найважливіших чинників побудови демократичної, соціальної, правової держави, формування громадянського суспільства є функціонування парламенту – найвищого виборного органу законодавчої влади, який за допомогою представництва різних верств населення здійснює презентацію інтересів усього народу. Верховна Рада, як представницький орган України, відіграє значну роль у вітчизняному державотворчому процесі, життєдіяльності суспільства і держави, реалізуючи свою діяльність за допомогою функцій. Парламент має багато напрямків діяльності, і це не суперечить його природі, оскільки він бере участь у здійсненні ряду функцій держави, як об'єктних, зумовлених змістом діяльності держави (політичної, економічної, соціальної, культурної, екологічної), так і владних (законодавчої, установчої тощо). Проблематика функцій Верховної Ради України є актуальною, оскільки від ефективної діяльності парламенту безпосередньо залежить рівень народного представництва та захисту інтересів громадян України.

Слід зазначити, що даній проблематиці присвятили свої праці досить велика кількість науковців. Зокрема, можна виділити таких вчених: Г.С. Журавльова, В.В. Кравченко, О.О. Майданник, Я.М. Назаренко, Л.М. Омельченко, В.Ф. Погорілко, І.Й. Снігур та багато інших правників.

Для кращого розуміння напрямків діяльності Верховної Ради перш за все необхідно визначитися з поняттям «функція парламенту». Узагальнено її визначають як основний напрямок діяльності цієї інституції [1, с. 257]. Деякі науковці формують функції Верховної Ради України як основні напрямки її діяльності, які визначають соціальне призначення українського парламенту [2, с. 657]. Найбільш детально функції Верховної Ради характеризуює Я.М. Назаренко, зазначаючи, що це основні напрями та види діяльності українського парламенту, які втілюються в його компетенції, визначеній Конституцією та іншими нормативно-правовими актами України, зумовлюються об'єктивними потребами державного та суспільного розвитку з погляду внутрішніх і зовнішніх завдань держави, у яких виражаються і конкретизуються сутність, соціальне призначення та роль Верховної Ради України як єдиного законодавчого органу, відповідно до її місця в механізмі Української держави для досягнення визначених завдань і реалізуються в передбачених чинним законодавством формах [2, с. 658].

Можна виокремити наступні ознаки функцій Верховної Ради України. По-перше, це нормативна визначеність, коли різноманітні напрямки діяльності парламенту знаходять своє правове визнання або ж у конституції країни, або ж у інших національних нормативних актах. Тобто вони є правомірним лише у тому разі, коли витікають із змісту відповідних нормативно-правових актів і діють

тільки в рамках юридичних норм, що проявляє їх правовий характер і чітко визначає напрямки та види діяльності, які здійснюються в межах компетенції цього єдиного органу законодавчої влади в Україні. По-друге, суспільна необхідність, коли функції парламенту зумовлюються об'єктивними потребами державного та суспільного розвитку з погляду внутрішніх і зовнішніх завдань держави. По-третє, цільова спрямованість, коли кожна з функцій Верховної Ради слугує для досягнення певної мети, що є кінцевим результатом її виконання.

Функції національного парламенту – це явища передусім публічно-владної, а не будь-якої самоврядної діяльності. Вони походять від держави, виражають її волю і органічно пов'язується зі владою, тобто мають публічно-владний, а не самоврядний характер. За своєю суттю функції Верховної Ради України обумовлені правовою природою українського парламенту і впливають із завдань, що стоять перед цим органом державної влади. Також вони втілюються в життя завдяки здійсненню їх законодавчим органом у притаманних йому способах, засобах, формах і методах, які тісно взаємопов'язані між собою [3, с. 7].

Серед науковців немає єдності стосовно переліку функцій парламенту. Зокрема, пропонується виокремлювати такі функції Верховної Ради, як законодавча, представницька, установча (державотворча, організаційна), парламентського контролю, бюджетно-фінансова, зовнішньополітична [4, с. 128]. Інша класифікація містить лише три основні функції парламенту: законодавча, установча та контрольна [5, с. 250]. Г. Журавльова за змістом поділяє функції Верховної Ради на дві великі групи: об'єктивно основні (законотворча, установча, контрольна, бюджетна) та супутні, які ще визначають як функції-повноваження (зовнішньополітична, квазісудова) [6, с. 9 – 10]. Також існують різноманітні критерії, за якими виділяють окремі групи функцій Верховної Ради. Залежно від засобів діяльності розрізняють представницьку, установчу, контрольну, бюджетно-фінансову, інформаційну, територіальну функції. За термінами реалізації існують постійні та тимчасові функції Верховної Ради. Відповідно до механізму реалізації виокремлюють складні (комплексні) та прості функції.

Усі функції Верховної Ради України тісно пов'язані між собою і в сукупності становлять цілісну систему діяльності парламенту, здійснення будь-якої з них обумовлює реалізацію інших напрямків парламентської діяльності, які становлять цілісну структуру. Кожна із функцій відіграє самостійну роль у діяльності Верховної Ради України, але між ними існує тісний зв'язок і взаємодія, які обумовлюються і визначаються єдністю мети і завдань її діяльності.

Установча функція парламенту насамперед пов'язана зі формою правління держави та встановленням системи органів публічної влади і реалізується шляхом прийняття Конституції. Крім того, вона передбачає наявність широких номінаційних повноважень, тобто повноважень, пов'язаних з призначенням, обранням, наданням згоди на призначення або звільнення посадових осіб, а також із формуванням органів публічної влади. Це виявляється як у запровадженні нових посад або скасуванні вже існуючих на законодавчому рівні, так і у призначенні або обранні на вже існуючі посади чи звільненні або відкликанні з них або надання згоди на такі дії. Як зазначає Ж.М. Пустовіт, установча функція – це право Верховної Ради формувати інші органи державної влади та власні внутрішньопарламентські структури в порядку, межах і способах, передбачених Конституцією та законодавством України [7, с. 64]. Основними напрямками діяльності парламенту по здійсненню цієї функції є створення власних, парламентських структур; формування або участь у формуванні органів виконавчої і судової влади, а також призначення чи обрання на посади,

звільнення з посад, надання згоди на призначення і звільнення з посад осіб інших органів державної влади та державних організацій, сприяння формуванню органів місцевого самоврядування; вирішення питань, що стосуються інших елементів механізму держави: територіального устрою, Збройних Сил, тощо [9, с. 1]. Слід зазначити, що характер установчої функції Верховної Ради України, її зміст і межі обумовлюються насамперед, особливим статусом самого парламенту як єдиного законодавчого і загальнонаціонального представницького органу влади і визначаються призначенням парламенту та його завданнями, що закріплені у Конституції України.

Поділ функцій Верховної Ради України за способами діяльності передбачає наявність певних зв'язків між ними. Установча функція тісно пов'язана з іншими функціями Верховної Ради і досить часто вступає механізмом або засобом реалізації законодавчої, контрольної та представницької функцій. Її сподібненість з законодавчою функцією проявляється в тому, що парламент може здійснювати запровадження нових посад або скасування вже існуючих шляхом ухвалення конституції чи змін до неї, закону або змін і доповнень до нього, виражаючи таким чином установчу функцію через законодавчі повноваження. Також, діяльність щодо безпосереднього формування та участі у формуванні органів державної влади надає Верховній Раді України право здійснювати контроль за роботою відповідних структур. Можливість парламенту вплинути на кадрову політику держави є одним із ефективних засобів для того, щоб контролювати діяльність її органів.

Підсумовуючи все, наведене вище, слід зазначити, що установча функція парламенту – це закріплений на законодавчому рівні напрямок діяльності вищого представницького органу щодо утворення посад або скасування вже існуючих, призначення (обрання) на посади чи звільнення (відкликання) з них або надання згоди на такі дії, зумовлений об'єктивними потребами державного та суспільного розвитку з погляду внутрішніх і зовнішніх завдань держави, у яких виражаються і конкретизуються сутність, соціальне призначення та роль Верховної Ради України. Характер установчої функції обумовлюється, насамперед, особливим статусом самого парламенту як єдиного законодавчого і загальнонаціонального представницького органу влади і визначаються його призначенням та завданнями, що закріплені у Конституції України. Установчий напрямок діяльності фактично пронизує усі сфери роботи законодавчого органу і є невід'ємною, важливою складовою системи його функцій, без якої неможливе належне функціонування не тільки вітчизняного парламенту, а й усього механізму держави.

Список використаних джерел:

1. Конституційне право України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. – Х.: Право, 2008. – 416 с.
2. Назаренко Я. М. Поняття «функції Верховної Ради України» як загальноправової категорії / Я. М. Назаренко // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 654–659 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10nfmjzk.pdf>
3. Назаренко Я. М. Номінаційна (установча) функція Верховної Ради України: проблеми теорії та практики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Я. М. Назаренко ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2011. – 18 с.
4. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України. – К., 2006. – 256 с.
5. Кравченко В. В. Конституційне право України. – К., 2007. – 592 с.
6. Журавльова Г.С. Конституційні засади становлення і розвитку парламентаризму в Україні: автореф. дис. канд. юрид. навк. – Х., 1999. – 19 с.
7. Пустовіт Ж.М. Поняття і сутність установчої функції Верховної Ради України / Ж.М. Пустовіт // Часопис Київського університету права. – 2007. - № 2. – С. 59 – 64.
8. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA%96-%D0%B2%D1%80>

Деякі аспекти впровадження люстрації в Україні

Сорока Ю.М., слухач 6-BS курсу ННІЗН

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник *Сербин Р.А.*

Зважаючи на європейські перспективи України, а також з метою виконання взятих Україною зобов'язань перед Радою Європи, сьогодні в країні існує нагальна потреба побудови системи судочинства, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і гарантує право кожної особи на справедливий суд.

Протягом останніх років українські судді неодноразово приймали рішення, що прямо порушували основоположні конституційні права і свободи громадян. Така ситуація красномовно підтверджується зростанням кількості рішень Європейського суду з прав людини, якими встановлено порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Суттєвою проблемою судової системи України є корупція, яка поширена на всіх етапах судової процедури. Як наслідок рівень довіри до судів з боку громадськості залишається вкрай низьким. Таким чином, зважаючи на європейські перспективи України, а також з метою виконання взятих Україною зобов'язань перед Радою Європи, сьогодні в країні існує нагальна потреба побудови системи судочинства, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і гарантує право кожної особи на справедливий суд.

На сьогоднішньому засіданні Кабінету міністрів України був підтриманий закон «Про відновлення довіри до судової системи України». Станом на сьогодні довіра громадян до судової системи фактично знищена. Саме тому найперше, що ми маємо зробити, це збудувати систему судочинства, що функціонуватиме на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і гарантуватиме право кожної особи на справедливий суд», - наголосив Міністр юстиції.

Цей закон визначає правові та організаційні засади проведення атестації та люстраційної перевірки суддів судів загальної юрисдикції. А також передбачає проведення перевірок і звільнення з посад осіб, які виносили рішення, спрямовані на обмеження конституційних прав і свобод громадян, та зниження рівня корупції в системі судів загальної юрисдикції.

Документ визначає правові та організаційні засади проведення атестації та люстраційної перевірки суддів судів загальної юрисдикції.

Сама перевірка суддів передбачатиме аналіз:

1) рішень, прийнятих ним одноособово або у складі колегії суддів щодо справ, пов'язаних з масовими акціями протесту в Україні після 21 листопада 2013 року;

2) рішень, прийнятих ним одноособово або у складі колегії суддів щодо виборчих справ у зв'язку із проведенням виборів до Верховної Ради України VII скликання;

3) рішень, прийнятих ним одноособово або у складі колегії суддів щодо осіб, які визнані політичними в'язнями;

4) рішень, прийнятих ним одноособово або у складі колегії суддів, що суттєво обмежують конституційні права і свободи громадян;

5) рішень Європейського суду з прав людини, яким встановлено порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод при прийнятті рішень національними судами;

6) наявності дисциплінарних проваджень щодо нього та характеру застосованих дисциплінарних стягнень;

7) достовірності та повноти відомостей, що містяться у деклараціях про доходи та витрати суддів та членів їх сімей.

Судді Верховного Суду також обговорили цей законопроект. Вони визнали крок Кабінету Міністрів, спрямований на повернення процесу люстрації у правове русло, надзвичайно важливим і своєчасним. Разом з тим судді найвищого судового органу наголосили на необхідності неухильного дотримання вимог Конституції України та міжнародних правових актів, що встановлюють гарантії незалежності суддів, а свої висновки і пропозиції направили до уряду.

Аналіз суспільної мотивації, що лежить в основі вимог проведення «повної люстрації» демонструє чотири ключові фактори:

- бажання остаточного розриву з колоніальним та пост-колоніальним минулим, бажання визволитися з-під тиску пост-геноцидної пост-тоталітарної системи цінностей, що паралізує розвиток та самореалізацію людини та суспільства;

- бажання не допустити повернення до влади представників злочинного тоталітарного режиму Януковича, що відзначився злочинами проти людяності та держави;

- бажання викоринити з органів державної влади корупцію, якою пронизані всі суспільні інституції в Україні;

- бажання викоринити з органів державної влади осіб, що за своїми професійними та морально-психологічними ознаками є несумісні із займаними посадами.

З огляду на фактори суспільної мотивації, що лежать в основі вимог проведення «повної люстрації», остання має складатися з кількох паралельних процесів, не всі з яких потрапляють під традиційне розуміння люстрації, але, тим не менше, сприяють досягненню її цілей:

- люстрація агентів комуністичного режиму та його спецслужб;

- люстрація представників тоталітарного режиму Януковича;

- комплекс антикорупційних дій з виявлення капіталів, набутих злочинним шляхом та відповідно усунення таких осіб від можливості обіймати посади в органах державної влади.

Першою країною, що запровадила механізми люстрації на пост-радянському просторі, була Чехословаччина. У жовтні 1991 року було прийнято «Великий люстраційний закон», а в квітні 1992 року - «Малий люстраційний закон». Метою даних законодавчих актів було недопущення осіб, що співпрацювали з політичними або репресивними інституціями комуністичного режиму, до обіймання керівних посад під час процесу переходу до стабільної демократії. Ці ініціативи мали противників, що керувалися як ідеологічними міркуваннями (комуністів та їх симпатиків), так і міркуваннями гуманістичними та прагматичними (деяких чеських лідерів). Відпочатку термін дії закону був визначений як 5 років «перехідного періоду», проте в результаті суспільних дебатів його дія продовжувалася двічі - в 1995 та в 2000 роках. Процедура люстрації полягала в обов'язку надавати при обійманні посади сертифікат про непричетність до співпраці з комуністичним режимом. Такий сертифікат видавався в МВС. Кожен випадок розглядався за участі МВС, військової

розвідки та контррозвідки. Особи, що визнавалися як такі, що були причетні до співпраці з комуністичним режимом, позбавлялися права обіймати посади в органах державної влади. При цьому була можливість оскаржити подібне рішення у Верховному суді та довести свою непричетність до співпраці з комуністичним режимом.

Всього, через люстраційну процедуру протягом 1991-2014 років пройшло близько 500.000 громадян. З них, під люстраційну заборону обіймати посади в органах державної влади потрапило близько 35.000 осіб, які були визнані винними у співпраці з комуністичним режимом.

Проект Ради Європи «Посилення незалежності, ефективності та професіоналізму судової влади в Україні» підготував коментарі до цього законопроекту і прийшов до таких висновків:

«Закладені до проекту закону пропозиції містять у собі високі ризики для незалежності судівництва. Повинна існувати можливість усувати недоліки, як їх сприймає громадськість, за допомогою існуючих схем. Разом з тим, якщо є думка про те, що створена на запропонованих засадах комісія є абсолютно необхідною, варто буде дотриматись рекомендацій, викладених у цьому документі. Найважливіші рекомендації стосуються органу, який мав би бути остаточним арбітром (Вище рада юстиції, а не Комісія); для кандидатів в члени Комісії повинні бути визначені конкретні критерії їх відбору; процеси прийняття рішень повинні відповідати тому факту, що судді краще підготовлені до визначення відповідності професійним стандартам; процедури роботи, що будуть прийняті, мусять відповідати фундаментальним засадам справедливості. Якщо ухвалена процедура (як би вона не називалася – дисциплінарна процедура, «перевірка», «люстрація», тощо) не відповідатиме повністю міжнародним стандартам справедливості, вона ще більше зруйнує довіру, аніж якоюсь мірою відновить її. Крім того, предмет застосування будь-якого провадження такого типу повинен бути дуже вузько окреслений для того, щоб це провадження відповідало поставленій меті і не мало жодних ознак заполітизованого полювання на відьом. З цього витікає, що під сферу дії проекту закону мали б підпадати тільки ті судові рішення, які пов'язані з самими нещодавніми подіями революції на Майдані.»

Екстремізм в суспільстві

Сіленко А.В., курсант психологічного факультету ІКВС

Науковий керівник: кандидат психологічних наук Гришина А.В.

Сьогодні екстремізм є одним із серйозних викликів сучасної цивілізації, це загроза стабільності і мирного розвитку суспільства. Він виступає як крайня форма соціальної деструктивної дії, екстремізм створює загрозу безпеці держави, а значить створює загрозу основам стабільного розвитку суспільства. Українському суспільству екстремізм небезпечний не тільки прямими руйнуваннями соціальних об'єктів і цінностей, вбивствами і терором, які виступають для нього основними формами реалізації своєї ідеологічної програми. Набагато небезпечніше сама ідеологія екстремізму, яка веде до спотворення світогляду особистості і серйозним психологічним змінам. Захоплюючи великі групи людей, екстремізм чинить деструктивний вплив на психіку і свідомість, яка перетворює їх на організовані деструктивні групи, спрямовані на руйнування існуючого порядку. Якщо не надавати належної протидії даному явищу, то екстремізм може призвести до руйнування держави.

В якості критеріїв екстремізму найчастіше передбачаються ідеї соціальної, расової, національної нерівності, ідея фізичного насильства і геноциду своїх соціальних опонентів. Екстремізм постає як форма відчуження особистості від загальнолюдських, загальнокультурних цінностей, його прояви виявляються в багатьох сферах людської активності: в міжособистісному спілкуванні (побутовий екстремізм), у взаємодії класів, партій, держав (політичний екстремізм), у відносинах племен, народностей, націй (етнічний екстремізм) і т. д. Важливо розуміти той факт, що схильність до екстремізму не закладена в біологічній природі людини, вона має соціокультурний характер. Не випадково екстремістами називали і називають людей, що відрізняються безмірно відданистю певній соціальній ідеї, готовністю заради неї на самі крайні вчинки. Екстремістська діяльність загострює ситуацію, доводить її до крайності, до конфліктів, в результаті чого конструктивне вирішення проблеми стає практично неможливим. У зв'язку з цим можна говорити про те, що екстремізм має свою внутрішню логіку, викликається необхідністю і підпорядковується конкретно-історичним закономірностям. В основі екстремістської ідеології лежить базовий соціально-психологічний механізм розвитку людської свідомості в цілому, формування і вкорінення в психіці антитези «ми» і «вони». Ці поняття припускають поділ людей на своїх і чужих, виділення своєї групи із загальної маси інших груп, страх перед несхожими на себе.

Розвиток екстремізму і його проявів - це свідчення недостатньої соціальної адаптації суб'єктів, розвитку асоціальних установок свідомості, що викликають агресивні зразки поведінки. В системі почуттів екстреміста можна виділити чотири основні почуття: любов до своєї ідеї, якій екстреміст відданий безроздільно; любов до самого себе як правовірного носія і сповідникові вищої істини - екстремістської ідеї; ненависть до людей, що не поділяють екстремістської ідеї, які виступають як принципи вороги (незалежно від того, як вони самі ставляться до екстреміста); ненависть до існуючого зіпсованого світу, оскільки він суперечить екстремістським ідеалам.

Отже, вищевикладене вимагає по-новому поглянути на систему освіти і виховання підрастаючого покоління, людина з дитинства повинна розуміти, що існує безліч різних народів з різними традиціями, релігійними віруваннями і жити повноцінно в цьому різноманітті можливо лише пишаючись своєю культурою і поважаючи культуру інших. Це передбачає наявність у системі освіти уроків історії релігій, традицій і звичаїв народів, особливо в багатонаціональних державах, таких як Україна.

Список використаних джерел:

1. Гайворонская А.А. Полифоничность феномена экстремизм в социально - психологических исследованиях / Александра Александровна Гайворонская Александрова.

Режим доступа: http://e-notabene.ru/psp/article_124.html.

2. Лебедева Н.М. «Синдром навязанной этничности» и способы его преодоления / Н.М.Лебедева // Этническая психология и общество. -М., 1997. - С. 104-115.

Нормативні гарантії конституційного права громадян України на службу в органах місцевого самоврядування

Сьох К.Я., методист юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС

Розглядаючи проблеми гарантії конституційного права громадян України на службу в органах місцевого самоврядування, перш за все доцільно проаналізувати систему нормативних гарантії, що закріплюють конституційні права громадян України на службу в органах місцевого самоврядування.

До проблеми забезпечення нормативних гарантії конституційного права громадян України на службу в органах місцевого самоврядування зверталися у своїх дослідженнях М. І. Корнієнко, В. В. Кравченко, М. В. Пітнік, О. Я. Лазор, І. Г. Лазар, А. Ф. Мельник, М. В. Оніщук, Ю. Л. Панейко, О. В. Петришин, Н. В. Янюк та ін.

Держава надає широкі обсяги нормативно – правових гарантії органам місцевого самоврядування в сфері забезпечення служби в цих органах влади. Надаючи ці гарантії, держава створює передумови для підвищення ефективності функціонування органів місцевого самоврядування, для вдосконалення, мотиваційного механізму діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Науковці стверджують, що становлення ефективного місцевого самоврядування є важливим підґрунтям для розбудови демократичної, правової і соціальної держави. Водночас питання внутрішнього функціонування територіальних громад, діяльності органів місцевого самоврядування, їх взаємодії між собою залишаються не врегульованими на законодавчому рівні [6].

У сучасній науці конституційного права гарантії нормативно-правового забезпечення права громадян України на службу в органах місцевого самоврядування можна визначити як конституційно гарантований та законодавчо встановлений порядок, який забезпечує взаємодію держави та посадової особи місцевого самоврядування, а також законні інтереси держави та посадової особи в конституційно-правовій та соціальній сферах.

Загальний перелік нормативних гарантії конституційного права громадян України на службу в органах місцевого самоврядування визначений у ст. 6 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування». Такими гарантіями є законодавче врегулювання служби в органах місцевого самоврядування та забезпечення її ефективності; захист прав місцевого самоврядування; організація підготовки та перепідготовки кадрів для служби в органах місцевого самоврядування; правовий та соціальний захист посадових осіб місцевого самоврядування; методичне та інформаційне забезпечення служби в органах місцевого самоврядування. Контроль за дотриманням законодавства щодо служби в органах місцевого самоврядування здійснюється відповідними органами державної влади в порядку, встановленому законом.

Варто зазначити, що аналіз нормативно-правових актів, які визначають права осіб, котрі на професійній основі працюють в органах місцевого самоврядування, свідчить, що держава розширює цей перелік, гарантує:

1) верховенство права, демократизм і законність, гуманізм, соціальну справедливість, гласність, пріоритет прав та свобод людини і громадянина в процесі служби в органах місцевого самоврядування (пункти 3, 4, 5, 6 ст. 4 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»);

2) рівні права та можливості доступу громадян до служби в органах місцевого самоврядування з урахуванням їх ділових якостей та професійної підготовки (п. 2 ст. 38 Конституції України, ст. 3 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», ч. 1 ст. 5, п. 7 ст. 4 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»). Законодавство в принципі забороняє дискримінацію в питанні доступності муніципальної служби. Це забезпечує гарантію рівності прав людини і громадянина і означає, що незалежно від статі, релігійних переконань, соціального походження, расової та національної приналежності або інших обставин муніципальні службовці - рівні.

3) право на повагу особистої гідності, справедливе і шанобливе ставлення до себе з боку керівників, співробітників і громадян (п. 1 ст. 9 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»);

4) право захищати свої законні права та інтереси в органах державної влади та в судовому порядку (пункти 8, 9 ст. 9 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», ст. 71 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»);

5) право посадової особи місцевого самоврядування відмовитися від складання присяги (п. 1 ст. 20 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»).

У професійній сфері держава гарантує особам, які працюють в органах місцевого самоврядування :

1) широкі права у здійсненні професійних обов'язків, які передбачені законами України «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів»;

2) права у соціальній сфері: п. 11 ст. 4, п. 4 ст. 6, п. 2 ст. 9, п. 5 ст. 9, ст. 21 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»;

3) права у сфері праці: п. 4 ст. 9, ч. 3 ст. 7 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»;

4) право на кар'єрне зростання: п. 3 ст. 9, статті 14, 15 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»; на професійне вдосконалення: статті 6, 16 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»;

5) право на продовження участі в діяльності органів місцевого самоврядування після настання граничного віку (ч. 2 ст. 18 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»);

6) право припинити свою діяльність в органах місцевого самоврядування на підставі норм, викладених у КЗпП (ч. 1 ст. 20 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»);

7) право на інформаційне забезпечення професійної діяльності: пункти 6, 7 ст. 9 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування».

Але, сучасна система нормативних гарантій конституційного права громадян України на службу в органах місцевого самоврядування потребує суттєвого вдосконалення. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» виявився малоєфективним у практичній реалізації. Численні дублювання положень цього Закону із положеннями Закону «Про державну службу», який багато в чому застарів як із погляду змісту, так і своєї ідеології, обумовлюють необхідність врегулювання статусу служби в органах місцевого самоврядування на рівні окремого, нового за сутністю та змістом закону [2, с. 23].

Є багато сильних аргументів на користь того, щоб варто мати єдине спеціальне законодавство про службу в органах місцевого самоврядування замість того, щоб поширювати на неї законодавство про державну службу:

- визначення органів місцевого самоврядування також через їх персонал та надання їм професійної ідентичності, базованої на цінностях місцевого самоврядування;

- кожен орган місцевого самоврядування є окремим працедавцем, на відміну від держави;

- відносини між адміністративними керівниками та політичними лідерами є набагато тіснішими в органах місцевого самоврядування, ніж в органах державного управління.

Існування такого законодавчого акта, з нашої точки зору, сприятиме наближенню правових норм про службу в органах місцевого самоврядування до принципів публічного права та сфер його застосування. Службовці органів місцевого самоврядування є найнятими територіальною громадою працівниками для реалізації відповідних функцій щодо забезпечення конституційних прав і свобод громадян та сприяння сталому територіальному розвитку.

Отже, вони добровільно беруть на себе зобов'язання перед своєю громадою виконувати свої повноваження та обов'язки, а громада в свою чергу бере на себе обов'язок гарантувати посадовій особі органу місцевого самоврядування належні умови праці, гарантувати соціальні стандарти, які відповідають статусу посадових осіб цієї ланки управління.

Таким чином, система нормативних гарантій конституційного права громадян України на службу в органах місцевого самоврядування може бути визначена як гарантований на конституційно-законодавчому рівні порядок взаємодії держави та посадової особи місцевого самоврядування, який забезпечує законні інтереси держави та посадової особи в конституційно-правовій та соціальній сферах. Принциповим є питання обсягу таких гарантій: вони не можуть бути надмірними, але мають відповідати якості наданих послуг та загальній соціально – економічній ситуації в країні.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
2. Муніципальне право України : підручник / за ред А.Ф. Мельника. – К. : Атіка, 2007. – 372 с.
3. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3723-12>
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24 – ст. 170.
5. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. (зі змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 19.06.2003р. № 976 – IV, від 02.10.2003 р. № 1215 – IV) // Офіційний вісник України. – 2001. – № 26. – Ст. 1151.
6. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: Підручник / О.Ф. Фрицький; 3-є вид. доп. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 512 с.

Досвід європейських країн у реформування органів внутрішніх справ України

Тріпник О.М., курсант магістратури ННІПФПСМ НАВС

Побудова правової держави, визначена ст.1 Конституції України, на даний час, потребує глибоких перетворень у сфері соціально-політичних відносин у суспільстві, що передбачає вдосконалення діяльності правоохоронних органів, а

саме органів внутрішніх справ (далі ОВС) як одного з гарантів забезпечення успішної реалізації вказаних процесів.

Аналізуючи міжнародні та європейські документи, що стосуються діяльності поліції, можна говорити, що європейські стандарти діяльності правоохоронних органів – це основоположні принципи їх функціонування, спрямовані на забезпечення європейських цінностей в їх діяльності: верховенство права; прозорість діяльності та підзвітність суспільству; дотримання балансу між інтересами суспільства та інтересами окремого громадянина; захист свобод і основоположних прав людини та громадянина. Враховуючи специфіку поліцейської діяльності, ці принципи стосуються в першу чергу застосування запобіжних заходів, які обмежують права громадян (затримання, арешт, обшук тощо), застосування сили та зброї; попередження тортур та іншого негуманного поводження; організації роботи з громадянами та підзвітності, оскільки поліція для населення є органом державної влади з обов'язками надання правоохоронних послуг.

При організації процесу реформування конкретні положення законодавства організаційних заходів, інституційного забезпечення мають формуватися, враховуючи особливості правової системи, державного устрою, правових традицій, менталітету населенню тощо, кожної конкретної держави. Спроби копіювання та штучного перенесення будь-якої моделі організації діяльності ОВС навіть з найбільш розвинутої країни визнаною високою ефективністю діяльності правоохоронних органів на український ґрунт може виявитися не лише безперспективним, а й шкідливим.

У практиці європейських країн поліцейська діяльність визначається двома моделями її організації: континентально-європейською та англосаксонською (британською). Перша модель характеризується жорстким централізованим управлінням поліцейськими підрозділами з боку апарату держави, вертикальним їх підпорядкуванням і широким обсягом повноважень центру стосовно регіонів (Австрія, Німеччина, Італія, Іспанія, Франція). Другій моделі властиві децентралізоване управління, владна «горизонталь» зі значно ширшими повноваженнями місцевої влади. Ця модель успішно функціонує у Великобританії та США.

Можна також назвати наступні основні недоліки, які негативно впливають на процес реформування у відповідності до європейських стандартів: неефективне управління; надмірна закритість в діяльності; порушення прав людини, зокрема застосування катування та тортур і дискримінаційне ставлення до національних меншин; дотримання практики оцінювання діяльності за показниками; неефективна система підготовки кадрів, «роздута» відомча наука. Недоліки у діяльності органів внутрішніх справ визнаються на вищому рівні керівництва МВС, що є позитивним кроком до подолання існуючих проблем.

У зарубіжних наукових джерелах велика уваги приділяють визначенню основних засад правоохоронної (поліцейської) діяльності [1]. Перелік цих принципів, звичай, різний у кожній країні (залежно від національних традицій та політичної ситуації), проте в узагальненому вигляді до них можна віднести такі: 1) верховенство закону; 2) деполітизацію; 3) демілітаризацію; 4) децентралізацію; 5) підзвітність і прозорість у роботі; 6) тісну співпрацю з населенням і місцевими громадами (принцип «community policing»); 7) удосконалення професійної підготовки персоналу з одночасним скороченням його чисельності; 8) професійну етику.

Основне призначення поліцейської діяльності в сучасному демократичному суспільстві сформулював відомий німецький політеїст Р. Шульте [2] на підставі аналізу низки нормативних приписів: 1. Поліція має захищати, передусім, права та законні інтереси окремих громадян, а у визначених законом випадках – також інтереси громадян і держави загалом. 2. Поліція повинна відповідати перед законом, а не перед урядом. 3. Поліція має ініціювати та впроваджувати процедури й нормативні акти, що унеможливають здійснення свавільних арештів і затримань, забезпечуватимуть захист затриманих від тортур та жорстокого поводження. 4. Поліцейським підрозділам слід бути достатньо відкритими для форм зовнішнього контролю, зокрема громадського.

За час розбудови України як незалежної правової держави створено законодавчу базу діяльності Міністерства внутрішніх справ України. На підставі цього, з урахуванням загальноновизнаних міжнародних норм і стандартів, послідовно оновлюють і відомчу нормативно-правову базу, удосконалюють правозастосовну практику, триває пошук оптимальної структури Міністерства внутрішніх справ як центрального органу виконавчої влади. Схема організації та функціонування ОВС України, хоча й зазнала певного реформування, однак не виходить за межі традиційного підходу, орієнтованого на силові методи як основний вид правоохоронної діяльності.

Отже, оскільки Україна, згідно з Основним Законом, є демократичною унітарною державою, то більш прийнятною є побудова в ній централізованої моделі поліцейської системи на кшталт країн романо-германської правової сім'ї. У своїй дисертації О. В. Тюріна на основі проведеного порівняльного аналізу запропонувала основні напрями використання досвіду організації та функціонування систем правоохоронних органів Німеччини, Франції, Англії, США для реформування вітчизняної правоохоронної системи [3].

Список використаних джерел:

1. Федченко О. Структура поліцейських органів держав ЄС та правове регулювання їх діяльності / О. Федченко // Актуальні проблеми управління та службово-оперативної діяльності органів внутрішніх справ у сучасний період розвитку державності України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 26 жовтня 2007 р. – К. : МП Леся, 2008. – С. 72–77.

2. Schulte R. Vom Polizeifueerer zum Sicherheitsmanager, Anforderungen des Lernuntnehmers Polizei als seine Fuehrungskraefte : referat / R. Schulte. – Lilienberg. – 1996. – September – S. 10.

3. Тюріна О. В. Сучасні системи правоохоронних органів (порівняльно-правове дослідження) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / О. В. Тюріна. – К. : Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, 2001. – 18 с.

Міждержавне співробітництво правоохоронних органів в умовах євроінтеграційних процесів

Тюріна О.В., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії держави і права НАВС

У руслі державно-правового розвитку й практичної реалізації ідей міжнародного правопорядку, Україна обрала європейський напрям реалізації національних інтересів у нинішньому глобалізованому світі. Європейський вибір України базується на принципах верховенства права, забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Основним критерієм ефективності модернізації правової системи України і важливою складовою євроінтеграційної політики України є гарантованість прав і свобод людини та громадянина. Цієї мети можна досягнути лише за умови належного рівня діяльності правоохоронних органів, що зазнають сьогодні кардинального реформування.

Правоохоронні органи можуть бути визначені як органи, уповноважені державою на застосування заходів державного примусу, рішення яких мають правозастосовчий характер, і діяльність яких полягає у впливі на загрози праву як реальні, так й потенційні і носить державно-владний, юрисдикційний, підзаконний і регламентований характер. Кардинальне реформування правоохоронних органів України відбувається у світлі саме євроінтеграційних процесів і відповідних зовнішньополітичних орієнтирів нашої держави.

Європейська інтеграція забезпечує стабільність, мир і економічний розвиток регіону упродовж п'ятдесяти останніх років. Нині вона допомагає підняти рівень життя, створити внутрішній ринок, організаційне і правове підґрунтя для вирішення актуальних проблем (вироблення єдиної європейської стратегії, розроблення загальноєвропейських принципів і національних систем права тощо), чим значення Європейського Союзу у світі дедалі зростається.

Успішна реалізація стратегічних цілей Європейського Союзу значною мірою залежить від правильного і ефективного застосування кожною державою, яка є чи прагне стати її членом, норм європейського права. Якість імплементації права ЄС в систему національного права та його застосування у державній практиці перебуває у прямій залежності від розуміння права і ставлення до нього громадян європейських країн.

З огляду на перспективи України стати спочатку асоційованим, а потім і повноцінним членом Євросоюзу перед науковцями, політиками, державними службовцями все гостріше постає необхідність розв'язання завдань, пов'язаних з європейською інтеграцією. Особлива роль у цій роботі відведена, крім управлінців, юристам - науковцям і практикам, - оскільки саме право як найважливіший засіб юридичного обґрунтування, нормативної підтримки та забезпечення політики інтеграції може максимально наблизити українське законодавство до законодавства ЄС.

Важливе значення для забезпечення узгодженості правових систем Ради Європи, Євросоюзу та держав-учасниць має правовий механізм взаємодії, що являє собою систему правових засобів (зокрема, процедур), які сприяють узгодженому гармонійному функціонуванню міждержавних та національних правових систем у межах єдиного правового простору. До правових засобів, що забезпечують взаємодію, належать джерела міжнародного та національного права, основні способи та засоби правової інтеграції, вибір яких залежить від виду взаємодії, а також такі процедури, як: визначення основних принципів взаємодії; сфер регулювання та меж і напрямів міжнародної та національної правотворчості; визначення правових засобів взаємодії та суб'єктів їх реалізації; узгодження норм міжнародного та національного права.

Міждержавне співробітництво правоохоронних органів потрібно розглядати як один з компонентів взаємодії держав у сфері боротьби зі злочинністю, що само по собі є нині важливою частиною міжнародних відносин. Серед основних напрямів такого співробітництва можна виділити:

- надання правової допомоги по кримінальних справах;
- укладання і реалізація договорів про боротьбу з транснаціональними правопорушеннями;
- виконання рішень іноземних правоохоронних органів по кримінальних справах;
- регламентація кримінально-юридичних питань і прав особи у сфері забезпечення правопорядку, обмін інформацією, що представляє взаємний інтерес для правоохоронних органів;
- спільне дослідження проблем боротьби з правопорушеннями;

- обмін досвідом правоохоронної роботи;
- сприяння в підготовці кадрів для іноземних правоохоронних органів;
- надання матеріально-технічної і консультативної допомоги.

Таким чином, міждержавне співробітництво правоохоронних органів може сприяти як процесу реформування правоохоронних органів України в аспекті можливого запозичення позитивного досвіду діяльності правоохоронних органів інших держав, так й розширенню взаємодії між правоохоронними органами різних держав, насамперед європейських, для посилення євроінтеграційних процесів та підвищення ефективності здійснення правоохоронної діяльності.

Правові колізії в сучасному законодавстві

Христофор М.В., студент 1 К-Н курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Мінченко О.В.*

Неминуче здійснюється природний розвиток суспільних відносин. Життя суспільства постійно трансформується. Правова сфера життя також не стоїть на місці. Правова система в Україні спрямована на те, щоб закріпити політичні, соціальні і економічні зміни в нашому суспільстві, спрямувати свій розвиток на побудову правової держави, на формування повноцінного громадянського суспільства, на зближення зі світовою спільнотою. Все це спричиняє значні перетворення у вітчизняній системі законодавства. А оскільки, ми спостерігаємо дещо несистемність і непослідовність, часто непрофесійність діяльності законодавчих органів, то наявними є збільшення старих, і виникнення нових колізій правових актів. Тому питання характеристики колізій, причин виникнення і подолання залишаються актуальними. Проблематикою колізій займаються як практики, які постійно у своїй діяльності наштовхуються на суперечності у нормативно-правовій базі, так і теоретики, які створили певну методологічну базу, яка ґрунтується на працях таких науковців, як А.Мірошніченко, О.Волинка, Н.Давидов, В.Коваль, В.Копейчиков, В.Криволапчук, О.Майстренко, Д.Лилак, В.Єрьоменко, М.Магузов, А.Москалюк, О.Скакун, С.Теньков, Ю.Тихомиров, Ю.Тодика, І.Толчкова, Ю.Шемшученко та ін.

Серед багатьох існуючих підходів вчених до визначення юридичної колізії виділяється підхід російського вченого Ю. Тихомирова, який досліджував природу колізії, яка вбачається ним у суперечностях між існуючим правопорядком та намірами і діями щодо його зміни, а саме: різкі розходження у праворозумінні, зіткнення між нормами права і нормативними актами, неправомірні дії між державними й іншими органами та інститутами, розбіжності між нормативними приписами зарубіжних законодавств, суперечності між нормами національного і міжнародного права тощо [1, с.8].

Дуже влучною є думка О.Ф.Скакун, яка вважає, що юридична колізія – це загальний термін у якому визначаються формальні суперечності або розбіжності всередині юридичної системи держави, супроводжені уповноваженими суб'єктами нормотворчості, правозастосування, правотлумачення та заважають злагодженому її функціонуванню, під юридичними колізіями «розуміють розходження чи суперечність між окремими нормативно-правовими актами, що регулюють одні й ті ж або суміжні суспільні відносини, а також суперечності, що виникають у процесі правозастосування та здійснення компетентними органами й посадовими особами своїх повноважень» [4, с. 424].

Погоджуючись з дослідницею зазначимо, що юридичні колізії розподіляють на суперечності або розбіжності: між різними нормативно-правовими актами, між нормативно-правовим актом і нормативно-правовим договором (колізії в нормотворчості); між різними правозастосовними актами, між нормативно-правовими та правозастосовними актами (колізії в правозастосуванні); між різними актами тлумачення норм права, між нормативно-правовими актами й актами тлумачення норм права, між правозастосовними актами й актами тлумачення (колізії в правотлумаченні). Інші дослідники розрізняють різні види юридичних колізій в залежності від властивостей та особливостей самої колізії правової норми. Класичною класифікацією юридичних колізій є поділ на темпоральні (часові), ієрархічні (субординаційні) та змістовні колізії.

Темпоральна (часова) колізія – це колізія, що виникає внаслідок видання в різний час з того самого питання принаймні двох норм права. Для подолання такої колізії необхідно докладно проаналізувати чотири показники, що характеризують дію суперечливих нормативних актів у часі: момент набуття актами чинності; напрям дії темпоральної дії актів; момент, підстави та порядок призупинення дії нормативних актів; момент, підстави та порядок припинення (скасування) їхньої дії [4, с. 316].

Ієрархічні (субординаційні) колізії виникають тоді, коли на врегулювання одних фактичних відносин претендують норми, що розміщуються на різних щаблях в ієрархічній (вертикальній) структурі законодавства й тому мають різну юридичну силу [3, с. 317].

До причин виникнення ієрархічних колізій, наприклад, в Україні слід зарахувати практику прийняття нормативних актів органами державної виконавчої влади і, насамперед, центральними [6].

Слід відзначити, що колізії вносять до правової системи неузгодженість, створюють незручності в правозастосуванні. Найбільш загальними підставами виникнення колізій нормативного акту є об'єктивні та суб'єктивні чинники. Об'єктивні – відставання права від динамічніших суспільних стосунків – одні норми з'являються, інші застарівають, застарілі не завжди встигають відмінити. Суб'єктивні – недолік досвіду законодавця, низька якість законів, недоліки систематизації про що говорилося вище.

Актуальним, на наш погляд, є приклад колізій, які наявні в новому Законі України «Про Вищу освіту». У Законі, містяться редакційно невдало сформульовані положення: наприклад, «Система зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності ... передбачає... забезпечення ефективності процесів і процедур «внутрішнього забезпечення якості...»» (п.1 частини третьої статті 16); «забезпечення наявності необхідних ресурсів для забезпечення навчально-виховного процесу» (п.5 частини другої статті 16); «система забезпечення якості освіти в Україні складається із системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності...» (частина перша статті 16).[5]. Колізійність приводить до неузгодженостей і суперечливостей щодо діяльності учасників освітнього процесу, а це значна частина населення країни. Отже, нинішні суспільні (економічні, політичні) відносини в Україні є недосконалыми, вкрай суперечливими, зокрема з точки зору їх правового регулювання. Звичайно, досконалої системи бути не може. Однак питання подолання колізійного стану законодавства залишається відкритим.

Список використаних джерел:

1. Майстренко О.В. Теоретико-правові аспекти колізій у законодавстві України: авто реф. дис. ... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень / О.В. Майстренко; наук. кер. В.П. Марчук. – Харків: Харківський нац. університет внутрішніх справ, 2008. – 20 с.

2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник / Скакун О. Ф. – [2-ге видання]. –К.: Алерта, 2011. – 520 с.

3. Загальна теорія держави і права: [підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів] М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богаченко та ін.; за ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченка, О.В. Петришина. – Х.: Право, 2002. – 432 с.

4. Матузов Н. И. Юридические коллизии и способы их разрешения. Теория государства и права: курс лекций / Матузов Н.И.; под ред. Н. И. Матузова, А. В. Малько. – М.: Юристъ, 1997. – С. 424–439.

5. Закон України « Про вивч освiтвр» від 01.07.2014 № 1556-VII - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-187>. 6.Шевченко Т.В. -»Юридична колізія: теоретико-правовий аспект» - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.pravoisuststvo.org.ua/archive/2013/3_2013/03.pdf

Процеси глобалізації в сучасному праві та їх прояв в системі законодавства України

Чуб'юк О.В., студент 1 К-Н курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Мінченко О.В.*

Реалії соціального й політико-правового буття Української держави, яка проголосила своєю найвищою соціальною цінністю людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку, а змістом і спрямованістю своєї діяльності – гарантії прав і свобод усіх членів суспільства, зумовлюють потребу в теоретичному аналізі проблем, що виникають у процесі правотворення й формування державності.

Відомо, що глобалізація як універсальне за своєю суттю явище охоплює не лише світову економіку, фінанси, засоби масової інформації, де вона має прояв найбільшою мірою, але й інші сфери державного й суспільного життя, включаючи право. Погодимось з В.С. Нерсисянцем в тому, що «глобалізація суттєво впливає на трансформацію, зміни й модернізацію державно-правових інститутів, норм і відносин на всесвітньому, макрорегіональному і внутрішньодержавному рівнях, стимулює, прискорює й оновлює процеси універсалізації в сфері права» [1, с. 38].

Ю. С. Шемшученко відзначає: «Глобалізація суспільного життя в останні роки загострила питання про гармонізацію різних правових систем. Стало зрозумілим, що держави багато втрачають, якщо діють розрізнено, не дотримуються загальних правил, які вироблені у процесі розвитку цивілізації» [2, с. 35].

Для України значимість глобалізації пояснюється перш за все тим, що наша держава перебуває в процесі входження до глобалізаційного простору, а також відсутністю належного правового механізму, який би забезпечував цей процес. Елементами даного механізму виступають засади зовнішньої і внутрішньої політики України, правові конструкції, що забезпечують примат міжнародного права щодо національного, норми, що регулюють процедуру імплементації норм міжнародного права у внутрішнє законодавство.

Ми вважаємо, що проблемами у правовій сфері, які викликані глобалізацією є: складні умови процесів правотворення та державотворення; трансформаційні процеси на фоні низької правової культури населення, і як наслідок зниження рівня законності і правопорядку; невисока якість національної правової бази; гармонізація розвитку законодавчої бази України із розвитком міжнародного права та законодавства іноземних держав; потреба сучасного наукового переосмислення державно-правових явищ та інститутів, визначення нових та модернізація існуючих функцій держави; поглибленого вивчення категорії «національна держава», синтезуючи співвідношення національних і глобальних тенденцій розвитку сучасної державності.

Виділимо найбільш суттєві тенденції розвитку українського права в умовах глобалізації: відбувається збільшення зон дії права, розширення меж правового простору, що є наслідком інтенсивного зростання ділової активності як особистостей, так і груп, що обумовлює глобальні об'єми правової активності й правовідносин [3, с. 14]; зростання ролі права в удосконалюванні управління соціальними процесами виявляється також у розширенні й поглибленні правового регулювання, появі нових галузей, підгалузей та інститутів права [4, с. 20]; тенденція гуманізації права та ін.[5, с. 17].

Звідси бачимо, що глобалізація передбачає збільшення «прозорості меж між різними національними, економічними і політичними системами, що у свою чергу пов'язано з необхідністю вироблення більш загальних норм поведінки політичних, економічних суб'єктів, використання загальних «правил гри» на світовому ринку. Внаслідок цього національні правові системи інтернаціоналізуються, відбувається їх зближення, уніфікація ряду галузей та інститутів права і законодавства. У цілому інтернаціоналізація права відбувається шляхом рецепції і правової акультурації, зближення (конвергенції) правових систем, шляхом уніфікації й стандартизації права.

Таким чином, можна стверджувати, що в умовах глобалізації відбувається становлення «глобальної» правової системи, у якій міжнародне право й національні правові системи стають багаторівневими «галузями» і «інститутами», а як об'єкт регулювання з'являється вся соціальна система людської цивілізації.

Отже, для подальшого розвитку сучасного українського суспільства, необхідність збереження національних правових традицій повинна розглядатися у поєднанні з проблемами, пов'язаними з включенням України в європейські інтеграційні процеси. Ця обставина має особливе значення для ефективного функціонування національної правової системи України, заснованої, з однієї сторони, на правових традиціях українського народу, а з іншої – такої, що враховує процеси, які відбуваються на сучасному етапі розвитку світової спільноти.

Список використаних джерел :

1. Нерсисян В.С. Процессы универсализации права и государства в глобализирующемся мире // Государство и право. – 2005. – № 5. – С. 38-47.
2. Шемшученко Ю. С. Теоретические проблемы гармонизации законодательства Украины с европейским правом / Ю. С. Шемшученко // Проблемы гармонизации законодательства Украины и стран Европы / под общ. ред. Е. Б. Кубко, В. В. Цветкова. – К. : Юринком Интер, 2003. – С. 35–40.
3. Бірюков Р.М. Національна правова система в умовах глобалізації (основні напрямки трансформації). / авт.реф. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Р.М. Бірюков – Одеса, 2011. – 20 с.
4. Тимченко С.М. Глобалізація і право: напрями впливу і тенденції розвитку / С.М. Тимченко, Л.Г. Удовика // Вісник Запорізького національного університету. – №1. – 2009. – С.14-17.
5. Систематизация законодательства / Под ред. А.С. Пиголкина. – Спб.: Юрид. центр Пресс. – 2013. – 380 с.

Рішення та висновки Конституційного Суду України та їх місце в системі джерел конституційного права України

Шапаренко К.В., студент 6МК-1А курсу ННЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Демиденко В.О.*

В сучасній юридичній науці проблема місця і ролі рішень Конституційного Суду України в системі джерел права України не привернула належної уваги [3, с.46]. Досі залишається дискусійним питання стосовно віднесення актів Конституційного Суду України до джерел національного права. З цього приводу в теорії права склалося дві діаметрально протилежні точки зору – ряд дослідників

вважають, що рішення Конституційного Суду не є джерелами права, інші ж вчені стверджують, що Конституційний Суд є нормотворчим органом, тому його рішення є джерелами права. Серед прихильників першої позиції виокремимо В.В. Вандишева, який зазначає, що рішення Конституційного Суду «не створюють нових правових норм» [1, с.21]. Але більшість сучасних українських вчених підтримують другу позицію, відповідно до якої рішення Конституційного Суду України відносяться до джерел права, що підтверджується і реаліями правової дійсності. Є.П. Євграфова з цього приводу зазначає, що «рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, є складовою системи національного законодавства, а отже, - носієм права в смислі законоутворюючого фактора» [3, с.46]. Р.Б.Тополевський у своїй дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук робить висновок про включення рішень, що приймаються в результаті конституційного тлумачення і містять правові позиції до системи юридичних джерел права України [5, с.11]. Д.Ю. Хорошківська також зазначає про включення рішень Конституційного Суду України до системи джерела права України [7, с.9]. Особливе місце Конституційного Суду України в системі органів державної влади породжує багато запитань і проблем теоретичного і практичного характеру, пов'язаного з організацією і діяльністю єдиного органу конституційної юрисдикції, юридичною силою актів, які приймає Конституційний Суд, неможливість їх оскаржити, виконанням рішень органу конституційного контролю. Питання юридичної природи актів Конституційного Суду України є актуальною і потребує теоретичного дослідження та законодавчого вдосконалення.

Метою моєї доповіді є спроба проаналізувати правову природу актів Конституційного Суду України та можливість визнання рішень Конституційного Суду джерелами права України. Відповідно до Конституції України є два основних види актів органу конституційної юрисдикції: 1) рішення – їх Конституційний Суд України ухвалює з питань конституційності законів та інших правових актів та офіційного тлумачення Конституції України та законів України (ст. 150); 2) висновки – їх Конституційний Суд України дає у справах щодо відповідності Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість, а також щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту (ст. 151) [8].

Усі рішення Конституційного Суду України, як вже зазначалося, поділяються на два типи: 1) рішення, якими визнаються неконституційними нормативно-правові акти; 2) рішення з питань офіційного тлумачення Конституції і законів України.

Ухвалюючи рішення про визнання законів, інших правових актів або їх окремих положень неконституційними, Конституційний Суд України у такий спосіб вносить у чинне законодавство суттєві зміни (таким чином вносяться зміни в раніше прийняті нормативно-правові акти або скасовуються чинні норми), у зв'язку з чим у літературі така діяльність Конституційного Суду знайшла відображення у термінах «негативна», «скасовуюча», «негаторна» функції Конституційного Суду (М.В. Вітрук). З приводу рішень Конституційного Суду України про визнання неконституційними тих чи інших правових актів Є.П. Євграфова висловлює думку, що на сьогодні вони становлять біля 70% діяльності органу конституційної юрисдикції [3, с.49-50].

У главі восьмій Закону України «Про Конституційний Суд України» передбачено види актів, які приймаються в конституційному судочинстві. У ст. 50 Закону передбачено прийняття процесуальних ухвал про відкриття

провадження та про відмову у відкритті провадження у справі. Види актів Конституційного Суду визначаються також Регламентом КСУ у параграфі 54. Залежно від питань, що вирішуються на пленарному засіданні КСУ, акти суду поділяються на процесуальні (щодо розгляду справ і вирішення конституційних спорів по суті) та не процесуальні (які не стосуються розгляду справ). Процесуальними актами КСУ є ухвали (в тому числі протокольні), рішення, висновки. Крім того, орган конституційної юрисдикції приймає рішення з організаційних питань внутрішньої діяльності КСУ: про затвердження Регламенту, положення про секретаріат, постійні комісії, про утворення Колегії суддів КСУ, про припинення повноважень судді, про дострокове звільнення з посади Голови КСУ, його заступників, та ін. Рішення Конституційного Суду приймаються в особливому процесуальному порядку.

Відповідно до ст. 63 Закону «Про Конституційний Суд України» – рішення приймаються, висновки даються Конституційним Судом поіменним голосуванням шляхом опитування суддів. Судді не мають права утримуватися від голосування. Рішення і висновки Конституційного Суду України мотивуються письмово, підписуються окремо суддями, які голосували за їх прийняття і які голосували проти їх прийняття та оприлюднюються. Вони є остаточними і не підлягають оскарженню [5].

Таким чином, рішення Конституційного Суду України мають загальнообов'язковий характер, ухвалюються за особливою процедурою розгляду справ, і в якому встановлюється зміст правового акту, що є предметом конституційного контролю та здійснюється тлумачення Конституції і законів України.

Рішення, які приймає Конституційний Суд України, є обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені. За невиконання настає Конституційно правова відповідальність, яка в тому числі може передбачати кримінальну відповідальність.

На мою думку, рішення та висновки Конституційного Суду України виконують правотворчу функцію і встановлюють правила, що регулюють суспільні відносини. Вони є джерелами національного права з таких підстав: містять норми права; мають формально-визначений характер виразу і закріплення; є самодостатніми; регулюють суспільні відносини; виносяться ім'ям України; є остаточними; обов'язковими на всій території України та для всіх органів державної влади, посадових осіб і громадян; підлягають опублікуванню в офіційних виданнях; мають юридичну силу вищу ніж міжнародні договори та закони, тобто є «підконституційними».

Євроінтеграція: суть та перспективи для України

Шевченко Я.А., слухач 5-В курсу факультету підготовки спеціалістів-правознавців ННІЗН НАВС

Євроінтеграційні прагнення України стали невід'ємними реаліями політичного сьогодення. Європейські орієнтири набули практичного втілення у низці рішень та дій як української держави, так і офіційних органів Євросоюзу. Проте, за масовим оволодінням європейською фразеологією нерідко криється вельми неглибоке розуміння механізмів реалізації такого амбіційного завдання. Процес зводиться до плану формальних процедур, які мають бути виконані. Це робить стратегію європейської інтеграції негнучкою та фрагментарною, призводить до втрати послідовності та ефективності цієї стратегії. Поширення політичних спекуляцій, в основі яких знаходяться не обгрунтовані практичні

розрахунки, а упереджене ставлення до окремих векторів зовнішнього розвитку, дезорієнтує ключових партнерів України та стримує розвиток взаємовигідної співпраці [1, с. 29].

На сьогодні основними напрямками співробітництва між Україною та ЄС є енергетика, торгівля та інвестиції, юстиція та внутрішні справи, наближення законодавства України до законодавства Євросоюзу, охорона навколишнього середовища, транспортна сфера, транскордонне співробітництво, співпраця у сфері науки, технологій та космосу.

Процес міжнародної економічної інтеграції України має певні особливості:

- по-перше, наша держава ще не визначилась повною мірою з основними напрямками і механізмом структурної перебудови економіки. Критерії цього процесу повинні вироблятися з врахуванням особливостей розвитку світової системи господарювання, а також реальних можливостей і напрямів інтегрування до неї України.

- по-друге, дуже гостро стоять питання як безпеки у сфері зовнішньоекономічних відносин, так і взагалі економічної безпеки, які необхідно вирішувати з позицій активного конкурентного протистояння на світовому ринку.

- по-третє, існують певні суперечності регіонального характеру, усунення яких можливе тільки на довгострокових договірних засадах, шляхом активного включення до інтеграційних процесів з визначенням глобальних національних пріоритетів та їх збалансуванням з іншими, що існують у світовому економічному просторі.

- по-четверте, спроби активного спілкування та діалогу з міжнародними фінансовими інститутами - як гарантими входження України до світового ринку і оновлення економіки - поки що спричиняють неадекватну реакцію широких кіл української громадськості, оскільки досі чітко не визначено орієнтири нашої держави ні в розвитку її внутрішньої економіки, ні в пошуках її майбутнього місця в світовому господарстві.

Проблема економічної інтеграції для України є однією з першочергових, а враховуючи те, що Україна - одна з найбільших європейських держав, то для неї особливо важливою є інтеграція саме з країнами Європи і в першу чергу з країнами-членами Європейського Союзу. Тому розвиток відносин з Європейським Союзом у довгостроковій перспективі має залишатися одним із пріоритетів зовнішньоекономічної політики України.

Враховуючи вищевикладене, слід зазначити, що основні зусилля мають Української держави насамперед повинні спрямовуватися на:

1) інтеграцію господарства України в загальноєвропейський економічний простір шляхом розширення доступу українських товарів на європейські ринки. ліквідацію економічних бар'єрів у торгівлі та поглиблення виробничої кооперації;

2) підтримку вітчизняних товаровиробників і вдосконалення міжнародно-правового механізму захисту їх інтересів;

3) гармонізацію економічного законодавства в відповідності до стандартів ЄС і СОТ та створення економічних і правових передумов для створення зони вільної торгівлі Україна - ЄС [2].

Що стосується політичної сфери, то основними політичними вигодами послідовної європейської інтеграції є зміцнення стабільності демократичної політичної системи та її інститутів, модернізація правового поля і забезпечення прозорості національного законодавства, поглиблення культури демократії і повага до прав людини [3, с. 136].

Таким чином, перспектива інтеграції у ЄС України залежить значною мірою від вирішення ряду економічних та політичних проблем. Тільки в результаті успішного здійснення ринкових реформ і досягнення високого рівня розвитку економіки Україна може претендувати на членство у Європейському Союзі.

Список використаних джерел:

1. Жаліло Я. А. Євроінтеграційні перспективи України: від декларацій – до дій / Я.А. Жаліло // Стратегічні пріоритети – №3(12) – 2009 – С. 29 – 35.
2. Євроінтеграція України: проблеми та перспективи: [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.rusnauka.com/9_KPSN_2011/Economics/16_84621.doc.htm.
3. Омельничук В. Європейська інтеграція України: проблеми та перспективи розвитку / В. Омельничук // Наука. Освіта. Молодь, - с. 136-137. [Електронний ресурс].- Режим доступу : http://library.udpu.org.ua/library_files/stud_konferenzia/2014/53.pdf.

Дотримання прав людини – конституційний принцип оперативно-розшукової діяльності

Шевчук О.Ю., кандидат юридичних наук, доцент кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування ННІПФПСКМ НАВС

Однією з загальних засад конституційного ладу України, як і решти держав, що обрали для себе демократичний шлях суспільно-політичного розвитку, є визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю; тому права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності органів державної влади, як це закріплено в ст.3 Основного Закону України. До того ж, згідно з положенням ст.21 Конституції України, ці права і свободи вільних і рівних за своєю гідністю суб'єктів є невідчужуваними та непорушними. Вони є гарантованими і ні за яких умов не можуть скасовуватися (ч.2 ст.22), а отже, при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (ч.3 ст.22).

Дедалі більшої актуальності набуває проблема пошуку шляхів удосконалення конституційного регулювання діяльності суб'єктів оперативно-розшукової діяльності у плані якомога ширшого і надійнішого забезпечення основоположних прав та свобод у поєднанні з результативністю цієї діяльності.

Слід зазначити , що різні аспекти згаданої проблеми вже досліджувалися в наукових працях В.Г. Боброва, Я.В. Давидова, А.М. Єфремова, Д.Й. Никифорчука, А.М. Колодія та ін.

З огляду на специфіку оперативно-розшукової діяльності, а також виходячи з умов ефективності протидії злочинності при охороні законних інтересів особи, держави і суспільства, доводиться визнати припустимість низки правових обмежень. Останні розглядаються як винятки із загальних нормативних правил, підпорядкованих насамперед реалізації ідеї верховенства права в суспільному житті. Тому введення таких обмежень допускається лише за умови дотримання ряду законних вимог, узгоджених із суспільно значущими цілями, власне, заради захисту й досягності яких визнається виправданість обмеження прав людини. Щоправда, на конституційному рівні не визначається загальний зміст обмеження прав і свобод людини та громадянина, а також нормативні критерії припустимості такого обмеження. В результаті у багатьох випадках «розмивається» демаркаційна межа між їх обмеженням та порушенням, оскільки в законодавстві відсутні які-небудь принципові підстави для встановлення граничного ступеня цих можливих обмежень.

В плані узагальнення законних мотивів та умов застосовності обмежень конституційних прав і свобод у процесі здійснення таких оперативно-

розшукових заходів, як стеження, обшуки, перехоплення кореспонденцій та прослуховування телефонних розмов, вирізняються такі заходи: інтереси державної безпеки і громадського спокою; економічний добробут держави; запобігання безладдям і злочинам; охорона здоров'я і моральності громадян; захист прав і свобод інших осіб.

Концептуально узагальнюючи умови припустимості обмеження цих прав і свобод, а також враховуючи практику Європейського Суду з прав людини, Конституційного Суду України та конституційних судів ряду інших держав, вбачається за доречне взяти до уваги низку наступних – принципових питань: зміст та обсяг обмежень конституційних прав мають визначатися за принципом необхідності та співрозмірності з визнаними в Основному Законі цілями таких обмежень; дані обмеження повинні спрямовуватися на досягнення правового балансу в суспільстві, оскільки всі суб'єкти права є конституційно рівними між собою; ці обмеження не можуть бути нормативною підставою для такого регулювання, котре посягало б на сутність того чи іншого права людини та нівелювало б його реальний зміст; обмеження суб'єктивних прав і свобод може виправдовуватися публічними інтересами лише за умови їхньої відповідності цілям захисту конституційно значущих цінностей, зорієнтованих насамперед на забезпечення якомога ширших можливостей реалізації цих прав і свобод; з метою виключення можливості непомірного обмеження прав і свобод людини та громадянина у конкретній правозастосовній ситуації, норма, що передбачає припустимість такого обмеження.

Отже, можна дійти певних висновків, зокрема:

- оскільки головною метою ОРД є захист, охорона та поновлення порушених прав і свобод в умовах застосування спеціальних сил і засобів для вирішення завдань протидії злочинності, добування інформації про події чи дії, які створюють загрозу державній, військовій, економічній та екологічній безпеці держави, то пов'язане з даною діяльністю обмеження прав і свобод може здійснюватися лише в діапазоні їх дотримання;

- обмеження прав і свобод людини й громадянина при здійсненні оперативного-розшукових заходів (як і самі ці заходи) можуть застосовуватися як екстремальний засіб і тільки у тих випадках, коли ефективно досягнення цілей даних заходів іншими засобами не можливе;

- найбільш загальним нормативним критерієм розглядуваних обмежень має бути їхня підпорядкованість умовам справедливого балансу приватних та публічних інтересів у системі правовідносин;

- припустимість таких обмежень визначається: їхньою необхідністю для виконання поставлених завдань; їхньою достатністю для забезпечення ефективності використання оперативного-розшукових засобів; потенційним діапазоном кількісного зменшення сфери використання конституційних прав і свобод, в межах якого залишатиметься непорушним їх якісний зміст.

До історії концепції розвитку прав і свобод людини

Шкуратенко О.В., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри історії держави та права НАВС

Головатенко О.А., студент 3-КА курсу юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС

У сучасному вимірі постійних змін – технологічних звершень, життєвих цінностей, пріоритетів, соціальних орієнтирів і уподобань – залишається

незмінним визнання найвищою цінністю забезпечення природного права людини та її основних свобод.

Історія становлення прав людини має глибинне вікове коріння. Великого значення набуло поняття природного права в епоху Просвітництва, закріпились і поширились основні цінності де невід'ємною складовою даної концепції виступає гарантування свободи особистості, забезпечуванні її від довільного втручання держави, захист життя, власності та інших індивідуальних прав.

В доктринальному розвитку прав людини в ХХ ст. утверджувались нові цінності і пріоритети. На післявоєнному етапі поставали держави, пов'язані вимогами верховенства права, з дотриманням принципу рівності громадян перед законом, встановленням неупередженого та ефективного правосуддя.

В сучасному вимірі розвитку держави пріоритетним є усвідомлення того, що через універсальну ідею права та свободи людини втілюються у контекст світового розвитку.

Окремі аспекти питання, що розглядається, досліджують такі науковці, як В. Тацій, В. Бруз, Л. Гайдуков, В. Василенко та ін.

Мета статті – висвітлити становлення та розвиток основних стандартів прав і свобод людини у II половині ХХ ст., з урахуванням діяльності Української РСР в міжнародній системі післявоєнного періоду з вироблення загальноправових норм і принципів прав і свобод людини.

Вгамувавши свої політичні та імперські амбітності післявоєнного часу, світова спільнота сконцентрувала неабиякі зусилля, на вибудовування системи органи і установи якої займалися б сприянням міжнародному співробітництву з проблем заохочення і розвитку прав людини, де вагому роль у становленні зазначених доктрин відіграла Організація Об'єднаних Націй (далі – ООН).

Ряду міжнародно-правових органів було надано право безпосередньо відати загальною координацією в усій системі ООН, пов'язаній з централізованим регулюванням у сфері прав людини.

Функції та повноваження головних і спеціалізованих органів системи ООН у сфері розвитку прав людини базувалися на основі міжнародно-правових документів з прав людини та загальних рекомендацій з цієї проблеми. Згідно з положеннями Статуту ООН, загальну відповідальність за функціональну діяльність самої ООН, у тому числі й в області прав людини, несе Генеральна Асамблея (далі – ГА) ООН (ст. 60 Статуту ООН). ГА ООН виносить рекомендації з метою сприяння міжнародному співробітництву в політичній області, а також у здійсненні заохочення прав людини та основних свобод для всіх, незалежно від раси, статі, мови та релігії (ст. 13 Статуту ООН).

Конкретну практичну діяльність у соціальній і економічній областях, які стосуються прав людини, проводить орган ГА ООН – Міжнародний надзвичайний фонд допомоги дітям (ЮНІСЕФ), створений у 1946 р. (Резолюція 57(1)). Разом з іншими державами УРСР з початку діяльності ООН у сфері захисту прав людини внесла ряд важливих пунктів для розв'язання проблеми, де була бажана міжнародна допомога. Українська РСР, як одна з держав засновниць Об'єднаних Націй 16 лютого 1946 р. була обрана членом Комітету у справах біженців і переміщених осіб (УВКБ).

Одним із головних органів ООН, Економічною і Соціальною Радою (ЕКОСОП), було створено згідно зі ст. 68 Статуту ООН окрему функціональну Комісію ООН з прав людини, перед якою відразу ж постало завдання визначення основних прав і свобод (Резолюція ЕКОСОП (9/II) від 21 червня 1946 р.). У 1946 р. представники української делегації також брали активну участь у створенні ще однієї з важливих ланок у системі ООН з прав людини – Комісії ООН з питань становища жінок.

Документ з міжнародних стандартів прав і свобод, які підлягають загальному отриманню, було визнано як Загальна декларація прав людини та проголошено III сесією ГА ООН 10 грудня 1948 р. (Резолюція 217А(III)).

Як і всі резолюції Генеральної Асамблеї, Загальна декларація прав людини не має юридичної сили, проте, фактично цей документ загальноновизнаний як обов'язковий для всіх. Тридцять статей Декларації охоплюють широке коло громадських, політичних, соціальних економічних та культурних прав. Чимало статей Декларації та пізніше ухвалені міжнародні конвенції увійшли до конституцій, законів держав, стали надихаючим чинником у національній законотворчості.

У контексті міжнародного захисту прав і свобод людини уряди європейських країн, у тому числі й УРСР, 4 листопада 1950 р. прийняли Європейську Конвенцію з прав людини. Низка її положень вплинули на розвиток національних механізмів захисту прав людини. Конвенцію було підписано урядом Української РСР, проте лише 17 липня 1997 р., Верховна Рада України ратифікувала цей документ. На сьогоднішній день її визнано своєрідною Конституцією прав людини Європейської спільноти.

У 1949 р. було прийнято ГА ООН Конвенції з політичних прав жінок та про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами. Урядом Української РСР документи ратифіковано. У 1958 р. Президія Верховної Ради УРСР ратифікувала додаткову Конвенцію про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, подібних до рабства.

Делегація УРСР брала активну участь у роботі другого лондонського Конгресу під егідою ООН, із запобігання злочинності та поведіння зі злочинцями, який відбувся у серпні 1960 р. На XV сесії ГА ООН у 1960 р. українська делегація була запрошена на вироблення проекту Пакту про громадянські та політичні права людини, де нею було внесено ряд поправок до ст. 15 проекту.

Інтеграція України у світове співтовариство була і залишається вагомим фактором, що обумовлюватиме подальші шляхи розвитку та імплементації міжнародних положень в національне право. Сьогодні, як ніколи, важливим чинником творення в Україні громадянського суспільства є, насамперед, законодавче закріплення та дотримання загальноновизнаних принципів прав та свобод людини в системі національного права, враховуючи, що республіка постійно виявляла себе, як активний член та творець багатьох положень сучасного законодавства.

Праві аспекти міжнародної співпраці України в області донорства та трансплантології

Юшкова В.В., викладач Університету сучасних знань

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Лебідь В.І.*

З наукової точки зору, проблеми міжнародної співпраці в області донорства та трансплантології і їх юридичного забезпечення, крім всього іншого, мають виражену попередню тенденцію, що включає початкову юридичну компаративістику, і як наслідок результатів такого порівняння, орієнтацію на оптимізацію, адаптацію та реформування законотворчості в цій сфері, включаючи попередні положення і теми, які ще навіть не прийняті (але можуть з'явитися в найближчому майбутньому). І, як підсумок, з'являється відносна уніфікація законодавчої бази по відношенню до законодавства інших країн, з урахуванням особливостей національної правової системи. Такі юридичні

нововведення поза сумнівом сприятимуть реалізації на території України юридичного забезпечення практичного впровадження інноваційних методик донорства та трансплантології з урахуванням завтрашнього дня, тобто можуть стати орієнтиром в створюваній національній стратегії розвитку і управління донорством і трансплантологією. Практично ж, наявність і впровадження міжнародної співпраці в області охорони здоров'я людини та трансплантології, зокрема є вищим практичним соціальним благом, гарантованим Конституцією країни, а ступінь його реалізації ніщо інше як індикатор прояву рівня турбування держави про своїх громадян.

Важливість проблеми міжнародної співпраці можливо розпочати паралельними шляхами розвитку, починаючи з підписання відповідних угод про співпрацю на рівні між вітчизняними ВНЗ, окремими центрами трансплантології до співпраці з іноземними партнерами, передбаченої підписаними та ратифікованими дипломатичними угодами. Це, так званий локальний рівень міжнародної співпраці.

Наступним пунктом повинна бути зроблена реанімація міждержавних договорів. У складі будь-якої дипломатичної місії за кордоном, є урядовець (аташе) відповідальний за науково-технічну співпрацю України. Провівши відповідну «правову реанімацію» таких угод можливо й запустити механізм відповідної співпраці.

Серед проблем, які так чи інакше стають перешкодами прогресу у сфері трансплантології є інертність даного питання. Поки Парламент України не оповістить зміни в донорстві і трансплантології пріоритетною темою для країни, доти держустанови ігноруватимуть виклики сьогодення.

Ще одне питання залишається не вирішеним – це майбутній розподіл міжнародної співпраці в предметно-прикладній сфері діяльності, тобто який регіон у світовому масштабі зможе надати ті види допомоги, яких не може надати інший регіон.

Сам термін «міжнародна співпраця» в області донорства та трансплантології, стосовно України і, з погляду методології, ми пропонуємо розглядати, підрозділяючи, перш за все, на декілька системно-правових аралів:

- 1) лімітрофно-регіональний (страни-лімітрофи та країни колишнього СНД);
- 2) континентальний (країни-члени ЄС);
- 3) міжконтинентальний (країни G-7/8 і G-20) і
- 4) гібридний (тобто наддержавно-рекомендаційний та/або юридично-доктринальний - ВООЗ, матеріали міжнародних асоціацій, з'їздів, симпозіумів, конференцій).

Під «індикатором юридичної новизни» слід розуміти «рівень інноваційних методів галузі, закріплених законодавчо-національно».

Нарешті, під «індикатором юридичної апікативності» слід розуміти ступінь готовності апікативності та застосування зарубіжного законодавства безпосередньо до бази українського законодавства, а також їх сумісність (наявність або відсутність колізій).

Все вищезазначене дозволяє зробити висновок про те, що крім інших визначальних чинників, міжнародна юридична співпраця:

- а) може бути багаторівнева;
- б) комплексна;
- в) або ж точково-спорадичним, тобто адресно-виборчим відносно тем.

Вибір рівнів співпраці, на наш погляд, визначається, перш за все, ступенем необхідності впровадження юридичної новизни процедур і операцій та/або юридичної апікативністю і сумісністю таких, а також рядом інших чинників.

Крім того, на рівень і інтенсивність співпраці впливають наступні додаткові юридичні чинники:

1) міжнародне публічне право на підставі стану дипвідношення між країною-донором і країною реципієнтом - Україною (наявність міждержавних договорів про співпрацю) та/або договори про співпрацю між державними установами та приватними клініками (центрами).

2) інтенсивність співпраці – інтенсивна або активна, або вибірково-адресна фаза співпраці.

3) фінансування або покриття витрат співпраці: стороною, що приймається, сумісно сторонами, спонсорською підтримкою. Фактично, в ідеалі міжнародна співпраця включає облік багатьох інших чинників, які і визначають його масштаб, зміст, та т.ін., тобто, по суті та в ідеалі є системно-комплексним.

За відсутності вищезазначених та/або окремих складових чинників, міжнародна співпраця, фактично, трансформується в розряд, умовно кажучи, декларативного-пасивного (наміри є, реалізації немає), дистанційно-аналітичного, зводиться до дистанційного вивчення передового міжнародного досвіду, що є, по суті, моніторингом тематик, носить рівень не державного, а міжінституційного, та/або навіть індивідуального.

Так, розмірковуючи про питання міжнародної співпраці у сфері донорства та трансплантології в Україні в цілому, та щодо його забезпечення, зокрема, внутрішньо і зовні (національно та міжнародно) адміністративно-правовою документацією, слід відзначити, що в нинішніх умовах згадана міжнародна співпраця, перш за все, - комплексна та системна діяльність, направлена, переважно по відношенню до права, на вивчення, освоєння та адаптацію нових національних науково-правових режимів в цій сфері, тобто на кращі національні зразки інших правових систем і міжнаціональних досягнень.

Особливості соціалізації підлітків

Аксьонова І.А., курсант психологічного факультету ІКВС
Науковий керівник: кандидат психологічних наук *Гришина А.В.*

Поняття «соціалізація» орієнтоване на такі фундаментальні категорії як «суспільство» і «індивід», безпосередньо пов'язане з рядом проблем як практичного так і загальнотеоретичного характеру, що обумовлює увагу до себе не тільки в рамках педагогіки, але й в рамках інших наук; перш за все - психології і філософії.

Соціалізація являє собою процес становлення особистості, поступове засвоєння нею вимог суспільства, придбання соціально значимих характеристик свідомості і поведінки, які регулюють її взаємини із суспільством. Юність завершує активний період соціалізації. До юнаків звичайно відносять підлітків і молодих людей у віці від 13 до 19 років. У цьому віці відбуваються важливі фізіологічні зміни (одне з них - настання статевої зрілості), яке спричиняє визначені психологічні зрушення: поява потягу до протилежної статі, агресивність, яка нерідко невмотивована, виявляється схильність до необміркованого ризику і не уміння оцінити ступінь його небезпеки, підкреслене прагнення до незалежності і самостійності. Труднощі соціалізації в цей період зв'язані з трьома головними обставинами:

- розбіжністю між високим рівнем домагань (прагнення стати героєм, прославитися) і низьким соціальному статусом, який заданий їх віком;
- розбіжністю старого стилю батьківства, орієнтованого на те, що для матері син і дочка завжди залишається дитиною, і нових потенційних можливостей тінейджерів, заданих їх психофізіологічним подорослішанням;
- протиріччя між орієнтацією, що підсилася, на самостійність і залежність, яка підсилася від думки і поведінки однолітків.

Отже, ми розглянули труднощі соціалізації в період юності і встановили, що головною проблемою серед них є рольовий конфлікт, чи рольове безправ'я юнаків.

Набути якостей дорослого хочуть без виключення всі підлітки. Вони спостерігають їх у старших людей, підліток часто не критично уподібнюється їм, дитина як губка, яка накопичує все погане, негативне, при цьому не усвідомлюючи значення цього «накопичення», головним для підлітка є щоб однолітки прийняли його в свій круг спілкування.

Іншим основним фактором соціалізації підлітків є школа. Школа є своєрідним джерелом виховання для школярів, саме у школі дитина засвоює ціннісні орієнтації, моральні норми, навички групової поведінки, і забезпечує перехід до дорослого життя. Дуже висока педантичність, командно-наказовий стиль, регулювання свого шкільного життя-знижує ініціативу школяра, забирає в дитини відчуття причетності до навчального процесу, індивідуальності.

Проводячи соціальні функції для дитини сім'я формалізується в залежності від її культурного, соціального і духовного рівня. Соціалізація в сім'ї залежить від її складу. У наш час практично немає таких сімей у яких живуть декілька поколінь. Соціалізація особистості в сім'ї залежить від відносин всередині сім'ї, авторитету і влади батьків.

Проводячи висновки роботи, слід відмітити, що проходять суттєві процеси змін у суспільстві, які відповідно впливають на соціалізацію підлітків.

В ході соціалізації підліток засвоює набір ролей, які йому потрібно буде грати в суспільстві і вводить в свою систему поведінки ті шаблони, які санкціоновані групою. Існує ще ряд причин, який робить групу ровесників особливо важливою для підлітків. Спілкування з однолітками - це важливий канал інформації, за допомогою якого діти дізнаються інформацію, яку їм за певних причин і обставин не можуть надати дорослі. Окрім цього, спілкування з однолітками - це специфічний вид діяльності і міжособистісної взаємодії. Входить цього спілкування напрацьовуються навички соціальної взаємодії, збільшується кількість соціальних ролей, розширюються уявлення про власну особистість. Спілкування з ровесниками-це ще і специфічний вид емоційного контакту. Воно забезпечує підлітку почуття емоційного благополуччя, а також полегшує автономізацію від дорослих. Для самоповаги підлітка дуже важливо заслужити в свою сторону добре відношення товаришів. Отже, соціалізація дуже важлива саме в підлітковому віку.

Список використаних джерел:

1. Андрієнко Є.В. Соціальна психологія / Є.В. Андрієнко. – М., 2003. – 264 с.
2. Свенціцький О.Л. Соціальна психологія / О.Л. Свенціцький. – М., 2004. – 356 с.

Шляхи ранньої діагностики невротичних станів серед особового складу ОВС

Біленко М.О., слухач ННІЗН НАВС

Науковий керівник: доктор психологічних наук, доцент *Александров Д.О.*

Особливістю невротичного синдрому є неглибокий рівень розладів, що включають лише астеничні та афективні симптоми, а також власне невротичні. До останніх належать порушення obsesивного, фобічного, істеричного та іпохондричного характеру. Специфічною є присутність свідомості хвороби, критичне ставлення до неї без грубих порушень пізнання навколишнього зі значними соматовегетативними проявами. У структурі невротичних синдромів немає маячних ідей, галюцинацій, слабоумства, манакального стану, ступору, збудження. Таким чином, невротичний стан кваліфікується як прикордонне психічне порушення, яке знаходиться на межі між нормою та патологією.

Фази розвитку невротичних станів характеризуються основною ознакою - нездатністю людини дати адекватну оцінку своєї діяльності. Відповідно до цього, визначається кваліфікаційний рівень спеціаліста, який буде займатися процесом стабілізації психічних процесів. В першому випадку – це лікар-психіатр, в останньому – достатньо допомоги психолога.

Аналіз літературних джерел з патопсихології, невропатології та клінічної психології, дозволив узагальнити досвід класифікації невротичних станів, і виділити 4 основні синдроми, які можуть формуватися як окремі реакції, так і бути ознаками неврозів та психозів. До них належать: неврастенічний, obsesивно-фобічний, істеричний та психопатичний синдроми. Крім цього, окремої уваги вимагають соматовегетативні невротичні реакції.

До загальних принципів лікування невротичних станів належать: усунення емоційних порушень, типових для невротичного рівня ураження (емоційної лабільності, роздратування, напруги, депресії); лікування проявів астенії, подолання фізичної та розумової недостатності; корекція особливостей особистості; корекція порушень поведінки; усунення негативних зовнішніх чинників або їх мінімізація; розвиток стреспротекторних властивостей; оволодіння способами психологічного захисту; виявлення та усунення супутніх соматичних порушень.

Специфіка діяльності ОВС визначається рядом негативних психологічних факторів, які можуть деструктивно впливати на структуру особистості. Невротичні стани являють собою наслідок тривалих, постійних негативних переживань. Основна причина прояву невротичних станів - це ситуація конфлікту. Систематичне відчуття психоемоційного напруження, незадоволення основних потреб та висока дезадаптація породжують у працівників ОВС відчуття фрустрації та стресу. Саме тому важливого значення набувають напрямки роботи з психологічного та медичного відбору кандидатів на службу або навчання, а також психологічне супроводження процесу виконання службових обов'язків працівниками. Особливу увагу необхідно приділяти тим підрозділам, які часто перебувають в екстремальних ситуаціях, взаємодіють з криміналізованими та маргінальними групами та використовують зброю.

Емпіричне дослідження проявів невротичних станів працівників ОВС проводилося на вибірці, яка складалась із 60 осіб чоловічої статі зі стажем роботи від 5 років. Метою практичної роботи, є визначення індивідуально-психологічних рис, які сприяють формуванню невротичних станів особистості. Для цього, були використані такі психодіагностичні методики, як: стандартизований опитувальник виявлення невротичності А.Кокшарової та тест Кеттелла 16-PF. Результати методики А. Кокшарової показали, що в усіх респондентів немає прояву невротичного розладу, однак, у переважної більшості, сформовані тенденції до їх виникнення. Можна зробити висновок, про нормальне функціонування системи профвідбору та супроводження професійної діяльності працівників ОВС.

Найбільша кількість респондентів, у яких була зафіксована схильність до формування невротичного розладу, відповідає значенням таких шкал: вегетативні розлади, деперсоналізація та дереалізації. На другому місці стоїть показник готовності до формування іпохондрії. Однаковим був результат для значень за шкалами неврастені та істерії, а вираженість прояву психастенії та депресії стоять на останньому місці.

Кореляційний аналіз між значеннями результатів за методиками А. Кокшарової та Р. Кеттелла, дозволив встановити залежність між рівнем прояву невротичного симптомокомплексу та індивідуальним профілем особистості. На основі цих даних, можливою є розробка методичних рекомендацій по вдосконаленню процесу профілактики, діагностування та надання психологічної допомоги.

Для зниження рівня прояву симптомокомплексу неврастенії у працівників ОВС, необхідно розвивати доброзичливе ставлення людини до інших, відкритість, мотивацію на якісне виконання службових обов'язків та впевненість в собі. В основі невротичної тривожності (психастенії) лежить комплекс проблем пов'язаний з оціночними судженнями людини, її самооцінкою та емоційна нестабільність. Особливої уваги вимагають працівники з проявом істеричної акцентуації. Зашкалювання значень за даним фактором може призвести до розвитку істеричного неврозу. В цьому випадку необхідно відслідковувати динаміку формування взаємодії з колегами та стратегії вирішення конфліктних ситуацій. Робота з патологічною іпохондрією для психолога є найскладнішою і вимагає уваги до рівня домагань та формування позитивної установки виходу з кризових станів. Депресивні настрої працівників ОВС можна передбачати шляхом розширення кола взаємодії людини, її інтересів, пошуку нових напрямків реалізації. При констатації симптомів деперсоналізації та дереалізації необхідно звернути увагу на якість адаптації людини до умов службової діяльності та трудового колективу.

Міліція місцевого самоврядування в Україні: перспективи та шляхи удосконалення

Бойко В.В., ад'юнкт кафедри економіко-правових дисциплін НАВС
Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент *Павлов Д.М.*

Нестабільна соціально-економічна ситуація в державі, часті випадки терористичних актів, зовнішня збройна агресія і як наслідок перебування в окупації частини території України викликають потребу в функціонуванні потужної правоохоронної системи, зокрема системи органів внутрішніх справ.

Надзвичайно актуальним в Україні є питання децентралізації влади – передача повноважень та ресурсів на нижчі рівні публічного управління. В теорії децентралізація не має на меті ламати владну вертикаль, а лише переорієнтувати її, знизивши вплив держави на суспільство. При цьому запускається механізм саморегуляції суспільства та розвитку свідомої особи, яка буде відповідати за свої вчинки перед державою.

Питання децентралізації міліції обговорюється в Україні вже не перший рік. Вважається, що виконання поліцейських функцій кількома структурами є важливою передумовою організації поліцейської служби, важливим елементом демократизації суспільства. Децентралізована поліція є звичним явищем для більшості демократичних країн. Доцільність існування муніципальної поліції обрунтована не лише позитивним досвідом та традиціями організації влади в окремих країнах, а й тим, що це дозволить підвищити ефективність діяльності поліції, так би мовити, «на місці» шляхом оперативного впливу місцевих громад на правоохоронну сферу.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» надає сільським, селищним, міським радам широкі права у сфері охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю, зокрема на створення міліції. Можливість створення муніципальної поліції, яка на даний момент діє за Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» не має під собою ні механізму реалізації, ні фінансового підґрунтя. Саме проблеми фінансування місцевої міліції, на нашу думку, були основною причиною її не створення.

Однак, становлення та функціонування муніципальної поліції в Україні залежить не лише від політичної волі законодавця, а й від об'єктивної змоги бюджетів адміністративно-територіальних одиниць утримувати правоохоронний апарат. На сьогоднішній день декларована законодавством фінансова самостійність територіальних громад не дозволяє в повній мірі виконувати соціально-економічні та політичні завдання розвитку регіонів. Говорячи про фінансову самоврядність місцевих громад в Україні слід виділити такі її особливості: хронічна нестача матеріальних і фінансових ресурсів; постійна зростаюча залежність місцевих бюджетів від трансфертів з Державного бюджету України; низька частка власних податкових надходжень; делеговані повноваження органів місцевого самоврядування забезпечені фінансовими ресурсами необхідними для її виконання в середньому на 80%, що знижує якість надання публічних послуг; частка видатків місцевих бюджетів на виконання власних повноважень є найнижчою серед країн Європи і в відсотковому відношенні до загальної кількості видатків складає близько 10%; обсяг кредиторської заборгованості місцевих бюджетів станом на 01.08.2014 року складає 9,6 млрд. грн.

Проаналізовані місцеві бюджети за 2011-2014 рр. дають можливість говорити, що відсоток податкових надходжень до місцевих бюджетів є досить

великим, в середньому 85 відсотків, однак, традиційно левову частку податкових надходжень місцевих бюджетів складає податок з доходів фізичних осіб (далі ПДФО). Так, за 2011 рік в структурі податкових надходжень до місцевих бюджетів частка ПДФО склала 54 065 млн. грн. (74%). У 2012 році – 61 066 млн. грн. (71.1%); в 2013 році – 64 586 млн. грн. (70.8%); в 2014 році – 67 215 млн. грн. (70.2%). Місцеві податки і збори в 2011 році склали 2 550 млн. грн. (3.4%) від усіх податкових надходжень; в 2012 році – 5 457 млн. (6.3%), в 2013 році – 7 314 млн. грн. (8%), в 2014 році – 7 595 млн. грн. (7.9%) відповідно. Із наведеного, частка місцевих податків і зборів складає в середньому 6.5%. У цей час місцеві податки утворюють близько 46% прибуткової бази місцевих органів влади в Німеччині, 48% - в Швейцарії, 38% - в Великобританії. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба реформування місцевих податків, щоб вони стали вагомим джерелом доходів в місцевих бюджетах, якими вони є в розвинених демократичних країнах. Місцева міліція, яка потребує значних видатків на її утримання із бюджетів адміністративно-територіальних одиниць, вимагає утворення нових видів місцевих податків, зокрема податку на утримання муніципальної поліції. Проблемою на цьому шляху є ст. 10 Податкового кодексу України, яка забороняє встановлення органам місцевого самоврядування податків не передбачених кодексом та ст. 12 Бюджетного кодексу України, яка вказує на виключне право Верховної ради України встановлювати на території України перелік місцевих податків та зборів. Тому розробка даного місцевого податку: визначення платників податку, об'єкту оподаткування, бази оподаткування, ставки податку, порядок обчислення податку, строк та порядок сплати податку повинні проводитись комплексно після ухвалення Закону про поліцію. Вважаємо за необхідне внести зміни до ст. 10 Податкового кодексу України, де вказати у п. 10.1.3 податок на утримання муніципальної поліції. При цьому вказати, що 100% даного податку зараховується до загального фонду місцевого бюджету і враховується при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

Отже, становлення та розвиток місцевої міліції в Україні перебуває в прямій залежності від змоги місцевих бюджетів її утримувати. Важливу роль при цьому відіграє збільшення кількості податкових надходжень до місцевих бюджетів і в тому числі місцевих податків і зборів.

Психологічний аналіз кримінальної мотивації засуджених жінок

Вороніна Д.О., Одарченко І.В., курсанти психологічного факультету ІКВС
Науковий керівник: доктор педагогічних наук, доцент *Сова М.О.*

Моральна деформація, що відбувається в сучасному суспільстві, значною мірою зумовлена кризою соціально-економічних, політичних, культурних відносин, є показником переоцінки загальнолюдських цінностей. У складній соціокультурній ситуації відбувається дезорієнтація людей, яка призводить до збільшення кількості злочинів, зокрема правопорушень скоєних жінками. У зв'язку з цим ініціюється дослідження проблеми кримінальної мотивації жінок, засуджених до позбавлення волі, яка має важливий державний характер ще й тому, що істотно змінилася структура жіночої злочинності. Так, у структурі кримінальної поведінки жінок зазначаються такі стійкі негативні тенденції, як збільшення кількості вчинених тяжких та особливо тяжких злочинів, підвищення рівня рецидивної злочинності, зниження віку (омолодження) злочинниць.

Отже, кримінальна мотивація засуджених жінок, є актуальною психологічною проблемою, що має виражене практичне значення. Мета наукового пошуку – розкрити зміст кримінальної мотивації жінок, засуджених до позбавлення волі, вивчити психологічні особливості її формування.

Теоретичний аналіз наукових положень дає змогу інтерпретувати категорію «кримінальна мотивація жінок, засуджених до позбавлення волі» як сукупність чинників, що детермінують злочинну поведінку, котра містить мотиви злочинної поведінки, схильність до відхилення від соціальних норм поведінки, емоційну мотиваційну спрямованість і негативну моральну орієнтацію.

Структурний підхід до вивчення кримінальної мотивації жінок з урахуванням вказаних чинників дає змогу визначити його «архітектоніку», що складається з таких компонентів мотивації, як: мотиви злочинної поведінки, емоційна і моральна мотиваційна спрямованість, схильність до відхилення від соціальних норм поведінки.

У науковій літературі на основі асоціальних потреб кримінальну мотивацію засуджених жінок розрізняють за типами: 1) корисливий; 2) мстивий; 3) стверджувальний; 4) хуліганський; 5) ігровий

Класифікаційний аналіз засуджених жінок, за ступенем вираження у них кримінальної мотивації дає змогу диференціювати їх за такими типами: 1) зі стабільною високою кримінальною зараженістю; 2) з нестабільною високою кримінальною зараженістю; 3) зі стабільною частковою кримінальною зараженістю; 4) нестабільною частковою кримінальною зараженістю; 5) випадковою кримінальною зараженістю.

Слід звернути увагу на те, що кримінальна зараженість засуджених жінок знижується завдяки впровадженню системи психокорекційних заходів, спрямованих на подолання особистісних деформацій, духовний та інтелектуальний розвиток, формуванню позитивних психологічних характеристик особистості, вироблення стандартів законослухняної поведінки.

У процесі психокорекції рекомендується застосувати такі методи: аутогенного тренування, психодрами, арттерапії, аналізу творів, перегляд кінофільмів, що мають глибокий психологічний зміст з подальшим їх обговоренням, індивідуальні бесіди із засудженими з використанням методів переконавання і навіювання, зв'язок і проведення бесід з родичами засудженої.

Застосування психокорекційного комплексу сприяє зменшенню кількості засуджених жінок, які не розуміють характер своїх психологічних проблем, а також поліпшенню їх фізичного та психічного здоров'я, прагненню змінити свою поведінку, працювати на виробництві.

Таким чином, процес психологічної корекції щодо духовного виправлення засуджених жінок слід диференціювати залежно від характеру вчинених злочинів, типу виявленої кримінальної мотивації, від ступеня занедбаності засуджених, їх кримінальної зараженості, на основі глибокого всебічного вивчення особи з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей жінок, умов і обставин учинення злочину.

Робота з морального перетворення жінок зі стійкою системою асоціальних установок і мотивів вимагає комплексного підходу, що дає змогу глибоко проникнути в духовний світ особистості, залучити її до переосмислення і зміни свого соціального статусу. Застосування пропонованих методів психологічного впливу на кримінальну мотивацію засуджених жінок, сприяє подоланню їх особистісних деформацій, духовному та інтелектуальному розвитку, формуванню кращих жіночих і материнських якостей, законослухняної поведінки і соціальної адаптації після звільнення. Формування у засуджених

жінок позитивних моральних якостей надає можливість побачити в них повноцінних членів суспільств, не ставити клеймо злочинця, а допомогти їм вийти на свободу потенційно нормальними людьми.

Емоції і почуття в житті людини

Даценко В.О., курсант психологічного факультету ІКВС
Науковий керівник: кандидат психологічних наук *Гришина А.В.*

Емоції – особливий склад психічних станів, які відображають ставлення людини до навколишнього світу, до інших людей, до самої себе та до результатів своєї діяльності. Глибина емоційних явищ залежить від того, якими подіями – пересічними чи життєво важливими – вона викликана, а також від того, в якому зв'язку між собою перебувають ці явища.

У вітчизняній та зарубіжній психологічній школі цю проблематику вивчали такі науковці: У. Джеймс, У. Кеннон, Ф. Бард, І. Кант, К. Ізард, К. Г. Ланге, П. В. Симонов, С. Л. Рубінштейн, О. М. Леонтьєв та ін.

Емоції і почуття, так само як і психічні процеси, забезпечують відображення та пізнання навколишнього світу. Але, на відміну від сприймання, пам'яті та мислення, емоції і почуття відбивають реальну дійсність у формі переживань. Пізнаючи світ, людина по різному сприймає предмети і явища. Одні події викликають захоплення, інші – печаль, гнів тощо. Захоплення, гнів, радість – все це прояви суб'єктивного ставлення людини до навколишніх предметів і явищ, її емоційні переживання.

Емоції виявляються в різноманітних периферичних змінах, що відображаються на всіх внутрішніх, вісцеральних процесах, від яких залежить життя організму. Спираючись на такі емоційні прояви, фізіологи підкреслювали позитивну пристосовану роль емоцій: вони приводять організм у стан готовності до термінового витрачання енергії, мобілізуючи усі його сили, які будуть потрібні, наприклад, у випадках страху, гніву чи болю.

Крім того, емоції виконують функцію мотивації, коли виступають додатковим мотивуючим фактором: прагнення уникнути подій, що породжують негативні емоції, або включитися в події, що призводять до появи позитивних переживань.

Також, емоції відіграють діагностичну функцію. Наявність певних емоцій може бути важливим засобом ідентифікації спонукань, виявлення їх зв'язку із базовими життєвими потребами, цінностями. Особливу роль відіграють емоції у міжособистісній взаємодії. З одного боку, вони поширюють можливості спілкування, оскільки несуть додаткову інформацію. Емоції дають можливість «заглянути» у внутрішній світ іншої людини.

Крім цих основних функцій емоції відіграють моральну функцію – сигналізують про розходження між буттям та свідомістю, між вчинком та його моральним значенням. Важлива моральна категорія – совість – формується саме на основі сигнальної функції про відхилення від нормальної поведінки.

Отже, емоції можуть бути безпосереднім сигналом, оцінкою, побудником дії або бездіяльності, лежати в основі енергетики самого індивіда.

Емоції необхідні для виживання і благополуччя людини. Не володіючи емоціями, тобто, не вміючи відчувати радість і печаль, гнів і провину, ми не були б у повній мірі людьми.

Психологічні особливості колективу: теоретичний аналіз

Дрогоморецька А.М., курсант психологічного факультету ІКВС
Науковий керівник: кандидат психологічних наук Гришина А.В.

Одним з найважливіших завдань психолога є створення позитивного соціально-психологічного клімату в колективі. Найважливіший показник, що колектив це «команда» - є хороший психологічний клімат, тобто такий стан в колективі, коли кожному його члену надаються оптимальні умови для реалізації його здібностей і схильностей. Соціально-психологічний клімат це не тільки проблема сьогоденних соціально-психологічних складнощів соціального і науково-технічного прогресу, але й водночас і проблема рішення завтрашніх перспективних задач, зв'язаних з моделюванням нових, більш досконалих, ніж раніше людських відношень і спільнот.

Колектив є одним з видів малої групи. Структуру міжособистісного спілкування, або обміну діловою і особистісною інформацією, називають каналами комунікацій, морально-емоційний тон міжособистісних відносин – психологічним кліматом групи. Загальні правила поведінки, яких дотримуються члени групи, називають груповими нормами. Всі перераховані характеристики являють собою основні параметри, за якими виділяють, поділяють і вивчають колектив.

Соціальна група - це тип соціальної спільності людей, об'єднаних у процесі спільної діяльності. Соціальна група має ряд істотних ознак: внутрішня організація; групові цінності, на основі яких формується громадська думка групи; власним принципом відокремлення, що відрізняє її від інших груп; груповим тиском, тобто впливом на поведінку членів групи; спільними цілями і завданнями діяльності; закріпленням традицій, символіки (знаки, одяг, прапори і т. д.).

Кожна соціальна група має свою соціальну структуру, яка ґрунтується на трьох «китах»: статусно-рольові відносини, професійно-кваліфікаційні характеристики та статево-віковий склад. Ми часто не можемо зрозуміти, звідки виходять негативні емоції, конфліктні ситуації в групі. Виявляється, їх джерела можна знайти, якщо розглянути схему рольової поведінки людини, запропоновану американським психологом Г. Олпортом. Все починається з необхідності виконання соціальної ролі. Наприклад, людину хочуть призначити на посаду керівника. Критерії очікування можуть бути різними в різних групах: одні чекають демократичного чи навіть ліберального керівника (особливо в творчих і наукових групах), інші – більш суворого і авторитарного (в виробничих групах). Далі роль передається людині, і дуже важливим стає фактор її особистості і індивідуальності. Людина повинна зрозуміти, чого від нього хочуть і які вимоги до неї пред'являють. Часто на це не звертають уваги, а при виникненні конфлікту виявляється, що людина навіть не зрозуміла, чого від неї чекають. Деякі люди свідомо приймають на себе ту чи іншу роль, задалегідь розуміючи, що вони не будуть робити того, чого від них чекають.

Прийняття ролі супроводжується процесом навчання новим функціям, вироблення певних позицій, стилю поведінки і спілкування. Розуміння і прийняття нової ролі - дуже складна справа, яка потребує напруги розумових і моральних сил, внутрішньої перебудови, усвідомлення свого нового становища. Наступний етап у системі рольової поведінки - виконання ролі має дві сторони: поведінка людини, виконуючої роль, і оцінка навколишніх людей. Остання проводиться як самою людиною в вигляді самооцінки, так і іншими людьми, що

займають різне статусне положення по відношенню до оцінюваного. Часто буває, що самооцінка і оцінки іншими людьми дуже розходяться, тому рекомендується мати весь час ніби зворотний зв'язок, тобто цікавитися, особливо керівникові, що про нього думають і відповідно до цього коригувати свою поведінку.

Другий «кит» - соціальній структурі групи - професійно-кваліфікаційні характеристики, в які включаються освіта, професія і рівень кваліфікації членів групи. Ця важлива складова говорить про інтелектуальний, професійному потенціалі групи.

Третій «кит» - статево-віковий склад групи. Для керівника розуміння особливостей цієї складової дуже важливо з психологічної точки зору, бо кожен віковий період має свої психологічні особливості, які не можна не враховувати. Крім того, при формуванні групи повинні розглядатися перспективи її розвитку за віковим складом і періодом професійної діяльності.

Особливості жіночої та чоловічої психології також накладають відбиток на характер внутрішньогрупових взаємовідносин. Жіночі колективи більш емоційні, ситуативні, в них частіше виникають рольові конфлікти. Чоловічі групи більш жорсткі, раціональні, мають тенденцію до ділових конфліктів. Тому поєднання чоловіків і жінок в групі є сприятливим фактором для розвитку групи і доброго психологічного клімату.

До цих пір ми говорили про соціальну структуру групи, яка формується офіційно. Але в будь-якій групі, незалежно від нашого бажання і бажання керівництва, складається невидима, на перший погляд, внутрішня соціально-психологічна структура.

У групі збираються люди, кожен з яких індивідуальність, має властивий йому темперамент і характер, певний склад розуму і інтелекту, світ своїх цінностей та інтересів. Поступово в групі складаються міжособистісні відносини, які будуються на сприйнятті і розумінні людьми один одного.

Таким чином, різниця між індивідами є основним двигуном розвитку їх взаємодій і їх самих як особистостей. Протилежності (але не крайності) породжують розвиток системи, в даному випадку - групи людей. Керівник повинен знати структуру міжособистісних відносин, щоб знайти індивідуальний підхід до кожного члена групи. Організуючи будь-який вид діяльності, корисно мати на увазі ті реальні угруповання, які склалися в групі.

Для того щоб колектив успішно справлявся з роботою, він повинен не тільки складатися з хороших спеціалістів. Члени цього колективу як особистості повинні у своїй сукупності відповідати необхідному набору ролей та вмій співпрацювати, враховуючи індивідуальні якості кожного.

Організація соціально-психологічної роботи із засудженими до довічного терміну відбування покарання

Євтушенко В.В., курсант ІКВС

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент Деніжна С.О.,

Соціально-економічні і політичні перетворення пов'язані з прагненням країни посісти гідне місце у світовому співтоваристві на основі реалізації міжнародних правових актів (зокрема, Протоколу № 6, що забороняє застосування смертної кари в мирний час). У зв'язку з цим в Україні введено мораторій на смертну кару і функціонує інститут довічного позбавлення волі, який, з одного боку, визнає відбування довічного покарання найбільш суворим

за високим ступенем режимних обмежень тривалості терміну, а з другого – сприймається співробітниками пенітенціарних установ як складний у реалізації виправного впливу на таку категорію осіб.

Соціально-психологічна робота з надання допомоги засудженим довічно має свою специфіку у зв'язку зі значною криміналізацією особи, а також з огляду на особливі режимні вимоги, що пред'являються до їх змісту і взаємодії з такою категорією осіб. Тому підкреслюється актуальність наукового обґрунтування організації психологічної роботи з особами засудженими до довічного позбавлення волі. Актуальність теми дослідження підтверджується потребою Державної пенітенціарної служби України у створенні системи виправного впливу на засуджених довічно та їх психологічного супроводу.

Перш за все, слід звернути увагу на те, що у період відбування покарання в умовах довічного позбавлення волі засуджені відчувають значне психічне напруження, викликане об'єктивними (тривалість терміну, камерні умови) і суб'єктивними (асоціальні ціннісні орієнтації, деформована система відносин осіб, неадекватні механізми психологічного захисту, стратегії копінг-поведінки) чинниками, які впливають на психотравматизацію особи.

З урахуванням вказаних вище чинників було розроблено етапи організації психологічної роботи з довічно засудженими.

На першому етапі формується оцінка ступеня суспільної небезпечності засуджених, вивчається їх стану здоров'я, освітні та професійні потреби, складається психологічна характеристика на довічно ув'язнену особу.

На другому етапі здійснюється психологічний «зріз» стосовно кожного засудженого: як він влаштувався у відділенні, які у нього є скарги, побажання, прояви інтересів, чи розуміє шкідливість вчиненого злочину та зміст довічного позбавлення волі і як ставиться до його відбування, стосунки з адміністрацією та іншими засудженими.

Третій етап передбачає аналіз і оцінку виконання індивідуального плану тими, хто відбув термін покарання не менше 15 років в приміщеннях камерного типу. Засуджені, які виконали план можуть бути переведені до звичайних жилих приміщень колонії максимального рівня безпеки.

Четвертий етап визначає, що при сумнінній поведінці та ставленні до праці особи, засуджені до довічного позбавлення волі, після відбуття не менше 20 років позбавлення волі, мають право на поліпшення умов тримання і можуть бути переведені до установ середнього рівня безпеки, допоможе персоналу установи.

П'ятий етап може забезпечити після відбуття 25 років позбавлення волі особі, засудженій до довічного позбавлення волі, можливість для умовно-дострокового звільнення при виконанні нею певних умов. Якщо ці умови виконані, слід призначити обмеження волі терміном від 3 до 5 років і вже після цього допустити повне звільнення. Перевагою такої пропозиції є полегшення соціальної адаптації після звільнення.

Спроби засуджених довічно самостійно подолати стресогенні ситуації в умовах тривалого відбування покарання, переважно мають неконструктивний характер («замикання» в собі, агресивна поведінка), що призводить до ускладнень в спілкуванні, організації власної життєдіяльності, а у результаті – до блокування особистих ресурсів розвитку та подальшої просоціальної дезадаптації в умовах відбування покарання.

Психологічну допомогу засудженим слід проводити з орієнтацією на результати моніторингу трансформації особи, яка відбуває покарання.

Ефективність соціально-психологічної роботи досягається завдяки застосуванню комплексу виправних впливів (в індивідуальній та груповій

формах), які спрямовані на зниження психотравматизації особистості та створення умов для ціннісно-смиислової орієнтації на просоціальний розвиток, демонстрацію асертивної поведінки в пенітенціарній установі.

Таким чином, вивчення поведінки та трансформації засуджених до довічного позбавлення волі слід здійснювати на основі психологічного аналізу вимог до процесу взаємодії та можливостей надання психологічної допомоги, що реалізується в умовах особливого режиму пенітенціарної установи з урахуванням їх особистого потенціалу та специфіки ситуацій на конкретних етапах відбування покарання.

Список використаних джерел

1. Берковіц Л. Агресія : причини, наслідки та контроль / Берковіц Л. – СПб.: ЄВРОЗНАК, 2001. – 512 с.
2. Козлов В. В. Психотехнології змінених станів свідомості / Козлов В. В. 2-е вид., виправ і доповн. – М: Вид. Ін-ту психотерапії, 2005. – 544 с.
3. Колеснікова Г. І. Основи психопрофілактики та психокорекції : навч. посіб. / Колеснікова Г. І. – Ростов н / Д.: Фенікс, 2005. – 185 с.

Психологічні особливості особистості неповнолітнього засудженого

Жукова Д.О., курсант психологічного факультету ІКВС

Науковий керівник: кандидат психологічних наук Гришина А.В.

У сучасній психології вивченням особистості засудженого займалися такі вчені як: Ю.М.Антоян, З.А. Астеміров, І.П. Башкатов, Т.І. Белавіна, А.Д. Глоточкін, М. Г. Дебольський. Неповнолітні засуджені є це специфічним контингентом, що відрізняється від інших осіб, які утримуються в пенітенціарних установах, не лише віковою ознакою, а й фізіологічними, психологічними та соціальними особливостями.

Отже, з юридичної точки зору група «неповнолітні засуджені» охоплює осіб з 14 до 18 років. А з психологічної - особистість неповнолітнього засудженого представляє собою комплекс взаємопов'язаних, взаємодоповнюючих індивідуальних психофізіологічних та соціально-психологічних компонентів, що включені в деструктивну субкультуру виправних закладів. Соціальна ізоляція та заходи примусу діють на неповнолітнього комплексно, кожного разу створюють для нього особливий спосіб життя в сьогодні. Як показує пенітенціарна практика, найбільш типовими психічними станами неповнолітніх засуджених в період перебування у виховній колонії є очікування, недовіра, підозрілість, тривожність, дратівливість, безнадійність, пригніченість, відчай і фрустрація.

Для вихованців характерним є прояв агресивності, як засобу задоволення потреби в спілкуванні, самовираженні та самоствердженні, досягненні значущої мети, але одночасно й відреагування на несприятливі умови в середовищі, як намагання досягти влади над іншими людьми. Агресивність має специфічні, притаманні лише цьому віку психологічні особливості, до яких слід віднести: високу афективну зарядженість поведінкових реакцій, імпульсивний характер реагування на ситуацію фрустрації, короткочасність реакцій із критичним виходом, низький рівень стимуляції, недиференційований напрям реагування, високий рівень готовності до застосування як емоційної (ворожої), так і інструментальної агресії.

Поєднання у вихованців високої емоційної збудливості та емоційно-моторної нестійкості зі слабким розвитком волі передбачає вчинення правопорушень у місцях позбавлення волі, особливо за наявності негативної або нестійкої спрямованості волі. Підвищена дратівливість та неврівноваженість роблять поведінку неповнолітнього афективною, що призводить до ще більшої блокади

волі. В цілому, інтелектуальна сфера неповнолітніх засуджених характеризується вузькістю кругозору, бідністю словникового запасу, та й той складається в основному з нецензурних слів. У вихованців недостатньо розвинута здатність аналізувати, виділяти загальне в явищах і предметах, порівнювати, групувати й класифікувати. Конкретне, ситуативне мислення явно переважає над абстрактним і відрізняється дуже низьким рівнем. У неповнолітніх спостерігається недостатній рівень знань про навколишній світ, оволодіння яким вважається нормою для їхнього віку. Очевидними є ознаки прояву інфантилізму.

Інфантільні вихованці безпечні, безтурботно відносяться до режиму, навчання і свого майбутнього, для них характерні, легковажність суджень, порушення стримуючих механізмів при здійсненні особистих бажань, недорозвиненість почуття відповідальності. Вони рухливі, непосидючі, не доводять розпочату справу до кінця, їх інтереси і увага нестійкі, а вчинки часто не відповідають віку. Їм притаманний моральний і правовий інфантилізм: байдуже ставлення до норм моралі й права, невимогливість до себе та інших, активна аморальна і протиправна поведінка. Ці особи не розкаються в скоєному злочині і не переживають почуття провини, вважають покарання несправедливим.

Отже, розглянувши особистість неповнолітнього засудженого як комплекс взаємо пов'язаних, взаємодоповнюючих індивідуальних психофізіологічних та соціально-психологічних компонентів можна назвати ряд психологічних особливостей, а саме:

- емоційна та вольова сфери в більшості неповнолітніх засуджених сформовані слабо, характеризуються невірноваженістю, імпульсивністю, упертістю, слабовіллям, розгальмуванням потягів;

- інтелектуальна сфера характеризується нестійкою активністю, скоріше - інтелектуальною пасивністю;

- найчастіше вихованець установи перебуває в таких психічних станах, як: недовіра, очікування, підозрлість, тривожність, дратівливість, безнадійність, пригніченість, відчай і фрустрація;

- вихованцем притаманний інфантилізм, що виявляється у домінуванні пасивних життєвих позицій, прогресі соціальної ригідності, незрілості життєвої платформи, переважанні дитячої ролі позиції, завищеній неадекватній самооцінці, уникненні відповідальності.

Пенсільванська і Оборнська тюремні системи – виправлення чи віддалення людини від цивілізованого життя

Квацук В.А., курсант юридичного факультету ІКВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ІКВС *Скриник Л.М.*

Пенітенціарні системи у своєму розвитку пройшли ряд етапів, для кожного з яких була характерна відповідна реалізація політики в області виконання покарання. Тюремні моделі включають в себе певні атрибути, засоби і методи фізичного та духовного впливу на особистість злочинця. Вони залежать від економічного та політичного ладу даної держави і цілей покарання.

В'язниці існують з незапам'ятних часів. До Нового часу вони були місцями попереднього ув'язнення, де злочинці очікували виконання страти, тілесного покарання або вигнання, а в ряді випадків – місцями довічного ув'язнення

небезпечних державних злочинців. У цьому плані вони виконували функцію залякування інших осіб і самого злочинця. Якихось виховних цілей вони не переслідували. Тому і зовні одні тюрми являли собою кам'яні фортеці, інші скидалися на підземелля і льохи – глибокі ями, в які опускали злочинців.

Перша спроба до здійснення принципу виправлення була реалізована в Америці. У період зародження капіталістичних виробничих відносин з'являються перші каторжні тюрми, які використовують працю ув'язнених (у 1553 р. в Англії і у 1595 р. в Голландії). Залучення засуджених до праці починає визнаватися як засіб виправного впливу. Пенсільванська (Філадельфійська) тюремна система. У 1876 р. у Філадельфії (США, штат Пенсільванія) була відкрита тюрма із системою одиночного ув'язнення, яка називалася пенітенціарій (каяття). Засобами виправного впливу в цій тюрмі були визначені жорстка ізоляція злочинців в одиночних камерах, режим мовчання і тиші, одиночна праця в камері і читання релігійної літератури. Цілями тюремного ув'язнення називалися духовне відродження злочинця і спеціальна превенція.

Засуджений у пенітенціарій ходив у спеціальній формі з номером, у взутті на повстяній підшві (для беззвучного пересування). Ні імені, ні прізвища, ні терміну призначеного позбавлення волі, ні будь-яких інших даних про засудженого наглядач не повинен був знати. Для нього існував спеціальний номер і наглядачу не дозволялось вступати з ним в розмови. Абсолютне мовчання, абсолютна ізоляція від зовнішнього світу. Побачення, листування, отримання посилок або передач, отримання газет чи книжок не допускалися. У камері тільки одна книга – Біблія. Вихід з камери тільки у масці, щоб випадково зустрівшись в коридорах тюрми ув'язнені не змогли запам'ятати один одного. Прогулянкові дворики облаштувалися на одного ув'язненого. Лікарня у цих в'язницях формувалася у вигляді лікарняних одиночних камер з особливими двориками для прогулянки ув'язнених. Лазня була рядом одиночних камер з ваннами і душами. Церква складалася з багатьох рядів амфітеатром розташованих будочок, з яких в'язні не могли дивитися ні в бік, ні вгору, ні вниз на своїх сусідів, а бачили тільки священика. У церкві відбувалися і шкільні заняття, під час яких в'язні продовжували перебувати в одиночному ув'язненні.

Одиночне ув'язнення, доведене до абсурду, було пов'язане з важкими психічними захворюваннями ув'язнених. Після декількох років ув'язнення засуджений втрачав здатність до перебування на волі.

Людський мозок потребує підзарядки враженнями, нервовими імпульсами, інформацією. Їх відсутність веде до сенсорного «голоду» – психічним захворюванням з важкими незворотними наслідками. Самотність може породити галюцинації, втрату контролю за діями, різке зниження тону.

Творці філадельфійської системи велику увагу приділили архітектурі тюремних будівель. Теоретичні дослідження та практична експлуатація в'язниць призвели до вироблення декількох архітектурних рішень для в'язниць. Поодинокі в'язниці влаштовувалися зазвичай у вигляді декількох наповнених камерами корпусів, розташованих навколо центру у вигляді хреста (хрестоподібна система) або віялом (віялоподібна система). Були й в'язниці, побудовані у вигляді зірки (зіркоподібні або променисті).

Архітектурні канони, покладені в основу філадельфійської тюремної системи, з низкою модифікацій були перейняті й іншими тюремними системами. У 1820 р. в США (м. Оборн) виникла нова тюремна система, в якій спробували ослабити негативні властивості пенсільванської тюремної системи.

Оборнська тюремна система була створена у вигляді релігійної секти, виходила з того, що в основі злочинності лежить лінь, неробство, прагнення

людини ухилитися від роботи. Ув'язнені вночі містилися в окремих камерах, а вдень залучалися до роботи в загальних приміщеннях, система абсолютного мовчання збереглася. Навіть під час роботи розмови між ув'язненими суворо заборонялися. За порушення цієї заборони наглядач мав право суворо покарати винних. У таких випадках найчастіше застосовувалося перетин батогом, причому число ударів визначав наглядач, який не ніс відповідальності за понівечених і навіть смерть ув'язненого. Наглядач був зобов'язаний оперативно присікти порушення режиму і зафіксувати в дисциплінарному журналі число завданих батогом ударів. В умовах участі у спільних роботах великого числа ув'язнених порушення режиму мовчання зустрічалося часто.

Режим виконання покарання був надзвичайно суворий. Карцери були постійно переповнені, батоги застосовувалися часто, нерідко здійснювалося обмеження в раціональному харчуванні.

Оборнська тюремна система, виключивши абсолютну самотність, безсумнівно поліпшила процес виконання позбавлення волі. Ця система одержала широке поширення як в Америці, так і в Європі.

Після становлення оборонської тюремної системи в'язниці філадельфійської системи не зникли, але в режимні правила їх функціонування поступово вносилися деякі пом'якшувальні положення. Так, засудженим була дозволена робота в камерах. Більш того, не виключалася можливість і спільних робіт невеликими групами, але в масках, в обстановці повного мовчання, пом'якшувалась і заборона на контакт ув'язнених із зовнішнім світом.

Так, Пенсільванська і Оборнська системи занадто жорстокі, і обмежують права людини. Кожна людина має право на помилку та її виправлення. За кілька років перебуваючи в місцях позбавлення волі, людина усвідомлює багато чого. А якщо перебуває в умовах, які застосовувалися даними системами, то живим і здоровим звільнитися від покарання зможе, мабуть, один з десяти в кращому випадку. Якщо говорити про профілактику тяжких злочинів, то звичайно застосування даних систем може вплинути на зниження кількості даних злочинів та їх рецидивів. Але, у наш час все частіше трапляються випадки, коли людина відбувши частину покарання, доводить свою невинність або непричетність до цього злочину. І як реабілітуватися людині яка провела значну частину життя без своїх близьких, але ще й у таких суворих і страшних умовах.

Удосконалення системи психологічного забезпечення професійної діяльності працівників правоохоронних органів в умовах сучасних трансформаційних процесів

Кордік Д.В., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Мартенко О.Л.*

У сучасній Україні відбуваються значні перетворення, спрямовані на підвищення ефективності правоохоронної діяльності. Важливою умовою ефективної діяльності правоохоронних органів є психологічне супроводження особового складу, що зумовлює потребу вдосконалення системи психологічного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ (ОВС). Основними напрямками такого вдосконалення слід вважати розробку нормативної бази, яка визначає функціонування самої служби психологічного забезпечення ОВС, поліпшення організаційно-методичних засад діяльності практичних психологів ОВС, забезпечення їх власної професійної захищеності. Це дозволить підвищити ефективність дій психологів, їх безпосередньої участі у забезпеченні належного

рівня безпеки працівників у штатних і екстремальних ситуаціях, розробляти рекомендації щодо підвищення якості добору, психологічної підготовки кадрів, розвивати в особового складу вміння і навички використання професійно-психологічних та тактико-психологічних форм і методів у професійній діяльності.

Якісна трансформація міліції, підготовка правоохоронців, здатних захистити права та інтереси громадян у сучасних умовах, неможливі без активної участі у цьому процесі психологів-професіоналів.

Вивчення власне психологічних аспектів безпечності професійної діяльності започатковане у другому десятиріччі ХХ століття американськими та англійськими дослідниками. Подальші зарубіжні дослідження (Ж. Мурані, І. Балінг, В. Хаккер, Р. Шуберт та ін.) були спрямовані на з'ясування компенсаторних можливостей людини, дослідження впливу різних ознак (статі, професійного досвіду, темпераменту, мотивів та ін.) на захищеність від небезпеки, розроблення методик професійного відбору і підготовки працівників.

За часів СРСР дослідження загальних питань психології безпеки праці проведені М.А. Котіком, П.А. М'ясоїдом, К.К. Платоновим та ін. З середині 90х рр. ХХ століття започатковано спеціальне вивчення психолого-педагогічних аспектів безпеки службової діяльності в ОВС. Воно спрямоване на розкриття сутності і висвітлення поняття професійної захищеності працівника ОВС та її складових (А.В. Буданов, А.І. Папкін), виявлення особливостей забезпечення безпеки в екстремальних умовах діяльності (В.Г. Андросюк, В.О. Лефтеров, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук), дослідження впливу на особисту безпеку професійної деформації (В.С. Медведєв), розгляд професійної підготовки як засобу забезпечення особистої безпеки (Л.І. Казміренко, Г.О. Юхновець, Є.А. Пономарьова), психологічних чинників безпечної переговорної діяльності (С.І. Яковенко). У більш загальному контексті (психолого-юридичному, психолого-педагогічному, медико-психологічному) окремі теоретичні та прикладні аспекти проблеми розглядалися у роботах В.І. Барка, В.П. Казміренка, М.В. Костицького, С.Д. Максименка, О.М. Морозова, В.В. Рибалки, В.М. Синьова, О.В. Тімченка, О.В. Шаповалова та ін.

Психолог ОВС має втілювати новітні досягнення психологічної науки не тільки у роботу з персоналом, а й у вирішення повсякденних завдань із поліпшення охорони правопорядку, посилення протидії злочинності, забезпечення профілактичних заходів щодо деструктивних психологічних явищ, зокрема, професійної деформації.

Необхідність психологічного забезпечення зумовлена низкою чинників, пов'язаних зі специфікою діяльності органів внутрішніх справ. По-перше, робота працівників міліції належить до видів діяльності, що здійснюються у системі координат «людина – людина», тобто пов'язана з багатоваріантністю вирішуваних професійних завдань та їх інтелектуальною й емоційною насиченістю. Ускладнення криміногенної обстановки потребує застосування найбільш ефективних методів, прийомів і засобів діяльності. Природно, що їх підґрунтям може бути використання спеціальних психологічних знань. По-друге, слід враховувати, що працівники міліції виконують свої службові обов'язки у напружених, стресогенних, екстремальних умовах. Тому їх діяльності притаманні всі особливості, характерні для інших «критичних» видів діяльності: дефіцит часу для прийняття рішення та його реалізації; вплив на особистість особливо сильних подразників; домінування негативних емоцій при неоліку позитивних; підвищена відповідальність та необхідність невідкладного застосування заходів. Вони існують об'єктивно, але набувають для конкретної

людини особистісної значимості і тому можуть призвести до негативних наслідків, наприклад професійного вигорання.

Вищевикладене свідчить про важливість, актуальність і недостатню вивченість проблеми психологічного забезпечення професійної діяльності працівників правоохоронних органів, суспільну та наукову необхідність її розв'язання задля формування правової держави в умовах євроінтеграції України.

Список використаних джерел:

1. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Психологічне забезпечення оперативно-службової діяльності працівників міліції. Навч.-метод. посібник у 6 частинах. – К.: НАВСУ, 2003-2008.
2. Психологічне забезпечення оперативно-службової діяльності працівників міліції (у двох частинах). Психологічне супроводження оперативно-службової діяльності працівників органів внутрішніх справ в екстремальних умовах. Частина II. Навчально-методичний посібник. – К.: НАВСУ, 2003. – 124с.
3. Ануфрієв М.І., Ірхін Ю.Б., Курко М.Н., Нещерет Т.В., Омельченко С.В., Синявський В.В., Шаповалов О.В. Професіографічна характеристика основних видів діяльності в органах внутрішніх справ України (кваліфікаційні характеристики професій, професіограми основних спеціальностей): Довідковий посібник – К.: МВС України; КІВС, 2003. – 80с.
4. Європейський Кодекс поліцейської етики // Рекомендація Rec.(2001)10, прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи 19.09.2001р. – К.: Британська Рада в Україні, 2001. – 56с.
5. Ірхін Ю.Б. Організація та здійснення психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України: Навчальний посібник. – К.: РВЦ НАВСУ, Київський юридичний інститут, 2005. – 164с.
6. Методичні рекомендації «Про порядок організації єдиної системи професійної орієнтації населення до служби в органах і підрозділах внутрішніх справ». Розпорядження МВС України від 19.07.2007 №709.
7. Методичні рекомендації «Про порядок проведення професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в органах внутрішніх справ». Вказівка МВС України від 22.06.2007 № 6/2/1-3420.

Соціальна робота із засудженими пенсійного віку

Коровай К.Ю., курсант психологічного факультету ІКВС

Науковий керівник: кандидат психологічних наук *Левенець А.Є.*

Серед позбавлених свободи людей зустрічаються особи, у яких старіння є природним фізіологічним процесом поступового зниження психофізіологічних функцій. Нормально старіючі засуджені характеризуються високою фізичною і психічною активністю, розвиненими компенсаторними і адаптаційними механізмами, високою здатністю до трудової діяльності. Наявні у них окремі елементи старечої патології успішно компенсуються за рахунок досвіду, розвиненого логічного мислення, запасу знань. Робота з ними, за наявності у них позитивних прагнень, ціннісних орієнтацій, широких інтересів, вимагає врахування їх вікових особливостей.

Старі люди з числа неодноразово судимих, як правило, мають невисокий загально освітній рівень. Найчастіше вони отримали освіту в школах колоній під впливом адміністрації, далі самоосвітою не займалися. Все це викликає у них невпевненість у своєму майбутньому, а також специфічну старечу хворобу - геронтофобію (боязнь старості та неприємне ставлення до неї), яка особливо посилюється у самотніх і фізично хворих. У них спостерігається цілковита втрата перспектив, переживання стану старечої фрустрації, непотрібності та розгубленості перед майбутнім.

Основними психічними захворюваннями, якими страждають люди похилого віку є: старечі психози, старече слабоумство, що вимагають проведення певної профілактики, стареча деменція (недоумство) – незворотний процес, так як причини цього розладу носять органічний характер, пов'язаний з певним синдромом поразки. Функціональні ж старечі психози - це явище особистісного

порядку, при якому основна причина захворювання лежить не в органічних змінах вищої нервової системи, а в змінах соціального статусу.

Соціальна робота із засудженими - це професійна комплексна діяльність з надання соціальної допомоги та підтримки, що здійснює соціальний захист засуджених і результатом якої є створення умов для соціально позитивного функціонування та вдосконалення людини. Організація соціальної роботи із засудженими похилого віку починається з виявлення та постановки на облік осіб даної категорії. Вивчаючи їх, необхідно, перш за все, встановити: стан їхнього здоров'я, наявність трудового стажу, право на отримання пенсії після звільнення, родинні зв'язки, спеціальність, мотивацію і цілі життя, найбільш характерні психічні стани та старечі аномалії. У роботі з людьми похилого віку засудженими слід спиратися на притаманні їм позитивні якості (їх досвід, знання, загальну ерудицію та інше), нейтралізувати негативні вікові особливості.

Найважливішим напрямком вдосконалення соціальної роботи у виправних установах має стати її обґрунтування кваліфікованими кадрами, їх спеціалізації в різних видах діяльності, в тому числі щодо надання необхідної допомоги засудженим, зокрема – похилого віку. Подальший розвиток пенітенціарної соціальної роботи дозволить закріпити і зробити незворотними гуманістичні тенденції у виправних установах, а в перспективі докорінно змінити її вигляд, трансформувавши місця позбавлення свободи в центри комплексної реабілітації.

Провідні засоби впливу в професійній діяльності психолога

Кравченко С.І., курсант психологічного факультету ІКВС
Науковий керівник: кандидат психологічних наук Левенець А.Є.

У практичній діяльності психолога, а саме у психологічному консультуванні та психологічній корекції важливу роль відіграє вміння впливати на клієнта у процесі спілкування для того, щоб завоювати його довіру, викликати певні психічні стани (такі як впевненість, рішучість, заспокоєння) або зробити можливим вирішення нагальної особистісної проблеми.

Процес спілкування включає взаємний вплив двох особистостей на поведінку, стан, вчинки, думки, почуття, уявлення, стосунки одне одного. Форми, ступені, види та ефективність такого впливу залежать від багатьох ситуативних факторів і характеристик суб'єкта (ініціатора) та об'єкта (адресата) спілкування і впливу. Вплив може бути свідомим і несвідомим, прямим і непрямим. Психологічний вплив визначається як свідоме використання у міжособистісному спілкуванні виключно психологічних засобів з метою впливу на стан, думки, почуття людини. Психологічний вплив припускає, що відбувається зміна механізмів регуляції поведінки і діяльності адресата. Засобами впливу виступають вербальна, невербальна інформація, залучення до певної спеціально організованої діяльності, регуляція ступеню задоволення певної потреби. Прийомом впливу є сукупність засобів та алгоритм їх використання, методом – сукупність прийомів.

Найвідомішими засобами впливу у міжособистісному спілкуванні є переконання та навіювання. Навіювання (або сугестія) пов'язане з істотним зниженням критичності людини до інформації, відсутністю прагнення перевірити її достовірність, необмеженою довірою до її джерел. Цей метод впливу вдається до несвідомого, до емоцій та почуттів людини, глибоких страхів і прагнень вербальними та невербальними засобами. Прийоми навіювання використовують емоційний перенос, коли при передачі

повідомлення новий факт пов'язують з добре знайомими фактами, явищами, людьми, до яких адресат ставиться позитивно (чи негативно) з метою перенесення цього емоційного стану на нову інформацію для її прийняття чи відторгнення. Використання прийомів свідчень (цитування видатних людей, приписування їм необхідних ідей) та «апеляції до всіх» (коли повідомляється думка більшості людей) знижують критичність та підвищують переконливість.

Інший засіб психологічного впливу – переконання – апелює до інтелекту. Це метод свідомого, організованого впливу через звернення до критичного судження індивіда. Він заснований на свідомому ставленні індивіда до інформації, на її аналізі й оцінці та забезпечує сприйняття і включення нових відомостей у систему поглядів людини. Переконання потребує достатнього рівня розвитку розумових та інтелектуальних здібностей, логічного та критичного мислення об'єкта впливу. Суб'єкт впливу має бути максимально логічним і послідовним у викладенні своєї думки, працювати з фактами, відомими співбесіднику та враховувати його індивідуальні особливості.

Методи впливу на джерела активності адресата спрямовані на формування нових потреб чи зміни сили дії наявних мотивів поведінки; на зміну поглядів, установок, думок; на регулювання емоційного стану. Якщо всі три фактори будуть враховані, то вплив буде найбільш дієвим як на рівні кожної конкретної особи, так і на рівні групи осіб.

Важливо пам'ятати, що контакт продовжується до тих пір, поки співбесідник розуміє, що може отримати більше, ніж очікує дати, тобто керується принципом максимізації виграшу. При чому, бажано, щоб людина була переконана в тому, що її співбесідник не отримує більшої вигоди, ніж вона сама.

Візуальна діагностика в переговорній діяльності працівників ОВС

Лук'янова Н.Д., слухач ННІЗН НАВС

Науковий керівник: доктор психологічних наук, доцент Александров Д.О.

Візуальна психодіагностика досліджує всі зовнішні виявлення вигляду і поведінки людини з метою вивчення її особистісного змісту. Візуальна психодіагностика (термін введено українським психологом Г.В. Щекінім у 1989 р.) є суто прикладним знанням, яке особливо потрібне спеціалістам, що працюють з людьми, для діагностики їх особистісних, індивідуально-типових і професійно важливих якостей.

Візуальна психодіагностика використовується для того, аби розпізнати індивідуально-психологічні особливості особистості за мімікою, пантомімікою, фізіологічними реакціями, що супроводжують емоції судинними, дихальними, секреторними змінами; за особливостями будови тіла. Візуальна психодіагностика досліджує всі зовнішні виявлення вигляду і поведінки людини з метою вивчення її особистісного змісту.

Цей метод може використовуватись для визначення індивідуально-типологічних особливостей людини (тобто ознак особистості, які є відносно сталими протягом великого проміжку часу для конкретної особистості і які виявляються в темпераменті, характері та здібностях, у пізнавальній, емоційній, вольовій діяльності, потребах та інших процесах), так і для визначення станів особистості (психічний стан людини являє собою цілісну характеристику її психічної діяльності за певний період, що відображає складну структуру взаємозв'язків з вище- і нижче розташованими рівнями системи психічної регуляції, утворену процесами самоуправління і саморегуляції: швидкоплинні

емоції, наміри, настрої людини, що не є статичними ознаками особистості, але притаманні їй в певний проміжок часу).

Візуальна психодіагностика використовується як метод експрес-діагностики. Через це даний метод є зручним та ефективним у переговорній діяльності оскільки переважна більшість завдань стосуються контактів з іншими особами, при яких використання візуальної психодіагностики значно підвищує ефективність спілкування та збільшує шанси на успішне виконання поставленого завдання.

Для зручного використання методів візуальної психодіагностики визначення динамічних і статичних властивостей особистості, було створено перелік основних індивідуально-типологічних рис людини (впевненість-невпевненість; нервозність-врівноваженість; потреба в самоствердженні, демонстративність), а також основних емоційних (комфорт-дискомфорт (спокій-нервування); агресія-доброзичливість; домінування-підкорення) та підібрано для них візуальні прояви поведінки.

Однією з основних особливостей та відмінностей процесу візуальної психодіагностики індивідуально-типологічних рис особистості полягає в тому, що в процесі аналізу необхідно сприймати які саме зовнішні прояви є сталими характеристиками (одяг, хода, постава) і вміти відокремлювати їх від мінливих (одяг, підібраний для офіційної зустрічі, шаркаючи хода при пригніченому настрої, сутула спина при сидінні за столом при роботі з комп'ютером тощо).

Для зменшення ризику помилки у процесі візуальної психодіагностики слід робити висновки про наявність певної психологічної властивості при оцінці кількох ознак одночасно, що вказують на неї. Це важливе правило здійснення якісного аналізу для визначення динамічних та статичних властивостей особистості.

Метою емпіричного дослідження було визначення рівня невербальної перцепції працівників ОВС як суб'єктів переговорної діяльності та визначення факторів, які впливають на його формування.

В ході роботи було визначено перелік сталих та динамічних характеристик особистості та їх візуальних проявів, цю інформацію систематизовано та оформлено у вигляді таблиці для зручного використання. На основі цих даних нами було створено діагностичну тестову методику (Методика діагностики невербальної перцепції), мета проведення якої є визначення рівня чутливості невербальної перцепції, як однієї зі складових успішності перебігу комунікативного процесу.

Відповідно до завдання дослідження - емпірично дослідити рівень невербальної перцепції працівників ОВС, методику було проведено на певних категоріях громадян, які не мають відношення до служби в міліцейських підрозділах, співробітниках ОВС та курсантах відомчого вищого навчального закладу. Паралельно з цим відбувалось дослідження норми для даного тесту. Також, було проведено методику Р. Кеттела з метою визначення особистісних рис, які впливають на рівень невербальної перцепції.

Після проведення цих методик було проведено корелятивний аналіз отриманих даних для визначення індивідуально-психологічних властивостей працівників, розвиток яких сприяє підвищенню рівня чутливості до сприйняття невербальних комунікативних сигналів співрозмовника.

За допомогою статистичних методів нами було проаналізовано особистісні риси, які впливають на формування високого рівня невербальної перцепції, виявлено такі значущі зв'язки між методикою діагностики невербальної перцепції та шкалами методики Р. Кеттела: фактор І (чутливість, вразливість, багатство емоційних переживань, схильність до романтизму, художне

сприйняття світу, розвинені естетичні інтереси, артистичність); фактор А (товариськість, відкритість, природність, невимушеність, готовність до співпраці, пристосованість, увага до людей, готовність до спільної роботи); фактор N (вишуканість, вміння вести себе в суспільстві, у спілкуванні дипломатичність, емоційна витриманість, проникливість, обережність, хитрість, естетична витонченість).

Актуальні проблеми у діяльності кримінальної міліції у справах дітей

Порохня В.В., ад'юнкт кафедри юридичної психології НАВС

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент *Волюшина О.В.*

В умовах дестабілізації звичних стандартів життєдіяльності, кризових явищ у політичній та соціально-економічній сферах поширюються злочинні явища та активізується антисуспільна поведінка, зокрема, правопорушення серед дітей, що стає однією з найактуальніших суспільних проблем, яка викликає особливе занепокоєння. Правопорушення вчинені дітьми – це досить важлива проблема українського суспільства. Це не лише кримінологічне питання але й моральне, педагогічне, соціально-психологічне, пов'язане із формуванням життєвої позиції молодих громадян – найбільш важливої категорії населення. Адже успішність соціально-економічних реформ і перетворень, вибір шляхів і засобів їх досягнення багато в чому визначається тим, яке місце у житті суспільства посідає його найбільш активна частина [1, с.3].

Загальний комплекс державних заходів із протидії злочинам, вчиненим неповнолітніми та за їх участю, регламентується Законом України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24.01.1995 № 20/95-ВР. Згідно з п. 2 ст. 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», з метою виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, вчинених дітьми, уповноважені підрозділи органів внутрішніх справ зобов'язані вживати оперативно-розшукових і профілактичних заходів, передбачених чинним законодавством.

Сьогодні заходи з протидії правопорушенням, вчинюваним дітьми або за їх участю, в органах внутрішніх справ України виконують підрозділи кримінальної міліції у справах дітей (далі – КМСД), повноваження яких визначаються Інструкцією з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей, затвердженою наказом МВС України від 19.12.2012 № 1176.

Аналіз статистичних даних МВС України дав змогу визначити, що упродовж 2014 року під час профілактичних заходів працівниками виявлено 72428 адміністративних правопорушень, з яких, що вчинені неповнолітніми – 14915, за якими складено адміністративні протоколи. У структурі адміністративних правопорушень, учинених неповнолітніми, переважають: тютюнокуріння – 58%, розпивання спиртних напоїв – 33%, хуліганство – 7%, решта (незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах; дрібне викрадення чужого майна; проституція; злісна непокора) – 2%. Але у цілому, моніторинг стану застосування працівниками КМСД адміністративного законодавства у сфері профілактики правопорушень серед дітей за 2011 – 2014 роки засвідчив, що поряд із зменшенням кількості правопорушень, учинених дорослими щодо дітей, зменшилася кількість виявлених фактів правопорушень, вчинених неповнолітніми. Певною мірою це пов'язане з тим, що працівники підрозділів проводять більше інформаційно-профілактичних заходів по

інформуванню дітей до початку вчинення ними протиправних вчинків. Але поряд з цими позитивними досягненнями існують такі прогалини у правоохоронній діяльності як ігнорування вимог чинного законодавства у сфері дотримання прав та законних інтересів дітей, належного оформлення та супроводження адміністративних матеріалів згідно вимог Кодексу України про адміністративні правопорушення. А вже протягом 2014 року на постанови про адміністративні правопорушення за матеріалами тільки на працівників КМСД надійшло 24 скарги і протести, з яких 9 знайшли своє підтвердження, а за порушення адміністративного законодавства до відповідальності притягнуто 98 працівників. Із загальної кількості закритих адміністративних протоколів, складених саме працівниками КМСД, 43 % закрито у зв'язку з малозначністю, а інші 57 % – за порушення норм адміністративного законодавства [2, с.2-3].

Так, на сьогоднішній день спостерігається зменшення правопорушень у дитячому середовищі. Особливе місце у процесі попередження правопорушень серед дітей адміністративно-правова профілактика займає вагоме значення, оскільки ефективність таких заходів у значній мірі залежить від того, чи є законними та обґрунтованими дії працівника КМСД. А будь-які випадки порушення законності співробітником правоохоронних органів підривають віру у справедливість, у силу закону, негативно впливають на правосвідомість неповнолітніх.

Отже, роль КМСД на шляху до становлення правової держави в частині профілактики адміністративних правопорушень серед дітей повинна базуватися на забезпеченні прав і законних інтересів неповнолітніх громадян, а також, утвердженні в діяльності міліції принципу високого професіоналізму.

Список використаних джерел:

1. Кальченко Т.Л. Запобігання злочинності неповнолітніх в Україні спеціальними органами та органами: дис. канд. юрид. наук : 12.00.08 / Т. Л. Кальченко. – К., 2003. – 229 с.;
2. Доповідна записка КМСД МВС України від 27 січня 2015 року № 58/2-99 «Про адміністративну діяльність підрозділів КМСД ГУМВС, УМВС за 2014 рік». – 4 с.

Проблеми соціальної адаптації жінок засуджених після відбування покарання

Приступа А.Є., курсант юридичного факультету ІКВС

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент *Кушнірова Т.В.*

Жінки, які виходять з місць позбавлення волі, складніше адаптуються до життя на волі, ніж чоловіки. Значна частина жінок не має куди повертатися, бо втратили сім'ю, зв'язки з дітьми, інші соціальні зв'язки. Вони у переважній більшості значно болючіше переживають розлучення з сім'єю та її розпад, а оскільки саме на жінці часто лежить відповідальність за родину та дітей, факт її ув'язнення може спричинити серйозні проблеми не лише для неї, а й для всіх членів її родини.

Сім'я частіше за все відіграє роль стримуючого фактору, що підтримує позитивну поведінку жінки як в межах колонії, так і після звільнення. Засуджена жінка, у якої сім'я збереглась, активніше вирішує питання влаштування свого життя на волі і рідше скоює повторні злочини.

Багато жінок, які відбувають покарання, не вміють адекватно оцінювати свої можливості, що обумовлюється завищеною або заниженою самооцінкою. Перебування в місцях позбавлення волі викликає у жінок комплекс психічних станів у вигляді туги, фрустрації, відчаю, безнадії. Такі психічні стани в певній мірі впливають на фізичний стан організму, що, у свою чергу, ще більше

впливає на психіку. Найтяжчих змін у психіці зазнають ті жінки, які відбули терміни покарання від 5 років і більше.

Часто жінки не мають достатньої освіти та кваліфікації, щоб влаштуватися після звільнення на роботу (на відміну від чоловіків, які після виходу з колоній можуть влаштуватися на фізично важкі види роботи – будівельник, вантажник, помічник на СТО) тощо. Однією з важливих проблем, пов'язаних із соціальною адаптацією жінок, є їх працевлаштування після звільнення. Забезпечення роботою є важливим чинником у процесі соціальної адаптації жінок після звільнення на волю і формує в них позитивні установки, тому обов'язок органів державної влади й місцевого самоврядування - допомогти в працевлаштуванні, що передбачено Законом України «Про зайнятість населення». Проблему працевлаштування жінок можна розв'язати шляхом створення при місцевих органах влади регіональних центрів зайнятості для засуджених.

Відсутність належної підтримки жінки, яка вийшла з місця позбавлення волі, може призводити до вживання алкоголю, наркотиків, повторення асоціальної поведінки.

Варто виокремити становище в ув'язненні вагітних жінок та жінок з новонародженими дітьми. На сьогодні в українському законодавстві не передбачено спільного проживання матері та дитини. Діти до трьох років перебувають у будинках дитини при двох колоніях (Одеській та Чернігівській), де матері можуть двічі на день провести час із дитиною. Те, що законом не передбачено спільне проживання матері та дитини, сприяє розриву психологічного зв'язку між матір'ю та дитиною, знижує у жінок відчуття відповідальності й мотивацію щодо догляду та виховання дитини. Саме це може призвести до того, що мати після виходу з колонії залишає дитину в дитячому будинку.

Жінки, які звільняються з місць позбавлення волі, маючи маленьку дитину, мають додаткові труднощі, пов'язані з адаптацією до життя на волі, і потребують особливої підтримки, соціально-психологічного, юридичного супроводу, медичного догляду, а також роботи, спрямованої на попередження відмови від дитини.

Окремої уваги з боку спеціалістів потребують засуджені дівчата у віці від 14 до 18 років, які після звільнення дуже часто не пристосовані до суспільних викликів, що призводить до підвищеного ризику повторення протиправної поведінки.

Таким чином, надання соціальної, психологічної, медичної допомоги та працевлаштування жінок, які звільнилися з місць позбавлення волі, є актуальною проблемою, що потребує негайного розв'язання.

Аналіз Закону України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» свідчить, що окремі його положення мають формальний характер, містять тільки директивні вказівки, однак не визначають конкретних виконавців, за рахунок яких джерел має фінансуватися утримання центрів соціальної адаптації, будинків для інвалідів, тимчасового перебування, надання медичної, психологічної допомоги. Крім того, цей закон не передбачає забезпечення житлом. На підставі вищевикладеного, доходимо таких висновків:

- потребує вирішення питання державного фінансування програми соціальної адаптації осіб, звільнених із місць позбавлення волі;
- необхідно чітко регламентувати надання правової, соціальної, медичної, психологічної допомоги, соціального контролю в період соціальної адаптації;
- слід розв'язати проблему працевлаштування та надання житлової

допомоги, що передбачено Житловим кодексом України.

- жінкам, які не мають житла в обраному місті проживання, після прибуття на період до його отримання місцевими органами виконавчої влади надають можливість тимчасово мешкати в гуртожитках або центрах соціальної адаптації, які мають бути створені цими місцевими органами виконавчої влади;

- у регіонах за допомогою міських державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування за рахунок місцевих бюджетних і позабюджетних коштів, благодійних і релігійних організацій створити притулки, будинки нічного й тимчасового перебування осіб, які не мають житла, будинки-інтернати для осіб похилого віку та інвалідів I–II груп, а також для осіб, які втратили соціальні зв'язки із сім'єю і не мають постійного місця проживання;

- у проекті Податкового кодексу України розробити механізм пільгового оподаткування тих підприємств, установ й організацій різних форм власності та видів господарювання, що будуть брати на роботу осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі.

Прояви девіантної поведінки в умовах військової дисципліни

Сєдікова Є.І., курсант психологічного факультету ІКВС

Науковий керівник: кандидат психологічних наук Гришина А.В.

Девіантна та асоціальна поведінка, що розуміється як порушення соціальних норм, придбало в останні роки масовий характер і поставило цю проблему в центр уваги соціологів, соціальних психологів, соціальних робітників та інших фахівців. Особливе значення виявлення причин виникнення цих явищ має у військовому середовищі. Тому військовий соціальний робітник повинен глибоко розбиратися в причинах таких форм поведінки військовослужбовців, своєчасно вживати заходів щодо їх попередженн і подолання.

Під девіантною поведінкою (від лат. devianto – відхилення) розуміють вчинки або сукупність вчинків, які суперечать прийнятим у суспільстві правовим та моральним нормам. У військовій психології термін «девіантна поведінка» ототожнюється з поняттям «поведінка з відхиленням». Панорама девіантної поведінки, що зустрічається у підрозділах, достатньо широка: наркоманія та токсикоманія, пияцтво, грубість, яка веде до конфліктів, суїцидальні випадки, нестатутні взаємовідносини і багато іншого. В даному випадку – це моральні відносини, які виявляються в аморальній поведінці та вчинках, а в іншому – це кримінальні відхилення, які виявляються в злочинах і подіях.

Своєрідною загрозою для життя військовослужбовців, а також однією з причин їх аморальних вчинків, виступає така найбільш розповсюджена форма девіантної поведінки, як пияцтво та алкоголізм. Вживання алкогольних напоїв тісно пов'язано із правопорушеннями. Стан сп'яніння, послаблюючи у військовослужбовців почуття відповідальності, може мати провокаційний характер. Це має місце у тих випадках, коли злочин здійснюється під впливом мотивів та цілей, непритаманних винному в його звичайному стані, також стан сп'яніння може викликати рішучість здійснити злочин. Негативний вплив пияцтва виразно відбивається і на конкретних обставинах здійснення злочину, посилюючи жорстокість насильницьких злочинів, їх безглуздість та вдавану безмотивність, злісність злочинних проявів, їх багатократність, важкість злочинних наслідків.

Проблемі боротьби з наркоманією у Збройних Силах України приділяється особлива увага, оскільки під загрозу ставляться питання бойової готовності. На

грунті наркоманії здійснюються свавілля, знущання над військовослужбовцями, розкрадання зброї і боеприпасів, державного і військового майна та інше.

Суїцид - одна з форм девіантної поведінки, яка має філософський, соціальний, моральний, медичний, правовий та психологічний аспекти. Джерелом суїцидального акту є соціально-психологічна дезадаптація особистості в умовах напруженої мікросоціальної конфліктної ситуації. Уся множина конфліктних ситуацій, що є основою суїцидальної поведінки військовослужбовців, може бути класифікована:

1. конфлікти, зумовлені специфікою військово-професійної діяльності і військово-соціальної взаємодії;

2. конфлікти, зумовлені специфікою особисто сімейних взаємовідносин військовослужбовця;

3. конфлікти, пов'язані з антисоціальною поведінкою військово-службовця: нестатутні взаємовідносини.

Характерними особливостями поведінки військовослужбовців у цьому періоді є замкнутість, прагнення до самотності, аж до повної ізоляції, втрата зацікавленості до навколишнього, емоційна загальмованість, неадекватні дії та висловлювання. Таким чином, проблема девіантності військовослужбовців останнім часом набула особливої значущості у зв'язку з тими соціальними, політичними, економічними змінами, які відбулися у пострадянському суспільстві. Затягування перехідного періоду, незавершеність реформування усіх сфер життєдіяльності, відсутність чітко визначених орієнтирів подальшого розвитку, ціннісної парадигми - усе це створює передумови для загострення внутрішніх конфліктів у військовослужбовців, невизначеність її соціального статусу, незадоволеність своїм соціальним і матеріальним положенням, що у своїй сукупності стає однією з причин девіантності її поведінки.

Девіантна та асоціальна поведінка повинна бути під неухильною увагою військового соціального працівника. Для профілактики та попередження цих явищ необхідно постійно вивчати причини їх виникнення, та застосовувати ефективні заходи протидії. Військовий соціальний робітник повинен добре володіти усіма формами та методами оздоровлення як загальної атмосфери у військових колективах так і впливати на морально-психологічне обличчя кожного військовослужбовця.

Список використаних джерел:

1. Заступник командувача підрозділу з виховної роботи: Навч. посібник/ За заг. ред. О.Ю. Бурківського. - Харків, 2003.

2. Ягупов В.В. Військова психологія: Підручник / В.В. Ягупов. - К., 2004. - 656 с.

Підвищення рівня психологічної компетентності правоохоронців в умовах сучасних трансформаційних процесів

Сидоренко О.Ю., кандидат психологічних наук, старший інспектор навчально-консультаційного пункту м. Івано-Франківськ ННІЗН НАВС

На сучасному етапі суспільно-політичного розвитку України відбувається кардинальна переорієнтація державної політики на забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини, євроінтеграцію, формування в Україні ринкової економіки та інші важливі зміни. Значну роль в цих процесах відіграють і правоохоронні органи України. Чисельні трансформаційні зміни в суспільстві потребують від правоохоронних структур передусім підтримки курсу на формування правової держави, а також перегляду багатьох прийомів і методів діяльності органів внутрішніх справ, їх внутрішньої структурної перебудови.

Говорячи про реформування системи правоохоронних органів України, найчастіше говорять про зміни у структурі ОВС, чисельності особового складу, нормативній базі, оплаті праці й фінансуванні та матеріально-технічному забезпеченні. Усе це, безперечно, дуже важливо, але концепція реформування в першу чергу передбачає досягнення якісних змін у діяльності всієї системи, усіх її органів і підрозділів, кожного окремого правоохоронця. У цьому контексті особливої актуальності набуває питання підготовки висококваліфікованих кадрів для вітчизняних правоохоронних органів.

Важливим кроком на шляху вдосконалення правоохоронної системи, на наш погляд, є підвищення рівня професійної компетентності кожного працівника ОВС. Сучасний стан наукової літератури визначається наявністю значної кількості понять, які характеризують певний рівень розвитку професійного становлення особистості фахівця, здатного до ефективної реалізації професійної діяльності, серед яких провідне місце займає таке поняття, як «професійна компетентність».

Як правило, компетентність виражає значення традиційної тріади «знання-уміння-навички», інтегруючи їх в єдиний комплекс. Але аналіз сучасної психолого-педагогічної літератури з проблеми досліджуваної категорії засвідчив, що «компетентність» є більш широким поняттям, яке характеризує й визначає рівень професіоналізму особистості, а її досягнення відбувається через здобуття особистістю необхідних компетенцій, що складають мету професійної підготовки фахівця.

Отже, професійна компетентність – це базова характеристика діяльності фахівця; вона включає як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти і має головні суттєві ознаки, а саме: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності і критичність мислення.

Перед сучасним правоохоронцем ставиться вимога володіти цілою гамою спеціальних, професійних умінь, передусім пов'язаних з його психологічною підготовкою. У своїй професійній діяльності він зіштовхується з необхідністю взаємодіяти з різними категоріями громадян. У цьому контексті стає очевидно необхідність підвищення психологічної компетентності кожного працівника ОВС. Важливість підвищення рівня психологічної компетентності сучасного правоохоронця сьогодні не викликає ніяких сумнівів. Однак, як показують результати власних опитувань, випускники вищих навчальних закладів в системі МВС часто переживають низку труднощів, пов'язаних із застосуванням досягнень психології у практиці їх професійної діяльності. Близько половини респондентів основну причину незадоволеності своєю психологічною підготовкою вбачають у низькій практичній спрямованості, абстрактності й описовості курсів психології, що викладаються у ВНЗ системи МВС.

Отже, розробка змісту і структури навчального матеріалу з психології повинна забезпечити створення цілісного учбово-методичного комплексу, у якому будуть диференційовані й повноцінно представлені як теоретико-науковий, методологічний, так і практико-професійний (прикладний) компоненти психологічної освіти майбутніх правоохоронців.

Таким чином, в умовах сучасного трансформаційного стану суспільних відносин система підвищення рівня психологічної компетентності працівників правоохоронних органів потребує переосмислення. Основні напрями її вдосконалення наступні:

1. Аналіз сучасних науково-методичних джерел дає можливість стверджувати про необхідність формування психологічної компетентності у

сучасного правоохоронця, що визначатиме його професійну спроможність та сприятиме формуванню професіоналізму продовж життя.

2. Найбільш ефективним засобом, що впливатиме на формування психологічної компетентності сучасного фахівця, повинні виступати дисципліни психологічного циклу.

3. Подальшого дослідження потребують розроблення концептуальних підходів щодо обґрунтування структурно-компонентної моделі підготовки майбутнього правоохоронця та вироблення методичних рекомендацій щодо внесення необхідних змін у вивчення дисциплін психологічного циклу.

Синдром емоційного вигорання у працівників кримінально-виконавчої служби

Труфен М.Д., курсант психологічного факультету ІКВС

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, доцент *Сова М.О.*

На сучасному етапі розвитку українського суспільства в умовах соціально-економічної нестабільності, конкуренції на ринку праці підвищуються вимоги до професійної компетентності особистості. Однак, не кожна людина може адаптуватися, ефективно здійснювати свою професійну діяльність і виконувати соціальну роль, а тому зростає ймовірність розвитку несприятливих психічних станів. Зі зростанням вимог до професіоналізму зростають і професійні навантаження на особу. Все це збільшує ризик емоційного вигорання у майбутнього фахівця.

Сучасні психологічні дослідження підтверджують, що до категорії працівників, які найбільше схильні до виникнення та розвитку емоційного вигорання відносять представників професій «людина-людина». До цієї категорії можна включити й персонал Державної пенітенціарної служби (ДПтС).

Професійна діяльність співробітників ДПтС має ряд специфічних особливостей. Її успішність визначається не тільки професійними знаннями, а й вмінням реалізувати ці знання у своїй діяльності. Особливо це стосується тих відділів ДКВС, працівники яких безпосередньо спілкуються з засудженими.

Мета доповіді полягає у теоретичному аналізі проблеми емоційного вигорання співробітників ДКВС.

Вітчизняні та зарубіжні дослідники встановили, що емоційне вигорання негативно позначається на всіх аспектах життєдіяльності людини. Також на розвиток емоційного вигорання впливає внутрішнє накопичення негативних емоцій без можливості розвантаження. Результатом такого накопичення є втрата мотивації до професійної діяльності, апатія, соматичні захворювання та навіть спроби суїцидальних вчинків.

Синдром емоційного вигорання має три основні складові: емоційне виснаження як почуття емоційної спустошеності й втоми; деперсоналізацію як цинічне ставлення до своєї праці; редукцію професійних досягнень як виникнення у працівників почуття некомпетентності у своїй професійній сфері, усвідомлення неуспіху [1, с. 6].

Як зазначалось раніше, до синдрому емоційного вигорання схильні люди, що працюють у пенітенціарній сфері. Ця сфера діяльності вимагає від працівника інтенсивного спілкування з різними людьми, швидкого прийняття рішень, відповідальності та стриманості у прояві своїх емоцій. Емоційне вигорання у пенітенціарних службовців розглядається як форма професійної деформації

суб'єкта професійної діяльності, що роявляє себе у зниженні емоційної віддачі, прагненні скоротити професійні обов'язки [2].

Враховуючи особливості сприймання різними людьми професійних навантажень психологічне забезпечення службової діяльності співробітників виправних установ (ВУ) стає все більш актуальним. З метою попередження та профілактики синдрому емоційного вигорання серед працівників КВС психологам цієї структури необхідно регулярно проводити наступні види роботи [3]: – психодіагностичне обстеження (при визначенні придатності кандидатів за своїми індивідуально-психологічними особливостями до служби: при виявленні осіб з асоціальними установками; при вивченні працівників, які призначаються на посади з більшим обсягом робіт та вищим рівнем відповідальності; при оцінці психологічної готовності працівника до дій в екстремальних ситуаціях та до виконання певних оператив-но-службових завдань); – психопрофілактика (виявлення працівників з ознаками дезадаптації та надання допомоги керівникам усіх рівнів з питань зміцнення дисципліни та законності, створення ефективної системи забезпечення психологічної та психофізіологічної надійності персоналу, здійснення заходів щодо оптимізації соціально-психологічного клімату у колективах, на формування здорового способу життя); – просвітницька діяльність (формування у працівників знань з профілактики психічних розладів, пов'язаних з психоемоційним перевантаженням, з розв'язання конфліктних ситуацій на роботі та у родині, безпечної поведінки у специфічних ситуаціях оперативно-розшукової діяльності, масових безпорядків та надзвичайних ситуацій).

Таким чином, досліджено, що найчастіше емоційне вигорання зустрічається у професіях системи «людина – людина», зокрема у працівників КВС. Для таких працівників дуже важливим є застосування методів профілактики емоційного вигорання, яка буде спрямована на усунення та недопущення вищенаведених проявів емоційного вигорання. Також слід додати, що для ефективного вивчення та подолання емоційного вигорання працівників ДПГС необхідно підвищити рівень взаємодії не лише з колегами, але й з рідними, друзями та безпосереднім керівним складом.

Список використаних джерел:

1. Профілактика професійного вигорання працівників соціальної сфери: метод. рекомендації / за заг. ред. кандидата медичних наук М.Л. Авраменка; Всеукраїнський центр професійної реабілітації інвалідів – Л., 2008. -53 с.
2. Ушатиков А. М. Основы пенитенциарной психологии: учебник / А. М. Ушатиков. – Рязань: Академия права и управления, 2001. – 536 с.
3. Иванова О. В. Психология: вступ до спеціальності: навч. посіб. / О. В. Иванова, Л. М. Москалюк, С. І. Корсун. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 184 с.

Психологічні особливості девіантної поведінки засуджених чоловіків

Халамендик А.С., курсант психологічного факультету ІКВС
Науковий керівник: кандидат психологічних наук Левенець А.Є.

Виникнення девіантної поведінки особистості відбувається під впливом соціально-економічних, морально-психологічних та інших чинників. Серед цих чинників у наш час слід особливо відзначити посилення соціального розшарування суспільства, невідповідність соціальних інститутів до забезпечення успішної соціалізації особистості в умовах трансформації суспільства, дефіцит засобів і технологій розвитку соціальних служб, орієнтованих на створення умов для самореалізації кожної людини, недостатньо високий рівень психологічної компетентності більшості населення, у тому числі

тих фахівців, які покликані надавати допомогу особистостям з поведінковими девіаціями тощо.

Значення вивчення цієї проблеми очевидно: девіантна поведінка є соціальним і психологічним явищем, що значно відрізняється від визнаних норм і законів, а іноді пов'язана з певною антигромадською діяльністю. Різні форми прояву поведінкових відхилень демонструють злочинці, відлюдники, святі, генії і т.п.

Сучасне суспільство породжує кризові явища, які негативно впливають на поведінку людини. Зниження етичних, моральних критеріїв в індивідів призводить до спотворення самооцінки, критичного ставлення до власної поведінки, що згодом спричиняє стан соціальної дезадаптації особистості, і в окремих випадках, повну її ізоляцію. Як наслідок, нестабільні соціальні процеси стають підґрунтям для проявів девіантної та делінквентної поведінки, в основі яких закладені порушення соціальної адаптації, десоціалізація особистості. Так згідно статистичних даних серед засуджених є багато чоловіків, схильних до девіантної поведінки. Поширеність девіацій серед засуджених визначають особливостями їх характеру. Наприклад, грубість, різкість прямо пов'язані зі схильністю до самовшкоджуючої та саморуйнівної поведінки.

Представники когнітивного напрямку психології (А. Бек, Г. Келлі та ін.), основою девіантної поведінки зазначають неадекватні мислиневі схеми, особистісні конструкти, що спричинюють неадекватне сприймання й інтерпретацію інформації і, відповідно, неадекватні почуття та дії. Згідно поглядів А. Елліса, в такої особистості формуються ірраціональні настановлення, зокрема настановлення повинності (впевненості особистості в існуванні універсальних принципів, що мають бути реалізовані, незважаючи ні на що), катастрофічні настановлення (оцінка будь-яких подій життя, як жахливих, катастрофічних), оцінні настановлення (окремі аспекти інших людей та їх поведінки ототожнюються з їхньою особистістю загалом) та ін.

Щодо проявів девіантної поведінки особистості, фахівці зазначають гендерні особливості. Так, можна констатувати певну своєрідність прояву агресії залежно від статі: чоловіки частіше демонструють вищі рівні прямої та фізичної агресії, тоді як жінки – непрямой і вербальної. Чоловіки значно гірше, ніж жінки, емоційно переносять тривалий період обмеження рухів, що дозволяє стверджувати: на девіантний стиль поведінки чоловіка впливає можливість у повному максимальному обсязі вчиняти дії. Обмеження цих можливостей здатне призводити до характерологічних і патохарактерологічних реакцій і становленню девіації особистості (наприклад, агресії).

Таким чином, під девіантною поведінкою можна розуміти вчинок, дії людини, соціальне явище, що не відповідають офіційно встановленим чи фактично сформованим у даному суспільстві нормам (стандартам, шаблонам);

Психологічна корекція девіантної поведінки передбачає психологічне втручання в особистісний простір для стимулювання позитивних змін, послаблення або усунення тих форм поведінки особистості, що перешкоджають її соціальній адаптації.

Психологічне супроводження екстремальних видів правоохоронної діяльності

Шелег Л.С., здобувач кафедри юридичної психології НАВС

На рівні теоретичного обґрунтування процедури психологічного супроводження ми можемо стверджувати, що вона передбачає реалізацію двох невід'ємних та взаємопов'язаних етапів: психодіагностичного та корекційного. На діагностичному етапі здійснюється: 1) визначення загальних особистісних особливостей працівників ОВС, рівня їх стресостійкості та здатності до дій в умовах із різним рівнем екстремальності; 2) оцінювання актуального психосоматичного статусу; 3) визначення вектору та прогнозування інтенсивності негативних особистісних змін і станів, що можуть спричинитися умовами професійної діяльності.

Сутність корекційного етапу полягає в: 1) формуванні професійно значущих якостей працівників, зокрема, стосовно їх емоційно-вольової сфери; 2) формуванні вмінь і навичок безконфліктного оцінювання життєвих ситуацій (контроль ситуації, захист своїх прав, визначення пріоритетів, цілісне й вибіркове сприймання, управління тривожністю та ін.), 3) формування стресостійкості та корекція негативних психічних станів; 4) навчання технікам і методам саморегуляції. Його метою в найбільш загальному вигляді слід вважати зниження інтенсивності індивідуальних стресових реакцій та їх впливу на психосоматичний статус особистості працівника ОВС.

Вирішення зазначених завдань доцільно поєднувати з комплексом психопрофілактичних заходів у «зовнішньому контурі» життєдіяльності працівника (створення оптимальних умов професійної діяльності та забезпечення належних матеріально-побутових умов, формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі, просвітницька робота представників медичних служб щодо ведення здорового способу життя, попередження впливу психотравмуючих чинників тощо).

Зазначимо, що вивчення особливостей адаптації працівників до умов професійної діяльності засвідчує, що найбільш виражені функціональні зрушення мають місце на першому році служби. Вони супроводжуються «ламанням» старого і формуванням нового динамічного стереотипу і пов'язано з цим нервово-психічною напругою. При налагодженні психологічного супроводження ознаки нервово-психічної напруженості зникають [1, с. 15]. Певний рівень адаптованості до служби відбувається наприкінці першого року, причому одним із інформативних показників цього виступає усталеність структури офіційних та неофіційних взаємин [2].

Як відомо, адаптація до інтелектуально та емоційно напружених видів діяльності триває впродовж 3-5 років. При цьому тривала дія притаманних цій діяльності несприятливих чинників здатна обумовлювати виникнення у працівника високого рівня нервово-психічної напруженості та різноманітні негативні прояви поведінки, що залежить від індивідуально-психологічних особливостей особи [1, с. 5]. В свою чергу, працівники намагаються захистити себе від впливу психотравмуючих чинників, вдаючись як до конструктивних, так і до неконструктивних засобів. Відповідно, особа або ж інтеріоризує специфіку діяльності як певну цілісність, тобто адаптується до неї, або ж «дозволяє собі» появу негативних особистісних новоутворень, до яких належать і психосоматичні розлади.

Такі висновки суперечать, на перший погляд, результатам дослідження Л. С. Криворучко, згідно з якими найвищий рівень травматизму серед особового складу ОВС має місце серед працівників зі стажем служби 3-10 років [3]. Між тим, ми вважаємо, що в даному випадку спостерігається явище дещо іншої психологічної природи: незавершеність адаптації та професійна незрілість особистості призводять до недооцінки небезпеки ситуації, в якій вони

знаходяться. Молоді працівники ставляться до ситуацій з більшою обережністю; їх колеги зі стажем роботи понад 10 років, по-перше, частіше вже перебувають на посадах із меншим рівнем ризиконебезпечності, по-друге, наявність значного професійного досвіду дозволяє їм приймати виважені рішення та уникати помилкових дій.

Після завершення першого етапу професійного становлення – професійної адаптації – виникнення стану емоційного дискомфорту та надмірне професійне перенапруження можуть спричинятися незадоволеністю умовами праці та власним професійним статусом. Якщо фахівець не одержує реального підтвердження своїх професійних досягнень, цілком можливе виникнення так званої «кризи професіонала» [4, с. 19-21]. У цей час у працівників ОВС починають формуватися різноманітні психічні новоутворення – професійна деформація, професійне вигорання, а також психосоматичні розлади. Останнім сприяє ненормований робочий день, неможливість забезпечити раціональний режим харчування та відпочинку, накопичення втоми, тобто умови для виникнення стресу на фізіологічному рівні, що суб'єктивно переживаються як погіршення самопочуття.

Основним діагностичним симптомом формування психосоматичних розладів є суб'єктивні скарги, так звані «темні відчуття» (за І. М. Сеченовим), зокрема: змінене самопочуття, фізичний дискомфорт, відчуття незрозумілого хвилювання і занепокоєння станом здоров'я, що необхідно розцінювати як симптоматику, на яку слід звертати особливу увагу та піддавати ретельній психофізіологічній діагностиці (діагностика стану функціональних систем) [5, с. 192].

Тому значення психопрофілактики на цьому етапі професійного становлення є вкрай актуальним, причому вона повинна поєднуватися з періодичними медичними оглядами у формі щорічної диспансеризації особового складу.

Список використаних джерел:

1. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я: навч. посіб.: М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк, А. Ф. Косенко, Т. І. Кочергіна; за заг. ред. М. С. Корольчука. – К.: Фірма «НКОС», 2002. – 272 с.
2. Конопльов В. В. Психологічна адаптація курсантів ВНЗ МВС України до діяльності підрозділів кримінальної міліції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.06 «Юридична психологія» / В. В. Конопльов – Київ, 1999. – 18 с.
3. Криворучко Л.С. Організація професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ до дій в екстремальних умовах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; Інформаційне право» / Л.С. Криворучко – Харків, 2008. – 19 с.
4. Кісіль З. Р. Проблеми професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ: монографія. / Кісіль З. Р. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2008. – 524 с.
5. Основи загальної і медичної психології / за ред. І. С. Вітенка і О. С. Чабана. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. – 344 с.

Проблеми соціальної адаптації засуджених до умов життя на волі

Шкарбан І.А., курсант юридичного факультету ІКВС

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент *Кушнірова Т.В.*

За великим рахунком, люди скоюють злочини із двох причин. Одна – це корисливі мотиви: відібрати щось у когось, вкрасти, незаконно заволодіти майном, коштами, ресурсами тощо. А друга – це загострене відчуття ображеної гідності та несправедливості. Комусь здалося, що хтось дуже образливо висловився про нього, чи обманув, не поважає – і ось уже бійка. Часто такі відчуття та образи дуже перебільшені, навіть помилкові, спотворені, загострені. Але на думку цієї людини, її зачепили, принизили – і вона не знайшла іншого варіанту, як «відповідати» насиллям. Хоч привід міг бути зовсім мізерним. За час тривалого перебування за

гратами в засуджених дуже сильно деформується уявлення про світ, про людей, про можливість жити серед людей, зникають навички самостійно організувати свій побут. Тому й важливо, щоб психологи давали правильні життєві установки. Щоб така людина не заводилася з півоберта, якщо раптом до неї хтось неуважно, на її думку, поставиться.

Після відбування покарання у звільнених із місць позбавлення волі осіб проблем стає не менше, хоча вони вже зовсім іншого характеру, ніж у колонії. Вирішення багатьох із них пов'язується із соціальною адаптацією, яка є найважливішим напрямом спеціально-кримінологічного запобігання рецидивній злочинності. Негативне значення покарання без подальшої турботи про звільненого цілком очевидне. Це, між іншим, видно з того, як скоро потрапляють назад до в'язниці особи, які з неї звільнилися. Тому від розв'язання проблеми повернення колишніх засуджених до законослухняного способу життя залежить ефективність запобіжної діяльності щодо злочинного рецидивізму в цілому.

Над проблемою соціальної адаптації засуджених після відбування ними покарання у різний час працювали В. М. Трубніков, А. Х. Степанюк, І. С. Яковець, І. В. Шмаров, О. М. Яковлев та ін. Проте дана проблема до кінця не вичерпана. В умовах активізації соціальної політики нашої держави в зазначеній сфері ставляться дедалі нові завдання, коригуються основні напрями, на яких потрібно зосередити увагу в першу чергу, визначається коло суб'єктів такої роботи, аналізуються наявні здобутки і прорахунки. Все це свідчить про те, що указана тема не втрачає своєї актуальності й надалі.

Особливістю адаптаційного процесу після звільнення стає те, що успішність повернення особи до законослухняного суспільства залежить, у першу чергу, від її власної активності. Засуджений повинен зрозуміти що окрім нього ніхто його життя владштовувати не буде, а лише при його власному бажанні і рішучості змінити своє життя, він зможе цього досягти.

Однією з проблем, що виникають перед засудженим після відбуття покарання є працевлаштування. Україні ще бракує досвіду у вирішенні таких питань, тому необхідно звернутись до практики зарубіжних країн. Так, сьогодні на підприємствах 5% робочих місць «резервується» для людей з інвалідністю, колишніх в'язнів, інших груп. Якщо керівник підприємства відмовляється брати на роботу таких людей, його за це штрафують. Іноді він скоріше йде на цей штраф, але не працевлаштовує. Проте шанс отримати роботу є.

Успішність адаптування звільненої особи до життя в суспільстві значною мірою залежить і від забезпеченості її житлом. Сьогодні кожен десятий зі звільнених із місць позбавлення волі може залишитися на вулиці й поповнити лави бездомних громадян, якщо терміново не вжити енергійних заходів. Щоб попередити подібну ситуацію стосовно колишніх засуджених, в Україні створено спеціальний механізм, який включає правові засади й конкретні заходи реалізації нормативних приписів щодо забезпечення громадян, які опинилися на вулиці, житлом.

Якщо звільнений із місць позбавлення волі не має постійного житла, до його послуг пропонуються заклади соціального захисту населення. За Законом України «Про соціальну адаптацію» особам, які звільнилися з установ виконання покарань не мають жилої площі, по прибутті до обраного місця проживання на період до її отримання місцевими органами виконавчої влади надається місце для тимчасового проживання у спеціальних гуртожитках або центрах соціальної адаптації, створених місцевими органами виконавчої влади (ч. 2 ст. 4).

З урахуванням положень ч. 1 ст. 5 Закону України «Про соціальну адаптацію» усім звільненим особам, які потребують медичної допомоги, забезпечується її надання за місцем проживання або за місцем реєстрації. Більше того, особа, яка на момент звільнення потребує стаціонарної медичної допомоги, направляється до закладів охорони здоров'я. Навіть якщо у звільненого з місць позбавлення волі немає місця проживання або місця реєстрації, медична допомога здійснюється за направленням органів, установ або організацій, які здійснюють соціальний патронаж.

Отримання психологічної допомоги – надзвичайно важлива компонента й у соціальній роботі з неповнолітніми, звільненими з місць позбавлення волі, для яких «вихід на волю є гострою кризовою ситуацією, оскільки за час відбування покарання вони втрачають навички до вільного життя, починають його боятися». До того, ж після звільнення багатьох із них перед ними виникає чимало проблем щодо працевлаштування, отримання освіти, пошуку житла, оздоровлення тощо, які їм треба вирішувати самостійно. Не завжди психіка навіть дорослої людини може витримати таке психологічне навантаження, не говорячи вже про підлітка. У зв'язку з цим інтенсивну психологічну підготовку останнього до самостійного життя треба розпочинати не безпосередньо перед звільненням (за три місяці), а вести таку психологічну підготовку треба протягом всього часу перебування неповнолітнього за ґратами. Саме на такий підхід націлюють і міжнародні стандарти стосовно поводження зі злочинцями. Ними визнається, що підготовка ув'язненого психологічно й навчання його необхідним (нехай навіть найелементарнішим) навичкам до самостійного розв'язання породжуваних звільненням проблем є найважливішою метою виправного впливу.

Важливою умовою досягнення позитивного результату у справі соціальної адаптації осіб, звільнених із місць позбавлення волі, є своєчасне відновлення документів, відсутність яких є першою перешкодою в отриманні ними соціальних послуг, на які можна розраховувати після виходу на свободу.

Таким чином, під час соціальної адаптації осіб після відбування ними покарання основними напрямками запобіжної роботи пропоную виділити такі заходи:

1) подальше структурно-організаційне оформлення й законодавче врегулювання сфери надання соціальних послуг особам, які звільнені з місць позбавлення волі або які відбувають покарання, не пов'язані з ізоляцією від суспільства;

2) допомога у працевлаштуванні;

3) забезпечення житлом;

4) медична й психологічна допомога;

5) своєчасне відновлення документів та ін. Реалізація зазначених заходів – основна складова у справі запобігання рецидивній злочинності.

Новації законодавства у сфері фінансового моніторингу

Яременко Д.Ю., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Чубенко А.Г.

Економічне зростання сучасного суспільства нерозривно пов'язане із запобіганням різноманітним загрозам, які набувають свого поширення у період реформування економічної системи. З-поміж них такі складні та небезпечні для нашої держави соціально-економічні явища, як тіньова економіка, зокрема, її кримінальна складова, організована злочинність з її проникненням у систему економічних відносин, корупція, тощо. Особливе місце серед зазначеного посідає відмивання коштів, як механізм забезпечення функціонування тіньових економічних відносин, відтворення економічного потенціалу організованої злочинності тощо.[2, с.3]

У зв'язку з активним розвитком фінансової системи, технологічним удосконаленням здійснення фінансових операцій проблема відмивання коштів набуває глобального характеру. Створюючи систему загроз для фінансових ринків, зокрема національних, протидії відмиванню коштів є проблемою національної економічної безпеки, яка потребує усвідомлення природи і чинників поширення даного суспільно-небезпечного явища, а також відповідного правового забезпечення, узгодженого з міжнародними стандартами.

Створення ефективної законодавчої бази з метою запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом є одним із найактуальніших завдань, що стоять перед органами законодавчої та виконавчої влади, а також системою правосуддя багатьох країн світу.

Міжнародним стандартом двох заходів проти відмивання коштів стали Рекомендації FATF (остання редакція затверджена 16 лютого 2012 року), як міжурядового органу, створеного у 1989 році Міністрами країн-членів FATF. Відповідно до мандату, FATF розробляє стандарти та сприяє ефективній імплементації правових, регуляторних та оперативних заходів боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, та інших загроз цілісності фінансової системи країн.[3, с.6]

Відповідно до нових рекомендацій FATF у 2012 році Державною службою фінансового моніторингу України було розроблено новий проект Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» задля імплементації в національне законодавство нових Стандартів FATF, 14 жовтня 2014 року Закон прийнято Верховною Радою України. а 6 лютого 2015 року Закон набрав чинності. Відповідно до п. 4,5 розд. X «Прикінцеві положення» Закону у тримісячний строк з дня набрання чинності, тобто до 6 травня 2015 року повинно відбутися приведення у відповідність підзаконної бази Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Національного банку України, Державної служби фінансового моніторингу, правоохоронних органів та інших суб'єктів фінансового моніторингу.

Новий Закон спрямований на захист прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави, забезпечення національної безпеки шляхом визначення правового механізму протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, а також формування загальнодержавної багатоджерельної аналітичної бази даних для надання правоохоронним органам України та іноземних держав можливості виявляти, перевіряти і розслідувати злочини, пов'язані з відмиванням коштів та іншими незаконними фінансовими операціями.[1]

Основними змінами та нововведеннями в Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом,

фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» є застосування в більшому обсязі понятійного апарату, розширення змістового навантаження статей щодо суб'єктів фінансового моніторингу, функцій обов'язкового та внутрішнього фінансового моніторингу, збільшення строку зупинення фінансових операцій, забезпечення міжнародного співробітництва та підвищення відповідальності суб'єктів фінансового моніторингу в сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Отже, фінансовий моніторинг як діяльність, спрямована на запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, використовує правові засоби впливу на суспільні відносини. [2, с.426] Завдяки нововведенням у законодавство України фінансовий моніторинг у достатній мірі відповідає світовим стандартам щодо інститутів забезпечення функціонування механізму запобігання відмиванню коштів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14.10.2014 № 1702-VII
2. Кобистін О.Є. Відмивання коштів: теоретико-правові засади протидії та запобігання в Україні, Монографія Київ. нац. унів. внутр. справ України. – 2007. - с. 445
3. Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням доходів та фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення - Рекомендації FATF 2012 року <http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf>

До проблеми профілактики проявів девіантної поведінки як соціально-психологічної проблеми

Яценко К.В., студент 5-МП курсу ННІЗН НАВС

Бойко-Бузиль Ю.Ю., кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри психології та педагогіки ННПП НАВС

Проблема девіантної поведінки та її корекції завжди була однією з найважливіших у психології, педагогії, кримінології тощо, але сьогодні, вона носить масовий характер та потребує особливої уваги, що робить необхідним комплексний підхід до вивчення такої поведінки з урахуванням генетичних, соціальних та психологічних контекстів її патогенезу, механізмів формування, факторів ризику та вразливості, включаючи віковий та динамічний аспекти і соціальний прогноз.

Девіантна поведінка проявляється у порушенні індивідом соціальних норм і характеризується певними відхиленнями. У даних осіб сила спонукального мотиву гальмує аналіз його негативних наслідків, оскільки нерідко девіантні дії опосередковуються ситуаційно-імпульсивними чи афективними мотивами. Ці мотиви реалізуються без етапу попереднього планування і вибору адекватних об'єктів, цілей, способів і програм дій для задоволення актуальної потреби.

Зазначимо, що першочергове значення для розвитку дитини як соціальної істоти має значення нормативів поведінки. Протягом раннього і дошкільного віку дитина через спілкування з навколишніми людьми (дорослими, однолітками) засвоює соціальні норми поведінки. Засвоєння норм, по-перше, передбачає, що дитина починає розуміти й осмислювати їхнє значення. По-друге, засвоєння норм, передбачає, що у дитини в практиці спілкування з іншими людьми виробляються навички поведінки. У навичці подана емоційно пережити спонукальна сила: коли дитина діє, порушуючи звичне поведіння, це викликає

відчуття дискомфорту. Засвоєння норм, по-третє, передбачає, що дитина переймається визначеним емоційним відношенням до цих норм. Розумове й емоційне відношення до моральних норм, до їхнього виконання розвивається у дитини через спілкування з дорослими. У моральному розвитку, як і у всякому іншому, здійснюється боротьба протилежностей. Від життєвого досвіду найчастіше залишається непомітною можливістю безпосереднього спостереження того, які позитивні досягнення особистості, як відбувається боротьба протилежностей і яким чином в особистості виявляються негативні якості і утворення. Негативні утворення – це так звані асоціативні форми поведінки і відповідні риси особистості, що також є продуктом її визначеного розвитку та потребують спеціального вивчення.

Повсякденне життя постійно зіштовхує дитину з різноманітними ситуаціями, одні з яких вона легко вирішує відповідно до моральних норм поведінки, інші ж проважують на порушення правил і неправду. Вони існують об'єктивно: це проблемні ситуації, у яких відбувається розбіжність моральних норм і імпульсивних бажань дитини.

Важливим для формування моральних почуттів дітей є уявлення про позитивні зразки поведінки. Наявність їх дозволяє дитині передбачити емоційні наслідки вчинку, переживати задоволення від схвалення своєї поведінки або невдоволення від негативної її оцінки. Таке передбачення є вирішальним у формуванні моральної поведінки. Почуття самолюбства, гордоців, власної гідності, сорому стають мотиваційними компонентами моральних якостей особистості [1, С.10].

Піднімаючи проблему профілактики і аналізуючи всі причини виникнення девіантної поведінки потрібно більше робити наголос саме на профілактику проявів з метою попередження розвитку девіації в подальшому житті дитини, та попередження переходу в кримінальну відповідальність. Важливу роль в усуненні важковихованості відіграє професійно організована взаємодія між соціальним педагогом (психологом) і вихованцями з даною характеристикою, яка сприяє встановленню взаємоприйнятних, довірливих стосунків і, в кінцевому підсумку, профілактиці й перевихованню дитини.

Загалом, під профілактикою правопорушень розуміють діяльність державних органів і громадськості, що має системний характер як за комплексом заходів, так і за колом суб'єктів, які її здійснюють, спрямовану на недопущення виникнення, усунення, послаблення або нейтралізацію причин та умов злочинності, окремих її видів та конкретного злочину.

Серед ключових чинників ризику щодо можливості скоєння злочинів неповнолітніми можна назвати такі як недостатній рівень правосвідомості та правових знань; брак організованої системи дозвілля; вживання алкогольних та наркотичних речовин; низький рівень правових знань батьків та недостатня увага з їхнього боку до виховання тощо. Відповідно до перерахованих чинників ризику доцільно визначити напрями профілактики правопорушень, що і вбачається в перспективах наших подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Фіцула М.М., Парафанович І.І. Відхилення у поведінці неповнолітніх: шляхи їх попередження та подолання: Навчально-методичний посібник. / М.М. Фіцула, І.І. Парафанович. – Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 2008. – 432с.

Реформування податку на майно в сучасних умовах

Білич А.О., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент *Процюк Т.Б.*

Необхідність реформування податкової системи України та удосконалення механізму правового регулювання податків спричиняє складність у визначенні та чіткому закріпленні основних елементів податку. На сьогоднішній день досить актуальним постає питання, що стосується оподаткування будь-якого типу нерухомості, надходження платежів з яких з 1 січня 2015 року формують місцеві бюджети та місцевим органам самоврядування делегуються повноваження щодо встановлення ставки податку. Це закріплено Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деякі законодавчі акти України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року, текст якого оприлюднено на сайті газети «Голос України».

Кожне нововведення має подвійну природу, тобто тягне за собою і позитивні, і негативні наслідки. У зв'язку з цим, перш ніж діяти, треба переконатися, що переваг більше, ніж недоліків. Однак український уряд не хоче брати на озброєння цю логіку. Нещодавно він без будь-яких об'єктивних обґрунтувань ввів ПДВ-рахунки - інструмент, скажімо м'яко, з неоднозначною репутацією. Раніше ПДВ-рахунки були тільки в Болгарії в 2003-2006 роках, де їх скасували через неефективність, і в Азербайджані (введені в 2008 році).

Для кращого сприйняття співставимо яким же чином побудована система оподаткування нерухомого майна у світі.

Податок на нерухоме майно існує приблизно в 130 країнах світу. Ставки податку, наприклад у Франції, Німеччині, Австрії, Швейцарії, Англії та інших європейських країнах, варіюють і в середньому становлять один-два відсотки від вартості нерухомого майна. Надходження від цього податку формують значну дохідну частину бюджетів органів місцевого самоврядування. Це зумовлено тим, що в іноземних державах цей податок є переважно місцевим. Наприклад, у деяких штатах Австралії він складає понад 90% місцевого бюджету, в США – до 75%, у Канаді податком на нерухомість формується до 80% бюджету. Завдяки достатньо широкій базі, яка включає практично всі об'єкти нерухомості, податок на нерухомість має значну питому вагу – від 4% до 15% у місцевих бюджетах країн, економіка яких розвивається (Молдова, Румунія, Болгарія, Чорногорія, Македонія та інші).

Нерухомість є зручним об'єктом оподаткування. Це зумовлено такими її властивостями, як візуальна наочність, тривалість існування, постійність місцезнаходження, необхідність державної реєстрації. Тому, все ж таки не слід забувати, що введення податку на нерухомість запобігає накопиченню майнових об'єктів окремим власником та стимулює власників таких об'єктів до ефективного використання майна.

Про можливість введення податку на нерухоме майно безпосередньо в Україні вперше згадували на початку 90-х, але тоді рішення не було прийняте. Чому нині повернулися до цього питання?

Вже тоді всім було зрозуміло, що з часом запровадження цього податку стане необхідним. Проте для його запровадження необхідно було сформувати Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, який дав би змогу податківцям ідентифікувати об'єкти оподаткування з платниками. Крім того,

введення даного податку до складу місцевих і форми його реалізації були предметом дискусії під час написання Податкового кодексу. Зрештою, податок був упроваджений та ввійшов до переліку місцевих податків і зборів Податкового кодексу України. Однак його введення було відкладено на 2013 рік саме з технічних причин. На сьогоднішній день саме Державний реєстр речових прав на нерухоме майно закріплено лише нормативно його існування, але фактичне його функціонування не починалося. Також це питання ускладнюється із-за того, що формуватися даний реєстр буде на місцях і процес узагальнення та об'єднання в одну базу даних нерухомого майна по країні вимагатиме часу, а отже і відкладення його фактичного справляння податку.

Порядок стягнення податку на нерухомість, об'єкт та база оподаткування, ставки і строки сплати податку, а також пільги та умови їх застосування регулюються ст. 265 Податкового кодексу України. Платниками податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти. Податком обкладається загальна площа житлової нерухомості (раніше в ПКУ зазначалося, що об'єктом оподаткування буде лише житлова площа) та комерційна нерухомість. Звітують до органів ДФС лише юридичні особи, а для фізичних осіб механізм декларування об'єктів оподаткування не передбачено на даний момент.

На сьогодні в умовах впровадження податку в Україні і визначення бази оподаткування у формі площі нерухомого майна є найбільш зручною. Це пов'язано з тим, що маємо недостатньо розвинутий ринок нерухомості, а в переважній частині населення низький рівень доходів. До того ж порядок і методика визначення вартості об'єктів викликають більше запитань, ніж відповідей.

Аналізуючи норми ст. 265 Кодексу щодо адміністрування даного податку, виникає низка запитань, невчасне вирішення яких надалі зумовить ускладнення процедур сплати, узгодження, контролю та сприятиме ухиленню від оподаткування. Найбільш актуальними є проблеми методологічного характеру. Це, зокрема, порядок узгодження податкового зобов'язання; строки сплати та порядок перерахунку сум податкового зобов'язання; узгодження норм розділу XII з розділами I та II ПКУ щодо прав та обов'язків податкових органів і платників податків тощо; контроль фізичних осіб щодо сплати податку на нерухоме майно та порядок застосування ними податкової знижки.

Отже, варто зробити висновок, що одним із головних питань у перспективі подальшої реалізації даного податку є перехід від об'єкта оподаткування за площею до об'єкта оподаткування за вартістю, що відповідає європейській практиці та забезпечує справедливість оподаткування. Втім, поки що для України такий підхід реалізувати складно.

Правовий статус керуючого санацією у справі про банкрутство

Біляєва А.М., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Тищенко Ю.В.*

Однією з судових процедур банкрутства, які відповідно до статті 7 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» застосовуються щодо боржника є санація (відновлення платоспроможності) боржника.

Серед підприємств, справи про банкрутство яких перебувають на розгляді, значна кількість таких, у яких вартість активів набагато вища за кредиторську заборгованість. За умови проведення оздоровчих або реструктуризаційних заходів ці підприємства можуть розрахуватися за боргами і успішно працювати далі.

Термін «санация» походить від латинського «sanare» – оздоровлення, видужання [2]. Можна стверджувати, що «санация» є ширшим поняттям, ніж «реструктуризація». Реструктуризацію доцільно розпочинати на ранніх стадіях кризи. Вона спрямована переважно на подолання причин стратегічної кризи та кризи прибутковості. А санация включає в себе як реструктуризацію (заходи щодо відновлення прибутковості та конкурентоспроможності), так і заходи фінансового характеру (спрямовані на відновлення ліквідності та платоспроможності).

Відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» санация – це система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу та (або) зміну організаційно-правової та виробничої структури боржника [1].

Підставою для винесення ухвали про введення процедури санації є клопотання, що подане до суду згідно з рішенням комітету кредиторів. З дня винесення ухвали про санацію припиняються повноваження органів управління боржника і управління боржником переходить до керуючого санацією.

Керуючий санацією призначається господарським судом одночасно з винесенням ухвали про санацію боржника. Порядок узгодження кандидатури керуючого санацією, його основні функції, завдання та повноваження регламентовані Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або оголошення його банкрутом».

Арбітражним керуючим (розпорядником майна, керуючим санацією, ліквідатором) може бути громадянин України, який має повну вищу юридичну або економічну освіту, стаж роботи за фахом не менше трьох років або одного року на керівних посадах після отримання повної вищої освіти, пройшов навчання та стажування протягом шести місяців у порядку, встановленому державним органом з питань банкрутства, володіє державною мовою та склав кваліфікаційний іспит.

Арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор) має посвідчення та печатку, опис і порядок використання яких встановлює державний орган з питань банкрутства. Керуючий санацією повинен один раз на два роки підвищувати кваліфікацію в порядку, встановленому державним органом з питань банкрутства.

На підприємствах, що провадять діяльність, пов'язану з державною таємницею, арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор) повинен мати допуск до державної таємниці, а в разі його відсутності - отримати такий допуск у встановленому законодавством порядку.

Керуючим санацією може бути особа, яка має повноваження розпорядника майна, або керівник підприємства, якщо на це є згода комітету кредиторів та (або) інвесторів. Фактично з дня винесення ухвали про санацію вся повнота управління підприємством переходить до керуючого санацією. Водночас повноваження керівника боржника припиняються. Власники підприємства не можуть обмежувати повноваження керуючого санацією, а органи управління протягом трьох днів з дня прийняття рішення про санацію та призначення керуючого зобов'язані забезпечити передання йому бухгалтерської та іншої документації боржника, печаток і штампів, матеріальних та інших цінностей.

Основне призначення керуючого санацією – це розробка і забезпечення виконання схваленого комітетом кредиторів та затвердженого господарським судом плану санації, який має передбачати строк відновлення платоспроможності боржника та містити заходи щодо такого відновлення аж до продажу майна боржника як цілісного майнового комплексу; умови участі інвесторів, за їх наявності, у задоволенні вимог кредиторів, строк та черговість виплати боржником або інвестором боргу кредиторам [3].

Керуючий санацією зобов'язаний подати зборам кредиторів письмовий звіт у разі: закінчення строку санації (за 15 днів до його закінчення); за наявності підстав для дострокового припинення санації (відновлення платоспроможності боржника, укладення мирової угоди). Цей звіт має містити відомості про фінансово-господарський стан боржника та наявність у боржника грошових коштів, які можуть бути спрямовані на задоволення вимог кредиторів боржника, а також інші відомості про можливість погашення кредиторської заборгованості, що залишилася.

Отже, за своїм статусом керуючий санацією відіграє ключову роль в ефективності застосування реабілітаційних заходів щодо боржника. Від його кваліфікованих дій залежить результат проведення санаційних процедур, які спрямовані на відновлення платоспроможності боржника та повернення цього підприємства до числа діючих суб'єктів господарювання, роботодавців та платників податків.

Список використаних джерел:

1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1992, № 31. - ст. 440.
2. Типов М.І. Банкрутство матеріально-правові та процесуальні аспекти / М.І. Типов. – Харків : Консум, 2005. – 192 с.
3. Вінник О. М. Господарське право: курс лекцій / О.М. Вінник. – К. : Атіка, 2004 – 388 с.

Особливості системи державного регулювання та державного нагляду за державними закупівлями

Богданевич А.А., студент Житомирського відділення ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Удовик М.С.*

Механізм проведення процедур державних закупівель є одним із ключових елементів управління державними фінансами, підвищення ефективності державної економічної політики та повинен базуватися, зокрема, на засадах добросовісної конкуренції, відкритості й прозорості, недискримінації учасників, об'єктивності та неупередженості оцінки пропозицій конкурсних торгів, разом із цим, запобігати проявам корупції в цій сфері.

Основною базою для реформування державних закупівель в Україні є новий Закон України «Про здійснення державних закупівель» № 1197-VII (1197-18) від 10.04.2014.

Закон України «Про здійснення державних закупівель» № 1197-VII (1197-18) від 10.04.2014 із змінами, внесеними згідно із Законом України № 1234-VII від 06.05.2014 (далі – Закон) встановлює правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти відповідно до європейських принципів [1]. Мета Закону – створення конкурентного середовища у сфері державних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції.

Варто зауважити, що більша частина змісту Закону 10.04.2014 № 1197 перейняла зміст Закону від 01.06.2010 № 2289. Проте, якщо порівнювати цей

Закон № 1197 з його попередником (Законом № 2289), слід звернути увагу на такі основні відмінності.

Головною зміною є те, що Закон № 1197 визначив зовсім новий підхід до визначення «замовник». Крім того, у новому законі відсутнє визначення «державні кошти». Таким чином, попередній Закон № 2289-VI поширювався на державні кошти, Закон № 1197 поширюється на замовників. Відповідно до роз'яснення Мінекономрозвитку від 23 травня 2014 № 3302-05/16629-03, до замовників тепер належать суб'єкти, визначені в п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України від 24.05.12 р № 4851-VI «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності» (далі - Закон № 4851). Це:

юридичні особи, які провадять діяльність у будь-якій із сфер, визначених статтею 2 Закону № 4851;

суб'єкти господарювання, які провадять діяльність у будь-якій із сфер, визначених статтею 2 цього Закону, та відповідають хоча б одній з таких ознак:

наявність спеціальних або ексклюзивних прав, тобто прав, наданих в межах повноважень органом держави, що обмежують ведення діяльності у сферах, визначених Законом № 4851, одним або декількома особами, що істотно впливає на здатність інших осіб вести діяльність в зазначених сферах.

Таким чином, порівняно із процедурою закупівлі в одного учасника, механізм проведення не змінився. Однією із суттєвих відмінностей цієї процедури від процедури закупівлі в одного учасника – є те, що тепер визначено лише два виняткових випадки застосування переговорної процедури через нагальну потребу.

Отже, з прийняттям нового Закону виникло безліч різних думок експертів щодо нього. Так, деякі з них стверджують, що очікуваних кардинальних змін не відбулося. І з цим важко не погодитися, оскільки більша частина змісту Закону перейняла зміст Закону від 01.06.2010 № 2289.

З вересня 2014 року в Україні повноцінно запрацювала система електронних торгів арештованим майном – скорочено СЕТАМ.

Правове регулювання проведення електронних торгів насамперед здійснюється тимчасовим порядком реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів, затвердженого наказом Мініюсту №656/5 від 16 квітня 2014р.

Започаткована система електронних торгів покликана для досягнення як мінімум наступних цілей:

- викорінення і системне запобігання корупції, як головної мети;
- прозорість (передбачає прямий і нічим не обмежений доступ до інформації про закупівлі);
- неприпустимість дискримінації і об'єктивність в оцінюванні документації закупівель.

З метою якісного удосконалення законодавства про державні закупівлі цінним є застосування в Україні європейських принципів позитивного впливу на підконтрольних суб'єктів з метою їх спонукання до добровільного усунення правопорушень у сфері державних закупівель. Зокрема, ми вважаємо цінним досвід діяльності Єврокомісії, яка, у випадку встановлення фактів явно виражених порушень, застосовує механізми неформальних переговорів, консультацій, додаткових відомостей, офіційних запитів, вмотивованих висновків тощо, і лише в останню чергу застосовує звернення до судової інстанції [2, с.161].

Для усунення негативних проявів корупції у сфері державних закупівель законодавцю необхідно створити конкурентне середовище у сфері державних

закупівель, забезпечити прозорість процедур закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти та досягнення оптимального і раціонального їх використання.

Список використаних джерел:

1. ЗУ «Про здійснення державних закупівель» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 24, ст.883).
2. Горданов В.П. Актуальні проблеми проведення державних закупівель на сучасному етапі / В. П. Горданов // Вісник господарського судочинства України. – 2008. – № 3. – С. 161–168.
3. Пінькас Г. Державні закупівлі як чинник розвитку підприємництва в Україні / Г. Пінькас // Вісник КНТЕУ. – 2007. – № 5. – С. 15–19.
4. Смирчинський В. Державні закупівлі як чинник формування соціальної політики та якості життя в Україні / В. Смирчинський, О. Овсянюк-Бердадіна // Державні закупівлі України. – 2009. – № 12. – С. 16 – 19.
5. Тупикин Н.Н. Виды и формы торгов в современном гражданском праве / Н.Н. Тупикин // Современное право. – 2009. – № 3 (1). – С. 62–71.

Особливості реалізації державними службовцями своїх корпоративних прав

Борцевич П.С., кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПП НАВС

В умовах прагнення України до побудови правової та демократичної держави одним з актуальних питань, що потребує вирішення, є питання реалізації державними службовцями своїх корпоративних прав.

Чинним Законом України про «Державну службу» визначено, що державним службовцем є особа, яка здійснює професійну діяльність та займає посаду в державному органі та його апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержує заробітну плату за рахунок державних коштів. Правовий статус державного службовця залежно від займаної ним посади може визначатись Конституцією України та окремими законами, зокрема Законом України «Про Кабінет Міністрів України», Законом України «Про прокуратуру», Законом України «Про міліцію» тощо.

Відповідно до статті 167 Господарського кодексу України корпоративні права – це права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами.

Хоча володіння корпоративними правами відповідно до положень статті 167 Господарського кодексу України не вважається підприємницькою діяльністю, а тому не забороняється для державних службовців, проте поєднання в одній особі власника корпоративних прав та державного службовця потенційно може призвести до виникнення конфлікту інтересів. Даний конфлікт інтересів полягає в тому, що з одного боку наявною є зацікавленість державного службовця в отриманні максимальної суми дивідендів з прибутку підприємства, власником частки в статутному капіталі, якого він є, а з іншого боку, необхідність виконання державним службовцем функцій з державного управління, де державні інтереси можуть бути поставлені в залежність від економічних інтересів державного службовця, як власника корпоративних прав. Також повноваження з державного управління можуть бути використані для надання різного роду преференцій підприємству, власником корпоративних прав якого є державний службовець, тим самим створюючи умови для порушення прав інших осіб.

Аби запобігти існуванню конфлікту інтересів на законодавчому рівні був прийнятий ряд нормативно-правових документів, положеннями яких обмежені певні правомочності, що випливають з корпоративних прав особи, на час перебування її на державній службі. Так, Конституцією України передбачена заборона Президенту України входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку. Варто зазначити, що така заборона встановлюється і для інших державних службовців відповідно до положень нормативно-правових актів, що визначають їх правовий статус. Проте, це не стосується участі державних службовців, які є власниками корпоративних прав, в роботі загальних зборів учасників підприємства, що є вищим органом управління підприємства. Зазначене положення знайшло своє підтвердження в рішенні Конституційного Суду України від 13 березня 2012 року щодо відповідності окремих статей Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» положенням Конституції України, яким було підтверджено право державних службовців, які є власниками корпоративних прав, на участь в роботі загальних зборів учасників підприємства та голосування на них.

Таким чином, державним службовцям, які є власниками корпоративних прав, дозволяється брати участь в діяльності загальних зборів учасників підприємства. Фактично, заборона державним службовцям входити до складу тільки виконавчого органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку, є ефективною лише в тому випадку, коли державний службовець володіє незначною часткою в статутному капіталі підприємства, а тому, приймаючи участь лише в роботі загальних зборів учасників підприємства та голосуючи з питань порядку денного, він не може суттєво впливати на діяльність підприємства. Проте, якщо державний службовець є власником суттєвої частки в статутному капіталі підприємства, то при голосуванні на загальних зборах учасників підприємства, він може і надалі фактично контролювати діяльність підприємства, при цьому формально не перебуваючи у складі виконавчого або наглядового органу управління підприємства. Існування такої ситуації не знімає проблему існування конфлікту інтересів та потребує законодавчого врегулювання.

Для вирішення проблеми існування конфлікту інтересів, корисним є досвід європейських держав. Так, законодавством Франції, Іспанії, Великобританії передбачено обов'язок державних службовців, зокрема тих, що займають політичні посади, передати свої корпоративні права в управління трастовим компаніям або їх продати. В Польщі місцеві виборні посадові особи взагалі не можуть бути власниками часток у статутному капіталі будь-яких приватних підприємств. Україна також намагається робити кроки в пошуку дієвого способу запобігання існуванню конфлікту інтересів. Однак, варто зазначити, що лише тільки в минулому році набули чинності положення частини 3 статті 14 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», якими зобов'язано державних службовців протягом десяти днів після призначення (обрання) на посаду передати в управління іншій особі належні їм підприємства та корпоративні права.

Також, забороняється передавати в управління належні зазначеним державним службовцям підприємства та корпоративні права на користь членів своєї сім'ї.

Разом з тим, на сьогодні, залишається не вирішеними питання механізму передачі корпоративних прав в управління іншим особам. Не передбачено

критеріїв, яким повинна відповідати особа, якій можуть передаватись в управління корпоративні права, щоб запобігти існуванню конфлікту інтересів.

Підсумовуючи вище зазначене, необхідно зробити висновок про те, що суміщення особами статусу власників корпоративних прав підприємств та виконання ними обов'язків з державного управління може спричиняти існування конфлікту інтересів та загрозувати інтересам держави, територіальних громад та правам окремих осіб.

Аналіз законодавства України в частині регулювання питань запобігання конфлікту інтересів дозволяє зробити висновок про існування тенденції до посилення ефективності в регулюванні даного питання. Однак, досягнення повної відсутності в існуванні конфлікту інтересів потребує здійснення подальших кроків в нормативному регулюванні зазначеного питання.

Проблеми захисту прав іноземних інвесторів в Україні

Геліч Ю.О., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПП НАВС

Геліч А.О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри господарського права і процесу Юридичного інституту Національного авіаційного університету

Залучення іноземних інвестицій впродовж багатьох років декларується в якості пріоритетного напрямку розвитку економіки України, який в умовах економічної кризи потребує особливої уваги з боку держави. Тим більше, за останні роки, приток іноземних інвестицій зменшився в декілька разів, що обумовлено політичною та економічною нестабільністю, а також відсутністю дієвих правових механізмів захисту та гарантій для іноземних інвесторів. Останнє викликано недосконалістю та невідповідністю чинного законодавства України принципам та вимогам, які задекларовано в міжнародних нормативно-правових актах та міжнародних договорах. Кожному іноземному інвестору важливо знати, що держава, в економіку якої він вкладає свої кошти, здатна забезпечити достатній механізм здійснення інвестицій та гарантувати належний захист прав інвестора.

Натомість в Україні фіксується відтік іноземних інвестицій. І причина криється не лише в економічній кризі, а й у неналежній увазі держави до забезпечення закріплених у законодавстві гарантій для іноземних інвесторів (згідно з опитуваннями недосконале законодавство є другим фактором після політичної нестабільності, що заважає інвестуванню з-за кордону). Однією з найважливіших складових сприятливого інвестиційного клімату є правовий режим прямого іноземного інвестування.

Першим кроком на шляху забезпечення такого механізму є формування необхідної законодавчої бази. З цією метою в Україні ще у 1991 році було прийнято Закон «Про інвестиційну діяльність», яким визначено загальні правові, економічні та соціальні засади інвестиційної діяльності на території України. У цьому ж році було прийнято Закон України «Про захист іноземних інвестицій», яким передбачено, що іноземні інвестиції в Україні захищаються, а права інвесторів гарантуються. Основним нормативним документом у сфері іноземного інвестування в Україні є Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. Його прийняття означало нову модифікацію підходів до надання пільг; встановлення національного режиму інвестиційної та іншої господарської діяльності, за винятками, передбаченими законодавством

України та її міжнародними угодами. Досягненням Закону є те, що іноземного інвестора поставлено у рівні умови з вітчизняним.

Зокрема, цим Законом передбачені наступні гарантії захисту прав іноземних інвесторів: гарантії забезпечення рівноправного режиму; гарантії недопустимості примусового вилучення іноземних інвестицій; гарантії компенсації і відшкодування шкоди іноземним інвесторам; гарантії у разі припинення інвестиційної діяльності; гарантії безперешкодного переведення за кордон прибутків, отриманих від здійснення інвестиційної діяльності в Україні [1].

Встановлення умов здійснення і гарантії захисту прав іноземних інвесторів, безумовно, є позитивом, однак через відсутність дієвих законодавчих механізмів їх реалізації права і гарантії інвесторів здебільшого залишаються деклараціями. Європейська Бізнес Асоціація у своєму щорічному звіті назвала серед найбільших перешкод для інвестування проблеми із поверненням податку на додану вартість, відсутність хеджування валютних ризиків (що є нормою у європейських країнах) та проблеми, пов'язані із розрахунком обґрунтування роялті. Однак, глобальною проблемою, яка супроводжує всі кроки по залученню інвестицій, є непослідовна політика, відповідно до якої інвестору спочатку надаються пільги і гарантується захист його інвестицій, а через декілька років всі пільги скасовуються, а самі інвестиції стають заручниками нововведень у податковій чи регуляторній політиці [2]. Якщо раніше, на піку світового попиту та за наявності надлишку дешевого позичкового капіталу, іноземні інвестори мали високу схильність до ризику та йшли в Україну навіть за наявних умов, то вже зараз про зростаючий потік інвестицій за поточного стану справ країни складно говорити.

Тому, враховуючи викладене, при здійсненні інвестування в Україну іноземний інвестор повинен вирішити цілий ряд питань: як мінімізувати податки, як, у випадку, настання несприятливої ситуації припинити підприємницьку діяльність та повернути свої інвестиції. Разом з тим, найактуальнішим та найбільш проблемним питанням, яке постає перед інвестором - як захистити свої інвестиції у випадку суттєвої зміни українського законодавства у цій сфері, що значно погіршує становище іноземного інвестора та позбавляє його можливості отримати той прибуток, на якій він розраховував.

Даючи відповідь на останнє питання, треба звернути увагу, що законодавство України та ратифіковані Україною міжнародні договори та конвенції надають іноземним інвесторам доволі широкий вибір засобів захисту своїх інтересів у разі виникнення будь-якого роду інвестиційних спорів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 19. - Ст. 80.

2. Особливості інвестування в Україну [Електронний ресурс] // Правовий тиждень. – 2009. – №32. – Режим доступу: <http://www.legalweekly.com.ua/article/?uid=1316>.

Взаємодія підприємств з органами прокуратури

Говорова І.В., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Нескороджена Л.Л.*

Коли говориться про взаємодію прокуратури з підприємствами, завжди на думку спадає п. 2 ч. 1 ст. 121 Конституції України, яка передбачає функції прокуратури щодо представництва інтересів держави в суді у випадках, визначених законом. Покладаючи на органи прокуратури здійснення зазначеної конституційної функції, законодавець не розкрив нормативного змісту цієї функції в Господарському процесуальному кодексі України. Так, не

розкривається суть і завдання представництва, не визначені його приводи й підстави, непослідовно вирішені питання про форми представництва інтересів держави в суді.

Ст.19 Закону України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 року передбачає, що предметом нагляду за додержанням і застосуванням законів є додержання законів, що стосуються економічних, міжнаціональних відносин, охорони навколишнього середовища, митниці та зовнішньоекономічної діяльності.

На даний час в межах прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів прокурор має право:

- вилучувати від державних підприємств, установ та організацій рішення, розпорядження, інструкції, накази та інші акти і документи, одержувати інформацію про стан законності і заходи щодо її забезпечення, мати доступ до відповідних інформаційних баз даних державних органів;

- вимагати від керівників та колегіальних органів проведення перевірок, ревізій діяльності підпорядкованих і підконтрольних підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, а також виділення спеціалістів для проведення перевірок, відомчих і позавідомчих експертиз;

- мати доступ до документів і матеріалів, необхідних для проведення перевірки, у тому числі за письмовою вимогою, і таких, що містять комерційну таємницю або інформацію з обмеженим доступом.

Разом з тим, з квітня 2015 року вступає в силу Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року, яким фактично лише передбачено представництво прокурором інтересів держави в суді, що виражається у здійсненні процесуальних та інших дій, спрямованих на захист інтересів держави.

Ст. 23 зазначеного Закону передбачає, що прокурор представляє інтереси держави у разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу.

Наявність таких обставин обґрунтовується прокурором у порядку, передбаченому ч.4.ст.23 Закону України «Про прокуратуру».

Ч.3 ст.23 Закону України «Про прокуратуру» передбачає, що не допускається здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави в особі державних компаній, а також у правовідносинах, пов'язаних із виборчим процесом, проведенням референдумів, діяльністю Верховної Ради України, Президента України, створенням та діяльністю засобів масової інформації, а також політичних партій, релігійних організацій, організацій, що здійснюють професійне самоврядування, та інших громадських об'єднань. Відповідно передбачається обов'язок державних підприємств самостійно здійснювати захист своїх порушених прав.

Заборона представництва в суді прокурором інтересів державних компаній є зрозумілим, адже постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2008 р. № 1040 «Про Загальне положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації», передбачено створення юридичної служби, яка організовує правову роботу, спрямовану на правильне застосування, неухильне дотримання та запобігання невиконання вимог законодавства, інших нормативних актів органом виконавчої влади, підприємством, їх керівниками та працівниками під час виконання покладених на них завдань і функціональних обов'язків, а також представлення інтересів органу виконавчої влади, підприємства в судах.

Беручи до уваги викладене, можна зробити висновок, що органи прокуратури співпрацюють з підприємствами, лише коли іде мова про захист інтересів держави, а у суб'єкта, до компетенції якого віднесений захист законних інтересів держави, відсутні владні повноваження. При цьому ця співпраця полягає у праві прокурора витребувати за письмовим запитом, ознайомлюватися та безоплатно отримувати копії документів і матеріалів органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних та комунальних підприємств, установ і організацій, органів Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, що знаходяться у цих суб'єктів, у порядку, визначеному законом; отримувати від посадових та службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних та комунальних підприємств, установ та організацій, органів Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування усні або письмові пояснення.

До питання про забезпечення позову в господарському процесі

Городницький П.С., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Петрина В.Н.*

Стаття 1 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК) встановила, що основним завданням господарського судочинства є захист порушених або оспорюваних прав та охоронюваних законом інтересів суб'єктів господарювання [1]. Забезпечити ефективну реалізацію встановленого у ст. 1 ГПК завдання покликаний, зокрема, й інститут забезпечення позову, який призначений гарантувати належне виконання судових рішень, запобігати порушенню прав і заподіянню значних збитків заявникові, а також запобігати втраті доказів, необхідних для вирішення господарського спору по суті.

Інститут забезпечення позову має важливе значення для діяльності суб'єктів господарювання оскільки, як зазначає М. Ю. Картузов: «дозволяє гарантувати виконання прийнятого судового рішення, а також захистити майнові інтереси особи, що клопоче про їх вжиття» [2, с. 144]. У цьому зв'язку даний інститут досліджувався у працях багатьох правознавців, зокрема у працях С. С. Боровик, М. О. Абрамова, В. Е. Беляневич, М. Ю. Картузова, В. С. Петренко та інших.

Інститут забезпечення позову являє собою сукупність норм, що визначають заходи, спрямовані на запобігання можливим порушенням майнових прав чи охоронюваних законом інтересів суб'єктів господарювання, що вживаються судом з власної ініціативи або за заявою сторони чи прокурора, які беруть участь у справі, якщо у них існують побоювання, що виконання ухваленого у справі рішення у майбутньому може виявитися утрудненим чи неможливим.

У п. 1 Постанови Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 16 «Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову» зазначено, що особа, яка подала заяву про забезпечення позову, повинна обґрунтувати причини звернення із заявою про забезпечення позову [3]. Тобто умовою застосування заходів до забезпечення позову є достатньо обґрунтоване припущення, що майно, яке є у відповідача на момент пред'явлення позову до нього, може зникнути, зменшитися за кількістю або погіршитися за якістю на момент виконання рішення.

Достатнім обґрунтуванням для вжиття заходів до забезпечення позову є підтверджена доказами наявність фактичних обставин, з якими пов'язується застосування певного виду забезпечення позову. Про такі обставини може

свідчити вчинення відповідачем дій, спрямованих на ухилення від виконання зобов'язання після пред'явлення вимоги чи подання позову до суду (реалізація майна чи підготовчі дії до його реалізації, витрачання коштів не для здійснення розрахунків з позивачем, укладення договорів поруки чи застави за наявності невиконаного спірного зобов'язання тощо). Таким чином, коли існує загроза недобросовісної поведінки відповідача, що може порушити права заявника, то й існує реальна необхідність у житті заходів до забезпечення позову. У цьому зв'язку метою заходів до забезпечення позову можна вважати упередження несумлінних дій відповідача, який може сховати майно, продати, знищити або знецінити його.

Вичерпний перелік заходів до забезпечення позову встановлює ст. 67 ГПК. Цей перелік складають такі заходи до забезпечення позову:

- накладання арешту на майно або грошові суми, що належать відповідачу;
- заборона відповідачеві вчиняти певні дії;
- заборона іншим особам вчиняти дії, що стосуються предмета спору;
- зупинення стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку [1].

Суть накладання арешту на майно як заходу до забезпечення позову полягає у тимчасовому позбавленні відповідача можливості відчужувати певне його індивідуально визначене майно, а в окремих випадках і в обмеженні відповідача можливості розпоряджання будь-яким чином таким майном та користування ним, коли, зокрема, в результаті його використання втрачаються корисні властивості речі, наприклад, коли користування майном може викликати істотне зниження його вартості.

Що стосується заборони відповідачеві вчиняти певні дії, то у п. 9 Постанови ВГСУ від 26.12.2011 № 16 «Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову» зазначено, що виносячи ухвалу про заборону відповідачеві вчиняти певні дії, господарський суд повинен точно визначити, які саме дії забороняються вчиняти.

Доцільно звернути увагу на те, що суд має право заборонити відповідачеві вчиняти будь-які дії; що ж до інших осіб, то їм господарський суд може заборонити вчиняти лише ті дії, що стосуються предмета спору [2, с. 163].

Щодо застосування способу забезпечення позову у вигляді зупинення стягнення на підставі виконавчого документа, стягнення за яким здійснюється у безспірному порядку, то нині цей спосіб може застосовуватися на підставі норм Закону України «Про виконавче провадження».

Складність застосування зазначених заходів полягає у необхідності дотримання балансу прав та інтересів учасників процесу, зважаючи на те, що вони є рівними перед законом та судом. Необхідність зваженого підходу в цих питаннях зумовлена тим, що вжиття зазначених заходів може завдати шкоду відповідачеві, а їх нежиття – спричинити збитки або неможливість виконання судового рішення позивачем [4, с. 207].

Таким чином, незважаючи на позитивну спрямованість застосування, зазначений законодавчий механізм в той же час може бути використаний заявником для завдання збитків конкурентам у бізнесі. Тому для уникнення зловживань правом у сфері використання заходів до забезпечення позову, заява про їх застосування має бути обгрунтованою та підтвердженою фактичними даними. Таке правило, на нашу думку, має бути закріплено в розділі X ГПК.

Список використаних джерел:

1. Господарський процесуальний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>

2. Господарське процесуальне право: Підручник / О. П. Подцерковний, О. О. Квасніцька, Т. В. Степанова та ін.; за ред. О. П. Подцерковного, М. Ю. Каргузова. – Х.: Одиссей, 2012. – 400 с.

3. Постанова Пленуму Вишого господарського суду України від 26.12.2011 № 16 «Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0016600-11>

4. Господарське процесуальне право України: Підручник / За ред. О. І. Харитонової. – К.: Істина, 2009. – 360 с.

Загальні засади майнових відносин в господарських об'єднаннях

Гуменчук Н.П., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Геліч Ю.О.*

Майно та майнові відносини суб'єктів господарювання є актуальною темою дослідження в рамках господарського права.

Питання про майнові відносини повинне включати дослідження правового режиму майна об'єднання підприємств та його формування. Господарський кодекс України визначаючи у ст. 123 майнові відносини не досить ґрунтовно визначив засади правового регулювання таких відносин. Зокрема, окрім відносин, визначених в ГК щодо того, що майно об'єднань підприємств надається таким суб'єктам на праві господарського відання та оперативного управління його учасниками, можна визначити ще окремий спектр таких відносин. До майнових відносин за участю об'єднань підприємств слід віднести також:

- формування майнової бази об'єднання його учасниками на етапі його створення (внесення вступних внесків) та у процесі здійснення господарської діяльності (внесення членських та цільових внесків);

- наділення частини майна господарського об'єднання утворених за рішенням вищого органу управління об'єднання унітарних підприємств та господарських товариств;

- одержання частини прибутку від діяльності господарського об'єднання відповідно до його статуту;

- розподілу між учасниками об'єднання майна, що залишилося після його ліквідації тощо [3, с. 23].

ГК не містить норми, яка б визначала структуру майна господарського об'єднання, але це питання можна визначити за аналогією з загальними нормами ст. 139 ГК та 178 ЦК. Зокрема, до складу майна господарського об'єднання можуть входити будь-які майнові цінності, у тому числі ті, що можуть належати певним учасникам господарського обороту або перебування яких в господарському обороті допускається за спеціальним дозволом, що встановлюється законом. Поділ майна суб'єктів господарювання на види має практичне значення, оскільки правовий режим зазначеного майна встановлюється ГК України та іншими законами з урахуванням зазначених у ст. 139 ГК видів майна (ч. 2 ст. 140 ГК України)[1]. Саме тому важливо, щоб види майна, визначені і поіменовані в ГК України, узгоджувалися з видами майна та їх термінологічними позначеннями, встановленими, зокрема, нормативно-правовими актами з питань бухгалтерського обліку.

Відповідно до ч. 8 ст. 19 ГК всі суб'єкти господарювання зобов'язані здійснювати первинний (оперативний) і бухгалтерський облік результатів своєї роботи, а також надавати відповідно до вимог закону фінансову звітність щодо своєї господарської діяльності. Особливістю подання фінансової звітності господарськими об'єднаннями є те, що вони, крім власної звітності, складають і подають зведену фінансову звітність щодо всіх підприємств, які входять до їх складу, якщо це передбачено установчими документами об'єднань підприємств відповідно до законодавства.

Слід зазначити, що в законодавстві не визначено, коли установчі документи повинні передбачати складання і подання зведеної фінансової звітності. Окрім того, законодавство оперує різними термінами, які характеризують майновий стан підприємства: «фінансовий стан підприємства», «фінансовий стан товариства», «фінансово-економічний стан», «фінансово-господарський стан». В зв'язку з цим пропонується привести у відповідність вищевикладену термінологію і закріпити найбільш точний термін – «майновий стан суб'єкта господарювання», і сферу його застосування, що надасть змогу в подальшому чітко визначати предмет перевірки господарської діяльності господарського об'єднання.

Дуже важливим є також питання отримання частини прибутку об'єднання підприємств йогоучасниками. Встановлюючи правовий режим майна закріпленого за господарським об'єднанням, законодавство не містить вказівки на те, на які частини може бути поділене таке майно. Перелік таких частин або фондів повинно визначатись статутом об'єднання на розсуд самого об'єднання. Розмір і порядок формування та використання фондів затверджуються самим об'єднанням.

Якщо в господарських об'єднаннях питання можуть вирішуватись самими учасниками шляхом закріплення відповідних положень у статутах об'єднань, то стосовно державних господарських об'єднань перелік централізованих фондів і порядок їх утворення та використання доцільно було б встановити окремим законом «Про державні господарські об'єднання», який слід прийняти як основний нормативно-правовий акт, що регулює правовий статус господарських об'єднань.

Досліджуючи питання майнових відносин у господарському об'єднанні особливу увагу слід звернути на питання формування такого майна, отримання прибутку учасниками такого об'єднання та самим об'єднанням, розподілу такого майна після ліквідації та створенню відповідних фондів, які формуються за рахунок такого майна.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // ВВР. – 2003. – № 18, 19 – 20, 21 – 22. – Ст. 144.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 20 березня 1991 р. (в ред. Закону від 7 грудня 2000 р.) // ВВР. – 1991. - № 25. – Ст. 281.
3. Джурицький В. Майнові відносини в об'єднанні підприємств (господарсько-правові аспекти) // Підприємництво, господарство і право : науково-практичний, господарсько-правовий журнал. – Київ. – 2009. – № 1 (157). – С. 22-24.

Про досудове врегулювання спорів

Давиденко О.В., студентка ННПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Петрина В.Н.*

Інститут досудового врегулювання господарських спорів, закріплений в Розділі II Господарського процесуального кодексу України (ГПКУ) є однією із актуальних проблем сучасного українського господарського процесу. Довгі роки триває дискусія щодо виключення даного розділу із ГПКУ, але він до цього часу є частиною цього нормативно-правового акту.

З одного боку, цілком природно, що сторони господарського конфлікту повинні самостійно вжити всіх можливих заходів для мирного розв'язання спору, що виник, і лише потім звертатися до суду. З іншого боку, існування подібного бар'єру є, по суті, обмеженням права на судовий захист [1, с. 48].

Метою досудового врегулювання господарських спорів є усунення або запобігання негативного впливу на господарську діяльність з боку контрагентів. Добровільне задоволення претензійних вимог забезпечує найбільш швидке

відновлення порушених прав кредитора. В цьому полягає позитивний аспект досудового порядку врегулювання спорів. Такий порядок є позитивним і для добросовісного боржника, оскільки позбавляє його додаткових витрат на судові видатки.

Згідно з ГПКУ порядок досудового врегулювання спорів не поширюється на спори: про визнання договорів недійсними; спори про визнання недійсними актів державних та інших органів, підприємств і організацій, які не відповідають законодавству і порушують права та охоронювані законом інтереси підприємств і організацій; спори про стягнення заборгованості за опротестованими векселями; спори про стягнення штрафів Національним банком України з банків та інших фінансово-кредитних установ; спори про звернення стягнення на заставлене майно [2, с. 9].

Деякі науковці та практики вважають, що порядок досудового врегулювання господарських спорів взагалі не потрібен, бо він діяв ефективно лише завдяки особливостям радянської господарської системи, а в нових умовах не може ефективно застосовуватись і втратив популярність серед суб'єктів господарювання [1. с. 50].

В той же час, досудове врегулювання господарських спорів, як стверджують науковці, має свої переваги та недоліки

Недоліки:

- відсутність можливості отримання акта преюдиційного характеру: ухвали чи рішення суду, в яких безпосередньо встановлюються факти, що мали місце при виникненні певних правовідносин, наприклад, договірних, і, відповідно, дається юридична оцінка вчиненим діям (резолютивна частина рішення);

- немає жодної гарантії на позитивне вирішення конфлікту (за статистикою всього лише 5% спорів вирішуються в досудовому порядку);

- ймовірно, що винна сторона не відповість у встановлений законом термін на претензію або просто проігнорує її. Це дасть їй можливість затягнути вирішення спору й виграти мінімум 2-3 місяці до звернення до суду;

- претензійний порядок дасть винній стороні можливість спотворювати обставини справи, перекручувати факти на свою користь, давати неповний перелік документів, приховувати обставини справ й ухилятися від відповідальності;

- визнання або навіть часткове визнання претензії ще не свідчить, що вимоги будуть виконані [3, с. 13; 4, с. 47].

Переваги:

- за умови досудового врегулювання спору немає потреби сплачувати державне мито, витрати на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу, у разі необхідності і витрати на проведення експертизи. До того ж за результатами розгляду справи в суді можлива сплата первинної суми, наприклад, штрафу, що визначався договором або рішенням контролюючого органу;

- судовий розгляд у першій інстанції може зайняти 2-3 місяці й більше, крім того, не виключено, що боржник-відповідач буде оскаржувати рішення суду першої інстанції в апеляційному порядку, а ця процедура може зайняти ще кілька місяців. Та й отримання рішення суду, яке набрало законної сили - ще не вирішення проблеми, оскільки його ще треба виконати, а цим займаються відділи державної виконавчої служби. Тому від подання позовної заяви до суду до фактичного виконання отриманого рішення можуть минути роки.

- сторони вільні в обранні зручного часу та місця для обговорення та знаходження консенсусу. Більше того, все може бути вирішено за допомогою телефонного зв'язку, інтернету, факсу тощо.

На мою думку, досудове врегулювання господарських спорів може передбачатися в Господарському кодексі України і передбачатися в господарських договорах, але цей інститут має бути виключений із ГПКУ, так як досудове врегулювання господарських спорів не є частиною господарського процесу.

Список використаних джерел:

1. Господарське процесуальне право України. Чернадчук В.Д., Сухонос В.В., Нагребельний В.П. та ін. Підручник. – Суми: Університетська книга. – 2006. – 331с.
2. Господарський процесуальний кодекс України 06.11.91 № 1798-XII //Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
3. Стасюк С. Досудове врегулювання спору: можливість чи необхідність?//Юр. Газета. №20 (32) від 04.12.2004 р.
4. Рибальченко Н. Конфлікти й протиріччя – у суді й поза ним.//Правовий тиждень. №47 від 18-24.11.2008.

Проблеми інституту свідків у господарському процесі

Давиденко О.С., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Петрина В.Н.*

Докази і доказування в процесі – дуже важлива тема і для теоретиків-правознавців, і для практичних працівників в галузі права. Проблемні питання доказування в господарському процесі були предметом дослідження багатьох науковців, серед яких - Васильєв С.В., Степанова Т.В., Ніколенко Л.М. та багато інших правознавців. Проте, низка питань господарського процесу все ще залишається неналежними чином врегульованою. Так, господарський процесуальний кодекс України (далі – ГПК) не містить такої детальної регламентації процесу свідчення, як інші галузі процесуального права (кримінальне процесуальне, адміністративне процесуальне та цивільне процесуальне). Це можна пояснити в першу чергу тим, що в Радянському Союзі, від якого Україна спадкувала низку концепцій, що стосуються порядку врегулювання господарських спорів, господарські спори вирішувались не в судах в порядку свідчення, виходячи з його принципів, а в органах виконавчої влади: у відповідних міністерствах, виконкомах обласних (міських) рад, радах міністрів республік та Раді Міністрів СРСР, які мали в своєму складі підрозділи, що називалися державними арбітражами. Органи виконавчої влади, вирішуючі спори між державними підприємствами, майно яких належало державі, керувалися не принципами правосуддя, а принципом економічної доцільності і для вирішення спору не потребували показань свідків та інших атрибутів судочинства.

Підхід до врегулювання господарських спорів, що існував в радянській адміністративно-командній системі економіки, безумовно, не може застосовуватись в умовах ринкової економіки. Тому положення українського господарського права, якість якого дуже низько оцінюється міжнародною юридичною спільнотою, мають зазнати серйозної девізації

Інститут доказування є одним із центральних інститутів господарського судочинства. Стан цього інституту суттєво впливає на виконання господарськими судами основної функції – захисту прав суб'єктів господарювання. В умовах відкритості суспільства і змагальності господарського процесу значимість інституту доказування важко переоцінити. Пов'язані з процесом доказування питання збору, надання і дослідження доказів набувають надзвичайної ваги у

конкретних судових спорах, оскільки безпосередньо процес доказування визначає результат судового розгляду спору.

Відповідно до ст. 32 ГПК в процесі доказування можуть бути використані тільки ті засоби доказування, які передбачені законом: письмові та речові докази, висновки судових експертів, пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь в судовому процесі [1]. Але на відміну від кримінального, адміністративного та цивільного процесу в господарському процесі серед засобів доказування немає показань свідків.

Згідно зі ст.ст. 18, 30 ГПК до складу учасників господарського процесу входять посадові особи чи інші працівники підприємств, установ, організацій, державних та інших органів, коли їх викликано для дачі пояснень з питань, що виникають під час розгляду справи [1]. Фактично останні є свідками по справі, оскільки в силу незалежних від них обставин їм стали відомі будь-які дані (відомості) по справі. Але згідно з чинним ГПК вони мають право знайомитися з матеріалами справи, брати участь в огляді та дослідженні доказів, що може призвести до перекручування фактів в ході свідчення.

Із вищезазначеного з очевидністю випливає доцільність включення показань свідків до переліку засобів доказування в господарському процесі України.

Свідки мають бути визначені як учасники господарського процесу. ГПК має визначити їх правовий статус, відмежувавши їх права і обов'язки від прав і обов'язків інших учасників процесу.

Необхідно закріпити в ГПК імунітет свідка, передбачивши групи осіб, яких не можна опитувати як свідків (судді, прокурори, адвокати, представники сторін), а також випадки, коли особа згідно зі ст. 63 Конституції України має право відмовитися від свідчення (проти дружини, дітей, батьків) [2]. Треба також передбачити в ГПК, що не може бути свідком особа, що перебувала або перебуває в службовій або іншій залежності від осіб, які беруть участь у справі, чи є пов'язаною з ними особою відповідно до податкового законодавства.

ГПК має передбачити можливість дачі письмових показань свідків на письмовий запит суду без явки свідків до суду. Так, доцільно було б закріпити в ГПК положення, згідно з яким суд мав би право зобов'язати свідка направити до суду письмову відповідь на запитання, що є предметом допиту свідка, якщо він визнає це достатнім для підтвердження факту, що має значення для правильного вирішення спору, а також положення, згідно з яким суд викликає свідка, якщо визнає це необхідним для подальшого з'ясування питання, що є предметом розгляду справи. У випадку неявки свідка в судове засідання чи ненадання ним письмової відповіді суд має бути наділений правом притягнути свідка до адміністративної відповідальності, а також застосувати привід свідка із залученням органів внутрішніх справ.

Доцільно передбачити в ГПК можливість розгляду господарських справ за погодженням сторін за спрощеною процедурою на підставі тільки письмових доказів. Таке положення існує в праві низки країн світу і довело свою ефективність.

Список використаних джерел:

1. Господарський процесуальний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
2. Конституція України: чинне законодавство станом на 3 берез. 2014 р.: (ОФЦ.ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014. – 64 с.

Проблемні питання захисту прав споживачів та шляхи їх подолання

Дондель Т.В., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Геліч Ю.О.*

Ставши на шлях ринкових перетворень, Україна сьогодні переживає глибоку соціально-економічну кризу. Швидке посилення майнової нерівності та розташування населення, невпевненість у майбутньому, правова, економічна та соціальна незахищеність громадян країни стають однією з найгостріших проблем. Тому особливу увагу треба приділяти системі заходів щодо підвищення захищеності громадян. Насамперед йдеться про безпечність товарів та послуг, які споживає населення та якість яких суттєво впливає на здоров'я громадян і рівень їх життя в цілому.

Проблема захисту прав споживачів – це комплексна, багато аспектна проблема, яка безпосередньо пов'язана зі зміцненням національної безпеки держави та захистом її громадян.

У зв'язку з цим проблема захисту прав споживачів вимагає від держави цілеспрямованих дій щодо забезпечення основних прав людини.

Основою захисту прав споживачів є положення Розділу II Конституції України, яким визначено права, свободи та обов'язки людини та громадянина і, зокрема, частина 3 статті 42, де передбачено, що держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та всіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів [1]. Основним документом у сфері захисту прав споживачів є Закон України «Про захист прав споживачів» від 02.12.2012 р. [2]

Однак, законодавча база України потребує вдосконалення, реформування механізму фінансування заходів захисту прав споживачів та підтримки громадських організацій споживачів на державному ринку. Залишається проблемним питання забезпечення прав споживачів на належну якість товарів. На ринок продовжують надходити не якісні та фальсифіковані товари, підробки, продукти, які не відповідають вимогам нормативних документів та є небезпечними для вживання.

На відміну від України країни з демократичними цивілізованими ринковими відносинами ведуть наполегливу та цілеспрямовану боротьбу за

споживчу безпеку. Проблема захисту прав споживачів та якість життя є пріоритетними питаннями національної безпеки та знаходяться у фокусі економічних інтересів держави, суспільства та громадян [3, с.48].

Для того щоб забезпечити захист прав споживачів необхідно створити такі організаційно-правові форми захисту, які були б досить ефективні. До них можна віднести: здійснення контролю за виконанням підприємцями при здійсненні їх діяльності обов'язкових вимог до товарів, робіт, послуг і, в випадках виявлення порушень застосовувати до них заходів адміністративного примусу в цілях припинення правопорушень і покарання винних (при порушеннях які спричинили тяжкі наслідки слід застосовувати кримінальне законодавство); розгляд скарг громадян, вжиття заходів до задоволення їх претензій в адміністративному та судовому порядку та ін.

Отже, побудова в Україні соціально-орієнтованої економіки виводить на перший план громадянина, а тому забезпечення його прав стає основоположною цінністю в суспільстві. У зв'язку з цим підвищеної актуальності набувають питання захисту прав споживачів товарів, робіт, послуг. Рівень споживання товарів і послуг – це показник якості життя населення, який включає повну вартість споживаних матеріальних благ та послуг, одержаних населенням за рахунок доходів від праці, від власності, підприємницьких доходів і т.п. Але проблема захисту прав споживачів не може бути вирішена зусиллями однієї

організації. Це проблема комплексна, для вирішення якої потрібно об'єднати зусилля держави, громадських організацій, науковців та споживачів. Поєднання технічного регулювання із захистом прав споживачів надасть можливість враховувати споживчі інтереси при розробленні стандартів, нормативних та законодавчих документів, які б відповідали міжнародним вимогам.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про захист прав споживачів» 12 травня 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. - № 30. - Ст.379.
3. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 6-те вид. перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 640 с.

Реформування правоохоронних органів, що виявляють податкові правопорушення

Дудак В.А., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Нескороджена Л.Л.*

Ст.109 Податкового кодексу України (надалі – ПК України) зазначає, що податковими правопорушеннями є протиправні діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених ПК України та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи. За законодавством України перевірки підприємств на предмет вчинення податкових правопорушень займаються Державна фіскальна служба (Департамент боротьби з відмивання доходів та підрозділи податкової міліції), Служба безпеки України (Головне управління контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері економічної безпеки) та Міністерство внутрішніх справ, зокрема Головне управління по боротьбі з організованою злочинністю (в частині боротьби з економічними правопорушеннями) та Департамент Державної служби боротьби з економічною злочинністю. Варто погодитися з думкою, про те що така кількість перевіряючих та контролюючих органів не потрібна[1]. Необхідно створити один орган, який в собі поєднає повноваження всіх зазначених органів.

Так, 08.08.2014 Кабінетом міністрів України був поданий законопроект №4449а від 08.08.2014 «Проект Закону про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями», яким пропонується зосередження зусиль по протидії економічним злочинам в єдиній структурі, створивши на базі підрозділів податкової міліції та боротьби з відмивання доходів одержаних злочинним шляхом ДФСУ України, Державної фінансової інспекції України, підрозділів Міністерства внутрішніх справ України та Служби безпеки України, які протидіють злочинам у сфері економіки структуру спеціальний державний орган - центральний орган виконавчої влади, що формує і реалізує державну політику у сфері запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями[2]. Зазначений проект містить ряд положень, які є дискусійними:

1. Не можна погодитися з абстрактною назвою органу - центральний орган виконавчої влади, що формує і реалізує державну політику у сфері запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями. Варто чітко називати органи влади. В засобах масової інформації стверджується, що мова йде про Службу фінансових розслідувань[3], хоча з тексту проекту закону такого висновку зробити не можна.

2. В зазначеному законопроекті не відображені всі ті повноваження органів, які хочуть ліквідувати. Так, податкові правопорушення за своєю суттю не можуть розслідуватись окремо від правопорушень, наприклад, у сфері службової діяльності та не можуть належати до підслідності новостворюваного органу. Разом із цим, окрім злочинів у царині службової діяльності, до економічних відносяться ще близько семи десятків кримінальних правопорушень, досудове розслідування яких лежить на МВС.

Викладене дає підстави стверджувати, що створення нових державних органів спрощує питання щодо звільнення старих кадрів і допомагає зруйнувати старі відпрацьовані канали розв'язання проблем. Необхідно погодитися з О. Шемяткіним, який стверджує, що створення Служби фінансових розслідувань – це додаткова витрата бюджетних коштів, що може бути виправдано лише тоді, якщо її створять абсолютно на інших принципах, ніж наявні сьогодні структури. Ці принципи повинні забезпечити відкритість, ефективність, яка визначатиметься за реальними показниками, і наявність громадського контролю[4]. Відповідно, перш ніж створювати нові державні структури та ламати давно діючі, владі варто розробити загальну концепцію реформування правоохоронних органів з вивченням досвіду прогресивних зарубіжних країн, обговорити це питання з громадськістю і лише потім приймати кардинальні рішення щодо проведення реформ.

Список використаних джерел:

1. Як податкова міліція збирається стати фінансовою поліцією// <http://korupciya.com/?p=37358>
2. Проект Закону про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями №4449а від 08.08.2014 /http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51916.
3. Сальнік М. Інтерв'ю з начальником Департаменту державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України Василем Пісним про службу фінансових розслідувань// Іменем закону.- 2014. <http://www.imzak.org.ua/articles/article/id/4174>
4. Шемяткін О. Чим небезпечна Служба фінансових розслідувань: нинішній законопроект про СФР написано в найкращих традиціях «азарівщини»//Forbes-11.06.2014/ <http://forbes.ua/ua/opinions/1372852-chim-nebezpechna-sluzhba-finansovih-rozsliduvan>

До питання судового захисту інтересу довірительів фонду фінансування будівництва

Загорняк Н.Б., кандидат економічних наук, доцент кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПІ НАВС

Перехід України до ринкових відносин спричинив зміни у правовому регулюванні здійснення конституційного права на житло, уможлививши такий спосіб його реалізації, як будівництво житла за рахунок недержавних коштів, внесених до фонду фінансування будівництва (далі – ФФБ). У сфері задоволення житлової потреби з залученням в управління коштів фізичних та юридичних осіб, як довірительів ФФБ, загальні принципи, правові та організаційні засади правового регулювання відносин визначено положеннями Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» (далі – Закон).

Суттєвий науковий та практичний інтерес становить питання, чи однаково вирішуються судами питання, що стосуються повернення коштів довірительам ФФБ, які вирішили достроково припинити управління майном за тих чи інших обставин, та які виникають при цьому проблеми. Аналіз судової практики (цивільних і господарських справ у спорах, що виникли з відносин, пов'язаних зі створенням і функціонуванням ФФБ, кримінальних справ) показав, що суперечливою та взаємовиключною є аргументація судів при прийнятті рішень у ситуаціях, коли довірительі ФФБ висувають вимоги щодо реального виконання

договірних зобов'язань, визнання майнових прав на об'єкт інвестування, визнання права власності на частку в об'єкті незавершеного будівництва, а також у випадках умисного привласнення шляхом обману без наміру повертати чужих коштів, пов'язаних з пайовим будівництвом житлових будинків, та перевищення службових повноважень посадовими особами управителів ФФБ та використання не за призначенням інвестованих довірительми коштів, при визначенні підстав для відмови довірительню ФФБ у поверненні внесених ним до ФФБ коштів.

Наприклад, проблеми довірительів ФФБ характеризує позиція судів, відповідно до якої задовольняються позови довірительів ФФБ, які досі не отримали у власність житла, до управителя ФФБ у частині вимог розірвати укладені дуже давно договори участі у ФФБ, і стягнути суму грошей, передану довірительом на виконання розірваного договору. При цьому встановленій судовій практиці відповідає застосування судом першої інстанції положень ст. 20 Закону, згідно якої для ФФБ виду А виплата коштів довірителью у разі його відмови від участі у фонді не може здійснюватися за рахунок іншого ФФБ або власного майна управителя, судами чітко вказується у резолютивній частині рішення, що кошти на користь позивача підлягають стягненню саме за рахунок коштів того ФФБ, учасником якого був позивач. Зрозуміло, що якщо забудовник не повернув витрачені кошти до ФФБ, то довіритель залишиться ні з чим, а беручи до уваги, що за інформацією Нацкомфінпослуг переважна кількість створених в Україні у відповідний період ФФБ відносяться до виду А, зазначена проблема вочевидь має системний характер. Проблема полягає у першу чергу у відсутності контролю використання коштів ФФБ за цільовим призначенням, причому ані укладення прямого договору між довірительом ФФБ та забудовником, ані включення у схему механізму управління майном у її специфічному, дозволеному Законом випадку стосовно управління грошовими коштами, вочевидь не забезпечує ефективності правового врегулювання будівництва житла за рахунок коштів, внесених до ФФБ. Вирішення цієї проблеми вимагає комплексу змін у цивільному законодавстві (ст.ст. 3, 8, 11, 16, 18 Закону та гл. 72 Цивільного кодексу України).

Вартим уваги є те, що судами відхиляється аргументація сторони обвинувачення у частині вини посадових осіб забудовників, що уклали договори із управителями ФФБ, у вчиненні злочину, передбаченого ст. 365 ч. 3 Кримінального кодексу України щодо перевищення ними своїх службових повноважень та використання не за призначенням інвестованих довірительми коштів у порушення Закону, умов договорів про організацію спорудження багатоквартирного будинку, із посиланням, по-перше, на те, що чинне законодавство не містить поняття нецільового використання небюджетних коштів (оскільки ст. 119 Бюджетного кодексу України надає поняття нецільового використання лише бюджетних коштів, то застосуванню не підлягає); по-друге, на те, що визначене главою 70 Цивільного кодексу України поняття цільового використання коштів відноситься до переданих управителью коштів довірительів, ціль використання яких зазначається договорами по управлінню майном; по-третє, на відсутність положень чинного законодавства, якими передбачений обов'язок відкривати окремий рахунок для кожного об'єкта будівництва, що зумовлює цільовий характер використання забудовником будь-яких коштів, які надійшли від управителя, а черговість використання коштів є правом виконавця. Таким чином, цивільні позови численних потерпілих (довірительів ФФБ) судами залишалися без розгляду. Отже, на часі закріплення легального визначення дефініції «використання коштів ФФБ не за цільовим призначенням», яке потребує уточнення. Без цього підвищення відповідальності

та підвищення контролю з боку держави і надалі залишатимуться недостатньо ефективними.

Спорудження житла із ФФБ опосередкований взаємообумовленою ієрархічною системою договірних зв'язків, заснованою на хронологічній послідовності входження учасників у систему. Відповідно, у системі інвестиційної діяльності утворюються субструктури: фінансова, будівельна, підрядна, інвестиційна, іпотечного кредитування. Доцільно викласти абз. 12 ст. 2 Закону у такій редакції: «договір управителя з забудовником – договір, який регулює взаємовідносини управителя з забудовником щодо організації спорудження та будівництва об'єкту будівництва з використанням отриманих управителем в управлінні коштів та подальшої передачі забудовником об'єктів інвестування установникам управління майном та укладається у випадках, передбачених цим Законом. За цим Законом договором управителя ФФБ із забудовником є договір капітального будівництва житла».

Проблеми визначення організаційних форм підприємств

Лук'яненко В.О., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Петрина В.Н.*

В Господарському кодексі України можна нарахувати 18 видів підприємств, а саме: 1) приватне підприємство (статті 63 та 113); 2) підприємство колективної власності (статті 63 та 93); 3) комунальне підприємство (стаття 63); 4) державне підприємство (стаття 63); 5) підприємство, засноване на змішаній формі власності (стаття 63); 6) підприємство з іноземними інвестиціями (статті 63 та 116); 7) іноземне підприємство (статті 63 та 117); 8) унітарне підприємство (стаття 63); 9) корпоративне підприємство (стаття 63); 10) дочірнє підприємство (стаття 63); 11) державне унітарне підприємство (стаття 73); 12) державне комерційне підприємство (стаття 74); 13) казенне підприємство (стаття 76); 14) комунальне унітарне підприємство (стаття 78); 15) підприємство споживчої кооперації (статті 93 та 111); 16) підприємства об'єднань громадян, релігійних організацій (стаття 112); 17) фермерське господарство (стаття 114); 18) асоційоване підприємство (стаття 126).

Не торкаючись питання про доцільність і розумність виділення кожного із цих категорій підприємств, треба зауважити, що розібратися в тому, які із згаданих в Господарському Кодексу України категорій підприємств є видами підприємств, а які є організаційно-правовими формами підприємств, за допомогою самого Господарського кодексу України просто неможливо. Господарський кодекс України взагалі не визначає в яких організаційно-правових формах можуть створюватися підприємства, не дивлячись на те що в частині 2 статті 45 цього кодексу зазначено, що «порядок створення, державної реєстрації, діяльності, реорганізації та ліквідації суб'єктів підприємництва окремих організаційних форм визначається цим Кодексом та іншими законами» [1], а в частині 2 статті 53 цього ж кодексу зазначено, що «порядок створення, державної реєстрації, діяльності, реорганізації та ліквідації суб'єктів господарювання окремих організаційних форм некомерційної господарської діяльності визначається цим Кодексом та іншими законами» [1]. Стаття 63 Господарського кодексу України, не дивлячись на те, що вона називається «Види та організаційні форми підприємств», згадує тільки про види підприємств і нічого не говорить про організаційні форми підприємств. Будь-яких інших законів, які б визначали які із зазначених у Господарського кодексу України

варіантів підприємств, є організаційно-правовими формами підприємств, не існує.

Таким чином, для того, щоб з'ясувати які саме із зазначених в Господарського кодексу України варіантів підприємств є організаційно-правовими формами підприємств і згідно із частиною 2 статті 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» можуть бути зареєстровані державою як такі та внесені до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, потрібно звертатися до Державного класифікатора України «Класифікація організаційно-правових форм господарювання» (ДК 002:2004), затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28.05.2004 № 97 (надалі – «Державний класифікатор організаційно-правових форм господарювання»).

Згідно з Державним класифікатором організаційно-правових форм господарювання державній реєстрації і відповідно внесенню до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) з присвоєнням відповідних ідентифікаційних кодів підлягають підприємства тільки наступних організаційно-правових форм: 1) приватне підприємство; 2) комунальне підприємство; 3) державне підприємство; 4) іноземне підприємство; 5) дочірнє підприємство; 6) казенне підприємство; 7) підприємство споживчої кооперації; 8) підприємство об'єднання громадян (релігійної організації, профспілки); 9) фермерське господарство [2].

Як бачимо, із 18 видів підприємств, зазначених в Господарському кодексі України, насправді можуть бути створені і зареєстровані державою тільки 9, тобто усього половина. Підприємства саме цих 9 організаційно-правових форм можна віднести до підприємств, що створюються відповідно до Господарського кодексу України.

Таким чином, очевидно, що необхідно внести зміни до статті 63 Господарського кодексу України, виклавши її в наступній редакції:

«Стаття 63. Організаційні форми підприємств.

В Україні можуть створюватись підприємства наступних організаційно-правових форм:

- 1) приватне підприємство;
- 2) комунальне підприємство;
- 3) державне підприємство;
- 4) іноземне підприємство;
- 5) дочірнє підприємство;
- 6) казенне підприємство;
- 7) підприємство споживчої кооперації;
- 8) підприємство об'єднання громадян (релігійної організації, профспілки);
- 9) фермерське господарство».

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

2. Державний класифікатор України «Класифікація організаційно-правових форм господарювання» (ДК 002:2004), затверджений наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28.05.2004 № 97. [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/ST000948.html

Про проблеми доказування в господарському процесі України

Матвєєва О.І., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Петрина В.Н.*

Інститут доказування в процесуальному праві має дуже важливе значення. У господарському процесуальному праві процес доказування має свої особливості, що відрізняє його від кримінального та цивільного процесів, причому не в кращу сторону.

В процесі розгляду кожної справи господарський суд виконує функцію судочинства, тобто досягнення достовірного знання про фактичні обставини, характерні для спірних правовідносин сторін, визначення правових норм, які підлягають застосуванню до цих відносин та прийняття законного та обгрунтованого рішення. Встановлюючи фактичні обставини, які існували між сторонами до порушення справи в суді, господарський суд використовує докази, які надають учасники процесу, та здобуті судом іншим шляхом відповідно до закону [1, с.161].

Згідно зі ст. 32 Господарського процесуального кодексу України (надалі – ГПК) «доказами у справі є будь-які фактичні дані, на підставі яких господарський суд у визначеному законом порядку встановлює наявність чи відсутність обставин, на яких ґрунтуються вимоги і заперечення сторін, а також інші обставини, які мають значення для правильного вирішення господарського спору» [2].

Факт чи обставина самі по собі не є доказом. Факти існують незалежно від того, знають про них особи, які здійснюють судовий розгляд, чи ні. Фактичні дані, тобто відомості про факт – це інформація, за допомогою якої можна пізнати факт. Пізнання фактів відбувається за допомогою доказів, що мають значення для правильного вирішення справи. Можна стверджувати, що основним способом пізнання обставин, що мають значення для правильного вирішення справи, є встановлення їх за допомогою доказів, тобто доказування. Доказування у господарському процесі – це врегульована правовими нормами діяльність господарського суду та інших учасників господарського процесу зі збирання і закріплення, дослідження і оцінки доказів. Інакше кажучи, доказування – це процес встановлення істини. Процесуальна форма і правовий порядок збирання, закріплення, перевірки й оцінки доказів є гарантіями досягнення істинного знання. Як зазначають С. Васильєв та Л. Ніколенко, встановивши за допомогою судових доказів фактичні обставини спірних правовідносин і спираючись на норму матеріального права, що підлягає застосуванню, суд шляхом умовиводів може дійти справедливих висновків щодо суб'єктивних прав і обов'язків учасників правовідносин [1, с.162].

У ч. 2 ст.32 ГПК вказаний вичерпний перелік засобів доказування, до яких відносяться: письмові і речові докази, висновки судових експертів, пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у судовому процесі.

Пояснення сторін, третіх осіб, їхніх представників – це повідомлення суду відомих їм обставин, які мають значення для справи. Пояснення оцінюються судом разом з іншими доказами у справі. Сторони та інші особи, які беруть участь у справі, можуть давати пояснення як в усній, так і в письмовій формах. У процесі судового розгляду пояснення даються в усній формі. Пояснення сторін у письмовій формі містяться у позовній заяві та у відзиві на позовну заяву. На вимогу судді пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у судовому процесі, мають бути викладені письмово у тому випадку, якщо пояснення, що містяться у зазначених документах, та усні пояснення є неповними, суперечливими, та в інших необхідних випадках.

Проте, пояснення сторін, третіх осіб, їхніх представників та інші способи доказування, передбачені ГПК, не можуть замінити собою такий спосіб

доказування, як показання свідків, який, на жаль, відсутній в господарському процесі. Науковці, які вивчали цю проблему, зокрема М.В.Руденко, Т.В.Степанова, В.С.Щербина та інші, звертають увагу на цей недолік господарського процесу.

Правовідносини виникають, змінюються, припиняються на підставі фактів, що відбуваються, у присутності людей, які не є безпосередніми учасниками цих матеріально-правових відносин. Людина здатна об'єктивно і вірно засвідчити події і факти так, як вони дійсно відбувалися, саме тому іноді для повноти доказування необхідно звернутися «за допомогою» до свідка, але, на жаль, у чинному ГПК України немає положень щодо можливості участі у господарському процесі такого джерела доказів [3, с.168].

Вважаю, що необхідно запровадити в господарський процес інститут «свідка», встановивши його правовий статус, зокрема, відмежувавши його права і обов'язки від прав та обов'язків інших учасників процесу. Отже, керуючись вищевикладеними думками, вважаємо за доцільне внести зміни до ст. 32 ГПК, включивши до переліку засобів доказування «показання свідків».

Вважаю також за доцільне закріпити в ГПК такі положення:

а) доказами є всі відомості, що повідомляються свідком, лише у випадку, коли він може зазначити джерело своєї поінформованості; б) основний обов'язок свідка – дати правдиві свідчення; в) суддя повинен з'ясувати відносини свідка та осіб, що беруть участь у справі, і має можливість по перелічених в законі випадках не допустити свідка до допиту; г) суддя зобов'язаний попередити свідка про відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань і відмову від давання показань; д) свідок повинен бути видалений із залу судового засідання за наявності свідків, не допитаних судом; ж) встановити імунітет свідка, передбачивши: групи осіб, яких не можна допитувати як свідків (суддя, адвокати, захисники); випадки, коли особа згідно зі статтею 63 Конституції України має право відмовитися від свідчення (проти дружини, дітей, батьків).

Список використаних джерел:

1. Харитонova О.І. Господарське процесуальне право України: Підручник. – К.: Істина, 2008. – 360 с.
2. Господарсько-процесуальний кодекс України від 06.11.1991 року//Відомості Верховної Ради України. – 1992.– № 6 – ст. 56
3. Степанова Т.В. Вісник господарського судочинства//Свідки як засоби доказування у господарському процесі України. – 2003.– с. 168-172.

Проблеми теорії та практики щодо розмежування юрисдикції адміністративних та господарських судів України

Маштакова Т.Ф., студент 6-КС курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: викладач кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПП НАВС *Беспаль О.Л.*

Конституція України у ст. 124 проголошує, що юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі [1].

Відповідно до ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС), завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень [2]. Тобто, публічно-

правовим спором є не будь-який публічно-правовий спір, а лише той, який впливає зі здійснення суб'єктом своїх владних управлінських функцій.

Виникнення спору між фізичною або юридичною особою з одного боку та суб'єктом владних повноважень з іншого не означає, що такий спір автоматично належить до юрисдикції адміністративного суду.

У теорії та практиці останніх років переваги набуває точка зору, відповідно до якої головним критерієм розмежування судових юрисдикцій повинен бути не суб'єктний склад спору, а його предмет, зміст спірних правовідносин. Якщо за змістом правовідносини є господарськими, а предметом з приводу якого виник спір, виступає господарська діяльність, то такого роду спори повинні розглядатися господарськими судами за правилами господарського судочинства [3, с. 26].

Основа розмежування господарських і адміністративних правовідносин на законодавчому рівні закріплена в ч. 1 ст. 4 Господарського кодексу України (далі – ГК), відповідно до якої не є предметом регулювання цього Кодексу адміністративні та інші відносини управління за участі суб'єктів господарювання, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування не є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією і безпосередньо не здійснює організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання [4].

Зі змісту цієї норми вбачається беззаперечний висновок про те, що відносини, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування, що наділені у відношенні суб'єктів господарювання господарською компетенцією і правом здійснювати щодо них організаційно-господарські повноваження є суто господарськими.

Отже, здійснюючи розмежування адміністративних і господарських правовідносин перш за все треба визначити яку саме компетенцію здійснює в спірних правовідносинах орган державної влади або орган місцевого самоврядування. Якщо названі органи влади виконують господарську компетенцію, спрямовану на організацію господарської діяльності, то вирішення спору належить виключно до юрисдикції господарського суду за правилами господарського судочинства.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: від 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України, 1996 р., – № 30. – С.141.
2. Кодекс адміністративного судочинства України : від 06.07.2005 № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України, 2005. – № 37, стаття 446.
3. Демченко С. Зміст правовідносин та предмет спору як головні критерії розмежування судових юрисдикцій // Вісник Вишого адміністративного суду України. – 2010. – № 2. – С. 22-28.
4. Господарський кодекс України : від 16.01.2003 № 436-IV // Відомості Верховної Ради України, 2003. – № 18, стаття 144.

Оптимізація обліку платників податку в сучасних умовах

Мишанський В.С., слухач Миколаївського відділення ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент *Процюк Т.Б.*

Передумовою ефективного функціонування податкової системи держави та елементом управління оподаткуванням є податковий контроль. За його допомогою забезпечується зворотний зв'язок платників податків з органами державної влади. Податковий контроль за своєю суттю є завершеною фазою управління оподаткування та одним з елементів планування надходжень податкових доходів до бюджету.

Податковий контроль набув особливого значення в умовах перехідного періоду формування національної економіки та становлення правових відносин між платниками податків і контролюючими органами. Необхідність податкового контролю зумовлена об'єктивними потребами суспільства й держави в повному та своєчасному надходженні грошових коштів, які акумулюються з метою подальшого задоволення публічних потреб. Серед основних методів податкового контролю вчені називають метод обліку. Метод обліку передбачає здійснення контрольних дій під час податкової реєстрації платників податків та об'єктів, що становлять основу обчислення податкового обов'язку.

Облік фіскально зобов'язаних осіб має глибоке історичне коріння. Наприклад, у Китаї підрахунок податних землевласників проводився ще в V ст. до н. е. з метою правильного стягнення подушної податі, що сплачувалася в натуральній формі. У Західній Європі та Росії практика проведення переписів населення на початку також виникла для фіскальних цілей. У Древній Русі головними заходами, які визначили формування організованої податкової системи, стали переписи населення Великого Київського князівства (1245 р.), Суздальської, Рязанської та Муромської земель (1257 р.), Новгородських земель (1259 р.) та інші. Такі переписи проводили численники Золотої Орди для точності збору данини.

У СРСР облік платників податків здійснювали фінансові органи шляхом реєстрації громадян, які мали доходи або інші об'єкти оподаткування. Реєстрація проводилась щорічно станом на 1 січня. У процесі обліку платників також визначалось право громадян на податкові пільги. Дані обліку заносили до спеціальних книг, форму яких затверджувало Міністерство фінансів СРСР.

Із набуттям Україною незалежності функція обліку платників податків була збережена за податковими органами та деталізована в чинному законодавстві, зокрема в Законі України «Про Державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів» від 22 грудня 1994 року.

Процедура здійснення обліку платників податків детально регламентована в ПКУ, затвердженому з метою закріплення єдиної раціональної методики обліку платників податків і зборів в органах державної податкової служби, зокрема і платників єдиного податку.

Відповідно до ПКУ створено єдиний державний автоматизований банк даних – Державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів. Це система обліку платників податків та інших обов'язкових платежів, яка передбачає реєстрацію фізичних осіб з присвоєнням їм ідентифікаційних номерів. Проте існування автоматизованого банку даних не усуває всі проблеми реєстрації фізичних осіб – платників податків. Існують непоодинокі випадки відмови фізичних осіб від присвоєння їм ідентифікаційних номерів, мотивовані релігійними та іншими переконаннями.

Альтернативою присвоєння фізичній особі – платнику податків ідентифікаційного номера став облік за серією та номером паспорта. Цей облік відбувається на підставі Порядку внесення відмітки до паспорта громадянина України щодо ідентифікаційного номера фізичної особи – платника податків та інших обов'язкових платежів.

Однак, з прийняттям цього нормативного акта не було досягнуто мету – зняття в суспільстві соціальної напруги у зв'язку з небажанням великої кількості осіб отримати ідентифікаційний номер.

Це пов'язано з тим, що більшість законів і підзаконних нормативно-правових актів не приведені у відповідність один одному та зобов'язують фізичних осіб – платників податків надавати копію довідки про включення заявника до

Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів незалежно від факту податкового обліку за відміткою в паспорті.

Фізична особа, яка через свої релігійні або інші переконання відмовилася від прийняття ідентифікаційного номера, офіційно повідомила про це відповідні державні органи та має відмітку у паспорті, відповідно до чинного законодавства не має можливості, а саме: виступати засновником юридичної особи; обиратися (призначатися) до органу управління юридичної особи, уповноваженого представляти юридичну особу у правовідносинах з третіми особами, або особою, яка має право вчиняти дії від імені юридичної особи без довіреності, у тому числі підписувати договори; призначатися до складу комісії з припинення (ліквідаційної комісії) юридичної особи тощо.

Постає необхідність виділити із сукупності відокремлених підрозділів ті, які потребують взяття на облік у податкових органах. У ПКУ визначено, що взяття на облік платників податків – юридичних осіб і відокремлених підрозділів юридичних осіб здійснюється за їх місцезнаходженням відповідними органами державної податкової служби після внесення відомостей про них до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України або у випадках, передбачених законодавством. Підставою для взяття на облік відокремленого підрозділу юридичної особи є надходження повідомлення про створення такого підрозділу від державного реєстратора до органу державної податкової служби за місцезнаходженням відокремленого підрозділу.

Облік платників є підгрунтям, на якому формуються відносини між платниками податків і податковими органами, оскільки без постановки на облік, що передбачає надання відповідної інформації в податкові органи, останні не мають реальної можливості здійснити щодо такого платника податків заходи податкового контролю та, як наслідок, притягнути його до відповідальності. Отже, здійснення обліку платників податків є одним із найважливіших видів діяльності податкових органів.

Перевірки правоохоронними органами діяльності суб'єктів господарювання

Нескороджена Л.Л., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри господарсько-правових дисциплін ННШП НАВС

З аналізу чинного законодавства можна зробити висновок, що перевірки господарської діяльності правоохоронними органами є двох видів: 1) це перевірки фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання відповідно до Указу Президента України «Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності» від 23 липня 1998 року (надалі – Указ Президента); 2) перевірки діяльності суб'єкта господарювання на предмет виявлення злочину чи проступку відповідно до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення.

До контролюючих органів, які мають право проводити планові та позапланові виїзні перевірки фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, Указ Президента відносить:

а) органи державної фіскальної служби - стосовно сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та державних цільових фондів, неподаткових платежів;

б) митні органи - стосовно сплати ввізного мита, акцизного збору та податку на додану вартість, які справляються у разі ввезення (пересилання) товарів на митну територію України в момент перетинання митного кордону;

в) органи державного казначейства, державного фінансового контролю та органи державної фіскальної служби в межах їх компетенції - стосовно бюджетних позик, позик та кредитів, гарантованих коштами бюджетів, цільового використання дотацій та субсидій, інших бюджетних асигнувань, коштів позабюджетних фондів, а також належного виконання державних контрактів, проавансованих за рахунок бюджетних коштів.

Виявляти правопорушення в сфері здійснення господарської діяльності зобов'язані Державна фіскальна служба (Департамент боротьби з відмивання доходів та підрозділи податкової міліції), Служба безпеки України (Головне управління контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері економічної безпеки) та Міністерство внутрішніх справ, зокрема Головне управління по боротьбі з організованою злочинністю (в частині боротьби з економічними правопорушеннями) та Департамент Державної служби боротьби з економічною злочинністю. Необхідно погодитися з В.Хоменком, який зазначає, що така кількість контролюючих органів не потрібна і потрібен лише один орган, який на себе візьме всі функції зазначених органів - службу фінансових розслідувань [1].

Кабінетом міністрів України був розроблений законопроект №4449а від 08.08.2014 «Проект Закону про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями», яким фактично пропонується створити центральний орган виконавчої влади, що формує і реалізує державну політику у сфері запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями, під яким розуміється служба фінансових розслідувань [2].

17.09.2014 на сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України був викладений для обговорення законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо мінімізації протиправного втручання правоохоронних органів у господарську діяльність та захисту права власності», який також розроблений Кабінетом міністрів України [3].

В пояснювальній записці зазначеного законопроекту говориться про те, що метою прийняття проекту Закону є обмеження можливостей для корупційного впливу контролюючих органів у сфері господарської діяльності та прийняття рішень виключно судами щодо припинення, позбавлення прав користування, обмеження діяльності підприємств, тимчасової заборони діяльності підприємств, видачі дозволів на право користування або оренди під час ведення бізнесу суб'єктами господарювання, тобто шляхом звернення до адміністративного суду з позовом уповноважених державних органів виконавчої влади щодо підтвердження обгрунтованості вжиття заходів про зупинення, тимчасове обмеження тощо.

Обидва законопроекти спрямовані на запобігання та боротьбу з економічними правопорушеннями, однак вони є неузгодженими. Якщо проект Закону про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями вводить службу фінансових розслідувань та надає їй повноваження здійснювати окремі функції податкового, митного контролю відповідно до Податкового кодексу України, Митного кодексу України, які визначаються завданнями, покладеними на центральний орган виконавчої влади у сфері охорони економічної безпеки держави (п.2.ч.1.ст.9 законопроекту), то недоцільним є прийняття закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо мінімізації протиправного втручання правоохоронних органів у господарську діяльність та захисту права власності», яким вносяться зміни до ст.11 Закону України «Про міліцію», ст.12 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю». Розробникам

законопроектів варто перш за все здійснити моніторинг системи правоохоронних органів, які мають право здійснювати перевірки господарської діяльності. Потім проаналізувати їх повноваження, вивчити досвід інших країн, і лише потім подавати законопроекти до Верховної ради України для прийняття. Необхідно вчитися на власних помилках, адже в 2004 році коли вступили одночасно в дію Господарський та Цивільний кодекси України, які містили дуже багато суперечливих моментів, виникло не лише серйозне занепокоєння фахівців, але й досить складні ситуації у судовій практиці. Ці ситуації виникли внаслідок неузгодженості кодексів, відсутності системного підходу до визначення пріоритетів, різних концептуальних засад цих законодавчих актів. Постраждали судді господарських судів, бо саме їм довелося у щоденній роботі шукати вихід із плутанини колізій, що існували між двома кодексами, та суб'єкти господарювання, які керувалися ними в своїй повсякденній роботі.

Список використаних джерел:

1. Створення служби фінансових розслідувань ліквідує податкову міліцію// Слово і діло - 12.01.2015. // <http://www.slovoidilo.ua/news/6799/2015-01-12/sozdanie-sluzhby-finansovyh-rassledovaniy-likvidiruet-nalogovuyu-miliciyu.html>
2. Проект Закону про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями №4449а від 08.08.2014 // http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51916.
3. Законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо мінімізації протиправного втручання правоохоронних органів у господарську діяльність та захисту права власності»// [ZakonuUkrainiproVnesenniaZminDoDeiakikhZakonodavchikhAktivUkrainiSchodoMinimizatsiiProtipravnogoVtruchanniaPravookhoronnikhOrganivUGospodarskuDialnistTaZakhistuPravaVlasnosti](http://zakonuUkrainiproVnesenniaZminDoDeiakikhZakonodavchikhAktivUkrainiSchodoMinimizatsiiProtipravnogoVtruchanniaPravookhoronnikhOrganivUGospodarskuDialnistTaZakhistuPravaVlasnosti)

Організаційно-правові аспекти дерегуляторної політики в Україні у сфері господарської діяльності: до питання дерегулювання

Новицький Д.В., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат економічних наук *Грущенко О.А.*

Дерегуляторна політика - це напрям державної політики, спрямований на зменшення впливу регулювання господарських та адміністративних відносин між регуляторними або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання. зменшення втручання держави в діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах, у порядку та у спосіб, встановлені Конституцією та законами України.

Розвиток малого та середнього бізнесу вважають своїм пріоритетом уряди всіх розвинених країн, адже, з одного боку, це дозволяє забезпечити населення робочими місцями, створити конкуренцію на ринку та забезпечує левову частку докорінних інновацій, а з другого - стійкість до криз та різких змін кон'юнктури.[1]

Хоча кожне окреме мале підприємство може бути менш фінансово стійким, ніж велике, але за рахунок динаміки та гнучкості весь сектор є «якорем» економіки. Держава має усунути адміністративні та регуляторні бар'єри для започаткування та розвитку підприємств. Саме це маєтись на увазі під дерегуляцією.

Але реалії сьогодення в Україні складаються так, що суб'єкти підприємницької діяльності відчують постійний тиск з боку державних органів, які здійснюють контроль у сфері господарювання та надання адміністративних послуг.

Держава може втручатися в ринковий механізм лише в одному випадку – коли цей механізм ще не досяг необхідного потенціалу і тому не здатний

виконувати свою позитивну роль в економіці. Показовим прикладом для цього є перехідна економіка, яка знаходиться в стані зміни економічних відносин, коли адміністративно-командні механізми вже не діють, а ринкові – ще знаходяться в стадії становлення. Знайти раціональне співвідношення між державним втручанням в економіку і її ринковим саморегулюванням – актуальна проблема органів державного управління.

Задля дерегулювання діяльності суб'єктів господарювання і відповідно, розвитку підприємництва і як передбачено Концепцією пропонуємо необхідність прийняття законів про внесення змін:

- до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»: щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру та спрощення процедур одержання таких документів, встановлення вичерпного переліку документів, необхідних для їх одержання, який можна отримати на офіційному веб-порталі відповідного державного органу;

- до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» щодо унеможливлення необґрунтованого розширення переліку видів діяльності, що підлягають ліцензуванню. А також знизити ставку збору, що провадиться на сфері господарської діяльності для пріоритетних напрямків економіки.

- до Господарського кодексу України, Цивільного кодексу України, Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» щодо забезпечення скорочення та прозорості процедури припинення юридичної особи, зменшення можливості зловживань з майном під час припинення суб'єктів господарювання, зниження адміністративних бар'єрів, спрощення порядку здійснення під час припинення суб'єктів господарювання відповідних заходів контролюючими органами. Яскравим прикладом реформи сфери надання адміністративних послуг для населення є Будинки юстиції в Грузії, які об'єднують близько 300-от послуг в одному місці, і саме головне було скорочена максимально час для отримання таких послуг (наприклад, реєстрація СГД займає приблизно 15-20 хв.).

- до нормативно-правових актів, які забезпечать реалізацію Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»;

- до Земельного кодексу України, Цивільного кодексу України, Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» щодо зменшення надмірного адміністративного контролю у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обмежень;

- до Законів України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності», «Про підтвердження відповідності» щодо скорочення переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, та прискорення переходу від обов'язкової сертифікації продукції до оцінки відповідності, приведення процедур, пов'язаних із технічним регулюванням, у відповідність із вимогами Світової організації торгівлі та Європейського союзу.[2]

Вважаю за необхідне знизити кількість податків та зборів, які справляються на території України, і зменшити кількість регуляторних чинників на СГД в особі органів державної влади. Це дасть можливість радикально знизити кількість штату посадових осіб, що також тягне за собою різке зниження корупції у державі, дасть сприятливий бізнес клімат та спричинить різке зростання інвестицій і розвиток економіки в Україні.

Список використаних джерел:

1. Ведение бизнеса 2014 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://russian.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2014>

Правове регулювання перевезення вантажів

Олейнікова А.О., студент 6-КС ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Петрина В.Н.*

Увесь масив нормативно-правових актів, направлених на регулювання вантажних перевезень можна поділити на дві групи: загальне і спеціальне законодавство про вантажні перевезення.

До складу загального законодавства входять нормативно-правові акти, які регулюють діяльність усіх суб'єктів господарювання, у тому числі таких, які здійснюють перевезення вантажів. До загального законодавства, направлено на регулювання перевезення вантажів, можна віднести главу 32 Господарського кодексу України (далі – ГК), а також глави 64 та 65 Цивільного кодексу України (далі – ЦК). Сюди також можна включити Закон України «Про транспорт», який визначає правові, економічні, організаційні та соціальні основи діяльності, загальні для всіх видів транспорту в Україні.

До складу спеціального законодавства, направлено на регулювання перевезення вантажів, можна віднести нормативно-правові акти, які уточнюють, доповнюють або конкретизують акти загального законодавства щодо вантажних перевезень. Такими актами є:

Повітряний кодекс України;

- Кодекс торговельного мореплавства України, який визначає правові, економічні і соціальні засади діяльності морського транспорту;

- Закон України «Про трубопровідний транспорт»;

- Закон України «Про залізничний транспорт», у якому відображені основні правові, економічні та організаційні засади діяльності залізничного транспорту, його відносини з органами державної виконавчої влади, органами самоврядування, іншими видами транспорту, пасажирами, відправниками та одержувачами вантажів, багажу, вантажобагажу і пошти;

- Закон України «Про автомобільний транспорт», який визначає засади діяльності автотранспортних підприємств, порядок здійснення господарювання на автотранспорті, вимоги до перевізників, до договорів на перевезення тощо;

- Закон України «Про перевезення небезпечних вантажів», який визначає правові, організаційні, соціальні та економічні засади діяльності, пов'язаної з перевезенням небезпечних вантажів залізничним, морським, річковим, автомобільним та авіаційним транспортом;

- Закон України «Про транзит вантажів», який визначає засади організації та здійснення транзиту вантажів авіаційним, автомобільним, залізничним, морським і річковим транспортом через територію України;

- Закон України «Про трубопровідний транспорт», який визначає правовий, економічний та організаційний порядок діяльності цього виду транспорту.

- Закон України «Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період».

Серед підзаконних нормативно-правових актів до спеціального законодавства, направлено на регулювання перевезення вантажів, можна віднести:

- Інструкцію про повітряні перевезення спеціальних та небезпечних вантажів, затверджену наказом Мінтрансу України від 25 жовтня 1999 р. № 509;

- Загальні умови судноплавства на внутрішніх водних шляхах України, затверджені наказом Міністерства транспорту України від 16 лютого 2004 р. № 91;

- Правила оформлення вантажних перевізних документів на перевезення морським транспортом, затвержені наказом Міністерства транспорту України від 13 грудня 2004 р. № 1098;

- Статут залізниць України, затверджений постановою Кабінету Міністрів України N 457 від 6 квітня 1998 року;

- Правила перевезення вантажів у прямому змішаному залізнично-водному сполученні, затвержені наказом Міністерства транспорту України від 28 травня 2002 р. № 334/566;

- Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні, затвержені наказом Міністерства транспорту України від 14 жовтня 1997 р. № 363.

Таке значне розмаїття нормативно-правових актів у сфері регулювання перевезення вантажів ускладнює правозастосовну практику і дозволяє нам прийти до висновку про необхідність кодифікації законодавства у даній сфері шляхом прийняття єдиного законодавчого акту, який би регулював суспільні відносини щодо перевезення як вантажів, так пасажирів. Таким кодифікованим нормативно-правовим актом міг би стати Транспортний кодекс України.

Список використаних джерел:

1. Господарське право України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл./М. К. Галантич, С. М. Грудницька, О. М. Міхатуліна та ін. - К.: МАУП, 2005. - 424 с.

2. Транспортне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишневецька та ін.] ; за ред. М.Л. Шелухіна. - К.: Вид. Дім. «Ін Юре», 2008. - 896с.

3. Развадовський В. Й. Державне регулювання транспортної системи України (адміністративно-правові проблеми та шляхи їх розв'язання): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д. юрид. наук: спец. 12.00.07 – «Теорія управління»/ В. Й. Развадовський. - Харків, 2004. - 26с.

4. Офіційний портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.rada.gov.ua.

Особливості побудови податкової системи України у порівнянні із зарубіжними країнами

Онищенко А.В., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент *Процюк Т.Б.*

Податкова система – це сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів і внесків до бюджету і державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку. Податкова політика включає в себе обов'язкові платежі, які стягуються державою з юридичних та фізичних осіб, на яких, згідно з законодавчими актами, покладено обов'язок платити податки та здійснювати інші обов'язкові платежі. Основним інструментом державного регулювання є податкова політика та фінансовий вплив на підприємництво.

Завдяки цьому впливу держави досягають поставленої мети по забезпеченню економічного зросту, провадженню ефективної цінової політики, зайнятості населення країни, створенню системи соціального захисту менш захищених верств населення, створенню рівноваги у зовнішньоекономічній діяльності тощо. І при цьому збалансування взаємовідносин – це й є головне завдання в економічній політиці будь-якої держави.

Системи податків у розвинених країнах багатогранні та розгалужені, у країнах з розвинутою економікою, на відміну від України, крім виконання фіскальної функції система оподаткування служить інструментом економічного впливу на суспільне виробництво. Його структурову, динаміку розвитку та розміщення, а також найголовніше-це прозорість надходження коштів у різні сфери.

Наприклад, податкова система Сполучених Штатів Америки в сучасному вигляді відповідає завданням не просто фіскальним – забезпечувати

надходження доходів до федерального бюджету, бюджетів штатів та місцевих бюджетів, а й служить інструментом розвитку економіки держави. За допомогою свго економічних регуляторів, до яких належить й оподаткування, держава примушує приймати такі рішення в господарській діяльності, які в найбільшій мірі забезпечують суспільні потреби. Основними джерелами доходів федерального бюджету США традиційно є податок на доходи громадян та податок на прибуток корпорацій. Згідно Податковому кодексу США, прийнятому в 1913 році (на сьогодні містить 72 536 сторінки).

Франція – одна з небагатьох розвинувтих країн, де податкова система орієнтована в основному на непряме оподаткування. Складовими податкової системи Франції є податок на доходи фізичних осіб (ставки 10,5– 54 %), податок на прибуток корпорацій (36,66 %), податок на додану вартість (20,6 %). Податкова система Франції являє собою дуже своєрідну сукупність податків і зборів. Вона формувалася багато століть, відображаючи історичні й культурні особливості країни. Одночасно система має стабільність відносно переліку податків, що стягуються, і зборів, правил їхнього застосування. Ставки ж податків щорічно переглядаються з урахуванням економічної ситуації й напрямку економіко-соціальної політики держави. Відомо, що персонал податкових органів підбирають шляхом ретельного відсіву. Співробітники податкових центрів розраховують податкову базу по кожному податку, збирають податкові платежі, контролюють правильність сплати податків. Справляння податків регламентується податковим кодексом, який вважають взірцевим для інших країн. Щороку кодекс уточнюють при затвердженні закону про бюджет і видають коментарі до кодексу.

Німеччина - країна з високими податками (налічується близько 50 видів), але це найбагатша країна Європи, а також найпотужніша економіка серед країн ЄС. Німецькі банки мають бездоганну репутацію та високий рейтинг надійності. І за сплату цих податків Німеччина надає платникам податків і жителям країни великі блага і надійні соціальні гарантії. Податки в ФРН забезпечують близько 80% бюджетних доходів, тому вони розглядаються урядом як головний засіб впливу держави на розвиток економіки, у зв'язку з чим в країні діє розгалужена і різноманітна система податків, що охоплює всі сторони життєдіяльності суспільства. Більшість податків Німеччини мають свою специфіку, придбану в ході історичного процесу. Спеціального податкового відомства по типу Державної фіскальної служби України в Німеччині не існує. Функції ДФС виконують федеральне і земельні відомства по фінансах, відповідно підпорядковані федеральному й земельному міністерствам фінансів. Дана досить своєрідна організаційна структура відображає федеративний устрій держави і неабиякий рівень автономності 16 федеральних земель. Адмініструванням податком на додану вартість, фіскальними монополіями, митом і фінансовими взаємовідносинами з бюджетом Європейського Союзу видають федеральні фінансові органи, решту податків адмініструють земельні фінансові органи. У кожній федеральній землі, крім того, є так звана Верховна фінансова дирекція (в іншому перекладі: Головне фінансове управління), підпорядкована одночасно і федеральному, і земельному міністерству фінансів. Верховній фінансовій дирекції безпосередньо підпорядковані податкові інспекції і митні органи. Верховна фінансова дирекція по суті є посередницьким органом.

Податкова система України будувалася і будується на основі небагатого власного і, в основному, зарубіжного досвіду. Прорахунок полягає лише в тому, що запозичувати досвід країн із розвиненою економікою, в той час коли у нас вона зовсім не на належному рівні. Нові зміни та введення нових податків знову

спонукають ще до більшого розкрадання податків владою, та ухилення від сплати платниками. Адже, це все спонукається непрозорим адміністрування податків. Отже, можна зробити висновок, що найбільша проблема – це недовіра до місцевих влад в Україні щодо використання сплачених податків, бюджетних коштів та тотальна корупція, яка пронизує державу зверху вниз чи зверху догори, яка існує практично на всіх рівнях. Вона ж не дозволяє по-чесному розподіляти місцеві бюджети, від чого страждають і медицина, і освіта, і пенсійне забезпечення. Щоб дізнатися, чи доходять гроші за призначенням, потрібно змінити закон, який би забезпечив прозорість адміністрування податків.

До питання про поняття інвестиційної діяльності

Петрина В.Н., кандидат юридичних наук, професор кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПП НАВС

Уважне знайомство з нормами українського права, направленими на регулювання інвестиційної діяльності, дозволяє зробити висновок про суперечливість, екліктичність і безсистемність цих норм та ефемерність поняття та самого інституту інвестиційної діяльності в українському праві. Щоб переконатися в цьому достатньо поглянути на те, що називається інвестиційною діяльністю в українському законодавстві, з точки зору теорії права.

Як відомо, предметом права, тобто правового регулювання, є суспільні відносини. Суспільні відносини урегульовані правом називаються правовідносинами. Кожна галузь, підгалузь чи інститут права регулює певну виокремлену групу відносин. Відокремити одну групу правовідносин від усіх інших правовідносин можна за певними ознаками, до яких, в першу чергу, відноситься склад правовідносин. До складу правовідносин традиційно відносять такі елементи, як: суб'єкти правовідносин, об'єкти правовідносин та зміст правовідносин. Розглянемо, що ж саме визначає законодавство України у якості ознак, за якими відносини з інвестиційної діяльності (надалі – «інвестиційні правовідносини») можна відокремити від будь-яких інших правовідносин.

Основоположний законодавчий акт України, направлений на регулювання інвестиційних відносин, є Закон України «Про інвестиційну діяльність» (надалі – «Закон»). Ч.1 ст. 5 Закону визначає наступних суб'єктів інвестиційної діяльності, тобто суб'єктів інвестиційних правовідносин: 1) інвестори і 2) учасники інвестиційної діяльності. Згідно із ч.1 ст. 5 Закону і інвесторами і учасниками інвестиційних правовідносин можуть бути 1) громадяни України та іноземних держав, 2) юридичні особи України та іноземних держав, 3) держави (Україна та іноземні держави). Інвесторами згідно з ч. 2 ст. 5 Закону вважаються такі громадяни, юридичні особи та держави, «які приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування» [1]. Згідно із ч. 3 ст. 5 Закону учасниками інвестиційної діяльності вважаються такі громадяни та юридичні особи України та інших держав, «які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора» [1].

Виходячи із зазначеного в Законі переліку суб'єктів інвестиційних правовідносин відразу стає зрозумілим, що всупереч думці деяких українських науковців, що стверджують, що інвестиційна діяльність є різновидом господарської діяльності, а інвестиційне право є підгалуззю господарського права [2, с.5], інвестиційна діяльність за такою ознакою, як суб'єкти правовідносин не може бути віднесена до господарської діяльності.

Так, суб'єктами господарських правовідносин згідно зі ст.ст. 1 та 2 Господарського кодексу України (надалі – «ГКУ») обов'язково мають бути суб'єкти господарювання, а згідно з ч. 1 ст. 3 ГКУ господарською діяльністю є «діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність» [3]. Суб'єктами господарювання згідно з ч.2 ст.55 ГКУ є «1) господарські організації - юридичні особи...; 2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці» [3]. Згідно з ч.1 ст.8 ГКУ «державна, органи державної влади та органи місцевого самоврядування не є суб'єктами господарювання» [3]. Той факт, що за Законом суб'єктами інвестиційних правовідносин, зокрема інвесторами, є особи, що не є суб'єктами господарювання (а саме громадяни, що не зареєстровані відповідно до закону як підприємці, та держави), не дозволяє говорити про інвестиційну діяльність як про різновид господарської діяльності. Таким чином, очевидно, що існує проблема із визначенням суб'єктів інвестиційної діяльності.

Існує також проблема щодо визначення об'єктів інвестиційних правовідносин. «Об'єкти правовідносин – це певні матеріальні, духовні та інші соціальні блага з приводу яких між суб'єктами виникають, змінюються чи припиняються правовідносини» [4]. В законодавстві та юридичній науці України чітко не визначено, що є об'єктами інвестиційних правовідносин: чи це інвестиції, якими згідно зі статтею 1 Закону «є всі види майнових та інтелектуальних цінностей», чи це об'єкти інвестиційної діяльності, якими згідно зі ст.4 Закону так само можуть бути всі види майнових та інтелектуальних цінностей.

Невизначеність із суб'єктами та об'єктами інвестиційної діяльності тягне за собою проблему і із визначенням змісту інвестиційної діяльності і ще більше ставить під сумнів визначення інвестиційної діяльності як різновиду господарської діяльності.

Думається, що усі вищезазначені проблеми зникли б, якби в українському праві поняттю «інвестиція» надали такого самого значення, яке воно має в економічно розвинутих країнах. Так, наприклад, в США інвестиція (анг. investment) визначається, як «придбання корпоративних прав, облігацій, часток в спільних фондах, нерухомого майна, майнових прав тощо з метою отримання в майбутньому доходу або приросту капіталу [5, с.313]. Тобто інвестиція в США, на відміну від України, визначається не як певна цінність (об'єкт правовідносин), а як юридична дія, тобто акт придбання певної цінності з певною метою (тобто підстава виникнення правовідносин). Якби право України саме так трактувало поняття «інвестиція», то все стало б на свої місця: суб'єктами інвестиційних правовідносин стали б, з одного боку, особа, що набуває певні цінності, тобто інвестор, та, з другого боку, особа, що передає інвестору дані цінності; об'єктом інвестиційних правовідносин вважались би цінності, що набуваються інвестором; зміст інвестиційних правовідносин полягав би в правах і обов'язках інвестора щодо оплати відповідних цінностей та прав і обов'язків контрагента інвестора щодо передачі інвестору таких цінностей та/або сплати інвестору відповідних доходів. В такому випадку можна було б також чітко розмежувати певні разові інвестиції, які можуть здійснювати громадяни і держави як суб'єкти цивільно-правових правовідносин і які б не відносились до господарської діяльності, та самостійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик інвестиційну діяльність з метою досягнення

економічних і соціальних результатів та одержання прибутку, що здійснюється суб'єктами господарювання і є різновидом господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Вінник О.М. Інвестиційне право. Навчальний посібник. – К.: Аттика, 2000. – 264 с.
3. Господарський кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Кириченко В.М. Теорія держави і права. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/16011013/pravo/pravovidnosini>
5. Friedman, Jack P. Dictionary of Business Terms. Second Edition. – USA: Barron's Educational Series, Inc., 1994. – 692 p.

Проблеми малого бізнесу в Україні та шляхи їх подолання

Піжевська А.В., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Тищенко Ю.В.*

Сучасна практика господарювання і світовий досвід показують, що найважливішою ознакою ринкової економіки є існування і взаємодія великих, середніх і малих підприємств та їх оптимальне співвідношення. Малий бізнес, що постійно змінюється, є найбільш динамічним елементом економіки.

Малий бізнес є однією зі складових економіки будь-якої держави. Малі підприємства забезпечують населення робочими місцями, дають надходження грошових коштів до державного бюджету шляхом сплати податків.

Частка малих підприємств в Україні, за офіційними даними державного комітету статистики, складає 93,7 % від загальної кількості усіх підприємств. [2].

Для підняття економіки України, потрібно розвивати дану сферу, яка дає 50 - 60% ВВП країни, це можна зробити шляхом зниження суми сплати податків та державної підтримки, що не є достатньою на даний час.

Суть та значення малого бізнесу полягають у тому, що він є провідним сектором ринкової економіки; складає основу дрібнотоварного виробництва; визначає структуру та якісну характеристику ВВП; здійснює структурну перебудову економіки; забезпечує насичення ринку споживачькими товарами та послугами повсякденного попиту, формує новий соціальний прошарок підприємців-власників.

На ринку України домінує так звана моноцентрична концентрація малого бізнесу. До групи регіонів, де в обласних центрах функціонує близько 80% малих підприємств, входять Київська, Харківська, Херсонська та інші області [1, с.61]. На нашу думку, домінуюче положення моноцентричної концентрації малого бізнесу в Україні сьогодні обумовлене, з одного боку, кращим розвитком інфраструктури обласних центрів, а з іншого – нерозвиненістю в регіонах юридичних, навчальних та довідково-інформаційних служб відповідного спрямування.

Існують фактори, які визначають слабкість життєдіяльності малого бізнесу та його нестійкість. До них можна віднести: низький управлінський рівень; низький рівень технічного забезпечення; обмеженість фінансових ресурсів; високу вразливість до несприятливих економічних факторів (інфляції, податкового тиску, циклічних коливань тощо); конкуренцію великих корпорацій; адміністративні перешкоди. На основі вищевикладеного можна зробити висновок про суперечність характеру малого бізнесу. Він має як переваги, так і недоліки, що особливо наглядно спостерігається в умовах розвинутої ринкової економіки. А на етапі економічних трансформацій спостерігається загострення суперечності малого бізнесу.

На наш погляд, основними шляхами подолання негативних факторів малого бізнесу в сучасних умовах господарювання можуть стати:

- державна підтримка (правове, фінансове, інформаційне та інше забезпечення);
- міжнародна допомога (фінансова, технічна, у підготовці кадрів);
- інтеграційна підтримка через субпідряд, франчайзинг, лізинг тощо;
- кооперування та самоорганізація малого бізнесу на політичних та економічних засадах, а саме: спілки, асоціації, громадські об'єднання, кооперативи, мережі тощо;
- професійна підготовка та ефективне управління кваліфікованими кадрами.

Ефективність політики у сфері малого підприємництва доцільно розглядати у контексті того, що в Україні відсутні традиції підприємництва, а на національному ринку домінують імпортні товари. Тому одним із завдань управління розвитком малого підприємництва, повинна стати ліквідація різних перешкод та, як зазначає професор К.Т. Кривенко «...повна відмова від командних методів вирішення господарських завдань».

Ці цілі досягаються, якщо управлінські рішення стимулюють зміни в суспільній свідомості, орієнтують громадян на життєві інтереси і цінності середнього класу, формують позитивне відношення різноманітних прошарків і груп населення до підприємницької діяльності.

Відповідно до цього повинні розроблятися конкретні методи, принципи проведення активної політики у сфері малого підприємництва, особливу увагу при цьому слід звернути на проблему формування органів управління, із необхідними для цього організаційно - структурними нововведеннями [3, с. 380].

Отже, розвиток малого бізнесу, впровадження ефективних та прозорих правил його ведення є однією зі складових становлення вітчизняної економіки та подолання кризових явищ сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Виговська В. В. Малий бізнес України : сучасний стан і тенденції розвитку / В. В. Виговська // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1 (91). – С. 59-63.
2. Лук'янчикова О. А., Федоришина Л.І. Аналіз проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні / О.А. Лук'янчикова, Л.І. Федоришина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ecnof_2013_10%283%29__74.
3. Рибчак В.І. Проблеми формування механізму державного регулювання малого бізнесу в Україні / В.І. Рибчак // Університетські наукові записки. – 2006. – № 3, 4. – С. 379-382.

Економічні аспекти свроінтеграції України

Прохорова Д.А., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Гелич Ю.О.*

Вступ України до ЄС - це тривалий процес, який вимагає мобілізації зусиль на рівні окремих підприємств, галузей економіки та держави, спрямованих на якнайшвидшу модернізацію економіки України з метою підвищення її конкурентоспроможності.

Економічна інтеграція і розвиток торговельних відносин між Україною і ЄС полягає у лібералізації та синхронізованому відкритті ринків ЄС і України, у взаємному збалансуванні торгівлі, надані на засадах взаємності режиму сприяння інвестиціям із ЄС в Україну та українським експортерам на ринках ЄС, у запровадженні спільного правового поля і єдиних стандартів у сфері конкуренції та державної підтримки виробників [1, с.24].

Основними формами економічного співробітництва України і ЄС є технічна і фінансова допомога, торгівля, інвестиційна діяльність.

Незважаючи на певні проблеми і недоліки в інтеграції України до європейського ринку, на сучасному етапі необхідно інтенсифікувати економічну інтеграцію України до ЄС, адже до стратегічних інтересів України в Європі належать необхідність технологічної модернізації вітчизняного виробництва[2, с.13].

Потрібна зміна інерційного індустриального розвитку на розвиток інноваційний, який би відповідав вимогам сучасного етапу науково-технічної революції. Цьому сприятиме розвиток широкомасштабних економічних стосунків із високорозвинутими європейськими країнами.

Державна політика України щодо курсу на євроінтеграцію допомагає прискорити стабілізаційні процеси в тому числі і в економіці нашої держави.

Процес інтеграції України до ЄС матиме виразний ефект лібералізації торгівлі товарами та послугами. При цьому зміна режиму торгівлі з ЄС не впливає тиме на режим торгівлі України з іншими країнами світу та не звужуватиме для України можливостей укладати інші угоди про вільну торгівлю, в т.ч. з Митним союзом [3, с.27].

Інтеграція України в європейський ринок означатиме:

- значне розширення прав споживчого вибору на внутрішньому ринку, оскільки пропозиція товарів і послуг на ньому буде наближатися до структури пропозиції на єдиному ринку ЄС;

- можливість зниження (або принаймні обмеження зростання) цін на окремі товари та послуги як внаслідок зростання конкуренції на внутрішньому ринку, так і внаслідок скасування або зменшення митних платежів.

Нові можливості розвитку будуть пов'язані з відкриттям безмитного доступу практично для всього ринку промислових виробів ЄС. Більш широкий доступ українських компаній до єдиного європейського ринку та кардинальна структурна модернізація українського промислового виробництва.

Інтеграція України в ЄС забезпечить входження до найбільш потужного у світі регіонального об'єднання, яке істотно впливає на загальну динаміку, рівень технологій і формат регулювання світової економіки [3, с.36].

Розширення споживчого вибору на внутрішньому ринку, стримування росту цін, інтенсифікація процесів модернізації та інновацій, покращення умов працевлаштування українських громадян на території ЄС.

Чинники, що впливають на співробітництво Україна - ЄС: як внутрішні, так і зовнішні чинники.

Вагомим стимулом для розвитку відносин України з ЄС є компенсація реального «дефіциту безпеки», спричиненого недостатністю надійних зовнішніх гарантій.

Загалом же державна політика України щодо курсу на євроінтеграцію допомагає прискорити стабілізаційні процеси в економіці нашої держави, адже стандарти ЄС є тотожними тим орієнтирам, які стоять перед Україною у побудові економічних відносин за зразком провідних європейських держав.

Список використаних джерел:

1. Палагнюк Ю.В. Наукові праці. Державне управління. Економічні аспекти інтеграції до ЄС. ел. вид. - Режим доступу: <http://naub.org.ua/?p=420>.

2. Зовнішня політика України: здобутки і проблеми. – К.: Т-во «Знання» України, 2007. – 24 с.

3. Центр Разумкова Журнал «Національна безпека і оборона». ел. вид. - Режимдоступу:http://www.razumkov.org.ua/ukr/files/category_journal/NSD_141-142_ukr.pdf

Принцип справедливості в правотворчій діяльності

Сокуренько В.В., проректор НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

Дослідження проблем правотворчості має важливе значення, оскільки саме від того, наскільки якісно здійснюється правотворчий процес, залежить стан законодавства, рівень його досконалості та ефективність дії правової системи держави. Ідеали природного права через правотворчість втілюються в положеннях нормативно-правових актів та стають підґрунтям позитивного права, що функціонує у вигляді національного законодавства. Тому саме правотворчість як процес творення норм права нині перебуває в центрі уваги суспільства й держави та є предметом дослідження багатьох правознавців та філософів, які намагаються осмислити природу цього феномена. Від міри адекватності такого осмислення залежить і ефективність реформування суспільства загалом, і успішність проведення правової реформи як складової частини трансформаційних процесів зокрема.

Справедливість – комплексний філософсько-правовий концепт, що характеризує конкретно-історичну гармонію правових цінностей, яка відображає реальну рівність громадян у правах і свободах, організацію та функціонування суспільства і держави на правових засадах, охоплює, гармонізує всі сторони буття права – від його ролі в створенні та обговоренні закону до реалізації його норм в юридичній практиці [1, с. 457].

В основі становлення концепту справедливості лежить взаємовплив парадигм природного права, демократії, індивідуалістських і лібералістичних вчень та фундаментальна можливість їх синтезу в філософсько-правовій сфері, а також взаємодія їх принципів у положеннях в праві та в інституалізації основ правової держави [2, с. 209].

Переважаюча більшість суперечностей, що мають бути подолані у процесі правового регулювання, конститууються саме в суспільстві, яке, відчувши певні прогалини в законодавстві або додаткові потреби в нормативно-правовому регулюванні, приводить у дію механізм правотворчості. Підтвердженням цієї тези є наявність у працях провідних вітчизняних правознавців чималої кількості прикладів, коли правотворчі процеси розглядають саме під кутом зору суспільних трансформацій, процесів демократизації, специфіки перехідних суспільств, необхідності формування ефективної системи принципів правотворчої діяльності [3, с. 97].

За цих умов концептуальних схем, що орієнтують на дещо вузьке розуміння правотворчості як засобу реалізації політичних цілей, є вочевидь недостатньо. Виникає потреба у філософських підходах, які б дали можливість розглядати правотворчість як особливу реальність, що має складну структуру і власну логіку функціонування та розвитку. Тому осмислення механізму реалізації принципу справедливості у правотворчій діяльності є одним із назрілих завдань філософії права.

Новітній етап розвитку наукових досліджень справедливості як принципу правотворчості характеризується переходом від позитивістської до екзистенціально-феноменологічної концепції права. Для якої характерно осмислення справедливості як форми людського співіснування, критерій якої вбачається в екзистенції як вільній самореалізації людини, що вимагає справжнього права.

Для вітчизняних концепцій справедливості характерний зв'язок з релігійно-моральними засадами. Їм властиве взаємопроникнення права й моралі. Тут право ототожнюється зі справедливістю не тільки на рівні повсякденної правової культури, але й на рівні професійної правової культури.

Сучасна філософсько-правова рефлексія справедливості є результатом дискурсу, в межах якого здійснюється процес взаємодії різноманітних когнітивних стратегій осягнення її сутності. Вона характеризується виокремленням наступних взаємозалежних властивостей справедливості: плюралізм, багатомірність, взаємозумовленість концепцій права і справедливості, залежність концепцій справедливості від певного образу людини, справедливість як міра співвідношення свободи і рівності, справедливість як умова самореалізації і автономії особистості та інші [4, с. 83].

Проблематику правотворчості, незважаючи на її значення, донині не виокремлено як самостійний предмет філософсько-правового осмислення. На сучасному етапі спостерігається дискусійність щодо визначення поняття, сутності й генези правотворчості, про що свідчить існування різноманітних поглядів і підходів та відсутність цілісної, інтегративної концепції правотворчості.

Таким чином, можна констатувати наявність нагальної необхідності комплексного опрацювання реалізації принципу справедливості в правотворчій сфері. Актуальність осмислення ефективної моделі правотворчості в умовах перехідних суспільств.

Список використаних джерел

1. Гусейнов А. А. Справедливость / А. А. Гусейнов // Этика : Энциклопедический словарь / под ред. Р. Г. Апресяна, А. А. Гусейнова. – М. : Гардарики, 2001. – С. 457.
2. Момот М. О. Основні напрямки реалізації принципу справедливості у правотворчості / М. О. Момот // Україна у стані перманентного вибору: духовно-культурні, соціально-економічні та політико-правові стратегії : матеріали Х ювілейної наук.-практ. конф. – К. : Нац. акад. упр., 2011. – С. 209–211.
3. Бандура О. О. Правознавство у системі наукового знання: Аксіологічно-гносеологічний підхід [Текст] : монографія / О. О. Бандура. – К. : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. – 272 с.
4. Власов Ю. Л. Проблема реалізації принципу верховенства права / Ю. Л. Власов // Правова держава : [щорічник наук. праць / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України]. – К., 2006. – Вип. 17. – С. 81–87.

«Грошове зобов'язання» як категорія провадження у справі про банкрутство

Тищенко Ю.В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПП НАВС

Визначення ознак неплатоспроможності боржника має важливе значення для з'ясування наявних підстав для порушення справи про банкрутство. Однією із складових елементів ініціювання провадження у справі про банкрутство є грошове зобов'язання.

Поняття «грошове зобов'язання» є категорією багатьох галузей права, таких як цивільне, господарське, фінансове, трудове тощо. Сутність цього поняття, незалежно від характеру правовідносин, в яких воно виникає, зводиться до того, що грошовим зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана сплатити певну грошову суму на користь другої сторони (кредитора), а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку. І вже в залежності від підстави виникнення цього зобов'язання

(цивільно-правовий договір, трудовий контракт, податковий обов'язок) можна говорити про наявність цивільно-правового, трудового, податкового грошового зобов'язання.

У відносинах права неспроможності (банкрутства) грошове зобов'язання відіграє ключову роль. З цієї категорією перш за все пов'язується ініціювання справи про банкрутство.

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [2] (далі – закон про банкрутство) визначає грошове зобов'язання – як зобов'язання боржника сплатити кредиторів певну грошову суму відповідно до цивільно-правового правочину (договору). зобов'язання щодо сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування; зобов'язання, що виникають внаслідок неможливості виконання зобов'язань за договорами зберігання, підряду, найму (оренди), ренти тощо та які мають бути виражені в грошових одиницях та на інших підставах, передбачених законодавством України.

Проте, і на це слід звернути увагу, до складу грошових зобов'язань боржника, згідно з цим законом, не включаються неустойка (штраф, пеня) та інші фінансові санкції (в т.ч. податкові фінансові санкції), визначені на дату подання заяви до господарського суду, а також зобов'язання, які виникли внаслідок заподіяння шкоди життю і здоров'ю громадян, зобов'язання з виплати винагороди винагорода, зобов'язання перед засновниками (учасниками) боржника - юридичної особи, що виникли з такої участі. Хоча згадані підстави виникнення заборгованості мають цивільно-правовий, господарсько-правовий та фінансовий характер.

Таким чином, визначення грошового зобов'язання в законі про банкрутство має особливий зміст, відмінний від інших нормативно-правових актів, де міститься таке поняття.

Поляков Б.М. пропонує відповідне поняття визначати як «грошова вимога» або «вимога кредиторів» [1, с. 148], що, на нашу думку, є цілком доцільним і розмежовує категорію «грошове зобов'язання» в широкому розумінні, від більш вузького, яке використовується саме в провадженні в справі про банкрутство.

Виключення зі складу грошового зобов'язання, як підстави для порушення провадження в справі про банкрутство, неустойки та інших фінансових санкцій має дуже важливе значення для ефективного функціонування всієї процедури банкрутства. Дана умова внеможливіє зловживання з боку несумлінного боржника та його зацікавлених кредиторів. Це створює бар'єр для штучного формування завищених грошових вимог «свого» кредитора та його впливу на формування складу комітету кредиторів, який в свою чергу правомочний укласти мирову угоду щодо прощення (списання) боргів боржника (ч. 1 ст. 77 закону про банкрутство). Проте, це не означає, що вимоги кредиторів щодо неустойки, виплати акторської винагороди та інших вимог, які виключені законом про банкрутство зі складу грошових зобов'язань, не підлягають задоволенню боржником в повному обсязі.

Згідно з пунктом четвертим частини третьої статті 23 закону про банкрутство, конкурсний кредитор протягом тридцяти днів від дня офіційного оприлюднення оголошення про порушення справи про банкрутство подає до господарського суду письмову заяву, яка, крім іншого, повинна містити розмір вимог кредитора до боржника з окремим зазначенням суми неустойки (штрафу, пені). Остання, відповідно до статті 45 закону, погашається в шосту чергу.

Щодо вимог з авторської винагороди, відшкодування шкоди, завданої життям та здоров'ю громадян, то вони вносяться до реєстру вимог кредиторів окремо та задовольняються відповідно до статті 45 закону про банкрутство.

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що правильне розуміння правової категорії «грошове зобов'язання» у відносинах неспроможності має визначальне значення визначення підстав для звернення до суду із заявою про порушення справи про банкрутство, а також для функціонування всієї економічної системи країни.

Список використаних джерел:

1. Поляков Б.М. Право неспроможності (банкрутства) в Україні : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Б.М. Поляков. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2011. – 560 с.
2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1992, № 31. - ст. 440.

Досудове врегулювання господарських спорів: сучасний погляд на медіацію

Туробова С.О., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент *Загорняк Н.Б.*

Глобалізація зумовила розвиток різноманітних форм підприємницької діяльності, внаслідок чого нестабільніс бізнес-середовища, виникнення конфліктів при цьому є явищем природним і неминучим. У 2006 році Міжнародна фінансова корпорація провела всебічне дослідження у сфері розв'язання господарських спорів підприємствами в Україні. Було виявлено наступні ключові результати [1]:

- в середньому кожне підприємство має по 4 спори на рік; здебільшого предметом спору є контракти на товари та послуги з клієнтами та постачальниками;

- спори часто призводять до розірвання ділових стосунків;

- малі та середні підприємства більше страждають від спорів; при цьому великі підприємства частіше звертаються до суду для вирішення спорів та частіше виграють судові процеси;

- підприємства не задоволені судовою системою, особливо виконанням судових рішень, а більшість підприємств зацікавлені випробувати альтернативні методи врегулювання спорів;

- великій кількості підприємств бракує знань про арбітраж та медіацію.

На сучасному етапі на одного суддю місцевого господарського суду доводиться 280-370 справ на рік, це 1-2 справи на день [2]. Водночас судовий порядок вирішення господарських спорів обов'язковий лише для обмеженого кола справ, визначеного Господарським процесуальним кодексом України. Для спорів, що не увійшли до цієї категорії, можливим є врегулювання їх у досудовому порядку. Одним із таких способів виступає медіація.

Як відомо, медіація (від англ. mediation – посередництво) - це вид позасудового врегулювання спорів із залученням посередника (медіатора) - неупередженої, компетентної у галузі, в якій виник спір, особи, яка допомагає сторонам вирішити конфлікт найбільш прийнятним для них шляхом.

Закордонний досвід свідчить, що медіація, набуває все більшого значення. У США до 95% спорів вирішується, не доходячи до суду, в Англії – до 87%, в Словенії – 35%. Це пояснюється тим, що вона має перед судовим процесом низку суттєвих переваг:

1. Конфіденційність. Вирішення спору проходить в закритому режимі, відомості про нього невідомі конкурентам, ЗМІ та громадськості, на відміну від судового розгляду, який базується на принципі публічності.

2. Оперативність. При медіації спір зазвичай вирішується не більш як за тиждень, в той час як судовий процес може тривати роками.

3. Економічність. Вартість послуг медіатора зазвичай нижча, ніж судовий збір та витрати, пов'язані з розглядом справи.

4. Ефективність. Медіатором виступає особа, компетентна в предметі спору. А його рішення спрямоване не на пошук винного, а на задоволення інтересів обох сторін та прийняття ними найбільш прийняттого рішення.

5. Добровільність. За послугами медіатора звертаються обидві сторони, оскільки мають особисту заінтересованість в знаходженні взаємовигідного компромісу, в той час як до судового провадження відповідач залучається примусово, і для нього це залучення зазвичай є небажаним.

6. Забезпечення партнерства. Вирішуючи спір, медіатор створює умови для того, щоб сторони краще усвідомили свої позиції та шляхом співпраці разом досягли згоди щодо предмета спору, що зміцнює партнерські відносини між контрагентами та закладає фундамент для подальшої тривалої співпраці в майбутньому, в той час як рішення суду зазвичай перекреслює будь-яку можливість співпраці в майбутньому, а той, хто програв, набуває статусу недобросовісного контрагента.

Таким чином, медіація безперечно є необхідним інструментом вирішення господарських спорів. У Верховній Раді було зареєстровано кілька проектів законів про медіацію, але вони були надто «сирими» і потребували значного доопрацювання, через що відхилялися. Тож професійна діяльність медіаторів все ще залишається нормативно неврегульованою.

Сьогодні при Києво-Могилянській Бізнес Школі діє Український центр медіації, що позиціонує себе як клуб, створений провідними українськими юридичними компаніями в особі їхніх представників, з метою сприяння запровадженню практик медіації на ринку юридичних послуг України. За відсутності нормативної бази, він діє на засадах самоврядування. Але, враховуючи зростаючий попит на послуги такого роду, нагальним є прийняття закону, що регламентував би правовий статус медіаторів та саму процедуру їх професійної діяльності. Це підвищило б якість надаваних послуг та довіру громадян, оскільки, на жаль, в свідомості вітчизняного населення все ще переважає думка, що лише держава здатна вирішити всі виникаючі у суспільстві конфлікти.

Список використаних джерел:

1. Єлісєєв А. Медіація – новий спосіб врегулювання спорів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.audvt.lviv.ua/uk/statti/24-organizacija-biznesu/7371-what-is-mediation.html>.

2. Подчерковний О. До проблеми примирення сторін у господарському процесі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economiclaw.od.ua/k-probleme-primireniya-storon-v-hozyajstvennom-processe/>.

Адаптація судової системи України до європейських стандартів

Феденко В.І., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Геліч Ю.О.*

Прагнення України отримати членство в ЄС має значний вплив на реформування української правової системи. Відповідно до Угоди про Партнерство і Співробітництво між ЄС і Україною (УПС) [1] та Закону України

«Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [2] Україна має поступово наближувати національне законодавство до права ЄС з метою подальшої політичної, правової та економічної інтеграції з ЄС.

Відповідно до розділу II Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» «Acquis communautaire (acquis) – це правова система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в межах Європейського Співтовариства, спільної зовнішньої політики та політики безпеки і співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ».

Правові системи Євросоюзу та європейських міжнародних організацій у цілому мають узгоджене спільне правове поле, яке сприятиме їх співробітництву при вирішенні інтеграційних проблем, що зараз існують в Європі. Ці системи можна розглядати як невід’ємні складові єдиного європейського права, частиною і ядром якого поступово стає право Євросоюзу. Це пояснюється тим, що в ньому акумулюються і консоліднуються норми та принципи, які регулюють діяльність європейських міжнародних організацій [3, с.12].

Однією зі складових цього процесу є ефективне функціонування української судової влади відповідно до визнаних європейських стандартів, або, як визначають європейські інституції та науковці, «європеїзації» українських судів.

Під «європеїзацією» української судової системи найчастіше розуміється послідовне застосування фундаментальних принципів міжнародного права і права Євросоюзу, найкращих правових стандартів права ЄС українськими судьями. [4, с.340].

Аналізуючи досвід країн-членів ЄС, а також попередні періоди реформування судової системи в Україні можна свідчити, що пріоритетною умовою ефективного реформування системи правосуддя є вдосконалення таких сфер судочинства як: система підготовки та добору суддів, система правосуддя та статусу суддів, система фінансування та матеріально-технічного забезпечення правосуддя. Але на мою думку, для створення ефективної системи правосуддя, яка б відповідала вимогам законодавства ЄС, є перш за все подолання такого негативного фактору як корупція, який вже багато років гальмує процес справедливого та неупередженого правосуддя.

Першим етапом до «адаптації» має стати кодифікація цивільно-правового законодавства, шляхом інкорпорації Господарського кодексу України в Цивільний кодекс України. Цей процес має полягати у поступовому включенні окремих положень прийнятих законів до чинних кодексів на основі експертної роботи та врегулюванні наявних протиріч [5, с.79]. Результатом кодифікації має стати єдиний нормативно-правовий акт, який буде включати норми цивільного і господарського права. Таким чином, Господарський кодекс закінчить своє існування в цілому.

На наступному етапі, необхідно здійснити удосконалення положень стосовно основних процесуальних інститутів, спрощення процедури судового розгляду окремих категорій справ для підвищення ефективності та динамізму господарського судочинства, удосконалення порядку оскарження рішень, запровадження розгалуженої системи електронного документообігу. Шляхом оптимізації чисельності суддів, можна досягти скорочення витрат з державного бюджету, які надходять на забезпечення апарату суду.

Отже, європейські стандарти побудови системи правосуддя, передбачають створення дієвої системи підготовки суддів з урахуванням їх спеціалізації, запобігання корупційним впливам судів та запровадження прогресивних процесуальних інститутів. При цьому, слід утриматись від затратних та необґрунтованих змін судоустрою й підміни понять.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами» від 10 листопада 1994 р. № 237/94 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 46. – Ст.415.
2. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 15 квітня 2004 р № 1629-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – Ст.367.
3. Опришко В. Ф. Право Європейського Союзу та його сутність / В.Ф. Опришко // Правове регулювання економіки : зб. наук. пр. – К. : КНЕУ, 2002. – Вип. 3. – С. 11–12.
4. Петров Р., Калініченко П. Європеїзація судових органів третіх країн через застосування законодавства Європейського Союзу: Випадки Росії і України / Р. Петров, П. Калініченко // 60 Міжнародно-порівняльний правовий щоквартальник, 2011. – С. 325–353.
5. Конституційна юрисдикція: підручник / Ю.Г. Барабаш, І.І. Дахова, О.П. Євсєєв та ін. / за ред. Ю.Г. Барабаша та А. О. Селіванова. – Х.: Право, 2012. – 168 с.

Реформування органів податкового контролю щодо удосконалення системи обліку платників податку в сучасних умовах

Чорнобривець В.М., слухач Миколаївського відділення ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент *Процюк Т.Б.*

Згідно Конституції України встановлено, що кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом. Реалізація цього податкового обов'язку залежить як від оптимальних стимулів та їх правового регулювання, так і від чіткого розподілу прав і обов'язків суб'єктів податкових правовідносин. У цьому аспекті доцільним є аналіз повноважень державних органів – суб'єктів податкових правовідносин у сфері обліку платників податків.

Серед суб'єктів права вчені виокремлюють державу як учасника податкових правовідносин, яка є носієм суверенітету, має низку важливих особливостей і посідає у правовідносинах особливе місце. Держава безпосередньо бере участь у податкових правовідносинах в особі своїх уповноважених органів. У таких суб'єктів податкових правовідносин, як державні органи податкова правосуб'єктність обмежується компетенцією в галузі податкової діяльності, що встановлена законодавством України.

Органи державної виконавчої влади, які покликані забезпечувати надходження податків і зборів до бюджетів та державних цільових фондів, об'єднують під поняттям «податкові органи». Спільною рисою цих органів є те, що вони наділені спеціальною компетенцією у сфері здійснення контролю за дотриманням платниками податків податкового законодавства.

Враховуючи нормативні визначення, найбільш переконливою є позиція вчених щодо звуженого розуміння поняття «податкові органи». Нормативно-правові акти України не містять визначення поняття «податкові органи», але закріплюють дефініції термінів «контролюючі органи» та «оперативні підрозділи контролюючих органів».

Контролюючі органи мають право здійснювати перевірки своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати лише стосовно тих податків і зборів (обов'язкових платежів), які віднесені до їх компетенції Законом України

«Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами». Водночас інші державні органи не мають права проводити такі перевірки, у тому числі за запитами правоохоронних органів.

Органи Державної фіскальної служби України у сфері обліку платників податків координують свою діяльність з фінансовими органами, органами державного казначейства України, Служби безпеки України, внутрішніх справ, прокуратури, статистики, митними та органами Державної фінансової інспекції, іншими контролюючими органами, установами банків, а також податковими службами інших держав.

Звертаючись до зарубіжного законодавства, обов'язок з обліку платників податків в більшості зарубіжних країн покладається на податкові органи. Відповідно до Закону Болгарії від 9 липня 1993 року «Про податкову адміністрацію» податкова адміністрація складається з Головного управління, територіальних управлінь та податкових служб. Реєстрацію осіб, на яких покладено обов'язок зі сплати податків, ведення досьє платника податків, визначення конкретного розміру податкового обов'язку здійснюють територіальні управління податкової адміністрації. В Польщі облік платників та присвоєння їм номеру податкової ідентифікації NIP здійснюють податкові інспекції (Urząd Skarbowy). У Швейцарії постановка юридичної особи на облік як платника податків здійснюється за місцем її постійної діяльності у податковому органі, що обслуговує дану територію.

Існує низка проблем, пов'язаних із реєстрацією платників податків в органах державної реєстрації та податкових органах. Зокрема, важливим є питання, пов'язане із забезпеченням достовірності інформації Єдиного банку даних про платників податків – юридичних осіб та Державного реєстру фізичних осіб.

Причини виникнення цієї проблеми з різними завданнями, поставленими законодавцем перед органами державної реєстрації (реєстрація суб'єктів для надання їм права займатись господарською діяльністю) та перед податковими органами (здійснення обліку суб'єктів господарювання з метою забезпечення контролю за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю сплати ними податків та обов'язкових платежів). Органи державної реєстрації приділяють основну увагу відповідності поданого пакета документів для реєстрації встановленим законодавством вимогам, а коли свідоцтво про державну реєстрацію видано, вони фактично усуваються від контролю за ефективністю та законністю подальшої діяльності суб'єктів. Водночас органи державної податкової служби змушені працювати із зареєстрованими платниками податків протягом тривалого часу, тому вони зацікавлені ставити на облік платників податків, які прагнуть дотримуватись податкового законодавства.

Негативні наслідки відсутності чіткого механізму взаємодії органів державної реєстрації та органів державної податкової служби на стадії реєстрації суб'єкта проявляються тоді, коли частина платників податків ухиляється від сплати податків, не звітує про свою господарську діяльність. Одним із шляхів розв'язання цієї проблеми науковці називають поєднання таких баз даних, як паспортна система МВС України та Державний реєстр фізичних осіб у системі Державної фіскальної служби.

Вирішенням цієї проблеми також може стати залучення представників податкових органів вже на першому етапі здійснення повноважень щодо обліку

платників податків – на етапі прийняття та перевірки документів державним реєстратором, що подаються заявником для реєстрації суб'єкта господарювання.

Для цього потрібно ввести відповідні зміни до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та інших нормативно-правових документів. Нововведення дадуть змогу поліпшити не лише якість здійснення органами державної фіскальної служби обліку платників податків, а й власне податковий контроль.

Протидія ровику тіньового ринку в Україні

Южека Р.С., студент юридичного факультету ДДУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри господарсько-правових дисциплін ДДУВС *Амбражей О.А.*

Тіньова економіка існує у всіх країнах незалежно від соціально-економічного устрою. Нелегальний ринок має таку саму структуру, що й легальний (законний). Тема легального та нелегального ринку стала предметом дослідження багатьох вчених, таких як А. Курно, А. Дайсі, А. Есмен, К. Гербер, П. Лабанд, значний внесок щодо змісту тіньової економіки та детінізації економічної діяльності зробили українські вчені І. Мазур, З. Варналій, Н. Краус та інші, але й досі проблема загрози поширення тіньового ринку є актуальною.

Важливе значення для функціонування економічної системи України має принцип розбудови ринкової економіки. Дане положення не знайшло свого безпосереднього закріплення в Конституції України, але виводиться із її змісту. Конституційні норми, що стосуються економічної системи (зокрема, ст.13-15, 41, 42 та ін.) [1], дають підстави вважати, що українська держава підтримує та розвиває принципи ринкової економіки. Вчений В. Базилевич зазначає, що ринок – це система економічних відносин, пов'язаних з обміном товарів і послуг на основі широкого використання різноманітних форм власності, товарно-грошових і фінансово-кредитних механізмів [2, с. 189]. Із держави, яка безпосередньо керувала народним господарством, за часи Радянського Союзу, Україна поступово перетворюється в регулятора (координатора) економічних відносин. Але, нажаль, розвиток офіційного ринку дав значний поштовх й розвитку тіньового ринку.

Міжнародна практика до тіньової економіки відносить два компоненти: заниження або приховування від обліку доходів від здійснюваної діяльності та доходи від незаконної діяльності. Перший компонент пов'язаний з легальними видами діяльності, доходи від якої приховуються від податкових органів з різних причин. Другий компонент називають нелегальною, підпільною або «чорною» економікою, до таких видів діяльності відносять: наркобізнес, проституцію, рекет та інші види злочинної діяльності. Ця діяльність переважно не створює нової продукції, лише перерозподіляє уже створені доходи. Вважається, що «чорний» ринок виникає внаслідок нездорових потреб окремих людей і намагання інших нажитися на цьому. Несанкціонована діяльність зумовлює розвиток шахрайства, крадіжки, зловживання чиновників владних структур і виникнення мафії [3].

На думку З. Варналія, тіньова економіка містить три блоки: 1) «неформальна економіка» (тобто легальне, але не регламентоване державою виробництво товарів та надання послуг); 2) «підпільна економіка» (незарєєстроване

виробництво офіційно дозволених товарів, ухилення від сплати податків, інших обов'язкових платежів в межах офіційної економіки тощо); 3) «незаконна (злочинна) економіка» (передбачає здійснення заборонених видів діяльності) [4]. На нашу думку, більш серйозну загрозу економіці становлять другий та третій блоки, оскільки вони призводять, в першу чергу, до збитків на державному рівні через недоотримання податків та обов'язкових платежів у випадку «підпільної економіки», та негативних соціально-економічних наслідків несанкціонованої, забороненої законом господарської діяльності, що називають «чорним» ринком у разі здійснення «незаконної економіки».

Запобігання поширення тіншовому ринку дає змогу державі контролювати систему доходів і сплачених податків. Саме тому на державу покладено провідну роль у боротьбі з несанкціонованою діяльністю, форми і методи якої можуть бути різними. Зокрема, на виявлення та протидію «чорним» ринкам спрямована робота правоохоронних органів. Боротьба з тіншовою економікою може бути успішною за умов відсутності товарного дефіциту, монопольних явищ у процесах виробництва, обміну, розподілу і споживання. А також при здійсненні постійних перевірок продукції, що представлена на ринку, для своєчасного виявлення проявів тіншової економіки.

Для боротьби з тіншовою економікою варто запозичити досвід країн ЄС, де діють прозоре податкове, кримінальне та цивільне право; встановлений високий рівень оплати праці державних службовців; висока якість надання державних послуг населенню; ефективний механізм захисту прав і свобод громадян перед посяганнями державних структур; дієвий ринковий механізм та високий рівень конкуренції. Як зазначає З. Варналій: «Саме ці умови, а не жорсткі санкції, є фундаментом для боротьби з тіншовою економікою в будь-якій країні» [4].

Таким чином, протидія тіншовій економічній діяльності в Україні та її легалізації необхідна для того, щоб держава контролювала систему доходів своєї країни. Зі свого ж боку, держава повинна оптимізувати економічний режим, створити умови для свободи підприємницької діяльності, впровадження тільки об'єктивно вимушених обмежень і вимог; здійснювати ревізії, щодо продукції, яка представлена на ринку.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: станом на вересень 2014 р. / Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – 141 с. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>
2. Базилевич В. Економічна теорія: Політекономія: підручник / за ред. Базилевича В. – 7-ме видання, стер. – К.: Знання – Прес, 2008. – 719 с.
3. Основи економічної теорії: Підручник / А. А. Чухно, П. С. Єщенко, Г. Н. Клишко та ін.; За ред. А. А. Чухна. – К.: Вища шк., 2001. – 606 с.
4. Варналій З.С. Тінзація економіки та шляхи її подолання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Table/ks26112003/012.htm>.

Цінова дискримінація в сучасній Україні

Юсіфлі Б.Т.о., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Тищенко Ю.В.*

Цінова дискримінація – це встановлення різних цін на один і той же товар за умови, що різниця у цінах не пов'язана з витратами. Зміст дискримінаційної поведінки полягає в тому, щоб використати всі можливості визначення максимальної ціни на кожен одиницю товару. Це означає, що дискримінації може підлягати як один покупець, наприклад, в залежності від кількості товару,

що придбається, так і різні покупці [2]. Ціни реальних угод відрізняються одна від іншої через наявність різних умов договорів (страхування, пакування, додатковий сервіс, комплектація тощо).

Постановка питання про цінову дискримінацію припускає досить високий ступінь розвитку ринкових відносин. Разові, випадкові угоди між різними покупцями і продавцями завжди укладалися за різними цінами. Лише згодом виникають умови для формування єдиної ціни на товарному ринку. Виходячи з цього, можна зазначити, що основною причиною вирівнювання цін є конкуренція. Конкурують між собою всі учасники ринку, і, якщо кожний із них залежить від іншого, то вони змушені домовлятися. В результаті саме життя змушує вести торгівлю за приблизно однаковими цінами.

Цінова дискримінація виникає на основі реальних протиріч ринкового механізму. Одна з особливостей його функціонування – це приведення всіх індивідуальних оцінок і можливостей до єдиного усередненого рівня. На ринку усі рівні. Але загальна крива попиту відображає сукупність різних індивідуальних цін споживачів при різних бюджетних можливостях. Це означає, що при єдиній ринковій ціні завжди є покупці, які готові заплатити більше за однакову кількість товару [1].

Цінова дискримінація може відбутись за декількох умов:

- 1) якщо продавець володіє досить високим рівнем монопольної влади, яка забезпечує йому контроль над виробництвом і цінами;
- 2) якщо є можливість сегментації ринку, тобто розподілу покупців на різні групи, які мають різну еластичність попиту за ціною;
- 3) якщо той, хто купує товар дешевше, не може потім його перепродати дорожче.

Поняття цінової дискримінації було введено в економічну теорію англійським економістом Пігу. Він запропонував три види цінової дискримінації: досконалу, другого ступеня та третього ступеня.

При досконалій цінової дискримінації ціна кожної одиниці продукції встановлюється на рівні ціни попиту саме цієї одиниці, в результаті чого весь споживчий надлишок привласнюється монополістом, який у випадку простої, недискримінуючої монополії належав би покупцям.

Цінова дискримінація другого ступеня існує тоді, коли ціни продукції однакові для всіх покупців, але відрізняються в залежності від обсягу покупки так, що зв'язок між загальною виручкою монополіста стає нелінійним. Цінова дискримінація другого ступеня існує через те, що продавець не може визначити платоспроможність покупців (еластичність попиту). Тому він пропонує кожному однакову структуру цін, надаючи можливість самому покупцю вибрати величину покупки і її специфічні умови [3].

Найбільш поширеною є цінова дискримінація третього ступеня, основою якої є не різниця між цінами попиту на окремі екземпляри товару, а розподіл самих покупців на групи, для кожної із яких встановлюється своя ціна реалізації.

В перехідний період наведені приклади цінової дискримінації особливо актуальні, адже доходи громадян дуже відрізняються. Застосування цінової дискримінації дозволяє користуватися більшої кількості споживачів певними товарами та послугами за рахунок помірної абонементної плати, ті ж, хто має кошти, сплачують за користування послугами більшу плату.

На нашу думку, діяльність монополій підсилює диференціацію доходів, і це може викликати певні соціально-політичні конфлікти. І саме тому в країнах застосовується антимонопольне законодавство, діяльність якого спрямована проти всіх форм монопольної влади. Орієнтована на ринок цінова політика

залежить в значній мірі від того, який ринок – досконало конкурентний, чи недосконало конкурентний. Монополія на досконало конкурентному ринку в ринковій економіці відсутня. Рух товарів в даній ринковій структурі в Україні обмежується монополізмом, шляхом концентрації оптової сфери. Існують державні і муніципальні перепони для входження на ринок, обмеження торгової націнки, рекет та дії мафіозних угруповань. Одним з головних проблем української економіки є так звані природні монополії – у житлово-комунальному господарстві, на транспорті, у сфері зв'язку. Створення конкуренції в галузях, де вони існують, вимагає величезних витрат.

З урахуванням вищесказаного, можна зробити висновок, що український ринок в перехідний період характеризується високою монополізацією ринку з виробництва товарів і послуг. Наведене зумовлює активізацію ефективного застосування антимонопольного законодавства України та підвищення відповідальності в цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Козій М., Новак А. Пінова дискримінація на ринках монополії, олігополії, та монополістичної конкуренції / М. Козій, А. Новак // Поштал конференції кафедри стратегії підприємств ЛВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conference.spkneu.org/2014/12/tsinova-diskriminatsiya-na-rinkah-monopoliyi-oligopoliyi-ta-monopolistichnoyi-konkurentsii/>
2. Мілютин А. С. Цінова дискримінація монополій / А. С. Мілютин // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3191/1/Milutin.pdf/>
3. Хайман Л. Н. Современная микроэкономика: анализ и применение / Д.Н. Хайман. - М., 1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentbank.ru/view.php?id=62000>

Судовий розгляд справ про адміністративні правопорушення правил дорожнього руху: особливості та актуальні проблеми сьогодення

Колісник Ю.І., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор Кузьменко О.В.

Забезпечення безпеки дорожнього руху є одним з основних пріоритетів діяльності держави, тому що саме від створення безпечних умов участі в дорожньому русі залежить життя та здоров'я людей. Проблема аварійності на автотранспорті набула надзвичайної гостроти - щорічно статистика постраждалих в дорожньо-транспортних пригодах по всій Україні залишається невтішною, тільки за 2014 рік було зафіксовано 153205 дорожньо-транспортних пригод, у яких загинуло 4464 і травмовано 32352 громадян [1].

Незважаючи на часті зміни, чинне законодавство щодо забезпечення безпеки дорожнього руху не завжди здатне виконувати охоронну функцію через його недосконалість, низьку професійну підготовку суб'єктів правозастосування та недосконалу систему підготовки водіїв.

Районні, районні в місті, міські чи міськрайонні суди розглядають справи про найбільш серйозні адміністративні проступки за порушення Правил дорожнього руху, за які передбачено найсуровіші адміністративні стягнення – штраф у підвищеному розмірі, оплатне вилучення транспортних засобів, конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, позбавлення права керування транспортними засобами, громадські роботи та адміністративний арешт.

Згідно ч. 1 ст. 277 КУпАП справа про адміністративне правопорушення розглядається у п'ятнадцятиденний строк з дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи [2].

Така обмеженість часовими раками перешкоджає детальному та всебічному розгляду справи про адміністративні порушення Правил дорожнього руху.

Верховний Суд в абзацах 2, 3 п. 24 постанови №14 від 23 грудня 2005 року «Про практику застосування судами України законодавства в справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» визначив, що суди повинні неухильно виконувати вимоги ст. 268 КУпАП щодо розгляду справи про адміністративне правопорушення в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності зазначеної особи це можливо лише в випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце та час розгляду і якщо від неї не надійшло клопотання про його відкладення. При розгляді справ зазначеної категорії необхідно з'ясувати всі обставини, перелічені в ст.ст. 247 і 280 КУпАП, у тому числі шляхом допиту свідків та призначення експертиз [3].

Але з іншої сторони, затягування розгляду справи в майбутньому на практиці призводить до закінчення строків давності накладення адміністративного стягнення, що відповідно до ч. 7 ст. 247 КУпАП слугує закриттю провадження в справі про адміністративне правопорушення у зв'язку з закінченням на момент розгляду справи строків, передбачених ст. 38 Кодексу, а саме, якщо справа підвідомча суду; трьох місяців з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні трьох місяців з дня його виявлення [2].

Таких коротких строків давності законодавство зарубіжних країн не знає. У деяких державах застосовуються однорічні строки, в інших - дворічні, а подекуди навіть п'ятирічні. Отже, надто короткий строк давності призводить до поширення в суспільстві небезпечного відчуття безкарності за вчиненні порушення. З іншого боку, строки притягнення до відповідальності не повинні бути занадто тривалими, оскільки це порушуватиме принцип правової визначеності і змішуватиме певних осіб невизначено довгий строк перебувати у стані суб'єкта, який притягується до відповідальності [4, с. 225].

У зв'язку з коротким строком розгляду справи про адміністративне правопорушення вважаємо, що необхідно доповнити ст. 277 КУпАП ч. 5 такого змісту: «З урахуванням необхідності у додатковому з'ясуванні обставин справи за клопотанням учасника у справі про адміністративне правопорушення, орган, який уповноважений розглядати справу, може продовжити строк розгляду справи, але не більше ніж на 15 днів. Про продовження вказаного строку орган виносить мотивоване рішення».

Список використаних джерел:

1. Аварійність на автошляхах України. Центр безпеки дорожнього руху та автоматизованих систем. Департамент ДАІ МВС України / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.sai.gov.ua/ua/people/5.htm>.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення №8073-X від 7 грудня 1984 року // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

3. Постанова Пленуму Верховного суду України №14 від 23 грудня 2005 року «Про практику застосування судами України законодавства в справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05>.

4. Банчук О. А. Адміністративне деліктне законодавство: Зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / О. А. Банчук. - К. : Книги для бізнесу, 2007. - 912 с.

П.І.Б. учасника, тема доповіді	Стор.
ВІТАЛЬНІ ТЕМАТИЧНІ СЛОВА	
Черней В.В. Реформування ОВС: сучасний стан та перспективи	4
Опалинський Ю.В. Окремі питання застосування статті 204 Кримінального кодексу України	7
НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ	
Бичкова С.С. Проблемні питання визначення осіб, які беруть участь у справах про визнання спадщини відумерлою	9
Джужа О.М. Криминологічна ювенологія: поняття, предмет, система	10
Заїка Ю.О. Особливості захисту порушеного права у кредитних зобов'язаннях	13
Зеркаль М.М. Нормотворчий процес прийняття люстраційного законодавства України	14
Колб О.Г., Ліховицький Я.О. Про стан забезпеченості життєдіяльності деяких об'єктів установ виконання покарань	16
Кузнецов В.В. Проблеми визначення малозначності діяння у правозастосуванні	18
Кузьменко Б.В. Інформаційна диверсія та інформаційний саботаж – інструменти кібертероризму	20
Проневич О.С. Європеїзація прокуратури України: доктринально-правові засади та інституційно-функціональна трансформація	22
Телешун С.О., Рейтерович І.В., Тіньков А.Л. Роль ефективної антикорупційної політики у формуванні правової держави	24
Тимошенко В.І. Принцип свободи особи як складова доктрини правової держави	30
Топчій В.В. Застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою в ході досудового розслідування	32
Федоренко В.Л. Основні тенденції реформування державної служби в контексті удосконалення діяльності МВС України	37
СЕКЦІЯ І: АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, УПРАВЛІННЯ В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ	
Авакян Т.А. Органи МВС як суб'єкти реалізації державної політики України у сфері внутрішніх справ: крок у майбутнє	42
Басс В.О. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції зарубіжних країн: порівняльний аналіз при здійсненні поліцейської реформи в Україні	44
Беринець М.М. Правова детермінація феномена «потерпілий в адміністративно-деліктному процесі»	45
Білик В.М. Офіційне попередження, як один із спеціальних заходів, щодо неприпустимості вчинення насильства в сім'ї в умовах євроінтеграції України: до питання адміністративної відповідальності	47
Боднар В.С. Протидія зловживанню владою або службовим становищем та іншим злочинам, учиненими працівниками ДАІ МВС України	49
Борисова О.Я. Координація по запобіганню автотранспортних злочинів	51

Борець Т.О. Реформування системи Міністерства внутрішніх справ в умовах євроінтеграції України	52
Братель С.Г. Шляхи реформування правоохоронної системи України	55
Бурак М.В. Протидія корупції у системі освіти – запорука європейської інтеграції	57
Бурлака О.О. Адміністративна відповідальність за порушення виборчого законодавства України та її ознаки	58
Варивода В.І. Міжнародні стандарти щодо прав людини на мирні зібрання	59
Гаркуша А.В. Пріоритетні заходи протидії наркотизації населення України	61
Волюйко О.М. Перспективи створення муніципальної поліції в умовах реформування міліції України	62
Гора М.І. Становлення Національної поліції в умовах кризи правоохоронних органів: до питання адміністративної діяльності	64
Горбач О.Ю. Щодо проблематики визначення строків адміністративного затримання	65
Коцюба Р.Р., Горбенко С.Л. До проблеми управління в органах внутрішніх справ через формування ролівої поведінки курсантів	67
Горзов А.П. Проблеми імплементації європейських стандартів дисциплінарної відповідальності прокурорів в Україні	69
Грайнер Є.В. Реформування державної служби в Україні та Польщі: порівняльно-правові аспекти	70
Гусар Р.О. Завдання та напрями діяльності служби дільничних інспекторів міліції	72
Довженко М.С. Принципи кодифікації адміністративно-деліктного законодавства України	74
Долгий О.О. Зміст та складові гарантії законності як основоположної категорії юридичної науки	76
Дроздова І.В. Муніципальна поліція: проблеми реформування правоохоронної системи України в умовах євроінтеграції	78
Дунов Р.А. Особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності органів внутрішніх справ	83
Здор С.А. Особливості оформлення адміністративних матеріалів за керування транспортними засобами особами, які перебувають у стані алкогольного сп'яніння	86
Золотарьова Н.І., Безверха Л.М. Особливості форм взаємодії правоохоронних органів	87
Іркабасв О.А. Адміністративно-правові форми забезпечення громадського порядку	89
Іванник О.Ю. До питання забезпечення законності в діяльності органів внутрішніх справ України	91
Іскрижицька Л.М. Реформа міліції як вагомий крок до євроінтеграції України	92
Іщенко В.В. Повноваження органів державної фіскальної служби України як органів адміністративної юрисдикції: деякі проблемні питання	94
Казак О.А. Особливості здійснення прокурором захисту інтересів держави в суді за новим Законом України «Про прокуратуру»	95

Квітка Я.М. Правові засади діяльності органів внутрішніх справ у сфері боротьби з правопорушеннями серед дітей	97
Кондратій Я.В. Завдання міліції з охорони громадського порядку під час проведення масових заходів	98
Король В.В. Окремі аспекти реформування правоохоронної системи України	100
Коруля І.В. Принципи діяльності міліції відповідно до міжнародних стандартів	101
Косенчук В.О., Ярошенко Р.В. Реформування служби боротьби з економічною злочинністю в умовах євроінтеграції	102
Кравчук О.О. Концептуальні підходи до реформування правового регулювання управління державною власністю	104
Кривенко Я.А. Юрисдикційні повноваження органів виконавчої влади щодо захисту прав промислової власності	106
Крижна В.В. Діяльність правоохоронних органів в умовах євроінтеграції	108
Куций Ю.І. Особливості організації діяльності територіальних органів внутрішніх справ України	109
Лазебна А.С. Метод стимулювання особового складу, як фактор ефективного управління в ОВС	111
Леута Р.В. До питання управління у сфері внутрішніх справ	112
Лім В.Ю. Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України	114
Листушенко Р.В. Особливості провадження за зверненнями громадян	115
Мазниченко А.А. Реформування органів внутрішніх справ в умовах євроінтеграції України	118
Малицька Н.М. Сім'я, дитинство, материнство як об'єкти адміністративно-правового захисту	120
Марков М.М. Роль правоохоронних органів України у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції	122
Мартиненко Б.С., Дуйловський О.В. Європейський досвід протидії нелегальній міграції	123
Марченко О.В. До проблеми визначення поняття «рекламна діяльність»	125
Мельніченко А.С. Реформа правоохоронних органів – первинна ланка у системі реформ в Україні	127
Михальченко Ю.С. Особливості відшкодування шкоди, завданої працівником під час виконання службових обов'язків	128
Мороз Т.Л. Підстави застосування адміністративного примусу	130
Москаленко Т.В., Бойко-Бузиль Ю.Ю. Критерії ефективності управлінської діяльності в ОВС	134
Москаленко Н.М. Правова природа адміністративного затримання, що застосовується до неповнолітніх	135
Муранова В.В. Правове забезпечення міграційних процесів в умовах євроінтеграції України: філософсько-правовий дискурс	137
Наврусевич Н.В. Протидія корупції в Україні : сучасний стан на шляху до євроінтеграції	138

Наруцька А.І. Сучасний стан адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах євроінтеграції	140
Очеретна Т.А. Забезпечення безпеки дорожнього руху як об'єкта адміністративно-наглядової діяльності	142
Павленко С.О. Протидія корупції в ОВС України: проблеми, аспекти, міжнародний досвід	143
Панченко С.А. Засади реформування системи МВС України: до питання реформування правоохоронних органів	145
Пасека Л.Г. Проблеми визначення та дії принципу верховенства права в адміністративному праві	147
Підюков П.П., Варлакова Є.О. Активізація діяльності ОВС щодо протидії кіберзлочинності в умовах реформування України як правової держави та її євроінтеграції	149
Осипенко Р.І., Підюков П.П. Використання міжнародного досвіду боротьби з фінансуванням тероризму в контексті розбудови України як правової держави та її інтеграції в європейський і світовий простір	151
Плохінова К.О. Вимоги до кадрового забезпечення органів внутрішніх справ	153
Поліщук С.Л. Особливості адміністративно-правового статусу центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом	154
Полигенько І.В. Сутність юридичного забезпечення права власності на надра України	156
Прохоренко С.М. Основні причини та умови поширення злочинності серед молоді	158
Пустовідко А.Л. Кадрове забезпечення професійної діяльності ОВС: стан та напрями удосконалення	160
Розум В.В. Генезис реформування публічної влади в Україні	161
Рощина І.О. Сучасна парадигма боротьби з хабарництвом у судовій системі України	164
Рудницька В.М. Особливості систематизації функцій органів публічної адміністрації	166
Салата О.В. Окремі питання забезпечення законності в Україні, як європейської держави	168
Свиридюк Н.П. Щодо адміністративно-правового забезпечення сучасних методів забезпечення законності та дисципліни у державному управлінні економікою України	171
Стрельченко О.Г., Семенюк О.П. Адміністративно-правова природа прав дитини	173
Сиволап В.Ю. Правоохоронні органи в умовах євроінтеграції України	174
Сігнаєвська К.І. Реформування Служби безпеки України в умовах євроінтеграції України	176
Сіра К.Ю. Вплив професійної діяльності працівників ОВС на сімейні стосунки та особливості виховання дітей	177
Сіденко В.В. Проблеми становлення адміністративного судочинства	179
Стрельченко О.Г., Сморовоз І.О. Природа правової та соціальної протидії насильству в сім'ї	180
Стрельцова Н.М. Правове регулювання інформаційних послуг в Україні	182

Сулима В.М. Основні принципи реформування системи МВС України	184
Тарасюк О.В. Поняття доказів в адміністративному судочинстві	186
Телешун Я.С. Формування іміджу органів внутрішніх справ України в умовах євроінтеграції	189
Терещенко В.В. Місце та роль громадськості у сприянні міліції під час забезпечення та дотримання прав людини при проведенні масових заходів	191
Тимошук Н.П. Місце правоохоронних органів у процесі реформування державної влади в умовах євроінтеграції України	193
Ткачук Є.А. Особливості формування позитивного іміджу міліції України	194
Топчий Н.С. Правове регулювання охорони громадського порядку	195
Торган В.Б. Поняття та види спеціальних установ органів внутрішніх справ	197
Харечко Н.В., Букієвська А.В. Воєнна безпека України в умовах євроінтеграції	198
Хоменко М.М. Особливості створення благодійних організацій	200
Чабан Б.В. Створення місцевої міліції - шлях до європейської інтеграції	202
Червінчук А.В. Класифікація рішень співробітників підрозділів МВС України, що забезпечують безпеку дорожнього руху, в адміністративно-деліктному провадженні	203
Чернявська О.О. Реформування Міністерства внутрішніх справ, як суб'єкта публічної адміністрації	205
Шило В.В. Інтеграція України до європейського адміністративного простору	207
Шило С.М. Дотримання вимог щодо врегулювання конфлікту інтересів – один із аспектів забезпечення законності в діяльності органів внутрішніх справ	208
Шкарупа К.В. Пенітенціарна служба: проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення	210
Шкрибайло Н.В. Організаційно-правові засади функціонування правоохоронної системи України в умовах євроінтеграції	211
Шруб І.В. Імідж поліцейських в різних країнах світу та його вплив на взаємовідносини з учасниками дорожнього руху	213
Ющук А.Д. Вимоги та напрями до реформування системи органів внутрішніх справ в умовах євроінтеграції України	215
Ягужинська К.Д., Галай В.О. Нормативно-правове закріплення поняття адміністративна послуга	218
Ярмош О.І. Рівність усіх учасників перед законом і судом як принцип адміністративного судочинства України	220
СЕКЦІЯ ІІ: ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА, КОНСТИТУЦІЙНЕ ТА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО	
Аванесян Д.Л. Забезпечення права на свободу віросповідання і порушення прав людини	223
Биченко Є.Ю. Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України: до питання конституційного захисту	224

Бобко Т.В. Конституційний захист і гарантії забезпечення в Україні прав та свобод людини і громадянина – головні передумови її євроінтеграції	226
Бойчук Л.В. Безпека особи як найвища соціальна цінність	227
Власенко Л.А. Правоохоронні органи як основа євроінтеграції України	229
Вловенко С.М. Особливості формування правової держави в умовах євроінтеграції України	230
Волошина І.П. Шляхи розвитку державно-правової політики України в контексті інтеграційних процесів	232
Данильонук Н.Д. Особисті права та свободи людини й громадянина в Україні та їх утвердження і забезпечення у діяльності міліції	233
Демиденко В.О. Сучасна конституційна реформа та децентралізація влади як фактор ефективної євроінтеграції України	235
Заяць Н.В. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права щодо прав людини	237
Іваненко О.В. Народний депутат як суб'єкт трудового права	239
Іващенко О.В. Співробітництво МВС України з Європейським Союзом у галузі забезпечення міжнародного миру і безпеки	241
Іващенко В.А. Питання реформування міліції України в науковій спадщині П.П. Михайленка	243
Каранда С.Г. Всеукраїнський референдум: конституційно-правові основи	245
Князев Ю.В. Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України	246
Копань Т.М. Поліція замість міліції: принципи реформування органів внутрішніх справ України: до питання конституційного захисту	248
Король К.О. Євроінтеграція як фактор утвердження правової держави в Україні	250
Лазаренко Л.А. До питання реформування в сфері внутрішніх справ	251
Логвинова Ю.О. Права людини у правозастосовній практиці	253
Мацєрук А.В. Проблеми забезпечення міліцією конституційних особистих прав і свобод людини та громадянина	255
Мінченко О.В. Компетентісна характеристика особи юриста	256
Моткова О.Д. Нормативно-правове закріплення права на життя в Україні	258
Наулік Н.С. Конституційні функції прокуратури України	259
Нікітюк З.І. Конституційний статус дитини та його забезпечення міліцією в Україні	261
Оверченко В.В. Держава та громадянське суспільство	263
Актуальні питання гармонізації законодавства України з правом Олексієнко А.С. Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС	265
Осадчий М.М. Щодо окремих питань реформаторських процесів у сфері правоохоронної діяльності в Україні	267
Походжук Р.В. До питання визначення поняття «побутовий споживач електричної енергії»	269
Попсуй І.С. Конституційно-правовий статус прокуратури в Україні	271

Севрук В.Г. Взаємодія циганських громад з органами влади: досвід національних досліджень	272
Сенькін О.О. Додержання прав і свобод людини та громадянина, як основний критерій модернізації правової системи України	274
Серета Т.М. Конституційна реформа в Україні	275
Серьогіна К.В. Установча функція Верховної Ради України як важливий елемент забезпечення реалізації принципу верховенства права в Україні	277
Сорока Ю.М. Деякі аспекти впровадження люстрації в Україні	280
Сіленко А.В. Екстремізм в суспільстві	283
Сьох К.Я. Нормативні гарантії конституційного права громадян України на службу в органах місцевого самоврядування	284
Тріпник О.М. Досвід європейських країн у реформуванні органів внутрішніх справ України	287
Тюріна О.В. Міждержавне співробітництво правоохоронних органів в умовах євроінтеграційних процесів	289
Христофор М.В. Правові колізії в сучасному законодавстві	290
Чуб'юк О.В. Процеси глобалізації в сучасному праві та їх прояв в системі законодавства України	292
Шапаренко К.В. Рішення та висновки Конституційного Суду України та їх місце в системі джерел конституційного права України	294
Шевченко Я.А. Євроінтеграція: суть та перспективи для України	296
Шевчук О.Ю. Дотримання прав людини – конституційний принцип оперативної-розшукової діяльності	297
Шкурагенко О.В., Головатенко О.А. До історії концепції розвитку прав і свобод людини	299
Юшкова В.В. Правові аспекти міжнародної співпраці України в області донорства та трансплантології	301
СЕКЦІЯ III: СОЦІАЛЬНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ	
Аксьонова І.А. Особливості соціалізації підлітків	303
Біленко М.О. Шляхи ранньої діагностики невротичних станів серед особового складу ОВС	304
Бойко В.В. Міліція місцевого самоврядування в Україні: перспективи та шляхи удосконалення	306
Вороніна Д.О., Одарченко І.В. Психологічний аналіз кримінальної мотивації засуджених жінок	307
Даценко В.О. Емоції і почуття в житті людини	309
Дрогоморецька А.М. Психологічні особливості колективу: теоретичний аналіз	310
Євтушенко В.В. Організація соціально-психологічної роботи із засудженими до довічного терміну відбування покарання	311
Жукова Д.О. Психологічні особливості особистості неповнолітнього засудженого	313
Кващук В.А. Пенсільванська і Оборнська тюремні системи – виправлення чи віддалення людини від цивілізованого життя	314
Кордік Д.В. Удосконалення системи психологічного забезпечення професійної діяльності працівників правоохоронних органів в умовах сучасних трансформаційних процесів	316
Коровай К.Ю. Соціальна робота із засудженими пенсійного віку	318

Кравченко С.І. Провідні засоби впливу в професійній діяльності психолога	319
Лук'янова Н.Д. Візуальна діагностика в переговорній діяльності працівників ОВС	320
Порохня В.В. Актуальні проблеми у діяльності кримінальної міліції у справах дітей	322
Привітна А.Є. Проблеми соціальної адаптації жінок засуджених після відбування покарання	323
Седікова Є.І. Прояви девіантної поведінки в умовах військової дисципліни	325
Сидоренко О.Ю. Підвищення рівня психологічної компетентності правоохоронців в умовах сучасних трансформаційних процесів	326
Труфен М.Д. Синдром емоційного вигорання у працівників кримінально-виконавчої служби	328
Халамендик А.С. Психологічні особливості девіантної поведінки засуджених чоловіків	329
Шелег Л.С. Психологічне супроводження екстремальних видів правоохоронної діяльності	331
Шкарбан І.А. Проблеми соціальної адаптації засуджених до умов життя на волі	332
Яременко Д.Ю. Новації законодавства у сфері фінансового моніторингу	335
Яценко К.В., Бойко-Бузиль Ю.Ю. До проблеми профілактики проявів девіантної поведінки як соціально-психологічної проблеми	336
СЕКЦІЯ IV: ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ПРОЦЕС	
Бліч А.О. Реформування податку на майно в сучасних умовах	338
Біляєва А.М. Правовий статус керуючого санацією у справі про банкрутство	339
Богданевич А.А. Особливості системи державного регулювання та державного нагляду за державними закупівлями	341
Борцевич П.С. Особливості реалізації державними службовцями своїх корпоративних прав	343
Гелич Ю.О., Гелич А.О. Проблеми захисту прав іноземних інвесторів в Україні	345
Говорова І.В. Взаємодія підприємств з органами прокуратури	346
Городницький П.С. До питання про забезпечення позову в господарському процесі	348
Гуменчук Н.П. Загальні засади майнових відносин в господарських об'єднаннях	350
Давиденко О.В. Про досудове врегулювання спорів	351
Давиденко О.С. Проблеми інституту свідків у господарському процесі	353
Дондель Т.В. Проблемні питання захисту прав споживачів та шляхи їх подолання	355
Дудак В.А. Реформування правоохоронних органів, що виявляють податкові правопорушення	356
Загорняк Н.Б. До питання судового захисту інтересу довіритель фондів фінансування будівництва	357

Лук'яненко В.О. Проблеми визначення організаційних форм підприємств	359
Матвеева О.І. Про проблеми доказування в господарському процесі України	361
Маштакова Т.Ф. Проблеми теорії та практики щодо розмежування юрисдикції адміністративних та господарських судів України	362
Мишанський В.С. Оптимізація обліку платників податку в сучасних умовах	363
Нескороджена Л.Л. Перевірки правоохоронними органами діяльності суб'єктів господарювання	365
Новицький Д.В. Організаційно-правові аспекти дерегуляторної політики в Україні у сфері господарської діяльності: до питання дерегулювання	367
Олейнікова А.О. Правове регулювання перевезення вантажів	369
Онищенко А.В. Особливості побудови податкової системи України у порівнянні із зарубіжними країнами	370
Петрина В.Н. До питання про поняття інвестиційної діяльності	372
Піжевська А.В. Проблеми малого бізнесу в Україні та шляхи їх подолання	374
Прохорова Д.А. Економічні аспекти євроінтеграції України	372
Сокурєнко В.В. Принцип справедливості в правотворчій діяльності	374
Тищенко Ю.В. «Грошове зобов'язання» як категорія провадження у справі про банкрутство	375
Туробова С.О. Досудове врегулювання господарських спорів: сучасний погляд на медіацію	377
Феденко В.І. Адаптація судової системи України до європейських стандартів	378
Чорнобривець В.М. Реформування органів податкового контролю щодо удосконалення системи обліку платників податку в сучасних умовах	380
Южека Р.С. Протидія ризику тіньового ринку в Україні	383
Юсіфлі Б.Т.о. Цінова дискримінація в сучасній Україні	383
Колісник Ю.І. Судовий розгляд справ про адміністративні правопорушення правил дорожнього руху: особливості та актуальні проблеми сьогодення	385

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Наукове видання

РОЛЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В
УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Матеріали
всеукраїнської підсумкової
науково-практичної конференції
(Київ, 12 березня 2015 року)
Частина 1

Відповідальний секретар та верстка – Лов'як С.С.

Підписано до друку 10.03.2015. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Обл.-вид. арк. 24,25. Ум. друк. арк. 22,55. Тираж 200 прим.
